Оссолінсъкі колекції.

CD – диск виконано в рамах угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 4.
Zbiór rękopisów Biblioteki Baworowskich

Dział (opys) 1

384. Organum Aristotelis. Nota A.D. 1609 - Zamosci.

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

[illegible]

[illegible] in admi[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

№ 384.
VIII A 51

Aelianus lib. X. cap. VIII. Variae Historiae.

Aristoteles Cyrenensis dicebat non oportere beneficium oblatum a quoquam recipere: aut ri ut reperdere pos: sis, molestias habiturum te: aut si non refertas in: gratum visum iri.

Idem lib. XI. cap. IX. sub finem.

Ephialtes Sophonidae filius pauperrimus fuit: et si vero amici decem talenta ipsi dono darent, non accepit: Haec (inquiens) me cogerent, reuerentem quidem vos aliquid praeter ius con: cedere: sin minus vos obseruarem, ingratissimum videri.

Idem lib. XIII. cap. XXXIX.

Ephialtes cum dux ei paupertatem exprobraret, cur non inquit, etiam alterum dicis, quod Iustitiam colam?

Ramosc.

Ao 1606. Jun. 4. cap.

Liuius fol. 29.

Qui sis non unde natus sis reputa.

BIBLIOTH. LEOPOLIEN. ... NAVIANA

IN ORGANVM ARISTOTELIS NOTÆ BREVES. A°. D.

Antequam ὕσαγωγεν Porphirij, atque adeo ipsum organum Aristotelis explicare aggrediemur, libet pauca quædam præfari, de nomine Dialecticæ et Logicæ, tum de subiecto, ad extremum de Partitione eiusdem.

Punctum primum. De Nomine Dialecticæ et Logicæ.

Altercantur nonnulli ex Philosophis, de scationibus Dialecticæ et Logicæ; quidam ri utrumque istud nomen indiscriminatim unam eandemque rem significare docuerunt. Tales erant Stoici, ut illi (uti videre possumus apud Ciceronem) qui rationem disserendi (ita dialecticam appellant) in libro de Fato appellat Logicen. in Topicis vero Dialecticen. Huc etiam spectat illud Plutarchi lib. 1. cap. 1. de Placitis. λογικὸν δὲ τὸ περὶ τὸ τὸν λόγων ὃ καὶ διαλεκτικὸν καλοῦσιν. id est. Logica autem pars est, quæ in oratione versatur, quam et Dialecticam appellant. Artes autem noster eadem in re varius est: nam sæpe Dialecticæ nomine, illam saltem partem vult intelligi, quæ probabilitati est addicta: uti in Topicis perpetuo ferme: item 1. lib. Anal. Priorum. cap. 1. et Rhetoricorum 1. 2e. Hoc Alexander etiam mirifice amplexatus est initio Commentationis Topicæ. Sæpe etiam idem Artes nomine Dialecticæ appellat universam disserendi rationem: ita ut Logicæ et Dialecticæ nomine, sine ullo discrimine utatur. Exstant istius rei documenta clara. Ideo Rhetoricorum cap. 22. lib. item 1. cap 1. et Sapientiæ cap. 6to.

Ratio disserendi.

Logica et Dialectica simul.

Tu vero quid in hac re

BIBLIOTH. DAVGROVIAL. LEOPOLIEN.

Tu vero quid in hac re sentiendum sit, ita accipe, licere quidem utroque nomine citra omnem religionem indiscriminatim. Uti nimirum modo pro universa disserendi facultate, modo pro sola illa quae 8 lib. Topicis continetur. Homonimiae tamen vitandae causa rectius hanc, cum plerisque interpretibus Aristotelis appellabimus dialecticen illam vero Logicen.

Verum nomen Logices quod sit.

SECUNDUM PUNCTUM.

Subiectum quod Logices.
1m Argumentatio.
2dm Syllogismus.
3m Ens rationis.
4m Demonstratio.

Maior hic lis. Contentio maior. Sunt quippe nonnulli qui Logicae subiectum constituunt Argumentationem ut Avicenna et Albertus. Sunt qui Syllogismum. Uti Aegidius et Scotus. Sunt qui Ens rationis uti Divus Thomas. Sunt qui Demonstroem ut Ammonius. Verum omnes istae sententiae non attingunt verum et germanum Logicae subiectum. Non prima, neque secunda, universae Logicae subiectum assignat, sed illius saltem, quam Artes in suo organo tradidit: rursum qa Syllogismus et argumentatio fines sunt potius universales Logicae. non tertia. qa Ens rationis, seu Notiones vdae excedunt limites Logicae. Siquidem Grammaticus etiam et Rhetor de ijsdem tractat. non denique quarta. Qa Demonstratio non est adaequata Logicae. sed tantum principali. Jam subiectum omnis disciplinae tale constituendum est, quod omnibus rebus in illa disciplina consideratis substratum sit. Omnes ergo istae sententiae in assignando vero Logices subiecto errarunt. Erroris autem causa, non aliunde manavit, quam ab ignoratione Naturae Logicae. quam ita brevibus accipe. iuxta saniorem sententiam eorum, qui Logicam non scientiam ut Stoici faciunt, sed instrumentum potius scientiarum esse asseverant. Certum est eam esse disciplinam operatricem. tota ri in eo consistit, ut fabricet instrumenta quaedam, quibus noster intellectus iuvetur in cognoscendis rebus.

Sed haec subiecta non sunt adaequata.

Subiectum quale esse debeat.

Ignoratio Naturae Logices errare compellit multos.

Logica instrumentum scientiarum.

scendis rebus. Qualia sunt Syllogismus. Enthimema, demon:
stratio, et alia istis similia, quae in Logica rationis finem habent.

Iam in omnibus operatricibus disciplinis, datur Subiectum,
non ad sciendum sed ad operandum. hoc est, Ut in eo Forma
aliqua, quae illius disciplinae finis est, efficiatur. Uti in arte fa:
brili proponitur Subiectum ferrum, non ad sciendum sed ad
operandum. Est Ut in eo faber formam securis aut Vomeris
faciat. Logica ergo cum sit etiam disciplina ope:
ratrix, requirit subiectum, non Ut illud sciat, sed Ut in eo operetur.
secundas notiones, in quibus fabricandis, Ut iam dictum est to:
ta consumitur. Huiusmodi autem Subiectum nullum
aliud potest dari nisi notiones primae, seu Conceptus primi
seu ipsae res in quibus eas notiones quae appellantur secundae Logicae
effingit. Sunt autem notiones secundae, nomina quaedam, imposita
primis notionibus. Primae autem notiones sunt etiam nomina,
quae statim significant res, per medios animi conceptus. ~~Homo~~
et Animal, sunt primae notiones. Statim n. res ipsas quarum
sunt Συμβολα significant. Genus autem et Species
sunt nomina, quae alijs nominibus res ipsas significantibus
imposita sunt. Nam species imponitur homini. Genus
Animali, obidque ab alijs huiusmodi nomina Vnr conceptus
Vdi, ab alijs conceptus conceptuum, ab alijs nomina Nomi:
num, ab alijs denique notiones notionum, ab alijs Intellecta
secunda. Sed ne quispiam existimet Subiectum Lo:
gicae assignatum convenire etiam ipsi Philosophiae. Siquidem
et illa pro Materia subiecta res complectitur. Propterea
male assignari subiectum Logicae, siquidem diversarum disci:
plinarum, diversa Subiecta assignari debent. Sciendum
est. quod in assignando subiecto duo videnda sunt.
Primum ipsa res considerata, seu ipsum Subiectum.

Subiectum vere Logices. sunt ~~secundae~~ notiones Primae. Vdae notiones quid: primae notiones quid.

Conceptus Vdi vel Conceptus conceptuum. vocantur Vdae notiones. &c: Occupata

Responsio. ad Subiectum constituendum quae requiruntur.

Secundum Modum.

Secundum, Modus considerandi qui in disciplinis operatricibus sumitur a fine. Hoc supposito dico res Subiectum esse Philosophiae, et ipsius Logicae, tamen differunt in modo considerandi, Qa Philosophiae subyciuntur res. Ut cognoscantur Logicae vero subyciuntur eaedem res, Ut in eis secundae notiones effingantur. Hanc sententiam secutus Averroes quam Ultimo cap. Epitomes lib. Categ. Categorias esse Subiectum et scientiarum et Logicae, sed diversa ratione. In illis quatenus Categoriae sunt conceptus rerum, quae sunt extra animam. In hac vero, quatenus eis contingunt intellecta secunda, seu quatenus eis, secundae notiones imponuntur.

Modo considerandi differunt Subiecta Logicae et Philosophiae. Uti Averroes docet.

Punctum Tertium

Peripateticorum Logices. 1ma Divisio. in Universalem et Particularem.

Peripatetici variè dividunt Logicam. Alij enim in Universalem et particularem. Sub Universali comprehendentes lib. Categoriarum, de Interpretatione, et Priorum Analyt. in quibus scilicet partim elementa Syllogismi traduntur, partim ipsius Syllogismi formandi ratio. Sub particulari vero libros posteriores Analyt. Topicorum, et Sophisticarum reprehensionum, quibus optime a Simplicio additur Rhetorica, et ab Ammonio Poetica, cum et hae sint species Logicae Universalis. Alij in Naturalem et Artificialem. Naturalis est vis quaedam seu instinctus ab ipsa Natura hominibus concessus, non aut aliquo labore aut studio acquisitus, secundum quem indoctus etiam quisque sine omni cognitione artis Logicae varias argumentationes facit. Tali Logica utebantur antiqui Philosophi, priusquam in artem redigeretur. Etenim naturali quodam instinctu ducti, seruabant quasdam metodos certas, in contemplatione rerum, descendebantque ad ignotas res cognoscendas, constitutis quibusdam principijs notis.

2da. in Naturalem et Artificialem.

Artificialis

Artificialis vero vocatur illa quae ex observatione metodorum orta, in artem et regulas quasdam est redacta, quod ab ipso verum mixe Aristotele factum esse constat ex ultimo capite reprehensionum Sophisticarum. Alij in veterem et novam, vetus est illa, quae et universalis. Nova quae particularis. Ratio huius divisionis, haec est. Omne ri quod prius est, appellatur vetus: quod autem posterius, illud est novum. Jam universalis Logica prior est, siquidem agit de syllogismo in genere, particularis vero posterior ut agit in specie. Alij in docentem et utentem, seu in eam quae a rebus est avulsa. Et quae applicata est ijsdem. Illa nihil est aliud, quam quae ex oppropriis principijs rationem philosophandi tradit, docens modos definiendi, dividendi, et argumentandi. Haec autem nihil aliud est item. quam ipse usus eorum, quae a Logica docentur praescripta sunt, et quae nihil aliud est, quam ipsa Philosophia, Mathematica, aut Metaphysica. Alij ri dividunt Logicam in rationes syllogismi, in quo scilicet tractando universum opus Logicum consumitur. Huius autem divisionis haec est ratio ut pars quaedam Logicae explicetur. Elementa seu partes syllogismi. Alia pars ipsum syllogismum, Alia denique species syllogismi. Elementa syllogismi, quatenus concernunt primas notiones, absoluuntur in libris Categoriarum quatenus vdas in lib. de Interpretatione. Rursum syllogismus ipse, eiusque fabricandi ratio docetur in libro Priorum Analyticorum. Ad extremum species syllogismi docentur reliquis lib. Logices. Demonstrativus ri syllogismus traditur lib. 2. Posteriorum Analyticorum. Dialecticus vero lib. 8. Topicorum, Sophisticus denique lib. Reprehensionum Sophisticorum.

3tia in Veterem et Novam.

4ta. in Docentem et Utentem.

Stoici vero aliam.

5ta Stoicorum. Stoici vero aliam dividendae Logicae rationem secuti sunt. Totam ni disserendi roem distinxerunt in locos 6. quorum primus est de regulis et iudicijs veritatis. 2dus de loquendo. Tertius de rebus. Quartus de eloquendo. Quintus de rationibus. Sextus de Fallacibus Conclusionibus.

Institutio Porphyrij de quinque vocibus.

Liber hic non est pars Logicae, sed potius Introductio quaedam ad Logicam, Vti ipsa eius Inscriptio admonet. partim a fine, partim a Materia sumpta est. Dum ni inscribitur nomine Institutionis, dicemur quo fine liber hic a Porphirio Platonico Philosopho conscriptus sit, Vt scilicet Chrysaorium discipulum suum, atque adeo omnes studiosos Logicae, paratiores et instructiores facere ad librum Aristot. Cathegoriarum aliosque Logicae libros cognoscendos, in quibus frequens mentio est, earum rerum, quae in hac Institutione Porphyriana docentur. Rursus dum inscribitur De quinque vocibus ostenditur quae sit Materia huius libri, in qua tractanda totus consumitur. Ait ni in eo de quinque vocibus. De Genere, Specie, Differentia, Proprio et Accidentia. Quae vulgo Universalia, seu Praedicabilia vocantur. Totus autem hic Liber discerpi potest in tria membra. in primo habetur Proemium, in 2do continetur ipsa tractatio quinque vocum distincta in quinque capita. In tertio assignantur rationes convenientiarum et discriminorum quae inter se habent dictae voces quinque. Quod Porphyrius praestat reliquis capitibus usque ad finem Libri.

Argum libri et divisio.

Proemium.

Proemium

In proemio tria agit Porphirius. 1mo ostendit necessitatem huius tractationis de quinque vocibus. 2do. proponit ea, de quibus hoc libello dicturus sit. deinde pollicetur se illa tantum de quinque vocibus dicturum, quae faciliora sunt, omissis interim illis, quae ad altiorem disciplinam pertinent. ita eorum, qui in arte Logica, prima quasi fundamenta iaciunt, ingenia longe superarunt. Qa necessarium. 1mum est.

Tractatio haec de quinque vocibus. necessaria est duas ob causas primo propter Categorias cognoscendas in quibus scilicet frequens fit mentio. Generis. Speciei, differentiae, Proprij, et Accidentis. de quibus hoc opusculo ait. 2do propter assignandas definitiones, divisiones, et demonstrationes. Quae posterior causa respicit dialecticen Platonicam quatuor partibus absolutam. Definitione scilicet, divisione, demonstratione, et resolutione. Ad priores igitur tres docet Porphyrius conducere scientiam Isagogen: quomodo autem id fiat, ita accipe. Divisionis munus est ut propositum Genus rite in proprias differentias dividat. E. G. Animal, in rationis compos, et rationis expers. Definitionis item munus est explicare naturam rei definitae: Haec autem explicatur. Si definitio constet Genere proximo, et differentia proxima. Homo est rationis compos, aut si differentiae copia non fuerit, tum proprietates vel accidentia accersuntur, ut Equus est animal aptum ad hinniendum.

Demonstratio autem vera oritur ex definitionibus quandoque definitio.

necessitatis 1ma Causa.

2da. Causa

Officium Divisionis

Definitionis

Demonstrationis

Quandoqd definitio explicat quid sit id, de quo agitur, necessũq est demonstrationes effici ex natura rerum, non autem ex ijs, quæ assũpta extrinsecus, rem quidẽ consequũtur, sed essentiam eius non concernunt.

Ex his igr liquet, necessariam esse Cognitionem Generis, Speciei, differentiæ, Proprij, et Accidentis. de qbus hoc libello agitur, qndoqd definitiones, diuisiones, et demonstrationes istorum ope fiant.

Conabor. Idem Proemij membrum. §§.

Conabor docere rationem Generis. Speciei. Diffæ. Proprij. et Accidẽtis

Ab obscurioribus In quo dicit se omissurum quæstiones, abstrusas et reconditas, de Natura Universalium seu prædicabilium, quarum tres præcipuas hoc loco Porphyrius adducit id est. An Universalia seu Naturæ Communes sint in ipsis rebus. de quibus prædicantur. Vel in sola intellectus notitia? hoc est. Utrum animal Comune, et Homo Communis, cæteræq item res comunes, quæ dicuntur genera Vel formæ, existant in rerum natura. an vero ea tenus tantum sint, quatenus cogitantur, et intelliguntur saltem, non aliter quam figmenta quædam, ut Cerberus aut Sphinx.

Quæstiones Metaphisicæ hoc loci omittuntur.

Secunda est. An Genera et Formæ seu res Communes sint Corpora, Vel non corpora? Tertia. An genera et Formæ existant in his rebus, quæ sensibus percipiuntur, an vero ab ijs separata cohæreant? Hæc omnia Porphyrius tanquam ad altiorem disciplinam Metaphisicam scilt pertinentia omittit, quem et nos hac in re sequi decet.

CAPUT. I.

De genere.

CAPVT. I. de Genere.

Secundum est membrum, in quo habetur Tractatio quinque vocum. incipit autem Porphirius primo a Genere. Caput habet partes tres. in prima ponitur 2plex acceptio Generis, ex qua 2da parte colligitur acceptio tertia Logicorum propria. et quae Primum Praedicabile constituit. in 3tia ostenditur definitionem Generis Logici esse petendam. Argtm cap. 1mi. 2 Divisio.

Genus ri. Prima cap. pars. Accipitur primo Genus pro multitudine hominum, ordinem quendam inter se habentium qui ad Unum primum refertur. Exemplum in textu clar. 1ma Generis Acceptio.

Rursus et aliter. Acceptio 2da Generis. Accipitur Genus pro principio a quo quispiam generationem habet. sive illud principium sit pater, sive Patria. Sic dicimus Romanos ducere genus a Romulo. Demostenem ab Athenis. &c. 2da Acceptio

Alio quoque modo Pars cap. 2da. docens quae nam sit natura Generis Logici. Est igitur Genus Logicum, id cui subyciuntur Species, E. G. Animal est Genus: habet ri. Subiectas Species Hominem Leonem. &c: Genus hoc Logicum habet magnam similitudinem cum duabus prioribus acceptionibus, quae Logicae non sunt. Cum prima quidem quia complectitur sub se multitudinem specierum: Cum 2da vero quia est principium suarum specierum. 3tia Acceptio Logicorum propria.

quod pluribus Alia definitio Generis sumpta ex lib. 1. Topic. cap. 4. haec in textu clara. Unum saltem nota. Quod specie differre. Vel individua diversarum specierum, vel ipsae species eiusdem generis inter se. Ut Petrus et Bucephalus differunt specie. hoc est Naturâ, quia ille sub Homine, hic sub equo continetur. 2da definitio Logici gnis. Specie differre quid.

Homo ipse et Equus.

Homo ipse et Equus, differunt Specie, qa sunt Species diver:
sæ eiusdem generis animalis. Naturarum quæ attribuunt.

Itia pars in qua efficitur perfectio definitionis generis,
Demonstrationis instrumentum est. Definitio. Ubi sit nota, primo modo perfectionem cuiusque demonstramus
in eo consistere, si naturam rei ita explicet, Ut eam ab
omnibus cæteris separet. obidque Artes eam vocat terminum
Vdo Top. cap. 4. hoc in ipsa definitione videre licet.

Nam præter Genus quatuor sunt aliæ voces seu prædi:
cabilia. Species scilicet Proprium, Differentia, et Accidens
quibus addimus cum Porphyrio Individuum. quod improprie
Prædicabile vr. Cum significatio eius non extendit se ad
multa, sive illud determinatum sit nomine, quod vulgo si:
gnatum vr. Ut Petrus, Paulus ꝛc. sive determinatum Pro:
nomine. Ut homo, hic bos, ꝛc. sive vagum. Ut quidam homo,
Species a genere quo differt. quidam Leo. Ab iis igr. A Specie igr. separatur Genus
quia illa dr. de pluribus differentibus numero tantum.
hoc autem de pluribus differentibus specie. A differentia
item et Accidente imo et Proprio per hæc prædicatur
in quæstione quale qd sit, illud aut in Quæstione Quid sit.
A Proprio denique specialiter, quia hoc tm de una dr. specie
illud autem de Pluribus speciebus. Quod autem attinet ad
Individuum, hoc in eo differt a Genere, quod de uno tm
aliquo dicatur, cum Genus de pluribus.

seu Quapropter Quamobrem. Concludit Caput. dicitque definitionem
Generis assignatam separare Genus a reliquis Prædicabili:
bus, nihilque in ea reperiri quod aut deesse aut redundare
videatur.

CAPUT II. De Specie.

Secundum Cathegorema explicandum sumit. Hoc est. Speci
em.

Speciem. seu Ut Cicero Vertit Formam. Partes caput habet tres. 1mo complectitur acceptiones Speciei adiectis definitionibus eius, quae sub Logicam considerationem cadunt. 2do. Exponit habitudinem, quarum alia est respectu superiorum alia respectu inferiorum. 3tio. Naturam Individui explicat. Argum cap. 2di.

Species Vero. 1ma pars. Accipitur Species Vulgari significatione pro forma rei. Nomine formae intellige non substantialem formam, quae rebus naturalibus speciem confert. sed illam quae formam substantialem, et interdum Accidentariam indicat et innotescere facit. quae quanto perfectior est in aliquo tanto maiorem Venustatem et pulchritudinem rei confert. E. G. Quanto accuratior fuerit commensuratio et dispositio secundum quantitatem, colorem, figuram in aliquo Corpore humano, tanto homo fit formosior. 1ma Speciei Acceptio. pro pulchritudine

Dicitur quoque. Acceptio 2da speciei quae est Logicorum propria. Species est id, quod subiicitur Generi. Ut Homo est Species. quia subiicitur Animali, quod est suum Genus. 2da Acceptio Logica.

Quod si. Admonet in assignanda definitione speciei, debere fieri mentionem Generis propterea. quia Genus et Species ad invicem referuntur. Genus ri est Speciei Genus et Species est Generis Species. Jam Relatorum Unum definitur per alterum. Uti hic cognoscitur. quemadmodum docebit 6. Top. cap. 2. In definitione quid servandum.

Explicant igitur Speciem. Alias definitiones Speciei Logicae adfert. Hae sunt duae. quarum posterior convenit soli Speciei. quam inferius appellabimus Ultimam Speciem seu Specialissimam. Ea ni sola praedicatur, de pluribus differentibus numero tantum. hoc est. de Individuis solis. definitiones Speciei aliae duae.

Prior aut defin.

Prior autē definitio conuenit speciei etiam Interiectæ quem: adm. et illa, quæ 2dam speciei acceptionem constituit.

Perspicuum vero fieri Pars cap. 2da. quæ rursum poterit, discerpi in membra tria, quæ suis locis adnotabuntur.

Diuisio Categoriarum. 1mo. Hoc loco est primum, in quo habetur diuisio omnium Catsegoriarum, in tres quasi ordines. in primo collocantur ea quæ ff. summa: quibus scilicet superiora alia non dantur, qualia sunt ipsa decem summa genera. Substantia. Qntitas Qualitas Relatio, Actio, Passio, Vbi, Quando, Situs et Habitus.

2do. In 2do vero. Species Vltimæ, quæ scilicet in alias species inferiores diuidi nequeunt, sed in sola Indiuidua:

3tio. In tertio denique illa, quæ vocantur Interiecta. hoc est quæ partim genera, partim species sunt, quanquam diuerso respecto, vt patebit inferius. De Indiuiduis autem quæ plurima in singulis Catsegorijs inueniuntur. illud nota, quod sunt fundamenta quædam Generum et Specierum

Exemplis declarat. diuisionem. Fiat autē in vna Membrum 2dm. in quo tres dictos ordines in Catsegoria Substantiæ ostendit, quo pacto quaue habitudine inter se sint affecti. S.E. Genus summum est Substantia, qua nihil est Superius, sed omnia inferiora. Species Vltima est homo. sub quo non dantur aliæ minutiores species præter sola Indiuidua. Ad extremum, Corpus Corpus animatum, Animal sunt Genera et Species Interiectæ, Genera quidē si referantur ad inferiora. Species autē si ad superiora. E.G. Animal relatum ad hominem est Genus, relatum vero ad Corpus vel Substantiam est Species, Idem de alijs Iudicium esto.

Quocirca Assignatis rationibus in vnaquaque Categoria singulorum habitudinem assignat, quam adinuicem habent.

Sensus est.

Sensus est. Extremorum primum, hoc est Genus summum, unam tm habet habitudinem, eam scilicet, quae respicit inferiora omnia de quibus praedicatur, ad superiora vero nullam habitudinem habet summum genus. Siquidem nihil est eo superius. Extremorum alterum hoc est species ultima, unam etiam habitudinem habet, eam scilicet quae respicit superiora. habet quidem et alteram, eam nimirum quae respicit individua, sed utrobique speciei naturam habet, nisi quod a superioribus continetur, inferiora autem continet. Eademque quae sunt posita inter genus summum et speciem ultimam, duas habitudines sortiuntur. Unam qua respiciunt superiora et sic sunt species. alteram qua respiciunt inferiora et sic sunt genera.

Quomodo se ad invicem habeant ostendit.

Sic igitur definiunt. Adducit deinceps definitiones singulorum ordinum Categoriarum. Et Generis quidem summi duas adfert definitiones: Speciei autem ultimae tres: Interiectorum denique unicam. Ita omnes in textu clarae.

Definit singula. &

Ut Agamemnon. Exemplum generis summi. Speciei ultimae. et interiectorum docet sumendum esse in familia in qua scilicet nonnulli sunt, qui habent rationem filiorum tantum, quorum parentes sunt etiam filij superiorum parentum. Cum tamen primus homo, a quo illi originem ducunt solus dignitatem parentis habeat. Qui igitur habent rationem filiorum tantum, parentum non item. habent se ut species ultimae; qui autem sunt et filij suorum parentum et parentes suorum filiorum, illi se habent, ut interiecta genera et species: denique ille qui est totius familiae caput. et primus pater, ille se habet, ut Genus summum.

Exemplis declarat.

Sed in genealogijs. Declaravit similitudinem generis Logici, sed eius quo sumitur pro familia.

Nunc utriusque discrimen

Similitudinis et rei discrimen.

Nunc utriusque discrimen declarat. S. E. In genere familiae hoc inuenitur, ut omnia ad unum caput referantur, ad plura vero, quae essent summa, nequaquam: At genera summa Logica sunt decem, sub quibus omnes res comprehenduntur, certae sub certis. quam Ens non est.

Obiectio et Solutio eiusdem.

Aduersus proximè traditam doctrinam obiectionem proponit, quam statim soluit. Obiectio talis est. Omnium rerum potest esse unum summum et communissimum genus, scilicet Ens: Ergo decem dicta genera, non erunt summa. Soluit Porphyrius hanc obiectionem asserens, quod Ens habeat se ad decem dicta summa genera Graecè ὁμωνυμῶς aequiuocè, proindeque non potest dici Genus illorum decem generum, quandoquidem omne Genus, quâ Genus est debet esse συνωνυμον ut docet Aristoteles cap. 3. Topicorum. 4.

1.m Corolarium.

Sed cum decem sint. Ex dictis infert duo Corolaria. Primum est istiusmodi. Genera summa sunt decem, a quibus decem Categoriae debitis generum ac Specierum coordinationibus constitutae deriuantur. Infimae autem species, numero comprehenduntur finito, tanto autem magis, ea quae vocantur interiecta, propterea, quia sunt communiora.

Indiuidua denique infinita sunt. non actu tamen sed potestate, quatenus scilicet datis quibuscunque Indiuiduis, noua alia succedunt. sub iisdem speciebus et succedere possunt in infinitum. Hinc regula Platonica originem sumpsit. quam Porphirius praesenti loco adducit. quod descensus Praedicamentalis, a summo genere incipiens debet terminari in Speciebus ultimis; amplius autem procedendum non est. ne forsan res in infinitum procedat, et scientia praedicamentorum deficiat. quae de rebus determinatis et finitis est.

Descendendo igitur

Descendendo igr. Corolarium Vdm. S.E. Qa superiorum generum minor est numerus, Ultimarum autem specierum maior, Individuorum denique infinitus. Dum a summo genere descendimus ad Ultimas Species, tum fit diuisio Vnius in plura. dum autem ascendimus ab Ultimis speciebus atque adeo ab ipsis Individuis ad summa genera, tum colligimus plura in Vnum. Vdm.

Hinc manauit illud Philosophicum. Participatione Speciei, plures homines sunt Vnus homo. et plures Equi Vnus Equus. Item. Res singulares habent Vim diuidendi. Vniuersales autem et Comunes Vniendi et colligendi.

Iam Vero cum qd sit. Membrum Itium comprehendens regulas tres praedicationum, Hae oes in textu sclarae.

Sed individuum de Vno. Pars cap. 3. in qua habetur Explicatio Individui, eaque 2plex. pma est. Individuum Vr id, quod de Vno solum singulorum dicitur. Vt Petrus. Individuum explicatur. 1mo.

Ratio. Qa scilt Individuum non potest diuidi in minuti ora se. Nota Praedicationem Individui de seipso tantum esse, Eamque vocari a Philosophis Identicam Vt cum dicimus, Joannes est Joannes, Petrus est Petrus.

Quae autem huiusce modi sit. Vda explicatio Individui Individua dicuntur, quorum Vnumquodque ex pprietatibus constat, quarum collectio, Vt eadem in omnibus et singulis sit, impossibile est. Quae pprietates intellige non illas, quae sunt Species, Vt aptum esse ad ridendum, esse disciplinae capacem. &c. 2do pfectius.

Hae ri possunt inueniri in oibus individuis sub Vna specie contentis. Sed singulares, quaecunque ri istiusm. pprietates simul inueniuntur in Vno singularium, eaedem Vt inueniantur in altero singulari falsum est. E.G. Esse Formosum, Grammaticum, Rhetorem, Romanum, Italum, Musicum, cadit quidem in Vnum aliquod singulare, sed in alterum minime.

Continetur igr

Collatio. & Categoriar. Continetur igr. Ad finem capitis confert inter se haec tria. Genus. Speciem, et Individuum. Uti ea quae mutuam inter se habitudinem hnt. S.S. Individuum continetur sub specie sem: perque sustinet vicem partis. Genus vero continet speciem. sem: perque sustinet vicem totius. Species denique continetur a Ge: nere, et sic est pars eiusdem. rursus eadem species continet Individua, et sic est totum quiddam. Observa aut Genus dici totum respectu suarum specierum, non actuale, sed potestativum: Sigdem potestate tantum continet suas differentias, per quarum additionem efficiuntur et constituuntur species, Indivi: dua etenim sunt partes suarum specierum, sed Extensionis Ut vocant Philosophi: cum ri una species sit ultima suorum Individuorum, haec participatur ab omnibus Individuis, idque non per modum partis, cum in omnibus et singulis Individu: is perfecta et tota speciei essentia sit. Ex hoc etiam pa: tet, quod species sit totum quid actuale, respectu suorum Individuorum, non alterius, sed in aliis: Sigdem toti proprium est esse in partibus. De gne igr. Conclusio cap. Vdi et Itij.

Observatio.

DE DIFFERENTIA
CAPUT. III.

Argtm cap. 3. Categorema tertium hoc capite explicat. Caput dividitur in du: as partes: in prima quinque divisiones differentiae: in 2da quinque definitiones eiusdem.

Differa vero. 1ma cap. pars. hoc autem loco habetur prima divisio, quae est istiusmodi. Differa alia est Communis, alia propria, alia maxime propria. Differentia Communis est, ac: cidens quoddam separabile, quo alterum ab altero, vel etiam a seipso differt. E.G. Joannes differt a Stanislao, quod hic sedeat, ille vero ambulet. Et idem Joannes differt a seipso, quod cum antea esset puer, nunc est vir.

Communis quid

Propria vero

Propria vero differentia est. Accidens quoddam inseparabile. Propria quid
Ut nasi adunciſtas, qua differt Aquila a Cygno.

Maxime propria denique differentia est, non iam accidens Maxime pro:
aliquod, sed forma quaedam essentialis, per quam unum ab alio pria quid
essentiali discrimine dissidet. Ut rationis particeps est diffe:
rentia maxime propria, quae inter hominem et Equum essen:
tiale discrimen facit. Nota duas priores differentias
ad ultimam Categoriam referri nam sola tertia tertium Ca: Cautio
tegorema constituit. ~~Sed quae communiter~~ Universaliter

Ostendit quidnam dictae differentiae efficiant. S. E. unam
rem faciunt diversam ab altera. Sed quae Communiter Ida divisio et
Ida divisio differentiae aliae sunt quae rem unam dissimilem discrimen
tantum faciunt ab altera. Aliae autem quae unam rem omnino differarum
aliam faciunt ab altera. Dissimilem quidem in Accidentibus quae
substantiam rei non faciunt. quales sunt differentiae communes
et propriae. Aliae autem in ipsa substantia, quales sunt
differentiae maxime propriae.

Sane quae faciunt aliud. Admonet differentias communes et
proprias, quae res dissimiles tantum faciunt, simpliciter vocari dif: Admonitio
ferentias maxime autem proprias, quae nimirum faciunt rem 1ma
aliam, vocari specificas propterea quia adiunctae generi suo
speciem constituunt. E. G. Rationale est differentia specifica.
quia adiuncta Animali constituit hominem.

Atque ex iis differentiis. Admonet Ido differentias Ida
maxime proprias in se habere duo. Primum quod genus suum
in species dissecant. Alterum quod in definitionibus specierum
adhibeantur. Communis autem et propria differentia va:
rietatem tantum quandam rerum faciunt.

Rursus ab initio. Divisio tertia. Differentiae aliae sunt Itia Divisio
separabiles, aliae inseparabiles. Separabiles sunt, quae a re
possunt separari, ut deambulatio, sessio. &c. Inseparabiles.

Inseparabiles vero sunt quæ a re separari nequeunt ut nasi adunicitas, et qualitas rōalis rei. Ad differentiam separabilem refertur diffa Comunis: ad Inseparabilem vero Propria et maxime propria. Inseparabilium aut

4ta Diuisio. Diuisio 4ta. Differentiæ inseparabiles aliæ sunt per se quales sunt mxe ppriæ. Aliæ per accidens. quales sunt propriæ.

Discrimen differentiarum 1m. Quæ igr per se. Assignat discrimina duo inter diffas inseparabiles, illas scilt quæ sunt per se, et quæ per accidens seu inter propriam et mxe propriam. 1mum discrimen est istiusmodi. Ppria differentia non sumitur in differentia rei nec facit aliam rem, sed tantum dissimilem, maxime aut propria sumitur in definitione rei, ad hæc rem facit aliam.

Discrimen 2dm. Et quæ sunt per se. Discrimen 2dm. Diffa ppria seu per accidens magis et minus recipit. nam adunicitas nasi potest esse maior in una aquila, quam in altera. et homo unus potest habere magis cæsios, quam alter. Maximè aut ppria differentia seu per se non remittitur, neq intenditur.

Ratio. quandoquidem æqualiter omnibus inest Ratio. Qa differentia mxe propria ptinet ad essentiam et naturam rei, quæ æqualiter ab omnibus participatur, et in omnibus est eadem. E. G. Unus homo non e magis rōalis quam alter.

Cum igr tres Breuiter repetit tres differentiarum diuisiones superiores traditas.

5ta diffarum Diuisio Rursus diffarum. Diuisio quinta. quæ est potius subdiuisio differentiæ per se. S. E. Differentiæ aliæ sunt diuidentes, aliæ constituentes. Diuidentes sunt per quas genus

Diuidentes quæ. in suas species discerpitur. E. G. Rōale et Irrōale sunt differentiæ diuidentes. qa diuidunt Animal in suas species in Hoem scilt. Leonem, Asinum, et cæteras.

Constituentes quæ. Constituentes rursum differentiæ sunt illæ. quæ adiunctæ generi speciem constituunt ut rōale adiunctum Animali

constituit

constituit hoc. Hanc autem differentiae divisionem sic intelligere debes. Differentiae constituentes et dividentes aliae sunt atque aliae si referantur ad unum idemque Genus. revera ri unum quodque Genus aliis differentiis dividitur, aliis vero constituitur. E.G. Animal dividitur per differentias. Rationale et Irrationale. Constituitur autem per alias differentias. Puta per Corporeum Animatum, sensus particeps. Quod si naturae dividentes et constituentes ad idem genus non referantur. Eaedem sunt differentiae dividentes, quae et constituentes. Siquidem omnes, dividunt aliquod Genus. et constituunt aliquam Speciem. Observatio.

Differentia est qua. Ita cap. pars continens quinque differentiae definitiones. Prima est. Differentia est, qua species superat Genus. Ut rationale est differentia, qua homo superat Animal. Dicitur species superare suum Genus beneficio differentiae. Propterea quia species continet in se differentiam actu, seu tanquam partem sui essentialem. Genus autem potentia. 1ma differentiae definitio.

Aliqui unde species. Movet quaestionem, cui simul responsionem adiungit. Quaestio est. Unde species habet differentiam? non a Genere; alias ri Genus reciperet simul duo opposita quod dicere absurdum est: neque etiam ab eo, quod est nihil, siquidem ex nihilo nihil fit. Respondet Porphirius. Quod differentiae sumuntur a Generibus. in quibus sunt potestate non actu. Sic ri duo opposita in eodem subiecto dari posse nihil absurdi est. Obiectio et Solutio.

Sic quoque eam. Definitio Ita.

Rationale ri. Reddit rationem triplicem, cur differentia praedicetur in quale quid est. 1ma est istius. Ad interrogationem ri factam quale quid est. respondemus per differentiam. dum ri quaerimus qualis sit homo, respondemus quod sit rationalis. Ita vero ratio haec est. Differentia ri est quaedam forma et Qualitas Generis. quod patet ex proportione, quam habet Compositio Speciei ex Genere et differentia. cum Compositione rei Naturalis. 2da definitio et eius rationes duae.

Naturalis ex Materia et Forma. item. cum ea compositione qua res artificiosæ conficiuntur ex subiecto naturali, et figura.

3tia Describunt etiam. Definitio tertia.

4ta. Explicant etiam. Definitio 4ta. tertiæ non absimilis.

5ta. Qui vero diligentius. Definitio 5ta. quæ omnium perfectissima et exactissima est. Differentia est id, quod præstat rei perfecta ut sit, ad eiusdemque definitionem pertinet. eiusdemque rei est pars.

Nota. Definitionem hanc esse supplementum priorum 4. definitionum.

DE PROPRIO CAPUT IV.

Argum. cap. 4tiam Egit hactenus Porphirius de tribus Cathegorematis quæ ad essentiam rei pertinent: aggreditur deinde tractationem eorum, quæ ad essentiam quidem non pertinent, eandem tamen consequuntur.

Verum quia hæc duplicis sunt ordinis unum ex iis est istiusm. quod essentiam rei necessario consequitur. quale est Proprium. de quo agitur cap. præsent. Alterum quod non necessario, sed contingenter, quale est Accidens. prius agendum est de Proprio, quam de Accidenti. Totum autem hoc caput consumitur in explicandis 4. acceptionibus Proprij. quarum tres priores pertinent ad Accidens. Ultima vero ad præsens Catagorema. Proprium aut

1ma acceptio. 1ma acceptio Proprij. cuius sensus hic est. Proprium illud dicitur, quod uni tantum alicui speciei ultimæ convenit, quamvis non toti, hoc est, non omnibus individuis sub eo contentis: siquidem alijs eiusdem speciei individuis competit, alijs minime. Exemplum in textu clarum. Et quod accidit omni. Acceptio 2da. S.E.

2da. Proprium altero modo dicitur, quod toti quidem speciei ultimæ convenit, sed non soli, siquidem alijs etiam speciebus competat.

3tia. Et quod soli. Acceptio tertia. Proprium dicitur, quod toti quidem

quidem Speciei Ultimæ, et soli conuenit, sed non semp cum aliqndo conueniat et aliqndo non. Ut Canescere conuenit omni homini et soli, sed non semp. Siqd in ætate seniti canescet. Obserua autem. quemadm. hoc loco Porphyrius Ita etiam et Artes sectione 10 quæstione 62 problematum ait. solum hoem canescere, inter omnia animantia. At lib. 5. de Ortu animalium cap. 4. Equum etiam maxime inter animalia canescere docet. Obseruatio per Occupationem.

Si quis tamen rectius hanc Aristotelis Vocem aduertat. Videntur hæc non pugnare: eodem ri loco citato ait Aristoteles. Cum cætera manifestè non canescant in senectute, homo maxime omnium ita afficitur. Ex hoc Arist. dicto liquet canescere in senectute propterea dici soli hoi conuenire, quod ei mxè inter omnia animalia, et manifestè toto nimirum capite conueniat. Et quarto id. Acceptio 4ta. 4ta.

DE ACCIDENTE CAPUT V.

Aput hoc breue complectitur tres definitiones Accidentis, quod constituit quartum Categorema, inserta etiam Unica eiusdem accidentis diuisione. Accidens est Vero Definitio prima. Argtm cap. 5ti.

Diuiditur aut Diuisio Accidentis.

Sed pt intelligi. Videns Porphyrius diuisionem Accidentis factam, repugnare definitioni adductæ corrigit se nunc: dixit ri in definitione Accidentia omnia posse, Ut adesse ita etiam abesse a suis subiectis: In diuisione autē possit esse quoddam Accidens, quod separari seu abesse non possit præter interitum subiecti. Ut hanc igr repugnantiam tolleret præsenti textu docet, quod etiam Accidens Inseparabile possit abesse a subiecto, salua subiecti substantia. Hoc tamen non actu fit, sed potestate. Hoc est, non reabse. sed beneficio intellectus. E. G. Corvus et Aethiops cum sint naturali nigredine tincti, illa nigredo potest ab ijsdem separari. Si intelligatur Occupatio. & Responsio

Vel albi.

vel albi, vel virides, vel aliquo alio colore vestiti; atq; hoc dum fit, nulla est Corui, neq; Aethiopis mutatio seu interitus, quo ad essentiam eorum. Secus dicendum est de genere aut differentia. Postquam ri E. G. intellexeris hoem esse non animal. vel rois exptem, statim essentiam hois interepristi; at vero si intelligis coruum vel Aethiopem non esse nigrum, sed album, essentia Corui vel Aethiopis non destructa est. Et sane si qs plumas coruo detraxerit, coruus tamen stat. Simlr Aethiopi si nigredinem detrahas, homo stat. Accidentia igr quae dicuntur non posse separari, quamuis actu a suis subiectis abesse non possunt, vi tamen et potestate recedunt.

Sic etiam definiunt Definitio Vda. segu. cap. primi pius est.

Et quod neq; Definitio Via. Expositis adducit et dicta et dicenda.

DE CONVENIENTIA ET Discrimine quinq; vocum

CAPVT. VI.

Argum cap. 6ti. Tertia libri pars continens dictarum quinq; vocum convenientiam et discrimina. Praesenti aut capite adducit convenientiam et discrimen generale omnium quinq; vocum.

Commune igr. Traditur Convenientia.

Sed ipsa attribuitur. Discrimen earundem quinq; vocum.

Observatio. itidq; diffa quod dicit differentiam praedicari de formis. diffas intelligit non ultimas quae scilt sunt specierum ultimarum. sed universales. Nam ultima diffa. cum unius tantum formae sit. de eadem tm praedicari potest.

Discrimen Proprij et Accidentis. Sed primum attribuitur. Ex hoc loco desumitur discrimen, quod est inter Proprium et Accidens. S. E. Proprium praedicatur, primo de sua specie. Secundario vero de

Individuis

Individuis eiusdem speciei. Accidens contra praedicatur ri primo de Individuis, secundario vero de specie. Rō. Nam Proprium oritur immediate, tanquam ex principijs et causa speciei; Accidens autē ex Materia et principijs Individualitatibus. Ut docet Artes lo Metaphicorum cap. 12. Ubi ait, Homo est albus, qa Callias est albus. Hoc tamen verum est, in Accidentibus realibus, non autem ijs, quae pendent ab intellectu. Cuiusmodi sunt 2dae notiones. S. G. subyci praedicari etc.

CAPUT VII.

Tradit Porphyrius tres convenientias Generis et differentiae discrimina itē 6. Argumentum cap. 7mi

Commune est Generi. Convenientia prima. Quemadm. Genus ita et differentia multas species complectuntur. Ita tamen ut Genus plures species contineat quam differentia: quod intelligendum est de differentia dividente, non autem constituente (dum modo differentia constituens ultima non sit. haec ri unam tantum speciem complectitur) quae toti species complectitur quot et ipsum Genus. 1ma convenientia Generis et differentia. Cautio.

Et quaecunque Genus. Convenientia 2da. Quemadm. omne illud quod praedicatur de Genere, illud ipsum etiam de specie potest praedicari: ita etiam de differentia est sentiendum. 2da.

Sed et hoc Commune. Convenientia 3tia. Si tollatur Genus tollitur simul omnis eius species. Similiter si tollatur differentia necessum est tolli omnes eius species. 3tia.

Proprium aut. Discrimen primum. Genus de pluribus praedicatur, quam differentia. Rō. Genus ri praedicatur de differentijs oppositis, quae Genus dividunt in species. 1m Discrimen.

Preterea genus. Discrimen 2dum. S. E. Differentia continetur a Genere sola facultate; Genus aut non continetur a differentia. Intellige tamen differentiam dividentem, non autem constituentem. haec ri actu sit in genere. 2dum. Observa.

Preterea genera sunt. Discrimen 3m. Genus est prius differentia autem

3tium. Differentia autem posterior genere. Prius intellige Natura: quia sequitur posito Genere, aut sublato Genere, necessum est auferri differentiam non contra: nam genera non tolluntur a differentijs. Exemplum vide in textu.

4tum. Praeterea genus attribuitur. Discrimen 4tum. in textu clar.

5tum. Praeterea in quaq. Discrimen 5tum. Unaquaeq species unum habet Genus, differentias autē multas. Per genus intellige proximum non remotum. remota ri genera plura sunt unius speciei: Proximum autē unicum saltem. E. G. Homo habet unū Genus proximum id est Animal, plura autem remota. nimirum Corpus viuens, Corpus Compositum, Ipsam denique Substantiam. idem homo plures habet differentias, est ri et rōalis et mortalis.

6tum. Ac genus qd. Discrimen 6tum.

CAPVT VIII.

Argtm cap. 8vi. Committitur hoc capite Genus cum Specie: adducit ri Porphyrius tres Communitates Generis et Speciei. Discrimina autem quinque.

1ma. conuenientia. Genus et Species. Communitas prima.

2da. Commune etiam. Communitas 2da. S. E. Quemadmodum genus est prius suis speciebus, ita et species est prior suis Individuis. Rō. Ut ri sublato genere, necessum est auferri species. ita etiam sublata Specie necessum est auferri sua Individua.

3tia. Et utrumq. Communitas 3tia.

Discrimen primū. Differunt aut. Adduntur deinceps discrimina, quorum primum hic est. Genus continet suas species (intellige in ambitu Naturae Generica, quae multo Communior est, quam natura specifica) Species autem continentur a suis Generibus. E. G. Animal continet Hoēm, Asinum, Leonem. Homo autē Uti et Equus, et Asinus, continentur ab animali, tanquam species a suo Genere.

2dm. Genus ri pluribus. Discrimen 2dm. Genus oportet praeponi. quod si diffa constituente informetur speciem complet.

Id Ammonius ita.

Id Ammonius ita explicat. Genus est tanquam Materia. Uti Animal. quod si differentiam constituentem assumpserit, rõale nimirum comple: bit et faciet hoem. Hinc infertur, quod genera sint priora na: tura suis speciebus, illis ri sublatis. hæ tolluntur. E. G. Sublato animali tollitur homo et Equus, et bos, et reliqua omnia animalia.

Ac gna qdem

Præterea opus est. discrimen 3m. Genera de suis speciebus prædicantur Univocè. Species autem de suis Generibus non præ: dicantur. E. G. animal prædicatur Univocè de hoe. et de boue, et de asino. homo autem non prædicatur de animali, Uti neqꝫ bos, neqꝫ Asinus. ~~Et Una tollunt. Præterea gna superant.~~ 3tium

Discrimen 4tum. Genus superat ~~Speciem~~ eo, quod illud comprehendat sub se multas species, hæc vero non item: Adhuc species superat suum genus, qa species habet diffam ppriam actu. Genus autem potestate. 4tm.

Præterea nec species discrimen 5tm. Species E. G. Homo. non potest esse summum Genus, Uti neqꝫ Genus potest esse in: fima species E. G. Animal cum sit Genus, iam species Ultima non potest esse. 5tm.

CAPUT IX.

Tradit tres convenientias Generis et Proprij. discrimina itē 5.

Generi cum Pprio. Convenientia 1ma. Quemadm. ex positione Speciei, sequitur positio Generis: ita etiam ex positione eiusdē speciei sequitur pprium. E. G. Ut ex positione hominis sequitur animal ita ex positione eiusdem hominis sequitur aptum esse ad ridendum. 1ma convenientia.

Item æque. Convenientia 2da. Quemadm. Genus Univo: cè prædicatur de suis ~~speciebus~~, ita et Proprium Univoce præ: dicatur de suis Individuis. 2da.

Commune etiā ē Convenientia 3tia. Prioribus non absimilis. hæc clara in textu. 3tia.

Differunt aut. Discrimen 1m. Genus est natura prius. Proprium vero posterius. Rō. Genus ri est principium Specierum: at species est principium Proprij 1m Discrimen.

Ac genus qdē.

2dm. Ac genus quidem. Discrimen secundum in textu clarum.

3rium. Praeterea proprium recip. Discrimen 3m. Proprium reciprocatur cum sua specie. E. G. Homo est aptus ad ridendum, et quod est aptum ad ridendum est homo. Genus vero cum nulla sua specie reciprocari potest. nam etsi recte dixeris hominem esse animal, male tamen animal esse hominem.

4tm. Praeterea proprium inest. Discrimen 4tum. Proprium inest suae speciei solum, toti et semper; at genus convenit quidem toti speciei, et toti semper. sed non soli, E. G. aptum esse ad ridendum convenit soli homini, et semper. Animal vero quod est genus convenit quidem toti homini et semper: sed non soli homini: nam et Equus est animal, et Leo et Ursus.

5tm. Praeterea propria sublata. discrimen 5tm. Sublato proprio non est necesse tolli genus, contra sublato genere, necessum est tolli proprium omne: Proprium enim, siquidem accidit speciei, quae tollitur omnino sublato genere, omnino etiam et ipsum proprium necessario interibit. Cum extra suam speciem, quam consequitur servari nequaquam possit.

CAPUT X.

Argtm cap. 10mi. In hoc capite duo Porphyrius agit. Primo adfert Convenientiam unicam, generis et Accidentis, discrimina item 4. Ido inquirit numerum collationum quinque vocum.

1ma convenientia. Generis et Accidentis. Convenientia 1ma in textu clara.

1m discrimen. Differt autem genus. Discrimen primum. Genus prius est suis speciebus; Accidentia autem sunt posteriora suis speciebus, sive illa fuerint inseparabilia, sive separabilia.

2dm. Ac genus ~~Accidentia~~ quidem. Discrimen 2dm. Genus aequè participatur a suis speciebus; Accidentia autem non aequè: E. G. Homo aequè est animal, atque Leo et Asinus; Homo autem unus potest esse magis albus quam alter.

3rium. Et Accidentia. Discrimen 3tm. Accidentia inhaerent primo Indi

Indiuiduis, ob idq; sunt posteriora, Genera autem priora.

Et genera ijs. Discrimen 4tm. Genus prædicatur de suis Speciebus in quid; Accidens autem prædicatur de suis subiectis in quale quid. Exempla in textu clara. 4tm.

CAPVT X seu cap. 10mi pars 2da.

Accidit autem vda cap. pars. in qua venatur numerus collationum quinq; vocum. et eum 2plicem, quorum primus est præsenti textu istiusmodi: Endoqd quinq; voces inter se conferendæ sunt, singulæq; cum quatuor alijs comparantur, fit ut sic viginti collationes consurgant. 4. enim 5. sunt 20.

Verum non ita. Damnat priorem numerum collationum alterum meliorem assignans. Sufficiunt quippe decem collationes, ex quibus adductis satis liquet. quo nam singulæ voces a cæteris 4. differant. Id autem sic fiet. Genus 4. collationes habet, uti iam ostensum est. Differentia vero tres tantum habebit. Vnam scilicet cum Specie, alteram cum Proprio tertiam cum Accidente. Cum Genere autem Amplius non debet comparari, siquidem iam comparata est cum eo cap. 7. Vbi Genus comparauit Porphirius cum diffa. Jam idem est comparare genus cum Diffa. quod et Differentiam cum Genere, Species item habebit duas tm collationes, nimirum cum Proprio et Accidente: Nam cum Genere iam comparata est cap. 8. cum diffa. vero comparabitur cap. 11. Proprium habebit Collationem vnam tantum. idq; cum Accidente. Accidens insuper nullam. quandoqd iam collatum est, cum Genere capite præsenti. cum diffa vero comparabitur cap. 13. Cum Specie 15. Cum Proprio 16. Differentias omnino 10. esse probat.

CAPVT. XI.

Adducit duas Conuenientias Speciei et diffa: discrimina 4. Cap. XII.

Commune igr. Conuenientia prima. Vt Diffa ita quoq; et Species vniuocè prædicantur de suis inferioribus. 1ma Conuenientia

Commune etiam est semp

2da. Commune dicit est. Conuenientia 2da. Vt species ita et differentia predicatur de
1m differimen suis inferioribus. Proprium aut. differimen 1 Porphyrij predicatur in
quale quid. Species vero in quid. Quod autē dicit Porphyrius speciē
significare quale qđ. innuit descriptionem speciei, in qua cum sit differentia
de essentia dicitur species stare quale quid.

2dm. Posterea differt. differimen .II. Differentia de pluribus specieb predi-
catur. species autem de solis Individuis. Excludo hinc differentias spe-
cificas sed Ultimas. hę si non possunt accommodari pluribus spe-
cieb, sed tantum Uni. Excludo et species intermedias, seu sub
alternas, quę non tantū de Individuis, verum etiā de alijs inferio-
ribus speciebus predicatur. Posterea differentia est.

3tium differimen III. Differentia est prior. species posterior. Rō in textu clara.

4tum. Posterea differentia constituit differimen .IV. Plures differentię concurrunt
ad Unam speciem constituendam: species autem nulla coniungitur
cum altera specie. ita vt tertiam constituant speciem. Ratio
cur plures differentię constituant Unam speciem assignatur ab
Auctore ita. Hmodi. Una vt differentia habet se vt potentia respe-
ctu alterius, quę est Debut actus. Quo Dictum est de differentijs
subordinatis; quarum est Una subest alteri. E. G. Sensibile et
rationale. hę duę differentię constituant hominem: nam prior constitu-
it genus hoc est animal, quod est Debut potentia, et materia respe-
ctu posterioris, quę est actus quędā vt equa.

Obiectio. Potest obiectionem, ex asino et equa generatur Mulus. Ergo duę
species concurrunt ad Unam speciem constituendam. Respō
Respondeo Concedo esse quo ad Individua. Vidi vt equa et hic asinus
generant hinc mulum. non tamen quo ad speciem. Dā equa
Magister Communis asino non constituet Mulum.

CAPUT XII.

Duę Conuenientię duo item differimina a Porrio et differentia dantur.

1ma Conuenien tia. Differentia. Conuenientia prima. Differentia et Proprium Omnibus prędi-
catur de suis inferioribus. Commune dicit.

2da. Conuenientia 2da. Vt differentia ita et Proprium. Omni speciei et
semper conueniunt. nam aptitudo ad rationalitatem omni hoi et semp.

1m differimen. Proprium autē est. differimen primum. Differentia predicatur
de multis speciebus. Proprium autē de Una tantum. E. G. Sensi.

passibile

Participes. praedicatur de homine, equo, boue &c. aptum aut ad ride:
dum de solo hoe. Exclude hinc diffam. Ultimam: haec ri uni spe:
ciei etiam conuenit. Ac diffa qd. discrimen 2dm. 2dm.
Diffa non reciprocatur cum sua specie. Proprium aut reciproca:
tur. E. G. recte dixeris. homo est sensus particeps. male aute.
quod est sensus particeps, illud est homo. Contra. Homo est aptus
ad ridendum, et quod est aptum ad ridendum illud est homo
Utrumque recte dictum erit. Exclude tamen hinc diffam Ultimam
et eam quae dr constituens.

CAPVT XIII. XIV.

Traduntur duae conuenientiae, et tria discrimina diffae et accidentis.
Diffae et accidenti. Conuenientia prima. diffa et accidens praedi: 1ma Conuenientia
cantur de multis. Item Commune est. Conuenientia 2da. 2da
Accidens inseparabile et diffa insunt omnibus suis inferioribus et
semper. Differunt aute. Diffa continet suas species et 1m discrimen
non continetur ab ysdem. Accidens aut et continet. quatenus est
in multis, et continetur quatenus unum idemque subiectum multa
accidentia possit accipere. Ac diffa qd.
Discrimen 2dm. Diffa non potest intendi nec remitti. atque 2dm.
Accidentia et intenduntur et remittuntur. E. G. aequè homo est
sensus particeps atque Equus et Asinus. Unus aut homo est magis
albus quam alter. Et unus Corvus altero nigrior.
Et diffae contrariae. Discrimen 3m. Diffae contrariae non pos: 3tium
sunt misceri, hoc est in una eademque specie non possunt ambae
dari. Accidentia autem admittunt mistionem. Ut et ambo in
eodem subiecto possint esse, et simul et successiuè. E. G. Homo
cum sit rōalis. rōis expers esse non pt, idem homo cum sit albus.
pt esse niger.

CAPVT XIV. XV.

Conuenientiae duae. discrimina item 4. adferuntur speciei et Proprij.
~~Qua vero~~ Species cum Proprio. Conuenientia 1. Et species et Proprium 1ma Conuenientia.
de multis praedicantur. et Proprium de specie, et species de Pro:
prio praedicatur. E. G. Homo est risibilis et risibile est homo.
Hoc etiam. Conuenientia 2da. Ut species ita Proprium uniuo: 2da.
ce praedicantur. de suis inferioribus

Differt aute.

1.m Discrimen. Differt autē. Discrimen I. Species (intellige interiectā) potest esse genus aliarum; Proprium autē cum uni tm̄ speciei conueniat, alijs conuenire non pt. E. G. Aet pt. esse genus, non tm̄ hominis, sed etiam Equi. Leonis 2e. aptum autem ad ridendum cum soli homini cōpetat, aliā speciei competere non potest.

2dm. Ac species qdē. discimen II. Species prius est. Pprium autē posterius. Rō. qa Pprium est Accidens. Species aut eius Subiectū: Accidens autē posterius est subiecto. Praeterea Spēs Discrimē III.

3tium. Species re ab se et semp suis Indiuiduis inest. Pprium autē sepius potestate. ysdē inest. Praeterea Discrimen IV.

4tm. Sumptum a definitionibus Speciei et Proprij. diuersis. iam quorū sunt definitiones diuersae. illa sunt inter se diuersa.

CAPVT XV.

XVI. Communitatem Vnam discrimina Vero 4. Speciei et Accidentis adfert. Speciei et Accidētis Conueniētia. Vt species ita et Accidens praedicantur de multis. Pprio Vero. Discrimen primū.

Conueniētia.

1m discrimen. Species praedicatur de multis in quid. Accidens autē in quale quid. Et quamqs. discrimen II. Vnaquaeqs Substātia Vnius tantum speciei est particeps. (intellige speciem sub eodē genere positam). Eadē substantia multorum accidētiū pt esse capax. E. G. Petrus cum sit Homo, non est Equus, non est bos. Idē Petrus cum sit Calidus potest esse frigidus.

2dm.

3tium. Ac Species qdē. Discrimen III. Species prius intelligūtur qui prius existunt. Accidens autē posterius. Cum prius esse debeat res subiecta, quam id quod rei subiectae inhaeret.

4tm. Item Speciei. Discrimen IV. Species non suscipit magis et minus. Accidens autē suscipit.

CAPVT XVI.

XVII. Adducuntur duae Conuenientiae discrimina Vero tria Proprij et Accidentis. Commune igr. Conueniētia 1ma.

1ma Conueniētia. Pprium et Accidens inseparabile, ita se habent ad sua inferiora, seu subiecta, Vt sine illis constare non possint.

Ac quemadm.

Ac quemadmodum Convenientia 2da. in textu clara. 2da.

Differunt aut. Discrimen I. Uni tantum speciei competit. Acci: 1m. discrimen.
dens autem pluribus. Exemplum in textu clarum.

Praeterea proprium. Discrimen II. Proprium reciprocatur 2dm.
cum sua specie. Accidens vero minime.

Et proprior quod. Discrimen III. Proprium non recipit magis 3tm.
et magis. Accidentia autem recipiunt.

SENTENTIA STOICORUM
de quinque vocibus.

Quid Primo de Genere et Differentia Stoici senserint, lubet eorum doctrinam ex Diogene Laertio huc adducere. Inquit ille.

Genus est plurium, et eorum quae convelli non possunt, notionum compre: Genus secundum Stoicos quid.
hensio, veluti animal, hoc enim complexum est particularia animantia.

Notio autem est visum mentis neque aliquid existens neque quale, Notio quid
sed veluti aliquid existens, et veluti quale, sicut fit expressio
Equi, etiam absentis. Forma autem est id, quod suo genere Forma quid
continetur. Haec sunt quae pertinent ad definitionem Generis
et formae. Quod autem attinet ad divisionem eorundem Divisio Catse:
haec ita ab eodem traditur, genus generalissimum est quod cum gorematum
sit genus, genus non habet. Specialissimum autem est quod
cum sit species, speciem non habet ut Socrates.

Ubi nota Stoicos in ea sententia fuisse ut speciem ultimam
seu ut vulgo dicere consuevimus specialissimam vocarunt In:
dividuum. seu singulare, cuius tres modos describit Paulus Individuum triplex
lib. 38. Ubi inquit. Paedius nihil referre ait, proprio nomine
res appelletur, an digito ostendatur, an vocabulis quibusdam
demonstretur: quatenus mutua vice res fungantur quae
tantundem praestent. Has autem Individuas Spe: Individuum quomodo vocetur.
cies vocant proprietates, seu Propria. Ut autor est Sextus
dum ait.

dum ait: Genera sunt communitates quæ permeant in singularibus ut homo qui peruasit per singulos homines, et Equus qui per singulos equos. Species autem quæ sunt in uno quoque proprietates, ut Dionis, Theonis, et aliorum. Et quia universam Logicam. in 6. Locos distribuerant. Genus et Speciem, clauserunt sub loco 2. qui est περὶ φωνῶν. quod vertit Cicero de eloquendi Elementis, aliæ de loquendo. Sub quo etiam loco claudebant ipsas definitiones, quibus notiones inuolutæ, hoc est genera euoluuntur, et quasi aperiuntur. Item diuisiones quibus genus diuitur in Species seu formas.

distributio universæ Logicæ. 1mus locus.

Quod insuper attinet ad diffas, has stoici dicebant referri ad Qualitates quæ continentur sub loco περὶ πραγμάτων seu de rebus. Accidentia vero renocabant ad Categoremata quæ clauduntur sub loco περὶ λεκτῶν. hoc est de Eloquendo.

2dus locus

ARISTOTELIS STAGIRITÆ. Categoriæ. ~~Argum. libri~~

Hinc incipit ~~Logica Aristotelis~~. ex libro sexto.

Argum. libri Categoriarum. in quo iaciuntur quasi fundamenta quædam ædificij Logici. hoc est agitur in eo de Categorijs seu de simplicibus terminis, quatenus significant res, et primas notiones, in quibus uidæ notiones efinguntur. Ut diximus in Prolegomenis ad punctum secundum.

DIVISIO LIBRI.

Diuiditur liber hic in partes tres, in prima explicantur quædam principia necessaria ad rectam Categoriarum cognitionem, in 2da ipsæ Categoriæ explicantur: in 3tia exponuntur quædam, quæ cum ad Categorias, tum etiam ad multas alias res

tripartitus liber.

alias res pertinere videntur, quorum scilicet frequens fuit facta mentio. In Categoriarum tractatione. Vulgo post prædicamenta dicta.

CAPVT I.

Præsenti capite membrum primum huius libri absoluitur, complectitur enim omnia principia ad Categorias cognoscendas necessaria. quæ in genere quidem sunt 3. in specie autem 7. hoc est tres definitiones; diuisiones duæ, Regulæ item duæ. Argumentum cap.

Homonima dicuntur. Definitio Homonimorum seu æquiuocorum quam ideo adducit Artes. Ut innuat Homonyma reijcienda esse ex numero Categoriarum: propterea quod sint ambigua, multiplicemque habeant definitionem seu essentiæ rationem. 1ma. Definitio Homonimorum.

Obseruabis tamen æquoca hic definiri non æquiuocantia, hoc est ipsa nomina æquiuoca, sed æquiuocatas res nominibus æquiuocis signatas. Obserua

Synonima autem

Definitio Synonimorum seu Vniuocorum, quæ competit tantum Vniuocis Vniuocatis non autem Vniuocantibus. Hæc intelligitur ex priori definitione Homonymorum. Exemplum Vniuocorum hoc esto. Homo, bos, Leo, Asinus sunt Vniuoca, quia et nomen habent commune, nimirum animal. Ut si homo est animal, ita et bos et cætera sunt animalia. Adhuc hæc omnia eandem habent rationem essentiæ seu definitionem. nam Ut homo est Corpus animatum sensus particeps, ita et bos est Corpus animatum sensus particeps, idem de cæteris intelligendum est. 2da definitio Synonimorum. Declaratio.

Denominata Vo. Definitio Paronymorum seu denominatiuorum, qua etiam sola denominatiua denominata comprehenduntur. Sunt autem Denominatiua denominata Accidentia Concreta quæ denominantur ab Abstractis. Ut fortis a fortitudine, Sapiens a Sapientia: Hæc autem solo casu, hoc est terminatione differunt ab Abstractis. 3tia definitio Paronymorum.

Eorum quæ dicuntur.

Cap. 11. Periorij. Eorum quae. Sequuntur divisiones duae, quarum prior adscri:
1ma divisio. benda est vocibus, altera autem rebus. prima adducitur propterea.
Ut cognoscamus voces complexas, excludi a praedicamentis. Posteri:
or autem, ut tradatur quaedam cognitio rerum quae in iisdem
praedicamentis reponuntur. Prior divisio est istiusmodi: Voces
(nomine autem vocum etiam ipsas res intellige) Aliae dicuntur
Voces simplices Ut coniunctae, aliae dicuntur sine coniunctione: seu aliae sunt sim:
plices, aliae Compositae. Nota aut simplicitatem vel com:
positionem vocum spectandam esse in simplicitate vel com:
Observa. positione Conceptuum. ita ut quibus vocibus, respondet multorum
Conceptuum coniunctio, illae debent censeri Compositae. E. G.
Homo iustus. Artes disputat. Quod fit non tantum in plu:
ribus dictionibus, sed etiam in simplicibus. Quandoquidem dantur
quidem non nullae dubitationes quae simplices esse videntur
complexae tamen sunt. Siquidem conceptum complexum pariunt.
E. G. Iustum, si imponatur ad designandum aliquod totum
nimirum illud, quod significat Homo iustus. Contra illae
voces dicuntur simplices esse. quibus nulla compositio multorum
conceptuum respondet, ut Homo et bos et currit, et vincit etc.
Etiamsi interdum ex multis vocibus componantur. Veluti Mar:
cus Tullius Cicero. Eorum quae sunt

Ad. Divisio. Divisio 2da eorum, quae sunt. hoc est. Entium realium
4 duplex. finitorum et completorum, quae quidem sola per se ponuntur in Prae:
1m. dicamentis. Divisionis autem membra sunt 4. Primum est
Substantia Universalis quae non est in subiecto. cum per se
sit, dicitur autem de subiecto cum sit Universalis. Ut Homo
non est in subiecto, sed dicitur de subiecto nimirum de Individuo
aliquo puta de Petro, Paulo. Idem est.
2dm. Accidens singulare quod est in subiecto, cum sit Accidens
sed de subiecto non dicitur, cum sit singulare. Ut quaedam
3tm. Grammatica. Tertium. Accidens Universale, quod est
in subiecto, et dicitur de subiecto. Quartum

Quartum denique est substantia singularis, quae nec in subiecto est ullo, nec dicitur de subiecto. Natura ri accidentium est ut sint in subiecto. Substantiarum autem ut per se sint. Rursum universalium natura est ut dicantur de multis singularium ut de nullo. In subiecto autem esse

4tum.

Ea in proxima divisione frequentius usus est hac voce, esse in subiecto. Ideo nunc definit quid sit illud, quod dicitur esse in subiecto. Est ergo in subiecto id quod inest alicui non tanquam pars eius, in quo inest. et sine eo seorsim existere nequit. Talia autem sunt accidentia.

In subiecto esse quid.

Argum. cap. 3tij.

Cap. III. Periorij.

Cum alterum. Adferuntur deinceps regulae duae. quarum prima utilis est ad cognoscendam profunditatem praedicamentorum. Ida vero ad latitudinem eorundem.

1ma Regula

Est autem profunditas, nihil aliud praeterquam progressus a summo genere usque ad individua. Latitudo vero est progressus a generibus ad differentias, quae sunt colaterales et quibus genera in species dividuntur. Regula I. clara in textu.

Profunditas et Latitudo Categoriarum

Heterogeneorum Regula II. Cum genera sunt diversa, et non subalternatim posita, ita ut unum eorum non contineatur ab altero. Talium generum differentiae (ut constituentes ita et dividentes) sunt diversae. Exemplum in textu clarum.

Ida regula.

Subalternorum

Reg. III. Cum autem genera sunt subalternatim posita, tum possunt habere easdem differentias (constituentes tantum et non dividentes) E. G. Corporeum est differentia constituens corpus. quae non tantum corpori attribuitur, sed etiam viventi et animali.

3tia regula

Argum. cap. 4ti.

Eorum quae sine Jam accedit ad categorias tractandas, quas hoc loco enumerat singulas singulis exemplis illustrans. Singula autem. Ostendit sub finem capitis voces simplices de quibus in libro categoriarum agitur non affirmare quidquam, neque negare. Ut ri aliquid affirmet aut neget illud necessum est ut sit verum vel falsum.

Cap. IV. Periorij.

Jam ea veritas

Jam quia veritas et falsitas a vocibus simplicibus abest. quandoquidem in solis vocibus coniunctis inueniantur. etiam affirmatio, et negatio aberit.

Cap. V. Poiij

CAPVT II.

De Substantia.

Argum cap.

Secunda libri pars est. continens ipsarum Categoriarum tractationem. Sumit autem Artes initium a Substantia. Vti ab ea quae est primum genus rerum, et cuius respectu (Vt docet Artes q. Metaphi) caetera omnia, quae qualemcunque essendi rationem participant, dicuntur esse: quandoquidem huic, ceu fundamento cuipiam incumbant: Hac ri sublata, caetera consistere non possunt.

Eius partes tres.

Caput habet partes tres: In priore habetur diuisio substantiae, et definitio, In 2da adducitur comparatio mutua substantiarum cum substantijs et accidentibus. In tertia adducuntur proprietates sex.

1ma Substantia quid. & Quotuplex.

Substantia autem. 1ma pars in qua definitur substantia 2plex. nimirum Prima et Secunda. Hoc loco definitur substantia prima, quam vocat potissimum et primum et maxime substantiam, propterea quod maxime substet seu subyciatur alijs omnibus rebus. Tales autem substantiae sunt Individua, quae et Vniuersalibus secundis substantijs subsunt. Et accidentibus. quanquam aliter substantijs, aliter accidentibus. Vt suo loco monebimur. Secundae aut.

Definitio 2darum substantiarum. Jam vero perspicuum

Comparatio substantiarum et Accidentium.

2da cap. pars. quae varias complectitur collationes substantiarum. partim cum substantijs partim cum accidentibus. partim cum vtrisque. Hoc autem loco docet. quomodo se habeant 2dae substantiae et accidentia ad primas substantias. S.E.

Substantiae 2dae ita se habent ad primas, Vt de ijs praedicentur et secundum rationem, et secundum nomen, seu definitionem.

E.G. de Pet

E. G. de Petro dr Homo, et scdm nomen, qa Petrus est homo, et scdm rationem qa Petrus est animal rois particeps.

Eoq vero. Accidentia vero quædam ita se hnt ad primas substantias, ut de ijs neq scdm nomen, neq scdm roem prædicari possint, qualia sunt Accidentia abstracta. Uti nigredo, albedo. Nam neq albedo, neq color disgregans visum (quæ est ratio albedinis) potest prædicari de Petro. Quædam aut Accidentia scdm nomen quidem prædicantur de primis substantijs; at scdm rationem minimè, qualia sunt concreta: Ut Petrus est albus. recte dixeris. male tamen. Petrus est color disgregans visum. Collatio cum Accidentibus.

Cætera vero.

Eadem confert roe dependentium. S. E. Ut secundæ substantiæ, ita et omnia Accidentia dependent a primis substantijs: Itaq sublatis primis substantijs, necessum est ut pereant oes secundæ substantiæ. omnia item Accidentia. Eda Collatio

Secundarum vero. Confert deinceps 2das substantias inter se, hoc est species et genera substantiarum: dicitq species E. G. Hoem Leonem, 2ª magis esse substantias, quam genera, hominem quam animal, viuens 2ª. Id confirmat 2. roibus. Comparatio 2darum substantiarum inter se.

Si qs ri explicet. Ro I. Qa species propius accedunt ad primas substantias, planiusq est apertius earum naturam explicant. Exemplum in textu vide. Ratio. pma.

Præterea primæ substæ. Ro II. Qa scdm primam substantiam, quæ omnibus rebus substat. species pluribus substant quam genera: siquidem species et generibus substantiarum et accidentibus substant. Ratio 2da.

Ipsarum aut

Ultimo confert species cum speciebus et primas substantias cum primis. S. E. Omnes species æqualiter sunt substantiæ, et æqualiter attribuuntur primis substantijs. E. G. Homo æque est substantia atq bos et asinus. rursum Comparatio Primarum substantiarum inter se.

Idem Homo.

Idem homo prædicatur de Petro atq; Paulo. Primæ item Sub:
stantiæ æqualiter sunt Substantiæ quod intelligendum est non tm
de primis Substantijs sub eadem specie contentis sed etiam sub
diversis. Sic Petrus non est magis Substantia quam Bucephalus.

Merito igr. Ex his quæ dixit, obiter infert rões duas
quibus assignat causam, cur ex omnibus cæteris rebus, quæ de
primis substantijs dicuntur, sola genera et species substantiarum
secundas substantias nominaverit. 1ma ratio est. Qa gene:
ra et species substantiarum declarant naturam primarum substan:
tiarum. Accidentia vero non item. 2da vero. Qa ut sub:
stantiæ primæ substant cæteris omnibus hoc est. Secundis sub:
stantijs et Accidentibus. Ita etiam 2dæ substantiæ substant
Accidentibus. Accidentia autem nulli substant.

Rões duæ afferuntur cur solæ species et genera dicantur 2dæ substantiæ.

Præterea primæ. Itia pars cap. Prima proprietas sub:
stantiæ est istiusm. Ut 2dæ substantiæ ita et primæ non sunt
in subiecto. Quod primæ substantiæ non sint in subiecto
ex eius definitione adducta patet. Quod autem neq; 2dæ
hac roe pbat. Quæ sunt in aliquo tanquam in subiecto, illa
non possunt de eo prædicari scdm roem, sed tantum interdum
secundum nomen. Secundæ substantiæ non tantum scdm
nomen sed etiam scdm roem prædicantur. Ergo 2dæ sub:
stantiæ non sunt in subiecto. Hoc autem nõ est
subijcit Artes quod non esse in subiecto etiam differentijs con:
veniat. Siquidem et differentiæ prædicantur ut scdm nomen
ita scdm roem. Hic observa diffas in nulla Categoria repo:
ni per se. Cum omnis Categoria sit series generum, specierum
et Individuorum tantum: beneficio tamen specierum, quas dif:
ferentiæ constituunt, ijsq; insunt tanquam partes, referuntur
ad Categoriam substantiæ cum tota species sit in eadem Catego:
ria. Ideo et Materia prima est in Categoria substantiæ.

1ma substantiæ proprietas.

1ma

Hæc proprietas non soli substantiæ convenit

Observa.

Individua sunt in substantia reductive. tamen non per se.

Non per se

non per se quidem, sed ut vulgo loquimur reductive ratione scilicet compositi, in quo inest. Porro nenos.

Occurrit tacite obiectioni de partibus substantiarum. S. G. de manu, pedes, capite, oculis etc. quae insunt in suis totis ob idque videntur non esse substantiae, sed potius accidentia. Occupatio

Id Aristoteles removet, ostendens partes non esse accidentia sed substantias. Ratio. Ea accidentia insunt in suis subiectis, non tanquam partes, ut ostensum est capite primo. Partes autem substantiarum insunt in suis totis tanquam partes. ob idque sunt substantiae. Inest autem substantiis.

Proprietas 2da conveniens substantiis secundis tantum, et praeterea differentiis earum. 2da proprietas. Omnis vero substantia.

Proprietas 3tia conveniens solis primis substantiis. Solae enim hae proprie sciunt hoc aliquid, hoc est rem certam, quae nimirum digito demonstrari potest. Vero substantiae non hoc aliquid, sed potius quale quid significant. Quod ut intelligas adverte significare quale quid, posse accipi 3pliciter. 3tia proprietas.

Primo ri sciat qualitatem proprie dictam, a qua scilicet res dicuntur quales ut dicetur cap. 5. huius libri. Vero quale quid idem significat quod etiam significat in quaestione quale est ut passim accipiebatur apud Porphyrium. Quale quid dicitur 1mo 3pliciter. Vero.

Tertio. Quale quid significat rem universalem: quo pacto Aristoteles 2. metaphisicorum cap. 13. et alias saepius id nomen usurpat. cum ait. Universalium non hoc aliquid sed quale quid significat. Hoc igitur ultimo modo accipitur. Quale quid in praesenti textu. Caeterum Ammonius docet secundas substantias ideo significare quale quid, quia communitatem et collectionem particularium quasi qualitatem quandam declarant. Hoc quoque substantiis inest. 3tio.

Proprietas 4ta. Substantiae non habent contrarium. Intellige 4ta proprietas.

Contraria per se.

Observa. Contraria per se, et propria dicta; non autem per accidens et improprie dicta: sic ri multa substantiis possunt esse contraria. E.G. Petrus est contrarius Paulo quatenus ille sapiens est hic stultus, aut ille sanus, hic aeger. Similiter aqua contraria est igni, et aeri terra, quatenus ignis est calidus, aqua frigida. et terra sicca, aer autem humidus. Ita igitur substantiae dicuntur esse sibi contrariae per accidens, non autem per se. Hoc vero substantiae.

Haec proprietas et quanto convenit. Docet proprietatem proxime dictam non soli substantiae convenire. Nam et quantitati convenit, uti ri substantia, non est substantiae contraria, ita neque quantitas quantitati

Obiectio. Nisi quis Obiectio ex proxime dictis emergens, dixerat enim in expositione Proprietatis quartae quantitate non habere contrarium. nunc opponit adversus illud dictum huiusmodi argumentum.

Responsio. Magnum habet contrarium Parvum. Item multum habet contrarium Paucum, atque ista sunt quanta. Ergo falsum est quantitatem non habere contrarium. Respondet Aristoteles illud dictum convenire quantitatis definitis tantum, non autem indefinitis. qualia sunt haec, quae in obiectione adducta sunt. Sunt autem quanta definita illa, quae mensuram extensionis habent finitam et certam, ut bicubitum, tricubitum, ternarium etc. Observa tamen Magnum et Parvum, Multum item et Paucum non esse quanta sed potius relata, ut inferius patebit

Observa. Videtur autem substantia

5.ta proprietas. Proprietas 5ta. Substantiae neque intenduntur, neque remittuntur, sic neque magis neque minus recipiunt. E.G. Unus homo, puta Petrus non est magis aut minus homo quam Paulus. Non recipiunt autem magis et minus substantiae propterea, quia contrarietatem admittunt nullam. haec ri est radix intensionis et remissionis.

Ratio. Et hic observa quod substantiae, non recipiunt magis et minus in ratione essentiae: non autem in ratione accidentium. E.G.

Observa. Petrus qua est.

Petrus qua est homo, vel animal, vel corpus non plus neque minus est homo vel animal vel corpus, quam Paulus, et quae singuli homines; Quamvis ratione Accidentium idem Petrus recipit magis et minus. Sit ri esse Petrus longior Paulo, et doctior et melior.

Non dico Substam. Impugnat proprietatem 4tam.

S. E. Antea diximus primam substantiam, maxime esse substantiam: Ex secundis item substantijs illas esse magis substantias, quae sunt species, quam quae sunt genera: Ergo falsum est dum dicimus substantias non recipere magis et minus. Respondet Artes. quia superius conferebantur inter se substantiae diversae, quarum est alia inferior erat in Categoria, veluti Individua, alia superior, veluti species et genus. Hic vero consideratur una substantia quae idipsum quod est, non magis et minus sed semper aequaliter est. Sit ri E. G. Socrates, qui cum sit homo, semper est aequaliter homo, aequaliter item animal, aequaliter corpus, nec dr idem Socrates magis vel minus homo. nec magis vel minus animal. idque vel seipso vel alio quopiam. Sicuti dr aliquid magis esse album, ut seipso ita et alio.

Obiectio contra 4tam proprietatem.

Soluti.

Sed mxe proprium. Proprietas 6ta. Substantia cum una et eadem numero sit, potest recipere contraria, veluti Socrates unus idemque permanens, modo calidus est modo frigidus, aqua similiter modo pura est modo turbida. Haec autem proprietas soli quidem substantiae competit, sed non omni, praeter solam ri substantiam, nihil quod sit unum idemque numero, potest recipere contraria: Nam Accidentia secundum naturam, non sunt ita comparata, ut unum eorum sit subiectum alterius (intellige per modum inhaesionis, neque ri unum accidens est subiectum alterius ita ut ei primordium existendi praestet) et per consequens ut recipiat contrarium.

6ta Proprietas. Et mxe propria soli substantiae sed non omni.

Quod vero dr.

Quod vero dr̄ non omni substantiæ convenire recipere contraria, hoc ideo additur, quia vdæ substantiæ contraria non recipiunt, cum illæ non possint proprie dici unum quid numero, quandoquidem idcirca individua tm̄ spectetur.

Obiectio contra 6tam proprietatem

Nisi forte quis. Dixit Arles, proprietatem 6tam soli substantiæ convenire nunc adversus eam opponit proprietatē istiusmodi. Oratio et opinio, recipiunt contraria. Oratio autē et opinio non sunt substantiæ. Ergo non soliq substantiæ est proprium recipere contrarium. Maior pbr exemplo. Sit ri E. G. hæc oratio. Socrates sedet. Hæc oratio vera est. si Socrates sedet revera. Falsæ autē, si Socrates non sedet: oratio igr hæc alias vera est, et alias falsa: proinde capax contrarij. Quandoquidem verum, contrarium est falso. Obiectionem hanc solvit duobus modis. Et primo quidē per reprobationem fiduciariam. Sic.

Solvitur aplicitur. 1mo.

Dato et non concesso. Quod oratio et opinio recipiunt contraria. Substantiæ tamen non eo modo recipiunt contraria, quo oratio et opinio: Nam substantiæ contraria recipiunt cum mutatione sui; oratio autem et opinio recipiunt etiam contrarium. non cum mutatione sui, sed potiq cum mutatione rei externæ, illiq scst, ad quam diriguntur. E. G. Socratis, qui cum sederet surrexit. Itaq soliq substantiæ proprium est recipere contrarium cum mutatione suiipsius.

2do.

Vdo vero solvit, per instantiam negando scst simplr orōem et opinionem recipere contraria. Quod hac rōe pbat. Omne quod contraria recipit, mutari necessum est: atqui opinio et oratio, cum ex veris fiunt falsa, aut ex falsis vera, non mutantur. Ergo opinio et oratio non recipiunt contraria. Minor. Mutatio ri fit in re externa. de qua scst fit opinio vel oratio, non autem in opinione vel oratione.

Orō 3plex Interna Prolata. Scripta.

DE QVANTO.

Caput III.

CAPVT III.

Cap. VI. Pereij.

Sequitur Tractatio de Quanto, seu Quantitate, quae diuidi pt in duas partes: in prima adducuntur diuisiones Quanti, in plures Species: in altera vero proprietates. Augustin cap.

Quanti aut Pars cap. 1. in qua ipsi diuitur Quantum. Vna diuisio est haec. Quantum aliud est Continuum, Discretum aliud. Altera. Omne Quantum aut constat ex partibus habentibus situm, vel positionem inter se; aut ex non habentibus. Quanti ꝯplex diuisio.

Nam partium numeri. Ex hoc loco colligit definitionem Quanti Continui et Discreti. ita vt Quantum Continuum sit illud, cuius partium est aliqs terminus communis, quo eadem partes coniunguntur. Est autem communis partium terminus id, quod ita terminat vnam partem vt vnum idem alteram etiam partem terminet. E. G. Duae partes lineae dimidiae coniunguntur vnico puncto medio, quod scilicet vtriusque partis lineae est Extremum, seu terminus communis. Discreti Quanti definitio est Contraria. ad Continuum Quantum referuntur. Species quinque nimirum. Linea. Extremitas, Corpus, Locus et Tempus. Quod ad Tempus attinet, nota. dupliciter id posse considerari. Vel ri spectatur rōe partium successiuarum. Hoc est rōe temporis praeteriti, praesentis et futuri, Vel quatenus scilicet spacium ab eo mobili confectum, quod est Causa Efficiens Temporis. Sic tempus diurnum, est spatium Motus primi Mobilis. 1mo ergo modo. Tempus est Quantum per se, ad praesentemque considerationem pertinet, 2do. vero per Accidens. 1ma Quantum Continuum et Discretum qd. Communis terminus quid. Continui Species Quanti 5. Tempus ipsi consideratur.

Ad Discretum vero Quantum pertinent numerus et Oratio. Ordinem autem intellige non omnem, sed illam duntaxat, quae est in voce, vti quae longa aut breuis est. nam quae fit in mente vel scripto non dicitur esse Quanta. Discreti Quanti Species. Obserua.

Altera alia Repetit eadem diuisionem Quantorum singula eius membra exemplis illustrans. Definitiones autem Vtriusque Species. Quantorum 2da. Quanti diuisio.

Utriusq; Speciei Quantorum, hæ ex præsentibus dictis possunt elici: ni:
Quanta positione partium habentia quid. mirum, Quanta constantia ex partibus habentibus inter se situm illa sunt. quorum partes singulæ possunt assignari. Ubi nam sint sitæ. et cum qua alia parte coniungantur. Sic singulas linearum partes extremitatum item, corporum et locorum possumus assignare Ubi sitæ sint, et cuiusq; partibus coniunctæ. Quanta rursum constantia
Non habentia quid. ex partibus non habentibus inter se situm, illa sunt. quorum partes non possunt assignari, Ubi sitæ sint, aut quomodo alijs coniungantur. Sic temporis partes non possunt assignari Ubi sitæ sint, cum tempus fluxum sit, et minime permanens. Idem euenit in numeris et orationibus: semel ri prolata oratio, statim interit, volatq; semel emissum irreuocabile verbum.

Atq; hæc sola Doctrina præcedens pertinebat ad illa
Quanta denique alia sunt per se. alia per Accidens. Quantorum genera, quæ dicuntur Quanta per se, præsens aut pertinet ad illa, quæ vocantur Quanta ex Accidenti. Sunt autem Quanta ex Accidenti illa, quæ in ijs existunt, quæ per se et verè sunt Quanta. Sic aliqua albedo dr esse longa vel breuis qa Quantitas est longa vel breuis. Similiter dr Actio aliqua longa, vel multa, qa quantitas, hoc est tempus, in quo illa actio fit, est longum vel multum.

Præterea quanto. Ida cap. pars. in qua adferuntur
Quanti 1ma Proprietas Observa. proprietates Quantorum tres: Prima est hæc. Quantis nihil est Contrarium. Intellige quatenus sunt Quanta, non autem quatenus permista alijs accidentibus. Sic ri linea recta habet contrarium lineam inflexam, et tempus tranquillum est contrarium tempori turbulento. Alias lineam quatenus est linea, nullam linearum habet contrariam, nec Tempus Contrarium tempus:

Nisi forte multum. Aduersus primam proprietatem
Obiectio. proponit obiectionem istiusm. Magnum et Paruum multum item et Paucum, sunt Quanta. atq; sunt hæc contraria. Ergo aliqua Quanta habent Contrarium.

Quod repug

Quod repugnat doctrinae Aristotelicae. Obiectionem hanc soluit Artes 2ptr. Primo negando ista esse Quanta, sed potius Relata, cum Magnum dicatur respectu alicuius Parui, et multum respectu Pauci. Praeterea sive quis. Solutio 1ma

Ad eandem obiectionem respondet 2do. Responsionis aut sensus hic est. Magnum et Paruum, multum itsem et Paucum, sive sint Quanta, sive non sint. Creuera tamen non sunt Quanta sed Relata) Utique nullo modo sunt Contraria. Hoc probatur 3ptr. Solutio 2da. Probatur 3ptr.

1mo Qa Contraria sunt Entia absoluta, et per se. Magnum autem et Paruum, Multum et Paucum sunt Entia respectiua.

2do. Qa Contraria non sunt simul. Haec aut sunt simul.

3tio. Qa si haec essent Contraria, tum Unum et idem esset sibi Contrarium. quandoque idem sit Magnum et Paruum: Porro nihil sibi ipsi est Contrarium, sed quicquid sibi dr esse Contrarium. Illud alteri est Contrarium.

Maxime Vero. Adhuc objicit aduersus eandem proprietatem. Locus admittit Contrarium, atque Locus est Quantum. Ergo Quantum admittit Contrarium. quod est contra doctrinam Aristotelis. Probatur maior. qa locus inferus sive deorsum, qui est in medio, hoc est in centro mundi, contrarius est locus, supero, ei scilicet qui est in coeli concauo. ista n loca maxime distant quae Contrariorum est natura seu definitio. Obiectionem hanc non soluit Artes. Potest autem ita solui nimirum. quod seorsum et deorsum sunt relata, proinde non recipiunt Contraria. Locus n superus dr respectu loci inferi, et contra. Negandum est igr, haec esse Contraria. 2da Obiectio. Solutio

Non Videtur aut. Proprietas 2da. Quanta non recipiunt magis neque minus. Nam linea Una, non est magis aut minus linea quam altera. sed Ut haec ita et illa. 2da. Quanti Proprietas

Sed maxime proprium est. Proprietas tertia. Quantis illud maxime proprium est Ut secundum ea, res dicantur esse pares vel impares. et aequales vel inaequales. Sic Petrum dicimus esse parem. 3tia Proprietas

dicimus esse parem Paulo, vel qa eiusdē longitudinis vterq. vel eiusdē latitudinis, vel crassitiei eiusdē.

Cap. VII. ~~[illegible]~~

CAPVT IV. DE RELATIS.

Doctrinæ ordo requirebat, vt post tractationem Quantorum ponetur tractatio Relatorum, quorum scilicet proxime præcedenti capite sepius mentio facta est: alioqui ordine naturæ Quantitatem debebat sequi Qualitas vti Ens absolutum. Doctrina autē hæc Aristotelis de Relatis bimembris est. Nam in prima capitis parte exponit Aristoteles ea, quæ de Relatis suo tempore inter Philosophos circumferebantur. Hoc est definitionem Relatorum a veteribus Philosophis traditam, et 4. eorundē proprietates: in altera vero proponit vnam obiectionem ex cuius solutione occasione desumpta, ondit Relatorum definitionem a veteribus assignatam insufficientem esse: Simulq. inducit propriam definitionem eorum Relatorum, quæ verè sunt Relata. Ad aliqd ea dnr.

Argtm cap.

Divisio cap.

Communis Relatorum definitio.

Prima cap. pars. in qua communis Relatorum definitio adducitur istiusmodi. Relata ea dnr quæ id quod sunt aliorum esse dicuntur, aut quoq. modo aliter ad alterum. Exempla Relatorum multa Arles subiungit. nimirum dupli, maioris et similis. dr ri duplum comparoē simplicis. et Mons dr maior respectu montis minoris. Item simile refertur ad aliquid simile. Præter hæc docet Relata esse Habitus, affectiones, scientias, sensus, et situs seu positiones. veluti sedere, stare, iacere ꝛc: Nam et Habitus et scientiæ, et sensus referuntur ad propria obiecta. Itē situs seu positio importat ordinem partium in loco. Tot autē et tam diversa exempla ad diversa etiam prædicamenta pertinentia, non aliam ob causam adducit Arles, nisi vt ostendat insufficientiā definis Relatorum a veteribus traditæ. vti quæ aliorum etiam prædicamentorum rebus conveniat.

Sed et recubatio

Sed et recubatio. Occurit tacite obiectioni, qa recubare, stare, et sedere, non sunt in Categoria Relatorum, sed in Categoria situs. Obiectio.
Atqui hæc videntur esse species positionis seu situs. Ergo falso dicebatur positionem seu situm esse in numero Relatorum. Respondet Artes negans: Recubare, stare, sedere, esse species situs: distinguit enim inter recubationem, quæ est species situs, et recubare, quod a recubatione denominatur. Solutio.

Hoc idem intelligendum est de statu et stare. Similiter de sessione et sedere. Inter hæc igr distinguitur. Qa non est necesse ut in eadem Categoria colocentur et denominans et denominatum. Nam in his exemplis denominans est in Categoria Relatorum. Denominatum autem in Categoria situs.

Observa tamen hæc ab Arte dici ex aliorum sententia. reuera enim ut denominans ita denominatum ad eandem refertur Categoriam. E. G. ut Qualitas et Quale, Albedo et Album, Quantitas et Quantum. Inest aut Contrarietas. Observa.

Adfert proprietates Relatorum 4. 1ma est hoc loco istiusm. Relata admittunt contrarium; sed non omnia exempla in textu. 1ma proprietas.

Videntur autem 2da proprietas. Relata intendunt et remittuntur sed non omnia. Observa duas hasce proprietates adscribi Relatis non ex Artis sententia sed ex veterum. Alias Relata secundum sententiam Artis non admittunt ullam contrarietatem. cum Relata mutuo se ponunt. Contraria autem destruunt. Omnia vero. 2da. Observa.

Proprietas 3tia. Omnia Relata reciprocantur. E. G. Præceptor est discipuli præceptor. Et discipulus est præceptoris discipulus. Verum aliquando. 3tia.

Occurit tacite obiectioni quæ poterat opponi adversus tertiam proprietatem. quod scilicet ala referatur ad auem, quandoquidem ala dr esse auis ala; contra auis non refertur ad alam, cum non dicatur auis alæ auis. Hinc igr forte fit ut proprietas tertia Relatorum recte assignata non sit. Occupatio

Rndet Artes.

BIBLIOTH. BAVOROVIANA LEOPOLIEN.

Rndet Artes. Alam non referri ad auem, sed ad alatum.
probatur. Qa sunt quaedam animalia alata, quae ex genere aui-
Solutio. um non sunt, quales sunt Muscae, scarabaei, apes, vespae. deinde
monet Artes toties Relata reciprocari, quoties recte conferun-
tur. Hoc est quoties termini Relationis recte et apte sumuntur.
E.G. Ala et Alatum; non autem ala et Auis: similiter caput
et Capitatum; non autem caput et animal: dominus et Seruus.
non aut dominus et Homo. Et qm interdum deest Vsitatum no-
men, ad quod Relatio sit apta, tum nouum aliquod est finge-
dum, sumpta eius appellatione ab eo correlatiuo, ad quod refertur
quamuis forsan sit barbarum, et ab Vsitata dicendi forma
abhorrens E.G. Clauus est Clauati clauus, Item caput est capi-
tati caput. hoc idem in caeteris similibus faciendum erit.

Quod si apte. Qa non pt fieri apta reciproca-
Regula in Relatio Relatorum, nisi assignentur vera Relata, adducit Artes
tis seruanda. certam quandam regulam, quam respicere debemus incognoscen-
dis Veris Relatis. Pro ea declaranda accipe primo documen-
tum istiusmodi. Quemadmodum in vna re multae aliae coniungun-
tur, ita etiam res varijs nominibus scatur, quae nomina sin-
gula significant illam rem, in qua coniunguntur, ab vnica
roe speciali et forma, quae est in ea. E.G. Petrus vnus idem
numero appellatur homo, et animal. et praeceptor et album. etc.

Hinc sequitur quod vnum correllatiuum pt multis noibus
assignari, ductis ab ijs rebus, quae in eo sunt. E.G. Pater est
filij pater. Item si filius est homo, tum pater dicitur esse
hominis pater. Item si filius est animal, tum dr pater
esse animalis pater ze: Non omnia tamen ista explicant
roem, scdm quam refertur pater ad filium, nisi ipse filius,
propterea quae alia omnia Artes vocat Accidentia, non
quod reuera omnia sint Accidentia, sed quod Accidunt,
et non sunt de natura Relatiui. His ita praesuppositis,
haec regula est.

Obseruandus.

Observandum est, an si omnia illa remouerentur, et illud solum superest, diceretur adhuc Relatum, esset quod reciprocatio: quando enim id fit, tum illud quod relinquitur est correlatiuum. Sin minus, non erit E. G. Pater est filij pater. Si volumus scire, an filius sit verum corellatiuum patris obseruandum est num remoto a filio, quod sit homo, quod item animal, quod albus etc. manente hoc quod sit filius, adhuc pater conuerteretur. Et quia ita est, filius est verum corelatiuum patris. Artes hanc regulam declarat exemplo domini et alae.

in Relatis quod potissimum spectandum.

Videntur autem. Proprietas 4ta. quae rectius intelligetur ex 2do modo simul, quem videbimus cap. 9. huius lib.

4ta. Proprietas.

Sed non in omnibus. Excipit a dicta proprietate scientiam et sensum. Atque scientiam quidem duplici ratione. 1mo quia scientia est posterior scibili: Ubi autem est posterius et prius. Ibi simul esse non potest. 2do. Quia sublato scibili, tollitur etiam scientia non contra. nam sublata scientia, non est necesse tolli scibilia. Sensum item excipit propterea. Quia sublato obiecto sensibili, omnino sensus auffertur.

Exceptio

At sensu ablato, non continuo sensibilia pereunt. sed plura adhuc superesse possunt: Virtus ri sentiendi in solo animali residet, quae si e medio tollatur, nullus remanebit sensus. cum tamen adhuc sensibilia remaneant, hoc est multa corpora viuentia, et multa vitae expertia, quae sunt obiecta sensuum. Deinde quia sensus nullus est in rerum natura nisi animali resistente, cuius veluti passio propria est vis sensitiua. sed prius adhuc extant elementa, quam aut animal, ex quibus hoc ceu mistum componitur. Ergo ex propria natura animalis, Elementa praesupponuntur, quae cum vere sint sensibilia conuincuntur obiectum sensus prius esse natura ipso sensu. Atque adeo non omnia Relatiua, esse simul natura liquet. Et haec ideo dicit Artes ut ostendat in sufficientia definitionis Relatorum a veteribus traditae.

Sed dubitari potest 2da cap.

Sed dubitari pt. Ida cap. pars. quam Artes orditur ab Obiecti-
Obiectio. quae one de Substantia. Cum scilt Substantia dicatur ad aliqd, an vero
Relatorum definitionem a Veteribus traditam destruit. non. Reperit autem 4 intra latitudinem Substantiae. Hoc est
primam Substantiam, secundam et eius partes, nimirum hoc animal
cuius partes sunt, haec brachia, haec manus, isti pedes: praeter
haec substam Idam, et eius partes veluti animal huius partes
sunt caput, brachia etc: Et quidem de primis tribus inquit Artes
notum esse quod adducta obiectione procedit. Siquidem constat
nec primam substam nec partes eius esse ad aliqd. Non
ri dicimus aliquem hoem alicuius esse, nec caput hoc dr esse ali-
cuius caput hoc; sed omnia haec sunt esse absolutum, non
autem respectiuum. relinquitur ergo ut obiectio proposita in
solis partibus secundarum substantiarum locum habeant: nam
et caput dicimus esse alicuius caput, et pedem alicuius pedem.
Ideo partes Idarum substantiarum videntur esse ad aliqd iux-
ta definitionem Relatorum a veteribus traditam. Cum tn
revera non sint ad aliqd, quandoquidem substantia omnis est Ens
absolutum. Rndet ergo Artes, quod iuxta veterum deficiem
Solutio et sententiam de Relatis partes Idarum substantiarum vere
esse ad aliqd, ex eoque convinci insufficientiam definitionis
Relatorum, a veteribus assignatae, quandoquidem etiam Sub-
stantiis competit, Jam definitio talis omnis debet assignari
quae sit propria sui definiti, hoc est, quae non possit trans-
fundi in res alterius generis.

Si vero non satis. Jam assignat veram Relatorum
Vera Relatorum definitio. definitionem, talem scilt quae omnia Relata ab omnibus rebus
aliorum praedicamentorum, separat. Haec ita proponi potest.
Relata illa vere esse dicuntur, quorum essentia in eo tm
est constituta. Ut referatur ad aliud. dico tantum.

Propterea

propterea, qa et partes substantiarum et quantitates et qualitates et cetera dnr etiam referri ad aliud, praeter id tn sunt etiam entia absoluta.

Ac perspicuum quidem Assignat proprietatem eorum, quae vere sunt Relata, haecque exactius adhuc Relatorum naturam ondit. Est ergo proprietas istius m. Relatorum uno cognito alterum quoque perfecte cognoscetur; alterum vero sine altero nequaquam cognosci potest. E. G. Si cognovisti Alexandrum esse discipulum Aristotelis, cognovisti perfecte statim ipsum Aristotelem esse praeceptorem Alexandri magni. Ro. proprietatis assignata haec est. qa tota Relatorum natura in eo constituta est, ut referatur ad alterum. Proprietas Relatorum propria.

CAPUT V. De Quali et Qualitate.

Cap. VIII. Pacij.

Partes cap. huius sunt 5. primo ri definitur Qualitas sub noe abstracto. 2do. Qualitatis species recensentur singulatimque explicantur. 3tio Eadem Qualitas describitur sub nomine concreto. 4to. Afferuntur proprietates. 5to. Dubium quoddam postulans distinctionem Qualitatis a Praedicamento Relatorum proponitur et dissolvitur. Argum cap. et Partitio.

Qualitatem Membrum primum. Qualitas est secundum quam denominamur quales. Talis est albedo, a qua quispiam homo dr albus: nam si interroges, qualis sit homo, aut quale corpus tum designata albedine, vel nigredine, vel alia quacunque qualitate, aptissime respondemus, dicentes hominem esse album vel nigrum alioue colore affectum. Qualitas quid.

Una igr species. Membrum 2dm. Prima species est 1ma Qualitatis species. Habitus et Affectio Utrumque istud quid sit facile ex eorum discrimine, quod statim ad Arte adiungitur cognosci potest.

Habitus nimirum.

Habitus quid Affectio qd.

Habitus nimirum est qualitas difficile mobilis, vel separabilis a subiecto, in quo semel inhaeserit. Dispositio est qualitas facile mobilis a subiecto, in quo inhaesit. E. G. qui aliquam scientiam vel artem exacte cognouit, ille dr habere Habitum scientiae vel artis, quandoqd illa scientia vel ars, aut nulla rõe aut aegerrime saltem ab eo remoueri potest, scilt vi morbi. Rursus qui non pfecte aliquam scientiam cognouit, ille dicitur esse in Affectione.

Alterum genus.

Ida Species Qualitatis

Ida Species qualitatis est Potentia vel impotentia, scdm quam nonnulli habent quandam naturalem inclinationem, seu aptitudinem ad aliquem actum exercendum, vel etiam non hnt. Si hnt vr naturalis potentia, sic qdam dnr pugiles et cursores, qa aptitudine naturali praediti sunt ad facile exercendos tales actus, item salubres quia contrarijs fortiter resistunt, ita vt non facile infirmitatibus sint obnoxij. alij vero insalubres seu valetudinarij, qa facile a contrarijs patiuntur, vel semper aliqua infirmitate detinentur. ad Naturalem item potentiam refertur omne durum, fortiter sectioni resistens, mole vero ptinet ad naturalem impotentiam, qa non pt vi resistere fortiter sectioni.

Tertium genus.

Itia Species.

Species tertia nimirum patibilis Qualitas et Passio, harum exempla in textu. ~~Patibiles aut qualitates~~.

Has igr esse. Exempla haec nimirum dulcedo amaror, acerbitas et alia in textu adducta, quod sint qualitates probat ex eo, quod scdm illa dnr res qbus insunt Quales: haec vi erat definitio Qualitatis. Sic a dulcedine dnr res dulces, ab acerbitate acerbae &c:

Patibiles autem. Eadem exempla quomodo sint patibiles Qualitates ondit. Sed qm textus Aristotelis est obscurior, paulo plixius declarandus erit.

Omne patibile

Omne patibile, quod a passione dr 4 modis potest considerari 3bus quidem modis sub ratione triplicis causae, nimirum materialis formalis et efficientis. Postremo autem sub ratione ipsius effectus. Patibiles qualitates quae significat.

Primo itaque dr patibile secundum causae materialis subiectum quod patitur. Sic lignum dr patibile, quatenus est combustibile: hoc est quatenus calorem potest recipere, cuius receptio dr proprie passio seu perturbatio. Endoquidem illud ad corruptionem disponat. Patibilis. 1ma Acceptio.

2do Patibile aliquid appellamus in genere causae formalis, si nimirum sit forma, cuius receptio proprie dr passio, veluti calor et frigus. hoc modo dicuntur patibiles, quia passio est eorum receptio in subiecto vel subiectum eadem recipiens proprie pati dicitur. 2da.

Tertio in genere causae efficientis illud dr patibile quod effective inducit passionem, veluti calor in igne existens patibilis dr, quatenus inducit passionem in ligno. Nam cum illud comburens calefacit, effective in eo producit passionem nempe receptionem caloris a se producti, atque in eodem ligno producti. 3tia.

Quarto dr aliquid patibile non tamquam causa passionis, sed tanquam effectus, qui subsequitur causam talis est albedo in cera, ex nimio calore solis, et nigredo etiam in homine. Adhuc tamen duobus contingit aliquid produci ex passione: primo permanenti et durabili, uti albedo producitur in cera ex nimio calore solis, quae diu permanet in cera. 2do transeunte, seu facile pereunte, ut candor et rubor in ferro. ex calefactione ignis cito transeunte. 4ta. eaque duplex.

Primus modus non convenit qualitati, cum qualitas non sit subiectum, quod ex receptione alterius qualitatis patiatur. sed soli substantiae. neque 2us. Universaliter convenire potest qualitatibus in ea receptis, vel inhaerentibus, multae enim sunt ex quarum receptione, vel inhaesione. aut nihil patitur aut certe non proprie patitur.

Nam vel naturalit

Xam vel naturaliter sunt ei congenite vel per receptionē eaꝝ non disponitur ad corruptionem, in eo potius perficitur. Prior conditio cernitur in dulcedine mellis et cuiꝰ inhabitore mel mihi patitur. Posterior vero conditio in luce, quā ita odit passionem ppriam sit in aere: Xam minime aerem disponit ad corruptionem, quin potiꝰ perficit. Restat tertiꝰ et vltꝰ modo. Tria Qualitū iuxta quos tertia hec qualitatis species constituitur. Xam talis species passibiles qualitates appellantur quā aliquam passionem efficiunt in sensu. Veluti sapor in gustum sonꝰ in auditum, prima qualitates calidum est frigidum humidum et siccum in tactu &c. vel quā sunt effectꝰ alicuiꝰ passionis puta calor morbi. &c.

Tertio et vltꝰ modo. Tria Qualitū iuxta quos tertia hec qualitatis species constituitur. Xam talis species passibiles qualitates appellantur quā aliquam passionem efficiunt. Quarta species qualitatis.

Quarta species talis

Assignat discrimen inter passionem et passibilem qualitatem, quod ideo facit quia Categoriam quā vt pati considerat cum qualitate. Oīa aut alia sunt quā accidunt corpori et alia quā animā. Aristoteles Strabiꝰ distinctionem ponit constituens tria genera, hoc est passibilem qualitatē Xaturalem, cum qua quis nascitur. passibilem qualitatem extrinsecꝰ quā capit alicui adhuc iam nato et passionem quā non est qualitas. Passibilis qualitas Xaturalis est in corpore veluti calor vel rubor innatus: Sed passibilis qualitas naturalis est in animo veluti desipia seu amentia est naturalis.

Discrimen inter passionem et passibilem qualitatem.

Xaturalis qualitas quā.

Fortuita quā.

Fortuita quā passibilis qualitas est in corpore veluti calor ex morbo contractꝰ: in animo vero amentia ex morbo. Passio in corpore est veluti calor ob metum et rubor ob verecundiam: in animo vero veluti ira. Passibiles ergo qualitates inde vocantur qualitates, cum ab ijs res dicantur quales: passiones vero non item possunt dici qualitates, quia ab ijs res non dicuntur quales: non ni recte eam appellaueris rubeam: qui ex verecundia rubore perfusꝰ est. Sed potius rubicundam quasum. Quantum vero. Addendum ultimā speciem qualitatis cuius exempla in textu vide.

Rara autem.

Rarum autem. Movet quoddam dubium de raro et denso. item de aspero et levi. num sunt sunt Qualitates. quandoquidem videntur praeseferre quandam speciem seu similitudinem figurae aut formae. Respondet ergo Artes. haec non esse Qualitates, sed potius pertinere ad praedicamentum situs. Quandoquidem certam quandam passionem partium sciant: Densum nihil aliud est, quam id quod habet partes sibimet propinquas. Rarum vero id, quod habet partes magis a se distantes. asperum item illud dicitur cuius quaedam partes videntur eminentes, et veluti assurgentes, aliae autem humiles, et veluti descendentes. leve vero id, cuius omnes partes aequaliter sunt positae.

Obiectio. et Solutio. Densum quid. Rarum quid. Asperum item et Leve quid.

Qualia vero sunt. Membrum cap. tertium. in quo definiuntur qualia, nimirum album, forte, Musicum, definiuntur autem hic Qualia per Qualitates tanquam per eas a quibus denominantur. Inest autem Membrum 4tum.

Definitio Qualitatis.

Prima proprietas est Qualitatis haec. Qualitas admittit Contrarium ~~Vitium~~ S.G. virtus habet Contrarium Vitium, et Sapientia Stultitiam. sed non omnis Qualitas habet Contrarium. Nam coloritus medijs et figuris nihil est Contrarium.

1ma Qualitatis proprietas.

Praeterea si Contrarior. Infert Artes ex prima proprietate Ventem doctrinam de Contrarijs quae est istiusmodi. Si unum Contrarium est Quale, hoc est ex praedicamento Qualitatis, et alterum Contrarium erit Quale. Universalius ita accipe: ex quo praedicamento est unum Contrarium, ex eodem et alterum futurum est. S.G. Qua sapientia est ex praedicamento Qualitatis, etiam stultitia erit ex praedicamento Qualitatis. Recipiunt autem qualia

Observatio quaedam de Qualitatibus.

Proprietas 2da. quae priorem consequitur. S.G. Qualitates vero Qualia intenduntur et remittuntur. Sic nix candidior est aliquo pariete candido et Aristides iustior Themistocle. Excipit ab hac proprietate figuras.

2da proprietas

neque in unus circulus

neq; ri unus circulus, est magis circulus quam alter, aut tertius. Similiter nec unus triangulus est magis triangulus, quam alter: idem de cæteris dicendum est.

Occupatio. nam quæ recipiunt. Qa potuit aliqs obycere circulum magis dici de circulo quam de triangulo, et triangulum magis dici de quadrato, quam de circulo, quandoqd triangulus similior sit quadrato quam circulus. triangulus ri et quadratum, constant lineis rectis nunc alios angulos, quorum neutrum est in circulo. Ideo solvit Phus negans circulum magis dici de circulo, quando triangulo aut triangulum magis de quadrato quam de circulo.

Doctrina. Ut autem id falsum esse ostendatur adducit regulam. per quam discernere possumus num aliquid magis vel minus attribuatur alijs. Est aut regula istiusmodi, nihil attribuitur alijs magis aut minus, nisi adsint duæ Condiciones. 1ma est. Ut attributi definitio conveniat omnibus subiectis. 2da. Ut eadem definitio alijs magis alijs minus insit. Juxta hanc regulam dicendum est circulum non dici magis de circulo, quam de triangulo. qa definitio circuli, non convenit utriqs, sed tantum circulo, triangulo non item. Similiter negandum est triangulum magis dici de quadrato quam de circulo. cum triangulo definitio neq; quadrato neq; circulo conveniat. Ex his apparet aliud esse si dicamus aliqd esse similius uni quam alteri. et aliud si dicamus aliqd magis attribui uni quam alteri: Nam triangulus similior est quadrato, quam circulo. non tn magis dr de quadrato, quam de circulo, imo de neutro dr.

Itia Proprietas. Similia vero. Proprietas tertia. Secdm Qualitates res dicuntur similes aut dissimiles. Sic Cignus dr esse similis Cigno alteri. qa uterqs est albus. contra corvus dr esse dissimilis cigno, quia hic albus, ille autem niger est.

Occupatio. Non oportet. Membrum cap. 5. in quo movet Artes dubium ex his quæ hactenus dicta sunt, in his ri multa sunt enumerata, quasi huius prædicamenti propria, quæ etiam in prædicamento ad aliqd.

ad aliquid collocata fuerunt. qualia sunt Habitus et affectiones. quod certè videtur magnam prædicamentorum confusionem facere. Solvit hoc 2plr. Primo sic. Habitus et Affectio 2plr considerantur. Generice et Specificè. Atque generice quidem sub nomine scientiæ. Specificè vero sub terminationibus Dialectice et Grammatice. Si igitur primo modo considerentur habitus et affectiones tum dicuntur esse ad aliquid. sin vero 2do. tum sunt qualitates. nam scientia refertur ad scibile: Dialectica vero aut Grammatica absolutam qualitatem scilicet. 2do Habitus et Affectio Uti et alia plurima istis similia pertinent ad diversa prædicamenta, sub diversis rationibus, nam scientia quatenus connotat Habitum certum atque evidentem, qui per demonstrationem est acquisitus, constituit primam speciem Qualitatis. quatenus autem respicit

Solutio. 2plex. 1ma

2da.

CAPUT VI.

cap. IX. Pacij

Ait de reliquis ex prædicamentis brevissime duplici de causa. 1mo quod propterea, quod de eorum Natura disserere negotium sit potius Philosophi, et Metaphisici quam Dialectici: 2do. quod minoris sunt Entitatis, et quorum in Dialectica non est frequens usus. Quod igitur attinet ad textum Artis. in eo adducuntur primo duæ proprietates eorum, quæ dicuntur Agere. et Pati.

Argtro cap. 2

Divisio.

1ma est hæc. Agere et Pati recipiunt Contrarietatem: nam Calefacere est Contrarium ei, quod frigefacere, quæ sunt Actionis. Similiter Calefieri et Contrarium ei, quod est frigefieri, quæ sunt Passiones. Hic nota quod Actiones et Passiones non suscipiunt Contrarietatem secundum se. sed tantum secundum formas a quibus proficiscuntur aut secundum id, circa quod sunt. Omnis enim Actio vel Passio terminatur in aliquam formam. Uti Calefactio in Calorem, et frigefactio in frigus. Secundum tales igitur terminos seu formas Actiones et Passiones recipiunt Contraria. quemadmodum magis et minus. quæ est 2da Actionis et Passionis proprietas.

1ma proprietas.

Observa.

Ex his etiam sequitur.

Hæc proprietas neq; omnibus his convenit. Uti neq; 2da.

Ex his etiam sequitur, ut non omnes Actiones et Passiones contraria recipiunt uti neq; magis et minus. quandoquidem multæ Actiones et Passiones sunt, quæ proficiscuntur a formis non admittentibus contraria, neq; magis et minus. qualia sunt generare et generari, legere et legi, scribere et scribi &c. Reliqua prædicamenta 4. singula singulis exemplis Artes illustrat.

Cap. X. Pacij.

CAPUT VII.

Pars libri tertia in qua agitur de Postprædicamentis quæ sunt quinque. Oppositum, Prius, Simul, Motus et Habere. Hoc caput agit de Oppositis. Quod commode potest dividi in partes tres. In prima dividuntur opposita et definiuntur. In 2da species oppositorum conferuntur, potissimum autem Privativum et Contradictoria. In 3tia traduntur proprietates seu conditiones quædam oppositioni contraria. Jam de Oppositis. 1ma cap. pars. Hoc autem loco enumerat 4. Species oppositorum.

Argum. cap. et divisio.

1ma Species Oppositorum. definitur.

Quæcunque igitur. Definit Relative opposita, simulque distinguit eadem a Contrarijs. Definitio Relative oppositorum eadem est, quæ fuit olim et Relatorum tradita cap. 4. Sic pater opponitur filio: quia quicquid est pater, dicitur esse filij pater, et contra. Discrimen rursum inter Relative opposita est huiusmodi. quod relative opposita dicuntur esse eorum, quibus opponuntur, aut cum quibus conferuntur: ut Pater dicitur esse filij, præceptor discipuli, duplum dimidij &c. Contraria vero non dicuntur esse eorum quorum sunt Contraria; sed potius dicuntur sibi esse adinvicem contraria: neq; ni bonum dicitur esse mali bonum; sed potius malo Contrarium, quemadmodum etiam malo dicimus bonum Contrarium.

2da. Species Oppositorum.

Quæcunque vero. Dividit Contraria. S. E. Contrariorum alia sunt, quæ nullum habent Medium, sed posito eorum proprio subiecto. alterum ex ijs necessum est ipsi inesse. E. F.

Par. 3ia

Par et impar, aegrum item et sanum, Alia item sunt quae habent medium. non est quod necesse alterum eorum ei inesse. qualia sunt album et nigrum. In non nullis igitur.

Contraria aplicia.

Subdivisio Contrariorum habentium medium, nam illud medium aliud est quasi positivum, quod utroque extremo participat, uti medius color, nimirum viridis, rubeus, puniceus &c: Aliud quasi negativum, quod scilicet consistit in negatione extremorum, qualis est in differentia, quae medium tenet, inter utrumque extremum negans; atque idcirco huic medio non est impositum nomen; sed per negationem extremorum a nobis concipitur: Quemadmodum puer dicitur nec iustus, nec iniustus, similiter nec bonus nec malus.

Mediata deinde duplicia.

Privatio autem. Describit tertiam speciem oppositorum et in abstracto, et in concreto, ut tanto illustrior sit. Atque in abstracto quidem hoc modo. Habitus et Privatio nata sunt fieri circa idem aliquid. Ut autem hoc intelligatur. Sciendum est quod Contraria versantur quoque circa idem subiectum; tum non semper circa idem specie subiectum, vel numero, sed circa subiectum idem genere, ut constat in albo et nigro, item in calido et frigido, quae versantur circa corpus, quod est genus, at non in eadem corporis specie nec in eodem corpore numero. Porro Habitus et Privatio fiunt circa subiectum idem specie et numero, uti caecitas et aspectus semper circa oculum, et in oculo, in quo est aspectus, ibi caecitas inesse nata est.

Itia species oppositorum. quid. in abstracto.

Tunc vero dicimus. Eandem oppositionem definit in concreto. S. E. Privari, vel privatum esse illud dicitur quod caret habitu vel forma, quam habere natum est. atque eo tempore quo natum est habere. Ex his collige duo requiri. Ut aliquod subiectum dicatur esse privatum. Primum ut careat forma vel habitu, quem habere natum est: non ut lapis dicitur caecus licet visu careat, cum non sit natus habere visum, cuius privatio est caecitas.

Eadem in concreto quid.

Observa. primo

Secundo requiritur.

Ido. Secundo requiritur Circumstantia temporis nempe ut eo tpe care:
at, quo natum est habere. Exemplum sit in Catulo, ante nonum
diem natiuitatis, item de puero recens nato: Etenim Catulus etsi
ante nonum diem visu careat. non tamen proprie dr Cæcus,
qm adhuc eo tpe non est aptus ad videndum. Similiter pu:
er recens natus, non potest dici edentulus ob eadem causam.

Privationis et Habitus discrimen.

Iam vero priuatum ee. Docet deinceps Artes Priua:
tionem et Habitum aliud esse, si in abstracto sumatur et aliud
si in concreto. nimirum aliud est ipse Habitus, et aliud Ha:
bitu esse præditum. Item aliud ipsa Priuatio, et aliud Priuatum
esse. Hoc probatur rpbr Primo sic. Habere aspectum diuersum
est ab ipso aspectu, cum illud connotet subiectum, in quo inhæret
forma hæc, quam vocamus aspectum; aspectus vero solam formam
seu potentiam appiciendi præcise sumptam. Similr Cæcitas,
et cæcum esse diuersa sunt. Nam cæcum esse connotat sub:
iectum cæcitate affectum, Cæcitas aut solam aspectus carentiam.
Utrumque istud aut ita se habent, ut vnum eorum sit Habitus
vel Priuatio, alterum autem Habitu esse præditum, vel priuatum
esse. Igr Habitus et Habitu præditum esse, item Priuatio et
Priuatum esse diuersa sunt. Pbr Ido. Si cæcitas et cæcum
esse idem essent, proculdubio prædicarentur de eadem re: hoc
est falsum. Ergo et illud. Pbr Assumptio: cum ni vera
sit prædicatio hæc homo est cæcus; falsa tn illa. Homo
est Cæcitas. Idem de Cæteris omnibus similiter dicendum est.

Probatur. 1mo

Ido. pbr.

Sed et hæc Priuatum ee. Discrimine adducto inter
Habitum, et id quod est præditum esse habitu. Similiter inter
Priuationem et id quod est priuatum esse. adducit deinceps
conuenientiam earundem. S. E. Quemadmodum Habitus in abstra:
cto, opponitur Priuationi in abstracto. Ita Habitus in concreto
opponitur Priuationi in concreto. S. G. Aspectui opponi:
tur Cæcitas: ut habenti aspectum opponitur Cæcus.

Conuenientia Eorundem.

Id quoque quod

Id quoque quod. Descendit ad eam oppositionem qua opponitur Affirmatio Negationi, vulgo Contradictionem vocamus. de hac oppositione duo Aristoteles ait. Primo docens non esse idem affirmationem aut negationem. Hoc ita probat. Affirmatio et negatio sunt orationes. Res autem designatae affirmantibus aut negantibus non sunt orationes. Ergo Affirmatio et Negatio, non sunt id quod res assignatae per Affirmationem et negationem. Ideo vero docet res designatas per affirmationes et negationes, eodem modo opponi, quo opponuntur Affirmationes et Negationes. Ex priori membro colliges propositiones seu Enuntiationes non esse in rebus sed tantum in vocibus aut scripturis aut conceptu. Ex posteriori rursum colliges oppositionem non solum in vocibus sed tanto magis in ipsis rebus inveniri. Voces ni sunt oppositae propterea quia sciunt res oppositas: non autem contra.

4ta Species Oppositorum.

Privationem autem et Habitum. Pars cap. 2da.

in qua conferuntur ad invicem oppositionum species. Confert autem primo oppositionem Relativam cum Privativa. S. E. Alia est oppositio Privativa et alia Relativa. Id probatur 2ptr. 1mo quia Relative opposita dicuntur esse aliorum. Veluti pater dicitur esse filii: Privative autem opposita non item Veluti Caecitas non dicitur aspectus Caecitas, sed potius Privatio aspectus. deinde quia Relative opposita reciprocantur. privative autem opposita minime.

Collatio Privative cum Relative oppositis.

Ne quidem ut Contraria.

Adfert deinde oppositionem privativam cum Contraria, distinguens hanc ab illa 2ptr. Primo sic. Contraria aut sunt mediata, aut immediata. Atque privative opposita nec sunt Contraria mediata, neque immediata. Ergo privative opposita non sunt Contraria. Non sunt immediata propterea, quia horum alterutrum necesse est semper inesse subiecto ad recipiendum apto, quod in privative oppositis non est.

Collatio Privativa cum Contraria.

Mediata rursum.

Probatur. Mediata rursum propterea quia haec sunt vel istiusmodi quorum neutrum necesse inesse proprio subiecto, non ni necesse est ut corpori misto semper insit albedo aut nigredo, quandoquidem medio colore affici possit. Vel quae naturaliter insunt, hoc est unum eorum inest alicui determinate. non autem alterus trum: quo pacto calor inest igni, ita ut nunquam ignis sit naturaliter frigidus, albedo item cygno, nigredo corvi, atque neutrum istud potest cadere in privative opposita: ergo privative opposita non sunt contraria. Quod non primum probatur.

Quae privative opposita eam habent naturam, ut unum eorum necessario insit rebus subiectis. Non idem. Quae privative opposita, ita se habent ad sua subiecta, ut utrumque eorum possit illis inesse non autem necessario et definite alterum.

Idem ideo probatur. Quare manifestum est. Probat ideo idipsum. S. E.

Quae contraria eam habent conditionem ut subiectum cui insunt illa, ab uno ex iis possit transferri ad alterum, reciprocata commutatione. Nam ex aqua frigida potest fieri calida, et rursum ex calida frigida, quod in privativis non est, nam quamvis Petrus ex vidente potest fieri caecus, non tamen ex caeco videns. Quandoque a privatione ad habitum non datur regressus.

a privatione ad habitum non datur regressus.

Observa. Observa tamen commutationem reciprocam contrariorum non inveniri in illis contrariis, quorum unum determinate inest alteri subiecto: neque ni ignis caliditate sua abiecta, potest fieri frigidus.

Collatio contradictoriae oppositionis cum aliis et proprium. Quae vero opponuntur. Confert oppositionem contradictoriam cum caeteris, a quibus eam distare probat hac ratione. quia in contradictoria oppositione necessum est, ut unum extremum sit verum, et alterum falsum, hoc est si affirmatio fuerit vera. E. G. Homo est animal, negatio erit falsa nimirum homo non est animal. Vel etiam si affirmatio fuerit falsa, veluti homo est lapis negatio futura est vera. Homo non est lapis, quod in aliis oppositionum speciebus non est.

sive ille sumatur

sive illæ sumantur incomplexæ, veluti bonum, malum, videns, cæcum, præceptor, discipulus; sive etiam complexæ. Ut Socrates est bonus. Socrates est malus. Socrates est videns. Socrates est cæcus. Socrates est præceptor, Socrates est discipulus. Incomplexæ quidem propterea quia in ijs quæ incomplexa sunt, nulla veritas, neque falsitas includitur, ut ante Aristoteles lib. Categoriarum cap. 1. et de Interpretatione. Complexæ vero propterea, quia ambo extremæ possunt esse simul falsæ. E.g. Socrates est bonus, Socrates est malus, ambæ falsæ sunt, si dicantur de Socrate non existente.

Bono Contrarium. Pars cap. 3. In qua proprietates seu Conditiones Contrariorum traduntur 5. In quarum ~~proprietas~~ prima est hæc. bono necessario contrarium est malum, malo vero et bonum et malum. Sensus huius proprietatis hic est. Si bonum aliquod habeat Contrarium (non omnia ri contrarium admittunt) illud non potest esse aliud nisi malum, cum tamen mali contrarium, non tamen sit bonum aliquod, sed etiam malum aliud. E.g. Timiditas est malum, cui contraria est fortitudo, quæ ex genere bonorum est, adhuc tamen eidem timiditati contraria est audacia, quæ est ex genere malorum. fortitudo autem cum sit bonum, non habet contrarium nisi malum nimirum vel audaciam, quæ est in excessu, vel timiditas, quæ est in defectu.

cap. XI. Pacij

1ma proprietas Contrariorum.

Præterea non necesse Proprietas ~~Tertia~~ Contraria ita se habent ut unum possit existere sine altero in rerum natura. E.g. possunt esse res albæ non existentibus nigris.

2da proprietas.

Præterea si Socrate. Proprietas 3tia. Contraria non possunt esse simul in eodem subiecto. sed idem homo cum sit sanus non potest esse simul æger. Et idem paries cum sit albus, non potest esse simul niger.

3tia proprietas.

Observa hanc.

Observatio Observa hanc proprietatem, valere in ijs contrarijs quae denominant subiectum. Manifestum vero est Proprietas 4ta.

4ta proprietas. Contraria possunt fieri circa idem genere vel specie, E. G. Album et Nigrum sunt circa idem corpus mixtum, similiter virtus et vitium, circa animam rationalem.

5ta proprietas. Necesse est. Proprietas 5. Omnia contraria vel sunt sub eodem genere, veluti albedo et nigredo, sub colore vel sunt sub contrarijs generibus. Veluti Justitia et Iniustitia, haec sit sub vitio, illa sub virtute. quae genera sunt contraria, vel sunt ipsa genera contraria. Ut virtus vitium.

Cap. XII. Pacij.

CAPUT VIII.

Argum cap. Adducuntur 5 modi, secundum quos aliquid, aliquo est vel dicitur esse prius. Primum Modus primus. Illud prius dicitur

1mus modus Prioris. quod est antiquus, et vetustius. Sic Romulus dicitur esse prior quam Lechus et Respublica Romana quam Polona.

2dus modus. Secundo. Modus 2dus. Illud est prius, quod in consecutione non reciprocatur, per quam rem esse colligimus. Sic unum prius est duobus. Etenim positis duobus, ponitur et ipsum unum, uno autem posito, non ponuntur duo.

3tius modus. Tertio ratione. Modus 3tius sumptus ex ratione ordinis. Quaedam ri sunt priora ordine. quemadmodum in scientijs tradendis. talis est constitutus ordo. Ut principia seu praemissae sunt priores conclusionibus, eorumque notitia prius sit tradenda. In Grammatica similiter priores sunt literae, quam syllabae, et syllabae quam dictiones, quae denique quam oratio.

4tus modus. Praeter ea quae Modus 4tus. Illud est prius quod est honore dignius. Sic rex est prior senatore, qui honore dignior. Senator item equite ob eandem causam.

5tus modus Eorum ri quae. Modus 5tus. quo unum altero dicitur esse prius, illud quod ita cum eo convertitur, ut sit illius causa. Hic modus invenitur inter enuntiationem et rem enuntiatione scitam.

Vere ri convertuntur

Vere ri conuertuntur Hoem ee. et Enuntiatione id scantem. attamen hoem esse, hoc est rem esse est causa Vt Enuntiatio affirmans hoem esse, sit Vera; ab eo etenim, quod res est, Vel non est. Enuntiatio dr Vera Vel falsa. E. G. Qa reuera hoo est animal, ideo etiam Enuntiatio idipsum scans est Vera; Contra qa res E. G. Cerberus est, repugnat Veritati. Enuntiatio Vero affirmans Cerber esse repugnat Veritati, Atq ppterea Prius est esse rem quam Veritas Enuntiationis

CAPVT IX. De Modis simul. Cap. XIII. Pacij

Docetur tribus modis aliqd esse simul. Simul autem Modus I. Illa dnr esse simul mxe pprie quae eodem tpe orta sunt. Quemadm. gemelli eodem tpe orti. simul esse dicuntur. 1mus modus.

Natura Vero. Modus II. Aliqua dnr simul esse a natura, ea scilt quae mutuo reciprocantur. et neutrum est causa alterius. E. G. duplum cum dimidio est simul, pater cum filio adeoq relata omnia, quae secum reciprocantur. non tn Vnum eorum est Causa alterius: quamuis ri pater produxit filium, proindeq pater est causa filij: non tn scdm formalem roem patris et filij. Nam eiusmodi relationes sequuntur generationes, scdm Materiale roem hois Vnde solum ex hoc fit. nunc hoem generantem, priorem esse hoc hoe genito; nunquam tamen pater prior est filio. sed ambo sunt simul Natura. 2dus modus.

Ea quoq Modus III. Ea sunt simul, quae in eiusdem generis diuisione inuicem sibi opponuntur. sic sunt simul diffa idem proximum genus diuidentes. 3tius modus

CAPVT X. De Motu. Cap. XIV. Pacij

Duo hic agitur

Argtm cap. Duo hic aguntur primo species Motus exponuntur. deinde docetur. quid sit Contrarium Motui, et singulis eius Speciebus.

6. Species Motus. Motus Species A. Pars cap. 1. in qua numerantur 6 Species Motus. Videlicet Generatio, Corruptio, (qui oriuntur ex Substantia) Accretio et imminutio (qui oriuntur ex Quantitate) Commutatio seu Alteratio (qui ex Qualitate) Et secundum locum mutatio. (qui oritur ex Ubi).

Discrimen Specierum motus. Alias igitur. Qa inter oes alias species Motus, excepta sola Commutatione, manifestum est discrimen, ideo Artes docet Commutationem diversam omnino speciem Motus constituere hac roe. Qa nimirum res commutantur, quamvis non generentur, neque corrumpantur, neque augeantur. neque imminuantur. neque ad extremum secdm locum mutentur. Jam certissimum est indicium diversitatis rerum. si Una esse pt sine altera. Atque de cæteris quidem Speciebus motus, nimirum generatione, Corruptione, et secdm locum Mutatione manifestum est, quod ab ijs Commutatio differat; de sola Accretione maxime dubitatur, quæ commutationi semper coniuncta esse videtur: Oportet ri alimentum in substantiam aliti convertendum disponi commutatione, et rursum Corpus, quod augetur, cum maius fiat, extendit se ad maiorem locum occupandum, quapropter secdm locum moveri illud necesse est.

Commutationis et Accretionis discrimen. Probat tamen Artes Commutationem omnino esse distinctam ab Accretione idque exemplo quod Geometriæ quadrati, in qua cuius latera producto diametro fiunt duo quadranguli appellantur supplementa. parvum vero quadratum simul cum quadrangulis sumptum dr Gnomon.

In tali descriptione crescit quidem quadratum; et crescit sine Commutatione. Quare separatur Accretio a Commutatione. atque adeo Commutatio constituit distinctam Speciem Motus.

Jam vero simpliciter. Pars cap. 2da. Cuius hic sensus est.
Motus communiter consideratus unum habet contrarium, nimirum quietem. particulariter vero consideratus, hoc est iuxta singulas species, 2plex habet contrarium. Unum quidem commune et generale alterum vero speciale. Namque si generatio consideretur sub ratione motus in substantia, opponitur ei quies in substantia. Si vero consideretur, prout est talis species motus, tum habet oppositam corruptionem. Similiter accretio quatenus est motus ad quantitatem, habet contrariam quietem in quantitate: at secundum peculiarem rationem accretionis, quae est ad maiorem quantitatem, tum habet contrariam imminutionem. Commutatio praeterea, ut est motus in qualitate, habet contrariam quietem in qualitate, veluti dealbatio denigrationi, calefactio frigefactioni. Mutatio denique secundum locum, habet contrariam quietem in loco si communiter sumatur. Sin vero particulariter, tum motui sursum contrarius est motus deorsum.

Motus contraria secundum diversam considerationem sunt multa.
Generationis. Quies et corruptio.
Accretionis. Quies et imminutio.
Commutationis. et
Secundum locum mutationis.

CAPUT XI.

De Modis Habendi.

Adducuntur 7. Modi, iuxta quos dicimur aliquid habere.
Vel ri ut habitum I. modus. Habemus aliquid ut qualitatem puta vel scientiam, vel iustitiam, vel aptitudinem ad ridendum. 1mus modus habendi.
Vel ut contum II. Modus. Habemus aliquid ut quantitatem puta longitudinem tricubitalem. 2us.
Vel ut ea quae circa corpus. III. Modus. Dicimur habere ea quae circa corpus sunt: sic habemus vestem. 3tius.
Vel ut in parte. IV. Modus. Ut annulum in digito. 4tus.
Vel tanquam V. Modus. Ut manum habere. 5tus.
Vel ut in vase. VI. Modus. Vel ut pos. VII. Modus. 6tus.

Dicitur etiam

Ultimus. Dr etiam. Scies modum tertium, et 4tum tantum, pertinere ad Categoriam Habere. Alij ri referuntur ad alias Categorias.

SENTENTIA STOICORUM
De Praedicamentis.

Tractatio praedicamentorum referenda est apud Stoicos ad eum locum, qui inscribitur περὶ πραγμάτων. hoc est de Rebus. quas illi non ad decem summa genera revocarunt. quemadmodum fecit Artes. Secutus Aristam Pythagoreum, sed ad 4. duntaxat. Qua de re sic ait Simplicius scribens in Categorias Artis: Stoici aut in minorem summam contrahendo sentiunt primorum generum numerum: Et Ubi minuerunt quaedam et deminutis mutata assumunt. Faciunt ri distinctionem in 4. genera: In Subiecta, et Qualia, Et quodammodo se habentia. Et ad aliquid quodammodo se habentia.

Divisio Categoriarum secundum Stoicos.

Supra 4. autem ista rerum genera. sumunt summum et primum omnium, non tantum Entium, sed etiam non Entium. Genus 2o 2i id est Aliquid. dicebant ri quod et haec quae non sunt rerum natura complectitur. quae animo succurrunt, tanquam Centauri, Gigantes, et quicquid aliud falsa cogitatione formatum, habere aliquam imaginem cepit, quamvis non habeat substantiam, Auctor Seneca Epist. 59.

1m genus Aliquid. generalissimum.

Primum ergo genus rerum a Stoicis Subiectum, quod Graecis dr ὑποκείμενον, simile Substantiae Peripateticorum, quam vocant οὐσίαν. Hoc solum Subiectum censebant Stoici existere, nimirum Ens esse existimaverunt. quod etiam uplex esse censuerunt, Ut colligitur ex Simplicio. qui in Categorias Artis scribens ita ait.

1m est Subiectum.

idque Duplex.

Nam et qualitate.

Nam et qualitate carens Materia, quam potestate vocat Artes.
Primum est Subiecti significatum: Secundum autem ipsum quale
Commune. Clarius adhuc eadem de re Vexippus lib. II. cap. 21.
in Categ. Artis. Subiectum inquit et ex Stoicorum et antiquorum
sententia 2plex est. Unum quod dicitur primum Subiectum cuiusmodi 1m.
est Qualitate omni carens materia, quam potestate Corpus Artes
appellat: Alterum id quod qualitate affectum est. cuiusmodi 2dm
est aes, et Socrates ijsque ipsis insunt, aut de ipsis praedicantur
hactenus Vexippus. Prius ergo Subiectum, hoc est materiam
primam vocabant. Stoici esse Corpus quod definiebant esse tri:
nam dimensionem, videlicet Longitudinem, latitudinem, et profunditatem.

Secundum genus. Quale τὸ ποῖον, quod nihil aliud est 2dm genus
quam Materia seu Subiectum, Qualitati coniunctum quae Graece Quale.
dicitur ποιότης. Qualium autem naturam eam esse dixerunt Stoici,
ut nullam haberent subsistentiam: non ni sunt sine Materia, aut
sine ijs quae qualia sunt. Easdem qualitates, rerum corporalium Divisio et
dicebant esse Corporales, et incorporalium incorporales. Adhuc nomina
Qualitates appellabant Habitus Graece ἕκτα. eo quod haberi pos:
sunt. Postea vero id nomen traductum est etiam ad Schesis
hoc est ad alias habitudines seu affectiones velut proiectio:
nem, et ad motus: qualis est ambulatio, atque ad constitues com:
positas ex motibus atque habitudinibus. Qualis est Saltatio.

Praeterea adhuc eas Qualitates quae sunt in genere Moti:
onum et habitudinum, quas neque motus volunt esse, neque etiam
habitudines, quale consideratur hoc ipsum, recte factum et
hoc ipsum peccatum. Rursum Quale nonnulli ex Stoicis
tritariam dividunt. et duo significata eius dicunt esse ampliora
quam et ipsa Qualitas. Unum autem aut unius partem parem 1m
esse qualitati. Primum itaque est Qualis, id quod habet
differentiam. sive sit Motum sive Habitum, et sive difficulter
auferri possit, sive facile.

Juxta id. scatum

Juxta id significatum non modo prudens sed etiam pugnum ex-
2dm. tendens, et curres sunt quales. Juxta aut alterum genus seu
scatum in quo non iam amplius Motus comprehendunt sed tm
habitudines. Id quale nihil aliud esse definierunt nisi quod
habet diffam habitudine praeditam qualis est prudens et
3tium. praecinctus, et ad pugnam paratus. Atq eorum Motus qui firmiter
habitudine diffae sunt praediti, alij vero adaequate ad men-
suram permutationis eorum considerationis alij autem non adaequate
quos omittebant. Eos aut qui adaequati essent et pares per-
manentesq, posuerunt esse quales. dicebant autem eos ad men-
suram suae enuntiationis adaequari, qui pares essent effecti, qua-
litati, ut Grammat. et prudentem, neq ri redundat, neq
deficit uterq eorum utra citraq qualitatem.
Respondet prius modus Qualitati Peripateticorum. Cum igr. ppter dicatur Quale. Qualitas adaequatur qua-
li. secdm postremum adaequatum qualis. Quapropter et
cum definiunt Qualem esse habitudinem eius quod est
Modi. Quale, hoc accipiendum in 2da significatione qualis. Uno ri
modo est Qualitas apud Stoicos, tribus aut ipsum Quale.
Commune Qualitatis genus, quod est rerum corporalium. dicunt
esse Stoici diffam substantiae. Admittunt quoq et aliud
Qualis genus nimirum potentiam et impotentiam, qui aht
et tribuit facultatem prudenter ambulandi, dicendi &c.
Proprietates. Ad extremum Proprietates qualitatis ita quoq explica-
bant. ut dicerent attributum esse Affectionum ut sint durabi-
liores ipso Habitu: asserebant ri Habitum intendi et remitti.
affectionem vero minime, atq propterea durabiliorem dispositi-
onem quam Habitum. Tertium genus
Itm. genus Quodammodo se habens. rerum est, quodammodo se habens. Graece to πολεχον distin-
guebant a qualibus. quod qualia essent circa Materiam.
Quodammodo aut se habens circa Qualia. Ad hoc 3tium
Vndet Quanto. genus rerum referebant omnia quanta, et Quantitates, harumq
species et genera, locum, tempus, et quasdam species qualitatis,
hoc est signum

hoc est figuram et formam. tum Agere. Pati. Item situ esse et Habere. Quartum genus est Quodammodo ad aliquid se habens, Graece τὸ πρὸς τι ἔχον. Id Stoici diuidebant in duas species. Primam appellabant πρὸς τὶ. hoc est ad aliquid. alteram vero πρὸς τινος ἐχῶν. hoc est ad aliquid quodammodo se habens. Illa quae sunt ad aliquid, dicebant opponi his quae sunt absoluta. Illa vero quae ad aliquid quodammodo se habens, iis quae habent differentiam. E. G. ad aliquid dicebant esse dulce et amarum, quodammodo ad aliquid se habentia dextrum et sinistrum et his similia. Differentiam autem habere, iuxta eorum sententiam illa dicebantur, quae sunt insignita aliqua forma. In summa ad aliquid ea esse dicebant, quae suo proprio charactere et nota respectum habent ad aliud. Ad aliquid quodammodo se habentia, illa quae solent accidere alicui, sed non accidere nisi mutatione facta eorum quae circa ipsa sunt, cum respectu tamen ad aliquid extraneum. Namque si quando quidpiam differentiam affectum ad alterum respectum habeat, id solum erit ad aliquid, qualis est habitus, et scientia et sensus. Si vero quando non ex inhaerente differentia, sed in nuda ad alterum habitudine spectatur tum erit ad aliquid quodammodo se habens. Nam filius et dexter ad id, ut consistant opus habent aliquibus extraneis, quapropter nulla etiam mutatione facta in eis non iam amplius Pater fuerit mortuo filio, et dexter non erit postquam surrexerit. is qui assidet. dulce autem et amarum non erunt alia, nisi simul mutetur et potestas illorum.

Aristoteles Stagirites.

4tum Genus Quodammodo ad aliquid se habens. & Diuisio illius

Exemplo illustratur

IN LIBRVM ARISTOTELIS
De Interpretatione Notae.

Argum libri. Hic demum Liber est verè et proprie Logicus, atque in ordine aliorum primus. Vere Logicus propterea, quia totus consumitur in tradendis secundis notionibus, nimirum. Nomine, Verbo et Enuntiatione. Primus item propterea, qa respondet primae operationi intellectus, nimirum simplici apprehensioni, quatenus scilicet nomen et Verbum imponuntur rebus seu nominibus primarum notionum simplicibus. Respondet adhuc operationi intellectus secundae, hoc est Compositioni et Divisioni, quatenus Enuntiatio et species eius, affirmatio nimirum et negatio, imponuntur rebus primarum notionum, vel Compositis ut homo est al. vel divisis. Ut homo non est lapis. Antequam autem ad hunc librum explicandum aggrediamur, tria praefari lubet, primo quae sit ratio inscriptionis eius, Vdo quod sit obiectum. Tertio quae divisio

INSCRIPTIO.

Graece liber hic inscribitur περὶ ἑρμηνίας, hoc est de Interpretatione, quae nihil aliud est, quam declaratio eius, quod in mente habetur. Talis est secundum Ammonium et D. Thomam sola oratio Enuntians, uti quae sola mentis nostrae sensa declarat.

Interpretatio quid. Illa ri sola proprie dr interpretari aliquid, quae exponit aliquam veritatem aut falsitatem. quod fit per solam Enuntiantem orationem. Simplices vero partes Enuntiantis orationis nequaquam Interpretationis nomine insigniri possunt, cum nihil veri, neque falsi in se includant. Adde et voces quasdam seu notas quae naturaliter exprimunt aliquem animi affectum naturalem, quales sunt brutorum vel etiam hominum gemitus atque singultus, quia similiter, neque verum quicquam, neque falsum indicant.

indicant, imo neq partes sunt, ex quibus Enuntiatio componi:
tur, quae est verus mentis interpres.

Obiectum.

Expositio Inscriptionis ostendit quodammodo, quod nam sit obiectum huius libri: ipsa nimirum Interpretatio, seu Oratio Enuntiationis quae comprehendit ut simplicem quae vulgo Categorica dicitur ita et coniunctam. seu Hypothetica. Ita ni Artes dividit orationem Enuntiantem cap 4. huius libri. Cum ambae sint veri aut falsi significatrices. Quanquam id sciendum est, quod de Hypp. pauca Artes admodum tradiderit. de Cat. autem plurima, propterea quia haec principalis est Materia praesentis considerationis, et maxime ad finem construendorum Syllogismorum pertinet. Illius autem rarus est usus. Uti et Syllogismorum Hypoteticorum.

Obiectum huius libri quod.

Diuisio.

Graecos hac in re sequimur, q lib. περι ερμηνειας. Unum tamen faciunt, in nouem capita diuisum, quae possunt reuocari ad 6 partes. In prima reponitur caput 1. quod agit de Interpretatione Communiter sumpta. In 2da vero reponitur cap. 2dum et 3tium, quorum utrumque agit de Interpretationibus simplicibus Nomine scilicet et verbo. In tertia cap. 4tum. in quo agitur de oratione et Enuntiatione, atque huius partibus subiectiuis Affirmatione scilicet et Negatione. In 4ta comprehenduntur cap. 5tum sextum et septimum quae explicant Enuntiationes puras. In 5ta. octauum quod exponit rationem Enuntiationum Modificatarum. In 6ta et ultima nonum, quod complectitur solutionem cuiusdam quaestionis de Enuntiationibus Contrarijs.

Diuisio in 9 Capita et partes

CAPUT 1.

1ma lib. pars complectens tractationem Interpretationis in Communi sumptae huius duae partes. In prima comprehenditur Materia libri seu propositio dicendorum. in 2da agitur de scientione vocum et conceptuum.

Primum oportet

Primum oportet. Pars cap. prima. Quae igitur sub
Ida cap. pars, in qua agitur de scatione vocum et conceptuum.
hoc primum nota inter res tanquam ab obiectis. imprimuntur con:
Res exprimuntur ipsi. ceptus in mente quos exprimimus voce vel scripto. Voce quidem si agi:
mus cum praesentibus personis, Scripto vero si cum absentibus omni:
no tamen ut vox ita scriptum diriguntur ad rem significandam
mediantibus conceptibus. de vocum ergo scatione tria Aristoteles docet.
Doctrina de vocum scatione explex. Primo quod scat conceptus, et his mediantibus res ipsas. Ideo ondit
modum significandi vocum et conceptuum. Tertio. quo pacto se
habent eadem ad significationem veritatis aut falsitatis. quod
attinet ad primum id ita accipe. Voces ut interpretatur
Voces quomodo significant res D. Thomas, non significant suapte Natura conceptus nisi im:
positae sint ad significandum, unde vox ipsa absolute sum:
pta, habet se quasi materia nominis et verbi. Significatio
vero tanquam forma. bene igitur Nomina et verba, quibus affe:
ctus seu passiones animae significamus in voce esse dicuntur.
nimirum quasi ex voce adiuncta significatione coalescere.
Passiones animae hoc loci quid scent. Passionum autem seu affectuum nomine. non intelligit Aristoteles
affectus Naturales (quos etiam bruta significant per voces
quasdam inarticulatas) sed conceptus mentis, quos formamus
tum, cum rem percipimus. Vocat autem eos passiones animae,
Cur passiones dictae. propterea, quia in anima recipiuntur, eorumque receptio vocatur
quodammodo passio, quamvis animam perficiat talis passio,
non autem disponat ad corruptionem. Ergo voces sunt con:
ceptus. Rursus quod attinet ad 2dum id ita accipe.
Modus significandi conceptuum est naturalis, vocum et scripturarum
+ ~~sunt~~ aut ex arbitrio significans ~~ad ea quae~~ ipsas res ex libera hominum impositione.
Probat conceptus esse naturales. Probat Aristoteles primum sic. quia Natura hominum nominatas, caeterarumque
rerum nunquam variatur sed semper eodem modo se habet, cum
sit determinata ad unum. atque idcirco apud omnes est eadem.

Semper ni ipsi

Semper ri ignis calefacit, semper sursum tendit, semper urit. Unde sequitur quod ea quae naturalia sunt, eadem semper sunt apud omnes, sed conceptus quemadmodum et res ipsae quae conceptibus sentiuntur, ydem sunt apud omnes non quidem numeri identitate (haec ri reperiatur pro diversitate hominum) seu significatione seu modo significandi. Ergo conceptus sunt naturales. Probatur 2do. si naturalia sunt eadem apud omnes, sequitur ea non esse naturalia, quae apud diversas nationes diversae sunt. Ergo non sunt naturales, sed ex arbitrio hominum rebus impositae. Maior ab oppositis. minor probatur Inductione. quia ut voce ita et scriptura diversa exprimitur. homo apud Latinos diversa, apud Graecos, diversa apud alios. Quod denique attinet ad tertium eius explicatio haec esto quemadmodum operatio intellectus duplex est. nimirum simplicium apprehensio quae nihil veri et falsi habet et compositio atque divisio, quam proprie veram aut falsam appellamus; ita etiam conceptus et voces simplices quae respondent simplicium apprehensioni veri et falsi; et non sunt capaces; contra voces compositae seu divisae, conceptus item compositi seu divisi, dicuntur veri et falsi, quandoque respondent secundae operationi intellectus in qua cadit veritas et falsitas

Conceptus apud omnes homines similes sunt.

Probat voces ex arbitrio impositas esse.

Primum probat

Simplices conceptus nec sunt veri nec falsi.

Contra compositi.

CAPUT II. De Nomine

Secunda lib. pars in qua agit de partibus orationis, enuntiationis seu interpretationis. praesenti aut cap. agitur de nomine.

Argumentum cap. 2di.

Nomen igitur. Definitio Nominis. Huius prima pars est vox. per quam Nomen separatur a sonis inarticulatis ut naturalibus; ita instrumento alicuius artificis editis. Vox enim est sonus ab ore animalis prodiens cum imaginatione quadam, ut docet Aristoteles 2do de Anima, textu nonagesimo.

Nomen quid.

Vox quid

Altera pars.

Altera pars definitionis est significans per quam Nomen separatur a vocibus articulatis quidem, sed nihil significantibus, quales sunt blitiri, scindapsus &c: Tertia Ex instituto, per quam excluduntur voces naturaliter significantes, quales sunt gemitus, risus, rugitus &c. Quarta Sine tpe, per quam excluduntur verba, quae cum tpe significant. (quid autem sit significare cum tpe, vel sine tempore, sequ. cap. Artes ondet) Quinta. Cuius nulla pars separata scat. per quam discernit Nomen ab Oratione, cuius scilicet partes non minus scant separatè, quam coniunctè.

Definitionis particulae explicantur.

Non homo. A Definitione Nominis assignata excludit Nomina quaedam infinita, et casus obliquos, ut Stoici vocant. Est autem Infinitum Nomen illud, quod negativa particula est affectum. Veluti non homo, non Leo, non bos. &c

Infinitum Nomen quid.

Ideo autem excluduntur Nomina infinita, qa nihil determinatum significant, sed aequè se hnt ad Entia, quemadm. et ad non Entia. Nam recte dr Leo esse non homo. lapis non homo. Caelum non homo. Sphinx non homo. Hymera non homo. Cerberus non homo. imo nihil est non homo. Obliqui vero casus ideo: proprium ri est Nomini ut adiunctum verbo significet verum vel falsum; quod in casibus obliquis non est. Nomina autem appellanda non sunt, sed potius derivationes Nominis.

Cur excluditur simul cum Casibus obliquis.

Ratio.

CAPUT III. De Verbo.

Exponitur Natura verbi. Verbum autem. Definitio verbi circa quam illud nota. quod nonnullae particulae in definitione Nominis adductae etiam verbo conveniant nimirum vox significans ex instituto; praeter has tn aliae praesenti definoe adducuntur nimirum Tempus consignificat. et semper est signum eorum, quae de altero dicuntur. Circa primam particulam illud observa, quod nihil aliud sit, consignificare Tempus, nisi

Verbum quid.

connotare

connotare quo tpe fiat vel facta futuraue sit illa res quam verbum aliquo modo scat. Circa idam item nota, quod verbum est signum coniunctionis prædicati cum subiecto ita ut sensus sit. Nominum est officium subijci aut prædicari verbi aut utrumque copulare. et qa id verbum habet quatenus est vox scant copulationem ipsam intellectui repræsentat, manifestamque efficit. Et hoc pprie esse nota eorum quæ de altero prædicantur. ea cum subiectis coniungens simulque coniuncta ostendens quod in his ppositionibus manifestum est. Homo est albus homo est risibilis. in quibus verbum est coniungit prædicatum cum subiectis et coniunctionem ipsam significat, hoc est intellectui repræsentat. extrema coniuncta simul ei ostendens.

Particulæ definitionis explicantur.

Nominum et Verborum officium. quod.

Ipsa igr verba

Docet verbum cum Nomine conuenire in duobus. 1mo quod quemadmodum Nomen ita et verbum per se sumptum aut prolatum significat rem aliquam. Pbr. Nam qui audit verbum prolatum non tantum conceptum ipsius vocis, quem vocant non ultimum format, sed etiam conceptum rei, qui vr ultimus. Sed qui format ultimum conceptum quiescit nec ulterius progreditur, sicut ille qui solum tt conceptum vocis, quærens naturaliter conceptum rei. Ergo verè conueniunt in eo Nomen et verbum, ut scst per se sumpta sint signa rei quarum conceptus in animo audientis imprimunt. 2do. quod ut Nomen per se sumptum nihil verum vel falsum significat, ita et verbum per se sumptum. Pbr. Nam si aliquod verbum per se sumptum significaret verum et falsum, tale esset maxime verbum substantiuum est. ut pote omnium absolutissimum, quod tn falsum est, quandoque veritas et falsitas non inueniatur, nisi in compositione aut diuisione, per quam nimirum enuntiatur aliquid esse vel non esse.

Conuenientia Nominis cum verbo. 2plex. 1ma

2da

Veritas et falsitas in quibus inuenitur.

Porro Vbum substantiuum

Est. verbum nihil per se significat.

Porro verbum substantivum est per se sumptum nihil est. hoc est non importat talem compositionem aut divisionem, quam praeter extrema. hoc est praeter subiectum et attributum propositionis assignare non possimus. Ergo nec verum nec falsum significabit.

CAPUT IV. de Oratione.

Tertia lib. pars, quae agit de Oratione et Enuntiatione, partibusque eiusdem.

Oratio quid.

Oratio est vox. Affert definitionem Orationis. S.S. Oratio est vox ex instituto significans, cuius pars aliqua separata significat aliquid, ut dictio, non autem ut affirmatio aut negatio. In hac definitione, extrema particula, nimirum cuius aliqua pars etc. separat orationem a Nomine et Verbo ibi ni partes separatae nihil significant; hic autem significant, ita tamen ut significatio partium orationis sit incomplexa et simplex, ad unam scilicet rem ordinata. Non autem complexa, quae nimirum compositionem aut divisionem, seu affirmationem seu negationem importet. Jam vero

Discrimen a Nomine et Verbo.

Ipter pleniorem explicationem Orationis ostendit adhuc Artes, quae nam sit Natura. hoc est signum Orationis: ex institutione an ex natura scilicet. Namque circa modum significandi orationum verarum antiqui, quemadmodum manifestum est ex Cratillo Platonis. Ubi asseritur Orationem Naturaliter significare, propterea, quia potentia Orationis, per quam conceptus nostros aliis exponimus est naturalis: Ergo instrumenta eius sunt etiam Naturalia: sed oratio eiusque partes sunt instrumenta eius potentiae naturalis, quibus utimur ad explicandos conceptus nostros. Ergo oratio et partes eius Naturaliter significabunt, et non ex instituto. Ut Ergo hunc errorem excludat Artes docet Orationem non scire ut instrumentum Naturale, sed potius ex hominum instituto.

Occupatio obiectionis contra definitionem Orationis

Argumentum autem huius re

Argumentum aut huius rei sumpsit ex lib. 2do de Anima cap. 8. Ubi ait instrumenta dicendi esse pulmonem, gutur, palatum, linguam, et dentes, quibus voces humanae formantur. Formatae vero ad significandas res imponuntur. Ex ijsdemque impositis tanquam ex effectis instrumentorum naturalium, ipsa ratio conficit Orationem. Non aliter quam Ars conficit domum praesuppositis lignis et lapidibus: quapropter res est potius per artem impositionis facta, quam naturalis, ex liberoque hominum arbitrio significans cum suis partibus. Instrumenta dicendi.

Enunciativa aut. Postquam attulit definitionem Orationis. adfert quoque definitionem Enunciationis, quae est eius species, idque per tacitam Orationis divisionem, quemadmodum D. Thomas bene advertit. Divisio ergo Orationis ita fit. Oratio est duplex. Alia ri est Enuncians, et alia non Enuncians. Enuncians est, quae aliquid veri aut falsi scat. E. G. Petrus est homo. Aristoteles est Phus. Oratio autem non Enuncians est, quae ut veri ita falsi expers est. Ad hanc Orationem non Enunciantem revocantur omnes orationes exhortantes, invocantes, optantes, deprecantes, et aliae istis similes, quae ad Dialecticum non pertinent, sed potius ad Oratores, Poetas, Historicos, Grammaticos. Orationis Divisio. Enuncians quid. Non Enuncians quid. et quae sub illa contineantur.

Prima aut. Dividit deinceps Orationem Enunciantem, quae sola ad Dialecticum pertinet. Haec duplex est. Alia quae dicitur una, alia quae multae. Rursus Oratio Enuncians una. alia est una simpliciter, cuius species sunt Affirmatio et Negatio. Alia aut est una Coniunctione. Cap. V. Sacii. Divisio Orationis Enunciantis et Subdivisio Unius.

Sed bene oratio Antequam explicet Naturam Specierum orationis Enunciantis, docet primo Artes ex quibus nam Oratio Enuncians componatur. — S. G. Oratio Enuncians omnis componitur ex verbo, aut casu verbi (intellige tamen ex verbo aut casu modi Indicativi, praeterea ex Nomine. quandoque ex uno Compositio non fiat. Compositio Orationis Enunciantis.

Compositio non fiat) id declarat exemplo definitionis, quae est quidem oratio, eaque una; nondum tamen est enuncians, nisi addat ei verbum.

Enuntiatio una quid.

Est autem una. Exponit tandem, quid sit enuntiatio una, quae scilicet unum significat. E. G. Homo est animal: aut quae est coniunctione una, quamvis plura significet. E. G. Homo est rationalis et aptum ad ridendum. E contrario etiam duplex est enuntiatio multae: una est quae plura scilicet cuiusmodi est illa quae terminis aequivocis constat. Ut canis latrat; altera, quae est sine coniunctione: Ut homo est animal. lapis est gravis.

Enuntiationis multae divisio.

Ergo Nomen. Ne forsan aliquis suspicetur. Nomen aut verbum esse enunciationem unam. propter scilicet unam explicat Aristoteles, quo pacto enunciatio dicatur una, ab una significatione, nimirum quia affirmando aut negando unum aliquid de alio significat; Nomen autem et verbum, significant unam aliquam Naturam, quae est citra omnem affirmationem et negationem.

Occupatio

&

Ex tacita hac obiectione soluta prosequitur Aristoteles divisionem enunciationis, quae est subdivisio prioris membri, primae divisionis. ita ut dicat enunciationem unam. aliam esse simplicem. quae scilicet unum aliquid de uno enunciat. Ut homo est animal. Aliam autem compositam, quae plures simplices enunciationes coniunctione aliqua unitas complectitur. Ut homo est albus et equus est hinnibilis.

Solutio.

Enuntiationis unae subdivisio.

cap. VI.

Affirmatio est. Ultima divisio enunciationis. E. G. Oratio enuncians alia est affirmans, in qua scilicet aliquid de aliquo dicitur. Ut homo est animal. alia negans in qua aliquid removetur ab aliquo. Ut homo non est lapis.

Enuntiationis orationis divisio.

Quia vero quod. Agit tandem Aristoteles de contradictione quae invenitur inter propositiones affirmantes et negantes. Antequam autem contradictionis Naturam explicet, praemittit modos quatuor quibus unum de altero potest dici. Horum primus est.

Si enunciemus.

Si enunciemus non esse id quod est, Ut Homo non est rōalis. Idq Modi 4. quibus unus de altero dici potest.
Si enunciemus esse id quod non est. Ut Homo est Lapis. Tertius.
Si enunciemus esse id quod est Ut Homo est rōalis. Quartus.
Si enunciemus non esse id quod non est: Ut homo non est lapis.

Ex istis modis duo priores constituunt Enunciationes falsas. posteriores vero veras. Rō. Nam ab eo quod res est aut non est Enunciatio dr̄ vera aut falsa; Atq priores modi duo Enunciant rem aliter, atq est: posteriores autem sicut est. Igr̄ priores modi faciunt falsas Enunciationes. posteriores autē duo veras. Atq hoc est Contradictio.

Ex ijs quæ dicta sunt duo infert. Primum omnino verū esse Ut quicqd de aliquo affirmatur idipsum etiam possit negari, et quicqd negatur de aliquo, idipsum etiam affirmari de eodem poterit. Idm. Perpetua et Universalis lex est Contradictionis. Ut affirmatio contradicat Negationi et Negatio affirmōi dummodo utraq constet eodē subiecto. eodēq attributo utrisq Univocis. Ex his talem ad extremum Contradictionis definitionem elicere poteris: Contradictio est affirmatio et Negatio eiusdē attributi Univoci de eodē subiecto Univoco. Corolaria duo. Contradictio quid.

CAPVT V.

Cap. Pacij VII.

Pars libri 4ta. Præsenti aut cap. tria Artes agit. 1mo dividit Enunciationē secūdm Quantitatem. Ut vulgo vocant. simulq assignat oppositiones Enunciationū. 2do tradit regulas veritatis et falsitatis Enunciationū oppositarū. 3tio docet quid sit affirmatio aut Negatio Divina et quid plures. Argtm cap.

Qm aut. 1ma cap. pars. In hac aut vestigat divisionem Enunciationū ex divisione rerū. deinde oppositionē earūdē assignat. Res ita habet. Omnes res aut sunt Universales aut singulares. Universales sunt quæ suapte natura multas alias sub se Rerum divisio. Vntes quid.

alias sub se comprehendunt, de quibus dicuntur. E. G. Animal dr̄ res Universalis, q̄a comprehendit sub se multas alias res nimirum hoēm, equū, bovem ꝛc. Singulares vero sunt illæ quæ nullas alias sub se comprehendunt. ob idq̄ de nullis dici possunt. E. G. Erasmus, Andreas, Albertus. Q̄a ergo sunt res ꝯplices, Enunciationes quoq̄ erunt duplices: ita ut aliæ enunciationes sint Universales aliæ singulares. Universales sunt, quæ constant subiecto Universali. Veluti homo ē albus. Animal est sensus particeps ꝛc: Singulares aut̄ sunt, quarum subiectū est singulare Individuum, Veluti Petrus est homo. Paulus est Philosophus ꝛc: Universales rursum ꝯplices sunt. nam aliæ sunt definitæ quorū scilicet subiectum Universale designatum est signo Universali. Vel affirmativo. Ut omnis homo est iustus. Vel negativo. Ut nullus homo est iustus: Aliæ indefinitæ. quarū scilicet subiectum Universale nullo signo est determinatū, Veluti homo est albus. homo non est albus

Singulares qd.

Enuntiationum divisio.

Enuntiatio Vnitis quid.

Singularis quid.

Vnitium divisio in

Definitas ꝯ

Indefinitas.

Attributū aut̄. Docet signum Universale nequaquā debere adiungi Attributo Enunciationis alicuius. Rō. Si ri id fiat, tum Enunciatio nequaquā potest esse vera. E. G. Homo est omne Animal. Excipe tamen hinc Enunciationes illas in quibus attributum est æquale subiecto. ita ri recte dixeris Homo est omne risibile. item Equus est omne hinnibile.

Observa.

Dico igr̄ Affirmoēm. Tradit oppositionem quam vulgo Contradictoriam dicimus. Verum q̄a oppositionis species confuse ab Arte traduntur, non ab re factum erit, si in unum locū congerantur: Scies ergo præsenti capite tres adduci ab Arte oppositionis species: Una est Contraria, ad quam referuntur duæ propositiones Universales definitæ, quarū una est Aiens, altera Negans. Ut O. homo est iustus. X. homo est iustus. Altera est Subcontraria. ad quam referuntur duæ Enunciationes particulares.

Species oppositionis, quæ hic traduntur, 1ma

2da.

particulares, Vna negans altera affirmans Vt Quidam homo est iustus. quidam homo non est iustus. Tertia est Contradictoria quae complectitur duas Enunciationes. quarum Vna est Vniuersalis aiens, altera particularis Negans Vt omnis homo est iustus. quidam homo non est iustus. aut Vna Vniuersalis negans altera particularis aiens, Vt Nullus homo est iustus. quidam homo est iustus. 3tia

Idcirco haec. Vide cap. pars. Hoc autem loco adfertur Lex Enunciationum Contrariarum. Haec est istiusm. Contrariae nunquam possunt esse simul verae. hoc est neque in Materia necessaria Vt omnis homo est animal. nullus homo est animal. neque in Contingenti: Vt omnis homo est iustus. nullus homo est iustus. (imo in hac materia sunt ambae falsae) Neque in impossibili Vt omnis homo est lapis, nullus homo est lapis Lex Enuntiationum Contrariarum.

His autem oppositas Adfert legem Subcontrariarum. Enunciationes subcontrariae possunt esse aliquando (intellige in materia Contingenti) simul verae. Vt aliquis homo est iustus. aliquis homo non est iustus. Lex Subcontrariarum.

Quaecunque igitur. Lex Contradicentium 3plex, secundum 3plicem earum speciem: 1ma Lex Conuenit Contradicentibus definitis, quae est istiusm. Enunciationes Contradicentes definitae nunquam sunt simul verae: hoc est si Vniuersalis aiens fuerit vera, tum particularis negans erit falsa. Vt quoniam haec vera est. Omnis homo est animal. illa erit falsa. quidam homo non est animal Idem de caeteris iudicium esto. Et quaecunque sit. Leges contradictoriarum. tres. 1ma definitarum.

Lex Contradicentium singularium, priori non absimilis namque et in his etiam necessum est. Vt Vna parte existente vera altera necessario sit falsa. E. G. quia haec vera est. Socrates est homo. illa falsa erit Socrates non est homo. Item quia haec falsa est Socrates est lapis illa vera erit Socrates non est lapis. At earum quae sunt Lex Vida singularium. priori non absimilis.

Lex Contradicentium Vniuersalium indefinitarum. quae est istiusm. Indefinitarum. Lex 3tia.

est istiusmodi. Contradicentes indefinitæ possunt esse ambæ veræ
puta in materia contingenti. E. G. Homo est albus homo non est albus
Adde in materia necessaria affirmantes semper sunt veræ, Ut homo est
animal, bos sentit; negantes vero falsæ Ut homo non est animal.
bos non sentit: in materia item impossibili, affirmantes sunt perpetuo
falsæ. Ut homo est lapis, asinus volat; negantes autem veræ. Ut
homo non est lapis, asinus non volat

Obiectio. Statim autem videri. Obijcit Artes adversus legem contra:
dicentium indefinitarum. S. E. Hæc sibi æquipolent. Homo non est albus
et nullus homo est albus: quemadm. et illæ non sunt veræ Quam homo
est albus et nullus homo est albus. quæ sunt contradicentes primi
generis. Solutio Solvit Artes negans illas Enunciationes, nimirum homo non est
albus, et nullus homo est albus sibi æquipolere. Rō. Nam una Enun:
ciat universaliter de subiecto, illa scilicet. nullus homo est albus; altera
vero non universaliter, homo non est albus neque ergo idem significant,
neque simul necessario. hoc est potest esse falsa illa. Nullus homo
est albus, hac existente vera, homo non est albus; nam Aethiops
est homo, albus tamen non est.

Doctrina de oppositionibus. Perspicuum autem est. Pars cap. 2da in hac primo docet. Uni
affirmationi unam tantum negationem contradictoriè opponi.
Id probat rōe et exemplis. Rō ita habet. Quod aliqua affirma:
tio ponit, hoc idem negatio destruit. quandoquidem affirmatio nega:
tioni directe repugnet. Ergo quælibet affirmatio habet propriam
eamque unicam negationem sibi oppositam. Exempla clara in textu.

Cap. Pacij VIII. Enuntiatio una quid. Plures quid. Una autem affirmō. Nunc deinceps docet quæ nam sit
affirmatio, aut negatio una et quæ plures. Est igitur affirmatio aut
negatio una illa, quæ unum de uno significat, hoc est unum, idque
univocum habet et subiectum et attributum: Affirmatio item aut
negatio plures illæ dicuntur, quæ unoquidem subiecto et uno
attributo constant, sed tantum quo ad vocem. non autem quo ad
significationem: quales sunt illæ, quæ aut subiectum aut attributum.

habent æquivocum

habent aequivocum, ut canis latrat, Taurus mugit. Ut sigs equo.

Affirmationem et Negationem plures illustrat exemplo facto, quod ita habet. Imponatur nomen hoc vestis homini et equo dicaturque vestis est alba, seu vestis non est alba. tamen neque illa affirmatio est una, neque haec negatio: sed ambae sunt plures. Enuntiationem plures exemplificat.

Quod rursum probat hoc modo: haec affirmatio vestis est alba, idem valet quod equus est albus. et homo est albus. (Suppositum est ri vestem significare hoem et equum, ita ut tunica et vestis idem sit et homo et equus.) Haec autem homo et equus est albus, idem est quod istae duae. homo est albus, et equus est albus: Igr sicut istae sunt duae, ita etiam illa nimirum vestis est alba, non est una, sed duae, quamvis forsan videatur esse una quo ad vocem. Quapropter vel multa significant, vel nihil, quandoque non significant Naturam communem homini et equo.

Quare nec in his Sub finem capitis admonet affirmationem quae vr multiplex, ita oppositam esse negationi, ut minime sit necesse, unum eorum esse verum, et alterum falsum, cum ambo possint esse simul aut verae aut falsae. Enuntiationis multae lex.

CAPUT VI. Cap. Pacij IX.

Argumentum huius cap. D. Thomas assignat istiusmodi. Quaerit scilicet Artes in eo, num enunciationes singulares contingentes, tempusque futurum respicientes, quoties sibi contradicunt, subeant legem verarum contradicentium: an aut ab ea lege excipiantur, ita ut neque de una earum possemus enunciare, quod sit vera vel falsa. neque de altera. sed utraque indeterminate se habeat ad veritatem aut falsitatem. Argumentum cap.

Scopus autem istius capitis est hic. Docet scilicet Artes excipiendas esse a lege contradicentium eas enunciationes, quae de singularibus contingentibus futuris, quae ita se habent, ut de neutra earum, quoties sibi contradicunt dicere possimus, quod sit vera aut falsa. Quandoque falsitas utriusque dependeat ex determinatione causae futurae. qua de re postea

In ys igr

In ijs igr. Proponitur primo Connexio cap. 5. cum 6to idque per Transitionem. In Universalibus aut

Enunciationes de futuro Contingenti, non determinatam habere Veritatem aut falsitatem, probat 2plici rõe. non admodum diversa.

Probatur. non posse dici vera nec falsa futura. Contin. 1mo

1ma est. Si enunciationes de futuro Contingenti haberent determinatam Veritatem aut falsitatem. sequeretur nihil in rebus Contingenter accidere. sed omnia necessario evenire, quaecunque futura sint. Atqui hoc est falsum. Ergo et illud. Pbr Consecutio. hoc Exemplo.

Si ex duobus hominibus Unus dicat Petrum futurum esse album. alius vero Petrum non esse futurum album, tum necesse erit Unum eorum dicere verum, alterum autem falsum: Si igr verum est id quod protulit is. qui affirmavit Petrum futurum esse album, eo omisso, sequitur ut ille id proferat necessario scilicet Petrum futurum esse album. Si necessario ergo non contingenter. cum necessarium repugnet Contingenti. Quod idem de Caeteris singulis Contingentibus dicendum erit: quare omnes effectus Contingentes erunt necessarij, et nullus Contingens. quod plus satis absurdum est.

Praeterea si nunc est Rõ 2da. Si haec Enunciatio Petrus futurus est albus nunc prolata determinatam haberet Veritatem tum impossibile erit Petrum non fore album: si impossibile Petrum non fore album. Ergo si necesse. ergo non Contingens. necesse est Petrum ~~Petrum~~ fore album. et sic eadem erit necessitas in omnibus effectis futuris, nihilque fiet casu aut fortuito, nihil contingens. ad utrumlibet sed omnia necessario. quod impossibile est. Sic ri tollerentur negationes et consultationes de rebus futuris.

Ideo pbr.

Neque vero dici Poterat obijci Enuntiationem de tpe futuro prolatam proximo tpe esse determinate veram, atque si effectum proximè futurum esse necessarium, sed ante annum prolatam esse Contingentem, et tum etiam effectum posse fieri Contingentem.

Occupatio.

Respondet Arles nihil referre, quod proximo aut remoto tempore proferatur. nam si prolata modo sit necessario vera eandem habuit necessitatem ante mille annos prolata, quandoque pari rõe sit futura.

Solutio.

sit futura, et effectus pari rõe sit necessarius, cum non magis determinata nunc causa est quam ante mille annos fuit, imo etiam si non proferatur ab aliquo erit nihilominus enunciatio necessaria, aut effectus quem scit: quia propter nostrum affirmare aut negare nihil necessitatis et contingentiae in rebus ponitur. Sed ita se habet haec, ac si enunciatum sit.

Praeterea si vere poterat adhuc obyci, hinc fieri et tales propositiones, nullam prorsus habeant veritatem, sed ambae contradicentes sunt falsae. nam si non est determinate verum quod Petrus futurus est albus. neque etiam quod Petrus non est futurus albus. Utrumque erit falsum. quandoque respectu cuiuslibet enunciationis, non detur medium inter veritatem et falsitatem. Respondet ergo Aristoteles dicens id esse impossibile propter duas causas. prima est. Quia communis est dialecticorum sententia ex duabus contradicentibus enunciationibus, unam esse determinate veram et alteram falsam. Igitur contradicentes ambae falsae esse non possunt. Ida. Quia si id admitteretur, sequeretur id simul esse et non esse. Probatur. Quamsi accipiamus duas hasce propositiones. bellum navale futurum est. bellum navale non est futurum. dicaturque affirmantem esse falsam. tum sequitur negantem esse veram. hoc est bellum navale non est futurum. et rursus si negans falsa est, affirmans vera erit. Scilicet bellum navale futurum est: quod nihil aliud est quam bellum navale simul esse futurum et non futurum. Quod quia absurdum est. dicendum erit, neutram quidem dictarum propositionum determinate esse veram, aut determinate falsam, sed indifferenter et indeterminate posse quamlibet esse veram vel falsam. ne alias illa impossibilia admittere cogamur. nimirum quod nihil casu et fortuito accidit, nihilque est contingens ad utrumlibet, nihil quod sub consultationem aut electionem cadere possit.

Quod autem haec sint impossibilia aptr Aristoteles probat.

Primo quia certissimum.

Ida occupatio &

Responsio. & causa.

Impossibile esse fortuito nihil accidere. probatur.

Primo quia certissimum est hominibus datum esse liberum arbitrium, cuius est deliberare de rebus agendis vel non agendis, admoneremque ut sic vel etiam aliter fiant, consilia item dirigantur ad certum finem, quae aliquid esse contingenter futurum praesupponunt: circa quod admonitiones, correctiones, consilia, atque electiones versantur. Ideo quia tam in rebus naturalibus quam etiam artefactis, eandem veritatem experimur. atque in artefactis quidem: nam vestem scindi aut non scindi contingens est. quandoquidem potest atteri, aut vetustate consumi. atque sic non scindetur vestis: quod autem indifferenter fieri potest aut non fieri: id contingens est. atque sic vere dantur in rebus artefactis effectus contingentes: in rebus item naturalibus. idem apparet. nam possibile est, quod aliquando evenit, nimirum hominem nasci praeditum 4. aut 6. digitis, et ut plurimum 5. Similiter aliquando evenit, ut aliquis homo nascatur fortis, et aliquis infirmus, quorum effectuum contingentium ratio materia est. apta quidem hoc aut illo modo disponi, hoc aut illo modo recipere formam; negari igitur non potest dari contingentiam in utrisque rebus. ut naturalibus ita artefactis. ita ut quidam effectus raro eveniant quales sunt inventiones thesauri, quidam frequenter, quod homo cum 5 digitis nascatur. quidam autem aeque se habentes ad utrumlibet, si nimirum ex libero arbitrio dependeat ut Petrum bene aut male victurum, Et sic ex consequenti necessario dicendum est enunciationes singulares in futuro tempore prolatas scientes eosdem effectus contingentes. non esse determinate et necessarie veras aut falsas.

Concludit superius probata

Perspicuum igitur Tandem ex dictis Artes colligit, quod in enunciationibus contingentibus futuris invicem sibi contradicentibus non sit necesse. ut una pars earum sit determinate vera et altera determinate falsa. sed ambae sunt indeterminatae veritatis aut falsitatis.

Id autem ut clarius

Id autē ut clarius ostendat. tradit primo ꝯplicem modū necessitatis rerum tam simplicium, quam complexarum, quandoquidē veritas et falsitas enunciationum, necessitasq; et contingentia earundē a rebus significatis dependeant. Unde quot modis dicuntur res necessariæ, tot modis etiam et enunciationes necessariæ erunt.

Rerum modus necessitatis duplex.

Rem igitur simplicem esse necessariam ꝯplr contingit.

Res simplex ntalis fit necessaria ꝯplr 1mo

1mo absolutē. quando ex propria condicione talis est ut non possit se aliter habere, ut est cœlum, 2do. modo sint res necessariæ non ex propria condicione. sed ab extrinseco aliquo, hoc est ratione temporis, ut cursus tpe præsenti factus, aut existentia Petri actualis ex proprio modo, res sunt contingentes, cum possint esse et non esse. sed ex condicione tpis præsentis, quo mensurantur, necessariæ dicuntur. nam supposito hoc quod nunc sunt non possunt non esse nunc. Similiter in rebus complexis Petrum esse et Petrum currere necessariæ sunt ex suppositione temporis præsentis. dum ni fiunt non possunt non fieri, et hoc est quod Artes dicit.

2do.

Complexa similiter

Ergo quod est. Esse quando est et quod non est, non esse quando non est. necesse est ~~[illegible]~~ non tamen. Deinde addit attamen nequod est, id omne esse necesse est, nec quod non est non esse. Quod nihil aliud est. quam ab extrinseco necessitatis modo ad intrinsecum necessitatis modum argtm non valere. Non ni sequitur Petrum esse quando est, aut currere quando currit, necesse ergo est absolutē Petrum esse, aut Petrum currere. cum sit argtm ab eo quod tale est scdm quid, ad tale simplr. Namq; esse rem necessariam ex suppositione tpis in quo est simplr est esse contingentem et scdm qd necessariā et hoc est prior distinctio necessarij, quod fit in rebus.

Ipsa necessarij distinctio.

Ab extrinseco ad intrinsecum necessitatis modū non valet argtatio.

Eadem divisio applicanda est ad enunciationes, ita ut quædā enunciatio sit absolutē necessaria. hoc est ex ppria habitudine Prædicati ad subiectū. ut homo est animal.

Doctrina.

Altera autē.

Altera autem ab extrinseco, seu ex suppositione, et secundum quid. Veluti Petrus currit dicitur enunciatio necessaria. Si Petrus est in actu currendi.

Ida necessarij divisio. 1a

Ida divisio necessarij est haec: quaedam sunt necessaria in se, hoc est absque omni comparatione ad suum oppositum. E.G. Hominem esse animal, aut Petrum currere, pro tempore quo currit: quaedam autem sunt necessaria, non in se sed ex comparatione, ad suum oppositum, ita ut res quae per se sumpta est contingens, simul cum suo opposito accepta dicatur necessaria, quo pacto contingens Petrum album fore, et Petrum album non fore: si tamen haec accipiatur simul cum suo opposito, nimirum sub forma eiusdem disiuncti. Utique habet necessitatem; non ri est contingens hoc totum quod est Petrum fore aut non fore album, sed necessario. non quidem ab intrinseco, aut simpliciter, cum quaelibet per se sumpta pars sit contingens: sed ex modo, quo simul accipiuntur

Ad enuntiationes eiusdem aplicatio.

Par est ratio in enunciationibus: nam quaelibet harum enunciationum Petrus futurus est albus, et Petrus non futurus est albus contingens est. Disiunctum vero, seu Hypothetica enunciatio ex utraque constituta, nimirum Petrus futurus est aut non futurus albus, habet necessitatem ex ipso enunciationis modo: et in hac distinctione necessitatis, pari ratione est verum, quod in prima videlicet argumentum non temere a necessitate totius disiuncti, ad necessitatem singularium partium: non ri valet argumentum Petrus futurus est aut non futurus est albus. Ergo album est futurum, neque etiam quod album non sit futurum. quandoque necessitas, non trahatur ex partium natura, sed ex earum coniunctione.

De enuntiationibus de praesenti Aristotelis sententia.

Istis ergo praesuppositis ait Aristoteles enunciationes de praesenti ac praeterito etiam in materia contingenti esse determinate ac necessario veras aut falsas. non ab intrinseco, aut simpliciter, sed ex conditione, aut suppositione temporis, et secundum quid. Enunciationes vero de futuro, nullam prorsus determinationem veritatis ac falsitatis habere. Quod intelligendum etiam esse docet si per se sumantur nam totum disiunctum ex triplici contradictoria factum, determinate et necessario est verum.

Similiter de Futuro.

CAPUT VII.

CAPVT VII.

Cap. Paey X. Vel 2di libri Rep. 1.

Duo praecipua sunt quae capite presenti ait Artes. 1mo ri expo: nit doctrinam de Enunciationibus, quae constant terminis infini: tis. hoc est vel subiecto tm infinito, vel attributo tm. vel vtro: q̄ simul, addens earundem Enunciationum oppositionis rōem: Deinde agit de Enunciationibus coniungendis aut diuidendis quod ideo facit, vt sciamus, num conseruetur Enunciandi veritas quo: ties ex pluribus Enunciationibus fit vna Enunciatio; aut ex vna plures. Et sic comode possunt assignari duae cap. partes.

Argtm cap. et diuisio.

Qm autē 1ma cap. pars. ante omnia aut Artes di: uidit Enunciationem 2di adiacentis in duo gnā: quorum primus est illud, quod hit subiectum finitum, vt homo est. Alterum quod hit subiectum infinitum, vt non homo est. Hanc aut diuisionem infert ex 3bus Hypothesibus. quarum prima est haec quod omnis affirmatio et negatio significat aliqd de aliquo aut aliqd ab aliquo. 2da Hypothesis. Subiectum de quo affirmatur aut negatur attributum vel est nomen verum vel innominatum, seu infinitum. 3tia Affirmatio vti et negatio est vnius de vno. haec vltima Hypothesis adducitur ob duas causas. primo ne quis putet multa esse subiecta, quando est nomen infinitum, propterea qa nomen infinitum dicit quauis En: te et non Ente. Deinde qa mox colliget Artes Enunciatio: nem constare vel ex noē et verbo vel ex infinito Nomine et verbo, quae diuisio non esset perfecta nisi sumeretur vnum de vno: possent ri esse plura nomina et plura itē verba. Ex his ergo elicit dictae Enunciationis 2di adiacen: tis diuisionem istiusmodi. Omnis scilicet affirmatio et negatio 2di adiacentis 2plex est, vna quae constat Nomine et verbo vt Homo est. altera quae constat nomine infinito et verbo vt non homo est.

2di Adiacentis Enuntiatio 2plex

1ma Hypotesis.

2da.

3tia

1ma Enuntiatio

2da.

At sine verbo.

Tacitae obiectioni occurrit, poterat quippe alicui videri quod vt Enunciatio 2di adiacentis dr constare ex nomine vel ex infinito..

Occupatio.

Vel ex infinito nomine, ita eadem potest constare ex Verbo
Solutio. Vel ex infinito Verbo. Rndet. In omni Enunciatione esse Verbum:
ita tamen Ut appellatione Verbi hic complectamur tam Verum et
perfectum Verbum, tam casus Verbi, et copulam Verbalem.
non etiam Verbum infinitum, qa quando Verbum negatiuè
attribuitur in Enunciatione non Vocatur Verbum infinitum.
sed negatum. Quocirca erit prima.

Oppositiones 4. Adducta diuisione Enunciationum Vdi adiacentis, colligit
1ma earundem oppositiones 4. harum prior est habens subiectum fi:
2da. nitum in Enunciatione indefinita. Ut homo est. 2da. habens
subiectum infinitum in Enunciatione indefinita. Ut non homo
3tia est. 3tia habens subiectum finitum in Enunciatione defi:
nita Ut omnis homo est. et non omnis homo est. 4ta
4ta. habens subiectum infinitum in Enunciatione definita, Ut
Omnis non homo est. quod etiam faciendum est, in ijs Enun:
ciationibus quae sunt de tpe praeterito et futuro. quae
scilicet Artes appellat externa.

Enuntiationis 3tij Adiacentis. Oppositio 4drup. ex 1ma Cum autem Verbum Docet deinde, quae sit ratio oppo:
sitionis Enunciationum 3tij adiacentis Ut indefinitarum, ita defi:
nitarum. Opponuntur igr sibi Enunciationes indefinitae. tertij
adiacentis quatuor. nimirum Una quae hat subiectum et attri:
butum finitum affirmatiuè. Ut homo est iustus. 2da.
2da. quae habet subiectum et attributum finitum negatiuè, Ut
homo non est iustus. 3tia. quae habet subiectum finitum
3tia. attributum autem infinitum affirmatiuè, Ut homo est non iustus.
4ta. 4ta. quae habet subiectum finitum, attributum aut infini:
tum negatiuè, Ut homo non est non iustus.

Hae igr binae. Locus hic plurimos interpretes torsit;
ad quem tamen explicandum referenda est sententia Porphi:
rij. Boetij et Alberti Magni, Ut autem hoc felicius cedat.
proponatur primo dictarum Enunciationum oppositio hac roe

1	Homo est iustus	Homo non est iustus.	2
3.	Homo est non iustus.	Homo non est non iustus	4.

Sensus igr.

Sensus igr Artis est hic. Ex his 4. Enunciationibus Enuncia:
tiones infinitæ, ita se habent ad affirmationem et negationem
hoc est ad affirmantem et negantem simplices scdm conse:
quentiam. Ut negans infinita ex affirmante simplici inferatur.
Eam tamen non inferat: Affirmans vero infinita bene
negantem simplicem inferat, sed ab ea non inferatur: Valet
ri Consecutio. Si dixeris homo est iustus. Ergo homo non est no iustus.
Non tamen contra, nimirum homo non est non iustus. Ergo homo
est iustus. latius ri patet de pluribus qz Enunciari pt tota
significatio negative, quam affirmative. Nam de eo adhuc
quod non est homo, Uti de ligno aut lapide vere dicimus
lignum non est non iustus homo, de quo tamen falsa est affir:
matio. lignum est homo iustus, sed quod latius patet magis
Universale est nec infert id, quod est minus Universale, Ut
in genere et specie constat. Igr negans infinita, non in:
fert affirmantem simplicem, cum hæc inferat illam.

Quod vero affirmans infinita, inferat negantem simplicem
a qua non infertur patet. nam valet Consecutio homo est
non iustus. Ergo homo non est iustus; non tamen contra. Homo no
est iustus. Ergo homo est non iustus. quandoquidem latius
patet significatio negantis. prædicatur ri etiam de his quæ
hoes non sunt, de quibus non dr affirmans infinita, Verum
ri est de ligno, quod non sit homo iustus, non tamen quod
sit homo non iustus: quod aut Universalis est, non infert
minus Universale, quamuis hoc inferat illud. Atq ppterea
subiecit Artes ita se habere infinitas ad affirmationem et nega:
tionem, sicut priuatiuas. Ut ri ab affirmatiua infinita valet
consecutio ad negatiuam simplicem, non autem contra, pari rone
valet Consecutio, a priuatiua affirmante, ad negantem simplicem,
non contra: sequitur ri Homo est iniustus. Ergo homo non est
iustus. non aute contra. Homo non est iustus. Ergo homo est iniustus.

Nam de Leone.

Oppositionum
Consecutio.
42
Doctrina.

Nam de Leone vere dicimus, quod Leo non est homo iustus falsum aut quod Leo est homo iniustus. Item quemadmodum ab afirmante simplici ad negantem infinitam valet Consequentia, non autem contra. Similiter ab afirmante simplici ad negantem priuatiuam, non autem contra. Valet ni consecutio.

Homo est iustus. Ergo homo non est iniustus; non tamen homo non est iniustus. Ergo homo est iustus. De Vniuersis etenim, quae homines non sunt, vera est negatio priuatiua (Vt de Leone quod non sit homo non iustus) de quibus tamen falsa est afirmatiua simplex. falsum enim est quod Leo sit homo iustus et horum omnium eadem est ratio: quia negatio Enunciationis latius patet quam infinitas ac priuatio

1.	Homo est iustus	Homo non est iniustus	2.
3	Homo est iniustus	Homo non est iniustus	4.

Aliae autem. Docet eandem esse rationem oppositionis et consecutionis Enunciationum infinitarum definitarum, quae fuit Enunciationum infinitarum definitarum.

Aliae aut. Egit de Enunciationibus Ity adiacentis habentibus subiectum finitum, attributum aut infinitum. nunc transit ad eas, quae habent subiectum infinitum, attributum autem finitum, vel infinitum. In ps ergo Arles docet easdem esse oppositiones et consecutiones quae ostensae sunt in prioribus. Quod verum est vt de infinitis, ita etiam de definitis. Exempla Arles adducit Enunciationum indefinitarum haec. non homo est iustus.. non homo non est iustus: non homo est non iustus. non homo non est non iustus Definitarum autem Enunciationum, quas Arles breuitatis studio, omittit, Exempla haec sunto. Omnis homo est iustus. Quidam non homo non est iustus. Omnis non homo est non iustus Quidam non homo est iustus. Quidam non homo non est non iustus.

His aut non sit

Tradit

His aut non sunt. Ostendit praeterea infinitas enunciationes quae hactenus adductae sunt, non posse dari plures.

Sed haec seorsum. Ex dictis infert nonnullas dubitationes Artes quas singulatim resoluit. Prima dubitatio est haec. An enunciationes habentes subiectum infinitum possint conferri cum enunciationibus habentibus subiectum finitum. quemadmodum superius collatae sunt enunciationes habentes attributum infinitum, cum enunciationibus habentibus attributum finitum? Respondet Artes has enunciationes, quae subiectum habent finitum inter se tantum conferendas esse cum illis autem, quae habent subiectum finitum minime.

Dubitationes nonnullae soluuntur.

1ma. dubitatio.

Solutio.

Propterea quod maior differentia est enunciationum quae sumitur a subiecto quam quae ab attributo. dicit igitur Artes has hoc est enunciationes de non homine, quoniam haec enunciationes utuntur nomine, hoc est subiecto non homo, quod est infinitum. illae autem subiecto homo, quod est finitum. In quibus aut Dubitatio 2da.

Indoquidem omnia exempla enunciationum, quae hactenus adducta sunt habeant verbum substantiuum est. quid dicendum erit de verbis adiectiuis, et quo referendae sunt haec enunciationes. Homo currit, Homo disputat ꝛc: Cum dictum fuit, nulla alia esse enunciationum genera, praeter ea quae iam exposita sunt? Respondet Artes. Has etiam enunciationes esse 2di adiacentis quae fiunt infinitae saltem ratione subiecti. Idem ri valet in his enunciationibus verbum adiectiuum, quod in illis verbum substantiuum.

2da dubitatio.

Eiusd. Solutio.

Non est ri. Quaestio 3a. Utrum quoties ex enunciationibus indefinitis habentibus subiectum infinitum, faciendae sunt enunciationes definitae habere subiectum infinitum adiungenda sit negatio signo, an vero ipsi subiecto? Respondet Artes subiecto adiungendam esse negationem. Ro. Qa signum non significat rem, sed modum tantum rei iuxta quod indicamus praedicatum enunciationis conuenire subiecto universe aut particulariter.

Tertia dubitatio.

et

Solutio.

Quando caetera igitur.

Dubitatio 4ta. Cætera igr. Quæstio 4ta. Quæ nam Enunciationes definitæ possint esse simul veræ? Rndet. Enunciationes definitas contrarias non posse esse simul veras: Ut omnis homo est animal. Nullus homo est animal &c: Contradictoriæ item sive fuerint infinitæ, sive definitæ, non possunt esse simul veræ, consequuntur se tn, definitæ ex una parte cum infinitis ex altera, ita ut Enunciationes universales, quando una est finita, altera infinita possunt æquipollere. Uti et particulares. E. G. Nullum animal est iustum, Aliquod animal est iustum. Et Quoddam animal non est non iustum. Omne animal est non iustum. quarum illæ priores sunt Contradictoriæ definitæ finitæ, Posteriores Contradictoriæ definitæ infinitæ, et tum simul sunt veræ universales inter sese, atque etiam particulares, hoc est mutuo sese consequuntur. Universalis ri affirmativa infinita, potest simul esse vera cum universali negativa finita. Ut omne animal est non iustum Ergo nullum animal est iustum. Item particularis negativa infinita potest simul esse vera, cum particulari affirmativa finita, Ut Quoddam animal non est non iustum, Ergo aliquod animal est iustum. Ipsicuum aut est.

Solutio.

Dubitatio 5ta. Quæstio 5ta. An ex negativa habente prædicatum finitum possit colligi affirmativa habens prædicatum infinitum? Rndet. quod in singularibus Enunciationibus possit colligi; sed in definitis non posse. Exemplum primi. Si qs rogaverit Est ne Socrates sapiens? alius aut responderit. non. Hoc est. Socrates non est sapiens: Tum inde licet colligere affirmativam habentem prædicatum infinitum, Ergo Socrates est non sapiens. Exemplum 2dm. Si qs rogaverit Enunciationem universalem hanc. Est ne omnis homo sapiens? Alius aut respondet, non. tum non licebit colligi ex data affirmatione universalem affirmativam habentem prædicatum infinitum. Ergo omnis homo est non sapiens. Rd. Nam cum hæc inferat contrarium illius, quod interrogabatur, nimirum hanc

Responsio.

Nullus homo est

Nullus homo est sapiens. non efficitur ut statim sit vera. si illa quae interrogabatur est falsa. quandoque contrariae possunt esse simul falsae. Licebit ergo inferre negativam contradicentem habentem praedicatum finitum. Ergo aliquis homo non est sapiens. Haec ni necessario erit vera. si illa quae interrogabatur est falsa. Quae autem sunt oppositae.

Proxime dictum est has enunciationes. Nullus homo est est sapiens. Et omnis homo est non sapiens, aequipollere sibi ad invicem. Ideo potest aliquis forsan inveniri, qui utramque dictarum enunciationum negantem appellat. Quod tamen vere non esse docet nunc Artes Rs. Posterior ni quae scilicet constat praedicato infinito non potest dici negans. Cum omnis enunciatio negans sit vel vera vel falsa. Jam terminus infinitus, nullius veritatis et falsitatis est capax. Hoc vero effatum.

Occupatio.

Dixit superius enunciationes Itij adiacentis habentes subiectum infinitum, nullam habere habitudinem consecutionis. Cum enunciationibus habentibus subiectum finitum: dixit adhuc enunciationes habentes subiectum infinitum, eandem legem consecutionis inter se, quam servant enunciationes habentes subiectum finitum: nunc autem planius docet utrumque. dicens, quod ambae enunciationes. Omnis non homo est iustus. Quidam non homo non est iustus. Et aliae habentes subiectum finitum. nullam habent consecutionis legem cum aliis, quae habent subiectum finitum. Id autem fit propter subiectorum diversitatem. At vero has omnis non homo est non iustus. Nullus non homo est non iustus. quoniam idem habent subiectum. eandem quoque inter se habent consecutionis legem. quam enunciantes habentes subiectum finitum. Nam ad illam affirmativam habentem praedicatum infinitum, infertur negativa habens praedicatum finitum. hac de re iam dictum est.

Superius dicta clarius exponit.

Transposita autem Nomina. Quia saepius Artes in praecedentibus textibus, praedicata anteponebat subiectis. ideo nunc docet.

quod quocumque modo.

Sensu eodem manente nihil valet, subiecti et praedicati varia positio.

quod quocunque modo illa ponantur nihil intersit, dummodo eadem sententia seu intelligentia sit subiecti et praedicati, adeoque ipsius copulae sive haec praeponantur, sive postponantur. Alioqui uni affirmationi opponentur plures negationes. quod falsum est.

XI. Unum aut de multis. Pars cap. 2da. in qua docet rationem consecutionis. Enunciationum constantium terminis simplicibus et enunciationum constantium terminis coniunctis. Dr. aut hoc loco terminus coniunctus ille, qui constat pluribus vocibus quarum singulae possunt esse plura praedicata, in diversis enunciationibus. E. G. Petrus est homo albus. Artes est animal candidum re: Caeterum partis huius possunt assignari membra tria. Hic est primum in quo separat Artes enunciationem multiplicem ab una. Est aut una enunciatio illa quae unum de uno enunciat. Ut homo est albus.

Terminus coniunctus quid

Enuntiatio una quid.

Multiplex quid.

Multiplex vero enunciatio est quae aut multa. Ut Petrus est albus Musicus. aut unum de multis. Ut Petrus et Paulus sunt albi. Quando autem dr. unum de multis enunciari, aut multa de uno. Id Artes intelligendum esse censet, non tam voce seu materia quam significatione seu forma: contingit ri subiectum voce quidem unum esse. significatione autem multiplex, et tri non constituitur enunciatio una. Ut Canis latrat; contingit contra plures esse voces in subiecto aut praedicato. cum illae voces idem aliquid significent ideoque talis enunciatio erit una non multiplex. Ut homo est albus et cicur. Haec aut Socrates est homo albus ambulans est multiplex; qa tria eius attributa ipsius m. sunt quae ut Socratem unum non constituunt. ita eundem non significant.

Ergo si interrogatio. Ex his quae dixit colligit Artes. quod non una sit interrogatio dialectica, neque una item responsio, quae constat ex multis attributis, aut subiectis non constituentibus, nec significantibus unam rem. Adhuc ex iis colligit eam interrogationem non esse dialecticam, in qua quaeritur quod nam sit, aut hoc aut illud E. G. Quid est homo? quid equus?

Observa. 1mo

Ido.

nam dialectica

Quam Dialectica interrogato quibit Quamꝯ partem Contradictionis in qua quis datur oppositio. Vt respondeas licet quamuis partes Contradictionis. quod non fit cum quæritur. quidnam sit hoc aut illud

Quia Veto cons. Membrum Orõm singula proponit quibscõe ejusmodi. Verum bona sit Consecutio ab Exemplatis ad singulis ad coniunctas? aliquando ni a divisis ad coniuncta consecutio quidem valet. Vt Socrates est animal ergo homo aliquando autẽ non valet Vt Socrates est Pater. Socrates est Pater. Ergo Socrates est Pater bonus. Observa tamen in priore exemplo, ejus nostrum esse ab Arte loco essa proprijs hominis.

Si ni ga Quæritur. Licet non semper valere Consecutionem a divisis ad coniuncta, nam probatum quod in superiori exẽ: pro. quod erat in ordine Orõm datur antecedens Verum et Consequens falsum. sequerentur etiam alia incommoda. Ja primit ni fieret sæpe expressa negatio sit est inanis ejusq; Vocabuli repetitio. Deinde daretur progressus in infinitum in repetendis ejusq; Vocabulis. Quamsi Socrates est albus, et est Musicus et est ambulans. Ergo Socrates est albus Musicus ambulans. Rursumq; Socrates est ambulans et musicus. Ergo Socrates est albus, ambulans. ambulans Musicus musicus et ita in infinitum thuspra eadẽ Vocabula repetentur. Præterea fieret nonnunquam occulta negatio S. G. Si quis dicat Socrates est homo. Socrates est rationis. Ergo Socrates est homo rationis Hæc ni domittitur negatio occulta. quodquid rationis ibi etiam contineri in homine.

Quomodo autẽ formare oporteat

Docuit deinceps duas regulas, quæ servande sunt in recta consequentia: ne, ab enunciationibus divisis ad coniunctas. prima est ejusmodi:

Non valet consecutio in dictis enunciationibus, quibus attribuuntur diversa eidẽ Vt occidentaliter respectu illius se habeant. atq; etiam inter se. Non ni recte sequitur. Socrates est Magister Socrates est bonus. Ergo Socrates est Magister bonus. Hæc duæ regulæ sunt. ga quæ inter se, et in ordine ad terminum accidentaliter coniuncta non necessario reperiuntur in eo cui: Ergo ne ab eis divisis firmum potest. Duæ argumentum ad eadẽ in eo cõsequenda.

Accidentaliter autẽ

divisis ad coniuncta. Regula consequentiarum prima.

Accidentaliter aut se habere non solum inter se sed in ordine ad subiectum dicimus: nam si alterum saltem attributum habeat se essentialiter optimum poterit deduci argum. E.G. Si dicamus homo est animal homo est albus. Ergo homo est animal album.

Praeterea adiungi. Regula 2da. Quando ex duobus praedicatis unum clauditur sub conceptu alterius tum non pt deduci argum a diuisis ad coniuncta, non ri sequitur. Petrus est homo. Petrus est substantia. Ergo Petrus est homo substantia. Item Petrus est homo. Petrus est rationalis. Ergo Petrus est homo rationalis

2da Regula de Consecutione.

Sed cum in adiuncto. Adduxit adhuc duas regulas, quae seruandae sunt in recta Consecutione ab Enunciationibus coniunctis ad diuisas. 1ma est istiusm. Cum duo termini seu attributa ita se habeant in Enunciatione coniuncta. Ut alter ex iis contineat aliquid in se repugnans, ei cui adiungitur. indeque sequatur Contradictio. tum nulla est Consecutio a coniunctis ad diuisas. Exemplum. Si dicamus Socrates est homo mortuus, non licebit concludere: Ergo Socrates est homo. quia inter hominem et mortuum est repugnantia, quam sequitur ipsa Contradictio. Nam homo est viuens, mortuum aut et viuens sibi contradicunt. Si vero alter attributum Enunciationis coniunctae nihil in se habeat repugnans alteri attributo, tum optima erit consecutio ad diuisum. Ut Socrates est homo albus, Ergo Socrates e homo.

Regulae Consecutionis a Coniunctis ad diuisas duae. 1ma

An quando repugnans. Regula 2da. quam Artes tradit per diuisionem posterioris membri regulae proxime praecedentis. S.S. Cum sunt duo termini coniuncti nullam repugnantiam inter se habentes. tum vel utrique attribuitur per se Ut cum dr homo est animal rationale et Petrus est homo albus. vel alter terminus attribuitur per accidens Uti Homerus est poeta. priori ergo casu una erit negatio a coniunctis ad diuisas sic. Homo e al rationale. Ergo homo est al. posteriori vero male Ut Homerus est poeta. Ergo Homerus est. quia illud est non per se dr de Homero, sed per accidens nimirum per poetam. ita Ut attributum illud poeta iungat cum subiecto Homero. Nota aut Artem non tm attributa essentialia hic vocare per se.

Regula 2da.

Vocare per se, sed etiam accidentaria. quando nimis alterum non attribuitur ratione alterij, Vt patet in illa attributione So: crates est homo alb; quamvis ni albus sit accidens tamen hoc loco Ly attribui per se qa non attribuitur per alterum attributū nimis per hominē. Vnde ft simpr dici. Socrates est alb;

Quoniam in gbg Sub finem capitis repetit breuiter primo con: ditiones seruandas in recta consecutione Enunciationum. Coniunctarum et Diuisarum: deinde refutat tres illas quas antiqui pro hac parte vsi sunt. A Coniuncta Enunciatiua vera diuisa recta sit consecutio si attributa sibi non repugnent. et si attribuantur per se, non per accidens. Ly Vero sensus hic est. Argumentabantur antiqui sic. Non Eas est opinabile: Ergo non Eas est. Habet antecedens. qz possum opinari esse Cebes, Hyperal 2ē: quod tamen falsa. Consequentiam vero deducebant per auctm a Conditis ad diuisa. quod tñ falsum negat. Sigmd Verbum Est. in illa Enunciatione non est opinabile. Predicatur de non Ente, per accidens. nimirū ratione opinabilis. non autē per se.

Conditiones consecutionis.

Sophismatis [illegible] dubia non plurima. Solu.

Cap. Seq XII.

CAPVT VIII.

Pars hb. 5ta. Vno capite prosequi conatur, quod completūr doctrinam Enunciationū Modificatarū. Capitur. partes sit tres. In prima dicent de oppositione Enunciationū Modificatarum. In 2da agit de mistis earundem consecutione. In tertia pro: ponit dubium quoddam. de Possibili et necessario. et Solvit.

Prima cap. pars. Quadrio Cap. 5 diuisio.

Nam si ex contrariis Oppositionis stetur Enunciationū tres diversi Autores proponit quadlibetem. cuius sententia hec est: Duæ Enunciationes Modificatæ illæ sunt Contradictoriæ. quarum una dicit rem esse. altera autem rem non esse. In autē illa quæ una no: dum habet affirmatum. altera negatum: atq; dijudicandi gratia primo probat partem affirmantem. nimirū quod illæ Enunciationes Modificatæ Contradictoriæ quæ Verum esse affirmant vel negāt non autem quæ Modum, sunt autē assignat ab exemplis omnium aliarum oppositarum. in quibus hoc reperitur.

Affirmativa pars probatur

At illa sic:

Ut illæ sibi contradicant quarum una affirmat esse altera id negat.
E.G. Primo in his Enunciationibus, quæ sunt 2di adiacentis id apparet
Probatio. Huic ri Enunciatio. homo est hæc contradicit homo non est non autem
non homo est. Item in Enunciationibus 3tij adiacentis. Nam huic
homo est albus. Hæc contradicit Homo non est albus. non autem hæc Ho:
mo est non albus. Si ri hæc esset Contradicens. Homo est non albus
Ratio. tum accideret ambas contradicentes esse simul falsas quod absurdum est.
Probatur. Si ri istæ sunt Contradicentes. Homo est albus. homo est non
albus, tum sequetur quod cum falsa sit ista Enunciatio lignum
est homo albus: illam esse veram, lignum est homo non albus. quod
tamen falsum est et sic ambæ contradicentes falsæ. Quia igitur
in Enunciationibus aliis id usu evenire solet. idem etiam in Modifica:
tis intelligendum est. nimirum illæ erunt Contradicentes, quem
verbum Esse. affirmabunt et negabunt. E.G. Huic modificatæ.
Necesse est esse. Hæc contradicet possibile est non esse. Huic item
~~probat~~. Possibile est esse, hæc contradicet, possibile est non esse.
Sed id videtur Probat deinceps quæstionis partem negantem:
Contraria quæstionis pars probatur. hoc est quod Enunciationes Modificatæ contradictoriæ illæ sint
non quæ esse. et non esse dicunt, sed quæ habent negationem
modo adiunctam. E.G. non hæ sunt contradicentes possibile est ho:
minem currere, possibile est hominem non currere, sed hæ possibile
est hominem currere. non possibile est hominem currere. item necesse
Ratio. est hominem esse animal. non necesse est hominem esse animal. Ratio
Si ri in Enunciationibus Modificatis sumeretur contradictio secundum
esse et non esse. tum duæ contradicentes essent simul veræ: hoc
est falsum. Ergo et illas. Probatur Consequentia exemplis. Hæ ri Enun:
ciationes. Possibile est lignum dividi. et possibile est lignum non
dividi. sunt simul veræ. propterea quia non omnia semper actu
sunt, hoc est non omnia semper habent operationem, sed aliqui
do sunt, et operantur, aliquando autem non sunt, nec operantur.
propterea quod idem esse et non esse. Et sic duæ contradicentes
simul veræ sunt.

Ut ri in illis

Ut ri in illis. Probat idipsum a simili. S.S. Ut se habet esse in Enunciationibus simplicibus. ita et modus in Enunciationibus Modificatis. Atque in Enunciationibus simplicibus. si Verbum esse affirmetur et negetur. constituitur contradictio. Ergo etiam in Modificatis si Modus affirmetur et negetur constituetur Contradictio. Probatur maior. Quemadm. ri in Enunciationibus simplicibus Verbum esse aut aliud huic aequivalens, habet locum praedicati, reliqua aut sunt loco subiecti: ita in Modificatis ipse Modus habet locum praedicati, caetera autem subiecti: exemplum in textu. Ideo probatur.

Consecutiones quoque. Ida cap. pars agens de Consecutionibus Enunciationum Modificatarum Ut secundum veterum sententiam, ita secundum Artis. Antequam autem quidquam hac de re dicamus quatuor praefari licet. 1mo Quatuor sunt Modi quibus Enunciationes Modificatae insigniuntur. nimirum Possibile. Contingens. Impossibile et Necesse. Unde quadruplex est species Enunciationum. Modificatarum, iuxta Modorum eorundem differentiam: Nam aliae sunt vulgo dictae de Possibili. aliae de Contingenti, aliae de impossibili, aliae demum de necesse. Singulae hae constant duabus partibus. Dicto nimirum. quod habet locum subiecti, et Modo quod Attributi. Iuxta 4 autem diversas rationes. quibus se habet Dictum et Modus. multiplicantur etiam 4 Enunciationes Modificatae. quarum prima est. in qua Utrumque hoc est et Modus et Dictum affirmatur: Ida. in qua Dictum tantum negatur. Modus vero affirmatur. Itia. in qua Modus tantum negatur. Dictum autem affirmatur. 4ta. In qua et Dictum et Modus negantur. E.G. Possibile est esse. Possibile est non esse. Non possibile est esse. non Possibile est non esse. Idem de caeteris sentiendum est Enunciationibus. quocunque modo affectis. Ita Ut singulae Enunciationes Modificatae variis rationibus affectae. constituant suum quatuor propositionibus constantes. Et quoniam Modificatae Enunciationes sunt 4. ordines quoque earum erunt 4. ita Ut omnes in singulis ordinibus collocatae sint numero 16.

Cap. Pacij. XIII.

Carpentarij Ida pars. VIII.

Hypotheses quatuor praemittuntur. 1ma

Partes singularum duae.

Varietas Enunciationum

Hoc tamen observare debes

Observa. 1mo. Hoc tamen observare debes ut in singulos ordines, reyciantur quaternae Enunciationes Modificatae 4 modis insignitae. Ita ut prima sit possibilis. Contingens altera, Impossibilis tertia, necessaria quarta. 2do. Unius cuiusque ordinis unaquaeque Enunciatio habet unam Enunciationem sibi aequipolentem in alijs ordinibus quam sibi infert. ab eadque infertur. E.G. Enunciationi primae de Possibili aequipolet prima de Contingenti. Itia de impossibili. 4ta de Necesse. E.G. haec Possibile est esse. aequipolet his. Contingit esse. non impossibile est esse. non necesse est non esse.

Item Enunciationi 2dae de Possibili aequipolet 2da de Contingenti 4ta de Impossibili, Itia de necesse. E.G. Huic possibile est non esse. aequipolet Contingit non esse. non impossibile non esse. non necesse esse. Tertia. item Enunciatio de Possibili habet aequipolentes Itiam de Contingenti primam de impossibili et 2dam de necesse. E.G. Haec non possibile est esse. Has aequipolentes habet. non contingit esse. Impossibile est esse. necesse est non esse.

Quarta denique Enunciatio de Possibili habet aequipolentes quartam de Contingenti 2dam de Impossibili, primam de necesse. E.G. Haec non possibile est non esse. has aequipolentes habet non contingit non esse. Impossibile est non esse, necesse est esse.

Itio. Observa 1mo. Tertium. Quatuor dictiones sunt observandae quatuor syllabis singulae contentae. Hae nimirum. Laudabimus. Edentuli. Illiacem. Purpuream. quarum priores syllabae deserviunt Enunciationibus Modificatis de Possibili. 2dae de Contingenti, 3tiae de Impossibili. Ultimae de Necesse. 2do. Rursum in ysdem dictionibus observandae sunt vocales 4. A. E. I. V. Ex quibus A. significat Enunciationem Modificatam affirmantem, et quo ad Dictum, et quo ad Modum. Ut Possibile est esse. Contingit esse, necesse esse. Impossibile est esse: E. vero significat Enunciationem Modificatam, cuius Dictum est negatum, Modus vero est affirmatus. E.G. Possibile est non esse. Contingit non esse. Impossibile est non esse. Necesse est non esse.

A.

E.

I. significat.

J. significat Enunciationem Modificatam cuius Modus est negatus, 1.
Dicto manente affirmato. Non possibile est esse. ꝛc: V. V.
denique significat Enunciationem in qua ut dictum, ita et
Modus negantur. E. G. Non possibile est non esse. non contingit non
esse. ꝛc. Juxta illum Versum.

Destruit V. totum, porro A. confirmat utrumque.
Destruit E. Dictum, destruit J. quoque Modum.

Quartum. Pro aequipollentia Modificatarum Enunciationum haec est regula. 4to.
Universalis. Omnes scilicet Enunciationes Modificatae per eandem di: Regula Uni
ctionem significatae sunt aequipollentes. mutuoque se consequuntur. versalis.

Oppositio autem earundem Enunciationum sibi 3plex est. Con:
tradictoria scilicet, Contraria et Subcontraria. Ita quoque tribus re: Particulares
gulis continentur. 1ma est haec. tres.

Oppositio Contradictoria est inter omnes Modificatas de Lau: 1ma
dabimus. et inter omnes de Iliacen. Ita ut omnes Enun:
ciationes unius dictionis opponantur contradictorie omnibus Enun:
ciationibus alterius dictionis. et singulae singulis: hoc est quaelibet
Enunciatio Modificata de Laudabimus. est contradictoria
omnium et singularum de Iliacen. et contra. Pari ratione
omnes Enunciationes de Edentuli. contradicunt omnibus de Pur:
puream. 2da. 2da.

Contraria oppositio erit Enunciationum Modificatarum inter omnes
et singulas de Iliacen. et Purpuream. Tertia. 3tia

Subcontraria oppositio earundem Enunciationum est inter omnes
et singulas de Laudabimus. et Edentuli. His ita prae:
missis. facile poterit intelligi sensus Aristotelis circa aequipolen:
tiam seu Consecutionem Enunciationum Modificatarum. Refert
ri Arles primo sententiam Veterum, qui circa tres priores modos. ita
posuerunt aequipolentiam. ut addita negatione Modo impossibili: idem
aequipoleat aliis duobus, citra negationem existentibus. quos etiam cum
data negatione.

Veterum sententia.

Data negatione dicebant aequipolere Impossibili, quantum ad primum et secundum ordinem: Nam Ultima de Laudabimus quam nos ponimus negatam totam, ratione scilicet dicti et Modi, illi designabant negatam ratione tantum modi. Ultimam item de Edentuli quae non est negata ratione Modi tantum, illi ponebant ratione Utriusque. Unde sicut nos hic dicimus Laudabimus et Edentuli, ita illi dixissent Laudabitis Edentulum Id patet in ipso textu.

in quibus erat & quomodo emendetur.

Aristoteles ergo approbat id. quod circa tres priores modos Veteres affirmabant, quod autem circa 4tum. affirmaverunt partim probat, partim improbat. Probat in 3tio et 4to ordine. Improbat in primo et 2do. dicebant ri Veteres, primum ordine opponi contradictorie ordini tertio. quemadm. secundum 4to. quae contradictio non cadit in dictos modos primi et tertij ordinis, neque ri haec non necesse esse (quae est Ultima Enunciatio primi ordinis) contradicit huic necesse est non esse. (quae est Ultima 3tij ordinis) neque etiam haec. non necesse est non esse. (quae est Ultima 2di) contradicit huic necesse esse. (quae est Ultima 4ti).

Ro. Ut ri Ultima primi, et Ultima 3tij, possunt esse ambae simul Verae, ita Ultima 2di, et Ultima 4ti. E. G. Utraque haec Vera est. non necesse est Cerberum esse. Et necesse est Cerberum non esse. Et hae item ambae Verae. non necesse est hominem non esse animal. Et necesse est hominem esse animal. Quod omnino oppositioni contradictoriae repugnat.

Errores antiquorum refutat.

An fieri non potest. Jam refutat antiquos, qui in assignanda aequipolentia Enunciationum Modificatarum duos errores incurrebant. 1mus erat. Cum 4tam Enunciationem primi ordinis fecerunt negatam circa modum tantum; cum revera circa Utrumque neganda erat, ita Ut illa Enunciatio quae est 4ta ordinis 2di, ponenda sit loco 4tae ordinis primi: et quae est 4ta primi ordinis; ponenda sit loco 4tae 2di ordinis.

1mus

Alter cur.

Alter cum eam Enunciationem quae primo loco propter suam dignitatem ponenda erat in Ultimum locum rejiciebant. 2dus error

Praesenti igitur textu primum expedit. Si ni illa Enunciatio primi ordinis, quarta bene esset assignata, tum duae Enunciationes Modificatae de necesse affirmantes dictum (quamvis una modum neget, altera autem affirmet) essent aequipolentes. hoc est non necesse est esse. Et necesse est esse; quod tamen absurdum est quandoquidem contradictorie sibi opponuntur. Probatur consequentia. Probatur.

Juxta antiquorum ni sententiam Enunciatio negans de necesse assignata est pro aequipolenti, illarum trium: nimirum de possibili de Contingenti utroque affirmato. Et de impossibili secundum modum tantum negato. atque etiam affirmativa de necesse est aequipolens earundem: Ergo de primo, ad Ultimum erit etiam aequipolens negativa de necesse. Probatur minor. bene ni sequitur. Necesse est esse. Ergo possibile est esse: Nam si necessarium non est possibile, erit non possibile. atque adeo etiam impossibile, quod omnino repugnat. Si ergo possibile est esse, erit Contingens esse atque etiam non impossibile esse: quod est esse horum trium aequipolentem. quemadmodum necessaria de negato modo, quam antiqui aequipolentem earundem ponunt. Quare simul erunt verae. quod repugnat. Atque sic clarum est 4tam primi ordinis male esse a Veteribus collocatam.

At vero illi possibile esse. Docet quaenam Enunciatio de necesse ponenda sit loco 4tae ordinis primi. S. E. Loco 4to ordinis primi Enunciatio Modificata de necesse. aut illa est ponenda, quae a Veteribus eodem loco 4to eiusdem ordinis erat posita; aut quae loco 4to ordinis secundi. aut quae loco 4to ordinis tertij, aut quae loco 4to ordinis 4ti. Atqui non est ponenda 4ta primi ordinis a Veteribus posita, neque 4ti ordinis tertia, neque 4ta 4ti ordinis. Ergo necessario ponenda est 4ta secundi ordinis, a Veteribus assignata, haec nimirum non necesse est non esse. Maior propositio est a sufficienti divisione. Artis doctrina de mutando ordine Enunciationum.

Minor vero.

Minor vero probata est pro primo ordine iam superius: pro altera tantum et tertia probanda venit: nimirum quod neq; 4ta 3tij ordinis, neq; 4ta 4ti posset ingredi primum ordinem.

Ratio. Rō huius rei hæc est quia neutra æquipolet Enunciationi de possibili primi ordinis. hæ ri possibile est esse. Et possibile est non esse simul veræ sunt; atq; necesse esse, non est idem, quod possibile non esse. Et necesse non esse, non est idem, quod possibile esse: Ergo neutra de necesse æquipolebit possibile est esse. omninoq; neutra ponenda est loco 4to. primi ordinis, sed potius 4ta 2di. hæc ri sola, tribus alijs primi ordinis æquipolet.

Dubitabit autē aliqs. Ea in præcedentibus dictum est. ad necesse esse, sequi possibile esse: Ideo quærit Aristoteles nunc. Utrum a necessario ad possibile firmum sit argtm. Et primo quidem probat, quod sit firmum hac rōe. Si ri ad necesse esse, non sequitur possibile esse, Ergo sequetur aut non possibile esse aut possibile non esse. Cum utraq; istarum opponatur tōi possibile esse, sed neutrum est dicendum. Ergo necesse est ut sequatur prima illa, nimirum possibile est esse. Pbr Assumptio: quia necesse esse sic est determinatum. Ut ita sit, quod non esse non possit, Ergo non poterit stare. cum tōi non possibile esse propter primum: nec ad tō possibile non esse propter secundum. Atq; sic oportet firmam esse argumentationem a necesse esse ad possibile esse.

Obiectio cuius 1ma pars pbr.

Ad contra. Oppositam rursum partem probat sic: possibile est id, quod potest esse et non esse: atq; necessarium non pt esse et non esse. Ergo necessarium non est possibile. et ex consequenti ad necessarium non rectè sequitur possibile.

Oppositam Obiectionis pars pbatur

Sed perspicuum est. Agitata quæstione in utramq; partem, resolutionem eius adfert. Cuius sensus ut facilius adverti possit quatuor accipe. 1mo. Possibile id significat, quod est in Potentia.

Supponuntur 4. 1mo

Potentia ad esse, si dicatur respectu actus essendi, vel ad operandum, si dicatur respectu operationis. Ut posse ambulare, posse legere &c: Potentia autem nihil aliud est, quam principium actus essendi, aut operandi. Ut potentia ad videndum est quoddam principium et virtus, per quam actum videndi elicere possumus. quae ideo principium eius dr. — Potentia quid. — &c

Potentia autem duplex. Una Rationalis altera irrationalis. Ut est nono Metaph. textu 8. Rationalis est quae per imperium rationis, et electionem voluntatis operatur vel eius subditum, et tales sunt voluntas, intellectus, et appetitus, et quodammodo etiam externa membra corporis. Irrationalis vero est illa, quae non est nata operari ex imperio rationis, sed ex naturali quadam inclinatione, ad actum et obiectum. Ut potentia ignis, ad calefaciendum et lapis ad motum deorsum. Irrationalis autem duplex est. — Quotuplex — Rationalis quid. — Irrationalis quid &c eius — Divisio.

Activa et Passiva: (nam rationales omnes activae sunt) Activa potentia est ad agendum aliquid: passiva vero ad aliquid patiendum et recipiendum. potentia ignis ad calefaciendum lignum, activa dr. ligni vero potentia ut nimirum ab igni calefiat, passiva. — Activa quid. — Passiva quid.

Quaedam autem Potentia sive activa sive passiva illa fuerit, duplex est, prima indifferens ad opposita. altera vero ad unum determinata: Sub priori membro continentur omnes Potentiae rationales et irrationales passivae: Nam illae possunt hunc aut illum actum elicere vel etiam oppositum: passivae autem non possunt hanc aut illam formam accidentalem, aut substantialem, recipere ut lignum calorem aut frigiditatem: Materia prima hanc vel illam formam, substantialem. et quamlibet potest suscipere vel non suscipere. Sub membro vero continentur irrationales activae. Nam nulla ex iis est indifferens ad opposita; sed omnes sunt determinatae ad unum quid. Ut ignis ad calefaciendum tantum. praesente ni passo, non potest ignis non calefacere lignum. Et hoc ex se non esse indifferentem ad opposita, sed ad operandum determinatum. — Subdivisio Potentiae.

Adhuc duplex est Potentia.

3tia diuisio. Adhuc triplex est Potentia. Prima quae excludit actum. Vda quae est perfecta per actum. Potentia priori modo significata, dr imperfecta, vt pote carens actu, per quem perficitur: talis est potentia ad legendum, dum quispiam non legit. vel non videt dum dormit. Modo vero posteriori significatur vt perfecta, dum ri quispiam currit, non amittit potentiam currendi sed eandem retinet per actum perfectam. Atque priorem quidem potentiam agit Arles in rebus mobilibus aut corruptibilibus non semper esse actu, sed aliquando actu carent, cum tamen eum habere possunt. Perfecta vero potentia inuenitur in ijs rebus. quae semper sunt actu. et semper actu operantur. quales sunt necessariae et incorruptibiles.

Doctrina Arlis ex superius dictis euicta. Ex ijs itaque quae hactenus dicta sunt infert Arles. 1mo. Quod quemadm. potentia in communi vtramque potentiam comprehendit, nimirum indifferentem ad esse vel non esse. et determinatam ad vnum. Potentiam excludentem actum, et potentiam per actum perfectam. Pari quoque rone possibile cum significet id quod pt esse, vel quod habet potentiam. vt sit. Comprehendit vtrumque nimirum possibile quod est indifferens ad esse vel non esse, Et quod est determinatum ad vnum. quod simul est cum actu essendi, vel operandi, et quod actum excludit.

Refutatur alter veterum error. Ac fortasse necessarium. Descendit ad alterum errorem refutandum ostenditque primum locum dandum esse de necesse. 2dm. de Possibili, 3tium. de Contingenti, 4tm. de Impossibili.

Rem autem huius ordinis assignat ex distinctione rerum assignatarum. a quibus sine dubio sumitur dignitas vocis. sed in ordine rerum dignissimae sunt necessariae. Ergo primus locus debetur illi modo qui ea significat. Pbr minor ex rone totius vniuersi, in quo tres ordines rerum inueniuntur quaedam ri res semper sunt in actu, quae scilicet nunquam defecerunt, neque vnquam deficient, quales sunt primae substantiae. Nomine autem primarum substantiarum

Tres ordines rerum.

1mus. ordo.

primarum substantiarum, nos quaslibet primas substantias intelligit, ut in praedicamento substantiae dictum est, sed separatas ab omni materia, uti est deus et intelligentiae. quas primas vocat forsan propter dignitatem, et quas nunquam habuisse potentiam sine actu affirmat.

Per primas substantias quod intelligendum.

Hisque ait assimilari modum necesse, id proprie significantem, quod proprie est) Aliae sunt res non semper habentes esse actu, cum interdum esse incipiant, interdum desinant. Unde aliquando sunt, aliquando non sunt, quibus potentia semper convenit, sed actus non semper (atque his assimilatur Modus possibile, sub quo etiam contingens clauditur) Aliae denique sunt res, quibus potentia convenit, sed nunquam perveniunt ad actum completum, aut perfectum, nec pervenire possunt. Cuiusmodi est numerus qui per adiectionem unitatum in immensum crescere potest et continuum. quod potest dividi in semper dividua. Atque his assimilatur Modus Impossibile. quia sic. Ergo necessum est ut primus locus assignetur propositioni de necesse. quandoquidem respondet rei dignissimae. alter propositioni de possibili. quandoquidem respondet rei mediocris dignitatis. Tertius de contingenti. ob similem naturam eius cum possibili. Quartus propositioni de Impossibili. quandoquidem respondet rei deterrimae conditionis. Propter faciliorem autem dispositionem enunciationum in singulis ordinibus. quatuor haec dictiones observandae sunt Argutulae vestigia, sine metu Scrutabaris. In quibus eadem observanda sunt, quae observanda erant in prioribus dictionibus.

Ordo Rerum diversae species et essentia multiplex. Tertius ordo.

Dictiones quae servandae ad faciliorem intelligentiam supra dictorum.

Cap. Pacij XIV.

CAPUT IX.

Sexta lib. pars, in qua movet quaestionem de Enunciationibus Contrariis, et solvit. Partes cap. erunt tres suo loco videndae.

Argum. cap.

Utrum aut Contraria

Quæstio. Utrum autem. 3ma cap. pars. in qua proponit quæstionem istiusm. Quæmm sint Enunciationes Contrariæ. illæ ne quorum una affirmat, suum attributum de subiecto altera autem idem attributum negat de eodem subiecto. E. G. Omnis homo est animal. nullus homo est animal. An autem illæ quæ attributa Contraria affirmant, de eodem subiecto. E. G. Omnis homo est iustus, omnis homo est iniustus.

Cuius.

Solutionem docet ex superioribus pendere. Nam si ea. Pars 2da in qua docet, quæstionem dictam pendere ex quæstione de prioribus Contrarijs, quæ quam consistunt in affirmatione et negatione eiusdem attributi de eodem subiecto, non autem in affirmatione attributi contrarij. inde sequitur, ut illæ etiam Enunciationes dicantur esse contrariæ, quæ consistunt in affirmatione et negatione eiusdem attributi. de eodem subiecto, non autem quæ in affirmatione attributi contrarij. Huius rei rationem hanc adfert. Ea quæ in intellectu sunt, sequuntur illa quæ sunt in voce. (sunt ri eorum symbola et notæ) Atqui opiniones sunt in intellectu. Enunciationes autem in voce. Ergo Enunciationes pendent ab opinionibus. ita ut si illæ demum opiniones contrariæ sunt, quarum una opinatur esse aliquid. altera non esse, Enunciationes quoque illæ futuræ sunt Contrariæ. quarum una dicit esse, altera non esse. hoc est una attributum affirmat de subiecto, altera idem attributum negat de eodem subiecto.

Ratio.

Ergo si quis ipse. Postquam ostendit Enunciationes pendere ex opinionibus, incipit deinceps ostendere. Opiniones non illas esse contrarias. quæ sunt attributorum Contrariorum. sed potius affirmatorum et negatorum. Atque primo quidem quod opiniones Contrariæ non illæ sint, quæ habent attributa contraria, ita probat. Opiniones contrariæ nequaquam possunt esse simul veræ. Atque opiniones constantes attributis contrarijs. possunt esse simul veræ.

atque illud.

Probatio

Ergo opiniones

Ergo opiniones constantes contrarijs attributis non possunt dici contrariæ. Maior clara ex regula oppositionis contrariæ: Minor pbr. Exemplo. nimirum opinio hæc. bonum est bonum. opinio item malum est malum, sunt opiniones constantes attributis contrarijs, et tum sunt simul veræ.

Ergo si de bono Probat 5. rōibus opiniones contrarias illas esse quæ consistunt in affirmōe et negatione eiusdem attributi de eodem subiecto. Rō prima est hæc. Quod si est. prima ratio.

Sed in quibus est. Probat deinde illas contrarias quæ sunt attributi affirmati et negati. Et primo quidem hac rōe unum uni est contrarium. Atqui illæ opiniones essent contrariæ, quæ habent attributa contraria. non unum uni esset contrarium, sed plura imo infinita. Ergo illæ erunt opiniones contrariæ, non quæ hnt attributa contraria. sed quæ idem attributum de eodem subiecto affirment aut negent.

Pbr minor. Huic ri affirmationi bonum est bonum, essent contrariæ opiniones affirmantes et quæ non conveniunt bono, et quæ removent ab eo illa, quæ ipsi conveniunt. E.G. Bonum est fugiendum, bonum est inhonestum, bonum est inutile. Et rursum. bonum non est amabile, bonum non est utile. bonum non est honestum. Nam omnes istæ versantur circa attributum contrarium: sunt autem eiusdem rationis fermè infinitæ: Atque sic patet opiniones illas esse contrarias. quæ hnt attributum affirmatum et negatum.

Sed in quibus est. Locus obscurissimus continens alteram rōem. Itaque pro expositione eius annotandum est similitudo inter generationem et corruptionem, ex una parte, et inter verum iudicium et falsum ex altera. 2da ratio.

Generatio ri et corruptio sunt mutationes oppositæ cum generatio sit motus a non esse ad esse. Corruptio autem. Generatio quid.

Corruptio qd. Corruptio autem ab esse ad non esse. Et sic opponuntur ad invicem per terminos oppositos scdm esse. Simili modo se hnt verum et falsum iudicium. Verum n. iudicium in eo est simili generationi, quod quemadm. generatio procedit a non esse ad esse. ita etiam verum iudicium procedit a non esse cognito, ad esse cognitum. Similiter. quemadm. generatio terminatur ad esse rei. Sic quoq; ver. iudicium eo tendit, ut res intelligatur sicuti est: imo tunc iudicium verum dr, qndo res ita intelligitur prout est. falsum vero iudicium procedit, quasi de esse ad non esse. cum sit quasi recessq; ab eo, quod est rem esse cognoscendam sicuti est, et progressq; ad non esse. hoc est ad cognoscendam rem ut non est. Ex hoc n. iudicium falsum dr, qa per illud cognoscitur res aliter, quam est.

Oppositio gnationis et Corruptionis in quo consistit. Quamobrem oppositio generationis et Corruptionis consistit in esse et non esse rei eiusdem: oppositio etiam falsi iudicij et veri consistit in eo, quod res eadem cognoscitur sicut est: aut sicut non est: Rō Ergo

Ratio. Universalis oppositionis inter opinionis sive iudicia intellectus accipienda sunt per esse et non esse. seu per affirmationem aut negationem eiusdem attributi de eodem subiecto; affirmatio n. dicit rem esse, negatio autē dicit eandem rem non

Observa. esse. Observa autem Aulem per deceptionem seu fallaciam intelligere falsum iudicium.

Si igr bonum Rō Itia. Illa sunt magis contraria, quae magis per se pugnant in veritate et falsitate.

Itia ratio. Atqui opiniones habentes attributa affirmata et negata magis per se pugnant in veritate et falsitate, Ergo.

Maior est clara ex definitione contrariorum, cum contraria sint illa quae mxē distant. Minorem sic probat.

Opinio hoc bonum

Opinio hæc bonum est bonum, verior est quam illa, bonum non est malum. Ergo hæc negativa bonum non est bonum erit magis falsa, quam hæc affirmativa, bonum est malum. Ergo duæ istæ. bonum est bonum, Et bonum non est bonum, ita se habent ut magis pugnent in veritate, quam duæ aliæ, nimirum bonum est malum, et bonum non est malum. Atque adeo inter quamlibet opinionem affirmativam et negativam reperietur contrarietas. sed inter priores maior. Probat illud deinceps Antecedens, quod verior est hæc. bonum est bonum. quam illa bonum non est malum. Nam illa secundum se est vera hoc est immediate, si ri interrogaveris, quare bonum est bonum, nulla causa dari potest: quod vero bonum non est malum, ait Aristoteles esse verum per accidens hoc est mediate et per causam. Nam si quæsieris. quare bonum non est malum. respondebitur. quia est bonum. Hæc igitur. bonum est bonum prior est in veritate. Unde etiam fit. quod si magis sit contraria hæc bonum non est bonum, quia magis pugnat cum ea in falsitate quam illa bonum est malum, Nam bonum non est bonum, sine medio pugnat cum illa in veritate, cum sit negatio veritatis immediate. At vero bonum est malum, quæ est affirmativa huius prædicatum contrarium non pugnat in veritate cum ea. nisi quia pugnat cum negativa sub ea contenta, nimirum bonum non est malum. Restat igitur dicendum illas opiniones esse contrarias, quæ idem attributum de eodem subiecto partim affirmant, partim negant. non autem quæ attributa contraria recipiunt.

Præterea si in aliis

Ratio 4ta. Essentialis aut formalis ratio alicuius rei debet reperiri in cunctis speciebus. si fuerit generica, in cunctis etiam Individuis.

Individuis si fuerit specifica: Atqui affirmatio et negatio attributi eiusdem de eodem subiecto reperitur in omni contrarietate. attributi autem contrarietas non item: Ergo potius dicendum est illas opiniones esse contrarias, quae affirmant et negant idem attributum de eodem subiecto. Probatur minor. Contrarietas enim reperitur, non tam in opinionibus significantibus accidentia. E. G. bonum, malum, album, nigrum etc. sed etiam in opinionibus significantibus substantias veluti homo est homo, animal est animal, homo est rationalis etc: In quibus praedicatorum contrarietas nulla est, quibus tamen non aliter contradicimus, quam si opponemus negationes. nimirum homo non est homo, animal non est animal, homo non est rationalis. Et sic patet quod affirmatio et negatio attributi de eodem subiecto sit non formalis, atque intrinseca, iuxta quam potius debent dici opiniones contrariae.

5ta Ratio Praeterea similiter Ratio 5ta. sumpta ab oppositis, hoc modo opiniones duae, bonum est bonum! Et non bonum non est bonum sunt simul verae. (quamuis ratione subiecti finiti et infiniti opponantur.) duae item istae eodem modo sunt oppositae, bonum non est bonum, Et non bonum non est bonum. Unde sequitur eandem esse rationem quantum ad oppositionem harum atque illarum: sed negatiua ex subiecto infinito, quae est una ex duabus primis, non bonum non est bonum. opponitur affirmatiuè de subiecto etiam infinito. quae est altera ex posterioribus duabus. hoc est non bonum est bonum, Ergo etiam negatiua de subiecto finito, quae est una ex posterioribus. opponitur affirmatiuè de subiecto finito quae est altera ex prioribus.

Quod autem negatiuae infinitae. non bonum non est bonum, opponatur affirmatiua infinita, hoc est. non bonum est bonum. Probatur. Ea scilicet non opponitur ei aliqua ex his duabus, non bonum est malum, et non bonum non est malum.

Cum utraque

Cum utraque sit simul vera. Ut constat. Ergo praedicta affirmativa infinita, hoc est non bonum est bonum. absque dubio ei opponitur, tanquam affirmatio eiusdem praedicati, quod negat. neque ri est altera quae ei opponi possit. Perspicuum autem est

Adhuc autem Aristoteles probat dictas opiniones esse contrarias. ducto argto ab eadem opinione non bonum non est bonum. Universaliter sumpta. Haec ri opinio universalis, omne non bonum non est bonum. Vera est. Ergo non opponitur ei contradictoriae aliqua particularis vera, alioqn contradictoriae essent simul verae. Atque utraque haec opinio particularis affirmativa habens praedicatum contrarium, est vera: scilicet non bonum non est malum. Et non bonum est malum, prior quidem quia datur aliquod non bonum, quod non sit malum, in genere mali. Ut constat de lapide. quod sufficit ad veritatem indefinitae opinionis. Posterior etiam est vera, cum multa non bona sint et mala. Ut notum est de avaris, et iniustis hominibus. Ergo neutra est illi contradictoriae opposita, sed sola particularis affirmatio eorundem extremorum, nimirum non bonum est bonum falsa. Diximus autem rationem hanc sumptam esse ab oppositis, quasi dicatur, ita se habent affirmatio et negatio. de non bono, sicut affirmatio et negatio de bono. Atque illa dicuntur contraria per affirmationem et negationem eiusdem attributi de eodem subiecto, non autem per affirmationem contrariorum attributorum. Ergo et ista similiter se habebunt.

Eiusdem probatio.

Quare si in opinione Pars cap. Ita. in qua Aristoteles idem censet dicendum esse. de enunciationibus contrariis et contradicentibus: quod hactenus de opinionibus censuit. hoc est illas esse enunciationes contrarias et contradicentes, quae idem attributum, de eodem subiecto, nunc affirmant. nunc negant.

Ex solutione de opinionibus solutio dicta de enunciationibus contrariis et contradicentibus.

nunt negant. non autē quod attributis contrarijs constāt. S. G.
Hæ sunt contrariæ enunciationes. Omnis homo est iustus
Nullus homo est iustus. Quidam homo non est iustus. non
autem hæ. Omnis homo est iustus. Omnis homo est iniustus.
Vel omnis homo est iustus. Quidam homo est iniustus. Rō.

Ratio

Ea enunciationes sunt notæ eorum, quæ sunt in mente, in
quorum numero, sunt etiam opiniones.

SENTENTIA STO-
ICORUM de ijs quæ libro
περὶ ἑρμηνίας continentur.

Nomina libri secundum Stoicos.

Tota hæc de enunciando tractatio refertur apud Stoicos ad
locum περὶ λεκτῶν. quod Cic. vertit. de eloquendo.
Varro de prologuendo. Quanquam Diug. August. λεκτὸν vertit
dicibile, verbum reddens verbo. Dicibile aut apud Stoicos

Divisio dicibilis.

teste Laertio 2plex est. nimirum in se perfectum. et deficiens.
deficientia dicibilia dicebant esse illa, quæ hnt enunciationē

Deficientia quid.

completam. S. G. scribit, ambulat, ꝛc: Per se aut perfecta

Per se perfecta quid.

illa, quæ completam hnt enunciationem ut Socrates scri-
bit. D. August. Eadem dicibilia vocat, alia simplicia, alia

alij vindicant in simplicia et dicibilia coniuncta: quæ sunt duplicia.

coniuncta. Simplicia dicit esse illa, quæ unum significant.
Coniuncta, quæ sibi connexa res plures significant. Ut homo
ambulat ꝛc: Rursus dicibilia coniuncta apud Laertium sim-
plicia sunt, alia, quæ non complent sententiam. Ut homo currēs
per forum (hic n adhuc pendet oratio) alia, complent
quidem sententiam, sed non faciunt quæstionem, hoc est, non
significant verum aut falsum. Quales sunt interrogationes,
orationes imperantes, dubitantes, compellantes, optantes, exe-
crantes, adiurantes, exponentes. supponentes ꝛc:

aliæ insuper

Illi insup sunt, quae complent sententiam, et significant verum vel falsum. Ut homo ambulat. Hoc ultimum genus vocant Stoici Axioma, quod vocabulum vertit Cicero in Lucullo Effatum, Tusc. l. Pronunciatum, in lib. de fato, Pronunciationem et Enunciationem. Varro Prologum. Axiomatis varia versio.

Illud tamen eo loco observa eadem esse apud Stoicos quodammodo Dicibilia, quae et Categorimata et λεξεις. in eo tamen differunt quod Categorimata tunc vocantur, quando ita considerantur. Ut de aliquo, vel de aliquibus praedicantur. λεξεις vero. Ut in voce et cum voce foras prorumpunt. λεκτα denique seu Dicibilia, si in animo inclusa tenentur mox eruptura. Hinc illud dogma Stoicum originem traxit, quod ex Categorematis componantur Axiomata, seu Pronuntiata, et rones. in quibus summa est dialecticae. Est ri definitio Categorematis apud Laertium haec. Categorema est quod de aliquo dr. vel Categorema res constructa de aliquo, vel aliquibus. Ex qua definitione cognoscere potes, duo includi in definitione Categorematis: illa ri verba de aliquo, aut de aliquibus. notant subiectum; (Ut Peripatetici vocant) illud vero verbum. dicuntur. notat praedicatum; duo ri haec omne Enunciatum componunt. Observa. Categorema quid.

Dividebant autem Categorema. Ut Prisci. lib 3. autor est. in tria genera, nimirum in συνβαματα, παρασυνβατα, καὶ ασυνβαματα. Συμβαματα, dicebat esse illa quae per casum nominativum absoluuntur. Ego curro. Petrus currit. 2c. Divisio Categorematis. 1m

Παρασυμβαματα vero. in quibus cum nominativo aliquis etiam obliquus casus profertur. Ut Cic. Patriam servat. 2dm.

Ασυμβαματα denique, quando ex duobus obliquis casibus, Constructio fiebat, Ut placet mihi venire ad te 3m

Extat et alia Categ.

Alia diuisio Categorematum. in Recta. Supina. Neutra

Stat et alia Categorimatum diuisio apud Simplicium in Categ. Artis. Ubi inqt. Categorematum ~~diuisio~~ alia sunt recta, alia supina, alia neutra. Recta sunt quæ hnt motum tendentem ad alterum, E. G. Ego curro, ille verberat &c: Supina autē sunt quæ construuntur cum passiua particula, seu quæ spectantur ex habitudine ad agentem Ut ego audior, ego videor. Ille verberatur &c: Neutra deniq sunt, quæ neutro modo se habent. Ut sunt sapere, ambulare &c:

Materia igr Pronunciatorum seu Αξιωματον allata, agamus deinceps de ipsis pronunciatis seu Enunciationibus. Ante omnia autem illud sciendum est. Stoicos nomine Pronunciati seu Axiomatis intelligere et principium immediatum quod necesse est hoēm unumquemq qui discere vult (quod Comune habent cum Peripatetis) præterea ipsam αποφανσιν hoc est oratione Enunciantem. teste Ammonio in lib. Herminias. Ubi inqt. καλουσι δε στωικοι αποφαντικον λογων αξιωμα.

Axioma quid. Cæterum Axioma definitur apud Laertium sic. Axioma seu Pronunciatum est illud quod est verum aut falsum aut dicibile per se perfectum negans aut affirmans, quantum in ipso est: Ut Crisippus ait in dialecticis definitionibus Pronunciatum est id, quod aut affirmat aut negat. hoc quod in ipso est veluti dies est. Appellatum est igr Axioma quod assensus illi præbeatur vel non, qui ri dicit dies est. sentire videtur diem esse. Si igr eo dicente dies est verum fit propositum, pronunciatum. Si autē non, est falsum.

Cur dictum Axioma.

Diuisio Axiomatum. Simplicia.

Axiomata aut sunt 2plicia. Simplicia et Coniuncta. Simplicia sunt quæ constituta sunt neq ex se connexo Enunciato neq ex Enunciatis pluribus, veluti hæc dies est. Socrates ambulat.

Coniuncta vero.

Coniuncta vero sunt quae constant, vel ex enunciato ex se connexo, ut si dies est, dies est, ut si lucet lucet, vel ex pluribus enunciatis ut si dies est lux est si homo est animal est. Coniuncta.

In his posterioribus potissimum elaboraverunt Stoici. Simplicia axiomata ri dividebant in 6. gna. 1mum vocabant ἀπὸ φατικὸν quod Cic. in Topicis vertit. Negans contrarium agenti: ut si hoc est illud non est. Hoc genus Aristoteli est ἀντιφατικὸν. Vulgo Contradictorium. 2dum ἀρνητικὸν. hoc est universe negans. Apud Artem vero talia axiomata vocatur ἀποφανσεις ἀφ' κατολοῦ. hoc est negationes universe enunciatae: ut nullus homo ambulat. Simplicium 6. gna. 1m 2dm

Ultimum στερητικὸν. hoc est privans quod constat ex particula privante, ut ille est inhumanus. 4tm. κατηγορικὸν. hoc est praedicativum, quod constat ex casu recto et categoremate, ut Socrates ambulat. 5tm. ἀορισὸν indefinitum. quod constat ex indefinita particula ut aliquis ambulat. 6tm. καταγορεστικὸν. hoc est compellativum, quod constat ex casu recto demonstrativo et categoremate. ut hic ambulat, iste currit. 3tm. 4tm. 5tm. 6tm.

Omnes tamen has species revocabant ad tria genera. dicebant ri axiomata simplicia alia esse definita alia indefinita, alia media. Definita quae quae indicando proferuntur. ut iste ambulat. Indefinita vero in quibus aliquid est infinitum et non terminatum: ut quispiam sedet. Simplicia reducuntur ad gna tria. Videlicet in Definita. Indefinita et

Media, quae sic proferuntur. ut homo sedet. Virtus laudatur, haec de simplicibus pronunciatis. Media

Coniuncta vero axiomata dicebant esse alia συνημμένα. hoc est connexa. quae nimirum constant, ex connectente coniunctione si, quae coniunctio denunciat consequens esse. Similiter Coniuncta. 1m.

Consequens esse secundum primo: E.G. Si dies est, lux est.

2dm. Idem genus est συμπεπλεγμενον hoc est Coniunctum quod Coniunctionibus copulatiuis est complicatum, Ut. Et dies est et lux est.

3tm. Itium διεζευγμενον. hoc est disiunctum, quod per coniunctionem disiunctiuam est disiunctum, Ut aut dies est, aut nox est.

4tm. Quartum. αιτιοδις, hoc est causale quod constructum est per quia: Veluti Quia dies est lux est. qa homo est animal est.

5tm. Quintum. διαβαφων το μαλλων. declarans magis quod constructum est ex Coniunctione declarante magis.

6tm. Ut magis dies est quam nox. Sextum. διαβαφων το ηττον. hoc est declarans minus, estque contrarium suprapposito: Veluti minus est nox quam dies.

Haec quae quae hactenus dicta sunt pertinent ad considerationem Axiomatum absolutam. Nunc sequitur locus ille ad quem referuntur Axiomata. quae mutuam inter se affectionem habent, hoc est aut secum dissident. aut conueniunt. id quod Vel reciproce Vel aequiualenter. Primum illud genus vt. αντικιμενον. Cicero Vertit Contrarium. Alterum vero μεταπιπτον reciprocum. Αντικιμενον nihil aliud est quam pugna enunciationum cuius 4. genera tradit. Cic. in Top.

Contrarium qd. et eius genera 4.

1m. Alia ri Axiomata sunt aduersa. quae nimirum constant Categorematis E.G. Sapientia, stultitia, alia priuantia, Ut Humanitas inhumanitas.

2dm. Alia quae cum aliquo conferuntur. Ut duplum, simplum.

3tm. Alia eadem contraria. quae appellantur negantia, Ut si hoc est, illud non est. Quanquam apud Stoicos hoc postremum genus dr αντεισιμενον. quod Peripateticis est κατα φατικον. και απο φατικον.

quorum Ma

quorum Unum scilicet agit negat alteram. Hinc illa est a:
pud Agellium lib. 16. cap. 8. Definitio Contrariorum ex
sententia Stoicorum. Contraria inquit sunt, quae simul esse Vera
nequeunt. Talium Contrariorum assignabant duo genera: alia
ni erant disiunctiva (quae Artis est ἀντιφατικὰ Vulgo
Contradictoria.) alia subdisiunctiva (quae Aristoteli con:
traria subcontraria, et subalterna recentioribus Peripateticis).
Disiunctiva sunt quarum Una posita, necessum est tolli
alteram, et sublata Una, necessum est poni alteram.
Ut aut dies est aut nox est. Subdisiunctivum autem du:
plex est. Unum cum ex propositis finibus ita potest Utrumque
esse, Ut neutrum possit esse. Ut aut sedet aut ambulat.
alterum, cum ex propositis finibus, ita non potest neutrum
esse, Ut possit esse Utrumque. Ut omne animal aut facit
aut patitur. nullum ni animal est, quod nec faciat, nec
patiatur. Atque possit simul et pati et facere.
Eadem subdisiunctiva etiam alia divisione dividitur in
ea quae sunt ex Universo. (Tales sunt apud Peripateticos
Enunciationes Contrariae). Et quae ex parte. quae Peripa:
teticis sunt subcontrariae.

Tandem descendamus ad ea quae μεταπιπτοντα
dicuntur. hoc est reciproca. Illa scilicet. quae ita secum conferun:
tur Ut Unum alteri consentiat, in Veritate aut falsi:
tate. μεταπτοσιν ergo ista ἀξιωματον diducebant
Stoici in tria genera. Unum esse dicebant illud
in quo casus et migratio fit falsa. Ut omnis homo est
animal. Omne animal est homo. Graece ἀναστροφή.
Hoc genus dicitur secundum in quo migratio fit
in Vera.

Alia Contrariorum definitio et Divisio

Disiunctiva.

Subdisiunctiva. Duplicia

Ideo eorundem divisio.

Reciproca. Duplicia

Primum.

Secundum.

in Vera: Ut nullus homo est lapis. Nullus lapis est homo.
Graece ἀντιστροφή.

Item Tertium in quo migratio fit in eadem ὑποδιαιρεία.
Ut si mutuo accepisti, et non reddisti. debes mihi argentum, sin autem
non accepisti mutuo, neque reddidisti, non debes mihi argentum
Rursum ὑποδιαιρεία est propositionum con:
uersio in qua ordo terminorum non
mutatur, sed qualitas mutatur
E. G. Quidam homo lauat.
Quidam homo non lauat
Quidam homo ambulat.
quidam homo non
ambulat.

IN LIBRVM I. ARISTOTELIS ANALYTICORVM Priorum Notae.

CONNEXIO. Argumentum et Subiectum libri.

Egit Artes prioribus libris de Vocibus simplicibus et de Enunciationibus. quae sunt partes Syllogismi: Ordo requirebat. Ut ageret de ipso Syllogismo, quod praestat duobus hisce libris. quos Vocamus priores Analyticos. Ex quo patet subiectum horum librorum, esse Syllogismum. In iis ni de Syllogismo simplici, ea explicantur quae pertinent ad ipsius formam et constructionem, nulla habita ratione alicuius particularis Materiae, ad probandum aptae.

Subiectum duius libri. Syllogismus.

Secundum formam siue simplr.

Quamobrem

Quamobrem solet dici a Dialecticis subiectum horum libro-
rum esse Syllogismum secundum formam, quem recentiores vocant
Syllogismum simpliciter, non autem contractum ad certum aliquod
materiae genus, necessariae scilicet aut probabilis, aut apparentis.

Ratio Inscriptionis.

Etsi libri duo, quos nunc explicandos sumimus, et posteriores alij duo
qui sunt de demonstratione communi nomine vocantur Analytici,
nisi quod praesentes duo vocentur Priores, sequentes alij Posteriores. — Librorum Analyticorum differentia.

Ratio huius Inscriptionis ut intelligatur. sciendum est primo ex ra-
tione seu resolutionem contrariam esse compositioni: nam resol-
vere dicimus tum, quando id totum, quod ex pluribus confectum est
diducimus in partes ex quibus constat. quomodo S. G. orationem
resolvere dicimur in dictiones, deinde in syllabas, ultimo in
litteras. non potest autem rectius intelligi utrum id quod ex pluribus
compositum est perfectum, omnibusque partibus absolutum sit quam
cum in partes suas resolvitur: ita ni fit ut vel nihil ad eius
perfectionem desiderari; vel aliquod vicium subesse deprehen-
dere facile possimus. Unde in omni scientia, in qua conclusio-
nes ex propositionibus praemissis confirmantur, opus est reso-
lutione: propterea ut plane intelligere possimus utrum recte
conclusio ex praemissis confirmata sit, an non. Verum
resolutio duplex est. Una est consequentiae ut vocant. altera
consequentis. Resolutio consequentiae, nihil aliud est nisi re-
vocatio consequentiae ad sua principia, quae nulla alia sunt, nisi
propositiones et termini, cum ad inferendam conclusionem
legitime et accommodate disponuntur: Hanc resolutionem vulgo
vocant Resolutionem conclusionis secundum formam: hoc est secundum
modum et figuram. Consequentiam igitur tum resolvere
dicimur, cum eam ostendimus esse bonam, quia constat proposi-
tionibus ac terminis ad inferendam conclusionem bene dispositis.

Resolutio quid.

Praeterea eiusdem Artificis est componere et resolvere.

Resolutio duplex.

Resolutio consequentiae quid.

Nomina eius

Resolutio vero consequ.

Consequentis resolutio qd. Resolutio vero consequentis, nihil aliud est, quam alicuius Consequentis aut Conclusionis necessariae, ad sua principia ex quibus infertur revocatio. Quod tum fit, cum ostendimus Conclusionem necessariam, illatam esse ex principijs veris, necessarijs et primis, quibus scilicet nemo repugnare potest. Id etiam resolutionis genus vulgo vocant resolutionem Conclusionis in sua principia secundum Materiam. Prior igitur forma resolutionis continetur duobus libris praesentibus. Posterior autem duobus reliquis. Atque ideo optime omnes hi libri 4. vocantur Analytici, hoc est resolutorij; ita tamen ut hi duo appelletur analytici Priores, reliqui autem posteriores. Rs.

Nomina.

Omni resolutio Consequentis quae traditur in libris de demonstratione posterior est hac resolutione Consequentiae, quae traditur praesentibus libris duobus: nisi ri constet Consequentiam esse bonam, non potest constare. Utrum ex necessarijs propositionibus efficiatur Conclusio, seu Consequens necessarium.

Diuisio operis.

Tractatio Prior Analyt. diuiditur in duos libros. Primus tradit Naturam Syllogismi. Alter facultates, vitia, et species Syllogismi.

Libri 1mi partitio. Rursus primus liber potest secari, in tres partes. In prima agitur de ratione formandorum Syllogismorum, In 2da. de Copia Propositionum seu de ratione inueniendi Medij. Quomodo scilicet ad unamquamque quaestionem concludendam argumenta apta haberi possint. In tertia denique disserit de resoluendis Syllogismis.

2di libri diuisio. 2di item libri tres sunt partes. in prima adferruntur sex potestates Syllogismorum: in 2da adferruntur vicia Syllogismorum. In tertia habetur doctrina quarundam Argumentationis specierum, quae omnes ad Syllogismum reuocantur.

Caput. 1.

Tria sunt quae

CAPVT: I

Tria sunt quæ docente hoc cap. Primo enim exponit Arlēs intentionē totius doctrinæ, quæ continetur duobus libris Priori Analiticorum idē proponit dicenda hoc cap. 3.o ea quæ proposuit ordine exponit. Argum. cap. Textus Carpentarij

Lm dicere oportet. Exponit intentionē totius istius operis. Ex hoc autē loco scies libros Analiticos q. esse coniungendos, et universā doctrinā conficiendorē syllogismorē eē susceptā primario propter Demonstrationē, quæ est instrumētū scientiæ. ~~Postea definire~~ Versati

~~Jam pro proposito~~ Differt Demonstratio ab arte demonstrandi tā quam actus ab habitu, eodemq. fere modo, quo ars statuaria ab ipsa statua, ars enim demonstrandi ē habitus quidā quo instructi demonstrationē ipsā facile perficimus, quo pacto ars statuaria ē habitus, quo statuarius instructus facile statuā effingit. Demonstratio

Postea definire

~~Est hæc pars~~ Pars secunda Cum

Propositio igr. Pars tertia Primo aūt definit Propositionē, et partes definitionis explicat Est igr.

Jam vero Propositio Ostendit quonā differant, et conveniāt propositio dialectica, et Demonstra. Differunt in eo, quod Demōstra Propositio ē altera tantū pars Affirmationis, hoc ē vel Affirmans tantū vel negans tantū. Dialectica aūt cōplectitur vtramq. contradictionis partem. Rō quia Demonstratio vtitur Propositionibus per se notis ac necessarijs, quæ scilicet nō egent consensu alterius. Atqui Dialecticus quandoquidē ratiotinatur ex probabilibus, hoc ē quæ possunt negari ab eo qui cum disputat cogitur fatere ab eo an propositionē existimet veram, Alioqui nisi id faciat frustra argumentabitur. Conveniunt autem quia vtraq. est apta ad conficiendum syllogismū. Eo aūt. Discrimen Propositionum et Convenientia

Terminus vero Definitio Extremi. Extrema aūt in quæ Propositio. Extrema quot

Textus Carpentarij. Propositio resoluitur duo sunt: quorum unum vocatur subiectum, alterum Attributum seu praedicatum.

Ratio tionis Necessario

Syllogismus aut. Definitio Syllogismi

necessario Necessitatem intellige formae, quae nimirum sunt, in certo modo, et certa figura; non autem materiae: necessitas enim formae inuenitur etiam in materia contingenti, et falsa non tantum in necessaria, nota tamen illud, quod Alexander et Boetius admonent, definitionem hanc Syllogismi non conuenire Syllogismis falsis, eo quod Syllogismi falsi ad scientiam nihil conferunt.

Obserua.

Perfectum. Perfectum igitur. Diuidit Syllogismum in eum qui est perfectus et qui est imperfectus. Perfectus Syllogismus est, qui praeter eas Propositiones, ex quibus constat nihilo eget, quod euidentiam illatae conclusionis manifestet. quales Syllogismi omnes, in prima figura facti. Imperfectus aut Syllogismus est, qui vel uno vel pluribus eget ob euidentiam conclusionis manifestandam, uno aut ego redicuntur illi Syllogismi, qui per solam tantum conuersionem Propositionum reducuntur ad perfectos, quales erant ij Syllogismi qui construuntur in Modis Cesare, Festino, Darapti, Datisi, Ferison. Pluribus aut qui praeter conuersionem etiam transpositionem praemissarum requirunt, tales erunt Syllogismi facti in Camestres Disamis, In summa Imperfecti Syllogismi sunt omnes ij, qui fiunt in figura 2da, et tertia. Nota autem diuisionem praesentem Syllogismi esse talem quae est subiecti in accidentia.

Syllogismi diuisio.

Perfectus quae.

Imperfectus quae.

Est autem

In toto autem Vltimo exponit quid sit esse in toto, et dici de omni, quid item esse in nullo, et dici de nullo. Est igitur esse in toto, quoties subiectum est in toto praedicato. dici autem de omni est, quoties praedicatum dicitur de omni subiecto, hoc est de omnibus eius partibus. Contraria est ratio tamen dici de nullo, et esse in nullo. Nota haec duo, nimirum dici de omni, et dici de nullo esse principia dirigentia

Esse in toto quae.

Obserua.

omnium. Syllo

omniū syllogismorū, potissimū aūt, primæ figuræ, atquā omnes ceteri syllogismi aliarū figurarū reducuntur.

CAPVT II

Agit hoc cap de Conversione Propositionū, per quā syllogismi 2dæ et tertiæ figuræ nonnulli revocantur ad syllogismos primæ figuræ, tanquā imperfecti ad perfectos, et primū quidē earū, quæ simplices seu Categoriæ dicūtur, deinde verò modificatarū. Argtm cap. 2di.

Cum autē omnis. Præmittit divisionē Propositionū convertendarū triplicē. Prima hæc est. Propositiones aliæ sunt simplices, ut homo currit, aliæ modificatæ ut necesse vel cōtingit hominē moveri. 2da. Aliæ sunt affirmantes negantes aliæ. Tertia Aliæ sunt in toto, aliæ in parte, aliæ indefinitæ. At verò. Divisio Propositionum. 3plex.

Propositionē de eo. Tandē adfert rationē convertendarū ppositionū. Primo autē Propositionis Universalis negantis quæ simplici conversione convertitur in universalē negantem ut nullus homo est lapis, N. lapis ē homo. Attributivam. Deinde universalis affirmantis, quæ convertitur conversione p accidens, hoc est in particularē affirmationē, ut omnis homo ē al, aliqd al ē homo, tandē particularis affirmantis, quæ simpliciter convertitur in particularē affirmantē ut quidā homo ē Grāmaticus, quoddā Grāmaticū ē homo. Particularē autē negantē ostendit non posse converti, quandoquidē ut convertens ita et conversa interdū non sint simul veræ uti hæ, Aliquis homo non est al. Aliquod al, non est homo. Negantē

1m igr propositio. Probat Propositionē universalē negātē recte converti in universalē negantē. Quoniā aūt Artes utitur Exemplis terminorū non significativorū α. ē β. adhibendi sunt significativi obscuritatis vitandæ causa sensus itaq, Probationis Aristotelicæ hic est, nisi hæc Principio igr. *

Enuntiatio

Enunciatio. Nullus lapis est al, Convertitur in hanc. Nullū al est lapis, tum poterit esse Antecedens verū et Consequēs falsum. Quod si Consequens est falsū. Contradictoriū eius erit verū, nimirū Quoddā al est lapis. (Cū Contradictoria ita se hēt, ut si unum est falsū, alterū necessario erit verū.) Sin autē aliqd al E. g. Equus est lapis. Ergo aliquis lapis est al. Quod si aliquis est animal, non erit illa vera prima Enūciāo. Nullus lapis est al, cū hæ duæ sint contradicentes, hoc est Quidā lapis est al, et Nullus lapis est al

Si igitur — At si ~~vera~~ vera tō α. Prima illa Propositio fuit vera, necessaria est Conversio universalis negātis in universalē negātē.

Quod si di — At si tō α. Probat deinde universalē affirmationē recte converti, in particularē affirmationē, nisi enim hæc Propositio. Omnis homo est animal convertitur in hanc Aliquod animal ē homo, tum dabitur Antecedens verum et Consequens falsū. Si autē Consequens est falsū Contradicens eius erit verū, nimirū. N. al est homo, Atqui hinc consequeretur per p̄cedentem regulā. Quod N. Homo sit al, quod adversatur primæ propositioni, huic nimirū. Omnis homo ē al. Cū ergo hæc simul stare non possunt, necessario convertitur universalis affirmatio in particularē affirmantem.

Est aut. — Similiter fit. Probat tertio Particularē Affirmationē converti in particularem Affirmationē simplr. Nisi eñ hæc Propositio. Quoddā al est albū converteretur in hanc. Quoddā albū est animal tū dato Antecedente vero, Consequens erit falsū, si aut Consequens hoc est Quoddā Albū ē animal est falsū Ergo Contradictoriū eius erit verū, nimirum Nullum Albū est Animal. Unde sequitur per

primam.

primá regulam. Nullũ al est albũ, quod contradicit pri
mæ propositioni. huic scilicet. Quoddã al est albũ; Et
sic conuersio particularis affirmationis in particularẽ affir
mationẽ est optima.

Si vero ẽo α Ostendit particularẽ negationẽ nõ con
uerti in particularẽ negationẽ, nõ enĩ sequitur, nõ necessariũ
Quoddã nõ al non est homo. Ergo quidãm homo nõ est al;
cum omnis homo sit al, neq; opus est alia ratione impugna
re hanc conuersionẽ, præterquã in subiectis exẽplis; cum
eñ conuersio propositio sit consequentia necessaria si semel
Atecedẽs deprehendatur verũ, Consequens aut falsũ, satis con
stare pt illã conuersã esse falsã, hoc est vitiosã.

Eodem aut modo. Postquã tradidit rationẽ cõuertendarũ
Enũciũm simpliciũ, tradit etiã modificatarũ. Incipit aut ab ijs
quæ sunt necessariæ, quarũ eandẽ esse conuersionẽ dicit, quæ
sunt etiã simpliciũ. Uniuersalis eñi negans conuertitur
in uniuersalẽ negantẽ. Hæc scilicet Necesse est nullũ lapi
dẽ esse hominẽ, conuertitur in hanc, Necesse est nullũ ho
minẽ esse lapidẽ. Uniuersalis itẽ affirmatio, conuertitur in
particularẽ affirmationẽ, vt necesse ẽ omnẽ hominem
esse al, Necesse est aliquod animal esse hoẽm. Particularis
itẽ affirmatio conuertitur in particularẽ affirmationẽ, vt
necesse est aliquẽ hoẽm albũ, Necesse est aliquod albũ ẽẽ
hoẽm. Negationes autẽ particulares docet non posse cõuer
ti. Rationes istarũ omniũ cõuersionũ modificatarũ Enũci
ationũ, eædẽ sunt quæ erant simpliciũ

Quod attinet. Transit ad Enũciationes Contingentes cõ
uertendas. Sed quoniã contingens multis modis dr, ideo
primo exponit.

Quod si dicas

Particularis negans non conuertitur.

Cap. III.

Idẽ erit.

Atqui cõtingẽ.

Contingens dr 3ptr. 1mo. Primo exponit Ptes modos eius tres, dr enim primo cōtingens illud, quod est necessariū vt contingat hoēm esse al, 2do. Quod necessariū nō est, sed cū actu quidē sit, potest nō esse postea, vt contingat hominē esse albū. Tertio quod nō dū est actu, potestate tamē est, vt contingat hominē ambulare, nimirū qui nō dū ambulat sed ambulare potest

Sane in affir. in affirmatiuis oibus. Tradit diuisionē contingentiū propositionū. tradit rationē conuersionis earūdem. Docet autē primo vniuersales, at particulares affirmationes conuerti in particulares affirmationes, vt contigit omnē hoēm esse albū. Ergo contingit aliquod albū esse hominē. Itē cōtigit aliquē hoēm currere, ergo contingit aliqd currens esse hominē. Ratio vtriusq conuersionis eadem ē ac superioribus.

Na negātib. In negantibus res. Sensus est. Contingentes negatiuae, vt vniuersales, ita particulares si idem valent, quod necessariū, tum eodē modo conuertuntur, quo et simplices et necessariae. hoc est simplicibus E.g. Contigit nullū lapidē hominē esse. Ergo contingit nullū lapidē esse hominē. Itē contingit aliquē lapidē non esse animal, Ergo contigit aliquod al non esse lapidē.

Quae uō di. Quae vero eo quod Docet Propositiones contingentes negātes secundi et tertij modi. nō eadē ratione conuerti, qua cōuertebātur propositiones contingentes negantes primi modi, sed vniuersalis quidē negans, conuertitur in particularem negātē. Particularis itē negans in particularē negantē Exempli grā. Hoc contingit Nullū hominē ambulare. Conuertitur in hanc. Contingit aliquod ambulans non esse hominē. Itē hoc Contingit aliquē hoēm nō currere Conuertitur in hanc Contingit aliquod currens non esse hominē. Huius rei rationē pollicetur Aristoteles se

traditur

traditurū Cap. 14. In præsentia hoc tantum.
Submonet dictas Enūciationes modificatas omnes esse affirmatiuas, quod equidē docuerat περὶ ἀρμενείας. quod affirmatio, et negatio Enūciationū modificatarū constituta sit in earū modis. in præsens

Cap. IV.

His definitis iam. Sub finē capitis proponit dicenda et assignat rationē cur prius agendū sit de syllogismo in genere quam de demonstratione. His ita

CAPVT III

Traditis principijs syllogismi materialibus (hoc ē terminis et propositionibus) et regulatiuis. (hoc est dici de omni, et dici de nullo) perficiente itē (hoc est conuersione) descendit iā ad principia formalia, hoc est ad figuras et modos. Qm aūt figuræ sunt tres, hoc capite ait de prima docens quomō conficiantur syllogismi in prima figura. Capitis partes duæ principes, in prima habetur definitio primæ figuræ, in altera exponūtur eiusdē modi. Argtm cap. 3. Carpentarij

Cum igr tres. Prima pars, in qua est definitio primæ figuræ, et extremorū, quæ constituūt primā figuram definitur figura sic. Figura prima est. in qua mediū ita disponitur. ut primo toti, hoc est maiori extremo uniuersaliter sumpto subijcitur (quod fit in iōri propositione) Postremū aūt totū, hoc est minus extremū uniuersaliter sūptū modio subijcitur (quod fit in nōre propositione. Obserua autē definitionē hanc duobus tantū modis primæ figuræ competere uni, qui vulgo vocatur Barbara, alteri qui Celarent. Ex eadē definitione figuræ cognoscitur etiā definitio extremorū. Quandocūq Figura prima quid. Obserua

Nam si Zōæ. Dicit mediū in prima figura habere sitū mediū. Et sitū

situ medium, propterea, quia parti subijcitur parti attribuitur. Cum maius extremum attribuatur tantum ideoque vocatur primum. Minus item extremum subijciatur tantum ideoque vocatur ultimum.

Profecto. Si vero primum. Iam incipit assignare primae figurae modos 16, quarum 4. tantum utiles sunt. Primus nimirum, Secundus, Quintus, Sextus reliqui omnes inutiles. In utiles propterea quia ex ijsdem praemissis datis incertam inferunt conclusionem, hoc est et affirmativam, et negativam. Praemissa autem inutilium syllogismorum dicuntur esse eadem ratione Qualitatis, et Quantitatis. Hoc loco tradit primum modum utilem, qui ex maiore, et nostra propositionibus universalibus affirmantibus infert conclusionem universalem affirmativam vulgo dicitur. Barbara. Exemplum. Omne bonum est laudabile, Omnis virtus est bona, Ergo Omnis virtus est laudabilis. Hunc modum Aristoteles probat esse utilem per principium dici de omni. Nam si Exempli gratia. Laudabile dicitur de omni bono, nihil sumetur sub bono, de quo non dicatur laudabile. Atqui omnis virtus sumitur sub bono. Ergo de omni virtute necesse est ut dicatur laudabile: Utilis propterea est hic modus, quia cum affirmante conclusionem inferat, negantem inferre non potest.

1mus modus Barbara.

Eadem Similiter etiam si loco a. Modus utilis 2dus, qui ex maiore universali negante nostra universali affirmante infert conclusionem universalem negantem. Ut nullum animal est lapis. Omnis homo est animal. Ergo nullus homo est lapis. Utilem esse probat ex principio dici de nullo. Si enim nullum animal est lapis, nihil potest sumi sub animali, a quo non removeatur lapis. Atqui Omnis homo sumitur sub animali. Ergo ab

Celarent. 2dus modus.

omni hoc.

omni homine removebitur lapis. utilis est propterea qui a conclusione tantum negante infert. vulgo vocatur Celarent

Si vero primum omni. Modus inutilis primus qui ex ioe universali affirmatione, nonne ite universale negante, conclusione infert parte universalem affirmem, parte universale negantem, ob idque inutilis est. appellatur sane Maleus Exemplum huius esto. Quod si Modus primus inutilis dictus Maleus.

Omnis homo est al	Omnis homo est animal
Nullus bos est homo	Nullus Adamas est homo. ergo
Omnis bos est al	Nullus adamas est al.

Neque tunc erit. Modus adeo inutilis, qui ex propositionibus universalibus negantibus infert conclusione universalem, et affirmante, et negante. appellatur Ferreus. Ne ratione Modus inutilis Ferreus.

Nullus lapis est Quantitas	Nullus lapis est Quantitas
Nullus homo est lapis Ergo	Nullus numerus est lapis ergo
Nullus homo est Quantitas.	Omnis numerus est Quantitas.

At si terminorum. Transit ad modos particulares ab universalibus. incipit autem ab utilibus, qui duo tantum sunt nimirum Darij et Ferio. Exemplum primi. Omne bonum est laudabile, aliquod iustum est bonum. Ergo aliquod iustum est laudabile. Exemplum secundi Nullum bonum est fugiendum. Aliqua voluptas est bona, Ergo aliqua voluptas non est fugienda At ubi 3tius utilis Darij 4tus Ferio.

Quod si minori Proponit duos modos inutiles quorum prior appellatur Ignavus, posterior Coactus Exempla primi. Ubi autem inutiles Ignavus et Coactus

Quaedam virtus est bona	O habitus est bonus
Omnis iustitia est virtus ergo	Omnis ebrietas est habitus ergo
Nulla iustitia est bona.	Nulla ebrietas est bona.

Exemplum secundi Q. virtus non est mala Q. habitus non est bonus

Omnis iustitia est virtus ergo	O. iustitia est habitus ergo
Nulla iustitia est mala.	O iustitia est bona.

Rursus si ro. Alij duo modi inutiles prior appellatur. Rursus

Inutiles. Ridendus &. latur ridendus, alter Orpheus. Exemplū primi

Orpheus.

Quidā Homo est albus — Quidam Homo est albus
Nulla nix ē Homo. Ergo — Nullus Coruus ē Homo Ergo
Omnis nix est alba. — Nullus coruus ē albus.

Exemplū 2di

Q Hō ē nō ē niger — Q Homo nō ē niger
Nullus Coruus est Hō — Nulla nix ē Homo Ergo
Omnis Coruus ē niger — Nulla nix est nigra.

Neque Sed neq; tunc erit. Alij duo modi inutiles Panorus & Remotus. Exemplū primi.

Panorus &

Remotus.

Omnis Adamas est lapis — Omnis equus ē animal
Q Equus nō ē Adamas — Q. Homo non ē equus
Nullus equus ē lapis — Omnis Hō est animal

Exemplum secundi.

Nullus Adamas ē al — Nullus Adamas ē animal
Q arbos nō ē Adamas — Q Homo nō ē Adamas
Nulla arbor ē animal — Omnis Homo ē animal

Quod si Neq; tum Ullo modo. Adferentur reliqui modi inutiles quatuor, qui istis nominibus appellentur, Vidimus Colorum, Diuorū, optimum, Exemplum primi Vidimus.

Vidimus.

Quoddā al est substantia. — Quoddā al ē albū
Q Equus ē animal Ergo — Quidā coruus ē al
Omnis Equus ē substantia. — Nullus coruus ē albus

Exēplū 2di

Colorum.

Quoddā al nō ē Quantitas — Q al nō ē Quantitas
Q al non est animal Ergo — Q lapis nō ē al Ergo
Omnis linea non ē Quātitas — Nullus lapis nō ē quātitas

Exēplu Tertij

Diuorum.

Q. animal ē substantia — Q. al est substantia
Q. lapis nō ē animal — Q. linea nō est al Ergo
Q. lapis ē substantia — Nulla linea ē substan.

Exemplū 4ti

Optimum

Q albū non ē animal — Q Animal nō ē Quantitas
Q Homo est Albus Ergo — Q Homo ē animal. Ergo
Omnis Homo ē albus. — Nullus Homo ē Quātitas.

Ex his igr quæ. Sub fine capitis adfert ex dictis duas primæ figuræ proprietates. Prima est hæc. Syllogismi primæ figuræ sunt perfecti. Ratio. Quia omnes aliarum figurarum syllogismi per eos absolvuntur seu perficiuntur, quandoquidem in modis tantum primæ figuræ est evidentia maxima inferendæ conclusionis per principia regulativa ut dici de omni et dici de nullo. · Ex his igr Proprietates primæ figuræ duæ sunt.

Item omnia problemata. Proprietas 2da per modos primæ figuræ (intellige utiles) probantur omnes quæstiones universales quidem affirmantes per Barbara. Universales negantes per celarent, Particulares affirmantes per darij, Particulares negantes per Ferio. Atque 2da proprietas

Cap. V.

CAPVT. IV.

Agitur hic de 2da figura definit quippe primo ea Aristot. deinde eiusdem modos ut utiles ita inutiles recenset. Argum cap.

Cum aut idem. Definitio figuræ 2dæ quæ servit et utilibus et inutilibus modis. Ubi vero

Perfectus igr. Admonet syllogismos figuræ secundæ esse imperfectos. Quapropter

Si vero sint. Transit ad modos et primo quidem universales. Primus est Cesare quem reducit ad celarent propterea ut conclusionis illatæ perfectionem ostendat quæ in Cesare obscura erat. Exemplum huiusmodi id est Nullum animal est quantitas. Omnis Magnitudo est quantitas, Ergo nulla magnitudo est animal. Utilis modus. Cesare

Rursus si 2o m. Modus 2dus utilis Camestres quem revocat reductione ostensiva etiam ad celarent ob idque ut illo prior, hoc est Cesare, ita et hic est utilis. Rursum 2dus modus

At si 2o m. attribuit. Modus inutilis primus appellatur Calamus. Exemplum Omne animal est essentia. Omnis homo est essentia. Ergo omnis homo est animal. Omne animal est essentia. Inutilis modus Calamus.

Omnis lapis

omnis Lapis est substantia Ergo nullus Lapis est animal.

Neque vero. Neq; fuit erit vtilis modus in vtilibus appellatus Delapsus

Neq; Delapsus. vt Nullū al ē Quantitas — Nullū al est Quantitas
Nullus Lapis ē Quātas — Nullus Eq est Quantitas
Nullus Lapis ē al. — Omnis Equus ē animal.

At vero. Quod si medium. Transit ad modos mixtos, quoni sēt sex admissa sunt Quantitatis diuersæ. Ex iis autē duo sunt vtilis, sex inutilis. Primus vtilis ē Festino. Vtilis propterea

Festino. qā ostensiue reducitur ad primā figuræ modū Ferio. Exemplū
Nullus Lapis sentit. Q Equus sentit. Ergo Q Equus nō ē Lapis

Rursum. Rursus si ego q. Modus vtilis mixtus vtilis minimi

Baroco. Baroco, vtilis propterea qā reuocatur per impossibile ad
primā figuræ modū Barbara. Exemplū. Omnis Eq ē animal. Quidā Lapis nō ē al. Ergo Quidā Lapis non ē Equus.

At vbi. At si Togatus. Inutilis mixtus primus appellatur Togatus.

Togatus. vt Q substantia non ē al. — Q albus non est animal
Omnis Coruus est animal. — Omnis Coruus ē al. Ergo
Omnis Coruus ē substa. — Nullus Coruus ē albus.

Regna cū. Neq; erit item Gallus. Inutilis mixtus vtilis Rideudus. vt.

Rideady Q substantia ē al. — Quidā substantia est al.
Nullus Lapis ē al. ergo — Q scientia est al. Ergo
Omnis lapis ē substa. — Nulla scientia est substātia.

Vbi vero. Cum autem figura. Dextius. Decorauus. vt.

Decorus. Nulla Quātitas ē Lapis — Nulla nix est nigra.
Q linea non ē Lapis. Ergo — Q animal non est nigrū.
Omnis linea ē Quātitas. — Nullū animal ē nix.

Cōstituūt. Rursus sit attributiue. Quartus Draditus. vt.

Traditq. Omne al ē substa — Omnis cignus ē albus
Q Eq ē substa. Ergo — Q Lapis ē albus Ergo
Omnis Equus ē al. — Nullus Lapis ē cignus.

Quod si. Quod si minus sale. Quintus et Sextus Jtacus. Polendus.

Exēplū primi. Q al ē album. — Q animal ē album.

Jtacus. Omnis Cignus ē albus — Omnis nix ē alba. Ergo
Omnis Cignus ē al. — Nulla nix ē animal.

Exemplū 2di.

Exemplū vt: Q̃ al nō ẽ albū
Nc. Corvus ẽ albus;
Ō corvus ẽ al.

Quidã lapis non ose albus — Colonꝰ
Nullus Corvus ẽ albus. Er.
Nullus corvus ẽ lapis

Item est sciendū: Sūt quatuor modi mobiles, qui ex variis — Exquibus
bus ℞ propositionibus particularibus partim ex ipsis Qualitatis
partim diuersã important Conclusionẽ, partim affirmatã, partim
naganté. Primus coné appellatur Vidimus, alter Colonꝰ, tertius
Diuoné, quartus Optimé. Exemplū primi

Q̃ lapis ẽ substã — Quidã lapis ẽ substãtia — Vidimꝰ.
Q̃ adamas ẽ substã. — Q̃ Como ẽ substã. Ergo
Omnis adamas ẽ lapis — Nullus Como ẽ lapis
Exẽplū vt. Q̃ lapis nō ẽ animal — Q̃ lapis nõ ẽ animal — Colorum.
Q̃ Adamas nō ẽ al. Er. — Q̃ arbor nõ ẽ animal. Er.
Oĩs Adamas ẽ lapis — Nulla arbor ẽ lapis.
Exempl. 3ij. Q̃ Eq̃ ẽ substãtia — Quidã al ẽ album.
Q̃ linea nõ ẽ substã — Quidã Como nõ ẽ albus — Diuorum.
Nulla linea ẽ Como — Omnis Como ẽ animal.
Exẽpl. 4ti. Q̃ al nõ ẽ Quãtitas — Q̃ al non ose album.
Q̃ linea ẽ Quãtitas — Q̃ Como ẽ albus. Ergo — Optimum.
Nulla linea ẽ al. — Omnis Como ẽ animal.

Manifestum et etiam. Sub finẽ capitis adfert proprietates duarũ etiã
as figurarũ primã. Prima e Ebr Omnes mod. Cuius figure est Proprietates
importacti, eo quod aliunde, Ebr ẽ a prima figura perfecti duas
orem sua accipiũt, vda. Syllogismi secundæ figuræ, omnes
debent habere conclusionẽ naganté.

CAPVT V.

Agitur in hoc cap. de figura tertia, circa cuius definitionẽ et mo — Argtm cap.
di adfectionũ propria adducente quedã regulas communes
omnibus figuris. Et sunt partes cap. duæ.

Cum autem eidem. Definitio figuræ tertiæ et extremorũ eius et rou.
Terminis ipse omittet — Aggreditur Expositionẽ modorũ quorum. 1. tri. figu.
ex his vtitur ẽ, Nuncupatus. Darapti. Vt Omnis Ebr Darapti
est animal.

ē animal. Omnis Eō ē substātia Ergo Q substa ē animal

Licet aut. Cum n. Prouentiatus. Probat modū Darapti esse vtilē triplici-
ter, primo qā reducit ad primā figurā ostensiue, deinde qā
Probat esse vtilem. reducit ad eandē figurā per impossibile. Tertio Quia Ecclu-
sio eius potest probari p syllogismū expositoriū accipi-
endo scilt Mediū singulare, seu indiuiduū, quod continet
sub medio cōmuni Modi Darapti, eidemq medio singu-
lari eadem attributa accōmodando, quae in modo Darapti
accōmodabāt E. g. Est hic syllogismus in modo Darapti
Omnis Eō ē animal. Omnis Eomo ē risibilis. Ergo Q risibile
est āl. Cuius syllogismi Conclusio eadē probabit per
syllogismū expositoriū. Si accepero mediū singulare
sub Eomine contentū sit Exempli grā. Petrus de quo at-
tributa supra dicta dicantur. Sic Petrus ē animal. Petrus
ē risibilis Ergo Q risibile ē animal.

Quod si. Et si Eo e. omni. Modus vtilis idus Delapton Exēplū
Delapton. eius esto. Nullus lapis sentit, omnis lapis ē substātia, Ergo
aliqua substantia non sentit. Vtilis ppter easdem causas.

Vbi ro Si vero Eo e. nulli. Primus modus inutilis appellatur ma-
Maleus. leus, vt Omnis equus est animal. Omnis equus ē hinnibilis
Nullus equus est bos. Ergo Nullus equus ē lapis Ergo
Omnis bos ē animal. Nullus lapis ē hinnibilis

Ne tum. Neq tum erit stemq. Idus in vtilis Ferreus. vt.
Nulla linea ē hinnibilis Nulla linea ē hinnibilis
Ferreus. Nulla linea ē equus Ergo Nulla linea ē Eō Ergo
Omnis equus ē hinnibilis Nullus Eō ē hinnibilis

Quod si. Quod si alter terminq. Transit a modis vniuersalibus ad mix-
Disamis. tos, at primo quid ē vtiles tres adfert, quorū primus ē Disa-
mis. Exemplū eius Hoc esto. Quodā animal ē substantia
Rursū. Omne āl ē corpus. Ergo quoddā corpus ē substantia
Rursus si Eo e. Idus modus mixtus vtilis Datisi

Exemplum.

Exemplū huius Omnis hō est substantia, quidā hō est animal Ergo quoddā animal ē substātia. Datisi

Si vero alter terminus. Modus vtilis mixtus tertius Bocardo, vt quidā homo nō ē lapis, omnis homo ē rōnalis Ergo quoddā raonāle non est lapis. Quod si ext. Bocardo.

Cum autem maior. Primus modus mixtus in vtilis Canones, vt Omne al ē animatū. Omnis linea ē Quātitas Quoddā al nō ē homo. Q linea nō ē homo Omnis homo ē animatus Nullus homo ē Quātas Quod si ius Ca. no. rus.

At si terminus. Modus mixtus vtilis quartus Ferison Exemplū huius id est. Nullus Adamas sentit, Aliquis adamas ē lapis ergo aliquis Adamas non sentit. Quod si extr. Ferison

Cum autem minor. Modus mixtus in vtilis idus, Videtur. vt Q al est substātia Quoddā al ē substantia Nullū al ē lapis Nullū al ē linea Omnis lapis ē substā. Nulla linea ē substātia Qndo vo Vi: de. tur.

Neq tum Sylgmgr. Modus in vtilis mixtus 3. Orpheus. vt Quoddā al nō est lapis 2 Nullū al ē linea Nullū al ē Adamas. Ergo 3 Nulla linea ē lapis Omnis Adamas ē lapis. 1 Q animal nō ē lapis Neq si Or. phe. us.

Cum autem maior. Modus 4. Mixtus in vtilis. Remotus vt Nullū nigrū ē Eignus Nulla linea ē substā Q nigrū nō ē homo Ergo Q linea nō ē homo Nullus homo ē Eignus Omnis hō ē substātia Inquibus Re. mo. tus.

Item nullo modo erit. Sequuntur vltimi modi 4. in vtiles particulares, qui sulicat vtrisq propositionibus constāt particularibus, ex quibus conclusiones inferūt, et affirmantes et negantes. Appellantur aūt his nominibus. Vivimus. Divorū Colonū. Exempla primi Q homo ē substātia Quoddā hō ē animal Ergo omne al ē substantia. Quedā Quantitas Neq si Vi: mus Colonum Divorū Optimus.

et linea

est linea. Quaedam quantitas est superficies ergo Nulla superficies est linea. Exemplum secundi.

Colonum	Quidam homo non est lapis	Quidam homo non est lapis
	Quidam homo non est Adamas	Quidam homo non est equus
	Omnis Adamas est lapis	Nullus equus est lapis
Exemplum Divorum.	3. Quaedam substantia est animal	Quaedam substantia est animal
	Quaedam substantia non est homo	Quaedam substantia non est lapis
	Omnis homo est animal	Nullus lapis est animal
Exemplum 4ti	Quaedam homo non est inanimatus	Quaedam inanimatum non est substantia
	Quaedam homo est rationalis ergo	Quaedam inanimatum est lapis ergo
	Nullum rationale est inanimatum	Omnis lapis est substantia

Optimum.

Illud quoque Proprietates duae.

Perspicuum quoque est. Adfert duas proprietates figurae tertiae. Prima est haec. Omnes syllogismi figurae tertiae sunt imperfecti. Ratio. Revocantur etenim ad modos primae figurae a quibus nimirum perfectionem suam habent. 2da. Syllogismi eius de figurae tertiae omnes conclusiones habent particulares.

Quid etiam Cap. VIII.

Illud quoque manifestum. Pars Cap 2da quae commode potest dividi in 4 membra. Etenim primum hic habetur cum quo adducitur doctrina de syllogismis indirectis. Sunt autem syllogismi indirecti, quorum conclusiones ita sunt affectae, ut in ijs maius extremum subijciatur minori extremo. Caeterum in investigandis modis indirectis Aristoteles considerat tres coniugationes modorum. Nam alij sunt qui ex utraque propositione affirmante constant, alij qui ex utraque negante alij denique qui ex una affirmante, altera autem negante. Primi et 2di generis coniugationes sunt omnino inutiles. Tertij autem utiles quandoquidem inferunt conclusionem indirectam particularem negantem, dum modo propositio negans

Indirecti syllogismi quid.

Coniugationes eorum tres.

sitio negans sit universalis. Tales modi indirecti in prima figura sunt duo. Hoc é Tapesmo, et Frisesmo quorum uterq reducitur ad Ferio. in 2da vero figura unus tantu scilicet Firesmo. In Tertia duo Tapesmo. scilicet et Frisesmo. Exemplu τοῦ φαπεσμο Esto hoc. Omne Animal sentit Nullus lapis é al. Ergo aliquod sentiens nõ é lapis

Exemplu τοῦ φρισεσμο. Aliquis homo é mobilis. Nullus lapis é hõ. Ergo aliquod mobile nõ é lapis.

Exemplu τοῦ φιρισμο. Aliqua substa sentit. Nullus Adamas sentit Ergo aliqua substantia non est Adamas

Exemplu τοῦ φαπεσμο Omnis Equus é al. Nullus equus é rationalis Ergo aliquod animal nõ é rationale

Exemplu τοῦ φρισεσμο Aliquis homo é vivens nullus hõ é irrationalis. Ergo aliquod vivens nõ é irrationale

Praeterea manifestum. Membru 2dm in quo ostendit propositiones indefinitas aequipolere particularibus idq in omnibus syllogismis ita ut affirmantes indefinite habeant aequipolentes particulares affirmationes. Negantes autem indefinite etiã particulares affirmationes Exempli gratia Huic homo é albus aequipolet ei Aliquis hõ é albus Huic itẽ Homo non est albus. Haec Aliquis homo non é albus

Item perspicuum est. Membru tertiu. in quo docet syllogismos imperfectos eos scilicet qui fiunt in figura 2da et tertia perfici per primã figurã. Id Aristot: probat inductione ostendens quo pacto omnes pficiant, vel ostensive vel deductione ad absurdum.

Licet etiam reducere. Membru quarti in quo docetur omnes modos.

1ma figura. duo. modi. 2da Ung. 3tia. duo. Tapesmo. Frisesmo. Firesmo. Tapesmo Frisesmo Constat id illud quoq At vero

omnes modos seu syllogismos reuocari ad modos universa
les primæ figuræ. Hoc ē ad Barbara et Celarent. Istic
nim duo modi sunt quasi fontes ex quibus omnes alij syllo
gismi manant et affirmātes quidē ex Barbara Negā
tes aut ex Celarent. Particulares autem.

Quod igitur attinet ad modos duos primæ figuræ parti
Darij et Ferio. quomodo reducatur. culares. Darij et Ferio hoīe reductio ad universales
talis est. Darij quidē reductione ad absurdū ducente primo
reuocatur ad Camestres. Hic autē rursū ad Celarent. Feri
o autē etiā reductione ducente ad absurdū. reuocatur pri
mo ad Cesare. Hic que rursū ad Celarent. Quod autē atti
Festino. net ad modos figuræ idē, hoīe tertius nimirū Festino (
Nā de Cesare et Camestres iā dictū est eos scilicet redu
ci ad Celarent ostensiue) reuocatur etiā per absurdū
Baroco. ad Celarent: Quartus aut: hoc ē Baroco ad Barbara re
ductione etiā per absurdū. Insuper tertiæ figuræ modi
Darapti ad universales primæ ita reducuntur vt Darapti ad Ce
Felapton. larent. Felapton ad Barbara Disamis ad Celarent, Bocar
Disamis. Bocardo. do ad Barbara per absurdū. Datisi autē ostensiue quidē
Datisi reuocatur ad Darij, Per absurdū autē ad Ferio, Quē ad mo
dū et Ferison ostensiue reducitur ad Ferio, per absurdū aut
ad Darij. Sed quia Darij et Ferio reuocantur ad modū uni
uersalem figuræ primæ Celarent. Datisi etiā ad Ferison
reuocabuntur ad Celarent. Obserua autē reductionē per
Obserua. absurdum, quæ sit in Darij et Ferio itēq in Baroco et
Festino eā esse vt maior propositio eadē relinquat

minoris autem.

minoris autē propositionis contradictio subeat in locū conclusionis; quēadmodū et contradictio conclusionis in locum minoris. In eadē reuocatione ad absurdū, quæ fit in figura tertia propositio minor eadē remanet id autem, quod contradicit, vel contrariū est maiori, accipit locū conclusionis. Et quod contradicit conclusioī migrat in locum maioris propositionis:

CAPVT VI

Cap. VIII.

Transit ad rationē formandorū syllogismorū modificatorum eorū scilicet, qui ex vtraq; propositione modificata vel ex alterutra saltē constat. Partes Cap. duæ. In prima docet differre inter se syllogismos modificatos et puros. Ratio. Quia etiā propositiones modificatæ differunt a puris. In secunda docetur ex propositionibus necessarijs eadē omnino rāone fieri syllogismos in omnibus figuris, atq; ex ꝓpositionibus puris eosdemq; probari eadē arte, hoc est syllogismi necessarij primæ figuræ probantur per principiū dici de omni, si fuerint affirmatiui: Itē ꝑ dici de nullo, si negatiui. Syllogismi autē idē figuræ et tertiæ etiā necessarij probantur ꝑ cōuersionē atq; impossibile præter Baroco et Bocardo, qui non probātur per impossibile, sed tantū per syllogismū expositoriū. Ratio. Quia si assumeremus contradictorio conclusionis necessariæ, tū esset propositio de modo contingenti: atq; sic fieret syllogismus non necessarius sed mixtus ex necessario et contingenti de quamistione.

Argum. cap.

missione nondum quidquā Aristot: docuit. Hæc quia no
ta sunt in textu et parum habent utilitatis breuiter tan
tū colligenda sūt.

Cap. IX.

CAPVT VII

Argum et summa cap.

Docet rationē syllogismorū constantiū vna propositione
necessaria, et altera pura in prima figura. Dicitq; Aristot.
Si in prima figura propositio maior fuerit necessaria. mi
nor autē pura ex his sequi conclusionē necessariā, quod
fit in omnibus modis. Id probat per regulas dici de omni,
et dici de nullo. Exempli gratia. Necesse est omne animal
esse corpus. Omnis equus est animal. Ergo necesse est om
nem equū esse corpus. Sin autē propositio iōr sit pura,
minor autē necessaria, sequitur conclusio pura nō autē ne
cessaria, quia aliās daret Antecedens verū et consequens
falsū vt omne animal currit. Omnem hominē esse āl ne
cesse est, Ergo omnis homo currit. Non autē Ergo omnē
hominē currere necesse est.

Cap. X.

CAPVT VIII

Summa capitis.

Docet in tribus prioribus modis idē figuræ si propositio
negans fuerit necessaria, affirmans vero pura, sequi con
clusionē necessariam: quia facta reductione ad primā fi
guram erit maior propositio necessaria, nōr pura Exē
pli grā, necesse est hominē esse lapidē. Omnis Adamas e
lapis. Ergo necesse est nullū adamanta esse hominem
Sin autē propositio affirmans sit necessaria negās,
autē pura, tam conclusio tantū pura sequitur, qā

facta redu-

facta reductione ad primá figurá, maior est pura, minor necessaria ex quibus non sequitur conclusio necessaria. In Baroco autē sive affirmans propositio, sive negans nunquá sequitur conclusio necessaria sed semper pura, quia alias daretur antecedens verū, in illa cōsequentia, et consequens falsum. Baroco.

Cap. XI. et XII.

CAPVT IX.

Docet in primo modo figuræ tertiæ hoc est in Darapti sequi conclusionem necessariá sive iōr sit necessaria, minor vero pura, sive maior pura, minor autē necessaria, tū quandonōr é necessaria debet reduci ad primá figuram conversa maiore, et transpositis p̄missis. In Felapton autē et Ferison si iōr fuerit necessaria, minor autē pura, sequitur conclusio necessaria. sin secus nō sequitur. In Disamis quoq; et Datisi, si propositio universalis ē necessaria: particularis autē pura, sequitur conclusio necessaria, in Bocardo denique nunquā potest colligi conclusio necessaria. Darapti semper necessario concludit. Adij non item.

Cap. XIII.

CAPVT X

Transit ad syllogismos contingentes quorū doctrina extenditur usq; ad caput vigesimū exclusive. Hoc tamen capite p̄mittit documenta quædā necessaria ad syllogismos contingentes. Sunt autē præcipue tria, quorū primū cōplectitur definitionē contingentis, alterū rationē conversionis propositionū contingentiū, tertiū ostendit, principiū dici de omni in propositionibus contingentibus dupliciter posse intelligi. Argtm cap. et Divisio.

Post hæc de Contingēs Propositio dicendorū. de contingēs

~~Hoc autem esse Contingēs.~~

Contingere autem.

Contingens quid. — Contingere autem. Hic est documentū primū hoc est definitio contingentis. Sensus ē. Contingens propriè sumptū illud dicitur, quod non ē necessariū. Si tamen ponatur esse, nihil inde sequitur impossibile.

Quod aut. — Hoc autem esse. Quia in definitione proxima dixit contingens non esse necessariū, id probat ex affirmationibus et negationibus contradicentibus: hoc modo. Non contingens esse, impossibile esse, et necesse non esse, vel eadē sunt, vel mutuo se consequuntur. Ergo eorū opposita. Contingit esse, non impossibile esse: non necesse non esse, eadē quoq sunt vel mutuo se consequuntur: Atq prima ex ijs sciat contingens. Tertia autē non esse necessariū. Ergo. Contingens non est necessariū, et contra non necessariū ē contingens

At vero. 1m Documētū. — Omnes autem de Cont. Documentū 2dm, quod potest dividi cō modē, in alia quatuor. Primū ē istius modi. Omnes propositiones contingentes convertuntur in oppositā qualitatem, hoc ē affirmative convertūtur in negativas (affirmativas autē et negativas hoc loco intellige eas tantū, quæ dictū affirmant tantū, aut negant) Exempli gratia, contingit omnē hominē currere, convertitur in hanc, contingit nullū hominē currere, vel in hanc contingit nō omnē hominem currere, siquidē utroq modo converti possit. Hanc

Probatio dictorū. — conversionē probat ex natura contingentis, quia scilicet contingens ē non necessariū, quod autē nō est non necessario. potest non esse. Dicitur documentum. — Propositiones contingentes, si habent modū affirmativū, affirmativæ sunt, sive habeāt dictū affirmativū sive negativū. Tertiū contingens dr

Tertium. idq ipsum. — duplicitor. Primo illud quod est, ut plurimū Exempli

E. gratia.

gratia hominē canescere. 2do illud, quod ē indefinitū, hoc est, quoties potest esse, totiens non esse, ut hominē sedere, 4tm documentū, contingens ut plurimū, et contingens indefinitū, dupliciter inter se differūt, primo quia contingens ut plurimū convertitur in contingens, quod raro fit. Exempli grā. Contingit hominē canescere. Convertitur in hanc contingit hominē nō canescere ambæq; istæ verę sunt, tū si illa prior affirmans assumatur pro eo quod fit ut plurimū, hæc autem posterior negans, ut raro. Contingēs autem indefinitū, convertitur in contingens indefinitū. Exempli grā. Contingit hominē ambulare, convertitur in hanc. Contingit hominem non ambulare. 2do etiā differt quia contingens indefinitū nō pertinet ad scientias, cōtingens autē ut plurimū pertinet. Quia vero hæc locutio: ~~[illegible]~~ Documentū tertiū. Sensus eius hic ē Principiū de omni in Propositione contingenti potest accipi dupliciter. Nā cum dico. Contingit omne albū moveri, potest esse sensus duplex. Primo ut id cui inest album contingat moveri, secdo, ut id cui contingit ēē album contingat moveri. idē dicendū ē de principio dici de nullo

4tm.

Jā vero.

CAPVT XI

~~Caput XIV~~ Cerioni

Præmissis documentis, iā aggreditur rationē formā dorū syllogismorū contingentiū; et primo quidē eorū qui omnibus propositionibus contingentibus constāt in prima figura. Docet ergo Aristotel. ex duabus propositionibus universalibus contingentibus semper effici

Argtm cap.

Syllogismum.

syllogismū. Ex duabus autē particularibus non. Si vero ex ā
babus particularibus, aut ioris particulari, minore uni
uersali minime erit syllogismus, contra si ex maiore u
niuersali, minore autē particulari constet, erit uterque
syllogismus.

CAPVT XII

Cap. XV.

Argtm eiq. In eadē figura prima quomodo conficiantur syllogismi cō
stantes vna propositione contingenti, et altera pura hoc
capite docet. Suma doctrinae hec ē. Si maior est contingens
minor autē pura, recte efficitur syllogismus, vt vniuersalis
ita particularis. Ratio quia probatur p dici de omni, aut
dici de nullo. vt contingit oē al currere. Omnis hō ē ani
mal. Ergo contingit omnem hominē currere. Si aut nōr
ē contingens, ior autē pura. tū imperfectus erit syllo
gismus, quia non poterit illis principijs probari, sed p
impossibile, quando scilicet ex contradicente conclusionis
cū nōre colligitur contradicens iōris propositionis, vt,
quicq̄d pt moueri ē substantia. Contingit omnē hominē
moueri. Ergo contingit omnem hominē esse substantiā.
Si nōr non sequitur, tum contradicens erit vera, nimirū
non contingit, omnē hoēm esse substātiā, quae aequipolet
huic, necesse ē aliquē hominē nō ēē substantiā. Sit igi
tur hec propositio ior, et consumatur minor, hoc ē omis
homo mouetur, tū sequitur, aliquid quod mouetur nō est
substantia, sed hoc contradicit illi propositioni vere
nimirū quidquid mouetur ē substantia. Ergo prima ra
tiocinatio

tiocinatio erat necessaria.

CAPVT XIII

Cap. XV. Perioris

Eadem prima figura quando Syllogismi constantes vna propositione contingenti, et altera necessaria cōstruantur, hoc capite docet. Tota autē istius mō Syllogismorū constructio continetur documentis quatuor. Argum. cap.

Primū ē. in Syllogismis vniuersalibus et particularibus affirmantibus. Si maior fuerit contingens, minor autē necessaria eam sit Conclusio sequitur proprie cōtingens. Ratio quia probatur per principiū dicide omni. Exēpli gratia. Contingit omne āl dormire, necesse ē omnē hominē esse āl. Ergo contingit omnē hominē dormire. Documentū 1m

Secundū. In ijsdem Syllogismis si maior fuerit necessaria minor autē contingens, non sequitur conclusio contingēs in quouis genere contingentis, erit q imperfectus Syllogismus quia per absurdū probatur Exempli gratia. Necesse est omne ambulans moueri. Contingit omnē hominē esse ambulantē. Ergo contingit omnem hominē moueri. 2dm.

Tertiū. In Syllogismis negantibus si maior ē negans contingens, minor autē affirmans necessaria, sequitur Conclusio proprie contingens, sitq perfectus Syllogismus Exēpli gratia. Contingit nullū āl dormire, necesse est omnē hominē esse animal. Ergo contingit nullū hominem dormire. 3tium.

Quartū. In ijsdem Syllogismis negantibus si maior negans vniuersalis sit necessaria, minor autē cōtingēs, 4tm.

Sequitur Conclusio duplex, una contingens, altera pura. Probaturq; talis Syllogismus per absurdū, ut necesse ē nullū ambulantē esse lapidem. Contingit aliqd Corpus esse ambulans Ergo Quoddā corpus nō est lapis. explicat praeterea Ales inutiles Syllogismorū combinationes.

Cap. XVII. Periorij. — CAPVT XIV

Argum cap. Transit ad rationē formandonē Syllogismorū contingentiū in secunda figura. Verū enimvero Syllogismi contingentes secundae figurae, imo et tertiae reducuntur ad primā figurā per Conversionē ideo hoc capite, agit Aristot. primo de Propositione, conversione Propositionū. Deinde vero docet in 2da figura, non posse fieri Syllogismū ex puris Contingentibus.

Contingens Universalis negans non convertitur in Universalem negantem. 1mo Sbr. Maior.

Quod attinet ad primū, dicit propositionē Contingentem universalem negantē. nō converti in universale negantem. Probatur primū. Si enī Universalis contingens posset converti in universalem negantē, pari ratione universalis affirmans, converteretur in universalem affirmantē, hoc est falsū. Ergo et illud ex quo hoc sequitur. Probatur Propositio maior sic. Universalis enī negativa convertitur in universalē affirmativā. secūdm oppositā scilicet Qualitatē. Si sic, ergo universalis negativa, ut conversa, ita convertens. Exēpli gratia. Contingit nullū equū esse albū. Et contingit nullū albū esse equū, ambae convertentur in universales affirmativas, has scilicet, Contingit omnē equū esse albū, et cōtingit omne albū esse equū. Quare haec duae erunt cō

versa et

uersa et conuertens. atq; sic uniuersalis affirmatiua conuertitur in uniuersalem affirmatiuā. Probatur secundo. Si enim sic esset, tum datis p̄missis veris sequeretur Conclusio falsa. Nā posito, quod contingit quidā hominē esse ambulātē. Conclusio erit falsa hoc scilicet. Contingit quoddā ambulans esse hominē. Probatur tertio, quia oppositū consequentis, potest stare cū antecedente: si enim hoc antecedens. Contingit, quoddā albū moueri. Consequens est. Contingit nullū quod mouetur esse albū, quod quidē potest esse verū, siue aliquod albū necessario moueatur, siue aliquod album necessario nō moueatur, porro utrūq; istorū potest stare cū antecedente. Hec de prima capitis parte.

Quod attinet ad alterā. Eius hic sensus ē, in secunda figura syllogismus ex puris contingentibus fieri nequit. Primo propterea quia talis syllogismus p̄ Conuersionē propositionis Uniuersalis negantis nō potest reuocari ad primā figurā, cum in vero cōtingenti negans uniuersale non conuertatur. Deinde propterea, quia, in eo datis p̄missis veris sequitur conclusio falsa. Exempli grā. Contingit nullū hominē currere. Contingit omnē equū currere. Ergo cōtingit nullum Equū esse hominē. Hec Conclusio ē falsa quia necesse est, nullū equū esse hominem.

Ex puris contingentibus in 2da figura nihil concluditur.

CAPVT XV

Cap. XVIII. Per.

Docet hoc Capite rationē construendorū syllogismorū in tribus figurae secundae modis. Hoc est in Cesare Camestres et Festino, in Baroco aūt non potest fieri.

Argum cap.

non potest fieri talis Syllogismus) qui constant una propositione contingente et altera pura. Tota huius structure ratio, absoluitur hisce duabus figuris. Prima est istiusmodi si propositio negans fuerit contingens. affirmans autem pura tunc nullus erit Syllogismus. Altera si affirmans propositio fuerit contingens, negans autem pura, tum sequitur recte conclusio contingens. Exemplo gratia. Nullum ambulans est sedens. Contingit quendam hominem sedere. Ergo contingit nullum hominem ambulare

CAPVT XVI

Cap. XIX.

Argum. cap.

In eadem figura secunda, eiusque tribus modis prioribus, quo pacto fiant Syllogismi utiles constantes una propositione necessaria, et altera contingenti, hoc caput docet. Cuius rei duo argumenta assignat. Prima est hoc in tribus modis secundae figurae, si propositio negans fuerit necessaria, affirmans autem contingens optime sequitur conclusio contingens ut. Necesse est nullum ambulans sedere, contingit omnem hominem sedere. Ergo contingit nullum hominem ambulare. Altera si propositio negans in iisdem modis fuerit contingens, affirmans autem necessaria tunc non potest fieri utilis Syllogismus. Ratio. Nam nequaquam potest reuocari per conuersionem per conuersionem ad primam figuram, ut negans contingens uniuersalis non possit conuerti. In ultimo vero modo hoc est in Baroco omnino non fit Syllogismus.

CAPVT XVII, XVIII, XIX, simul.

Argum. cap. tum tpis. 17.

Restabant Syllogismi contingentes in tertia figura construendi de quibus iam agere incipit. Atque hoc capite

Capite 18 docet quomodo syllogismi construantur in figura ter-
tia ex puris contingentibus propositionibus. 18 autem capite ait
de syllogismis contingentibus, mistis ex una propositione contingen-
te altera pura. 19 Capite insuper adfert rationem conficiendorum
syllogismorum contingentium ex una propositione contingente,
altera necessaria. Tota autem istius rei ratio potest revocari
ad regulas hasce tres. Prima ex puris propositionibus contin-
gentibus recte sequitur conclusio contingens. Ut contingit o-
mnem hominem currere. Contingit omnem hominem esse album. Ergo con-
tingit aliquod album currere. Secunda. Si una propositio sit con-
tingens altera autem pura, bene sequitur conclusio contingens
ut contingit omnem hominem currere. Omnis homo est animal. Ergo
contingit aliquod animal currere. Tertia. Si propositio affir-
mans est necessaria tunc conclusio recte sequitur contingens
ut contingit omnem hominem currere. Necesse est omnem hominem
esse animal. Ergo contingit aliquod animal currere. Quod si
negans fuerit necessaria, affirmans autem contingens, tunc
conclusio colligitur pura. Ut necesse est nullum hominem esse
equum. Contingit omnem hominem currere. Ergo aliquod cur-
rens non est equus.

Argum. Capitis 18.

Argum. Cap. 19.

Hæc autem indet capitibus 20. 21. 22. Periorij

Regulæ notandæ.

CAPVT. XX. Cap. XXIII. Periorij

Quatuor in eo Capite aguntur, primo enim ostendit philo-
sophus omnem syllogismum fieri in aliqua trium figurarum. 2do
docet in omni syllogismo debere esse aliquam propositionem
universalem vel affirmantem. Tertio probat omnem syllogi-
smum ex tribus tantum terminis duabusque propositionibus.
Quarto demonstrat, non omnes questiones facile conclu-
di seu probari, sed aliæ facilius, aliæ vero difficilius pro-
bantur.

Argum. cap. et divisio.

Ex ijs

bantur.

Ex dictis Syllogismos. Primâ Capitis pars quâ aggreditur Aristotel. pertransitionem.

Necesse.

Necesse igr est. Antequâ probat omnê Syllogismû fieri in aliqua ex tribus figuris duo quedâ fundamêta pmittit

1m fundamêtum.

In primo continetur triplex divisio Syllogismorû. Alij enim sunt Syllogismi affirmantes alij negantes. Deinde alij universales, alij particulares, Alij denique simplices seu ostensivi alij ex Hypotesi. Observatis postremâ divisionê principalem esse. uti adquâ duae priores adhibentur. Statim enim proponat Aristotel. se primo ostensurû, quod Syllogismi ostensivi omnes in aliqua triû figurarû fiunt, deinde vero ex Hypotesi.

Si igitur.

Si igr oporteat Syllo. Cum Documentû ê, ad efficiendû Syllogismû, seu ad inferendâ conclusionê legitime necessû ê propositiones duas accipere, quae diversae esse debent, a conclusione, ut evitetur vitiû petitionis quaesiti. Propositiones autê istiusmodi sunt sumendae, quae constant tribus terminis. Maius autê extremû, et minus debent sumi ex conclusione, ut omnes isti termini inter se oriantur, aliâs non erit Syllogismus. Exempli gra. Omne animal sentit, Omis homo ê animal, Ergo omnis equus sentit. Haec conclusio nô infertur ex pmissis, cum de eius subiecto nulla fiat praedicatio in praemissis. Vel etiâ, omne animal sentit. Omnis equus ê brutû. Ergo omnis equus est hinnibilis et haec conclusio non infertur quia praedicatû eius non est acceptû in pmissis, vel Omnis homo rationalis. Omnis equus ê hinnibilis. Ergo omne corpus movetur. Conclusio non sequitur quia neutrum terminus in pmissis est acceptus. Insuma nisi mediû in praemissis iungatur cum extremis, hoc est cum terminis conclusiones nequaq inferet Syllogismus.

Si igr necesse est. Tandem ex dictis docet omnē Syllogismū fieri in aliqua trium figurarū, seu (: quod in idē recipit :) nō plures figuras tribus totus huius rei discursus ita habet. Omnis Syllogismus ostensiuus ostendit et probat aliqd de aliquo per mediū, quod sit effectū ad utrūq conclusionis terminū, vel ergo tale mediū in una propositione subijcitur uni termino, in altera autē prædicatur de altero termino, et sic prima figura, vel de utroq termino in utraq propositione prædicatur, et sic est figura 2da, vel utriq termino in utraq propositione subijcitur, et sic est figura tertia, nec datur quarta dispositio medij termini sed tantū hæ tres dictæ. Ergo tantū sunt tres figuræ syllogismorū. Quando.

Per easdem vero. Ostendit deinceps Syllogismos ex hypotesi esse in aliqua trium figurarū. Ratio quia Syllogismi ex hypotesi reuocantur ad syllogismos ostensiuos, qui quoniā ad aliquā trium figurarū reuocantur, etiā ij, qui sūt ex hypotesi ad easdem reuocabuntur. Per Syllogismū aūt ex hypotesi illū intellige, qui reuera directus, seu ostensiuus est, tamen quia ipse nō concludit quæstionē propositā, sed aliud quidpiā, ex quo proposita quæstio per aliquā hypotesim via quada obliqua demonstratur. Cum autē Syllogismi ex hypotesi sint varij generis. Hic Alēs duo tantū eorū genera adfert. Unū eorū, qui ducunt ad impossibile 2dm eorū qui fiunt per transumptū. Primū genus hoc loco adducitur. Ut autē appareat Syllogismos ex hypotesi primū genus reuocari ad aliquā ex tribus figuris. Aristot notat duo probari istiusmodi Syllogismos. Unū quod ē falsū, probatur Syllogismo ostensiuo seu Categorice. Alterum. Quod aūt. Syllogismorū ex hypotesi duo gna afferuntur.

quod est verum.

quod est verū, et quod principaliter, demonstratū est, non probat syllogismo ostensiuo, sed ex hypothesi. id declarat exemplo probationis Mathe. Cuius sensus est. Id probandū ē latus quadrati et diametrū nō habere cōmunē mensurā. Id ita probatur, quia si latus quadrati et diameter hēnt communē mensurā sequeretur hoc absurdū, imparia esse æqualia paribus. Quod igitur imparia sint æqualia paribus. Demonstratū est syllogismo ostensiuo. Quod autē latus quadrati nō habeat cōmunē mensurā, id non probatur syllogismo ostensiuo, sed ex hypotesi, nē pe quia supponimus si contradictio est falsa, scilicet lateris quadrati et diametri esse cōmunē mensurā, hæc propositio erit vera, quod latus et diameter non habent cōmunē mensurā. Contradictionis autē falsitas apparet ex dicto syllogismo colligente absurditatē.

Transumptū

Syllog. per transumptū quid.

Itidemq; fient oēs. Descendit ad 2dm genus syllogismorū ex hypothesi, qui scilicet per transumptū. Est autē syllogismus per transumptū quoties principalis conclusio non probat syllogismo ostensiuo, seu directo, sed ex hypotesi; aliud autem probatur syllogismo ex hypotesi, quando tū probatur supponimus concedendū quoq; esse id, quod principaliter quærebatur. Idcirco inquit Aristotel in omnibus hisce argumentationibus ex hypotesi syllogismū ostensiuū, seu Categoricū falsū colligere eo quod transumptū est, hoc est non de eo, quod inicio quærebatur, sed de alio quopiā, ad quod transferimus dispositionē, quia supponimus, hoc probato concedendū esse et illud, quod inicio quærebatur. Illud autē quod inicio quærebatur, non probatur per syllogismū ostensiuū sed per confessiuū, aut per aliquā aliā hypothesim. Per confessionem.

fessionem quidem. veluti si aduersarius fateatur hoc proba
to. illud esse verum. Per aliam vero hypothesiam si aduersario
contradicente, nec fallente, quod hoc probato illud quoque verum
sit, tum nos id supponamus quasi postea demonstratum. E.g. Volo
probare voluptatem esse bonam, suppono itaque per confessionem
nimirum hoc probato, quod omne expetendum sit bonum proba
bitur simul, ~~probabitur simul~~, voluptatem esse bonam. Atque quod
expetendum sit bonum, debet probari syllogismo ostensiuo
Ex hypothesi autem ita argumentor, si voluptas est expeten
da: est bona. Ergo Conclusio principalis, quod nimirum volu
ptas sit bona non probat syllogismo sed hypothesi quia
supponitur, si probat eam esse bonam, probabitur simul eam
dem esse bonam.

Quod si verum. Concludit vniuersam probationem quod si
resoluens omnes syllogismos in Barbara et Celarent Cap. XXIV.
Jam vero in omnibus Quidem capitis pars quae potest reuo jam vero
cari ad duas conclusiones, et duo consectaria. Prima con 1ma Conclusio.
clusio est haec. Omnis syllogismus habet aliquam propositi
onem affirmantem. Secunda omnis. Syllogismus non potest fi Ida.
eri sine aliqua propositione vniuersali: Primam conclusi
onem non probat; propterea quia in praecedentibus iam pa
tuit ex puris negantibus nihil posse concludi. Secundam
autem. Si aliquis syllogismus non habeat aliquam pro
positionem vniuersalem, tum autem nihil concludetur, aut si
concludatur quidem, non id tamen quod erat concludendum
aut committetur vitium petitionis quaesiti, atque ista omnia in
syllogismo faciendo admittere absurdum est. Ergo syl
logismus debet constare aliqua propositione vniuersali

maiorem probat.

maiorem probat duobus exemplis quorum unum e morale Geometricum alterum.

Ponamus. Ponatur ri esse demonstrandum. Primum exemplum quod hac ratione potest deduci, proponatur quaestio probanda fore. Utrum voluptas musica est honesta nec ne? Cuius partem affirmantem probabimus, vel per indefinitas aliquas propositiones, vel per particulares, vel universales, vel per unam universalem alteram particularem. Per indefinitas quidem sic. Voluptas est honesta musica, voluptas est voluptas. Ergo musica est voluptas et honesta. Nondum est probata conclusio, haec illis propositionibus cum sint indefinitae, quae aequipolent particularibus. Per particulares vero sic. Aliqua voluptas est honesta. Aliqua voluptas musica est voluptas. Ergo aliqua musica est honesta, neque hic conclusio probatur, quae maiore, quae dicit aliquam voluptatem esse honestam, vel intelligit aliam quaedam voluptas, quae est diversa a voluptate Musica, et sic non probatur conclusio, quae aliam voluptatem complectitur, vel etiam intelligitur eadem voluptas, atsi erit petitio quaesiti. Restat ergo ut dicamus voluptatem musicam esse honestam, adeoque omnes conclusiones debere probari vel ambabus universalibus propositionibus, vel alterutra saltem.

Hoc aut Hoc magis perspicuum. Idem Exemplum idque obscure ab Arte traditum est clarius eo modo proponatur, volo demonstrare angulos aequiorum, qui sunt supra basim esse inter se aequales. id poterit demonstrari. Si ponantur haec tria principia non particularia, sed universalia.

Principia quaedam ad probandum assumpta. Primum est hoc. Omnes anguli semicirculorum in se sunt aequales, dum modo ij anguli in ijsdem circulis reperiantur vel eodem circulo. Idem Omnes anguli eiusdem segmenti circuli sunt.

circuli sunt inter se aequales (est autem segmentum circuli, illa pars quae est maior, vel etiam minor et circulo.)
Tertium si ab aequalibus aequalia demas illa quae relinquuntur sunt aequalia. Ex his ita propositis sit aequiens G. C. D. cuius duo latera A. C. et B. D. sunt aequalia, dico angulum E et angulum F supra basim constitutos esse inter se aequales, quod ita demonstro. Pono primo pedem circino immobilem in puncto G et producto pede mobili, usque ad extremitatem laterum trianguli duo circulum cuius centrum est G. Utraque autem latera trianguli sunt semidiametri, siquidem ij centrocirculi fluunt usque ad circumferentiam eiusdem circuli, ideoque si perducantur ad alteram partem circumferentiae fient diametri, et efficient semicirculos. Semicirculus enim est ille, qui continetur diametro, et ea circumferentiae parte, quam diameter abscindit. Diameter est autem linea recta, quae per centrum circuli transit, et ab utraque parte applicatur circumferentiae. Item eiusdem circuli segmentum est, quae fit a basi trianguli, et in parte circumferentiae, C, D. Iam considero, 6. angulos duos quidem rectilineos, quatuor autem mixtos. A sinistro enim latere est primus angulus rectilineus, qui fit a latere A C et basi trianguli. Deinde est angulus mixtus C, qui est angulus segmenti circuli, et fit ab eadem basi et parte circumferentiae, atque est sub basi trianguli. Tertius triangulus est mixtus A. C. qui fit concursu eiusdem lateris A. C., et arcus ducti segmenti circulari. Atque hic est magnus angulus continens reliquos duos in se, ut totum partes. Estque angulus semicirculi

Semicirculus quis

Diameter quae.

quoniam fit.

quoniã fit a parte circumferentiæ, et a linea recti, quæ a circumferentia protendit, et per centrũ transit, similiter ex altera parte sunt tres anguli. Primus est rectilineus F supra basim, idũs mixtus. D. sub basi hoc est in segmento circuli. Tertius B. D. mixtus, duos illos, C. et D., * continens qui est angulus semicirculi considerati in eodem circulo declarationis causa ꝓponitur hũ typus.

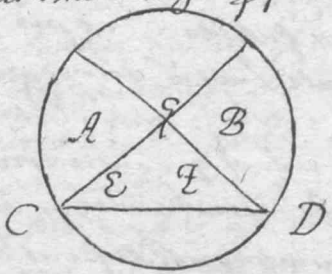

Hac descriptione ita facta tandem argumentor. Angulus A C. et Angulus B. D. sunt inter se æquales, cum sint anguli duorũ semicirculorũ per primũ principiũ. Deinde angulus C. et Angulus D. sunt etiã inter se æquales, cum sint anguli eiusdẽ segmenti per secundũ principiũ, si igitur ab æqualibus angulis A C. et B. D. demas æquales angulos C. et D. ceteri anguli qui relinquũtur hoc ẽ E et F erunt inter se æquales, hoc est anguli æquioris, qui sunt supra basim erunt inter se æquales quod erat demonstrandũ.

Hinc igr Consectariũ primum. Constat etiam. Infert consectaria duo. Primũ est, Conclusio universalis non colligitur, nisi ex ambabus premissis universalibus, particulares vero infertur, et ex ambabus universalibus, et ex altera tãtũ universali.

Planũ ẽ idem. Manifestũ quoq; est. Consectariũ idem in omni syllogismo.

gismo necessum est, ut vel utraq; p̄missarū vel altera saltem sit similis conclusioni, non tantū secundū affirmationē, et negationē; sed etiā idem necessariū. Simplex contingens. Caput. XXV. Periorij.

Manifestum quoq;. Tertia capitis pars. Hæc potest cōmode reuocari ad duas hasce conclusiones. Prima. In omni syllogismo tantū sunt termini tres. Altera. In omni syllogismo tantū sunt duæ propositiones. Primū ponitur hoc loco, et probatur in hunc sensū, ubi sunt plura media, ibi non est syllogismus unus. Atq; omnis syllogismus, habens plures terminos tribus, habet plura media, ad eandē conclusionem vel etiā plures accōmodata. Ergo nullus syllogismus habens plures terminos tribus, non est syllogismus. Et per consequens, omnis syllogismus qui ē vere unus, non autē compositus, per tres tantū fit terminos. Nota in textu per literā E intelligit conclusionē, per A B autē, et C D. Propositiones seu media plura p̄ quæ probari potest, vel eadē conclusio vel multiplex. Exempli gratia. Hæc conclusio Socrates est corpus, potest probari per plura media, hominē scilicet animal, uiuens &c.

Hoc etiā

* 1ma Conclusio.

Obserua.

Ut autem E. pbr. Descendit ad idem conclusionem quā sic probat. Unus syllogismus ex tribus tantū terminis constat. Ergo ex duabus tantū propositionibus etiā constabit; Antecedens probatur, consequentia probātur, quia ex tribus terminis non possunt esse plures p̄positiones duabus.

Quod cū

Cum autem hoc. Ex dictis infert quatuor consectaria. Primū ē istiusmodi omnis syllogismus in quo nō sunt p̄positiones.

Vnde lux consectarium primum.

Ad Confir. Ad Confirmandum. Ex dictis infert consectaria tria. Primum est, Quæstiones seu Conclusiones universales destruuntur per particulas oppositas. Particulares etiã per universales oppositas

In Confir. Et omnino non oportet. Consectariũ 2dm. Quæstiones universales non probantur per particulares. Sed per particulares per universales optime. Exempli gratia. Postquã probasti omnẽ hominem esse risibilem, probasti simul et aliquẽ hominẽ esse risibilem. Postquã autẽ probasti aliquẽ hominẽ esse Musicũ, non probasti omnẽ hominẽ esse musicum.

Illud etiã Item planum est. Consectariũ tertiũ. Improbare seu destruere multo facilius est quam probare.

Ex his. Quomodo igitur fiat. Conclusio Capitis et primæ partis lib.

Cap. XXVII.

CAPVT XXI

Argum. cap. et Divisio. Secunda libri pars, in qua de abundantia propositionũ seu de ratione medij inveniendi agitur. Dividitur caput in partes quinq. In prima exponuntur quædã præcepta generalia parandæ copiæ propositionũ seu inveniendi medij ad omnes quæstiones. in 2dã præcepta tradũtur singularia inveniendi Medij, ad concludendã directe quãlibet sigillatim quæstionem in tertia docetur. in Syllogismis ex Hypotesi eadem ratione inveniri mediũ, quo in indirectis. In quarta ostenditur artem explicatã quærendi medij habere usum in omnibus scientijs. In quinta Excluditur divisio ab arte inveniendi medium.

Sã vero. Quo autem modo Syllorum. Prima Cap. pars in qua tria membra sunt, Etiã est primũ, in quo habetur propositio præsentis do

sentis doctinæ eiusdemq. Utilitas.

Eorum igr. omnium. Membrū rdm in quo adducit p̄ mu- Otium ba
nctionē istiusmodi, res quædam habent singulares de quib.
scilicet alia omnia p̄dicantur, ipsæ autē de nullo velu Rerum omniū
ti Socrates Plato: quædā maxime vniuersales, quæ scilt diuisio. in
de omnibus alijs subsē contentis prædicantē, de ipsis au Singulares.
tē nihil, qualia sunt decem sum̄a genera: quædā sūt inter Vniuersales
illas duas mediū locū habentia, quæ scilt de alijs p̄dicā Intermedias.
tur et de illis quoq. alia, cuiusmodi sunt illa, quæ inter
iecta uocantur, vt homo animal.

Oportet autem ppoēs. Membrū tertiū, in quo ponunt de ijs aut
præcepta nouē generalia, de ratione inueniendi medij
thi est primū istiusmodi. In dispositionibus proponenda 1m præceptum
ē primū quæstio, quæ diuidenda in subiectū suū, et at generale.
tributū. Tandē et subiecti et attributi quæstionis eiusdē
videndæ sunt definitiones, et proprietates, hoc ē ante
cedentia consequentia et repugnātia. In his ēn vni
uersa ratio inueniendi medijs constituta ē. Iā ante Antecedentia
cedentia illa uocantur, quibus positis alia sequuntur, quid.
quo pacto Individuū omne dicitur esse antecedens
suæ speciei, species autē generis ꝛc. Consequētia aut Consequētia.
sunt, quæ alijs quibusdā positis consequūtur eadē, quo
pacto est species sui individui. Repugnātia in sup Repugnantia
sunt illa, quæ cū subiecto et attributo conclusionis
nequaquā conuenire possūt, quo pacto scilicet, homo
repugnet lapidi.

Distinguenda sunt etiam. Præceptū rdm, distinguen In consequē.
da sunt consequentia vt subiecti ita prædicati, quan rdm.
doquidē hæc non omnia sunt eiusdē rationis.

Illa ri sunt. Essentialia.

sunt propositiones pares (hoc est duæ) per quas fit probatio conclusionis principalis, aut nihil concludit, aut assumit aliquas propositiones non necessarias ad probandam conclusionem.

Itaque si 2dm. Consectarium. Perspicuum igitur est. Consectarium secundum. Termini in uno syllogismo sunt impares (hoc est tres) propositiones autem pares (hoc est duæ) Conclusio autem est propositionum pars dimidia, hoc est una.

At cum 3tium. Consectarium. Itaque si secundum. Consectarium tertium. Termini in syllogismo composito sunt plures uno, quam propositiones, hoc est si propositiones fuerint tres termini erunt quatuor. Si propositiones 4. termini erunt quinque et sic deinceps.

Conclusiones 4tum Consectarium. Cum autem pro prosyllogismis. Consectarium quartum. In syllogismo composito sæpe sunt plures conclusiones quam propositiones, Cum enim sunt tres termini, quartum autem addens habebis plures conclusiones. si quintum tum erunt conclusiones tres, et sic per consequens, quando quidem conclusiones explicantur ad medios terminos, excepto uno, rem hanc Aristoteles non declarat, nos tale exemplum accipimus. Sumo tres hosce terminos nempe substantia, uiuens. et auis Ex quibus efficio duas propositiones et unam conclusionem. Sic Omne uiuens est substantia. Omnis auis est uiuens. Ergo omnis auis est substantia. Addo quartum terminum Aquila, tunc habebo duas conclusiones. Unam quidem Omnis aquila est substantia per medium uiuens. Si sic argumentor. Omne uiuens est substantia. omnis aquila est uiuens Ergo omnis aquila est substantia. Alteram autem conclusionem habeto hanc. Omnis aquila est uiuens 2. medium auis. Si sic argumentor Omnis auis est uiuens, omnis aquila est auis Ergo omnis

aquila est uiuens

Caput XXVI. Periarij.

Quia vero habemus. Quarta Capitis pars in qua ostendit quomodo
questiones seu conclusiones alias facilius, alias vero diffici
lius probari vel refutari, antequam autem id ostendat Aristot.
adducit primo regulam per quam cognoscere possimus, quaenam
questiones difficilius et quae facilius probentur aut refu
tentur Sensus est. Quae in omnibus figuris aut saltem duabus
concluduntur illae sunt faciliores ad probandum vel refu
tandum, quae autem in paucioribus, illae difficiliores

Problema igitur affirmatiuum. Iam ostendit propositum. Sensus est Sane affirmatio
Questio vniuersalis affirmans difficillime probatur, siqui
dem in vnica tantum figura, vnicoque modo. hoc est Barbara
concluditur; facillime autem euertitur; siquidem per plures fi
guras et modos potest euerti, hoc est et per vniuersales
negantes, et per particulares negantes.

Perspicuum igitur est. Confert questionem vniuersalem cum Est autem
particulari docens vniuersalem facilius destrui quam par
ticularem. Ratio Vniuersalis enim euertitur, et a sua con
traria, hoc est vniuersali, et a contradicente, hoc est par
ticulari. Particularis autem non euertitur non nisi per
contradictorias destruuntur, hoc est, aut per vniuersa
les affirmes, si ipsae fuerint negantes, aut per vniuer
sales negantes, si ipsae fuerint affirmantes, quod certe
est difficillimum.

Particulares Conclusiones omnes in ipsis autem.
facile probantur difficile autem euertuntur, propterea quod
facile probantur, quia in omnibus figuris concluduntur
Difficile autem euertuntur, propterea quia non possunt
euerti nisi per contradictorias vniuersales quas con
struere difficillimum est.

Ad confirmandum.

Consequentium diuisio. Alia enim sunt essentialia, cuiusmodi sunt genera, species et differentiae. Alia propria, alia fortuita, seu accidentaria, adhuc alia sunt istiusmodi, quae attribuitur aliis secundum opinionem, quemadmodum parentum est consequens diligere liberos. Alia secundum veritatem, uti hominis consequens est al. Ex his consequentium generibus, maxime principua sunt essentialia, 2do autem loco reponenda sunt propria. tertio fortuita, uti quae omnium infirmissima sunt.

Sunt autem 3tium. Oportet autem eligere. Tertium Consequentia sunt sumenda universalia non autem particularia, neque indefinita. Ratio, Syllogismus enim ex universalibus constat, et non ex particularibus aut definitis.

Eodem modo 4tm. Similiter eligenda sunt. Quartum. Antecedentia sunt sumenda istiusmodi, quae in toto et universaliter rem antecedant, vel ex quibus totis res ipsa consequatur. Ratio huius praecepti eadem est quae superioris.

Ad ipsam 5tm. Ipsum vero consequens. Quintum. Signum universale non ad consequens seu praedicatum, sed ad antecedens seu subiectum est accomodandum. Ratio. Quia sicut consequens accomodetur, haec accomodatio, et inutilis erit, et falsam propositionem reddet.

6tm. Cum autem ab aliquo. Sextum. Consequentia sunt semper sumenda propinquiora rei non autem remotiora. Ratio, quia habitis propinquioribus seu minus communibus, habetur etiam remotiora, et communiora, idem dicendum est de repugnantibus.

7m Nec vero. Neque vero quasi vnitis. Septimum, Antecedentia quoque debent sumi propinquiora non remotiora.

Sumi quoque 8uum. ~~Neque vero quasi sumenda.~~ Octauum. Antecedentia non tantum illa sunt.

illa sunt sumenda, quae semper et necessario antecedunt, nec consequentia, quae semper, et necessario rem consequuntur, sed etiam quae frequenter, vel ut plurimum. Ratio. Quia conclusiones probantur, non tantum necessariae, sed etiam probabiles, ~~Probabilia sumenda sunt etiam~~ Nonnunquam consequentia non sunt eiusmodi sumenda, quae ad omnia consequantur, qualia sunt, quae vocantur transcendentia. Ratione istius praecepti inferriq adducent hanc, talia enim consequentia attribuuntur utriq extremo, atq sic fieret syllogismus ex duabus propositionibus affirmantibus, in 2da figura, quod est falsum

Volentibus igitur aliquid. 2da capitis pars in qua iam proponuntur praecepta specialia 4. singulis quaestionum generibus servientia, incipit autem a quaestione seu conclusione universali affirmante, docens qualenam medium, ad eam probandam sit sumendum sensus est Ad probandam conclusionem universalem affirmantem sumendum est medium istiusmodi, quod sit consequens subiecti eius, et antecedens attributi. Exempli gratia. Ad probandum omne equum esse corpus, sume medium animal, atq sic erit syllogismus in Barbara istiusmodi. Omne animal est corpus, Omnis equus est animal. Ergo omnis equus est corpus. Observa idem praeceptum posse accommodari conclusioni particulari affirmante in modo Darij. Ratio Quia universaliter qui aliquid probat, particulariter etiam simul probat.

Si vero non sit probandum. Transit ad quaestionem particularem affirmantem, ex figura tertia probandam. Sensus est. Sumendum est medium, quod utriq extremum antecedit. Exempli gratia ad probandam hanc conclusionem, aliqua voluptas est honesta sume medium Musica.

Cum autem nulli

gnum.

Nec vero

Cap. XXIIX.

Si igitur

Universalis affirm. medium.

Observa.

Si vero

Qndo vo Cum autem nulli inesse. Deinde docet ad probandā quæstionem universalē negantē debere sumi Mediū, quod sit consequens idē subiecti, attributi autē repugnans. Quod præceptū duobus tantū modis seruit, nimirū celarent et Cesare Exempli grā Nullū animal ē lapis. Omnis homo ē āl Ergo Nullus homo ē lapis. Itē Nullus lapis est animal Oīs homo est animal. Ergo Nullus homo est lapis. In Camestres autē sumitur mediū consequens attributi et repugnans subiecti. Vt Omnis lapis est animatus. Nullus homo est inanimatus. Ergo Nullus homo est lapis.

Quod si Quod si probandum sit. Vltimo p̄scribit rationem quærendi Medij ad probandam conclusionem particularē negantē. Tota autē hæc doctrina potest reuocari ad 3 p̄cepta. Primū est in Ferio et Festino, debet esse consequēs subiecti, repugnans autē attributi. Vtriusq exemplū hoc esto. Quoddā animal ē lapis. Quidā equus ē animal Ergo quidā equus nō est lapis. Et Nullus lapis est animal Quidā equus est animal. Ergo quidā equus nō est lapis.

1m præceptum.

2dm. Alterū in Baroco, debet sumi Mediū repugnans subiecto consequens autē attributo. vt Omnis homo est animal, Quædā arbor non ē āl, Ergo quædā arbor non est homo.

3tium. Tertiū in Felapton Bocardo et Ferison sumendū ē mediū antecedens subiecti repugnans autē Attributi, vt Nullus lapis ē āl, Omnis lapis est vitæ expers. Ergo Quoddā vitæ expers non est animal. Et Quidā lapis non est animal. Omnis lapis est vitæ expers. Ergo. Quodā vitæ expers non est āl. Et Nullus lapis est āl, Quidā lapis est vitæ expers. Ergo Quoddā vitæ expers non est āl,

Verum. Sic autem fortasse. Dicta p̄cepta 4. specialiter illustrat exemplis. Primo autem sumit duas vocales

nimirum. A.

nimirum A, quod significat attributum quæstionis propositæ. at E. quod significat subiectum eiusdem quæstionis, deinde adiungit. 6. Confirmantes, quarum priores tres, hoc est B, C. D pertinent ad A. seu prædicatum conclusionis ita ut ~~est~~ B significet consequens tum A. C vero eiusdem antecedens. D. repugnans. Tres aliæ nimirum F. G. H. pertinent ad G. seu subiectum conclusionis ita, ut F, significet consequens tum E, seu subiecti quæstionis. G. vero eiusdem Antecedens. H. repugnans. Earum autem sex consonantium, possunt esse novem combinationes nimirum. B G. Bageli, B H. Hebare, C G Cageti, C F Fecana, D F Dafenes, D G Gedaco, C H. Hocas. Quarum priores 6. sunt utiles, posteriores autem tres inutiles. Verum hæc ut facilius agnoscantur, descripserunt Dialectici figuram quadratam. Ad cuius latus sinistrum collocatur attributum quæstionis. A. ad dextram autem e regione subiectum. E. deinde in angulo superiore lateris sinistri collocatur. B. in inferiore. C. In medio autem eiusdem lateris. D. Similiter in superiore angulo lateris dextri collocatur. F in inferiore vero G; in medio lateris. H. Ceterum in hac figura continentur, tam utiles, quam inutiles combinationes. Combinationes autem seu coniugationes ut illas quibus consequentia, Antecedentia, et Repugnantia attributi conferuntur, cum consequentibus Antecedentibus, et Repugnantibus subiecti, ita ut inveniatur aliquis terminus, qui unus et idem ab utroque latere collocetur. Medium designatur duobus Elementis seu consonantibus.

A. scilicet Attributum.
E. Subiectum.
B. Consequens. A.
C. Antecedens.
D. Repugnans.
et hæc Attributi.
Subiecti vero.
F. G. H. similiter.

Priores modi
6. Utiles.
3. inutiles.

Figura eorum explicatur.

propter duplicem.

propter duplicē rationē, quarū vnā habet ad subiectum, alterā ad attributū, Memoriæ autē causa adinuenta sunt hæc vocabula. hoc est.

Fecana, Cageti, Dafenes, Hebare, Gedaco, Bageli, Febas, Hedas, & Hecas.

Vltimarū vocalium significatio.

In his vocabulis semper (Exceptis tribus posterioribus inutilibus) vltimā syllabā occupat aliqua vocaliū, hoc est. A. E. I. O. quæ significant conclusiones seu quæstiones, ita ut A. significet conclusionē vniuersalem agentem, E. vniuersalem negantē, I. particularē affirmantē. O. particularē negantē. Rursū in medio eorundē vocabulorū cōtinentur duæ vocales. E. et A. Ex quibus. E. significat subiectū. A. attributū cōclusionis. præterea aliquæ consonantes ex illis. 6. quæ accōmodatæ ad A, hoc ē prædicatū conclusionis et. E. hoc est subiectū eiusdem ostendent, qualenam medium sit sumendū ad illas conclusionē probandā quā vltima syllaba cuiusq vocabuli significat.

mediarū significatio.

Hæc in figura proponuntur sic.

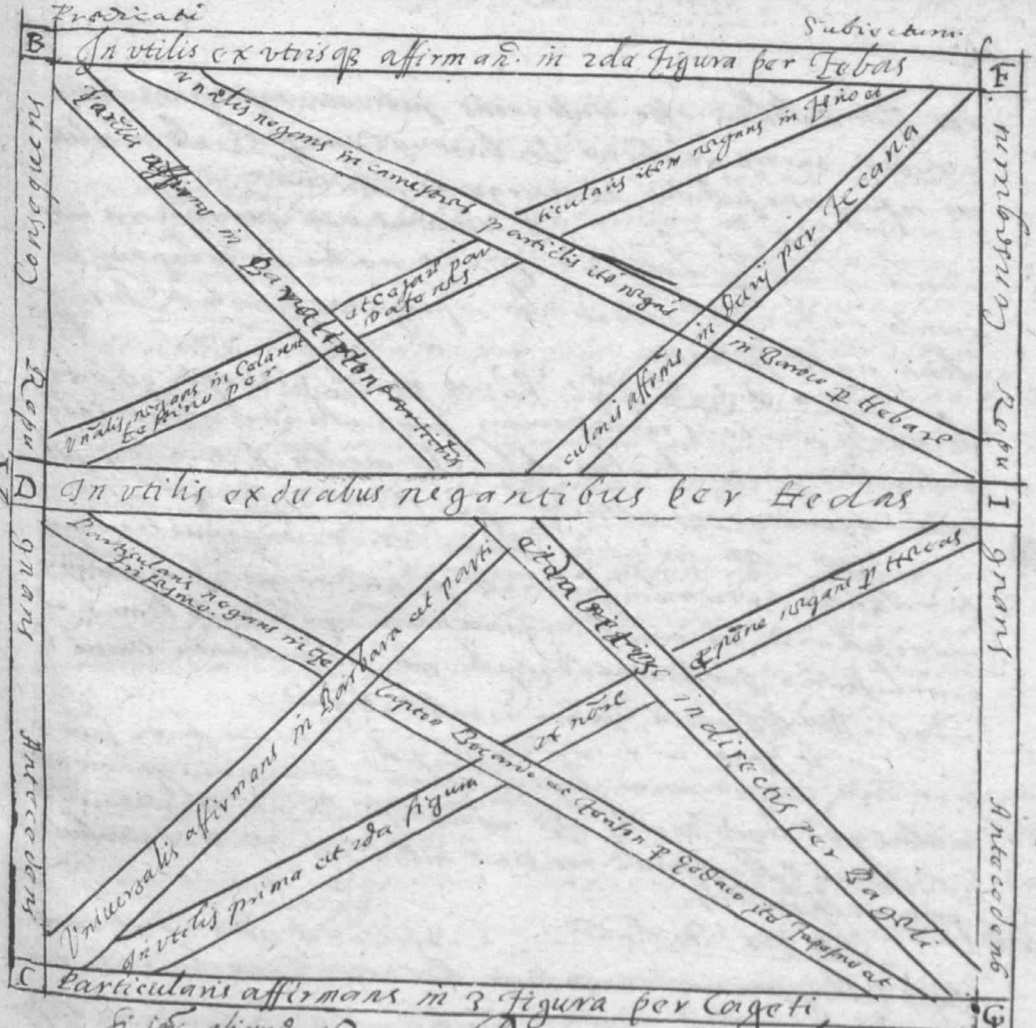
Predicati
Subiectum
B
In utilis ex vtrisqꝫ affirmañ. in 2da figura per Febas
F
Consequens
Vniuersalis negans in consequens particulis ꝺ negãs
Particularis affirmans in Barbara et Celarent per Darii
Vniuersalis affirmans in Celarent per Ferio
Particularis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis negans in Celarent per Ferio
Particularis negans in Celarent per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Vniuersalis negans in Celarent per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Vniuersalis negans in Celarent per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis negans in Celarent per Ferio
Particularis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis negans in Celarent per Ferio
Vniuersalis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Particularis affirmans in Barbara et Darii per Ferio
Vniuersal

um scilicet debere esse consequens subiecti, repugnans autem attributi. Servit itē dictio Hebare in Camestres, ubi mediū est repugnans subiecti, et consequens attributi.

Sivo D. Gedaco. Si vero D et H. Accomodat etiā quartū cui convenit dictio Gedaco, quae ostendit mediū in Felapton Bocardo, et Ferison debere esse repugnans attributi, Antecedens autē subiecti.

Quod si C. Bageli Sin H et B. idē sint. Adicit quintū praeceptū quaerendi medij serviens cōclusionibus particularibus affirmātibus indirectis particularibus debet esse mediū Antecedens subiecti, et consequens attributi per dictionē Bageli

Ac in consq. Cum autem Consequētiū Admonet ut Consequētia et antecedentia extremorū sumantur potius ea, quae sunt magis universalia. Sic enī maiorē argumentorū copiā habebimus ad conclusiones probandas. Exēpli grā ad probandū Omnē hominē esse substātiā, sume mediū Corpus.

Apertū. Constat etiam in tribus. Ex his quae hactenus dicta sunt infert tria consectaria, docens omnes alias coniugationes seu modos quaerendi medij esse inutiles. Primū consectariū ē hoc. Omnis syllogismus constat tribus terminis et duabus propositionibus.

omnes itē Et in praedictis figuris. Consectariū 2dm. Tres tantū sunt syllogismorū figurae in quibus omnes conclusiones probantur, id probat inductione

Item non esse eligenda. Tertiū Consectariū. nō est sumendū mediū, quod sit consequens, et subiecti et attributi, alicuius quaestionis, alioqui erit syllogismus in secunda figura, ex ambabus affirmātibus propositionibus quod dicendū nō est. Ex hoc patet. Mediū tale nihil conferre ad syllogismos affirmativos imoreq negans syllogismus istiusmodi mediū constituere potest, cū necessū sit ut istiusmodi mediū, quod scilicet est consequens utriusq extremi, de utroq extremorū affirmante p̄dicatur, quod in

syllogismis

syllogismis negantibus non datur, quandoquidem illi unam propositionem negantem alterum affirmantem.

Perspicuum quoque est. Explicat tres modos inveniendi medij inutiles, qui scilicet nihil valent ad concludendum, Primus est in signitus nomine Febas, idus Hecas, tertius Hedas. Primum indicat medium debere esse consequens et subiecti et attributi, quod dari non posse proxime dictum est. Aliâs daretur syllogismus in prima figura ex puris affirmantibus, Idus autem inducit medium antecedens attributi repugnans autem subiecti, quod etiam ad syllogismum conficiendum est inutile, quandoquidem tale medium subijceret maiori extremo negaretur in nostri. Atque sic in prima figura esset, minor propositio negans, quod dicendum non est. Tertius Hedas indicat medium repugnans utrique extremo, quod etiam concedendum non est, quandoquidem sic esset syllogismus ex puris negantibus et perinde inutilis.

Tres modi inutiles.

Liquet etiam, certa quaedam. Refutat duo praecepta antiquorum de ratione inveniendi medij. Primum est ad concludendam universalem negationem sumenda sunt duo media, unum consequens subiecti, alterum item consequens attributi, ita tamen ut illa media sint contraria, aut invicem sibi repugnantia. Exempli gratia ad probandum nullum cignum esse corvum sumantur duo media. Album et nigrum sicque concludatur dicta conclusione duobus syllogismis, quorum primus erit in secunda figura istiusmodi. Omnis corvus est niger, nullum album est nigrum. Ergo nullum album est corvus. Secundus in prima sic nullum album est corvus. Omnis cignus est albus. Ergo nullus cignus est corvus, quae conclusio erat proposita ad probandum. Aristoteles autem hanc rationem

Quod autem primum praeceptum inveniendi medij antiquorum.

quaerendi medij.

1ma ratio. quærendi Medij impugnat duabus rationibus. Primo quidē quia ad vnā conclusionē vno syllogismo probandā, vnū debet esse Mediū, et tale quod pertinebit ad subiectū et attributū, porrò hic sumantur duo media contra. 2do. quia talis ratio quærendi medij potest referri ad præceptū Aristotelicū tertiū,

2da.

Præterea sit B. Deinde in quibus contingit. Refutat alterū antiquorū præceptū, quod erat istiusmodi ad concludendā conclusionē particularē negantē sumendū sunt duo media sibi repugnātia, vnū repugnans attributi, alterū antecedens subiecti Exempli grā. ad concludendū quoddā corpus nō esse hominē sumantur media repugnātia sibi, Animal et Lapis. Cōcludeturq conclusio duobus etiā syllogismis. Primus erit in secunda figura, 2dus autē in 3tia sed et hæc rāo quærendi medij damnatur siquidē potest referri suo modo ad præceptū quartū Aristotelicū.

Cap. XXIX. Vt aut sit. Eodem autem modo habent Tertia pars Cap. in Prima præcepta inueniendi Medij iā adducta, docet seruire etiā syllogismis ducentibus ad absurdū, itē syllogismis ex hypothesi, atq modificatis ad hæc quæ eadē præcepta syllogismis ducentibus ad absurdū seruiāt duobus argumētis probat. Primū est istiusmodi, quia eadē est consideratio in syllogismis ostensiuis, sed directe aliquid probantibus et ducentibus ad absurdū, cum ambo sunt ex ijsdē tribus terminis. Alterū quia etiā syllogismi ducentes ad absurdū assumunt mediū, quod sit Antecedens, vel consequens vel repugnans extremorū, vtrūq argumentū probatur Inductione: Similiter fit etiam in alijs.

Hoc ēn ~~Hæc sane in quibus probemus~~ Ex quibus ex ijs quæ proxime dicta sunt, existimet syllogismū ostensiuū eundē

esse cum eo.

esse cum eo, qui ducit ad absurdum, ostendit discrimen eorum, quod scilicet ostensiuus vtraque propositione habeat vera; ducens autem ad absurdum, alterutra propositione habet falsa, sed hac de re ostendit Aristotel. de dictum lib. 2. Quod attinet ad alios.

~~Similiter fit etiam in alijs.~~ Transit ad syllogismos ex hypotesi adducens duo ipsorum genera, Vnum quod fit per transumptionem, alterum quod fit secundum qualitatem. Vtrumque istud genus habet rationem Medij eandem, qua omnia superiora. Eius scilicet quaestionis in qua transfertur dispositio. Quaerendum est medium, quod B. Antecedens, consequens vel repugnans extremorum, iuxta modos praescriptos Exempli gratia, si ad probandam hanc quaestionem. Petrus sentit transferatur dispositio ad quaestionem. omnis homo sentit; accipio medium, quod est consequens subiecti, antecedens autem attributi, nimirum animal. Idem accidit in syllogismis ex Qualitate (vocantur autem syllogismi idem qualitatem, illi, qui sumuntur a Comparatione, maioris, Minoris, vel paris) Exempli gratia, si probemus in Repub. Atheniensi fuisse vitia. A maiori hoc modo. In Repub. Sparta: fuerunt vitia. Ergo tanto magis in Atheniensium, quae Conclusio vt sit perfecte probata, opus est Confirmare Antecedens. Ad id autem probandum quaerendum est Medium ex antecedentibus et Consequentibus. Id autem potest esse Proditiones. Cum sic argumentor Vbi fuerunt proditiones ibi et vitia. Atque in Repub. Sparta. fuerunt vitia Atque sic per hanc probationem patet etiam probatio illius, nimirum in Repub. Atheniensi fuisse vitia, vtique deterius administrata fuerit.

In alijs quoque Hypothetico Syllogismo duo genera.

Sed et alio modo licet homo Addit, quod in quibusdam syllogismis ex hypotesi alia quadam ratione praeter eam quam antea attulit.

Nonnulla sunt

antea attulit inveniri Medium. Sensus est. Ad probandam quaestionem universalem affirmantem tale medium opus est assumere quod sit aptum ad particularem tantum probandam, ex hypotesi, hoc est, si Medium reciprocatur cum subiecto quaestionis. Exempli g. ad probandam hanc universalem affirmantem. Omnis equus est animal, Sumo medium aptum ad hinniendum, quod utrumque antecedit, quoniam enim aptum ad hinniendum reciprocatur cum equo, erit medium aptum ex hac hypotesi. ut Omne aptum ad hinniendum est animal. Omne aptum ad hinniendum est equus. Ergo Omnis equus est animal. Si enim convertatur minor simpliciter, erit syllogismus in prima figura, idem hanc rationem quaerendi medii fiunt syllogismi in 2da figura affirmantes, in tertia etiam universales

Eadem est

Eodem modo fit et in necessariis. Eandem rationem quaerendi medii inveniri in syllogismis modificatis docet. Ratio. Quia modificati etiam syllogismi iisdem terminis constant, eodemque modo dispositi ut ostensivi.

Ex iis

Ex dictis non solum constat. Ex dictis infert rationem seu Methodum dictam inveniendi Medii conferre ad omnes syllogismos, neque rem esse aliam praeter hanc. Id posterius iam est probatum; prius autem ita probat. Omnes tres figurae syllogismorum fiunt per Antecedentia, et consequentia (adde etiam repugnantia) Atque omnes syllogismi fiunt in tribus illis figuris. Ergo omnes syllogismi fiunt ex Antecedentibus et Consequentibus (adde repugnantibus). Minor patet ex capitulo 20. Maiorem probat dupliciter. Primo quia propositiones ex quibus syllogismi constant conficiuntur ex Antecedentibus et Consequentibus et Repugnantibus. Nempe quia omnis propositio constat subiecto, et attributo quorum illud est Antecedens, hoc autem Consequens (id tamen verum est si fuerit propositio affirmans, si enim fuerit negans tum erit repugnans)

Secundo quia

Secundo quia syllogismorum vis consistit in medio termino, ita, ut omnis inventio ad solum medium referatur. Medium autem sumitur ex antecedentibus et consequentibus quando quidem in prima figura parti antecedat, parti consequatur, in figura autem 2da perpetuo consequatur, In tertia denique antecedat. Caput XXX. Periorij. Omnium

Omnium itaque via est. Quarta Cap. pars in qua docet rationem quaerendi medij dictam servire omnibus quaestionibus probandis, idque in omnibus disciplinis. Ratio in textu clara. Adverte tamen hic loco usum terminorum cuiusque syllogismi, qui ostenditur quinque istis praeceptis. Obtrua.

Primum est. Paranda est copia eorum, quae extremum quaestionis consequantur, et antecedant (adde autem repugnantia) 1m praeceptum syllogismorum.

2dm. Antecedentia et consequentia et repugnantia per diversitatem syllogismorum, varie sunt disponenda, hoc est aliter in affirmantibus, aliter in negantibus. 2dm

Tertium. Syllogismum necessarium facturus, quaere media necessaria, dialecticum vero probabilia. 3tium.

Quartum. Repugnantia quaerenda sunt, tantum in syllogismis negantibus, antecedentia vero et consequentia, parti in affirmantibus, parti in negantibus secundum doctrinam superius traditam. Quintum ad singulas quaestiones probandas debent peti media ex illa scientia ex qua est ipsa conclusio assumpta. Caput XXXI. Periorij. 4tm. 5tm.

Divisionem autem. Quinta pars Capitis. In hac autem tria facit, Primo generaliter excludit divisionem ab arte inveniendi medij, quamvis enim divisio sit quaedam particula rationis quaerendi medij (est enim divisio syllogismus quidam imbecillus) tamen non concludit necessario, id quod probandum erat, ob eamque causam iure excludenda est a ratione quaerendi medij, vocatur autem divisio syllogismus imbecillus. Hoc igitur

imbecillus, propterea, quia, committit uiciū illud quod vulgo vocatur, petitio quæsiti, quando etenim in tali syllogismo petimus, vt concedatur id quod probandū erat, nihilominus tñ diuisio est syllogismus, quia quāuis nō id probat, quod erat probandū, probat tamen id, quod est cōmunius vniuersale scilicet aliquid, sub quo continetur, illud quod probandū erat.

Id quod. In demonstrationibus igitur cum. Idm̄ ē in quo probat diuisionē esse syllogismū potentē quæsitū, quia scilicet non probat, quod probandū erat sed petit, ut concedatur aliud q̄ cōcludit, quam quod concludendū erat, hoc est cōmunius. Hic philosophus ostendit per diuisionē diuisionis cū comparatione. Antiqui enim demonstrationē et diuisionē utebāt tanquā duobus instrumentis sciendi, ea tamen male separabant. ideo nunc cognoscenda vera eorum distinctio vt de cognoscatur, qualis nam sit syllogismus diuisio. Cōditio ergo demonstrationis est hæc, vt medium eius, vel vt æquale maiori extremo, vel inferius. E. g. si demonstretur hominē esse risibilem, per mediū rationale, vel omnē hominē esse animal, per mediū rationale; conditio autem diuisionis alia est siquidē accipit mediū, quod est natura prius, et superius maiore extremo, quandoq̄dē accipit pro medio genus, pro extremo autē maiore, differentias diuidentes illud genus. Obserua autē Aristotelē hoc loco, non considerare simpliciter diuisionē. Exempli grā, si quis dicat, Animal aliud est mortale, aliud immortale, et mortale aliud est rationale, aliud irrationale. Hic enī nullus est syllogismus, sed considerat Aristoteles diuisionē seu methodū diuisiuā, quatenus scilicet p̄ eam antiqui quærebāt cognitionē essentiæ cuiusq̄ rei, et inuestigabant.

Obserua.

et investigabat definitiones. ideo proponit exemplū defi
nitionis per divisionē vestigandæ istiusmodi. Homo ē ani
mal mortale, pedestre, bipes. Hæc autē definitio cū inve
stigatur methodo divisiva incipiendū est a genere et pro
gradiendū deinceps ad species. Sumitur Ergo genus ad
progrediamur dividendo donec perveniamus ad ultimā
differentiā, et perficiamus definitionē. Erit autē id per
divisionē animalis, et duas subdivisiones, hoc pacto, Omne
animal est, aut mortale, aut immortale. Atq; homo ē anim
Ergo homo est mortalis, aut immortalis, sed non id erat con
cludendū, siquidē debebat concludi hominē esse mortalē,
quod tamen ille qui dividit non probat, sed petit sibi con
cedi. Deinde subdivisio prior est hæc. Omne animal mor
tale est, vel pedestre vel bipes, Omnis homo est animal
mortale. Ergo omnis homo est, vel pedestris vel expes. Neq;
hic probatur id quod erat probandū, sed petitur subdivisi
o idā (quā tamen brevitatis causa omittit Aristoteles) et
hæc animal pedestre, vel ē bipes, vel multipes, homo est
animal pedestre, Ergo homo ē vel bipes, vel multipes: et
tū similiter petitur.

Perspicuum autem est nec ouerti Tertiū in quo probat di Perspicuū.
visionē, nihil valere ad probandā quæstionē negantem,
quia semper utraq; propositio in divisione sumitur af
firmans, siquidē et differentia de genere, et genus de
specie affirmante prædicatur. Itē nihil valet ad proban
dū accidens, vel propriū, vel genus, sed tantū ad de
finitionē quodā modo: atq; sic divisio ad unā tantum
quæstionē confert ex illis quatuor, quas Aristoteles

adducit decimo Topicorum cap. 11. Adeuenit vel valere ad ea in quibus dabitur, vtrum ex duobus contrarijs alicuo subiecto insit. Nam cum Exempli gratia Diameter, aut habeat, aut non communem mensuram cum latere, non tamen facile licet sumere communem mensuram, quam cum homo sit, vel mortalis vel immortalis sumeremus enim esse mortale, vbi igitur res est perspicua possumus vti diuisione, vbi autem obscura, tum requiritur aliud instrumentum.

Quare. Ex quibus igitur. Conclusio secundae partis libri.

Cap. XXXII. CAPVT XXIJ

Tertia et postrema libri pars in qua Aristotel. docet rationem resoluendorum syllogismorum, hoc est tradit methodum secundum quam syllogismos confusos ad suam formam redigere debeamus vniuersam autem resoluendorum syllogismorum rationem. Aristoteles absoluit praeceptis 21. quorum summa haec est, ut eligantur propositiones et termini, atque horum dispositio consideretur, tum syllogismi figura et modi discernuntur.

Dicendum. Post haec dicendum est. Proponit dicenda simulque naturam et vtilitatem artis syllogisticae exponit.

ad primum praeceptum. Primum igitur niti oportet. Primum praeceptum, in syllogismo confuso uidendae sunt duae propositiones. Ratio in textu clara, vbi tamen per maiores syllogismi partes intellige propositiones, per minores autem terminos tres maiorem, minorem et medium.

Cum. Deinde oportet inspicere. Vdum Praeceptum in his propositionibus uidendum est, utra sit vniuersalis et vtra particularis.

Quod si. Et si ambae propositiones. Tertium Praeceptum si aliqua propositionum deest supplenda erit, sin autem aliqua fuerit superflua, reijcienda erit. Ratio. Syllogismus enim non potest admittere plures propositiones nec pauciores duabus,

In quibus dum igitur.

In quibusdam igitur. Quartū preceptū. Cauendum est, ne putemus omnē orationē, ex qua aliquid necessario infertur, esse actu syllogismū. Ratio quia. Oratio ex qua aliquid necessario infertur, ē latior quā ipse syllogismus. At in nonnul. 4 tm. 5 tm.

Ita deinde facienda est. Quintū Preceptū. Propositiones resoluuntur in terminos tres. At ita

Ex terminis autem is. Sextū Preceptū. Videndū est quisnā exterminis, in quos resolutæ sunt propositiones, sit medius, ille scilicet, qui bis ponitur in propositionibus. At p medium 6 tm.

Si igr medium alij. Septimū Preceptū. Ex dispositione medij cognoscenda est figura, in qua sit ille syllogismus quem resoluis. ibi igr. 7 m.

Perspicuum igr est. Octauū Preceptū. In quo syllogismo non erit terminus, qui bis in propositionibus sumatur malus existimandus erit. Hinc igr 8 m.

Cum autem habemus. Nonū Preceptū. Figurā in qua syllogismus est factus, debemus cognoscere non tantū ex medio termino, eiusdē dispositione, verū etiā ex ipsa questione seu conclusione syllogismi. Exēpli grā. Si Conclusio fuerit universalis affirmans, certū est, illū syllogismum, esse factū in figura prima, quandoquidē in hac tantū universaliter affirmantē probamus. At vero 9 m. Cap. XXXIII.

Sæpe igr accidit. Ut in Decimū preceptū. Cauendū est ne indefinitā propositionē aliquā sumamus pro universali. Rāo. fit enim aliquando ut propositio aliqua indefinita existens vera, si conuertatur in universalē erit falsa. Exēpli grā. Hæc indefinita, Homo ē Grāmaticus, vera est Grāmaticus, si tamen eā conuertas in hanc universalē. Omnis homo ē Grāmaticus, iā falsa erit. Exēplā syllogismorū in quibus propositiones indefinitæ male ponuntur, pro universalibus, in textu Aristotelis duo sunt. Quorū primū ita Concipe. Aristomenes intelligibilis semper At eñ fieri 10 m.

bilis semper est. Aristomenes est Aristomenes intelligibilis.
Ergo Aristomenes semper est, Ubi maior propositio indefini
ta male sumitur per universalem. Alterum. Miccalus Musi
cus crastino die peribit. Miccalus est Miccalus Musicus cra
stino die peribit. Et hic maior indefinita male sumitur
pro universali Caput XXXIIII.

Sepe numero 11m. Sepe etiam accidit ut decipiamur. Undecimum Preceptum. Cauen
dum est, ne utamur nominibus abstractis, ubi concretis uti ne
cessum est, aliâs efficietur Conclusio falsa ex propositionibus
veris. Preceptum hoc Aristotel. illustrat exemplis omnium fi
gurarum. Primum est in Celarent istiusmodi. Necesse est nulli
morbo inesse sanitatem. omni homini inest morbus, Ergo necesse
est nulli homini inesse sanitatem, idem autem in Cesare, isti
usmodi, necesse nulli morbo inesse sanitatem, contingi om
ni homini inesse sanitatem, Ergo nulli homini inest morbus.
Ubi ambe conclusiones sunt falsae quavis, quamvis ex propo
sitionibus veris illatae. Huius autem rei est ratio, quod termini
abstracti assumpti sunt, Nam si concreti sumantur maior pro
positio utriusque syllogismi manifeste esset falsa hec nimirum
necesse est nullum morbidum esse sanum. Tertium autem in Darapti
Sic Contingit omni homini inesse sanitatem. Contingit omni ho
mini inesse morbum. Ergo contingit alicui morbo inesse sanitatem
ubi etiam conclusio falsa ex proponibus veris infertur propter
terminos abstractos, quisi convertantur in concretos, tum et propo
sitiones et ipsa conclusio erunt verae. Cap. XXXV.

Nec vero 12m. Nec vero semper nomen. Duodecimum preceptum. In syllo
gismo aliquando integra oratio sumenda est pro termino; ni
hilominus illa oratio unum tantum terminum constituet non plures

Cap. XXXVI. Cum autem 13m. Primum autem inesse. Tredecimum preceptum. Quan
do accipimus terminos syllogismorum separatim, debemus eos
accipere in casu recto, quando autem ex ijsdem terminis i
psum syllogismum constituimus, tum debemus eos adhibere

partim in

partim in recto parti in obliquo casu observata recta loquendi ratione. Exempla in textu Aristotelis sunt 8, quatuor affirmantes, et tres negantes in prima et 2da figura, unus ite negans in tertia. Affirmantes ita formentur. Sapientia est scientia. Rerum bonarum est sapientia. Ergo bonarum rerum est scientia. Alterum. Omnium qualium est scientia, Bonum est quale. Ergo bonum est scientia. Tertium. Omnium contrarionum est scientia. Bonum est contrarium. Ergo bonum est scientia. Quartum. Quarum rerum est scientia, earum est genus. Bonum est scientia. Ergo Bonum est Genus. Negantes vero sunt hi. Mutationis non est mutatio. Voluptatis est mutatio. Ergo voluptas non est mutatio. Idem Generationis non est generatio. Voluptatis est Generatio. Ergo voluptas non est generatio. Tertium. Ipsius risus est aliquod signum. Atque signum non est aliud signum. Ergo risus non est signum. Idem syllogismi possunt esse in figura idem propter idem maius extremum et medium. In tertia figura denique parem syllogismum extruit. Deo non est tempus opportunum. Deo est sua occasio. Ergo occasio non est tempus opportunum.

Caput XXXVII.

Iam vero hoc huic. Quatuordecimum Praeceptum Videndum est quonam modo termini accepti inter se sint affecti, hoc est num praedicatio in iis sit essentialis, aut accidentaria, item num pura, an modificata, adhuc num simpliciter an quadam tantum ratione, ad extremum nunc attributio sit simplex. ut Corvus est animal, an coniuncta, ut Corvus est animal nigrum. Illud autem 14m. Cap. XXXVIII.

Quod autem iteratur. Quindecimum praeceptum Quotiesne cessum est facere duplicationem, seu repetitionem alicuius termini in aliquo syllogismo, tum talis reduplicatio applicanda est maiori extremo, non autem medio. Exempli gratia. Bonum est scientia quia est bonum. Iustitia est bonum, Ergo iustitiae est scientia quatenus est bonum. Hic verus est Syllogismus sin autem reduplicatio accommodetur Medio tum erit Syllogismus falsus. id autem

Ut bonum quia est.

ut Bonū quia est Bonū scientia. Justitia ē bonū, quia est Bo
nū. Ergo iustitia ē scientia, vbi minor ē falsa, propterea quia
Cap. XXXIX. 16m. iustitia nō ē idipsū quod bonū, quandoquidē bonū extra iusti
tiā etiā inueniatur.

Oportet — Oportet etiam commutare. Sedecimū Preceptū Quoties occur
runt aliqua nomina, et orationes quae obscure sunt sū debent
mutari in faciliores, et si oratio aliqua longior fuerit, debemus
eā breuiorē reddere. Exemplū in textu.

Cap. XXXX. At vero. 17m. — Quia Vero non idem est. Decimū septimū preceptū. Videndū
est ne accipiamus pro eodē nomine, aliquod nomen sine ar
ticulo et cū articulo. (Cuius autē precepti valor ē in eo tantū
idiomate, in quo articuli pponuntur nominibus) vt quoniā in
ter ἄγαθον καὶ τὸ ἄγατον magnū ē discrimen, cū illud quan
docūq bonū, hoc autē sūmū bonū, aut saltem excellens aliquod
Bonū, tū nō debemus ista nomina confundere. Cap. XLI.

Nec vero 18m. — Hec autem nec in re. Decimū Octauū preceptū in quo
declarat quandā orationes quarū vis obscura videtur, vt scia
mus, quomō eas in syllogismos resoluere debeamus vt autē ea
quae hoc precepto continente facilius cognosci possint, quē admo
dū Artes adhibet tria Elementa, nimirū A. B. C. ita nos
adhibeamus ista tria nomina. hoc est maius extremū, quod
valet A. Mediū quod valet B. minus extremū quod va
Obserua. let C. Nota tamen orationes hasce istiusmodi idēm quas fit
resolutio syllogismorū in prima figura tantum. Quod autem
attinet ad textū Aristotelicū proponitur primo discrimen inter hāc
orationē. Cui mediū inest eidem omni maius extremū inē,
et hanc. Cui omne mediū inest, eidē maius extremū inest.
Est autē discrimen istiusmodi, quod prior oratio et propositio
nē minorē indefinitā. Maiorē autē Vniuersalē, ideoq talis
syllogismus resoluitur in Darij. posterior oratio vtraq pro
positionē habet, Vniuersalem, ideoq resoluitur in Barbara
Prioris Orationis Exēplū hoc esto. Omne pulchrū ē Bonū. Albū
est pulchrū

est pulchrum. Ergo Albe est Bonum. Posterioris Aristot. Exemplu omisit, potest tamen ita fingi. Omne nigrum est Quale. Omnis corvus est niger. Ergo omnis corvus est Qualis. Nota utrasq; has orationes esse syllogisticas.

Itaq; si. To α. To β. inest. Proponit oratione tertia non syllogistica, iuxta eius enim praescriptum erit resolutio syllogismi in Prima figura, cuius maior propositio erit particularis cui sive particulare sive vocale dederis, aut nihil concludes aut falso, Est autem Oratio haec. Maius extremum inest alicui medio. sit exemplum. Quoddam animal est quadrupes. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est quadrupes. Habes conclusionem falsam. Itaq; si

Si vero de quo To β. Proponit alteram orationem scilicet quintam istius modi. Si maius extremum inest omni medio, etiam medium, vel omni vel alicui inerit minori extremo sicq; fit syllogismus vel in Barbara. ut Si vero

Omnis homo est animal DA Omnis homo est al
Omne risibile est homo. Ergo ri Quidam bipes est ho.
Omne risibile est animal i Q bipes est animal

Sive Quod si To α. de eo. Adfert Orationem sextam non syllogisticam, quae est haec. De quo omne dicitur medium, de eo dicitur maius extremum. Non syllogistica propterea dicitur, quia si secundum eam fiat resolutio syllogismi, tum talis syllogismus in prima figura maiorem propositionem habebit Indefinitam, ex qua nulla conclusio elicietur. ut Animal est quadrupes, Omnis homo est animal. Ergo omnis vel aliquis homo est quadrupes, hic conclusio falsa propter maiorem indefinitam. Si vero

In tribus ergo terminis. Oratio septima syllogistica, cuius sensus hic est. De quo dicitur medium de eo omni dicitur maius extremum, sic enim recte fiat syllogismus, aut in Barbara, ut Omne bipes est animal, Omnis vel aliquis homo est bipes, Ergo omnis vel aliquis homo est animal; Ubi igitur

Illud nos non lateat

Caput. XLII.

Nec vero. 19m. Illud nos non lateat. Praeceptum decimum nonum cuius sensus hic est. Quoties syllogismus compositus erit resoluendus, tum simplices syllogismi, ex quibus scilicet compositus constat, non omnes sunt referendi ad vnam figuram, cum aliquando contingat alios syllogismos simplices in alijs etiam figuris construi.

Cap. XLIII.

Ac indefin. 20.m. Quod attinet ad rationes. Praeceptum vigesimum quod seruit syllogismis definitione aliqua euertentibus. Huius sensus hic est. Quandoquidem constat, quod si vna pars definitionis euertatur tota definitione ruere, ideo in syllogismo definitionem destruente pars tantum definitionis est assumenda illa scilicet quae perperam ad definitionem est translata.

Cap. XLIV. Iam erit 21m. Iam vero conari non debemus. Praeceptum vigesimum primum quod seruit syllogismis ex hypothesi, quorum duo genera adfert, vnum quod dicitur ex transumptione, alterum quod ducit ad incommodum. Hoc loco est primum. Sensus est. Syllogismus ex transumptione, partim resoluitur partim non resoluitur in figuram. Non resoluitur ratione illius probationis quae fit ex hypothesi. Resoluitur rursum ratione probationis eius propositionis quam ex hypothesi seu ex conuentione et pacto probandam sumimus. Huius rei exemplum Aristotelicum est istiusmodi. Aliquis probaturus ex pacto scientiam contrarionem non esse vnam sinimirum probauerit contrarionem non esse vnam facultatem supponet sic. Si non est vna facultas contrarionem, nec scientia eorum erit vna. Deinde syllogismo concessiuo probabit contrarionem non esse eandem facultatem assumpto medio salubre, et insalubre erit autem syllogismus resolutio in figura tertia. Sic. Salubris et insalubris non est vna facultas. Atqui salubre et insalubre sunt contraria. Ergo aliquorum contrarionem non est eadem facultas. Vbi vides syllogismo concessiuo probatum esse contrarionem non esse vnam facultatem. Contrarionem autem non vnam esse scientiam, probatum etiam est.

etiam est, sed saltem ex hypothesi, et non per syllogismum.
Similis est ratio eorum. Adfert 2dm genus syllogismorum ex hypothesi illud in mirum, quod ducit ad incomodum. Tales syllogismos etiam partim non resolui, partim resolui docet Aristot. Non resoluuntur ratione conclusionis principalis, cum sint non sint syllogismi; sed tantum probationes ex hypothesi, quia si neganda est contradictio conclusionis, eo quod ex ea sequatur aliquod absurdum certe concedenda est ipsa quaestio: quandoquidem semper, altera pars contradictionis est vera et altera falsa. Resoluitur rursum ratione ipsius deductionis ad incomodum, quae deductio fit per syllogismum in certa figura, certoque modo facta. Differunt autem a praedictis. Indit quomodo inter se differant, duo adducta genera syllogismorum ex hypothesi. Primum genus itaque differt, a 2do in eo, quia in primo opus est conuentione et pacto, alias nil concludet, in secundo autem minime est opus pacto et conuentione: idque vel propterea, quia id ad quod fit deductio, manifeste est falsum, vel propterea quia si ex duobus contradictorijs unum est falsum alterum omnino debet esse verum. Exempli gratia. Si ponatur diameter esse commensurabilis lateri quadrati id manifeste veritati repugnat, cum sic sequatur, paria esse aequalia imparibus. Sin autem id est falsum, et illud erit falsum, ex quo hoc sequitur, atque proinde eius contradictorium erit verum, hoc scilicet. Diameter non est commensurabilis lateri. Quaecunque autem. Hactenus docuit quomodo ex oratione aliqua confusa erruerentur syllogismi atque in certas figuras resoluerentur, et certos modos. Nunc vero docet quomodo syllogismi facti iam in certa figura, certoque modo resoluuntur in alias figuras aliosque modos.

Nota autem tres tantum syllogismos posse resolui ex una figura in aliam.

Eodem pacto

Differunt autem

Cap. XLV.

In quaestione

figuer in aliá, et ex uno modo in alteú, qui ostenduntur in pla
nibus figuris pluribus q modis, qui aute non nisi in una figu
ra C. quales sunt omnes vniuersales affirmantes) vnoq modo reso
lutiõe ipsius modi non admittunt. Ramus 4to

Rá si de Ex syllogismis autem. Docat quomodo Calarent
resolueatur in Cesare facta in minẽ conclusione simplici maio
ri propositionis. Est autem Conuersio simplex propositionem
illa per qua subiectũ migrat in locũ attributi et contra, ser
uata in eis omnino eadẽ quantitate. vt Nullus lapis é animal, Nul
lũ animal é lapis. resolutionis cũ Calarent in Cesare Exem
plum Esc esto.

Ce Nullus lapis est animal	Ca Nullũ animal é lapis
La Omnis Adamas é lapis	Sa Oĩs Adamas é lapis
rent. Nullus Adamas é al.	re Nullus adamas é al.

Hoc idẽ fiet Similiter q̃ fit Resoluit Fenio in Festino
Conuersione simplici maioris propositionis sũ.

Fe Nullus lapis é hõ	Fe Nullus homo é lapis
ni Q adamas é lapis	sti Quidã Adamas é lapis
o Q adamas nõ é hõ	no Q adamas nõ é homo.

Ex Syllogismis autem Quod si affirmatio negatur. iungatur Adfert modos resolutionis hyl
logismorũ figuræ secũdæ, qui facto nimirũ resolueatur in figu
rã primã. Hoc autẽ loco generalẽ adfert doctrinã, du dicit
syllogismos vniuersales figuræ secũdæ factos, nimirũ in Ces
re et Camestres posse resolui omnes in figurã primã. Dar
ii darii autẽ nõ omnes, sed q̃ dumtaxat qui sunt in Festi
no. Assit n. To x. nulli C. Resoluit modũ Secundæ fi
faciamus ex gurę Cesare in Calarent facta conuersione simplici ioris
quod si ipsi Quod si affirmatio negatur. Resoluit Camestres in Cala
rent facta conuersione simplici, at minoris propositionis et co
clusionis adiecta præmissarũ transpositione, ita ut q̃ fuit ter
tia Camestres ea fiebat é minor cũ calarent; quæ autẽ fu
it minor q̃ Camestres ea erit tertia Calarent Maior. E
xempli gratia.

Camestres,

Ca	Omnis homo é animal	Ce	Nullũ animal é lapis
mes	Nullus lapis é al.	la	Omnis homo é animal
tres	Nullus lapis é homo.	ront	N. homo est lapis

Si vero syllogismus sit. Resoluit Festino in Fen Quod si vacid
o facta conversione simplici maioris.

Cum autem affirmatio iungitur. Ondit Baroco nõ posse re
solui in primã figurã. Rão. Quia maior eõ Baroco non po
test converti simpliciter cum sit universalis affirmans; sin
autẽ convertatur per accidens iã sic erit particularis. Quoni
ã autẽ minor etiã est particularis nullus erit syllogismus.
Iã ex puris particularibus nihil colligitur diximus in cap. 4to
syllogismũ in Baroco facto resolui in Barbara per reductio
nem ad incommodũ sic.

Ba	Omnis homo é al	Bar	Omnis homo é animal
ro	Q lapis nõ é al	Da	Omnis lapis é homo
co	Q lapis nõ é homo	ra.	Omnis lapis é animal.

Rursus syllogismi qui sunt. Descendit ad resolutionẽ Neq itẽ
primæ figuræ in tertiã et contra tertiã in primã. premit
tit autẽ doctrinã generalẽ istiusmodi. Non omnes syllogismi
figuræ tertiæ resoluũtur in primã (excipiuntur eñ illi qui sũt
facti in Bocardo.) Omnes autẽ syllogismi figuræ primæ resol
uunt in tertiã. Sed tñ membrũ doctrinæ posterius intelligẽ
dũ é de syllogismis primæ figuræ particularibus, qui soli
admittunt resolutionẽ in figurã tertiã nõ itẽ de univer
salibus, quandoquidẽ in figura tertia omnes syllogismi sunt
particulares.

Insit vi Zo α. omni β. Resoluit modũ Darij in Da Faciamus eñ
tisi conversione facta simplici minoris Exẽpli gratia.

Da	Omne al sentit	Da	Omne animal sentit
ri	Q homo é al	ti	Quoddal animal é homo
i	Q homo sentit	si	Quidã homo sentit

Itidemq̃ si privativus. Resoluit Ferio in Ferison Eadẽ erit rão
conversione.

conuersione minoris simpliciter facta vt

Fe Nullū al est lapis	Fe Nullū animal ē lapis
ri Q equus est animal	ri Quoddā al ē equus. Ergo
o Q equus non ē lapis	son Q equus nō est lapis

Ex raciocina: Ex Syllogismis autem qui sūt. Resoluit deinde syllogismos figurē tertiā in primā. Syllogismos tamen primæ figuræ intellige non omnes sed particulares tantū, hoc ē Darij et Ferio, ita ut Syllogismi particulares affirmates figuræ tertiæ resoluantur in Darij. Particulares autē negantes in Ferio, quanquā Bocardo resolui non poterit vt mox dicetur.

Ponamus eā Attribuatur enim omni ꝟ. Resoluit Darapti in Darij conuersione minoris per Accidens. vt

Da Omnis homo ē al	Da Omnis homo ē animal
ra Omnis homo ē suba	ri Q subā est homo
pti Q subā ē animal	i Q subā ē animal

Eadē erit Et si to α. insit omni ꝟ. Resoluit Datisi in Darii conuersione minoris simpliciter facta

Da Omnis homo ē al	Da Omnis homo ē animal
tis Q homo ē Musicus	ri Q Musicū ē homo
i Q Musicum ē animal	i Q musicū ē animal.

Quod si Quod si to β. insit omni ꝟ. Resoluit Disamis in Darij maioris et conclusionis conuersione simpliciter facta ad huc transpositis p̄missis ita ut quæ fuit Propositio maior in Disamis, eadē debet esse minor in Darij. quæ autē minor in Disamis ea maior in Darij. vt.

Dis Quoddā al et raonale	Da Omne al ē corpus
a Onē al est corpus	ri Q raonale ē al Ergo
mis Q corpus ē raonale	i Q raonale ē corpus.

Ac vbi raō Et si priuatiuus sit Syllogismus. Resoluit Felapton in Ferio conuersione minoris facta per Accidens vt

Fe Nullus homo est lapis	Fe Nullus homo est lapis
lap Omnis homo ē al	ri Q al est homo
ton Q al nō ē lapis	o Q al nō ē lapis.

Similiter fiet.

Similiter fiet si minat̃ universalem. Resoluit Ferison in Ferio conuersione simplici minoris. Hoc idē fit

Si vero in parte accipiatur. Ondit Baroco resoluī nō posse. Rāo. Quia minor non potest conuerti nisi in particularē, cum autē maior etiā sit particularis nullus erit talis Syllogus Quod si regāt

Postremum autem &c. Concludens resolutionē primæ figuræ in tertiā ac tertiæ in primā docatur utrobiq; resolutionem eē per conuersionē minoris propositionis, quod tamen falsū ē ostendimus, verē quidē ac mōstrauimus Proprietio maior conuertenda simpliciter fit maior in resolutione eius ad sua ꝑmissas vera vtiq; est doctrina. Aristotelica Constat

Ex Syllogismis autem qui. Resoluit tamē ꝑ figurā se cundā in tertiā ac contra tertiā in secundam. Quoniā autē Syllogismi vltā figuræ quidē sunt vniuersales, qui naquā ꝑ mixtura figuræ cōcludi possunt, huius doctrinā presentē conuenire solis particularibus. Sensus itaq; doctrinæ ꝑsentis hic ē. Festino resoluitur in Ferison. Baroco autē nō resoluitur in ullū modū figuræ tertiæ. Ex his autē

Cum ni propositio vniuersalis. Resoluit Festino in Ferison conuersione maioris ac minoris simpliciter facta vt. Nam si

Fe	Nullus lapis est animal	Fe	Nullū animal ē lapis
sti	Quoddam animal	ni	Quoddam ē homo. Ergo
no	Quidam homo nō ē lapis	ron	Quidam nō ē lapis

Cum autem To &c. omnis &c. Ondit Baroco nō posse resolui in figurā tertiā. Rāo. Quia maior non potest conuerti simpliciter. Si autē conuertat ꝑ accidens hūmodi Syllogismus expunit particularibus. Quod si

Ex tertia quoq; figura. Adfert resolutionē figuræ tertiæ in secundam. Sed syllogismorū tanhē negātiū, cū affirmantes in eā figurā resolui nō possint. Propterea qā secunda figura nullū syllogismū affirmātē admittit Resoluentes

Ut si To &c. inest nulli V. Resoluit Calapton et Ferison in Festino et Calapton quidē ꝑ conuersionē maioris simpliciter minorē autē ꝑ accidens vt.

Ferison.

Te Nullus homo è lapis — Te Nullus lapis è homo
ri Q homo è animal — sti Q al est homo
son Q al nō è lapis — no Q al nō è lapis

Quod si priua — Si vero propositum priuatiuum sit. Docet resolutionē nullam esse τῶν Bocardo. Rāo in textu clara

Perspicuū — Perspicuum igr est eosdem. Ex ijs quae dicta sunt colligit Baroco et Bocardo non posse resolui in figurā idam et tertiā quandoqdē neq in primā resoluūtur. Addit autē Arlēs, quod quoties hi modi confirmandi sunt per primā figurā tū id debet fieri per deductionē ad incōmodū. Hoc è modus Baroco cōfirmabitur per Barbara deductione ad incōmodū. Si ex maiore propositione τῶν Baroco et contradicente conclusionis, quae debet ēe minor in Barbara inferat contradicens nōis τῶν Baroco. Similr si ex contradicente conclusionis τῶν Bocardo q debet esse maior in Barbara ex minore eiusdē inferat contradicens maioris etiā τῶν Bocardo.

CAPVT XXIII

Cap. XLVI.

Argtm cap. & diuisio — Qm interdū in syllogismis adhibentur termini infiniti ideo p'senti capite adfert rationē eorē resoluendorē, quandoqdē hi diuersā resolutionis rationē subeant. Potest autē Caput hoc diuidi in duas partes in Prima ponitur discrimen inter p'dicatū finite negatū E. grā. Non è albū, et infinitè affirmatū E. grā. Est non albū. Idō ex discrimine assignato inter dicta p'dicata colligit Arlēs diuersas eorē esse resolutiones

Necessario — Refert autem in problemate. Prima Cap. pars vbi primo ondit hanc considerationē quā quaeritur, nam idē valeat Attributū negatū, et Attributū infinitū pertinere ad resolutionē syllogismorē.

Neq ōn — Neq ri idem sunt. Adfert duplex discrimen inter Attributū negatū et infinitū. Primū discrimē est istius modi, quod nō unū et idē significent Exēpli grā. Aliud significat Non esse albū et aliud Est non Albū. Aliud Non

potest

potest ambulare, et Aliud Potest non ambulare.

Nec eius dicti, esse album. Discrimen rdum. Cuius Nec huius
hic sensus est. Attributū negatū habet affirmationē sibi oppositā
contradictoriē; Contra Attributū infinite affirmatū nō habet
Excepti grā. Non ē albū. Hæc negatio habet oppositā sibi affir
mationē Est albū, quā nō habet alia niminē Est nō albū.
Sic igitur patet non omne albū et Esse nō albū, nō idē valere

Cuius rei ratio hæc est. Tribus argumētis cōfir Cuius rei
mat adducta discrimina inter Attributū negatū et Attri
butū infinitū. Unū sumitur a ꝓpositione, quod ē istius modi
Ut se habet hoc Attributū. Potest nō ambulare ad illud, Po
test ambulare. Hoc itē. Potest non scire bonū, ad illud Po
test scire bonū, Sic se habet hoc Attributū. Esse nō albū, ad
illud Esse albū. Atq huic Attributo. Potest nō ambulare, non
hoc Attributū affirmatū opponitur. Potest ambulare; sed illud
Negatū. Nō Potest ambulare. Simlr huic Attributo. Sat nō bo
nū, non hoc Attributū affirmatū opponitur Sit bonū; sed il
lud negatū. Non sit bonū. Neq ista duo rē ē valent, hoc est
non sit bonū, et sit nō bonū, Similiter nō potest ambulare,
et Potest nō ambulare. Ergo neq hoc Attributū. Est nō albū
illud habet oppositū, Est albū; sed potius nō ē albū. Probatur
maior ꝓpositio. In illis enī Attributis tō sit et Potest idem
valet, quod verbū est in alijs. Minor autē probatur deducti
one ad Incōmodū Sic. Si enī huius Attributi. Potest nō ambula
re esset illa opposita Potest ambulare. Siq Potest nō ambu
lare. Potest non scire idē valet quod nō potest ambulare, se
quetur contradicentia simul in eodē esse vera niminē pt,
nō ambulare et Non potest ambulare. Atq hoc Absurdū
ē. Ergo et illud. Probatur rursū consecutio sic. Nā hoc pt
ambulare, et illud Potest nō ambulare sunt simul in eodē
vera, cum idē homo habeat in se potestatē simul et ambu
landi

landi, et non ambulandi Quemadmodum etiam idem homo simul
sit bonum, et non bonum. Restat igitur ut dicamus. Huic
Attributo. Potest Non ambulare, non hoc esse oppositum. Potest
ambulare, sed illud non potest ambulare. Atque sic Affirma
tio infinita, non idem valet, quod simplex negatio ut infinita

Hoc idem. Neque idem est esse non. Argumentum rationem, quod ita
concipe, si idem esset Attributum finitum negatum, cum Attri
buto infinito Affirmato, haec quoque Attributa idem essent
Non est aequale, et Est non aequale. Atque hoc dicendum non est
Ergo neque illud dicendum erit. Probatur Assumptio. Huic e
nim Attributo. Non est aequale, Potest dari subiectum isti
usmodi quod sit non Ens cum sit pura negatio, quod
enim non est, illud neque aequale, neque non aequale dici
potest; huic autem Est non aequale omnino debet dari
tale subiectum, quod revera existat. Itaque ut constet Non
esse aequale non idem valere quod Est non aequale seque
tur inde Attributum finitum negatum non idem valere quod At
tributum infinitum affirmatum valet. Argumentum tertium si At

quam hoc Praeterea haec est non album.
tributum finitum negatum idem esset cum infinito affirmato, ea
dem semper simul vera erunt. Hoc est absurdum Ergo et illud
Probatur assumptio, aut potius declaratur exemplo istius modi
sicut enim ista duo Attributa. Non est lignum album, et Est lignum
non album. Utrique autem Attributo adiungatur idem subiectum E
xempli gratia Lapis, sic: Lapis non est lignum album et Lapis est
lignum non album. Ubi quondam priorem videtur veram posteriorem
vero falsam indicium certum est. Attributa illa non idem valere
siquidem simul vera non sunt et per consequens omne At
tributum finitum negatum differt ab Attributo infinito Affir
mato.

Quare

Quare perspicuum est. Docet iam quinam illi Affir- Quodsi
mationi infinitae, nimirum est non Bonum, opponatur ne
gatio. Dicit ergo illi Affirmationi Eam negationem opposi
tam esse. Non est non Bonum.

Habent autem hunc ordinem. Pars Cap. 2dam in qua 2 Porro
facit. Primo tradit consecutionem Attributorum infinite Af
firmatorum, et finite Negatorum, item finite Affirmatorum, et
infinite negatorum. 2do resolutionem eorundem adfert. Ante
quam autem primum illud doceat adfert primo ordinem quen
dam quatuor attributorum. Quarum prima est Affirmatio fini
ta notata signo A. ut est Bonum. Altera negans fini
ta notata signo B; ut Non est Bonum. Tertia Affirmans
infinita, notata signo C. ut. Est non bonum. Quarta negans
infinita notatura signo D; ut, Non est non bonum. Haec autem
omnes Attributiones iuxta Aristotelis doctrinam ita sunt dispo
nendae ut Primo ponatur A. Eiusque regione B, sub B.
ponatur. C. sub A. D. sic

A Est Bonum. B. Non est Bonum

D. Non est non Bonum C Est non Bonum

Quibus ita dispositis dicit Aristoteles aliquam ex iis Attributi
onibus de aliis rebus praedicari posse; quamvis omnes con
iuncti sumptae, omnibus et singulis rebus convenire non pos
sint. Cuiusvis igitur inerit Assignat rationes deinceps At in quacumque
consecutionis quae inveniuntur inter assignata quatuor at
tributa. Prima est hoc loco ipsius modi: ab Affirmante haben
te Attributum infinitum ad negantem, habentem attributum finitum
optima est consecutio, non contra, ut Est non bonum. Ergo Non
est Bonum; malo autem fit contra neque enim sequitur. Lapis non est

lignum album

lignū albū. Ergo lapis est lignū non albū.

Contra aut. Contra cuicunq; inest. Consecutio 2da ab Attributione Affirmatiua, habente p̄dicatū finitū, recte sequitur negatiua, habens p̄dicatū infinitū, vt ē Bonū. Ergo Nō ē non Bonū; non tū contra. neq; eñ bene dixeris Lapis nō ē lignū nō albū. Ergo lapis ē lignū albū.

Constat etiā. Et cuicunq; 2o f. inest. Confert Attributionem affirmantē finitā cū attributione affirmante infinita, docens eas nō posse esse simul veras, neq; eñ aliqd potest ēe simul Bonū et nō Bonū. Exēpli grā. Virtus cum sit bona non potest esse non bona.

Quāuis B. Non tamen de omni ō dicitur. Confert rursū attributione negantē finitā, cum negante infinita, docens ambas simul posse esse veras, id enim quod non ē, neq; bonū ē neq; non bonū.

Eundē ra. Huic collocationi similis. Supra dicta dogmata accōmodat etiā propositionibus priuātibus in quibus Attributū significat priuationē alicuius formæ, si nimirū cōfertur cū propositionibus simplicibus negantibus, et eñ ad affirmātē priuatiuā optime sequitur negatiua simplex; vt ē inæquale. Ergo Nō ē æquale, non contra, itē ab affirmante simplici, recta sit consecutio ad negātē priuatiuā, non contra, in eo eñ, quod nō est, vel etiā si ē, nullā tamen habet quātitatē Ambæ negantes veræ sunt, siqdē id neq; æquale, neq; inæquale ē; falsæ vero ambæ affirmantes, sed attributiones priuantes et simplices ita possunt disponi A. Est æquale B. Non est æquale D. Nō ē inæquale C. Est inæquale

Ac in reb. Quinetiam in multis quorum Discrimen attributorū infinito affirmatorū, et finito negatorū repetit.

Cum autē constet.

Cum autem constet Hactenus egit de discrimi- Sa vero
ne attributi infinite affirmantis, et negantis finitae, nunc iam
omnia dogmata superius adducta, ad raciocinandi rationem
accomodat, docens attributa infinite affirmata aliter re-
solui, et aliter finite negata, hoc est attributa infinite af-
firmata resoluuntur in syllogismum affirmatiuum Exempli gra
Omne animal est non album. Omnis homo est album. Ergo omnis homo
est non albus. Attributa autem finite negata resoluuntur in syllo-
gismum negantem ut Nullum animal est album Omnis homo est al
Ergo Nullus homo est albus, utriusque ratio haec est, quod af-
firmatio et negatio nequaquam eodem modo probari possunt
et alij sunt syllogismi affirmantes alij negantes
Simpliciter autem Regreditur adhuc ad ratio- Aut ut semel
nem consecutionis eorundem attributorum explicandam, conuersa au-
tem haec doctrina potest exponi tribus hisce hypothesibus, qua-
rum prima est haec sumantur duo termini contradicentes,
Exempli gratia. Animal, non animal secundo sub his duobus
terminis ponantur uniuersaliter contradi: homo, non homo
Tertio ex Affirmatione unius contradictionis sequatur af-
firmatio alterius E. gratia ex homine sequatur animal non
autem contra Has Hypotheses contemplare in figura.

A B

D C

Inde colliguntur haec theoremata quatuor, Primo ex non ani-
mali sequitur non homo. 2do Ex non homine non sequitur non
animal Tertium Animal et non homo possunt eidem conuenire
Quartum Non animal et homo eidem conuenire non possunt Theo-
rema primum probat. Sit. Si enim ex non animali non seque-
retur non homo Ergo aliquando. Non animali conueniret

homo per Edem.

homo per secundam hypothesim, quidquid enim est, illud aut homo est, aut non homo. Atque ex non animali, non potest sequi homo, quandoquidem ex homine sequitur animal per tertiam hypothesim conficeret, ut aliquid simul et animal sit et non animal. Sed nihil potest esse, animal et non animal. Ergo constat ex non animali sequi non hominem.

Pa vero — Rursus quia Zo V non reciprocatur. Probat tertium animal non reciprocatur cum homine per tertiam hypothesim. Ergo aliud quod est animal (puta equus) cui non convenit homo, atque sic conveniet ei non homo.

B vero — Verum Zo C et Zo V. Probat quartum ex homine enim sequitur animal, si igitur aliquod non animal esset homo, tunc aliquod animal esset non animal, quod tamen absurdum est.

Constat igitur — Perspicuum igitur est. Probat theorema 2. Animal et non homo alicui conveniunt (puta equo) et idem aliquando sunt. Ergo si ex non homine sequeretur non animal esset aliquid huiusmodi, quod et animal sit, et non animal quod certe absurdum est.

At vero — Interdum vero etiam. Obiectionem proponit adversus theorema 2dum, videlicet enim valere consecutio a D ad B, circa hanc obiectionem tria facit. Primo inquit hunc errorem propterea accidere, quia contradictio mala assumitur. Deinde proponit exemplum in elementis, in quibus erigit probationem quam vult confirmare consecutionem a D ad B. Cuius probationis haec summa brevis est. Si valet consecutio a C. Est non bonum, ad A non est bonum valet etiam ab Q. Neque non est bonum, neque est bonum, ad G. Neque est non bonum, neque non est non bonum. Atque si valet ab Q ad G valet etiam a D. Non est non bonum, ad B est bonum. Si igitur valet a C ad A, valet etiam a D ad B. Tertio solvit obiectionem negando hypothesim, quam duae propositiones.

positiones contradicentes non possunt habere unam contrariam. Ideoque E non potest contradicere A. B. quae sunt contradicentes. Similiter E non potest contradicere C. D. cum etiam sint contradicentes. Ergo hypothesis praesupponit falsum illud scilicet quod duorum oppositorum una sit negatio.

IN ARISTOTELIS ANALITICORUM PRIORUM SECUNDUM LIBRUM ANNOTATA.

CAPUT I

+ Duo in hoc capite tradit. Primo repetitionem brevem dictorum 2do Expositionem primae potestatis syllogismorum, hoc est rationem colligendi plures conclusiones ex uno et eodem syllogismo. Argumentum cap.

In quot igitur Primum hic est repetitio dictorum. Hucusque igitur

Ac quot propositiones Conclusionem, thesim problema vult. Propositum

Cum autem Syllogismorum. Idem membrum, quod rursum potest dividi in membra tria. Primum hoc est in quo exponuntur universales modi idem quos ex uno syllogismo inferuntur plures conclusiones. Modi autem plures conclusiones inferendi ex uno syllogismo 2 sunt, primus sumitur a conversione conclusionis vel ab assumptione alicuius termini, qui contineatur vel sub medio principalis syllogismi vel sub minore extremo. Priorem modum antequam adducat Auctor praemittit divisionem. At vero Membri 2di subdivisio. Modi duo. 9mo.

Syllogismorum diuisio.

premittit diuisionem eiusmodi. Omnes syllogismi aut sunt vniuersales, aut particulares, Omnes item aut sunt affirmantes aut negantes. Syllogismi ergo vniuersales affirmantes et negantes possunt inferre semper plures conclusiones, hoc datis ijsdem premissis syllogismi alicuius vniuersalis affirmantis vel negantis, dum possunt inferri duae conclusiones vna quidem directe, et altera indirecte si nimirum conuertatur. Ratio quia Conclusio vniuersalis affirmantis potest conuerti in particularem affirmantem, vniuersalis item negans in vniuersalem negantem. Rursum syllogismi particulares affirmantes etiam plures conclusiones inferunt. Ratio. Quia particularis affirmans conclusio conuertitur in particularem affirmantem. Quod autem attinet ad syllogismum particularem negantem hic plures conclusiones inferre non potest quod sit propterea quia Conclusio particularis negans conuersionem non admittit ut docuit lib. 1. Priorum Cap. 2. Omnes hosce modos

In Barbara. Darij Celarent.

Aristoteles illustrat exemplis. Vbi ostendit in Barbara et Darij binas inferri conclusiones, quarum vna est directa et altera conuersa. In Celarent item duo vniuersales negantes Conclusiones, vnam etiam directam alteram conuersam. In

Ferio. In vniuer.

Ferio autem nequaquam plures Conclusiones inferri possunt

Licet autem de Vniuersalibus Modus idem sumptus a dicto de omni, et dici de nullo, in eoque seruit tantum syllogismis vniuersalibus primae etiam figurae. verum modus hic diuiditur in duos alios particulares. Vnus est istiusmodi. Quando sumitur alius terminus sub minori extremo. Secundus vero, quando sumitur alius terminus sub medio.

Idq modq. sub diuiditur.

In vtrisque autem istis modis idem maius extremum primi syllogismi de alijs multis colligitur. Vtrumque hunc modum Artes declarat.

clarat exemplis. Atq primo quidē adfert exempla modorū
universaliū primæ figuræ Exempli gratia. Sit talis syllogi
smus. Omne C. Corpus est A sbā. Omne B animal est C cor
pus Ergo Omne B. animal est a subā. Primo quidē modo si
sub minori extremo animalis scilicet sumatur alius ter
minus Exempli Gratia D Homo, tū de eo homine colligetur
A sbā si conclusio præcedentis syllogismi fiat maior propo
sitio sedi, minus autē extremū etiā præcedentis syllogi
smi fiat mediū sedi. Sic omne animal est sbā, Omnis hō
est animal. Ergo omnis homo ē sbā. Hæc idā conclusio dici
tur colligi ex primo syllogismo, si quid colligitur ex maiori
eius propositione, quæ conclusa est per primū syllogismū
Quapropter syllogismus prior duas colligit conclusiones,
unā quidē primo, alterā autē remote, beneficio nimirū
prioris et virtute illius principij. Dici de omni. Secundo au
tē modo licet etiā colligere alterā conclusionē si sub medio
C corpore sumatur aliud minus extremū. Exempli grā.
E lapis, et servetur eadē maior ꝓpositio primi syllogi
smi, ut omne Corpus ē subā. Omnis lapis ē Corpus Ergo
Omnis lapis est sbā, Quæ conclusio non colligitur quidem
ex primo syllogismo, si quidē non infertur ex aliqua ꝓposi
tione maiori probata per primū syllogismū tū aliqua sal
tem ratione dicitur colligi ex eo, quia corpus concludi
tur per id mediū et virtute eiusdē principij Dici de
omni. Nā prima conclusio colligebatur hoc principio. Si
omne Corpus ē sbā, quidqd sumetur sub Corpore, de eo oīs
dicitur substantia. Et quia omne animal sumitur sub cor
pore propterea de omni animali colligitur substantia

Porro eadem.

Porro eadem ratione, quia omnis lapis sumitur sub corpore de omni lapide colligitur substa. Idipsum intelligendum est de syllogismo negante in eadem figura prima per principium dici de nullo.

In 2da autem figura membrum 2dum continens modum secundum quo plures conclusiones ex uno syllogismo colliguntur in figura 2da. Hic item dividitur in duos. Unus est istiusmodi syllogismi figurae 2dae universales fuerunt inferre plures conclusiones. Si terminus alius sumatur sub minore extremo. sit exemplum eius in Caesare hoc. Nullum B lapis est A vivens. Omne C animal est A vivens. Ergo nullum C animal est A lapis. Si igitur sub C animali sumatur alius terminus D non tamen de eo concludetur universaliter negativa lapis in prima figura sic. Nullum animal est lapis. Omnis homo est animal. Ergo nullus homo est lapis.

Alter item modus iterabat si sub medio sumatur alius terminus tunc poterit colligi conclusio alia, quamquam non per priorem syllogismum omnino. Exempli gratia: Si sub A vivente sumatur E planta, sic: Nullus lapis est vivens. Omnis planta E vivens. Ergo nulla planta est lapis.

Quae conclusio non dicitur colligi ex primo syllogismo si quidem non concludit ex aliqua propositione probata per primum syllogismum, neque aliquo modo, ut in prima figura, quia non concludetur vi eiusdem principii cum primo syllogismo. Cum enim sit in 2da figura non nititur illo principio, dici de nullo, ni propositio maior convertatur. Nullum vivens est lapis. Omnis planta est vivens. Ergo nulla planta est lapis. Primo itaque syllogismo monstratum est, nullum animal esse lapidem. Illa vero maior propositio Nullum

vivens est

viuens est lapis, q̃ sumitur conuersa vt colligatur in prima figura. Nullũ plantã esse lapidẽ, non est probata prior syllogismo, neq; vllo alio, sed sumitur sine omni probatione. idcirco secũda conclusio. Nulla planta ẽ lapis, nulla ratione colligitur ex priori syllogismo, sed tantũ ex secunda. Atq; sic prior syllogismus non cõcludit plures conclusiones.

In particularibꝫ autem. Membrũ tertiũ in quo traditur modus inferendarũ pluriũ conclusionũ ex eodẽ syllogismo in omnibus figuris earũq; modis particularibus tantũ. Modus hic in eũ sensũ tradi potest, si sumatur alius terminus nouus in syllogismis particularibꝫ sub minore extremo, tũ ꝗ syllogismi non poterũt inferre plures conclusiones. Rãõ. Qũ enĩ prioris syllogismi conclusio debet esse maior propositio 2di in prima figura. Eaq; cũ sit particularis conclusio, erit maior propositio in prima figura etiã particularis, quod dicendũ nõ ẽ. Exempli grã si sit syllogismus sic. Omne B animal ẽ A sentiens. Quoddã C corpus est B animal. Ergo quoddã C corpus est A sentiens. Vbi si aliquid sumatur sub corpore, tũ non poterit colligi de eo cõ sentiens, hoc enĩ conclusio quoddã corpus est sentiens, cum sit particularis nõ potest esse maior in prima figura. Sin autẽ alius terminus sumatur sub medio tũ inferetur qd alia, in qua maius extremũ concludetur de illo termino; nõ tũ virtute prioris syllogismi quia non concludetur ex aliqua propositione probata per priorẽ syllogismũ. Exempli gratia. Si sub medio animali sumatur alius terminus albũ, tũ colligetur

quod alius conclusio.

Sin ijs autẽ

quod alia conclusio. Sic Omne animal sentit. Quoddã albũ
ẽ animal. Ergo quoddã albũ sentit: tũ non virtute prioris syl
logismi propter rationẽ dictã ꝯ ipsũ intelligendũ ẽ de syllogi
smis particularibus aliarũ figurarũ, nam de eo, quod sub mi
nore extremo continetur non potest colligi maius extre
mũ, de eo autẽ q̃ sub medio continetur, potest quidẽ idẽ
maius extremũ colligi sed nõ virtute prioris syllogismi

CAPVT II

Argtm cap. Explicare incipit 2dam partem que vocatur ratio
colligendi conclusionẽ verã vel ex vtrisq̃ propositioni
bus falsis vel ex vna falsa et altera vera, hanc potesta
tẽ presenti capite declarat in syllogismis tantũ primæ
Diuisio. figuræ. Caput potest diuidi in duo membra p̃cipua. Primo
enĩ p̃missa diuisione quadã propositionũ, docet quod
ex propositionibus veris non possit inferri conclusio nisi
vera, deinde autẽ docet, quomodo in modis primæ figu
ræ. Hæc potestas locũ habeat.

Potest aut Potest igitur fieri, Vt Verã. Membrũ primũ, hoc
autem loco habetur diuisio propositionũ ex q̃bus constat
syllogismus.

Hæc ex pro Ex Veris igitur non potest. Ponit deinceps con
clusionẽ istiusmodi ex veris propositionibus non nisi vera
infertur conclusio; ex falsis autẽ interdũ verã conclusionẽ
sequi possibile est. vtrũq̃ Conclusionis mebrũ inferius p̃babit

Non tñ. Non ita tamen Vt probetur. Eorũ verborũ hic sensus ẽ
Syllogismus conclusionẽ verã ex falsis p̃missis inferens,
probãt rem tantũ esse, nõ autẽ cur illa sit. Cũ autẽ dicitur
hoc pacto probari rem esse, id non ita est accipiendũ qua
si absolute et simpliciter res probetur: cũ ei tantũ pro
batur res esse, q̃ falsas propositiones concessit, propterea
quia concedãs.

quia antecedens propositiones siue veras, siue falsas nõ
potest negare conclusionẽ, quæ necessario ex p̃missis infertur
Primum igitur. Probat primũ conclusionis mẽ Principio igr
brũ, hoc est quod ex veris propositionibus non p̃t inferri cõ
clusio, nisi vera, Probationis fundamẽtũ sumit ex syllogismo
Hippothetico, qui ẽ a destructione consequentis ad destru
ctionẽ Antecedẽtis: Hic ita proponit. Si posito Antecedẽte
ponitur consequens, certe euerso consequente euertitur quoq
ipsũ Antecedens. Fundamenti huius veritas ita deducitur.
quia si euerso consequente nõ euerteretur, sed poneretur
Antecedens, cũ iã diximus q. posito Antecedente ponitur
consequens, nõ sequetur istud absurdũ, quod euerso consequẽte
ponitur consequens, quod est impossibile, implicat enĩ con
tradictionẽ. Sit exẽplũ. Si est homo, est animal. Ergo si nõ
ẽ animal non ẽ homo, nisi enĩ id concedatur, certe si nõ ẽ
animal, est homo, atq iã diximus. Si est homo, est animal,
Ergo si nõ est animal, est homo, quod est absurdũ. Hoc igitur
fundamento iacto, probat Alis membrũ conclusionis primũ
per syllogismũ Hippotheticũ ducentẽ ad impossibile,
hoc est argumẽto a destructione consequentis, ad destructi
onẽ Antecedentis, hoc modo: si ex veris propositionibus, nõ
sequitur vera conclusio, tũc eadẽ conclusio erit, et id erit
hoc est contradictoria erunt simul vera: atqui hoc ẽ
falsũ, ergo et illud erit falsũ. Probatio huius discursus
pendet ex probatione fundamenti. Quod attinet ad tex
tum Alis scias in eo propositiones syllogismi duas nota
ri Elemento A. Conclusionẽ vero Elemento B. Ex

falsis

Ex falsis aut: vdā capitis pars, in qua ostendit veritatē posterioris membri cōclusionis, nimirū ex falsis propositionibus, in modis primæ figuræ potest inferri conclusio vera. Incipit Aristot. primo a modis vniuersalib. Barbara, Celarent, de quibus talē regulā generalē assignat. Si in ijs propositio maior fuerit vera, minor autē omnino falsa, tū possunt inferre conclusionē verā. Exempli grā. Omnis arbor viuit, Omnis homo ē arbor. Ergo omnis homo viuit. Dicitur autē ꝓpositio omnino falsa illa cuius contraria ē vera. Exempli gratia, hæc est omnino falsa. Omnis homo ē arbor, quia hæc cuius contraria ē omnino vera. Nullus homo est arbor, quemadmodū ꝓpositio ex parte falsa illa est, cuius particularis vera existit. Exēpli grā, hæc in parte falsa est, Omnis homo ē albus, quia eius particularis vera. Ex homo ē albus.

Regula generalis. ꝓpositionum.

Insit n. 70 α. toti γ. Quod in genere dixit, hoc et in specie dicit nimirū q ex ꝓpositionibus omnino falsis sequatur conclusio vera in Barbara et Celarent. Exemplū primi. Omnis lapis ē animal. Omnis homo ē lapis. Ergo omnis homo est animal. Exemplū vdi, Nullus homo est animal. Omnis lapis ē homo. Ergo nullus lapis ē animal.

Faciamus

Barbara

Celarent

Non id ꝓbr.

Similiter ostendetur si vtraq; Idipsū euenire docet si propositiones fuerint in parte falsæ. sit exemplū in Barbara. Omne albū ē al. Omnis homo est albus. Ergo omnis homo ē animal. Item in Celarent. Nullū albū est animal. Omnis homo ē albus. Ergo Nullus homo ē animal.

Quod si

Cum autem altera. Ostendit ex maiore propositione omnino falsa et minore vera inferri conclusionem falsā ijsdē modis Barbara, Celarent, sit Exemplum.

plum in Barbara. Omne animal est lapis. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est lapis. Item in Celarent. Nullum animal vivit. Omnis homo est animal. Ergo nullus homo vivit.

Quod si non tota sumatur. Ostendit quod ex ioris propositione in parte falsa, et minore vera infertur conclusio vera. Ut omne album est animal. Omnis cignus est albus. Ergo omnis cignus est animal. Item nullum album est animal. Omnis nix est alba. Ergo nulla nix est animal. quod si falsa

Quod si propositio ex β. Ostendit ex maiori propositione vera, et minore omnino falsa inferri conclusionem veram. Ut omnis equus est animal. Omnis homo est equus, Ergo omnis homo est animal. Item nulla musica est animal. Omnis medicina est musica. Ergo nulla medicina est animal. At vero

Et si non tota sit propositio. Idipsum evenire ostendit, quando minor fuerit falsa in parte maiore existente omnino vera. Ut omnis homo est animal. Omne gradiens est homo. Ergo omne gradiens est animal. Item nulla prudentia est animal. Omnis contemplatio est prudentia. Ergo nulla contemplatio est animal. Quod si propo

In particularibus autem. Quod ostendit in modis universalibus idipsum ostendere incipit in particularibus. Darij Ferio. Proponit autem primo dogma istiusmodi in modis particularibus primae figurae propositio maior sive fuerit omnino falsa sive in parte, minor autem vera sive maior vera minor autem falsa, sive ambae propositiones sint falsae, potest utique inferri conclusio vera. Praeceptum id quinque partibus constans particulatim deinceps exemplis illustra In ratione

illustrabit.

Nil cõ. Nihil ñ vetat quo minus. Primã partẽ genera
lis dogmatis declarat exẽplis istiusmodi. Omnis nix ẽ ani
mal. Quoddã albũ ẽ nix. Ergo ꝙ albũ ẽ animal. Item
in Zeno Nullus homo ẽ animal. ꝙ albũ ẽ homo. Ergo
Quoddã albũ est animal.

Conclusio Et si propositio ꝛ ꝫ. sit. 2dam partẽ declarat
Omne pulchrũ ẽ animal. Quoddã magnũ ẽ pulchrũ, Ergo
quoddã magnũ est animal. Item Nullũ pulchrũ ẽ ani
mal. Quoddã magnũ est pulchrũ. Ergo ꝙ magnũ nõ ẽ al.

Rursus si Rursus si propositio ꝛ ꝫ. Declarat tertiã Omnis
Cygnus ẽ animal. Quoddã nigrũ est Cygnus, Ergo Quoddã
nigrũ est animal. Item Nullus numerus est animal. ꝙ
albũ ẽ numerus. Ergo Quoddã albũ nõ ẽ animal.

vera utiã Et si falsa sit propositio. Declarat quartã Omne
albũ ẽ animal. Quoddã nigrũ ẽ albũ. Ergo Quoddã nigrũ
non est animal.

Quod si ꝓpo Sed et si ambæ propositiones. Declarat quintã Omnis
numerus est animal. Quoddã albũ ẽ numerus. Ergo ꝙ
albũ ẽ animal. Item Nullus cignus ẽ animal ꝙ nigrũ
ẽ cignus. Ergo ꝙ nigrũ non est animal.

CAPVT III

Argũm capitis et Declaratio exemplifica. Eandẽ potestatẽ accõmodat hoc capite ad omnes mõ 2dæ si
guræ. Et quoniã textus Alis clarissimus ẽ nos contenti erimus
exemplis aliquot, quæ ad singulos modos figuræ secundæ
accõmodabũt. Sit itaq primũ exẽplũ in Cæsare, et
utriusq propositionib. omnino falsis istiusmõ. Nullus equus
ẽ animal. Omnis lapis ẽ animal. Ergo Nullus lapis est
equus. Sit alterũ in Camestres. Omnis lapis est animal
Nullus equus ẽ animal, Ergo Nullus equus est lapis,

Sit tertium.

sit tertiū in Festino. Nullus homo ē animal, quoddā in animatū ē animal. Ergo ꝙ inanimatū nō ē homo. Sit quartū in Baroco. Omnis scientia est animal. ꝙ homo nō ē animal. Ergo quidā homo non est scientia.

CAPVT IIII

Eandē potestatē accōmodat ad omnes modos figurae tertiae. sit exemplū in Darapti ex ābabus ꝓpositionib. falsis. Omne inanimatū ē homo. Omne inanimatū ē gradiens. Ergo ꝙ gradiens ē homo. In Felapton. Nullus cygnus ē al. Omnis cignus est niger. Ergo ꝙ nigrū nō ē animal. In Bisamis. ꝙ homo ē lapis. Omnis homo ē Adamas. Ergo quidā Adamas ē lapis. In Datisi. Omnis homo ē lapis ꝙ homo ē adamas. Ergo quidā adamas ē lapis. In Bocardo. Quidā cygnus non est animal. Omnis cignus ē niger. Ergo aliquod nigrū nō ē animal. In Ferison. Nullus cignus est animal. ꝙ cignus est niger. Ergo quoddā nigrū non est animal. ~~Caput V. Peniorij.~~

Arist. cap. et exemplificatio.

~~Apparet igr. Circulo autem et ex se invicem~~ In hac parte Capitis colligit ex dictis doctrinā rdum quā recte liceat, vel nō liceat argumentari a conclusione ad propositiones, vel a propositionibus ad conclusionē in singulis syllogismis. duo igitur dogmata hac de re adfert. Primū ē, valet consequētia a falsitate conclusionis ad falsitatē ꝓpositionū, vel propositionis, hoc ē, optima ē hēc argumentatio. si conclusio alicuius syllogismi est falsa necessū est ut aut ābe propositiones sint falsae aut alterutra. Cum autē conclusio ~~Aliter vero non licet mutuo.~~ Non valet consequētia a veritate conclusionis ad veritatē propositionum hoc est mala est consequentia, si conclusio est vera, ergo et propositiones.

Hinc igr.

Alterū aō

et propositiones sunt verae, possent enim esse falsae, ut ostensum est. Primum dogma ita probat propositiones enim syllogismi habent rationem Antecedentis, Conclusio autem Consequentis. Porro Argumentum, quod sumitur a Consequente debet fieri destructive. Exempli gratia. Si homo est, animal est, Atque animal non est. Ergo neque homo est, non autem positive. exempli gratia. Si homo est, animal est, Atque animal est. Ergo et homo est, igitur si propositiones verae sunt, Conclusio quoque est vera. Sin autem Conclusio non est vera. Propositiones etiam non erunt verae. Quamobrem male argumentaberis, si dicas Conclusio est vera. Ergo propositiones sunt verae, quandoquidem talis argumentatio ita se habet, atque illa, Atque est animal. Ergo et homo est.

Ex eo autem Causa autem est. Probatum idem quod erat istiusmodi. Non valet consequentia a veritate Conclusionis ad veritatem praemissarum. Ratio. Quia accidit, ut Conclusio vera inferatur ex praemissis falsis, ut ostensum est et quamvis ex falsis praemissis possit inferri conclusio vera, tamen id fieri non necessario ita probat, si enim ex falsis necessario sequeretur verum consequens. Ergo ad id Antecedens affirmatum et negatum sequeretur idem consequens, hoc est falsum Ergo et illud. Probatur Consequentia. In recta enim consecutione fit, ut si Antecedens est verum, Consequens etiam verum sit. Ergo si ad Antecedens falsum, sequitur Consequens verum. ad Antecedens verum et non verum sequatur idem consequens verum. Assumptio idem probatur. Si enim ad idem Antecedens affirmatum et negatum sequeretur idem consequens verum Ergo ad unum Contradictorium sequitur alterum. Hoc est absurdum ergo et illud. Probatur Consequentia exemplo istiusmodi si enim ad A. esse album, et idem A non esse album,

sequitur.

sequitur idem consequens verum, scilicet B esse magnum, tunc unum contradictorium sequitur ad alterum, nimirum non esse magnum. Ergo est magnum. Bene enim sequitur A est Album. Ergo B est magnum. Ergo etiam bene sequitur B. Non est magnum. Ergo A non est album, et ultra sequitur. A non est Album. Ergo B non est magnum. igitur bene sequitur B non est magnum: Ergo B est magnum, atque sic unum contradictorium sequitur alterum.

CAPUT. V.

Explicat tertiam syllogismorum potestatem quam vocamus vulgo circulum, seu probationem in orbem. Partes cap. 4. suo loco dicende. Aristo. cap.

Circulus autem et ex se invicem. Prima Cap. pars in qua duo facit, Primo enim Circulum definit, at exemplo illustrat. 2do. Eundem Circulum ad syllogismos omnes primae figurae accommodat. Definitio Circuli haec est: quando accepta aliqua conclusione probata et altera propositione, per quam illa conclusio probata est, conversa, concluditur altera propositio, per quam eadem conclusio prius etiam probata fuit. Exempli gratia. Sit hic syllogismus principalis. Omne rationale est risibile. Omnis homo est rationalis. Ergo omnis homo est risibilis. Haec conclusio una cum minore propositione conversa probabit maiorem eiusdem syllogismi sic. Omnis homo est risibilis. Omne rationale est homo. Ergo omne rationale est risibile. ad extremum propositio minor principalis syllogismi probabitur, si maior conversa sumatur loco maioris in tertio syllogismo. Conclusio item principalis syllogismi loco minoris sic. Omne risibile est rationale. Omnis homo est risibilis. Ergo omnis homo est rationalis. Probatio aut. Circulus quid.

rationalis. Ex ea definitione Circuli ipsoq exemplo
quatuor hoc colliguntur ad Circulum faciendum necessaria
Primum est habet syllogismus Circularis extrui ex ter
minis conuertibilibus, q sit fundamentum alionum. Secun
dum: Sumenda est Conclusio illius primi syllogismi ea
de q fiat, vel maior vel minor in alijs syllogismis. Ter
tium adiungenda e conclusioni altera Propositio eius
de principalis syllogismi Conuersa. Quartum ex Conclusione
et propositione principalis syllogismi, debet inferri alia
Propositio eiusdem syllogismi. Nota ptatem hanc idem
vocari Circulum μεταφορικος, ut cum in figura Circula
ri reuertimur ad idem punctum ex quo discessimus, ita etiam
in hac ptate cum progressi fuerimus a propositionibus
ad Conclusionem, postea reuertimur a Conclusione ad eas
de propositiones. Ad hoc nota Circulum alium esse perfectum
imperfectum alium. Perfectus est, cuius propositiones in ex
sa illum modum, qui iam allatus e probantur, quod fit in bar
bara tantum. Imperfectus autem, cum vna tantum propositio,
dictorum probatur, vel etiam cum non statim probatur propo
sitio primi syllogismi, sed eius conuersa, ex qua colligitur
ipsa propositio probanda, vel cum propositio Cathegorica mu
tatur in Hypothetica. Omnia istae Circuli genera hoc
capite adducentur.

Aliter non licet mutuo. Docet praeter modos
Circuli superius adductas non posse dari alios: quamquam e
nim possint assignari alij duo, vnus quoties per medio
principalis syllogismi nouus aliquis terminus sumitur,
alter, quoties ambo propositiones primi syllogismi assu
muntur in idem syllogismo. Vterque tamen hic modus Circu
lum facere non potest: prior quidem propterea quia per eum
fit syllog.

Ad Circularem probationem quae requirantur. 1m. 2dm. 3tm. 4tm.

Alio quo nul.

sit syllogismus omnino alius a priori, posterior autem, quia per eum eadem conclusio probatur quod in Circulo non est.

In iis igitur terminis qui non Duo precepta adfert ex quibus cognoscere possumus quando possit fieri Circulus, atque non. Primum est, quando termini alicuius syllogismi non convertuntur inter se, tum in eo syllogismo aliqua propositio non est confirmata, hoc est non est probata per Circulum. Alterum quando termini alicuius syllogismi omnes convertuntur inter se, tum ambe propositiones confirmantur per Circulum. In his igitur

Ostensum ni sit 20 a V. Incipit declarare exemplis Circulum in Modis primae figurae, et primo quidem in Barbara in quo sit perfectissimus Circulus constans sex syllogismis. quorum primus est fundamentum omnium aliorum quinque. secundus probat maiorem primi. Tertius probat Maiorem primi. Quando autem in syllogismo ideo minor propositio accepta est sine probatione, et maior intertio ideo adduntur duo syllogismi. quartus scilicet, per quem probatur maior tertii, et quintus, per quem probatur minor secundi. Est autem adhuc Propositio Maior in syllogismo quinto, et minor in quarto, et hoc igitur probatur syllogismo sexto in quo nullam amplius reperies propositionem quae probata non sit. Maior enim sexti probatur quinto syllogismo. Minor autem eiusdem sexti probata est quarto. Atque sic omnes Propositiones seu pronunciata invicem se probant. Ea omnia videre licet in hoc typo. Ut si Ab. c.

I.

Omne rationale est risibile
Omnis homo est ~~risibilis~~ rationalis
Omnis homo est risibilis

2

4

Omnis homo est rationalis
Omne risibile est homo. Ergo
Omne risibile est rationale.

5

Omnis homo est risibilis
Omne rõnale ē homo
Omne rõnale ē risibile

3

Omne risibile ē rõnale
Omnis homo ē risibilis
Omnis homo ē rõnalis

Omne risibile ē homo
Omne rõnale ē risibile
Omne rõnale ē homo

6.

Omne rõnale ē homo
Omne risibile ē rõnale
Omne risibile ē homo.

In priuā. In priuatiuis autem. Transit ad modū Cela
rent, in quo propositio maior principalis syllogismi potest
circulo probari per conclusionē, et minorē propositionem
conuersā eiusdē syllogismi principalis. Sit exēpli gratia
hic principalis syllogismus.

Nulla sbā ē Accidens
Omne per se existens est sbā. Ergo.
Nullū per se existens ē Accidens

Huius syllogismi maior ita circulo probatur.

Nullū per se existens ē Accidens
Omnis sbā ē per se existens. Ergo.
Nulla sbā est Accidens.

Quod attinet autē ad nōrem propositionē principalis syl
logismi, hoc non potest probari circulo. cum enī illa sit v
niuersalis afirmans. Maior aūt et conclusio principa
lis syllogismi sint negantes, tū ex propositionibus negantib
inferretur conclusio afirmans, quod certe negandū est.
Potest tamen eadē minor circulo probari, si maior prin
cipalis syllogismi qui ē negans Cathegorica simplex cōuer
tatur in affirmantē hypothetica sic

Nulla substantia ē Accidens. Ergo
Cui nō inest Accidens, ei omni inest sba
Atq nulli per se existenti inest Accidens. Ergo
Omni per se existenti inest substantia.

At in ijs: In particularibus autem syllogis. Descendit ad syllogismos
particulares

particulares, hoc est ad Darij et Ferio. Hic tales praecepti ac commodat Generale, quod ior propositio eorum, nequaquam possit Circulo probari. Ratio cum enim ior sit universalis. Conclusio autem et nor particulares, non est possibile illam ex his inferri, quandoquidem universalis Conclusio, non potest inferri nisi ex propositionibus utrisque universalibus. Nor autem propositio potest probari per Circulum, sed alia ratione in Darij. a ea ita in Ferio. In Darij enim infertur nor propositio ex Conclusione principalis syllogismi et maioris conversa. Sit exempli gratia in Darij.

Omne rationale est risibile
Quoddam animal est rationale. Ergo
Quod animal est risibile

Huius syllogismi minor probatur per Circulum. sic.

Omne risibile est rationale.
Quod animal est risibile. Ergo
Quoddam animal est rationale.

Inferio autem eadem nor probatur quidem sed Hypothetice hoc est ex maiori propositione principalis syllogismi Universali negante. Cathegorica sit propositio maior secundi syllogismi universalis affirmans Hypothetica cui si adiungas Conclusionem principalis syllogismi inferes minorem eiusdem sic.

Nulla substantia est Accidens
Quod homo est substantia. Ergo.
Quidam homo non est Accidens.

Minor huius ita probatur.

Si nulla substantia est Accidens. Ergo
Cui non inest Accidens, eidem inest substantia
Atqui alicui homini non inest Accidens. Ergo
Alicui homini inest substantia.

In Eda autem figura praedicatum Eda, Capitis pars in qua dicta potestate Circuli accommodat syllogismis figurae secundae. Cap. VI. Periodus Aerero.

secundæ. Incipit autem a Modis universalibus hoc est Cæsare et Camestres de quibus duas hasce proponit regulas, prima est propositio affirmans, hoc est minor in Cæsare maior in Camestres, non potest probari Circulo. Altera propositio negans, hoc est maior in Cæsare, minor in Camestres probatur Circulo.

Regulæ duæ huius figuræ. vide.

Affirmativum non probatur. Confirmat regulam priorem sic; propositio enim affirmans non potest concludi, nisi utrisque affirmantibus propositionibus. Porro in figura 2da conclusio ex qua affirmans propositio colligenda esset semper est negans.

Ac nō probatur

Pronuntiatum autem privativum. Idem regulam probat inductione singulorum modorum figuræ 2dæ. Excludit autem primo circulum in Camestres huiusmodi.

Privans aut

Omne animal B. sentit A.
Nullus lapis C. sentit A. Ergo
Nullus lapis est animal

Huius syllogismi nostri probatur in 2da figura ex maiore conversa et conclusione sic

Omne A sentiens est animal
Nullus lapis est animal. Ergo
Nullus lapis sentit.

Quod si B.

Quod si pronuntiatum &c. Confirmat eandem Regulam in Cæsare, huius propositio iter circulo probatur, quamvis in prima figura: præterea non maior simpliciter probatur, sed eius conversa sit exemplum.

Nullus lapis A. sentit B.
Omne animal C. sentit B. Ergo
Nullum animal est lapis

Probatur huius syllogismi maior, conversa ex conclusione et minore conversa sic.

Nullum animal est lapis
Omne sentiens est animal Ergo
Nullum sentiens est lapis.

Hæc conclusio est conversa ex illa maiore Nullus lapis sentit.

pis sentit.

Si vero non universalis sit. Transit ad modos particulares. Festino scilicet et Baroco. In his dicit Alex. maiorem non probari, cum sit universalis. Conclusio autem particularis. Universalis autem propositio non potest inferri nisi ex universalibus. Minor propositio probatur, quamquam non eodem modo in ambobus. In Baroco etenim ex maiore conversa et conclusione concluditur minor in eadem figura. Exempli gratia. Quod si

Omne animal B. sentit A.
Quoddam corpus C. non sentit A. Ergo
Quoddam corpus non est animal

Probatur minor. Omne sentiens est animal
Quoddam corpus non est animal. Ergo
Quoddam corpus non est sentiens.

In festino autem minor non probatur hoc modo ex maiore conversa et conclusione, qui a ambe esset negantes. Potest autem probari eadem minor conversa maiore negante Cathegorica in Affirmante Hypothetica. Exempli gratia. nimirum.

Accidens est substantia
Quidam homo non est substantia. Ergo
Quidam homo non est Accidens.

Probatur nostra dic. Nulla Accidens est substantia. Ergo
Cui non inest Accidens ei inest substantia.
Atque alicui homini non inest Accidens. Ergo
Alicui homini inest substantia

Cap. VII.

In tertia vero figura. Pars Capitis 3. in qua eandem potestatem Circuli accommodat syllogismis figurae 3 riae. Incipit autem ab Universalibus, hoc est Darapti et Felapton. In his docet neutram propositionem posse probari Circulo. Ratio. Isti enim modi conclusionem habent particularem premissas autem universales. Iam ex propositione particulari non potest inferri conclusio universalis. In tertia autem

ubi vero. Sin altera propositio sit. In Modis particularib. docet propositionē vniuersalē etiā probari circulariter nō posse cū probaret ex ambabus particularibus, particularis autē propositio in ijsdē modis probatur circulariter; quāquā diuersis rationibus ut inferius uidebitur. Ponamus ēn.

Ponamus. Insit n. to α. omni γ. Exemplo illustrat in Datisi minorē probari conuersā in prima figura. Sic

Omne animal. C. est sentiens. A.
Quoddā animal. C. ē homo. B. Ergo
Qd homo est sentiens

Probabitur nōr conuersa ex maiore conuersa et conclusione in prima figura. Sic.

Omne sentiens est animal
Qd homo ē sentiens. Ergo
Quidā homo ē animal.

Vnde sequitur necessario per conuersionē, quoddā animal esse hominē q̄ erat Minor principalis syllogismi.

At si B. Si vero to β. insit omni γ. Exemplū in Disamis

Quoddā animal. C. ē homo A.
Omne animal. C. est sentiens. B. Ergo
Quoddā sentiens ē homo

Probatur Maior ex conclusione, et minore conuersa. Sic.

Quoddā sentiens ē homo
Omne sentiens ē animal. Ergo
Quoddā animal ē homo.

Probabitur Et cum altera propositio est. Exemplū in Bocardo

Quoddā animal. C non ē homo A.
Omne animal. C. est sentiens. B. Ergo
Quoddā sentiens nō ē homo

Probatur ior ex conclusione et minore conuersa Sic.

Quoddā sentiens non ē homo
Omne sentiens est animal. Ergo.
Quoddā animal nō ē homo.

Cum vero prima

Cum vero primatiua est. Exemplū in Tarson — Vbi vero ppo.

Nulla substantia C. est Accidens A.
Quaedā substantia C. ē animal B. Ergo
Quoddā animal nō ē Accidens

Probatur minor cōuersa ex Conclusione et maiore Catse gorica negante Conuersa in hyppothetica affirmātē et Conclusione sic.

Cui alicui nō in ē Accidens huic alicui in ē sbā
Atq alicui aāli nō in ē Accidens. Ergo
Alicui animali in est substantia.

Vnde per Conuersionē alicui substā in ē animal q̄ erat nō pbat Conuersa probat cōuertentē

Perspicuum igitur est. Quarta Capitis pars — Hinc igr.
in qua ex dictis efficiuntur Consectaria duo. Primū ē Circulus aliqn̄ fit in eadē figura aliquando in diuersis. — Constat etiā

Perspicuum est etiam Consectariū rdūm qn̄ propositiones syllogismorū in rdē vel tertia figura ex cuctorū pbaūr Circulo per aliā figurā, tū talis probatio vel non est appellanda Circularis vel si appellabitur Circularis, illo probatio erit imperfecta idē dicendū ē de ipsa probationib., q̄ infert Conclusionē, nō eā quae erāt pbanda, sed huius cōuersā: adhuc q̄ non Catsegorice, sed hypotetice aliquā pmissanē probat.

CAPVT VI

Quartā syllogismorū potestatē tradit, hoc ē conuersionē per quā fit mutatio propositionū opposicarū in seipsas, hoc est conuertere in contrarias, subconuertere in subcontrarias et contradicentiū in contradicentes. Partes autē Capitis huius duae in Prima definit et diuiditur Conuersio in altera eadē Conuersio Modis primae figurae accōmodatur. — Argtm cap. et Diuisio

Conuertere autem est. Definitio Conuersionis ē hoc loco; sed nimis angusta vti q̄ vnico tantū modo primae figurae. — Inuertere aut Conuersio quid.

primæ figuræ hoc est Barbara conuenit. Assignetur Ergo hæc generalis conuersio est quando ex contraria aut contradicente conclusionis alicuius syllogismi, et altera ex propositionibus alterâ propositionem euertimus, colligentes eius, vel contrariam vel contradicentem.

Refert aut. Interest autem vtrum oppositè. Diuisio conuersionis in duo genera: nam alia conuersio est, quando conclusio conuertitur in suam contrariam (sub hac autem etiam sub contrariam intellige) alia quando conclusio conuertitur in suam contradicentem.

Sic enim. Sit ni probatum lo. α. de γ. Pars Cap. 2da hoc loco applicat primum genus conuersionis ad Barbara. Sit Exempli gratia syllogismus in Barbara sic

Omne animal B. est substantia A.
Omnis homo est animal B. Ergo
Omnis homo est substantia

Si sumas contrarium conclusionis huius syllogismi, loco minoris propositionis cum eadem maiore, tum inferes minoris propositionis contrarium in Camestres. sic

Omne animal est substantia
Nullus homo est substantia. Ergo
Nullus homo est animal

Sin autem sumas idem contrarium conclusionis cum minore tum colligetur contradicens maioris in Felapton sic.

Nullus homo est substantia
Omnis homo est animal Ergo
Quoddam animal non est sba.

Non enim potest colligi contrarium, quia in tertia figura conclusio non potest colligi vniuersalis sed particularis tantum.

Eadem aut. Itidem fiet si syllogismus. Transit ad Celarent in quo sit exemplum istiusmodi

Nullum animal B. est lapis A.
Omnis homo C. est animal B Ergo
Nullus homo est lapis.

Ex contrario huius conclusionis et maiore propositione colligitur contrarium minoris in Cesare sic.

Nullum animal.

Nullus animal e lapis
Omnis homo e lapis. Ergo
Nullus homo e animal.

Rursu ex contraria conclusionis et minoris propositione colligitur contradicens maioris in darapti sic.

Omnis homo e lapis
Omnis homo e animal. Ergo
Quoddam animal e lapis.

Si vero opposite convertatur. Transit ad conversionem rdi generis in ijs de modis, atq in Barbara quidem utraq propositio evertitur sumendo contradictoriu conclusionis, maior quidem in Bocardo sic. Quodvertatur

Quidam homo non est substantia
Omnis homo e animal. Ergo
Quoddam animal no e substantia

Minor aute in Baroco sumpto contradicente conclusionis cum maiore sic

Omne animal e substantia
Quidam homo no e substantia Ergo
Quidam homo no e animal.

Similiter fiet si syllogismus. In Celarent docet maiorem contradictoria everti in Disamis sic. Quidem fiet

Quidam homo e lapis
Omnis homo e animal Ergo
Quoddam animal e lapis

Minor aute evertitur contradictoria in Festino sic.

Nullu animal e lapis
Quidam homo e lapis Ergo ~~quidam homo~~
Quidam homo no e al.

In syllogismis autem. Descendit ad modos particulares hoc est ad Darij et Ferio. Quorum utraq propositione Arlis per conversione everti docet, si conclusio eorum convertatur in contradicente, si eni conclusio convertatur in contraria vel subcontraria, tu neutra propositio potest everti per conversione. Probatur primu in Darij. Sit exempli gratia syllogismus talis. Sub hoc aut

Omne animal est substantia

Omne animal B est substantia A.
Quoddã corpus C est animal B. Ergo
Quoddã corpus est substantia.

Ex contradicente conclusionis, et minore huius syllogismi inferetur contradicens maior in Ferison sic.

Nullũ corpus est substantia
Quoddã corpus ẽ animal. Ergo
Quoddã corpus non ẽ substantia

Ex contradicente etiã conclusionis, et maiore inferetur contradicens minor in Camestres sic.

Omne animal ẽ substãtia
Nullũ corpus ẽ substantia Ergo
Nullũ corpus ẽ animal

Probatur 2dum in eodẽ modo Darij, si eñ sumatur subcõtrariũ conclusionis in Darij, tũ neutra propositio euertetur, cũ propositiones subcontrariæ ambæ vere esse possũt. Adhuc ex eodẽ subcontrario conclusionis, et minore nulla potest effici raciocinatio, ad euertendã maiorẽ vniuersalẽ. constaret hic syllogismus ex ambabus propositionibus particularibus ex quibus nihil concludit.

Idẽ fieri — Similiter fiet, si syllogismus. Quæ docuit de Darij ea lẽ licenda eẽ de Ferio monet si eñ in Ferio sumatur cõtradicens conclusionis tũ vtraq propositionẽ licet euertere; si vero subcontrariũ neutrã. vtriusq ratio eadẽ est quæ prioni.

Cap. IX. CAPVT VII

Argtm cap. — Potestatẽ quartã accõmodat syllogismis 2dæ figuræ

At in 2da — In secunda autem figura. Proponit regulã generalem seruientẽ vniuersalib. modis secundæ figuræ, hoc ẽ Cesare et Camestres. Regula ita habet ex contradicente et contrario conclusionis possunt euerti propositiones: quãuis propo maior nunquã euertatur per suã contrariã vniuersalẽ sed per contradictoriã particularẽ, quia efficitur syllogismus.

logismus in tertia figura, ubi conclusio semp ē particularis. minor vero propositio eadē ratione euertit, quia cōclusio trās mutat; si eū conclusio transmutet in contrariū, minor etiā euertetur per suū contrariū; si uero conclusio transmutet in contradicens, minor etiā euertet per contradicens sit exempli gratia syllogismus in Camestres.

Omnis homo B est animal A.
Nullus lapis C. est animal A. Ergo
Nullus lapis ē homo

Ex huius conclusionis contrario cū maiori ꝓpositione colligitur contrariū minoris in Barbara sic.

Omnis homo ē animal
Omnis lapis ē homo Ergo
Omnis lapis est animal

Ex eiusdē conclusionis contrario minoris ꝓpositionis loco cū minore principalis syllogismi loco maioris posita infertur contradicens maioris in Felapton sic

Nullus lapis est animal
Omnis lapis ē homo Ergo
Quidā homo nō ē animal.

Semper eū contrariū conclusionis debet eē minor. Quod si quis conclusionē ex Camestres conuertent in contradicēs euertet quoq contradictoriā maiorē in Ferison sic

Nullus lapis ē animal
Quidā lapis ē homo. Ergo
Quidā homo nō est animal

Minorem autem in Darij sic

Omnis homo est animal
Quidā lapis ē homo Ergo
Quidā lapis est animal.

Similiter etiam probabitur. Idē dicendū esse monet de Cesare: at huius eni Maior semper contradictoriā euertitur, si conclusio contradictoriā conuersa fuerit. Minor autē per conuersionē cōclusionis contraria euertit contrariā in Celarent, per contradicētē aūt contradictoriā in Ferio. Eadē ratione

Si vero Syllogismus sit

Quod si

Si vero Syllogismus sit. Transit ad particulares modos, in quibus sumpto subcontrario conclusionis neutra propositio everti potest; quia adhuc neque in prima figura, sumpto vero condicente conclusionis, utraque propositio potest everti. Sit exempli gratia syllogismus in Festino talis. Nullus lapis est animal. Quoddam corpus est animal. Ergo quoddam corpus non est lapis. Si igitur sumamus subcontrarium conclusionis cum maiore nimirum. Nullus lapis est animal, quoddam corpus est lapis. Tunc infertur quidem conclusio haec. Quoddam corpus non est animal; tunc ista conclusio non evertit illam minorem, quoddam corpus est animal, cum ambae sint simul verae. Sin autem sumamus subcontrarium conclusionis cum nostra videlicet, quoddam corpus est lapis quoddam corpus est animal. Nullus efficit syllogismus cum ambae propositiones sint particulares. Ex quibus universale nihil concludi potest: ideoque maior propositio everti nequit. Quod si sumatur condicens conclusionis tunc ambae propositiones possunt everti, et primo quidem nostri intelligerent. Sic Nullus lapis est animal. Omne corpus est lapis. Ergo Nullum corpus est animal. Deinde Maior in Disamis evertitur sic. Quoddam corpus est animal. Omne corpus est lapis. Ergo quidem lapis est animal.

Eadem ratio.

Eadem erit demonstratio. Idem dicendum esse monet de Baroco, cuius scilicet neutra propositio evertitur per conversionem conclusionis in subcontrarium, utraque autem potest everti condictoriae per conversionem conclusionis in condicente, et maior quidem evertitur in Bocardo, minor autem in Barbara.

Cap. X. Argumentum cap. 6 in tertia.

CAPUT VIII

Eadem potestate ad tertiae figurae modos applicat.

In tertia vero figura. Generalis regula proponitur conversionum in figura tertia. Est autem haec, sumpto subcontrario conclusionis (quod Aristoteles hoc loco vocat contrarium) neutra propositio everti potest; sumpto autem contradicente eiusdem conclusionis ambae propositiones evertuntur. Probatur primum regulae.

regula nomabñ. illud oñ subcontrariñ, quod est particulare affi-
citur maior ℔positio ñ ista syllogismñ, q fiõ deberent in pri-
ma val. vdé figura, ñ quibus maior ℔positio, non ſt esse parti-
culare. Probatr vtũ ꝑ inductionẽ omniũ modorũ figure 3
ria ñ quibus ex concedente conclusionib ambe ℔positiones
euertunt.

Ex dictis ĝitur constat. Materiã Capitis ꝓxi Ex hñ ĝr
septimi et octaui breuiter rapatit. Cap. XI. Seniorij.

CAPVT. IX.

Tradit quinta syllogismorũ potestatẽ, hoc ẽ deductionẽ ad ſtem cap.
impoñs modũ per absurdũ. Capitis partes ſit ꝑ suo loco dicẽdas. at duisto.

Per impossibile autem fit syllogismꝰ. Prima capitis pars Locutus
ĝ inquo ponitur definitio deductionis ad impoñs modũ ĝ potest
fieri ſonjũ hasi deductio ad impoñs modũ ẽ nihil aliud nisi
ĝdã ex concedentib, et in eisdẽ contrariã ĝpositionis ℔positõ
alicuj ℔positionis manifeste vere colligimus aliqd mani-
feste falsũ, quo sublato, ipsa questionis vera relinquitur

Fit autem in omnibꝰ figuris. Vltã cap. pars ñ ĝ deducitur deductionẽ ad impoñs modũ inueniri ñ omnibus fi- ĝdmonui
guris. Rõ. quia Conuersioni similis est deductio ad impoñs mo- Conuersionis
dũ. sed q ĝdã conuersio ſt ñ omnibus figuris deducitur quo Conuersionis ꝺ
℔ ad impoñs modũ aut cũ similiũ vel similiũ sit deducibilis aut deductionis ad
conuersio et deductio ad impoñs modũ esse sibi similes, propte absurdum.
rea quia partib cõueniunt, partib nõ cõueniũt quidẽ ñ ea, ĝdã
vt ñ conuersione sumitur ℔positio conclusionis aut alter-
utra ꝓmissarũ, vel altera ꝓmissarũ euertit, sic etiã in de-
ductione ad impoñs modũ sumitur contradictoria ℔positio-
nib, ut aliqua propositio manifeste vera, vel falsũ aliqd Ad primum
concludat. Nõ cõueniũt autẽ in hoc, quia in conuersione cornm q
primo ostendendũ est syllogismũ, deinde propositio eius
euertenda est propter hoc q ñ ille duo sunt syllogismi neces-

saríj Vnus quid

sarij, vnus quidem ostensiuus, alter vero euertens aliquā p
positionem primi. In deductione autē ad in cōmodū nullus pre
dit ostensiuus syllogismus; cū tantū vnus sit, et is ducens
ad incōmodū. Quocirca in cōuersione primo sunt sumenda 2
ppositiones concesse ex quibus conficitur primus syllogismus
In deductione autē ad incōmodū, semper vna ppositio ē
concessa, altera aut cōtrouersa, ideoq euertenda sit exē
pli grā syllogismus in barbara. Omne animal B sentit
A. Omnis homo C. est animal B. Ergo omnis homo sentit. Si
hoc conclusio est falsa, ergo aut eius contraria ē vera. Nul
lus homo sentit, vt fit in conuersione, aut contradicens. Qui
dā homo non sentit vt sit in deductione ad incōmodū; atq
ex illa maiore propositione vera. Omne animal sentit, et hoc
opposito. Nullus aut nō omnis homo sentit, sequitur in 2da fi
gura Nullū (vt in Camestres) aut non omnē, (vt in Bocardo)
hominē esse animal. Hoc autē ē absurdū, ergo et illud ab
surdū. Vnde hoc sequitur, hoc est Nullus, aut nō omnis homo
sentit oppositū igitur erat verū, nimirū omnis homo sentit.
Eadē ē ratio in omnibus alijs figuris, earūq modis, qdqd e
nī pbatur conuersione probatur etiā p deductionē ad incō
modū et contra quāuis nō omne in quauis figura.

At q̄stiones. Omnia igr̄ alia problemata. Pars tertia in qua docet
Omnes quæstiones siue illæ affirmantes siue negantes fuerint
et siue particulares, siue vniuersales posse pbari deducti
one ad incōmodū in omnibus et singulis figuris; hoc saltē
excepto, quod vniuersalis q̄stio affirmans nō potest hoc modo
probari in prima figura. Ratio. Quia vniuersali affirmanti
contradicit particularis negans, quæ in prima figura lo
cū habere non potest. Siquidē propositio maior primæ figu
ræ est sp̄ vniuersalis; minor etiā affirmans.

Supponatur n

Supponatur n. 2o x. non omni. Docet in prima figura non probari deductione ad incomodu q̃stione universale affirmante, si enim sic probaretur, id fieret vel per propositione maiore contradicente, vel per minore contradicente vel per maiore contraria, vel per minore contraria, sed nullo istorum modorum probari poterit. Ergo omnino q̃stio universalis affirmans non probatur deductione ad incomodu. Maior vera petita est enim ab omnibus formis probationis per incomodu q̃ forsan caderet in q̃stione universale affirmante, minor probatur membrati. Non primu quia sic in prima figura esset propositio maior particularis. Non 2dum quia sic in eadem prima figura esset minor negans. Non tertiu: quia sic erit quidem syllogismus aliquis in prima figura legitime factus. Et tamen non probabit q̃stione proposita quando quidem q̃stiones contrariae possunt esse simul falsae. Non quartu quia sic in prima figura esset minor negans.

Ponamus

Maior vera

Minor probatur.

Alicui vero et nulli. Docet alias q̃stiones p̃ter universale affirmante posse probari per incomodu in prima figura. Incipit aut a quaestione particulari affirmativa quam dicit posse probari per incomodu, si eius contradicens sumatur loco maioris propositionis, eique adijciatur minor manifeste vera. Exempli gratia, ad hanc q̃stione probandam Quoddam album B est animal A. Utere syllogismo ducente ad incomodu eo, Nullu albu est animal. Omnis Cygnus est albus. Ergo Nullus Cygnus est animal. Atq̃ u est absurdu. Ergo et illud est absurdu. Unde id sequitur nimirum nullu albu est animal, quia aut est absurdu, nullu albu esse animal, contradicens eius erit verum, nimirum quoddam album est animal, quod erat probandu.

Probatur aut

Quod si iuxta x. sumpta. Probat aliter non posse probari per incomodu q̃stione particulare affirmante si enim aliter probaretur.

Quod si aliter

aliter probaretur tū id fieret vel per contradicentē mino
rem propositionē, vel per subcontrariā sive maiorē, sive mi
norē: neutra potest dari. Ergo. Probatur minor pro utraq
parte. Non primū quia minor in prima figura est affir
mans. Non idūm: nā hæc in prima figura, neq maioris lo
cū, neq minoris potest habere, non maioris, quia prima
figura hanc habet universalē. nō itē minoris quia hæc
in prima figura ē affirmans. Quare relinquitur ut dicamus
particularē q̄stionē affirmatē non posse probari nisi p ma
iorē contradicētē.

Rursū sing. Rursus supponatur. Transit ad q̄stionē uni
versalē negantē ostenditq nō posse probari deductione ad
incōmodū per falsitatē minoris propositionis in Darij vel Fe
rio Exēpli grā. Si probandū sit per incōmodū. Nullū a
nimal. B. esse lapidē. A. Sumatur contradicens eius. Quoddā
animal ē lapis, cui adhibeatur propositio maior vera hæc,
Omnis lapis ē sensus expers: eritq talis syllogismus. Omnis
lapis ē sensus expers. Quoddā animal ē lapis. Ergo quoddā
animal est sensus expers. Atq id ē impossibile. Ergo falsa
ē illa minor, ideoq eiusdē contradicens erit vera. Simlr
potest probari, si sumatur maior negans, ut Nullus lapis vi
uit. Quoddā animal ē lapis. Ergo quoddā animal nō viuit,
quod quia ē falsū, Minor quoq erit falsa et quia minor
falsa, contradicens eius, hoc ē, nullū animal ē lapis erit ve
ra.

Sive ro cōn. Quod si propositio sumpta. Probat universalē ne
gantē alio modo nō posse probari in prima figura præter eum
quē tradidit, si erī probaretur, tū id fieret, vel per contradi
centē maiorē, vel per contrariā, sive maiorē, sive minorē,
neutrū datur. Ergo. Probatur assumptio pro utraq parte,
Non primū quia maior primæ figuræ ē universalis nō
idum. quia quamuis sit hic syllogismus in prima figura; p
eum tamen.

cum tamen non probatur quaestio proposita, cum ambae contra
riae possint esse falsae.

Ut autem probetur non omni. Transit ad quaestionem Ut aut
particulariter negantem, quam tripliciter posse probari per in
commodum docet. Primo probatur ex falsitate minoris quae contra 1ma probatio
dicit quaestioni particulari negantis. Exempli gratia si proban
dum sit aliquod Album non esse animal. A. sumatur contra
dicens eius. Omne album est animal. Cui si proponatur ma
ior. Omne animal sentit sequetur in barbara haec conclu
sio. Omne album sentit. Porro cum id sit impossibile minor
quoque erit impossibilis. Equoniam minor impossibilis contra
dicens eius erit vera, hoc est. Aliquod album non est animal quod
erat probandum. Ideo ex falsitate Maioris contradicentis in 2da.
barbara Exempli gratia. Si illa hypothesis. Omne album est animal,
sit maior, et adhibeatur minor haec Omnis nix est alba Ergo
Omnis nix est animal. Tertio ex falsitate minoris in Celarent, 3tia.
Exempli gratia si contradicens illius quaestionis particularis
negantis sumatur pro minori propositione eique proponatur
maior universalis negans vera haec nimirum Nullum ani
mal est sensus expers.

Quod si Eo Q. iungatur. Reiicit duos modos inuti Quod si Regno
les quibus non potest probari per incommodum quaestio parti
cularis negans in prima figura, quorum primus est, si contradi
cens quaestionis particularis negantis sumpta loco maioris
adhibeatur minor negans vera, ita enim nihil probatur in pri
ma figura. Alter vero est Modus si quaestionis particularis
negantis sumatur subcontrarium, per id etiam non probatur
particularis negans sed universalis. Si enim Omne animal
sentit. Quoddam autem album est animal. Ergo quoddam album sentit
quod si hoc est impossibile etiam falsa est minor illa. Quoddam
album est animal. id est contradicens erit verum. Nullum album

est animal.

est animal. Porro nō hoc erat quæstio probanda sed illa
Quoddā albū nō ē animal, p̄terea nihil absurdi ex illa p̄
positione subcontraria sequitur cū sit vera.

Idē quoq. Similiter fiet, et si loco α. cuidā. Ad ea quæ dixit adijcit
quæstionē per quā dicit aliquē nō in esse, nō differre à q̄
stione per quā dō, nō omni in esse. p̄indeq. utraq. q̄stio eo
dē modo p̄batur per impossibile siue in cōmodū cum sit
particularis negans

Constat igr. Apparet igitur, non contrarium. Pars cap. 4. in qua ex
dictis inferuntur duo consectaria. Primū ē hoc in deductio
ne ad incōmodū accipiendū est contradictoriū q̄stionis
nō autē contrariū. Primū membrū consectarij probatur
dupliciter. Primo a necessario, quia scilicet ex falsitate
propositionis contradicentis quæstioni propositæ necessa
rio colligit veritas ipsius quæstionis, idē a probabili q̄
scilicet illud axioma contradictionis celebrē cū hoc pro
bandi per incōmodū ratio innititur maxime erit probabi
le, si enī de omni re vera ē affirmatio, aut negatio, postq̄
probatū fuerit nō esse verā negationē, necessū erit esse
verā affirmationē; et contra si quispiā probauerit affirma
tionē esse falsā necessū erit negationē esse verā. Idē
itē membrū consectarij probatur dupliciter, primo a nō ne
cessario q̄ scilicet nō est necessaria consecutio a falsitate
propositionis contrariæ q̄stioni propositæ ad veritatē eiusdē
quæstionis contrariæ cū ambæ possint esse simul falsæ, idē
a non probabili quia id axioma probabile non est. Contrario
nē, unū ē verū alterū falsū.

Constat igr. Perspicuum igr. est alia. Consectariū idem in tex
tu clarū.

CAPVT X.

Cap. XII. Docet omne genus q̄stionis probari p̄ incōmodū in figura
Argtm cap. secunda, si loco minoris propositionis sumatur contradicens
quæstionis

questionis propositæ adiecta maiore propositione manifeste vera. Atq; universalis quidē affirmans q̄stio probatur in Barroco negans vera universalis in Festino Particularis rursū affirmans in Comestre. Particularis negans in Cesare. Sin autē minor aliqua propositio sumatur contraria vel subcontraria q̄stioni propositæ, tū non erit syllogismus ducens ad incōmodū quod fit ab easdē causas, quas superiore capite adduximus. Et exemplificatio.

CAPVT XI

Cap. XIII.

Docet omnes q̄stiones probari per incōmodū in figura 3tia si sumatur loco maioris propositionis contradictoriū questionis propositæ, adijciaturq; minor manifeste vera. Et universalis quidē affirmans questio probatur per incōmodū in Bocardo. Negans itē universalis in Disamis: particularis affirmans in Ferison, particularis negans in Datisi. Argum cap.

Perspicuum igitur est. Sub finē capitis infert duo consectaria. Primū. In deductione ad incōmodū in quibuscūq; figuris, sumenda est propositio aliqua questioni opposita, non contraria neq; subcontraria sed contradicens. 2dm. questio affirmans probatur per incōmodū in figura secunda, universalis autē in tertia, quod consectariū ideo adfert quia questio affirmans, non potest probari directe in figura 2dē, cū omnes eius syllogismi sint particulares sed saltē indirecte et exaccidenti seu obliquo ductu. Constat igr

CAPVT XII

Cap. XIV.

Hoc capite adfert discrimina tria et cōvenientiā unicā inter syllogismū directe aliquid probantē, seu ut vulgo dicimus Cathegoricū aut ostensiuū, et inter syllogismū ducentē ad impossibile seu incōmodū. Argum cap.

Jam vero demonstratio. Adfert discrimina duo simul inter inter eū.

simul inter syllogismū ostensiuū, et ducentē per incōmo
1m discrimen. dū. Primū est istius modi. Syllogismus per incōmodū acci
pit propositionē falsā, quae euertenda ē, et per quā ad
uersarius ducitur in id, quod est manifeste falsū, directus
autē syllogismus stat ex veris propositionib. infert quae
2dm. stionē propositā. Alterū autē discrimen est hoc, quod sylle
gismi directi conclusio ignota ē, antequā probat; syllogismi
autē ducentis ad incōmodū conclusio ad quā tā quā impossi
bilē duducit manifesta est falsa eiusdē q falsitas erat nobis
nota antequā fieret probatio ducens ad incōmodū.

Neq vero. Nihil autem refert, utrum. Assignat rursū conuenie
tiā inter dictos syllogismos, conuenientia autē hoc tota in eo
Conuenientia. est constituta, quod quēadmodū in syllogismis directis fiunt
probationes omniū quaestionū. ita quoq in syllogismis duce
ntibus ad incōmodū.

Non tū in. Non tamen in ysdem figuris. Ex conuenientia assignata
inter dictos syllogismos adfert Philosophus adhuc discrimen
tertiū inter eosdē. sursus est. Quāuis eadē quaestiones probent
per utrūq syllogismū, id tū fit non in eadē figura, sed in diuer
sis, hoc est, cum syllogismus per incōmodū sit in prima fi
gura, tū directus eandē quaestionē probans quā probauit
ducens per incōmodū fit in 2dē. si est negans. Sin autem
affirmans in tertia stē si syllogismus per incōmodū sit in fi
gura 2dē, cū directus erit in prima. si vero ducens ad incōmo
dū erit in tertia, tū directus affirmans quidē erit in prima
negans autē in 2dē. Omnia isthoc dogmata illustrat exem
plis in singulis figuris.

Perspicuū. Perspicuum igitur est, per. Ex dictis infert consecta
1m. ria duo. Primū ē hoc, omnis quaestio ysdem terminis constans
potest probari et per syllogismū directū et per syllogismū
2dm. ducentē ad incōmodū. 2dūm. Cum aliqd probatū fuerit per

Syllogismum

syllogismū directū, id ipsū potest probari, dirē per syllogismū
oblicuū ad impossibile, si accipiatur contradictoria ipsius ad
rectā aliā propositionē manifestē veram.

CAPVT XIII. Cap. XV.

Sexta et vltima speciēs syllogismorū est capitū docere nimi
rē modus ratiocinandi ex propositionibus oppositis est ꝯ contrarijs
vel contradictorijs. Ita talis autē ratiocinatione semper
assūitur conclusio falsa, propterea quia idē de seipso ne
negatur, doctrina cuius vtilitas ex eo cognoscitur, quia ad ver
sarius per eius mōdi disputationē ad aliquē ut idē de seipsone
est exempli gratia. Hominē non esse hominē, animal non
esse animal. Vtilis ē ad hoc est doctrina admonendū, ne ab
imprudentia concedamus opposita. Vnūquodq; id ex pro
gressu de doctrina cognoscetur. Quarto cap. fuit ē sua loco ostensū.

Sexta cap.

Vtilis.

Vtilis.

Vtilis

Non affirmans, quia hic constat ambabus propositionib. affirmantibus; Syllogismus autem ex oppositis unam et propositionem affirmantem, negantem alteram. Non negans quia in oppositis propositionibus idem est praedicatum et subiectum. Ergo propositiones primae figurae non possunt esse oppositae, et per consequens negans syllogismus ex oppositis non poterit confici in prima figura. Probatur minor quia propositiones in prima figura ita disponuntur ut maiori extremo termino subiciatur medium in maiore propositione minori autem extremo idem medium attribuatur in minore propositione atque sic in propositionibus primae figurae non est idem subiectum neque idem attributum

At vero in

At in media figura et ex oppositis. Vide capitis pars in qua docet in secunda figura fieri posse syllogismum ex oppositis propositionibus ipsaque tam contrariis, ut in Caesare et Camestres quam contradicentibus ut in Baroco et Festino ex contrariis quidem in Camestres sic Omnis scientia est bona. Nulla scientia est bona. Ergo nulla scientia est scientia. Fit etiam syllogismus ex contrariis in eodem modo si subiectum minoris propositionis contineatur sub subiecto maioris propositionis tanquam pars sub toto aut species sub genere. Ut Omnis scientia est bona. Nulla medicina est bona. Ergo nulla medicina est scientia. Ubi etiam idem de seipso negatur, quamvis non toto sed parte tantum sui. Proponit exemplum in Caesare.

Item si A.

Item si Eo a. inest.

Eodem modo fit.

Idem fiet si non Universalis. Transit ad particulares syllogismos Bocardo scilicet et Festino in quibus ex contradicentibus propositionibus infertur conclusio idem de eodem negans

Verum non

Quapropter accidit ut opposita. Concludit generaliter tandem esse syllogismum ex oppositis in 2da figura, cum aut unus idemque terminus est maior et minor, aut minor sub maiore continetur tanquam species sub genere aliquis

fiunt.

si sint termini omnino diversi, puta animal et lapis tum non erunt oppositæ propositiones, quandoquidem habebunt diversa subiecta licet eundem Medium terminum et per consequens non erit syllogismus ex oppositis.

In tertia vero figura. Tertia pars in qua docet in modis affirmantibus figuræ tertiæ non posse fieri syllogismum ex oppositis; in negantibus autem posse idque in universali, hoc est in Zelapton ex contrarijs propositionibus in particularibus vero hoc est in Bocardo et Ferison ex contradicentibus. At in tertia

Jam vero intelligendum. Quarta pars in qua primo ostendit hoc vitium latere, vel propterea quia inter duas propositiones oppositas, quas adversarius interrogavit multæ aliæ sunt interiectæ, ut per oblivionem facile labi possimus non advertentes, id nos negare, quod aut concessurus aut id concedere quod ante negavimus, vel quia una propositione a nobis concessa potest adversarius opposita probare et sic cogemur concedere opposita. Est autem

Cum autem affirmationum. Ex dictis infert tria consectaria. Primum est hoc Triplices sunt propositiones oppositæ hoc est duæ contradictoriæ et una contraria, quælibet enim oppositio habet duas propositiones oppositas ideoque propositiones oppositæ in syllogismis ex oppositis sex modis coniungi possunt nimirum. AE, EA, AO, OA, IE, EI, Primo modo fit syllogismus in Camestres, idem in Cesare et Zelapton. Tertio in Baroco. Quarto in Bocardo Quintus modus est inutilis, cum neque in idem figura fieri possit ob maiorem particularem, neque in tertia ob minorem negatam. Sexto in Ferison. Cum autem

Perspicuum autem est. Consectarium idem, differt syllogismus. Constat etiam

syllogismus ex oppositis ab eo qui constat ex falsis propositionibus, potest inferre conclusionem veram ut patet ex capite 2do, tertio, et 4to huius libri. Syllogismus autem ex oppositis semper conclusionem infert falsam uti in quaidem negatur de seipso.

Licet etiam

Constat etiam in vitiosis. Consectarium tertium per syllogismum sophisticum possumus concludere contrarium vel contradicens alicuius veræ conclusionis, qui syllogismus sumit propositiones oppositas propositionibus eius syllogismi qui concluserat conclusionem veram. Exempli gratia si prior syllogismus verus probat. Omnem ternarium esse numerum imparem sic. Omnis numerus qui non dividitur in duas partes æquales est impar, omnis ternarius non dividitur in duas æquas partes. Ergo omnis ternarius est impar. Deinde colligatur huius conclusionis oppositum syllogismo sophistico per contrarias propositiones sic. Omnis numerus qui dividitur in partes æquales est par. Atqui ternarius omnis dividitur in partes æquales (hoc est in tres unitates) Ergo omnis ternarius est par, quare sic omnis ternarius est par, et impar.

Hoc autem in

Iam intelligi debet. Docet ultimo quomodo quomodo concludantur contraria de eodem id enim etiam spectat ad rocinandum ex oppositis. Huius autem rei modos adfert tres. Primus est cum in maiori propositione eidem subiecto attribuuntur duo contraria sic Omne animal est album, et non est album. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est albus, et non est albus. conceditur autem eiusmodi propositio a Rondente sic. una pars admittatur sensu uno et altera altero sensu.

Secundus cum duorum contrariorum alterum supponitur id quod

Veram esse.

verū esse putatur, mox alterū probatur, ut si sumatur tan
quā verū. Omnē scientiā esse opinionē, deinde probemus
aliquā scientiā non esse opinionē hoc syllogismo in Ge
lapton. Nulla medicina ē opinio. Omnis medicina ē scien
tia. Ergo quaedā scientia non ē opinio. Hic igitur secū
dus modus est, quo adversarius cogitur concedere contrari
a, cū alterā partē contradictionis concessit et nos alte
rā probamus, hoc autē modo inquit Aristoteles fiunt Elenchi
Nam Elenchus est syllogismus contradictionis.
Tertius modus est cū unū contrariorū probatur hoc syllo
gismo, alterū itē altero, ut si quis probet uno syllogi
smo animā esse immortalē, at altero non esse animā im
mortalē.

Ut autem secundū veritatem. Docet in syllogismo ut aut
ex oppositis nō posse omnino sumi propositiones contrarias,
nisi eo modo qui supra expositus est, hoc ē si una propositio
affirmat altera vero negat idē attributū de eodē sub
iecto

CAPUT XIV. Cap. XVI

Secunda libri pars in qua exponuntur vitia syllogismorū 5, hoc Argum cap.
capite exponuntur duo unū quod vulgo vocant petitionē
quaesiti seu propositi, alterū quod etiā vocat. Non propter
hoc accidere falsū. seu Hoc autem accidit multis modis.

Petere et sumere quod. Prima pars capitis me sed petere
bra habens 4. Hic ē primū quod continet petitionē quae
siti definitionē. In definitione loco generis ponit id, quod
dicitur non demonstrare propositū, seu, nō demonstrare
quod erat demonstrandū. Ad inquirendā autē differen
tiā q̄ huius vitij definitionē impleat, proponit Aristo
modos 4 quib. propositū non demonstratur. Primus est
si nihil omnino concluditur excepti grā si quis argumentetur
ex puris particularibus.

ex puris particularibus, vel etiam ex puris negantibus. Secundus est, si quis ex propositionibus ignotioribus inferat conclusionem notiorem, hoc enim modo propositum etiam non demonstrat cum demonstratio propterea adhiberi soleat, ut res antea incognita beneficio aliarum rerum notiorum sit cognita. Tertius si ex posterioribus concludatur id quod est prius ut accidit in demonstratione, quando ab effectu progredimur ad causam. Quartus est cum id, quod per se ipsum non potest notificari nihilominus per seipsum probat, ut si quis probaverit hominem esse risibilem, propterea quia homo est risibilis, iste hoc quod per seipsum notificari nequit per seipsum probat. Atque hic modus ultimus parit vitium processus syllogismi, Petere enim quaesitum est, cum quispiam id quod per seipsum cognosci non potest, per seipsum tamen demonstrare nititur. Nota ex hac doctrina Artis duplici a esse pronunciata, alia enim sunt ex seipsis nota; qualia sunt principia, alia vero ex seipsis ignota, ex aliis autem nota quales sunt conclusiones. Scias itaque quod ille qui principium aliquod petit sibi concedi recte petat; sin autem conclusiones male: id autem facit ille qui res per seipsam ignotam, per seipsam probare nititur.

Petitio quaesiti quid.

Id quod

Hoc autem ~~[illegible]~~ Membrum idem complectens divisionem petitionis quaesiti. Petitio itaque quaesiti duplex est 1. Per quam statim petitur id quod est probandum. Exempli gratia Homo est risibilis, ergo homo est risibilis, Lineae sunt aeque distantes, ergo lineae sunt aeque distantes. Altera cum non statim petitur id quod est probandum, sed fit transitus ad alia quaedam quae similiter possunt probari per hoc quod probandum sumimus. Exempli gratia. Si lineas A B, et C D. aeque distantes esse probetur per aequalitatem angulorum.

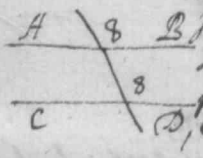

lorū q. et H. quoniā hos angulos esse æquales nō aliter probari potest, quā ex eo, quod lineæ sūt æquedistantes, ut qui ita argumentatur. Lineæ sūt æquedistantes. Ergo anguli sunt æquales: itē anguli sunt æquales. Ergo lineæ sunt æquedistantes, ille nihil aliud probat præterquā lineas esse æquedistantes propterea quia sunt æquedistantes. Talem rationandi modū damnat Philosophus, propterea quia, sic facile omnia possent demonstrari, atq; perinde facile compararemus omniū rerū scientiā quod ē impossibile.

Si quis igr cum ignotum sit. Alembri 3tium in q̄o explicatur petitio quæsiti accōmodata omnibus figuris hoc autē loco accōmodat petitionē quæsiti syllogismis primæ figuræ, in qua petitionē quæsiti docet contingere dupliciter, hoc est vel in maiore propositione, vel in minore. In maiore quidē tātū cōmittitur id vitiū, si maior æque sit ignota, quē admodū et ipsa conclusio. Minoris autē termini sint convertibiles, tū ēm petitio quæsitū quia ex conclusione, et minore conversa potest probari maior. Exempli grā. Omnis voluptas est bona. Omnis lætitia ē voluptas. Ergo omnis lætitia est bona. Ubi quoniā lætitia et voluptas convertuntur fit petitio quæsiti secūdū maiorē, uti q̄ per conclusionē probatā et minorē conversā potest probari sic.

Omnis lætitia ē bona
Omnis voluptas est lætitia. Ergo.
Omnis voluptas ē bona

In minore autē propositione idē vitiū cōmittitur, quā minor æque sit ignota, quē admodū et ipsa conclusio, termini autē maioris sint convertibiles. Exēpli grā

Si q̄s igr po

omne indumentum.

Omne indumentum est vestimentum
Omnis tunica est indumentum. Ergo
Omnis tunica est vestimentum.

Ubi similiter fit petitio quandoquidem ex conclusione et maiore conversa potest inferri minor.

Quod si A. Si igitur nihil aliud est. Docet petitionem quaesiti eodem modo fieri in figura 2da et tertia, quo etiam in prima, hoc est per 2dam maiorem propositionem vel 2dum minorem: quamvis non in omni modo in utraque propositione absque discrimine id vitium committatur. Nam in syllogismo quidem affirmante fit petitio quaesiti in prima tantum et tertia figura, cum in 2da omnes syllogismi sint negantes in particularibus autem syllogismis fit petitio quaesiti 2dum particularem tantum propositionem, quod potest probari per conclusionem particularem et propositionem universalem convertibilem. 2dum propositionem autem universalem non potest fieri petitio quaesiti, cum universalis per conclusionem particularem probari nequeat. Item in negantibus syllogismis omnium figurarum, 2dum illas tantum propositiones fit petitio quaesiti quae sunt negantes, cum propositio negans recte possit probari per conclusionem negantem et alteram propositionem affirmantem, quod de propositione affirmante dicendum non est, cum illa per conclusionem negantem probari nullo modo possit.

Est autem. Jam vero quod est in principio. Membrum 4tum in quo adfertur discrimen petitionis quaesiti eius scilicet, quae fit in syllogismis demonstrativis ab ea quae fit in syllogismis dialecticis. Petitio quaesiti in demonstrativis syllogismis fit, quando sumitur propositio, quae 2dum ipsam rei veritatem, est ignotior conclusione vel saltem aeque ignota. Petitio nostri quaesiti in syllogismis dialecticis est, quando propositio aliqua 2dum opinionem tantum vel ignotior est conclusione

Discrimen Petitio quaesiti.

Vel aeque ignota

val aeque ignota. Caput XVII.

At non propter hoc accidere falsum. Pars idem capitis in qua exponitur vitium idem quod vulgo appellatur. Non propter hoc accidere falsum. Ratio, huius appellationis in progressu patebit. Membra autem doctrinae praesentis 4 sunt, quorum primum habetur hoc loco, in quo primo ostendit hoc vitium habere locum in syllogismis ducentibus ad incommodum tum deinde adfert definitio eiusdem vitij. Hoc igitur loco ostendit id vitium non habere locum, nisi in syllogismis ducentib. ad incommodum. Argumento ostensivo modi non habet locum hoc vitium in syllogismo ostensivo qui scilicet quaestionem aliquam directe probat. Ergo habebit locum in eo tantum syllogismo qui ducit ad incommodum. Probatur Antecedens dupliciter. Primo quia tunc fit hoc vitium quando sumitur contradicens quaestionis demonstrandae. Atque in syllogismo ostensivo non sumitur contradicens quaestionis demonstrandae. Ergo hoc vitium non invenitur in syllogismo ostensivo. Probatur maior. Est enim qui non contradicit, non ita videt argumentanti ut dicat. Non probari propter hoc, sed simpliciter negat propositionem, quam putat veram non esse. Minor item probatur, quia, is qui ostensive argumentatur non sumit contradictionem eius quod probare intendit. Probatur Antecedens idem sic. Id vitium tunc esse dicitur, quando hypothesi dempta nihilominus sit conclusio falsa. Atque in syllogismo ostensivo hypothesi aliqua dempta non efficitur conclusio. Ergo in syllogismo ostensivo non habet locum id vitium, probatur nor, quia syllogismi constant ex propositionibus duabus (quas hic vocat Artes positiones) sublata ergo propositione aliqua tollitur syllogismus ad eam propositionem pertinens. Constat igitur

Nam illud non propter hoc. Ex iis quae proxime di

illud autem

Constat igitur

Non propter hoc accidere falsum quid. eta sunt, colligit definitione huius vitij talis. Non propter hoc accidere falsum est, quando in syllogismo ducente per incommodum ad iungitur aliqua hypothesis alteri premissarum, qua remota nihilominus sequitur conclusio falsa et impossibilis.

Ac unus. Est igitur maxime conspicuus. Membrum secundum in quo adsunt tres modos et non propter hoc falsum accidere.

Primus modus. Primus est istius modi, quando hypothesis non solum a conclusione falsa, sed etiam a propositionibus, ea conclusionem inferentibus aliena est. Ex gratia. Omnis voluptas est bona. Haec est hypothesis. Omne animal est irrationale. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est irrationalis. Artis exemplum est istius modi si quis volens probare latus quadrati, et diametrum esse incommensurabile, cupiat ex eo ostendere, nimirum si dicatur latus et diametrum esse commensurabilia, efficeret inde sententia Zenonis falsa hoc est nihil moveri.

Alius. Alius modus est, si cohaereat. Modus secundus et tertius simul exponitur, secundus est, cum hypothesis cohaeret maiori propositioni syllogismi ducentis ad incommodum (dicitur autem hypothesis cohaerere cum maiore propositione, quando aliquis terminus hypotheseos ponitur in ipsa propositione) Exempli gratia omne irrationale inanimatum (haec est hypothesis cohaerens cum maiore. Omne animal est irrationale, omnis homo est animal. Ergo omnis homo est irrationalis. Tertius

Istius. Modus est. Cum hypothesis cohaeret non propositioni syllogismi ducentis ad incommodum. Ex gratia. Omne ridens est homo (haec est hypothesis cohaerens minori) Omne animal est irrationale. Omnis homo est animal. Ergo omnis homo est irrationalis.

Sed oportet impossibile. Absurdum autem. Membrum tertium in quo docentur modi secundum quos ex hypothesi aliqua, et alia propositione efficiatur falsa aliqua conclusio. Summa totius doctrinae haec est, ut propter aliquam hypothesim falsam efficiatur aliqua conclusio falsa, necessum est ut alter ex terminis hypotheseos.

minis hyppotheseos ponatur in Conclusione: hic autem terminus habebit locum praedicatum in Conclusione, quando Hyppothesis cum maiori propositione coheret seu (quod in idem recidit) quando sursum versus sumitur. Idem terminus Hyppotheseos habebit aliquando locum subiecti in Conclusione, tum scilicet quando Hyppothesis coheret cum minori propositione seu quando idem terminus sumitur deorsum versus. Ergo in primo exemplo sequebatur Conclusio falsa, non propter hyppothesim, quia neuter terminus hyppotheseos ponebatur in Conclusione. In 2do autem propterea, quia cum hyppothesis sursum versus accepta esset, hoc est coheret cum minori propositione, illo tamen terminus non habebat locum attributi in Conclusione, sed subiecti. In tertio item exemplo propterea, quia hyppothesis falsa sumpta deorsum versus quamvis esset, eius tamen terminus in Conclusione ponebatur loco attributi non subiecti.

Perspicuum igitur est, nisi Ex dictis infert tandem propter hyppothesim falsam fieri Conclusionem falsam, quin Conclusio coheret cum hyppothesi, eo modo qui proxime est expositus. Constat

An ne sic quidem semper. Membrum quidem in quo id quod proxime docuit in dubium vocat, quasi ne tunc quidem fieri conclusionem falsam, propter hyppothesim falsam, cum eo modo Hyppothesis coheret cum Conclusione, quem attulit Aristoteles. Est autem obiectio istiusmodi, quando dempta hyppothesi non hic minus fit Conclusio falsa, hinc Conclusio fit falsa non propter hyppothesim falsam. Atque iuxta doctrinam Aristotelicam proxime traditam dempta hyppothesi in hic minus fit Conclusio falsa. Ergo iuxta doctrinam Aristotelicam proxime traditam fit Conclusio falsa non propter hyppothesim falsam. Ac ne sit

maior patet.

maior patet ex definitione Artis supra tradita. Minor probatur quia eadem conclusio falsa potest inferri ex diversis hypothesibus falsis, ideo una ex dempta nihilominus erit conclusio falsa. Respondet Artes. Id est vitium hoc est non propter hypothesim sequi falsum non est sic intelligendum ut posita alia hypothesi falsa sequatur eadem conclusio falsa, sed quia sublata hypothesi, conclusio falsa sequitur ex reliquis propositionibus quae sup sunt sin autem substituatur alia hypothesis falsa, tunc non est absurdum sequi eundem conclusionem falsam, quia eadem conclusio falsa potest inferri ex diversis hypothesibus falsis.

Cap. XVIII.

CAPUT XV.

Argum cap. et divisio.

Exponitur hic tertium vitium; hoc est falsitas, seu falsa ratio, quae ex propositionibus derivatur in ipsa conclusione. Partes capitis tres suo loco videndae.

Efficitur aut

Falsa autem ratio efficitur. Prima pars in qua statim docet falsitatem unius cuiusque syllogismi pendere ex prima falsitate. Hoc est si conclusio alicuius syllogismi fuerit falsa, necesse est vel ambas propositiones eiusdem syllogismi, vel alterutram saltem esse falsam, propter quam falsam, conclusio quoque est falsa. Item si illa propositio falsa probatur per prosyllogismum, tunc rursus in eo prosyllogismo erit aliqua propositio falsa. Cuius falsitatis causa pendet ex falsitate propositionis primi syllogismi. Atque sic semper prima propositio falsa est causa, cur sequentes propositiones prosyllogismorum sint falsae. Propositio autem vera non est causa falsitatis unius conclusionis, quia ex vero non potest sequi nisi verum. Cap. XIX.

Ne aut.

Ut autem contra nos syllogismo. Pars cap. 2da in qua tradit praecepta quae servare debet respondens in evitandum falsa negotio interrogantis, et interrogans in faciendum. Praecepta respondendi assignat duo, primum est. Respondens non debet concedere duas propositiones.

in quibus ic.

in quibus idem terminus inuenitur cum talis terminus sit medium sine quo non fit syllogismus, et per consequens non poterit inferri conclusio falsa.

Quomodo autem ad quaeq. 2dum debet rondens diligenter cauere sibi ab aliqua certa conclusione, si enim certa aliqua thesi defendit, non debet quicquam curare si interrogans inferat conclusiones eiusmodi, quae ad suam thesim nihil pertinet. itaq Artes docet rondentem diligenter oportere aduertere, an medium ita sit dispositum, ut possit efficere conclusionem, quam interrogans probare vult. postquam autem id aduerterit ne concedat, aduertet autem id, si inspexerit naturam trium figurarum. Exempli gratia. Si defendit thesim negantem, tum potest concedere propositiones habentes eundem terminum attributum. quoniam eodem modo sit secunda figura, in qua non colligitur conclusio affirmans; sed debet sibi cauere a figura prima et tertia, in quibus scilicet possunt colligi conclusiones affirmantes, per quas possunt euerti theses negantes. Nota utrumque id praeceptum hoc praecipere ne patiatur rondens interrogantem conficere syllogismum.

Quod vero iussimus rondentem. Assignat deinde praecepta tria, quae obseruare debet interrogans in conclusione aliqua falsa inferenda. Primum est, ne statim ex praemissis inferat conclusionem, sed supressa conclusione interroget solas propositiones, si enim facilius eas admittet. Rondens ignorans ad quam conclusionem referantur. 2dum. Si conclusio demonstranda sit pluribus medijs, non debent interrogari media propinquiora, sed remotiora, idque fieri debet ordine perturbato, ita enim facilius concedent. Exempli gratia. Si probandum sit Socratem esse substantiam, per media corpus, viuens, animal, hominem, interrogabit prius. Num corpus sit substantia, deinde non interrogabit. An viuens sit corpus

sed an homo.

1m praeceptum.

Idem.

Sed An homo sit animal, tandem quaeret. An uiuens sit corpus, atque sic deinceps tertium si unico medio tantum sit colligenda conclusio falsa, debet interrogare prius, propositionem maiorem, tanquam remotiorem a conclusione, et sic

Cap. XX. eum latebit Rondentem quorsum feratur disputatio.

At vero. Quia vero habemus quando. Pons est in qua accepta occasione ex dictis, docet Artes quomodo possent fieri, et euitari reprehensio, seu Elenchus. Est autem Elenchus syllogismus contradictionis, hoc est qui concludit impossibile, vel contrarium, vel contradicens, quod defendit Rondens. Aliter, Reprehensio est cum id aduersus nos probatur, quod in eadem disputatione affirmauimus aut negauimus. Docet autem Artes primo reprehensionem fieri, quando Rondens omnia concedit, et affirmat, vel aliqua saltem ex quibus concessis potest inferri conclusio nostrae propositioni contraria, vel contradicens.

Quod si. Quod si nihil concedatur. Tradit deinceps rationem vitandae reprehensionis duplicem, Prima est, si Rondens nullam omnino affirmatam propositionem concedat, ex puris autem negantibus, quamuis concessis non erit syllogismus, et per consequens neque reprehensio, cum hoc sit syllogismus. Ita ratio. Si Rondens nullam uniuersalem propositionem concedat, ex puris autem particularibus non poterit confici syllogismus, et per consequens etiam neque reprehensio.

Cap. XXI. CAPVT XVI

Exponit hic vitium quartum, hoc est deceptio, quae oritur ex opinione. Fit autem hoc vitium, tum quando ob medium ignorationem, interdum concedimus repugnantia de eodem in argumentatione. Affine est hoc vitium ultimae potestati syllogismum

sm̃one, nisi quod vltima illa petoſtes vno oculo ſyl
logismo repugnantiã concludat, hic autẽ vtriũ duobꝰ Diuiſio.
ſyllogiſmis ad colligendã repugnãtiã ſufficit, Par
tes Capitis ſũt duæ hucusq; dicendæ.

Interea occurrit Vtrũq; Prima pars Capitis in Quædam
qua primo docetur quẽadmodũ ex falſa opinione decipi
amur, ita vt in cadẽ re, aut contrarijs, aut contradicẽ
tia admittamus. Accidit autẽ hoc vtriq; volentes Me
diã a iuxtà oppoſitã, volentes, diuerſi quidẽ ordinis
illa ſunt Media, quorũ alterũ ſub altero nõ contine
tur. Exempli grã. Si quis opinetur. Omne animãl eſſe Corpꝰ;
alterũ autẽ nullũ eſſe Corpus; vtrumne animal eſt Corpꝰ
Et Nullũ animal eſſe Corpus, ſimulq; putet Deũ eſſe, ni
minũ animal, et alterũ conuenire Regno, nihil ne hu
manorũ, ut ideò ſciat, aut ignorat, concedat, aut neget quod
ita conſtat, per duos ſyllogiſmos; Opinatur. Omne ãl
eſſe Corpus, et Omnẽ Cygnũ eſſe animal. Opinabitur ali
quis Omnẽ Cygnũ eſſe Corpus. Quod ſi nemo opinetur Ni
alterũ eſſe Corpus, et Omnẽ Cygnũ eſſe alterũ, opinetur aliꝗs
Nullũ Cygnũ eſſe Corpus. Quapropter ignorat omnẽ cy
gnũ eſſe Corpus, quod antea ſciebat, vnde etiã ſequitur,
vt ea ſtimet, contraria ſimul eſſe vera. Diuerſi autẽ or
dinis ſunt, quando ſumuntur ut Extrema, ut Media ei
dem generibꝰ, Eadẽ, quando alia ſub alijs continentur, qua
lia ſunt Subſtantia. Corpus. Animal. Etcetera. Nã Subſtã
tia omni Corpori conuenit, et Corpus Omni Animali, et
Animal omni Homini. Si quis igitur opinetur Omne Cor
pus eſſe Subſtãtiã. et Nullum Animal eſſe Subſtantia, ſimul
ſciat Animal eſſe Subſtantia, et neſciat, Animal eſſe ſub
ſtan, ac ſic in ipſo quod opinetur Omne Corpus eſſe ſub

ſtantia

stantiā in hoc in quā universali pronunciato monuit etiā quodā modo, illud minus universale, omne animal est substantia quoniam animal sub corpore continetur, si igitur opinetur nullū animal esse substantiā, tū id quod scit probat, se nescire, quod certe nullo modo fieri potest.

In eo aut Rursus si quis decipiatur. Deinde declarat nō posse fieri, in primo illo modo, ubi scilicet sumunt 2 media diversi ordinis, ut aliquis admittat ambas propositiones utriusq medij, hoc est 4 propositiones duorū mediorū, seu duorū syllogismorū, unius quidē veri, alterius autē decipientis: ut putet esse veras sine magno incōmodo. ut omne animal esse corpus et nullū albū esse corpus. Rursū omnē cygnū esse animal. Et omnē cygnū esse albū, si enī qui omnes has propositiones admittat, ac opinetur, eē eas veras, non tantū sequitur illud absurdū iā explicatū ut nimirū ex ipsis colligant conclusiones contrariae, atq idem sciatur et ignoratur in conclusione, sed in ipsius etiā propositionibus, sequetur idē absurdum, ut de eadē propositione habeat contrarias, vel contradicentes sententias. Si quis enī opinatur omne animal esse corpus, et omnē cygnū esse animal opinatur etiā omnē cygnū esse corpus. Rursū si opinatur nullū albū eē corpus, et omnē cygnū esse albū, necessū est ut opinetur etiā nullū cygnū eē corpus. Atq ex hac conclusione et propositione primi syllogismi, ita licet argumentari in Felapton nullus cygnus ē corpus, omnis cygnus est animal. Ergo quoddā animal nō ē corpus, quae conclusio contradicit illi propositioni primae.

Omne animal

Omne animal est corpus. Quare simul opinatur contradicentia, non potest igitur admittere, et opinari quatuor illas propositiones sine hoc absurdo

In eo vero quod antea dictum hoc rursum ostendit fieri posse, ut versetur aliquis in opinione falsa et ignorantia, nec incidat in hoc absurdum, ut habeat de eadem re contrarias vel contradicentes sententias ut si in exemplo proposito ubi sumuntur media diversi ordinis opinetur aliquis, unum solum pronunciatum ex uno medio, et alterum ex altero, aut ex uno medio opinatur ambo pronunciata, hoc est et maiorem et minorem propositiones, ut omne animal esse corpus, et omne cygnum esse animal, ex altero vero unum tantum ut nullum album esse corpus versatur quidem hic in falsa opinione et ignorantia tum ex his solis pronunciatis non incidet in contrarias, vel contradicentes sententias. Etenim hic error similis est ei quo novimus aliquid in genere et idem ignoramus in particulari, quem errorem declarat dupliciter. Primo Exemplo Alphabetico, vel Mathematico, si enim omnis triangulus, habet tres angulos pares duobus rectis, et hoc descriptum in tabula est triangulus, id etiam habet tres angulos pares duobus rectis. si quis ergo noverit illud universale pronunciatum in ipso, novit et hoc particulare, nisi existimat hoc particulare non esse triangulum, aut nesciat esse triangulum, si nimirum absconditum sit nesciat habere tres angulos pares duobus rectis, et sic idem sciat, et nesciat, sciat quidem in genere nesciat autem in particulari. Unde non habet contrarias opiniones quia scientia in genere et ignorantia in particulari non adversantur.

Similiter se habet

A mihi vetat

Idem existi — Similiter se habet ratio. Obiter soluit dubitationem Platonis in Menone propter quam uidetur veram scientiam frustra nos quaerere, nam aut eas ignoramus, aut scimus; si ignoramus etiam si nobis occurrant tamen eas non cognoscemus, si vero scimus, frustra quaerimus scientiam, quam iam habemus. Rondebat Plato animam humanam omnia scivisse, priusquam ingrederetur in corpus humanum sed postquam ingressa est in corpus, omnium oblita est ideoque quaerit scientiam, hoc est reminiscentiam. Unde Plato concludebat, scientiam nihil aliud esse quam reminiscentiam propterea quia anima eorum quae antea scivit, sed postea oblita est, sensim reminiscitur. Artes autem eorum exemplo eiusdem trianguli reprobat hanc sententiam, quia sicut non potuit anima humana, antequam in corpus ingrederetur novisse hunc particularem triangulum, vel etiam aliam rem particularem, sensibilem, tum propterea, quia particularia omnia praecipiuntur sensibus; sensus autem egent organis corporis quae anima non habet, tum quia particularia non sunt aeterna.

Quo fit ut. — Universali igitur cognitione. Redit ad deceptiones de quibus agere instituerat, ostenditque, quod cum aliquis scit et decipitur illam deceptionem non esse veram contrariam scientiae, quae alia ratione scit, alia autem decipitur, scit enim cognitione universalium, ne scit particularium, alias contraria erant in eodem subiecto simul.

Nihil aut. — Nihil autem vetat, quo minus. Idem declarat alio exemplo. Potest enim etiam aliquis scire, maiorem propositionem et minorem conclusionem aut ignorare, si nimirum eam non coniungat cum iorem et nostrae propositione. Exempli gratia, potest aliquis nosse omnem mullam esse sterilem et hanc esse mullam, ignorare etc.

ignorare vero hanc esse sterilem, imo putare uterum eam gestare, si aiderit eius ventrem propter alii copiam assetumentem, nisi consideret, et maiorem et minorem propositionem simul.

Quocirca perspicuum est. Confirmat exemplo superiorem deceptionem, per argumentum ab eo, quod minus videtur ad id quod magis. Nam si decipimur quando utraque propositionem scimus, tanto magis decipiemur, cum solam maiorem sciemus, potest enim aliquis habere scientiam generalem non habita particulari, particularia enim sine sensu sciri non possunt, et quamvis particularia sciantur, non sciuntur ut particularia, sed ut universalia. Constat igitur

Scire ri dicitur tribus modis. Ex occasione enumerat Artes Acceptiones tres scire. Tribus enim modis dicimur aliquid scire. Primo in genere tantum, cum scimus maiorem solam propositionem. Secundo in parte tantum, cum scimus solam nomen. Tertio in actu, quando cum maiore universali coniungimus minorem, et rationamur, quae sola scientia est absoluta et perfecta. Totidem etiam modis decipimur. Primo in genere cum ignoramus maiorem propositionem tantum, secundo in parte, cum ignoramus nomen. Tertio in actu. Cum non coniungimus nomen cum iorem etiamsi illas noverimus. Unde etiam prohibet in eadem re haberi scientiam et decipi; non propterea tamen habebunt contrarias sententias, quod accidit ei qui novit quidem ambas propositiones eas tamen non coniungit. Qui enim putat hanc mullam esse praegnantem, non habet scientiam in actu coniungens iorem cum nomine nec propter hanc falsam opinionem versatur in errore contrario illi scientiae generali, quam habet per propositionem universalem. Error enim, qui est contrarius scientiae universali

Scire enim. Scire aliquid possumus 3bus modis. Ignoramus totidem modis.

debet effici

debet effici per syllogismū ex aliqua ꝓpositione vniuer
sali, hic autē non habet hunc errorē per syllogismū, sed
per sensū tantū in particulari. Videns enī ventrē huius
mulae tumidū putat eā esse pregnatē. Atq scientiae
generali contrarius ē error gnālis, non autē particula
ris: quēadmodū scīe particulari contrarius est error
particularis.

At vero. Qui vero existimat boni Pars Cap. 2da in qua
aliud genus erroris ex falsa opinione explicatur, etenī
si quis existimat, eandē esse definitionē contrariorū ex
empli grā. Boni et Mali incidet etiā in contrarias sci
entias, existimabit quippe Bonū esse malū et Bonū
esse bonū, quae duo maxime inter se pugnant, quod existi
ment Bonū esse malū, probatur. Si enī eadē est definitio
Boni, et Mali, vt quispiā opinatur, certe bonū ent malū
quādoquidē eandē habent definitionē, ea quae habet
eandē definitionē, illa inter se sunt eadē, quod item
existimat Bonū esse bonū deducitur ex hoc syllogismo.
Sit essentia, et definitio boni Maius extremū. essentia
autē Mali. Mediū, ipsū denique bonū minus extremum
sic. Omnis mali esse, est bonū esse, omni bono inest
mali esse. Ergo omni bono inest boni esse, ac proinde
Bonū est bonū. Quēadmodū igitur, si vera est maior ꝓpo
sitio, et minor necesse ē vt conclusio quoq vera sit: ita e
tiā in potiore eadē ē ratio, si quis opinatur, maiorē et no
rem esse veras, eū necesse ē opinari etiā conclusionem esse
verā. Quapropter hic simul opinatur Bonū esse malū, et
Bonū esse Bonū; quod certe absurdissimū ē. Absurditas aut
hoc ex eo sequitur quod prius existimatū ē, nimirū defini
tionē vnius contrarij. Exempli grā. Boni esse definitionē
alterius contrarij. Exempli grā mali.

At illud

An hoc est quidem necessarium. Sub fine cap. docet ne minem posse inueniri, qui arbitretur bonum esse malum, quanquam id accidere potest ex accidenti quodammodo exempli gratia potest accidere ut quis existimet fortitudinem esse malam quamuis reuera ex genere bonorum sit, quia fortitudo habet sibi plerumque annexam mortem, vulnera alia pericula, sed tamen consideratione diligentius faciunt Ethici et Metaphisici — At illud

CAPUT XVII — Cap. XXII.

Pars lib. 3 in qua confert se Artes ad explicandas reliquas argumentorum formas; quod tamen non prius facit quam regulas quasdam consecutionum ut vulgo vocamus tradat. quarum nonnullae conferentur ad caput XVIII, sunt autem regulae nouae. — Argum. cap.

Jam vero quando extrema — Regula prima si maius et minus extremum inter se conuertuntur, necesse est et medium cum utroque extremo conuertatur; sed si conclusio in Barbara conuertitur etiam premissae conuertuntur — Ubi extrema 1ma regula

Itidemque se res habet — Regula 2da. Si propositio maior cum Celarent conuertitur, etiam conclusio conuertetur, eritque sic syllogismus in Camestres — In negue 2da.

Et si cum e to. y. conuertitur. — Regula tertia. Si minor cum Celarent conuertitur verbi gratia. Omne sentiens est animal, etiam ideo conuertetur exempli gratia. Nullum animal est lapis. Probatur; si de quocumque dicitur animal, de eodem dicitur et sentiens, et contra, de quocumque dicitur sentiens, de eodem et animal, certe de quocumque negabitur animal, negabitur etiam sentiens, et contra, de quocumque negabitur sentiens, de eodem negabitur animal. Atqui lapis negatur de animali, et animal de lapide. Ergo lapis negabitur etiam de sentiente, et sentiens de lapide. — Quod si 3tia.

Et si to. y. cum a. conuertitur. — Regula 4ta. si nor. et conclusio. — 1te si 4ta.

et conclusio tñ Celarent conuertentur etiã ior cõuertetur.

Rursu si A. 5ta — Rursus si To α et To β. Regula 5ta cũ sumuntur 4 termini quorũ duo priores conuertũtur inter se, et posteriores duo similiter conuertũtur. primus autẽ et tertius ita sibi opponũtur et vnus sp̃ sit verus, alter falsus cum in quã 4 termini habent has tres cõditiones tunc necesse est vt etiã 2dus terminus, et 4tus eodẽ modo inter se opponãtur, hoc est necessũ est, vt vnus eorũ sit verus alter falsus. Exemplũ huius p̃cepti est hoc in hijs 4 terminis Ingenerabile Incorruptibile, Genitũ, Corruptibile vbi suppono tres esse conditiones. Prima Ingenerabile et Incorruptibile conuerti inter se. 2dã Genitũ, et Corruptibile, etiã conuerti inter se. 3tia. Res omnis aut est ingenerabilis, aut genita; quibus conditionibus suppositis concludimus necesse est, vt quidquid est illud aut sit incorruptibile, aut Corruptibile.

Conditiones

Ingenitũ	Genitum
Incorruptibile	Corruptibile

Rursus si 6ta. — Rursus si cuiuis insit To α. Regula 6ta cũ quatuor termini ita sumũtur, vt primus, et secundus sint contrarij, tertius itẽ et quartus contrarij, tum si primus et tertius conuertũtur necesse erit 2dũm et quartũ etiã cõuerti exemplũ esto in istis terminis.

Ingenerabile	Genitũ
Incorruptibile	Corruptibile

Qñ uo 7ma. — ~~Rursus si cuiuis insit~~ tum autẽ To α. toti β. Regula septima cũ termini tres sunt quorũ primus dicitur de 2do et tertio omnibus et solis, 2dus autẽ dicitur de omni tertio, tunc necesse erit primũ et 2dũm conuerti Exemplum esto in his tribus terminis.

Risibile

RISIBILE
RATIONALE HOMO.

Rursus cum to α. & to β. Regula octaua quae est fundamentum figurae tertiae syllogismorum concludentium vniuersaliter affirmatiue ratione materiae quia termini minoris propositionis conuertitur cum minore propositione conuersa syllogismus resoluitur in primam figuram. Regula itaque sic habet si tres termini ita se habent inter se, vt primus et 2dus attribuatur omni tertio, 2dus item et tertius conuertantur inter se tunc oportet primum dici de omni 2do. Exempli gratia, si animal et rationale dicuntur de homine. Rationale item conuertitur cum homine certe animal dicetur de omni rationali. Qn ito A d B. 8ua

Cum autem ex duabus. Regula Nona. Si sumantur quatuor termini ita vt primus et 2dus sint contrarij, tertius et quartus itidem contrarij tunc si primus et quartus simul sumpti sunt magis expetendi quam 2dus et tertius simul etiam sumpti, certe primus terminus solus magis erit competendus quam tertius solus. Sit Exemplum. Qm vero 9na

1 Sanitas 2 Morbus
3 Diuitiae 4 Paupertas

CAPVT XVIII Cap. XXIII.

Tria hic aguntur, primo docetur omne probationem effici in aliqua trium figurarum. 2do definitur inductio 3tio ostenditur discrimen inter inductionem et syllogismum. Astm cap.

Nunc vero exponendum. Prima pars Capitis in qua omnes argumentationes fieri in aliqua ex tribus figuris, ostendit hoc argumento. Omnis syllogismus sit in aliqua. Hoc loco

qua ex tribus figuris. Probatur nõr quia preter syllogismũ sunt argumentationes hæ inductio, Enthymema, et Exemplũ. Porro inductio nihil aliud est, quã syllogismus inductivus cũ reducatur ad syllogismũ Enthymema etiã est syllogismus rhetoricus quemadmodũ et exemplũ inductio Rhetorica.

Est igitur

Est igitur Inductio

Ideã pars inductio est. Racinatio in qua alterũ extremũ. (hoc ẽ maius probatur deinde medio 1 per alterũ extremũ (hoc ẽ p minus)

Inductio qd.

Exemplũ huius definitionis ponit Aristoteles duplex Unũ ẽ Alphabeticũ, Alterũ autẽ in terminis significativis ppositũ. Sint Exempli gratia singularia longæva hæc, Homo, Equus et Mulus, quæ ponuntur loco nõis extremi et convertuntur cũ medio, quod est, vacuus bile, per hæc singularia colligatur ppositio universalis per inductionẽ hoc modo. Homo et Equus, et Mulus vacant bile Ergo omne vacans bile ẽ longævũ.

Quippe cũ

Ut puta esto 2o α. longævum. Probat per inductionẽ reat comprobari conclusionem universalem. Universa autẽ ppositio hæc petita est ex octava regula proximo capite tradimus. Erat regula hæc, si tres termini ita se habent inter se, ut primus et idus, attribuantur omni tertio idus autẽ et tertius convertantur tũ oportet primũ dici de omni secundo. Atq' longævũ esse et vacare bile dicuntur de homine, Equo, et mulo, cæterisq' animalibus. vacare itẽ bile convertitur convertitur cum his animalibus simul sũptis. Ergo longævũ esse recte dicetur de omni animali vacante bile.

Est autẽ c.

Intelligere autem oportet. Admonet in omni inductione per minus extremũ non esse intelligendã rem aliquã unã particularẽ, sed potius enumerationẽ omnium singularium.

Est autem

Est autem huiusmodi. Pars tertia in qua adferuntur duo discrimina inter syllogismum et inductionem. Primum discrimen sumitur a materia utriusque in qua probanda utraque argumentatio constituitur. Inductione enim probantur propositiones immediatae seu primae, quae scilicet per aliud medium nequeunt probari. Syllogismo autem mediatae illae scilicet quae cum sint natura suapte incognitae aliunde cognitionem et veritatem accipiunt. Ea autem 1m discrimen.

Et quodammodo opponitur. Idem discrimen petitur a forma argumentationis, quae diversa invenitur in utraque argumentatione. Inductio etenim probat maius extremum de medio per minus extremum. Syllogismus autem probat maius extremum de nomine per medium. Ac inductio 2dm.

Natura ipsa prior. Tertium discrimen a praestantia utriusque argumentationis. Syllogismus est praestantior inductio minus praestans. Inductio enim progreditur ab ipsis quae sunt nobis notiora, et priora, hoc est a singularibus quae scilicet sensu cognoscuntur, definit autem in iis quae sunt priora natura, hoc est in universalibus. Syllogismus contra progreditur enim a prioribus, et notioribus natura seu ab universalibus, definit autem in iis quae sunt posteriora natura, hoc est in particularibus, ob idque syllogismus est praestantior, inductio autem evidentior. Natura. 3tm

CAPUT XIX Cap. XXIV.

Idem inductione ait Aristoteles de Exemplo, propterea quod id est quaedam inductio ut Aristoteles ostendit primo Rhetoricorum cap. 2. Partes cap. erunt tres suo loco videndae. Aristotelis cap. Principio. Exemplum aut

Exemplum vero est. Prima pars cap. in qua definitur Exemplum quatenus revocatur ad formam syllogismi, hoc modo. Exemplum id est, quo minus extremum Exemplum quid.

tremu probatur de Medio per id quod est simile non ex
tremo. Hec definitio ut rectius intelligatur observandum
est probationem per Exemplum fieri ex 4 terminis et duo
bus syllogismis. Primus terminus est maior 2dus medi
um, tertius minor, 4tus similis minori. Primus rursus syl
logismus est principalis, et proprie dictus probans iorem
terminum de nomine per Medium, alter vero est prosyllogi
smus probans maiorem propositionem principalis syllogi
smi qui prosyllogismus est inductio imperfecta quia non
sumitur ex omnibus particularibus, sed aut ex uno tantum
aut ex quibusdam sicut ergo hanc definitionem in pro
syllogismum tantum cadere debet autem 2da capitis pars
in qua duas conditiones proponit, quae sumendae sunt
in construendo exemplo. Prima est ut perspicuum sit
Medium praedicari, de minori termino. Unde sumitur pro
positio minor syllogismi principalis. 2da ut perspicu
um sit. Maiorem terminum praedicari de termino 4to, un
de sumitur propositio maior prosyllogismi, potest ad
di tertia conditio, quam Arist. inferius adfert, ut sci
licet perspicuum sit Medium praedicari de quarto termino
unde sumitur nostra propositio syllogismi. Exemplum huius
rei habes in textu constitutum in his 4 terminis. Maius quod
demextremum est. Malum Medium. Suscitare bellum infiniti
mos. Minus extremum Athenienses inferre bellum adversus
Thebanos. Simile non extremo. Thebanos inferre bellum
adversus Phocenses. quatuor hosce terminos dispone in
xta ~~termin~~ doctrinam datam videbis id dare, quod dictum
est de exemplo. Suscitare bellum infinitimos est malum. Athe
nienses adversus Thebanos inferre bellum est suscitare
bellum infinitimos. Ergo Athenienses adversus Thebanos
inferre bellum est malum ~~est malum~~, Thebanos inferre bel
lum adversus Phocenses est malum. Thebanos inferre bel
lum.

1mus terminus
2dus et 3tius
4tus

oportet autem

Conditiones duae
1ma
2da.

addi pt et 3tia.

lum erat aduersus finitimos suscitare bellū ē malū
Hinc igitur. Perspicuum igitur est. Tertia pars
Capitis, in qua dotet quo exemplū differat ab inductione
et syllogismo. In syllogismo enī pgredimur a toto ad par
tē. In inductione itē a partibus ad totū. In exemplo
autē a parte vna, vel aliquibus saltē ad partē.

Hinc igitur

Ac differt ab Inductione. Adhuc duo discri
mina adfert, inter exemplū et inductionē. Primū est
Inductio sumit omnia particularia ex quibus infert vnū
vniuersale. Exemplū autē vnū tm particulare inter
dū aliquot sumit ex quo, seu ex quibus. Vnū quoq par
ticulare infert. Idem est. Inductio vno syllogismo
absoluitur q̄ probat maius extremū de Medio Exem
plū autē duobus vt superius monstrauimus.

Ab inductione
1m Discrimen.
Idem.

CAPVT XX & XXI

Cap. XXV.

Agit de effectione syllogismi quā vocat adductionem
Hanc primo definit sic. Abductio ē syllogismus, cuius
maior propositio ē nota, minor vero ignota. Potest
et aliter definiri. Abductio ē syllogismus qui non parit
verā scientiā, prestat nihilominus vt per eū pprius
ad scientiā accedamus. Hoc definitio ex presenti capite
elicitur.

Argum cap.
Abductio qd.

Aeque tamen credibile. Deinde pponit duos
modos Abductionis; quorū primū ē quādo conclusionē
ignotā pbamus per syllogismū. Cuius minor ppositio
ē ignota, est tm vel aeque credibilis, vel credibilior con
clusione.

Atq tm

~~Praeterea Abductio est~~ si pauca. Idus modus Abdu
ctionis, quādo scilicet nōr ppositio syllogismi p pau
ciora Media probari potest quā conclusio.

Itē si pauca

Verbi causa, pro tō α. Exemplo illustrat

Verbi causa

primū modū abductionis, sit Exempli grā syllogismus Omnis scientia potest doceri. Justitia ē scientia. Ergo justitia potest doceri. Cuius quidē syllogismi maior ꝓpositio nota est, nōr vero ignota; tñ cum sit æque ignota, vel notior Conclusione erit Abductio cū diuertemur ad eā confirmādā. Inde eñ eueniat, ut propius ad scientiā accedamus quā antea. Cū enim prius nō haberemus certā scientiā minoris q̄ eēt ignota, nec conclusionis, colligimus ipsā Conclusionem. At vero probata nōre ꝓpositione per Abductionē, tunc habemus certiorē scientiā conclusionis eiusdē.

Rursus si. Rursus Abductio est si pauca. Idūm modū ibidē exēplo illustrat, ut si fiat hic syllogismus Omnis figura rectilinea potest quadrari, hoc ē æqualis fieri quadrato; Circulus potest fieri figura rectilinea, hoc ē æqualis figuræ rectilineæ. Ergo Circulus potest quadrari. Huius syllogismi maior ꝓpositio ē nota, nōr vero æque ignota. Atq̄ Conclusio, tñ si eadē nōr possit tñ probari per unū Mediū, ut potē per Lunulas vsē sit Hypocrates: propius accedemus ad scientiā Conclusionis. Unde si diuertamus ad probandā eā minorē erit Abductio.

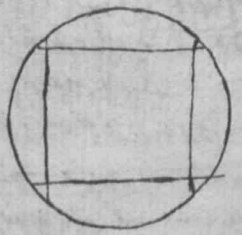

Quoniā 10. Cum autem neqꝫ credibilior sub finē capitis exponit tres modos, quibus nō fit Abductio. Primus est, quando minor ꝓpositio ita ē ignota, ut neq̄ credibilior sit Conclusione, neq̄ æque credibilis. Idus si minor ꝓpositio possit probari per plura Media quā Conclusio. Tertio si minor ꝓpositio fuerit immediata; non enim tñ poterit Abductione demonstrari, cum sit principiū ex seipso scilicet notum.

1us modus.

2us.

3us.

Caput XXI.

CAPVT XXI

Cap. XXVI.

Agit de altera affectione syllogismi, hoc est de instantia. Hanc primo definit sic. Instantia est propositio, quam adfert aduersarius (hoc est vel interrogans, qui oppugnat vel rondens, saepius tamen rondens) contrariam alteri propositioni quae est sumpta in syllogismo ad ipsam euertendam.

Frgtm cap. Instantia quid.

Differt autem a propositione. Sequitur discrimen inter instantiam, et illam propositionem contra quam instantia adducitur. quia instantia potest esse, et vniuersalis et particularis; propositio autem nunquam est particularis sed semper vniuersalis.

Inter hanc

Obijcitur autem bifariam. Tradit duas diuisiones instantiae. Prima est haec. Alia instantia est vniuersalis. Alia particularis. Altera instantia vel est in prima, vel in tertia figura tantum. Deinde statim probat instantiam omnem fieri tantum in prima et tertia figura quod probatur 3 rationibus. Prima est haec. Instantia est contraria propositioni. Ergo instantia non fit nisi in prima et tertia figura. Antecedens patet ex definitione instantiae. Consequentia probatur sic. quia in prima tantum et tertia figura probantur contraria, hoc est affirmatio et negatio. In 2da autem figura sola negatio probatur.

Inter hanc 1ma diuisio instantiae. 2da

Rons 5a id probatur 1ma

Nam cum quis omni. Reddit rationem primae diuisionis instantiae, quia nimirum vniuersali affirmanti propositioni obijciatur per instantiam, vel vniuersalis negans quod refertur ad figuram tertiam. Exempli gratia si quis proponat. Omnium contrarium esse eandem scientiam, alter autem obijciat instantiam vniuersalem

Nam cum

hanc

hanc. Nullorũ contrariorũ esse eandẽ scientiã, hanc concludet in Conclusione (celarent) hoc modo. Nullorũ oppositorũ est eadẽ scientia. Omnia contraria sunt opposita. Ergo Nullorũ contrariorũ ẽ eadẽ scientia. Sin autẽ obijciet instantiã particularẽ hanc. scilicet. Aliquorũ contrariorũ nõ esse eandẽ scientiã, eam concludet in Felapton sic. Cogniti et incogniti non est eadem scientia. Cognitũ et incognitũ sunt contraria. Ergo aliquorũ contrariorũ non est eadẽ scientia. idem sentiendũ est de ꝓpositione negante. si enĩ quis ꝓponat Nullorũ contrariorũ esse eandẽ scientiã. Alter autẽ obijciet instantiã universalẽ hanc. Omniũ contrariorum esse eandem scientiã eandem concludet in Barbara sic. Omniũ oppositorũ eadẽ est scientia. Omnia contraria sunt opposita. Ergo omniũ contrariorũ est eadẽ scientia. Sin autem obijciat instantiã particularem hanc scilicet. Aliquorũ contrariorũ esse eandẽ scientiã, eam concludet in Darapti sic. Sani et egri eadẽ est scientia. Sanum et egrũ sunt contraria. Ergo aliquorũ contrariorũ ẽ eadem scientia

Nã in omnib Ratio 2da. Rursus itidem fit in privativa. Ratio 2da sumpta ex comparatione Mediorũ terminorũ. Nã q̃ universalem instantiã sumit Mediũ terminũ accipit talẽ, qui est inter subiectũ et Attributũ eius propositionis adversus quã instantia utimur. Ex autẽ particularẽ instantiã adfert, tũ ꝑ Medio id accipit, quod subijcit et subiecto et predicato eius ꝓpositionis adversus quã instantia adfert, quod certe non potest fieri, nisi per primã figurã, aut tertiã. Non per secundã quia is medius terminus de utroq ꝓpositionis termino predicaret. Huic rationi declarandæ accõmodat Artes exẽpla

supraiq

superius adducta. Prædicatum enim propositionis erat in exemplo superiori. Eadem scientia: subiectum autem contra instantia vero universalis sumpta est ab oppositis, subq bus continenti contraria tanquam species sub genere. Atq sic sit prima figura, quia eadem scientia prædicatur de oppositis, et opposita de contrarijs. in altero autem exemplo sumit medium terminum. Sanum et Aegrum, cui et eadem scientia, et contraria attribuuntur. Atq sic sit figura tertia.

Ex quibus ri licet. Ratio tertia sumpta a proprietate secundæ figuræ in qua non possunt concludi propositiones oppositæ, hoc est affirmantes, et negantes. sed tantum negantes. Hæc vero 3. tum saltem habet valorem, quando aliqua propositio negans euertenda est. Etenim propositio negans per instantiam affirmantem euerti debet. Quin in his 3tia

Præterea etiamsi esset. Ratio 4ta quæ sumitur a proprietate instantiæ. instantia etenim debet esse manifesta, et euidens. porro in 2da figura si instantia haberet locum obscura certe esset difficile quod suppleretur ei altera propositio quæ adiungenda esset exempli gratia. Sit hæc propositio omnium contrariorum est eadem scientia. Huic opponatur hæc instantia. Contraria non sunt simul. Hic vero facile potes cognoscere, quid sit supplendum, neq licet cognoscere naturam huius instantiæ, nisi adiungatur propositio maior fiatq syllogismus in Camestres. Sic. Eorum est vna scientia q sunt simul. Atq contraria non sunt simul. Ergo contrariorum non est eadem scientia. (Quamobrem in vna) Sa vero 4ta

Ideoq signum ex hac. Ratio 5ta q sumitur a simili. Quamobrem

a simili. Signum non fit in 2da figura. Ergo nec Instantia erit in eadem figura. Antecedens probabitur capite sequenti. Consequentia probatur sic. Signum etenim et Instantia eandem subeunt rationem, ut cum signum debet esse evidens, atque manifestum, ita et Instantia. Quamobrem si obscuritas 2dae figurae impedit, ut in ea locum non habeant signa eadem obscuritas impediet, ut instantia in eadem figura locum habere non possit.

Sunt autem — Considerandae autem sunt etiam. Admonet inveniri alias formas Instantiarum quas tum reijcit ad aliam disciplinam, nimirum ad 23tum caputum 2di libri Rhetoricorum.

Item possit — Item considerandum est an Obiectio. Resolutio huius quaestionis habebitur libro octavo Topicorum.

Cap. XXVII.

CAPUT XXII

Argum. cap. et Divisio. — Adfert hoc cap. Aristoteles alterum genus argumentorum oratoriae nimirum Enthymema. Partes cap. erunt tres. in Prima ostendet Aristoteles, quidnam sit consentaneum seu verisimile, atque signum. In 2da docebit. Quid sit Enthymema, quamve formam habeat in omnibus figuris. In Tertia adferet convenientiam et discrimen Enthymematum.

Non est aut. — Verisimile autem et Signum. Prima pars cap. in qua ostendit non esse idem consentaneum seu verisimile et signum. Differentiam utriusque ostendit ex definitionibus suis. Consentaneum enim est propositio verisimilis, seu probabilis. Probabile autem est, vel illud quod plerumque fit ut aestus caniculari tempore, vel quando plerumque non fit ut serenitas in montano, vel quod plerumque fit plerumque non fit.

Discrimen. Verisimilis et Signi.

+

At signum. Dicet

Signum autem nihil aliud. Docet deinde, quid sit signum. Est nimirum propositio demonstrativa, sive illa sit necessaria, sive probabilis. Ubi nota demonstrationem hoc loco sumi significatione communiori pro quacumque sollicitat probatione. Ex hac tamen definitione signum discens consentaneum esse probabile tantum, signum autem interdum necessarium, interdum probabile. Ut puta probare

At signum
Signum quid

Nam quo existente res. Declarat definitionem signi triplici modo demonstrandi. Primus modus sumitur ab eo, quod est ad id, quod est. ut mulier habet lac. Ergo est pregnans. Secundus modus, ab eo quod est postea factum, ad id quod est omnium factum, ut mulier peperit. Ergo concepit. Tertius modus ab eo, quod est ante factum, ad id, quod est postea factum ut mulier concepit. Ergo pariet.

vide interius

Id enim
1mus
2dus
3tius

Enthymema igitur est. Pars 2da. Hoc loco autem adfertur definitio Enthymematis cuius cognitio pendet ex definitione consentanei et signi de quibus proxime egimus.

Est igitur

Accipitur autem signum. Definitionem Enthymematis sequitur divisio signi, adeoque ipsius Enthymematis, quae sumitur a signo. Signum igitur vel fit in prima figura vel in 2da, vel in tertia. Atque in prima quidem figura et tertia signum sit syllogismus in 2da autem paralogismus quandoquidem conficiat ambas propositiones affirmantes sic Omnis mulier praegnans est pallida. Haec mulier est pallida. Ergo haec mulier est praegnans.

Sumatur

Si igitur una propositio. Assignat discrimen inter signum et syllogismum sensus est, si una tantum propositio sumitur ex qua infertur aliqua conclusio, tum est signum, et non syllogismus, si vero ambae propositiones sumantur, tum et signum

Ubi igitur
Discrimen
Signi et Syllogismi

gnū et syllogismus. Exempli gratia. Hæc mulier habet lac
Ergo ē prægnans. Hoc est signū; ītē quæcūq mulier ēt lac,
ē prægnans, hæc mulier habet lac. Ergo hæc mulier ē præ
gnans. Hū et signū est, ratione medij termini, et syllogi
smus ratione duarū ꝓpositionū.

Ceterum q. Verum qui fit in prima. Enthymemata diuersorū
signorū inter se comparat ratione discriminis, et conueni
entiæ, quā inter se habent. Discrimen eorū ponit hoc loco i
stiusmodi. Enthymemata in prima figura si vera sint tam
firmissime concludunt, seu (quod in idē recidit) nō possūt
solui, cum sint vniuersalia, hoc est confirmantur ꝑdictū
de omni. In tertia autē figura eadē Enthymemata infir
mius concludunt, seu possūt solui quāuis propositiones e
orum sint veræ cum non sint vniuersalia, neq ad rem,
hoc est non concludunt problema vniuersale, quod erat ꝓ
bandū. Ad extremū in 2dā figura Enthymemata omniū
infirmissima sunt, cum sint ex vtrisq propositionibus
affirmantibus. Ideo recte Artes dixit precedenti capite
Ex hac figura 2dā, non sumi signa, hoc est talia signa
non sumunt q̄ efficiant syllogismū constantē vera pro
positione affirmante, altera negante quæ est ratio fi
guræ secundæ.

In omnib. Verum igr inerit in omnibus. Assignat deinde conue
nientiā eorundem Enthymematū, nimirū quod omnia in
omnibus figuris ex veris propositionibus inferant con
clusiones veras.

Lane vero. Hic igr sic diuidendum. Adfert ad huc discri
men inter signū et indiciū. Id autē discrimen potest po
ni duobus modis. Primo modo est, si vocabulū signi acci
piatur latè, tunc enī signū ē vocabulū communis.

Indiciū

Indicium autem pressius. Etenim signum in lata significatione, vel sit in prima, vel in 2da, vel in tertia figura. Indicium autem tantum in prima, ob idque indicium in textu vocatur medium, quia est necessarium, et nota rei propria, per quam devenimus in certam rei cognitionem. Idus modus discriminis est, si vocabulum signi accipiatur in pressa statione, tunc enim signum et indicium sunt distinctae species. Et signum quidem erit in 2da et tertia figura, indicium autem in prima.

Ida pars cap. 27.mi

CAPUT XXIII

Hoc caput pertinet ad doctrinam de signis, ob idque est quasi additamentum proxime praecedentis capitis. Philoponus autem docet. Arlem in hoc capite describere syllogismum Phisiognomicum, qui nihil aliud est praeterquam Rocinatio quaedam a signo, naturam subiecti consequente. Antequam autem tradat Arlis rationem construendi syllogismi phisiognomiam, docebit primum quomodo signum phisiognomicum inveniri possit, quod scilicet in syllogismo phisiognomico tanquam medium adsciscatur.

Syllogismus Phisiognomicus quid.

Natura autem conijci potest. Ostendit primo posse nos conijcere naturam et ingenium, hoc est signa seu media ad cognoscendas naturas invenire, si duo vel potius 3. quaedam quasi principia seu suppositiones admittamus. Prima suppositio est haec. Anima et corpus a naturalibus affectionibus simul mutantur. Sensus suppositionis hic est. Anima sequitur affectiones et passiones corporis naturales, quemadmodum etiam corpus animae. Exempli gratia Gaudium, Amor, ira, odium, aliaeque animae affectiones etiam ipsum corpus afficiunt; similiter morbus ebrietas et caeterae corporis affectiones afficiunt ipsam animam.

Potest aut.

Et vnius — Et vnum vnius affectionis. Ita suppositio vnius af
fectionis seu passionis vnum est signum exempli gratia. Latitudo
frontis, est solius liberalitatis signum, et duritia pili stuporis

Et accipe — Et accipere possimus. Tertia suppositio cuius
sensus hic est, cuiuscunque generis seu subiecti possumus inue
nire propriam affectionem, et eius signum quod est corpori impressum.

Nam si alic. — Nam si alicui generi individuo. Suppositionibus adductis
ostendit deinceps Aristoteles quomodo ex signo possimus cogno
scere naturam et ingenium cuiuscunque seu (quod in idem reci
dit) quomodo signum physiognomicon inueniri possit. Sensus
itaque est istiusmodi. Si genus aliquod vnum (per genus
autem vnum seu individuum intellige speciem vltimam quae
scilicet non diuiditur in alias species) habuerit propri
am passionem aliquam, vti leo fortitudinem manifestum cer
te est quod idem genus, nimirum leo habebit aliquod si
gnum illius passionis nimirum extremitates magnas

Lata frontis. — Si igitur haec sunt. Quandoquidem secundum pri
mam suppositionem simul afficiantur, anima et corpus. Hac
refer illud Aristotelis in physiognomicis vbi ait fortis corpo
ris signa capillamentum durum, figura corporis recta, ossa
et testa, extremitates corporis fortes et magnae etc.
Sit itaque proprium fortitudinis leonem signum habere ma
gnas extremitates; quod tamen signum ita est proprium leonum
vt non solis insit leonibus, sed aliis etiam, vti hominibus
iisdemque nec solis, nec totis, ideoque si etiam homo fortis e
rit suae fortitudinis habebit itidem signum extremitates
magnas, ex ista hypothesi. Itaque si ea ratione haec
se habuerint, possimusque haec signa inuenire in animali
bus habentibus vnitam affectionem. Vnaquaeque autem affectio v
num habet signum inde sequitur quod possimus facillime

naturā et ingeniū cuiusq cognoscere.

Sin totum genus duas. Docet rationē digno- Sin totū
scendorū signorū aliquarū passionū, quae plures in uno
aliquo subiecto inveniunt exempli gratia. Cū leo sit
et fortis et sociabilis, earū autē passionū signa sint la-
titudo frontis, et extremitates magnae, quā vestigare
debemus, utrū signū, utrū passioni deserviat latitu-
dine frontis sit signū fortitudinis, extremitates autē
magnae liberalitatis; vel cont. latitudo quidē frontis
liberalitatis, extremitates autē magnae fortitudinis si-
gnorū igitur dignoscendorū, et ad sua propria passionem
accōmodandorū hanc rationem adfert Artes. Illae passi-
ones quae inveniunt in uno aliquo subiecto videndae
sunt in aliis subiectis, in quibus eaedē passiones sepa-
ratim inveniūtur. Exempli grā liberalitas et fortitu-
do Petri videndae sunt separati in Paulo et Stanislao
in Paulo quidē liberalitas tantū in Stanislao autē
fortitudo. Cum quia diximus fortitudinis signū esse
extremitates amplas, liberalitatis autē frontē latā
Paulus itē habet frontē latā, non autē extremitates
amplas. Indiciū ē quod in Petro liberalitatis ē signū
lata frons. Fortitudinis autē extremitates amplae.

Est autem naturae Pars Capitis 2da. Coniectatur
in qua docet formā syllogismi physiognomici construēdi,
hoc est in qua figura construatur? Dicat ergo syllogismū
physiognomicū fieri in prima figura. Cuius medium ne-
cesse est cū maiore extremo convertī (per primā et se-
cundā suppositionē priore capitis parte adductā) cum
nomine vero et extremo nō itē, quia signū et affectū
o neq omni, neq soli alicui subiecto insunt. Exempli
gratia

gratia. Quod habet extremitates magnas, illud e forte
Atq' Leo habet extremitates magnas. Ergo Leo e fortis.

SENTENTIA STOICORUM RESPONDENS IIS Q DUOBUS LIBRIS PRIORIS ANALYSEOS COMPRAE HENDUNTUR

Prioris Analyseos doctrina referenda e ad illud ca
put quod e περὶ λόγον hoc est de rationibus. Etenim
Λόγος Stoicorum. quod Stoicis est λόγος id Peripateticis συλλογισμός
Quamquam autem Rationem varie accipiunt Stoici, ut ex
Suida constat et ex Simplicio, qui in Cathegorias A
ristotel. scribens ita ait. Ratio autem significat ut Ro
cinationem quod calculis subducitur. significat etiam et ser
monem intimum qui in mente peragitur etenim qui vo
ce perfertur, scilicet etiam seminalem rationem, et eum ser
monem, quo quisque narrat quidpiam, significat et defi
nitionem, quamvis inquam id fiat; Ratio tamen illa huc
referri videtur, q' scilicet argumentandi conclusionem. quae
cumque ἀποδεξις e ita ut Ratio, nihil aliud sit, quam inter
rogatio. Interrogatio autem nihil aliud quam argumen
tatio, seu Rocinatio quam Peripatetici συλλογισμον ap
pellant. Hinc illa Rationis definitio extat apud Laertium
Ratio Stoicorum. quid. ubi dicit. Ratio autem est ut Crinis ait, id, quod constat
ex sumptione et sumptionibus, et assumptione et illati
one veluti e hoc. Si dies est lux est. Dies autem est
Ergo lux est. Assumptio enim est ista. Si dies e, lux
est. Assumptio haec dies autem est, illatio denique haec
lux igitur e.

Lux igitur est. Scies tñ aliā esse Raonem syllogismi Peripateticorū, et Raonis Stoicorū (quod ex definitione Erinis intelligi potest) Nam Stoici raonem interdū illud dicūt, quod ex vna sumptione tantū, et illatione constat, quales raones illi μονολλυμματος appellabūt. Exempli gratia Respiras viuis igitur, ea tamen argumentatio facile potest in syllogismū conuerti si suppleatur altera sumptionū, hoc scilicet. Quisquis respirat viuit. Adhuc Stoici et illas raones appellant, quarū Conclusio, vel cū vtraq sumptionū est eadem, vel cum alterutra, quarū priores vocant διφορουμενος, hoc est idē geminantes; posteriores αδιαφορως παραινοντας, hoc est indiferenter concludentes. Exemplū prioris. Si dies est, dies est. Atq dies est. Ergo dies est. Exemplum posterioris aut dies est aut nox est. Sed dies est. Ergo dies est. Verumq hoc Rationis genus peruersū dicit Simplicius, quandoquidē in se habet vitiū petitionis quesiti. Preterea et alias rationes admittūt hoc est αμεθοδως παρανοντως καὶ παρελκοντας, hoc est sine via, atq ordine concludentes, et abundantes. Exemplū prioris est hoc. Primū secundo est maius, secundū autem tertio. Ergo primū tertio est maius, que conclusio necessario quidem infertur, sed non est per syllogismū conclusa, nisi assumpta fuerit extrinsecus, alia quidē propositio quedicat. Quod maiore maius ē, etiā de illo est maius, quod est minus, quā illud. Exemplū posterioris. Omne honestū est bonū, Omne bonū est per se expetendū. Omne iustū ē honestū. Ergo omne iustū ē bonū. Ex his liquere potuit materiā quaestionū Stoicarū esse

διφορουμενος. αδιαφορως.

sumptionem

sumptionē, Assumptionē, et illationē. Prior vocatur Græce λυμμα altera πολιψις, Tertia επιφορα, idq apud Stoicos. Nam apud Aristotelē prima vocatur προτασις altera αμεταλιψις, tertia συντυρασμα. Sumptionis et assumptionis eadē est ratio, ambæ enim in rationibus sumuntur et concedunt, ante illationē, et ambæ fiunt propter illationē, seu Conclusionē, quæ est princeps pars quæstionis, cum propter eam fiunt rationes. Unde etiā illatio vocatur suma Rationis, cuius scilicet causa priores partes assumuntur. Hæ partes rationum, hoc est sumptiones et Assumptiones, eandē divisionem habent apud Stoicos, quā propositiones apud Peripateticos, aliæ enim sunt veræ, aliæ falsæ, necessariæ, probabiles, impossibiles aliæ. Huc refer et illas quatuor differentias suppositionū, quas Galenus ex sententia Chrisippi lib 2. de doctrina Hypocratis et Platonis recenset, quarū primū genus est scientificū, et demonstrativū, secundū exercitatoriū (id genus sumptionū apud Aristotelē est dialecticū) Tertiū probabile et Rhetoricū, quartū Sophisticum.

Differ. Suppositionis 4.

Forma. seu Formula, Modus. Figura.

Hactenus de definitione Ratiocinationis Stoicæ egimus eiusq materia, agamus deinceps de forma. eiusdē quam Stoici τρόπου dixerunt, alij et Cicero verunt formulam et modum. Peripatetici vocat figurā syllogismorū q certā subiecti, et prædicati conclusionis seu quæstionis cū medio connexionem et dispositionem connectitur. Horum autem modorum duo prima et communissima genera Stoici

ci. Primum Genus simplex, quod scilicet in conclusio- Genera Tro-
ne argumenti numerorum notis perpetuo utitur, ut si Nat. Duo.
primum est etiam secundum. Atque primum est. Ergo et idem 1m
Alterum Genus compositum, quod vocant λόγοτροπον, hoc Idem.
est a priore parte λόγον, a posteriore τρόπον, ut si vi-
uit Plato, spirat Plato. Atqui est primum. Ergo et se-
cundum est. Id Genus λογοτροπον Raciocinationum ad-
inuenerunt Stoici, ac prolixiores verborum structuras,
ut nimirum non sit necesse assumptionem longam et illa-
tionem enunciare. Rursum utrumque id Genus Modus simplex
est et compositum in duas species diuiserunt. Etenim unam
quam vocant ἀναποδικτους λόγους hoc est indemon-
strabiles Rociniones alterum vero ἀποδικτικον hoc est Modi simplices.
quod demonstrari debent esse asseuerant. Indemonstra- Indemonstra-
biles modi priores propterea dicuntur, quia ita euidenter bilis. [illegible]
colligunt illationem, ut probari non egeant (. tales
modi apud Arlem vocantur perfecti, hoc est quatuor
primae figurae.) Posteriores autem demonstrabiles vo- Demonstrabiles.
cantur propterea, quia ut intelligant concludant nec-
ne opus est, ut per illos euidentes demonstrent, tales
apud Arlem sunt imperfecti, hoc est idem et tertiae fi-
gurae. Indemonstrabiles modis nonnulli 4, nonnulli 5, Indemonstrabiles
interdum septem statuerunt. Omnes autem Hypothetici. quot.
(Arles autem quatuor tantum eosque Cathegoricos) quos
explicare iam deinceps incipiamus.
Primus modus est ab Antecedentibus, in quo sumptio 1mus modus.
est conditione notata. Assumptio autem ponit Antecedens
Ut illatio ponat.

vt illatio ponat consequens. vt si dies est lux est. At qui
2dus. dies est. Ergo lux est. Idem in consequentibus, in quo
sumptio est conditione notata affirmans. Assumptio autem
euertit consequens vt in illatione euertatur Antecedens
vt si Rhetorica est vtilis est, est benedicendi scientia At
3tius. qui Rhetorica non est benedicendi scientia. Ergo Rhetorica
non est vtilis. Tertius a Repugnantibus in quo sum
ptio est copulata vtriusque negans. Assumptio autem ponit
Antecedens, vt illatio destruat consequens, vt non et be
nedicendi scientia est Rhetorica, et non est vtilis. Sed
Rhetorica est benedicendi scientia. Ergo Rhetorica est vtilis
4tus. Quartus Cuius sumptio est disiuncta affirmans. As
sumptio autem ponit Antecedens vt illatio destruat conse
quens. vt, aut sanus est aut aeger, At qui sanus est, Er
5tus go aeger non est. Quintus Cuius sumptio etiam disiuncti
ua est affirmans. Assumptio autem euertit Antecedens,
vt in illatione ponatur consequens. vt aut sanus est,
6tus aut aeger, non est sanus, Ergo est aeger. Sextus Cuius
sumptio est copulata negans. Assumptio autem ponit An
tecedens: vt illatio tollat consequens. vt non et sanus
7mus. est aeger. At qui sanus est. Ergo aeger non est. Septimus
in quo sumptio est copulata negans. Assumptio autem euer
tit Antecedens, vt illatio ponat consequens, vt non et
sanus est, et aeger. At qui sanus non est. Ergo aeger est
Omnes isti modi ad nullam materiam certam alligant,
Obserua more Stoicorum. 1mus. ita a Stoicis proponi solent. Primus quidem sic, Si pri
quomodo proponitur. mum, secundum, Primum autem, secundum igitur. Secundus.
2dus. Si Primum, secundum, Non secundum, nec primum igitur.
3tius. Tertius Non et primum, ~~et non~~, et non secundum. Primum
autem.

autem non 2dum igit. Quartus aut Primu aut Se- 4ti forma.
cundu. Primu autem. Ergo non Secundu, Quintus. aut pri- 5ti.
mu, aut Secundu. Non primu. Ergo 2dum. Sextus. Non 6ti
primu et 2dum. Atqui primu. Ergo non 2dum, Septimus. 7mi
Non et primu, Non 2dum. Atqui non primu. Ergo 2dum,
Ad hoscemodes omnes reliqui referuntur.

Species Rationum varias assignat Laertius ali- Species Ratioci-
as enim vocat non Concludentes, alias concludentes nationum. quot.
Non Concludentes. quod illas quarum collationum contra- 1mo. Non Concludentes
rium repugnat complexum sumptionum, ut si dies est Sol
ortus est. Atqui dies est Ergo Socrates currit. 2do.

Concludentes autem Rationes duplices sunt, aliae con- Concludentes
cludentes syllogistice, aliae concludentes non syllogistice quoque explices.
Syllogistice concludentes sunt, quae vel indemonstrabiles sunt
vel reducuntur ad indemonstrabiles, iuxta unam vel plures
positiones, quales sunt huiusmodi. Si Socrates currit mo-
vetur. Concludentes autem non syllogistice sunt quae pro-
babiliter quidem videntur similes syllogisticis, non concludunt
tamen, seu quarum forma est bona, sed materia aliquatenus
mala. Exempli gratia. Si Petrus est equus. Petrus est a-
nimal. Atqui Petrus non est equus. Ergo Petrus est a- Subdivisio in
nimal. Adhuc aliae Rationes sunt verae, aliae falsae. Veras et
verae sunt, quae per vera colligunt, ut si virtus prodest, Falsas
vicium nocet. Falsae quarum sumptiones habent aliquid
falsi, ut si amicus est, sapiens est, vel etiam, quae non con- 3tia divisio
cludunt, ut si dies est, Sol ortus est. Atqui dies est. Ergo in
Socrates vivit. Sunt item aliae Rationes possibiles, aliae Possibiles impossi-
impossibiles, necessariae, et non necessariae. Quod atti- biles, necessarias
net ad Rationes non concludentes (quas ἀπαρανοντες et non necessa-
rias.

λογοῦς vocat.

Non concludentes.

Eius modi 4. λόγους vocant] et 4 modi fiunt Primo per diremptionem,

1mus. quanquam scilicet propositiones, nullam habent coniunctionem

et communionem inter se, imo neque cum ipsa illatione, ut si

dies est, lux est. Atqui frumentum vendite in foro, Ergo lux

2us. est, 2do Per redundantiam quando extrinsecus et super

uacanee assumitur aliquid ad propositiones, ut si dies est,

Lux est. Atqui dies est, sed et virtus prodest. Ergo lux est;

3tius. Tertio propterea, quod in mala figura sit rogata, quan

do scilicet fuerit rogata in aliqua earum figurarum quae

considerantur preter probas ac rectas figuras Exempli

gratia. Cum Esse sit proba, et recta figura, si primum dis

cundum Atqui non primum. Ergo neque secundum, nimirum

si 3. sunt, 4. 6. sunt 8. Atqui non sunt 3. 4. Ergo neque

6 sunt 8, Esse in qua figura est recta; si tamen alia quae

dam eodem modo disposita adducatur erit mala. Exempli

gratia. Si dies est lux est, atque dies non est. Ergo lux non

4tus. est. Quarto per defectum, quando deest aliqua ex con

cludentibus propositionibus, ut aut diuitiae sunt malum,

aut diuitiae sunt bonum. Non sunt autem diuitiae bonum. Er

go diuitiae sunt malum. In sumptione disiunctiua, deest

propositio Esse. Diuitiae sunt indifferentes. Atque hic est Modus

Rationum non concludentium. Veniamus deinceps ad con

Concludentes. Syllogistice cludentes πελαυτικοὺς λόγους et primo agendum de con

cludentibus syllogistice, seu de syllogismis, quos vocant

λόγους συλλογιστικοὺς περαίνοντας ἢ συλλογισμούς

Est autem Rationis concludens syllogistice apud stoicos

illa, quae vel est indemonstrabilis, vel quae ad indemon

strabilem reuocari possit (vide ea quae superius dicta sunt

in diuisione Rationum.) Omnis rursum Ratio Concludens Syllo

gistice

gistice, seu syllogismus, aut est connexus, aut coniun-
ctus, aut disiunctus. Connexus est, quando duo inter se sic conne-
ctuntur, ut alterum sit, Antecedens, Alterum Consequens.
ita ut posito Antecedente sequatur Consequens, et remo-
to consequente, removeatur ipsum Antecedens. Definitio
Est complectitur duos modos indemonstrabiles, pri-
mum videlicet, et secundum, quorum ille vocatur a positione
Antecedentis, ad positionem consequentis, hic idus, a de-
structione consequentis ad destructionem Antecedentis. Co-
iunctus item syllogismus est quando coniuncta aliqua ne-
gantur, ijsdemque alia negans rursum adiungitur, et ex his, si
primum sumatur, reliquum tollitur, ut non et benedicendi sci-
entia est Rhetorica, et non utilis Rhetorica. Atque est be-
nedicendi scientia Rhetorica. Ergo etiam utilis est Rheto-
rica. Talium syllogismorum sumptio vocatur superuagans,
uti quod duabus negationibus constat quod uni affirmanti
propositioni aequipolent. adhuc tales syllogismi respon-
dent non generali indemonstrabili; tertio Disiunctus
insuper est in quo plus una verum esse non potest, ut aut di-
es est, aut nox. Atque dies est; Ergo non nox. Hic syllo-
gismus respondet modis indemonstrabilibus. Quarto et
quinto. Ad hoc genus disiunctorum syllogismorum pertinent
illae rationes quae appellantur δελλυματα, quandoquidem et hae
constant sumptione ex duabus partibus repugnantibus
nata. Veniamus deinceps ad rationes concludentes, non
syllogisticae. Tales sunt omnes quae in figura sunt quarta
quam stoici mirifice amplexati. Est autem quarta figura
contraria primae figurae Peripateticorum in qua scilicet me-
dium est.

Concludens est Iplex.
Connexus
complectitur duos modos.
Coniunctus.
Disiunctus
indemonstrabilibus modis respondet duobus.
Syllemma
Concludentes non Syllogistice.

dium est predicatū, maioris propositionis. subiectū autem minoris. Ex eadem figura quarta, aliud quoq Rocinois genus fabricati sūt, quod ἐπιλάλλοντας καὶ ἐπιβαλλομένους λόγους appellarūt: in quibus scilicet pluribus gradibus pervenitur ad conclusionem. Ergo tale genus, argumentandi Sorite vocant, ut quod bonum, omne deligendū, quod deligendū placet, quod placet laudabile ē, quod laudabile honestum est. Ergo solū honestū est bonū. Ad Rocinos concludentes non syllogistice, revocant stoici omnes figuras Aristoteleas. omnes enim hasce concludere ἀμετόδος dixerunt stoici, cum solos hypothetice modos ordine et via descendere existimarent.

Sorites.

FINIS.

ARISTOTELIS ANALYTICORUM Posteriorum. Liber 1.

Ro ~~huius~~ Inscriptionis huius tractatus adducta est initio expositionis Analyseos ideoque inde petenda erit, nunc tamen subiectum et Diuisio adferenda est.

Subiectum.

Subiectum horum librorum est Demonstratio quae nihil aliud est quam Syllogismus scientiam rerum pariens, eius ri principia, causae, partes species, et proprietates hisce 2bus libris adducuntur, et patet discurenti per universas particulas horum librorum. Quod autem praeterea quae enumerata sunt in hisce libris reperitur, id totum ad Demonstrationem referendum est tanquam ad finem. Etenim definitio de qua etiam praesenti tractatu disputabitur quatenus est causa una per quam probamus passionem inesse subiecto (quod nil aliud est quam demonstrare ea tenus quatenus sub roem demonstrationis cadit) Jam illud notum est propter quid sit includere semper quid sit, ita ut sensus sit. Demonstratio quae est propter quid, includit definitionem quae est quid est. Demonstratio quid.

Diuisio.

Generalis huius doctrinae Diuisio est haec. Diuiditur Posterior Analysis in 2 lib. in 1mo continentur ea quae ad ipsam Demonstrationem pertinent. In 2do quod ad medium eius spectat sub quo continetur etiam Definitio. Specialis autem Diuisio potest assignari talis. Prioris lib. membra sunt 7. In 1mo agitur de rita Demonstrationis, haec absoluitur capitibus 9. In 2do de differentia Demonstrationum habet cap. 1. In 3o de figura apta Demonstrationibus faciendis habet cap. unum. In 4to de contrario et de ignorantia habet capita tria. In 5to de firmitate terminorum in propositionibus Demonstratiuis habet cap. 5. In 6to de variis speciebus Demonstrationum, eorumdemque inter se comparatione habet capita tria. Duplex Generalis Specialis Primi libri.

In 2mo adducuntur

In 7mo adducuntur varia theoremata ad demonstrationem spectantia habet capita 5. Idq. autem liber discerpitur in membra 6. In 1mo agitur de 4 medij quaesitis habet capita 3. In 2do docetur quomodo tò quid est monstretur seu notificetur: quomodoque ad demonstrationem se habeant. habet cap. 7. In 3tio docetur demonstrationem esse per omnia causarum genera addito modo quo id fit. habet cap. 3. In 4to traditur modus quaerendae definitionis. habet cap. 2. In 5to traditur modus quaerendorum problematum et causarum per quas problemata probantur. habet cap. 2. In 6to et ultimo agitur de habitu principiorum. habet caput unum.

Idi libri.

CAPUT I.

Quoniam ad plenam cuiusque rei cognitionem 4 quaesitorum genera requiruntur, nimirum. An sit Quid sit. Quale sit. et Quam obrem sit: ideo Aristoteles tractaturus de demonstratione, primo hoc capite expedit quaestionem An sit, accommodans eam demonstrationi; in eo ri probat scientiam acquiri per demonstrationem quod perinde est ac si diceret esse scientiam, et esse demonstrationem. Id autem propterea facit, quia erant nonnulli, qui nullam dari scientiam de rebus censuerunt: qualis erat Heraclitus et Democritus. Omnis doctrina. Proponit generalem propositionem ex qua intendit Philosophus ondere, esse demonstrationem et scientiam. Propositio ita habet: Omnis doctrina, Omnis disciplina quae discursu cogitationis perficitur ex antecedente constat cognitione. Per Doctrinam et Disciplinam quae discursu cogitationis perficitur intellige veritatem discursivam quae nimirum per ratiocinationem et discursum habetur: id ri μάθησις διανοητικὴ scilicet ita ut propositio hic sit sensus: Omnis cognitio vel omnis assensus qui ratione et discursu* habebur, fit per aliud quoddam Antecedens Judicium. hoc est. Praemissarum aut principiorum aut Antecedentis. ex quibus discursiva cognitio deducitur.

argtm cap. 1.

Probat dari scientiam et demonstrationem.

Sic exponit.

sic exponit Averoes et huic secutus Albertus Magnus.
Ideo autem perspicuum erit. Propositionem probat Inductione doctri:
narum. S.S. Mathematicae doctrinae omnes suarum conclusionum
cognitionem deducunt ex antecedente principiorum cognitione;
(Sub Mathematicis doctrinis intellige et alias contemplativas
Physicam scilicet et Metaphysicam) Artes item omnes (Themi:
stius intelligit operatrices: Averoes contemplatrices) quibus
veritatem consequi discursu non contingit nisi ex praeexistenti
cognitione: Similiter se habent ratiocinationes et Inducti:
ones Dialecticorum in quibus fit doctrina hoc est conclusionis
cognitio ex antecedente cognitione. Quandoquidem in ratio
cinatione seu syllogismo accipimus praemissas tanquam
notas; in Inductionibus item ex cognitione singularium
fit doctrina Universalis: ad extremum discursus Rhetorici
qui sunt vel Enthimemata vel Exempla, ita fiunt ut doctri
nam consequentis faciat ex antecedente cognitione antece:
dentis. Ultra autem. Postquam Philosophus ostendit omnem do:
ctrinam omnemque disciplinam fieri ex antecedente cognitione nunc
docet, quae sint illa quae ante cognoscenda sunt. Ut autem id rectius
intelligi possit Observa primo ad demonstrationem tria pertinere: Primum
est quaestio, quae demonstranda proponitur. E.G. An homo sit
risibilis. Alterum propositiones ex quibus fit demonstratio quae:
stionis: E.G. Omne Rationale est risibile. Et omnis homo est rationalis
ex quibus sequitur omnis homo est risibilis. Tertium Principia seu Axi:
omata, quorum robori innituntur propositiones. E.G. Impossibile est duo
contradictoria esse simul vera: Ex hujus enim principii veritate
evenit ut illae duae propositiones adductae illam quaestionem pro:
bent, aliter si iis concessis negaret aliquis conclusionem.
Observa 2do Non omnia haec tria quae diximus actu con Observa.
stituere demonstrationem; sed tantum duo priora

Propositio confirmatur

Ad demonstrationem cognoscenda pertinentia sunt. 3.

Etenim principia

Etenim principia extra demonstrationem sunt. Ut igitur ad sensum
praesentis doctrinae Aristotelicae accedamus docet hoc loco Aristoteles
eum qui syllogismum demonstrativum facit aut qui per eundem
convincitur debere ante cognoscere tria: duo quidem ratione
ipsius quaestionis unum autem ratione ipsarum propositionum et prin-
cipiorum. Ratione inquam quaestionis duo quae constat duabus
partibus. Subiecto nimirum et attributo. De subiecto itaque quae-
stionis duo sunt ante cognoscenda. hoc est Quid sit (intellige
Quid nominis seu quid sciat quod Quid rei) nimirum quid sit
et An sit (intellige simplex.) De attributo vero cogno-
scendum est prius Quid sit (etiam quod nominis et quod rei)
Ad extremum ratione propositionum et principiorum ante cognosce-
dum est An sint (sed complexum. hoc est num sint vera)
Sic 3 sunt quae ante cognoscenda erunt in demonstratione ni-
mirum subiectum attributum quaestionis et propositiones. duo autem
praecognitionum quae nimirum An sit et Quid sit. Quod at-
tinet ad explicationem Aristotelis. per unitatem intellige subiectum
quaestionis. per triangulum attributum eiusdem quaestionis:
per 2o. In quacumque re vera est affirmatio aut negatio
Principium. Sed nota hoc exemplo uti Aristotelem tanquam vero
cum revera verum non sit: vel propterea quia triangulus est
unitas non possunt ingredi in unitatem demonstrationem cum
unitas pertineat ad demonstrationem Arithmeticae triangulus
autem ad Geometricam: vel propterea quia triangulus in de-
monstrationibus Geometricis locum subiecti obtineat
cognoscendae vero Licet autem ut quis notum.
Ubi docuit qualis sit antecedens cognitio ex qua habetur demon-
strativa scientia, docet deinde quae sint ea quae ita cognoscantur.
Cum autem tam in demonstrationibus quam in aliis syllogismis consideratur
propositiones et conclusio. hic loquitur Aristoteles de praecognitione propositionum
mox.

partes propositionum quae. e subiecto quae sunt cognoscenda. De attributo quae.

Aristotelis exempla explanantur.

Observa.

mox acturg de Precognitione conclusionis. Quod igit attinet ad primã propositionem
ea constituuntur in vltimi dicto. aliãs si eam precognoscantur per quemlibet
aliam antecedentem cognitionem, quales ã illã huc vltimatur possibile:
gressus, aliãs vero ã per se euidentes. qualia sunt Axiomata. S. G.
De totum maius est sua parte. et quod ꝑ sensum cognoscuntur.
S. G. Hoc quod descriptum in semicirculo est bilingualum.

Ac fatendum est. Et primum indurent

togtur de Precognitione Conclusionis. Et primo ondat eam quoꝺ quodam:
modo cognosci antequã probetur non quod vera precognoscatur ꝑpria: Entis et
cognitione propria seu distincta, sed tñ precognitione Entis et cor: Propria.
fusa quatenus est cognitio Entis, cognoscitur ipsum particulare. seu
Itaq; sit Conclusio quoꝺãmodo precognoscitur confuse est et Confusa et
impropriè) quoꝺammodo aut non precognoscitur distincte est et indistincta.
propriè) sed probanda erit. Quia itaq; huius doctrinæ est ii: Cognitio qua
tequam maiori ꝓposita antea probata adiecta fuerit minor ipsa plex.
Conclusio aliquomodo scietur et aliquo modo non scietur. quidam qua:
tenus sub ista Entis probata continetur quid cognita Vt confusa
est Vniuersalis. ignorabitur autem quatenus non inducitur. Propterea
quid cognitionem conclusionis fuit distinctam. ideoq; nisi adiecta fuerit
minor. ipsa Conclusio ignorabitur distincte.

Hinc Corollarium. Sit minor ea dubitabit.

Docet quoꝺ ꝑ deductam distinctionem cognitionis Entis est ea
Confusa et distincta. Soluatur obiectio Platonis in Menone. Obiectat
dubitat Meno quasi nihil possimus discere. ideoq; frustra a nos
quæri scientiam, ea vi quã habemus noviamus, frustra quærimus aut discimus
cum id habeamus: quid vero adhuc non noviamus ac etiam frustra Socratis qui
discimus et quærimus, ea quamvis nos occurant, tamen a nos non quomodo re
cognoscentur ꝑ eadem eas non noviamus. Hanc dubitationem ibidem tur.
soluit Socrates vt hunc sensum. Quod discere nihil aliud est quã:
tenus ꝺeminisci animam vi humanam cum sit immortalis olim noscit
prius ꝑ in corpus migrauerit. sed postea se corpori adiunxit
omnium obliuisci.

omnium oblita est. proindeque discere est reminisci, et agnoscere ea
quae prius novit. Arist. antequam hanc responsionem absurdum esse dicit,
ideoque docet incidere homines in hunc errorem Socratis posse, nisi
Menonis Sophisma solvamus per distinctionem cognitionis a se
expositam. Hac igitur ratione vult Aristoteles distinctionem suam confir-
mare, quod per eam solvitur Sophisma Menonis, aliàs insolubile.

Sophismatis Menonis solutio.

Solutionis hic est sensus. Discere non quae scimus in universali tantum
et confuse, in particulari autem et distincte ignorabamus, atque pro-
pterea id dicimus; non igitur absurdum est, id nos discere, quod
scimus. scimus enim in universali, discimus autem in particulari.

Neque enim. Non enim ita dicendum

Eadem ratio solvitur.

Docet adhaec per eandem assignatam distinctionem cognitionis sol-
vi aliud Sophisma ab aliis praeterea solutum. Et Sophistae
quispiam eum qui demonstraverat omnem binarium esse parem
interrogabat num sciret omnem binarium esse parem nec ne;
postquam demonstrator dixerat se scire tum Sophista aliquam par-
ticularem binarium ostendebat quem manu occultaverat, ita ut
demonstrator eum binarium particularem ignoraret esse in [illegible]
Natura et consequenter eum esse parem. Obiciebat ergo demon-
stratori sic. Propterea quia ignorabas hunc esse binarium,
falso asseruisti omnem binarium esse parem: Siquidem hunc binarium,
quem manu clauseram ignorabas esse parem. Tum demonstrator ille
ignarus distinctionis cognitionis nostrae, ut nihilominus evitaret hunc
cavillum, respondebat se non simpliciter scire omnem binarium esse parem.
Sed tantum illum quem sciret esse binarium. Talem responsionem damnat
hoc loco Aristoteles cum repugnet demonstrationi illius generalis propositionis.
Omnem scilicet binarium esse parem. Ideoque ipse Aristoteles suam re-
sponsionem adfert, cuius sensus talis est. Cum Sophista pro-
ducto binario inquit: nesciebas hunc esse binarium: Ergo nesci-
ebas. Omnem binarium esse parem. Aristoteles distinguit quod
idem posset

Aliud Sophisma.

Et solutio antiquorum damnatur.

idem possit sciri et ignorari diversis modis. Ignorabatur ergo illud quod obiciebatur a Sophista secundum cognitionem propriam et distinctam. Sed sciebatur secundum universalem cognitionem et confusam. Solutio alius Sophisma tis.

Sophista itaque non ostendebat per demonstrationem illam universalem non haberi scientiam universalem: sed tamen per eandem demonstrationem, non esse acquisitam cognitionem specialem et distinctam.

Cap. II.

CAPUT II.

Aggreditur Quaestionem Quid sit, hoc est definit tò scire et instrumentum eius nimirum demonstrationem per quam animus noster scientiam conclusionis assequitur. Ex iisdem definit. Sumpta occasione Artes multa agit de conditionibus ut tò scire ita ipsius demonstrationis. Scire autem putamus. Artem cap.

Absolute autem definit tò scire in qua definitione 3. secundum Averrois sententiam notabis: primum ut rei causa cognoscatur eademque non tantum cognitionis, sed tanto magis essendi hoc est per quam res fit: deinde ut illam causam rei, seu effectui applicemus (quod nihil aliud est quam ut cognoscamus illam causam illius effectus esse causam) ad extremum ut cognoscamus rem illam aliter se non posse habere. alias non esset vera scientia. Ex his 3bus priora duo sunt in ipsa re, 3m autem in animo nostro qui dicitur sciens si in eo 3. praedicta concurrunt. Definitionem hanc confirmat communi omnium voce. omnes non prius in cognitione rei cognoscunt nisi eius causam agnoscunt. Demonstrationis definitio.

Demonstratione autem voce.

Definit demonstrationem. Definitio autem constat ex genere et differentia quae differentia sumitur a fine proprio demonstrationis, qui nullus alius est nisi ipsa scientia.

Et igitur est scire

Ex definitione tou scire infert conditiones demonstrationis seu propositionum demonstrativarum hae sunt sex: quarum duae priores nimirum veras et primas seu immediatas absolutas sunt, siquidem solis propositionibus demonstrativis conveniunt; reliquae 4 nimirum priores, notiores causae conclusionis et propriae respectivae sunt. Siquidem conveniunt propositionibus demonstrativis. Conditiones propositionum demonstrativarum

demonstrativis cum respectu ad Conclusionem. Ad vera igitur esse
Condiciones demonstrationis examinat singulas rationes adferens
incipit aut a prima. S. Omnis demonstratio debet esse ex
propositionibus veris: quia falsi non est scientia (ita philosophus
explicat) Tò id quod non est scire non possumus
Vel quia Conclusio vera, qualis sola cadit sub scientiam non
potest ex falsis propositionibus inferri. quoad vim probativam,
seu quoad materiam; quamvis inferatur interdum ratio
vis illatricis, seu ratione formae: (ut cognovimus 2do lib. Ar.
ut 2 prior) id ni quod non est non potest probari id quod
est. Adfert rationem 2dae conditionis nimirum propositiones
demonstrativas esse primas seu imonstrabiles seu imme-
diatas. Si non sint primae et indemonstrabiles non sciuntur
sine demonstratione: Atque sciuntur sine demonstratione Ergo non
sunt demonstrabiles sed indemonstrabiles et primae
Ior probatur ex definitione. Tum scire Nostrum ita
quidam deducunt, quia scilicet dum aliquid demonstrandum pro-
tur tum tales propositiones adhibentur necesse est. Et illa
deinde nullam amplius demonstrationem postulent. alias
erit imperfecta demonstratio. Necesse est autem deveni-
re ad talia prima atque indemonstrabilia: quia alias
erit progressus in infinitum in faciendis demonstrationibus
et sic tolleretur demonstratio atque scientia quod repu-
gnat veritati. Ut ostensum est cap. 1. huius libri.

Nota Themistium et Philoponum per haec principia
prima intelligere axiomata seu dignitates, de quibus moxagent
Aristoteles; Averroes tamen rectius sentire videtur, qui per principia
prima demonstrationis intelligit ipsas propositiones ex quibus
actu constituitur syllogismus demonstrativus, et quae primae
atque indemonstrabiles. Ratio autem istius rei haec est: per digni-
tates etenim non fiunt syllogismi demonstrativi cum eae
sint principia demonstrationis extrinseca hoc est quae actu non
ingrediuntur in demonstrationem sed virtute sola, consunt
demonstrationes; propositiones autem sunt principia interna

demonstrationum

Ex primis autem

Ratio probatur

demonstrationum. Uti ex quibus demonstratio componitur. Causas quaero et
Adfert rationem ~~etiam~~ trium reliquarum conditionum. S.E. Principia
debent esse causae Conclusionis propterea. quia Scire est rem per
causam cognoscere. Atque conclusio scitur per principia. Ergo
principia sunt causae Conclusionis. Ex hac probatione patet quod
eadem principia debent esse priora quam est Conclusio: cum
sint causae Conclusionis: Causae autem naturae priores sunt
suis effectis. Ad Extremum principia debent esse notiora propte-
rea quia ex cognitione principiorum pendet cognitio Conclusionis.
Sed haec Ultima Conditio, melius adhuc probabitur infra

dicuntur Priora autem et notiora

Dixit proxime. Principia esse priora et notiora. Sed quoniam prius Notiora
et notius sunt aequivoca, ideo ostendit. Utriusque multiplicitatem. Triplicia
quod facit eo fine. Ut ostendat quomodo principia sint Prio-
ra et notiora. Sunt igitur priora et notiora principia secundum
naturam non autem secundum nos. Ratio. Sunt Universalia. ex quibus
solis demonstratio conficitur. Nota. Universalia secundum Aver- Observa-
roem hoc loco vocari causas, quae ob id Universales dicuntur. 1mo.
quia multos effectus producunt: Uti est Materia. Forma. Primum
Ens quae omnia occulta sunt. ob idque a sensu Remota. Nobisque
incognita sed naturae cognita; per singularia autem intelligit
composita sensibilia. Nota 2do. Quam oppositionem Aristoteles 2do.
statuit, inter Universalia et singularia, eam esse Relativam.

Ex primis

Adjicit conditionem ultimam, et eius brevem declarationem. quantum
probabit cap. 2. et 8vo. ~~Est autem~~ principium autem demonstrationis.
Quoniam proxime fecit mentionem principii ostendit quid sit princi- Principium quid
pium: et quoniam principium definit per propositionem statim
etiam propositionis definitionem adfert. Eiusdemque divisio-
nem hoc loco est principii definitio.

Postulata c

Ex immediatis autem

Postulata qd definiunt Propositiones et dividit adiecta definitione Enuntiationis et quattuor quas definiunt Propositiones et Contradictionis. et quid definiunt Enuntiationem

Sedem sectam

Non tenere addit in definitione Contradictionis to sedem sectam. reliqua ei opposita. fundatur in Contradictione positi negationem. et hoc to reliqua opposite dicit esse medio. quod ti in eis reperitur non sit secta. sed quatenus fundantur in Contradictione tum ipsa Contradictoria si se nullo admittat medio.

Ex immediatis

Postulata definiunt propositiones. nunc ide dividit in Axioma et Positionem. Definitionem.

Positio qd definitur. Positio. S.E. Positio é primus indemonstrabile quod discipulo non ex scipso videndum cognoscit sed a praeceptore tanquam certissimum. Axioma

Axioma quid definitur. Axioma. est ipse primus indemonstrabile quod discipulo ex scipso notum et domi secum adest. Et dicit Positionem. Positio é primus indemonstrabile quod discipulo non

propter principia seu propositiones quae non tantum prius co:
gnoscenda sunt sed etiam magis. Propter quod ni est aliquid tale
illud ipsum est magis tale: Si igitur propter principia nota sit
Conclusio nota, certe ipsa principia notiora erunt.

Atque nemo — Fieri autem nequit

Ex iis quae dicta sunt infert cognitionem seu habitum princi:
piorum vel esse scientiam vel aliam quandam cognitionem vel
habitum scientia praestantiorem nimirum intellectum. Cum qua de re
docebitur 2 lib. post. Anal. cap. ultimo, Tum observa scientiam — observatio
posse esse cognitionem seu habitum principiorum mediatorum:
quidquidem nonnullae demonstrationes, quae constant propositionibus
demonstrabilibus: ita Philoponus exponit. Intellectus autem
est cognitio seu habitus seu principiorum immediatorum.
Doctrinam hanc forles tali ratione confirmat. Nemo ni
potest magis assentiri propositionibus quas nec scit et quarum non
habet meliorem cognitionem quam conclusionis quam
scit. Quoniam igitur magis assentitur propositionibus quam con
clusioni quam scit certe propositionum habebit aut scientiam
aut meliorem adhuc cognitionem quam est scientia.

Qui ergo — Non solum autem oportet.

Concludens caput confirmat naturam demonstrationis. S. E.
Qui scientiam conclusionis acquirit per demonstrationem, ille non — natura demonstrationis confirmatur.
tantum debet magis nosse propositiones seu principia quam
conclusionem sed etiam cognoscet nihil esse falsius
quam sunt propositiones oppositae propositionibus demonstrationis.
Ratio hoc enim ni scientem, omnino oportet esse immu:
tabilem.

Caput III.

Dictum est capite 2do. Principia seu propositiones demonstrationis esse — Argumentum cap.
pernoscenda. quam doctrinam nonnulli ignorantes vel falso interpre:
tantes in duos errores inciderunt.

Existimabant ni

existimabant ri quidam. Nihil posse sciri: quidam vero omnium rerum
esse scientiam, seu (quod in idem recidit) nihil posse sciri, nisi per
Diuisio. Demonstrationem. Uterque ergo hic error hoc capite refutatur. Partes
autem capitis sunt 2ae. Quarum primae afferuntur rationes, quibus
nitebantur, illi qui dictos errores defendebant. In 2da vero easdem
rationes soluit et posteriorem sententiam. Ibi argtis refutat.

Nam qui ~~sequuntur~~ suspondunt. Recenset primum errorem, quem ratione tali confir-
1mus error. mabant. Si principia sunt pernoscenda (ut dictum est praecedenti ca-
veter. pite) ergo praenoscenda erunt alia demonstratione. hoc est per alia
refertur. principia, et illa rursum per alia, et sic deinceps infinitae erunt
adhibendae principiorum demonstrationes. Atqui infinitum percurrere
non possumus. Ergo nunquam consequemur scientiam. Et per consequens
nullius rei erit scientia. Et quamuis deueniatur, ad ultima quaedam
principia, in quibus scilicet sit status utique nulla poterit adhuc scientia
Siquidem illa principia ultima ignorabuntur propterea, quia prae-
cognosci et demonstrari nequeunt. cum illis nulla sint priora.
Iam dictum est principia omnino esse praenoscenda.

Alia ~~autem~~ vero quod. Recenset alterum errorem. Cuius ratio erat talis. Cum
2dus. principia pernoscantur certe non possunt pernosci per priora.
Siquidem nihil est illis prius, necessum ergo est. Ut praenoscantur seu
demonstrentur per conclusiones. ita ut omnis demonstratio sit circu-
laris. atque sic nihil scietur nisi per demonstrationem. et omnium
rerum scientia erit per demonstrationem tantum.

Nos ~~vero~~ decimus Pars cap. 2da. In hac primum soluit argta
utriusque erroris, quod scilicet non omnis scientia est demonstratiua. Cum
prima principia sciantur sine demonstratione, non ri habent se prio-
ra, et ex ipsis cognoscuntur. Uti quorum cognitio seu habitus est
Intellectus. Circulo autem ~~deinde vero~~. Tandem circulares omnium
1m argtum rerum demonstrationes euertit. Ibus argtis primum est. Omnis de-
monstratio constat prioribus, et notioribus. Atqui circularis probatio non
Cyclicae ~~demon~~ constat prioribus et notioribus, imo posterioribus et ignotioribus. Est enim
stationi contrarium.

Circularis probatio

Circularis probatio illa, quando ex Conclusione probatur et altera Praemissarum conuersa, infertur altera Praemissarum. Ergo Probatio Circularis non est Demonstratio. Et per Consequens falsum est omnium rerum esse demonstrationes circulares. Fieri ~~autem~~ enim nequit

Confirmat nostrem propositionem argumenti primi. S.E. Conclusio probata in Circulari Syllogismo. Cum sit posterior ipsis propositionibus probantibus, prior esse non potest, sed posterior. Siquidem eadem Conclusio ita se habet ad suas Praemissas, tanquam effectus ad Causam, aliâs et prior esset et posterior, quod certe dicendum non est. Nisi ~~forte~~ diuerso modo

Ponit obiectionem aduersus id quod proxime dixit. Dictum est. Absurdum esse idem dici et prius et posterius, notius et ignotius, sed id negatur: quia potest idem prius et posterius, prius et notius dici dummodo fiat ratione diuersa: potest quippe aliquid esse prius et notius, nobis, posterius autem natura. Quomodo certe Conclusio prior et posterior. Notior item et ignotior dicenda est: atque sic argumentum Aristotelis nihil valet. Respondet Aristoteles, id quidem verum esse; falsum tamen est, ut demonstratio perfecta, atque absoluta, ex prioribus atque notioribus nobis constet. Cum oppositum potius tenendum sit verum scilicet et perfectam demonstrationem non fieri, nisi ex prioribus et notioribus naturâ ut ostensum est cap. 2.

Obiectio

Responsio.

Accidit autem Iam vero argumentum 2dum. S.E. Quamuis detur aliqua Circularis probatio tamen ob id admittenda non est, quia idem per idem probat, seu incurrit vitium petitionis quaesiti. E.G. Cum dicitur

2dum argumentum.

Est interiectus terrae inter solem et lunam. Ergo deficit luna, et contra. Deficit luna. Ergo est interiectus terrae inter solem et lunam. Ubi nihil aliud Collegis et probas praeterquam seducis. Est interiectus terrae inter solem et lunam. Ergo est interiectus terrae inter solem et lunam. quod certe nihil aliud est, nisi probare idem per idem. Rem hanc Aristoteles absoluit Exemplo terminorum non significatiuorum. E.G. Sunt termini A. b. c. Supponit ergo Aristoteles hanc argumentandi formam esse bonam, nimirum si est A. etiam b. est. Si autem b. est etiam c. est. Ergo si A. est. C. est. Nam si B. infertur ex A

certo quoquid

certe quicqd infertur ex B. infertur quoqß ex A. et cuius est cau-
sa B. eiusdem est Causa A. Namqß quod infertur ex Consequenti
etiam infertur Ex Antecedenti. Et cuiq est Causa Consequen-
eiusdem causa est Antecedens. quod est causa Consequentis.

Sumamus itaqß Demonstrōem circularem in 2. terminis sic
Si A. est B. est. tum p circularem Demonstrōem valet regressus
sic. Si b. est A. est. dico itaqß si A. est b. est. et qa b. est
A. est. Ergo qa A. est. A. est in terminis significativis erit
tale argtm vel demonstratio. Si est interiectus terrae inter solem
et lunam. Ergo deficit luna. Si deficit luna. Ergo est interiectus
terrae inter solem et lunam. Ergo si est interiectus inter solem et
lunam, est etiam interiectus terrae inter solem et lunam. Quomodo
certe, inquit Artes omnia facile demonstrari possent.

9rium argtm. Praeterea. Argtm 3. Ee Circularis probatio pfecta non
habet locum nisi in terminis convertibilibus, idqß in Unico tantumodo
1. Figurae in Barbara. Ut didicimus lib. 2 Anal. cap. 5. Qa sic.
Ergo vel omnis demonstrōes erunt in modo pmae figurae Barbara,
vel certe non omnis Demonstrō erit circularis, illud est falsum
Ergo hoc verum. cum multa sint quae non circulariter demonstrantur
quales sunt demonstrōes in alijs Figurarum modis pter Barbara.

CAPUT IV.

Argtm cap 4. Transit ad assignandas condiciones et proprietates Demonstrationis hoc
est, quod Demonstrō constat ex propositionibus necessarijs per se non
alienis, proprijs adhuc Demonstrationem non esse nisi rerum aeter-
narum. Id autem praestabit praecipue cap. 4. Quod aut attinet
ad praesens caput eiut occasio atqß argtm ita habet. Condicio
est Demonstrōis Ut constet propositionibus necessarijs. Ut [illegible]
bitur cap. 6. Verum quoniam tō necessarium multiplex est, ideo
cap. praesenti explicavit multiplicitatem eius. dum nimirum expo-
nit quid sit de Omni seu in Omni et per se Ut Universale
his ri omnibus et singulis certo modo tō necessarium scatur.
Id aut eo fine facit Ut clarum evadat quomodo propositiones
ex qbus fit Demonstrō sint necessariae.

Quia vero nō fit

Illud autem Dicta autem Vero nō st. statim initio ondit demonstrōem constare
ex necessarijs. Totum ea de re discursū ita accipe: Quod scitur alter
se habere non pt: Ergo rō, quod pt demonstrōem scitur est necessariū
Deinde: Quod scitur pt demonstrōem est necessariū. Ergo demon:
stratio est ex necessarijs. Prædicabile secundum quid ipse est.

Ipse dicendū. De omni igr explicat quid sit in omni seu de omni
Omni. In Omni dr illud cuius prædicatum ordine intentionis sub de omni
subiecto contentis inest. idest omni tpe. Vt homo est animal. quid.
De ita esse ex eo vbi ga dum reputare seu ordine vsum
quod aliquis non in ordi esse. tum apte instruxi: nimirū
quod non de omnib dr prædicatum. Eg. Cis homo e Musicus
Eigdem Musicū alicui hominī non inest vel Non sens. sed
aliquādo tñ Cti. Omnis homo carnem. Eigdem in tunicatione non
carnem. Per se autem explicat quid sit per se duum q ers
ambos affect. additis etiam totidem modis per accidens: quod Per se.
ipsorum facit. Et clarig ipsos per se intelligentur. Primus modus
modq dicendi per se est quod prædicatum est. To tñ vel tota prædicabile
sui subiecto. Vbi est. Quod subiectum prædicatum per illud
prædicatum. Talia aut prædicata sūt. omnia genera et differē
tiarum vel primus vel remotum. Corpus quod rationale quod et differē
rumpitur differt per se) ad extremum ipsa definitū. Hic modq
dr a Philosopho 4 Topicorū. Per se prædicandi.

Hoc ea quæ attributi Ad modq dicendi per se. Ergo subiectū
Quod prædicatū e, huiusmodi vt per suū subiectū definiri rondi:
atur quotes sit positiones subiectorū quæ ex eversa conde
subiectorū demonstrant: Vbi se habent rectum et circumductus
respectu lineæ. cui per se insunt et per eandem definitur
Est n rectum linea cuius extrema non egrediuntur a medio
Hic modq ab eodem Philosopho 4 Topicorū. per se inhærendi.

Quæ vero Admonet prædicata quæ neq; sit
de desse sui subiecti, neq; ipsum subiectū est de defi
nitione eorum, dicit per accidens. et non per se: Vt
animal est Musicum. Hoc in 2° modi sit dicti per accidens

Aristotelis

oppositi 2bus modis prioribus dicendi per se. Praeterea per se

3tius modus. 3tius Modus dicendi per se quando praedicatum de nullo alio subiecto dicitur, hoc est quando in nullo subiecto est (ita Philoponus exponit et verè) quales sunt solae substantiae quae dicuntur per se existere. Huc referuntur propositiones quas vulgo vocamus haec omnia de 2do adiacente, quales sunt Petrus est. Homo est animal est &c. Hic Modus vocatur per se existendi seu essendi. Eidem modo opponitur modus per accidens quando scilicet scamus aliquod accidens existere quemadmodum album est ambulans est &c. Est etiam Alio praeterea modo:

4tus Modus. 4tus Modus dicendi per se quando praedicatum est effectus subiectum autem est causa efficiens vel finalis vel contra. Subiectum est effectus. Praedicatum vero causa. Ut Jugulatus interiit. Vocatur hic modus per se causandi cui adiungitur Modus per accidens, qui fit quando effectus attribuitur causae per accidens vel contra: Ut ambulanti accidit corruscatio, et fodienti accidit invenire thesaurum, neque in propterea corruscavit quia quis ambulavit &c. quae igitur in iis

Causandi.

Explicat Aristoteles qui modi dicendi per se pertineant ad demonstrationem et qui non. Pertinet ergo primus et 2dus: hi enim tales sunt quorum praedicata non contingit non inesse suis subiectis cum iis necessario conveniant: quinque et 4tus inservit demonstrationibus quod tamen ea ratione fit, quatenus referuntur ad duos priores modos. Ad Universum

Universale autem. Tandem explicat quid sit Universale seu Universum.

quid. Universale est quando praedicatum est non tantum de omni et per se sed etiam quatenus tale est, quae extrema particula hunc sensum habet: tum praedicatum inest subiecto, quia tale est quando illi primo et immediate inest: sic risibile inest homini, et sentiens animali: Et tale Universale est demonstrationis in qua scilicet passio in suo subiecto primo convertitur.

Caput V.

Jam vero 5t ~~Quamvis detur aliqua circularis demonstratio~~

CAPUT V.

Dixit sub finem proximi cap. demonstrationem per se, quae est potissima esse universalem ∴ in ea passione de 1. et immediato subiecto demonstravit. Argum. cap.

Verum enimvero quia in quosdam errores in hac doctrina quispiam incidere posset, existimans se aliquid demonstrare cum minime id faciat, ideo hoc capite Artes hos errores (qui erunt) adfert simulque modum eorundem errorum vitandorum adducit. Non est autem

Illud Exponit occasionem dicendorum. oritur error primus cuius hic sensus est. Existimamus nos aliquid universaliter demonstrare, cum minime demonstremus universaliter tum quando aliqua passio est alicuius speciei solis, lunae, mundi, quae non habet nisi unum individuum. E. G. Si quis demonstret hanc lunam deficere, existimans hanc lunam esse primum subiectum, cui accidit ea passio, ut deficiat. Cum luna sit unica: sane erraret, siquidem haec passio lunae non ut haec est sed ut luna est ∴ secundum speciem inest. Aut est in parte. 1mus error.

Error 2dus cuius sensus est. Tum minime demonstr. universaliter quando aliqua passio inest multis speciebus, propter aliquod commune quod caret nomine. E. G. quando progressivum demonstrat de equo. Nam si existimemus talem demonstrationem esse universalem erramus, siquidem id progressivum 1. nec immediate homini vel equo imo neque ipsi animali conveniunt, sed cuidam communioni quod nomen caret. 2dus

Aut verioribus Error 3tius. Si quis igr. E. E. Quando demonstrationem facimus de aliquo toto quod vere est, ut in parte ∴ quod inferius est illo de quo demonst. est existimantes universaliter demonstrasse. 3tius.

Ita omnibus inferioribus illis inest, E. G. Si quis de viventi sensibili demonstraret quod augetur putaret se demonstrare universaliter, quia id quod augetur omni viventi sensibili inest, sed non demonstrat. nam id ∴ vivens sensibile est pars respectu viventis, cui primo convenit ut augeatur. Proinde et si quis.

Prouidet Si qs Exponit exempla singulorum errorum, et primo quidem 3tij alterum primi 3tm est 2di. Quando igr. Postquam exposuit errores tandem rationem eorum euitandorum affert. docens quo pacto possimus sine omni errore cognoscere quod non Praedicatum vale conueniat subiecto, et per consequens qualis necessitas propriè quaerenda est in demonstrõe. S. E. Illud subiectum quo primo sublato, tollitur ipsum Praedicatum, et quo primo posito ponitur ipsum Praedicatum. illud inquam subiectum tale est cui idem Praedicatum Universale inest. E. G. Sensus particeps Univers conuenit Animali, qa hoc sublato illud quoque necessario tollitur: et hoc posito illud quoque necessario ponitur Praedicatio itaque haec Animal est sensus particeps habet necessitatem meae demonstrationis.

CAPUT VI.

Argtm cap. Jam probat demonstrõem esse ex ijs quae sunt per se et necessariae. Primo autem hanc doctrinam confirmat argumentis. deinde obiectiones quasdam mouet et soluit. Atq si igr Praesumpto eo discursu qui habebatur initio statim cap. 4. probat 1. demonstrationem constare ex ijs quae sunt per se (ita Graeci et Arabes sentiunt) probationum hic sensus est. Quae sunt per se illa sunt necessaria: Atq demonstratio procedit ex necessarijs. Ergo demõstratio procedit ex ijs quae sunt per se. Probatur minor. Qa demonstratiua scientia non pt se aliter habere. ob id qs procedit ex necessarijs atque sic demonstratio erit ex necessarijs. Tor item probatur. Quae n sunt per se, illa aut sunt de definit. subiectorum aut ipsa subiecta sunt de definit. ipsorum. Utrumque aut per necessarium Ut probatum est cap. 4. Ergo. Omne per se est necessarium.

1m argtm. Aut igr Aggreditur nunc probare demonst. esse ex necessarijs. argtm est eiusmodi 4. Eorum habet suppositionem talem.

talem: demonstratio est necessaria, seu id quod demonstrator aliter se non habet. Tum argumentatur Artes sic: id quod demonstratur est necessarium. E. demost. constat ex necessarijs Probatio. Conseq. sumitur ex discrimine demonstratoris et dialect. q. n. non demonstrat (talis est Dialecticus) ille pt concludere ex veris, quamvis non necessarijs. Ut Omne ambulans est Animal. Omnis Equus est ambulans. Ergo Omnis Equus est animal. Atq demonstr. ex necessarijs procedit. cum id sit demonstr. peculiare et proprium.

Quod autem Argtm 2dm. a signo datum in textu. Jam vero Argtm 3tium sumptum a defin. Scientiae, quam finem demonstrationis esse diximus. Argtm ita habet. Qui nescit causam propter quam res est is rem nescit. Atqui ille qui rem cognoscit per propositiones, seu per medium, non necessarium non cognoscit illam rem per causam. Ergo Eam rem nescit. Probatur minor. Nam medium non necessarium ita se habet Ut propter illud non sit Conclusio. seu res quae scitur: imo sublato tali medio res manet, cum sit semper. Si Ergo hoc ita est relinquitur Ut dicamus medium seu id ex quo fit Demonstratio et necessarium. Insuper Argtm 4tm. Praeterea si quis.

Hic primo nota, quod ob 4 causas possit fieri, Ut aliqs amittat scientiam. quam prius habebat. 1mo si perit Causa. seu ratio per Conclusionem sciebat. 2do si obliviscatur Conclusionis. 3o. si res ipsa quam aliqs sciebat mutetur: 4to. si eius qui sciebat organum fantasia laedatur vel etiam moriatur. quod si nulla harum Causarum interveniente nescias aliquid, profecto nec ante sciebas. Argtm itaq Artis est tale.

Si quis dicat

Si quis dicat se non non amisisse sciam, non retinens causam, propter quam se dicebat scire, nec oblitus conclusionis, item incolumis ipse, et re ipsa salua manente, is certe antea non habuit sciam: Atq per medium non necessarium affirmat se scire corrupto medio, reuera non hit scientiam. nulla interim earum causarum interueniente. Ergo nec antea cum se scire profitebatur, vere sciebat. Et quoniam ex non necessarijs causis seu propositionibus non fit vera scia, sequitur ut dicamus ex necessarijs propositionibus veram scientiam fieri et per consequens ipsam demonstrationem.

Cum igitur Conclusio est si quid proponit deinceps obiectiones et soluit. prima est

Obiectio. Ut ex falsis suppositionibus infertur conclusio vera (quemadmodum ostensum est libro 2do priorum) ita necessaria potest inferri et non necessarijs: atq sic demonstratio constabit ex propositionibus non necessarijs atq non per se. Respondet Philosophus id in syllogismo

Responsio. fieri posse; non autem in demonstratione, cum demonstratio sit syllogismus non tantum simpliciter probans, sed etiam pariens scientiam, quod certe non fit nisi per necessariam causam seu per necessarias propositiones.

Accidentium. Ex dictis infert accidentia (intelligo communia quae sunt et esse et non esse possunt) non venire in sciam demonstratiuam, et per consequens non esse eorum demonstrationem. Ratio quia non sunt necessaria, quae sola sub demonstrationem cadunt.

At quaeri. Proponit obiectionem aduersus ea, quae proxime dixit.

2da Obiectio est. Obiectio est haec. Si accidentia non sunt necessaria. Ergo frustra in disputationem veniunt. Conclusiones quoque dialecticorum non erunt necessariae, ideoque semper negari poterunt; quod tamen falsum est.

Solutio. Respondet Aristoteles. aliam esse necessitatem dialecticam, et aliam demonstratiuam. Etenim dialecticus argumentatur ex propositionibus sibi concessis; non quod illae sint necessariae nec quod conclusio propter illas sit necessaria, sed quod necesse sit concedi illam conclusionem propter concessas praemissas. Demonstrator autem argumentanter non tantum ex propositionibus sibi concessis sed etiam omnino.

omino necessarijs. Reliquis huius hic sentq breuior est. Dialectica
sit necessitatem formal th: demonstrantē et Materiā et formā.

CAPT I

Quatuor sunt quā hic docentur. Primo ostenditur demonstrationem ostendere Primus
Quid sit per se, et procedere ex ijs quā sunt per se: 2do docetur de: cap.
monstrationem procedere ex principijs subiecti propijs: non aute alteris:
3tio. demonstrationem esse rei incorruptibilium, et eaz quas mutare ne: 4mus cap.
queunt. 4to. demonstrationem procedere ex principijs propijs non aut communibz.

Sed 1um. Pars cap. 4ma in hac proponitur argendo q̄ bo Quia libro
ptat dem demonstrationem esse eq quod sit per se intellige Conclusionē) et nō.
istem ex ijs (intellige ꝓpoēs seu principia) quā sunt per se notum pri:
mum est tale. Quod sit per se, et passiua illa sunt necessaria: Ergo
demonstrationis et Conclusionis per se. et constat ex propositionibz per se.
Patet Consequentia. nisi ne sequat per se, esse tibi accidens. et tūc ipe
non necessaria. quod falsum est. Tū ipe. Probatur idem. Quia non
non necessa

Propoēs demonstratiue pariunt scientiam. Ergo quā non sunt per se
non pariunt eam. Ergo. Patet minore exēplo subiecti et subiecti
a signis qualis est hic. Ogde mulier est pallida. Ergo est pregnās.
Etenim gratuito ponamus aliquam mulierem pallidam esse et pregnā
eandem pregnantem non ptrea tamen est vera scientia cum ipe med
grantem, quod sit pallida. cum hoc sit non per se. Non tractat
Exacto illud. Pars text. in qua probat demonstrationes non
mutari nec transferri ex una scientia in aliam, quā est in alio ge
subiecto ostenditur. id ni est quod dicit Artes Diuersum esse in re:
non posse ex uno ge migrare in aliud. ita ut sit sensus. Ne
cessarie passiones unig subiecti de alio subiecto demonstrare nec
demonstrat unq scientia demonstrare Conclusionem alterig scientie.
Cum ex propijs cuiusq scientie principijs propias passiones
de suo subiecto demonstretur. Quare artes ptes in demonstrat
omnibz scitis. Axiomata videlicet subiecti et passio.
passionem in textu vocat Conclusionē, quasi Conclusā, et de
monstratam de suo.

demonstratam de suo genere subiecto) ex his tribus nihil impedit.
quo minus axiomata sint eadem in diversis scientiis; at passiones
et subiecta propria sunt cuiusque scientiae: Ut si numerus et magnitudo di-
versa sunt. ita etiam passiones quae numero et magnitudini conveniunt
diversae sunt. Sin eadem essent passiones utriusque certe utrumque
etiam esset idem. Inde fit ut demonstrationes Arithmeticae ineptae
sint ad probandas passiones magnitudinis quae probantur in Geometria
et contra demonstrationes Geometricae etiam ineptae ad probandas passiones
numeri quae probantur in Arithmetica. Est itaque ratio istiusmodi.
Scientia quae diversa habet genera subiecta, diversas etiam habet pas-
siones: non ergo passiones unius generis subiecti possunt probari per
principia alterius scientiae quae in alio subiecto versatur. Utriusque
partis huius rationis veritas patet ex ante dictis.

Itaque idcirco admonet sciam unam non demonstrare passi-
ones subiecti alterius scientiae nisi vel idem sit eius subiectum, quod est alte-
rius omnino, vel aliqua ex parte tantum quod fit tum quando subiectum
unius continetur sub subiecto alterius: tum si licet passiones superioris
scientiae subiecti demonstrare de inferiore: quando passiones animalis
possunt demonstrare de homine; aliter non fit demonstratio. Cum
si demonstratio procedat ex his quae per se insunt, mediumque subie-
ctum et passio debent converti etiam propria esse debent; ali-
as si non essent per se. Itaque per medium alterius subiecti
non possumus probare passionem de alterius subiecto non si essent
per se. Doctrinam hanc illustrat exemplis 4. quorum duo priora
serviunt medio. posteriora item duo passioni.

Cap. XVIII. ~~Principium quoque~~ Pars cap. 3. in qua docet demonstrationem esse aeternam,
hoc est conclusionem demonstrationis esse aeternam quando quidem praemissae eti-
am sint aeternae. Aeternas autem ut conclusiones ita praemissas
demonstrationes illas vocabit quae sunt universales et veritatis immutabilis.

Similiter se res habet ~~autem~~. Quod dixit de demonstratione, id ipsum dici vult.
etiam de dis-

etiam de definitione. quod etiam definitio sit rerum aeternarum. Ro. definitio autem nihil aliud est, nisi vel principium demonstrationis vel conclusio vel ipsa demonstratio. situ tantum terminorum differens. Quod ut intelligas, disces illud ex Philopono, Themistio et D. Thoma. Triplex est definitio Materialis ut ira est fervor sanguinis circa cor. formalis ad quam etiam finalis revocanda est ut ira est appetitus vindictae. Itia ex utroque mixta ut ira est fervor sanguinis circa cor ob appetitum vindictae. Tum itaque Materia ~~[illegible]~~ infima causarum demonstranda est per formam vel finem. hoc est Materia habebit locum conclusionis; forma autem vel finis principij. caeterum ut Materia ita et forma seu finis erit demonstratio situ tantum differens: vel propterea quia in definitione non est figura syllogistica: vel quia quod est primum in definitione: (ut pote Materia) idem est ultimum in demonstratione. Dicitur etenim: Ira est fervor sanguinis circa cor ob appetitum vindictae. Hoc autem. Occurrit tacite objectioni. Poterat enim aliquis obijcere demonstratio non est aeternorum siquidem fiunt demonstrationes de luna, aut sole quod deficiant, quae tamen non sunt aeterna, tum aliquando fiant, aliquando non, hoc est aliquando sol aut luna deficiat et aliquando non deficiat. Respondet haec esse aeterna. quatenus ad demonstrationem pertinent: etenim haec demonstrantur relata ad causas, et quatenus sunt universalia. Cap. IX.

~~Sed~~ Cum autem. Quod parte cap. ubi ostendere coeperat id adhuc perficere nititur ostendens demonstrationem esse sex proprijs cuiusque scientiae principijs, alias enim non erit scientia per se, sed per accidens, talis est qualis erat prioris in demonstratione quadraturae circuli illa: Cuicunque datur maius et minus ei etiam datur aequale: atqui circulo datur quadratum maius datur etiam ~~minus~~. (ut constat de illis quadratis quorum unum extra circulum, alterum autem intra eundem circulum est). Ergo datur quadratura circuli, seu quadratura aequale circulo. quae demonstratio certe est per accidens.

Definitio triplex.

Occupatio et Solutio.

est per accidens, unde et scia ipsa per accidens: nam principium seu medium, hoc est maius et minus est commune multis, videlicet motui tempori et ceteris; debebat autem probare ex principijs proprijs quadrati. Unumquodque exponit quando simpliciter scire dicamur, quoties scilicet cognoscimus alicui subiecto inesse passionem suam ex proprijs principijs, ijsdemque proximis, per quae scilicet principia passio inest subiecto.

Per principia Arithmeticam. Vocet in scientijs subalternatis habere locum principia communia: quando musica ijsdem principijs utitur quibus et Arithmetica. Quodque proprie ex eo quod dixit principia esse propria, infert eadem principia in unaquaque scia esse indemonstrabilia: nam alias haec principia probarentur per communia quae sunt alterius scientiae Metaphysicae, nimirum quam hoc loco vocat dominam omnium. Quoniam illa ordit Metaphysicam esse dominam omnium sciarum hac ratione. Scientia est, quae rem demonstrat ex prioribus causis. Ergo magis scientia illa est, quae rem demonstrat ex prioribus adhuc causis: ad extremum maxime erit scia illa quae ex supremis causis rem demonstrat. Atque Metaphysica ex supremis causis rem demonstrat. Ergo Metaphysica est maxime scia et per consequens una omnium.

Causa difficultatis. Difficile sub fine capitis assignat causam quamobrem difficile sit nos assequi rerum sciam. Haec intextu clara est. Addes etiam illam Philoponi, quia scilicet rerum Naturae seu causae internae admodum sunt occultae: ob idque rerum principia propria, per quae res et sciri et demonstrari debent, difficile cognoscuntur, et quia principia difficile cognoscuntur, etiam ipsae res difficile sciri possunt.

Cap. X. CAPUT VIII.

Argum. cap. Duo sunt quae docentur in hoc cap. primo ri definiuntur principia, et dividuntur adiectis diffis eorum. Ideo explicantur communia principia, quorum est in omnibus scientijs.

Principia vero. Ea vero 1ma cap. pro

La vero 1ma cap. pars. In hac autē statim ondit quid sint principia, quae nimirū non possunt probari quid sint hoc est quae non demonstrantur. Nota nomine principij etiam subiectum alicuius sciae appellari; nam et de hoc praecognoscimus quod sint hoc est subiectum unius cuiusque sciae non demonstramus. Quid igr̄ sunt

Principiū quid. Observa.

Nam quod explicat demōstrōem principij allati, per quam explicōem distinguit principia a conclusionibus. S. E. Cum duae sint praecognitiones nimirū quid sit et quod sit ipsū quod sit ut de principijs, ita etiam de conclusionibus praenoscitur: id ri nunquam demonstratur. Quod sit autē praecognoscitur tantū de principijs. Nam ipsae conclusiones demonstrantur esse. In exemplis Aristotelicis id observa unitatem sumi pro principio Arithmeticae. Triangulum vero pro affectione seu conclusione quatenus triangulum demonstratur de numero. Rectum pro affectione Geometrica, quod demonstratur de aliqua magnitudine linea videlicet magnitudinem pro principio Geometrico. Ex ijs autem quibus utuntur

Sunt porro. Dividit deinde principium in proprium et commune. Adiecit autē statim, quando accipiat principia communia: secūdū analogiam sc. Ut quae non omnino in sua amplitudine sumpta conveniunt, scientijs aut demonstrōibus nisi coarctentur ad subiectum, cuiusque sciae. E. G. Hoc principium. Si ab aequalibus aequalia auferas, quae relinquentur erunt aequalia. est commune, quod tn̄ ht̄ locum in scijs diversis, quatenus coarctatur ad singulares subiecta. Etenim Geometria ita hoc principio utitur. Si ab aequali magnitudine aequale auferas, ita quae relinquitur erit aequalis. Arithmeticus autē aliter nimirū. Si ab aequali numero aequalē auferas, ille qui relinquitur est aequalis. Sunt autem propria

Principij divisio.

Ex ijs adfert subdivisionē principij proprij, quatenus principium proprium dividitur in Hypothesim: hoc ē subiectū quatenus praecognosc.

quatenus praecognoscitur esse: item in Definitionem hoc est subiectum quatenus praecognoscitur quid sit: ad extremum affectionem ipsam, quatenus praecognoscitur quid significet. Ergo n. Ex dictis infert unam quamque scientiam in tribus versari nimirum in genere subiecto, de quo fiunt demonstrationes proprietatibus quae demonstrantur de subiecto et axiomatis seu principijs, per quae fit demonstratio.

Sane scientiae. Ac in quibusdam. admonet praecognitiones subiectorum proprietatum et principiorum interdum omnitendas esse: quod fit tum quando ipsa omnia vel saltim aliqua manifesta fuerint. Non est.

Adductis speciebus principiorum, adducit discrimina eorundem adiecta adhuc una specie principij, quae dicitur Postulatum. hoc autem loco separatum axioma ab Hypothesi et postulato quod est istiusmodi: Axioma ab omnibus aeque conceditur, cum per seipsum cognoscatur. Hypothesis autem et postulatum minime.

Obiectio et Neque n. Obiectionem adfert adversus ea quae proxime dixit, eandemque soluit. Obiectio est. Et ipsum axioma non ab omnibus conceditur, cum possit negari: quidquid n. affirmatur potest negari, et contra quicquid negatur, idipsum affirmari poterit. Ut ostensum est lib. de Interpretatione cap. 4. Rndet Aristoteles id posse fieri oratione externa: non autem interna, quam solam mixte demonstratio respicit. Quaecunque igitur est vero. Separat Postulatum ab Hypothesi: Hypothesis etenim non tantum docenti, sed etiam discenti vera videtur; Postulatum autem quamvis docenti verum videatur, discenti tamen minime. cum discens existimet illud esse falsum, aut saltem dubitat esse verum: ideoque omne Postulatum partim Hypothesis est, partim Postulatum, Hypothesis quidem docenti; Postulatum autem discenti. Nota autem Postulatum illud vocari. quod a discipulo ignoratur, a doctore autem supponitur; sed quoniam discipulus assensum ei praebere non vult, cum vel dubius sit in eo, vel contrarium sentit, tum doctor postulat ut id sibi tanquam verum concedatur: alias n. suam demonstrationem expedire non posset.

Obiectio et Solutio

Observa

Definitiones igitur.

Definitiones igr. Separat item definitionem ab Hypothesi duobus modis: 1mo. quia Hypotheses sunt propoes significantes esse vel non esse aliquid: quod de definitionibus dicendum non est. Nota sub Hypothesi etiam Postulatum claudi, cum hæc duo re abs se conveniant. Neque vero Geometra ponit obiectionem, et soluit. Obiectio

Obiectio ita habet. Dictum est Hypothesim esse principium ex quo Conclusio colligitur; Cæterum pt opponi in contrarium, nimirum quod ex propositionibus seu principiis falsis non potest colligi Conclusio vera: atqui principia seu suppositiones quædam Geometricæ sunt falsæ. Cum ipsæ Conclusiones sint veræ: Ergo ex suppositionibus non colliguntur Conclusiones. Quod suppositiones quædam Geometricæ sunt falsæ pbr. ex suppositionibus Geometricis. etenim Geometra describit lineam, quam ait esse rectam, vel pedum lo. cum sit inflexa, aut maior aut minor.

Rndet itaque Phus. negans has esse suppositiones quod hæc linea est recta vel duorum pedum: etenim hæc sunt singularia et sensibilia; mathematicus vero versatur in universalibus et intelligibilibus, quæ sub sensum non cadunt. atque sic Geometra non supponit lineam hanc, quam describit esse rectam, vel lo pedum; sed potius eam, quam animo concipit. Cuius explicandæ causam hanc describit. quare descriptiones mathematicæ non sunt Hypotheses, sed suppositiones Hypotheseon in intellectu consistentium. Præterea

Jam vero. adfert discrimen idem Hypothesis et Postulatum partim sit Universalia partim particularia. Definitio neque universalis neque particularis. Rb. Definitio ri non est Propositio, cuius proprium est esse universalem vel particularem. Cap. XI.

Atque Ideas species igr. esse. Cum multa dicta sint ab Arte de universalibus posset esse dubium num quodquidem Demonstrationes sunt universalium. et æternorum, necesse sit. Ideas universales, et æternas easdemque a rebus sensibilibus separatas ponere. Occupatio.

quod certe

quod certe Platonem ad eas ponendas induxit. dum, nimirum
videret res singulares esse in perpetuo motu; iam scia et demon-
stratio est universalium et aeternarum. Respondet autem Aristoteles quod
propter demonstrationes solas non opus sit ponere Ideas separatas
cum satis sit constituere naturas communes, quae possint de
multis univoce praedicari et quae ijsdem insint.

Solutio.

Fieri autem non posse hoc vero Pars cap. 2da. in qua vult explicare
quaedam axiomata communia eorumque usum declarare. Est autem
principium omnibus principijs commune hoc contradictionis. Unam esse
partem veram, alteram fallam. Id tamen principium duabus constat
partibus sic. quae in duo principia dividendum est negativum.
Nihil simul affirmari et negari. Alterum affirmativum.
De omni re affirmatio vel negatio est vera. Primum principium
docet Aristoteles non poni actu in demonstrationibus nisi conclusio sit
ita demonstranda, cum qualis est conclusio talia etiam debent
esse principia. hoc est principium negativum, non ponitur ex-
presse in demonstratione nisi opus fuerit demonstrari aliquam
conclusionem. in qua duo termini contradictorij praedicantur.
Unus quidem affirmative, alter negative. tum ut propositio ipsius
maior habebit principium negativum actu expressum ad
certam materiam alligato. E. G. Si demonstrare velis
Caliam esse animal ubi propositio maior dicit affirmari
animal de homine eius autem contradictorium non affirmari sed
negari. Et non esse animal ita argumentaberis. Omnis
Homo est animal, et non est animal. Calias est Homo. Ergo
Calias est animal et non animal. Ubi propositio maior
dicit affirmari animal de homine, eius autem contradictorium
non affirmari sed negari: Nota illud ex Cajeta prin-
cipio in actu signato posse poni in demonstrationibus.

Communia Principia duo.

dicitur autem principium

dicitur aut principium in actu signato poni illud. Unum poni:
tur solum et verborum formam secundum quam communissimum
principium posuimus sive ponantur vocabula Transcendentia
(Ut si dicas nihil simul et ens et non ens) sive non Transcen:
dentia (Ut si dicas nullum corpus et movetur simul et non mo:
vetur) Methaphisicus ni iuxta hanc formam ita demonstrabit.
Nihil simul et ens et non ens esse potest. Atq accidens
esse in subiecto et non esse utique est aliquid simul esse ens et
non ens. Ergo impossibile est accidens esse in subiecto et non esse
ens. Sic Phisicus. Nullum corpus et movetur simul et non mo:
vetur sed dicere hoem deambulare et non moveri. Ergo absurdum
est hoem dicere ambulare et non moveri. Nota adhuc tales
demonstrones tum saltem solere adhiberi, dum adversarium pervica:
cem nacti erimus.

Demonstrat. Probatur autem.

Docet praedictum demonstrationis modum, tum saltem fieri
idem contradictio seu negatio apponit maiori extremo aut
medio; vel minori extremo, sic ni inconveniens demonstratio
futura est. Rō. Qa ut medium, ita et minus extremum subiciuntur
maiori iam nullo subiecto potest aptari contradictio seu negatio.

Hoc autē. Descendit ad principium communissimum De quavis.
affirmativum. quod est. De omni re affirmare vel negare est. Vel
dicit ergo Artes. principium poni actu in demonstrationibus
ducentibus ad incommodum, quamvis non semper in sua amplitudine
sed interdum contractum ad aliquos terminos particulares,
iuxta materiam scilicet, in qua fit aliqua demonstratio.

Exemplum huius rei tale est. Si aliquis neget hoem esse disciplinae
capacem, tum sic argumentor. Nullus homo est disciplinae capax.
Ut dicis. Atq animal omne rationale est homo. Ergo nullum ani:
mal rationale est disciplinae capax. Atqui conclusio est impossibilis.

Ergo altera praemis

Ergo altera præmissarum etiam impossibilis. non maior. Ergo eius contradictoria quam negaueras est vera. Habent aut.

Communicant. Ex dictis colligit oēs scias particulares partim conuenire inter se partim differre. Conueniunt quidem qa utuntur communibus principijs in suis demonstrationibus. diferunt rursum, qa quæque una earum proprium habet subiectum. de quo affectiones etiam proprias demonstrat. Ac. Dialectica.

Postquam de principijs docuit, quod scientijs communia sint (exclude hinc propria principia, quæ ex una scientia in alteram transferri nequeunt). nunc de Dialectica et Metaphisica docet, quod etiam hæ duæ disciplinæ communes sint omnibus disciplinis. Rō. qa considerat principia, in tota sua amplitudine ad nullam etiam materiam alligata. Quemadmodum igitur

Ipsa illa principia sunt omnibus scientijs communia. ita etiam Dialectica et Metaphisica, quæ considerat hæc principia sunt cæteris scientijs communes. Demonstrat. Et si qua scia.

Demonstrat Dialecticam et Metaph. communia principia non proprie dici, si ri non possint demonstrari cum sint principia notissima, sed improprie, aut tentant probare. Sic Dialectica rationibus probabilibus tentat probare principia omnium scientiarum, quod etiam non potest præstare demonstrationibus veris.

Similiter Metaphisica demonstrat principium, sed dignitates illas communissimas, quæ dr demonstrationes demonstrare requirit. Consule hac in re 4. lib. Metaph. cap. 4. Ubi disces principia posse probari non simpliciter, sed redarguendo, quæ demonstrandi ratio vulgo dr ad hominem.

Dialectica. Ne quis Dialecticam et metaphisicam disciplinam easdem existimet. adfert discrimen ipsarum, itaque est.

itaq; est metaphisica tanquam vera scia. cum est rerum definitarum Discrimen
et unius generis, hoc est habet unum et certum subiectum in quo Dialecticae
versatur. Dialectica non item. sed per omnia disciplinarum subiecta Metaphisica
vagatur, et in singulis scientijs, de omni re proposita probabilibus
argtis disputare apta. Probr. quod dialecticus non habet cer-
tum subiectum. Si n. Dialecticus non interrogaret, haberet cer-
tum subiectum. Atq; interrogat. Ergo non habet certum subiectum.
Assumptio clara est, ex 8 Topicorum. Consequentia probr. q. n. in ali-
quo uno et certo subiecto versatur, ille de eodem subiecto suas
affectiones demonstrat sciendi causa, et non interrogat. quandoquidem
scientiam parere vult per certa principia, non aut per opposita
principiorum. Ergo dialectica unum certum genus haberet, scientiam
sibi pro fine proponeret. Sicq; non interrogaret, quod tum falsum,
nota interrogare apud Dialecticum, nihil aliud esse, quam petere
propositiones, ex ore respondentis. Ex quibus dialecticus argumentatur
et paratus est accipere utramlibet partem contradictionis, atq;
ex ea argtatur. quod certe non fit apud Demonstratorem
qui certas ht propoes, nec pt contrarijs uti. Nota 2do
hanc doctrinam esse de Dialectica applicatam rebus, quae non est
scientia, nec proprium subiectum ht, cum non in proprijs ali-
cuius rei principijs argta sumat, sed ex communibus. ysq;
probabilibus, quae non magis uni quam alteri subiecto ac-
commodari possunt.

CAPUT. IX. Caput XII.

Tria sunt quae hoc capite docentur. 1mo conditur etiam in Argtm cap.
Demonstrationibus seu scientijs, dari interrogationes proprias quam-
vis diversas ab interrogationibus Dialecticis. Deinde proponuntur.

Deinde proponuntur 3tio quæstiones de interroga. Demonstrā et
soluuntur, ad extremum adferuntur discrimina inter Demonstra:
torem et Dialecticum. Atq; si. 1ma pars cap. in qua stat
Si vero itidē. docet, etiam in scientijs dari suas interrogationes. Rō. Interrogatio
Ratio. ri apta ad ratiocinationem conficiendam, et propositio Contradicti:
onis ijdem sunt. Atqui dātur in vna quaq; scientia propriæ propositio:
Maior nes, ex quibus fiunt propriæ demonstrōes. Pbr Maior. Inter:
rogatio ri et propositio solo probōis modo distinguātur quatenus
esset vna earum cum interrogatione, altera autē sine interroga:
tione pfecte re abse aut adsunt, nam ppterea cap. 2. huius
lib. Scies interrogationē sciarū. seu demōstratiuā vnā tm
accipere partem Contradictionis. Dialecticā aut interrogationē
Constat igr. vtramq;. Vnde etiam. Admonet interrogationes scientiarū
debere esse proprias, hoc est interrogationes Geometriæ debent esse Ge:
ometricæ, Medicinæ item Medicæ. ꝛc: Rō qa et ppōes in vna:
quaq; scia debent esse propriæ. Nota 2dam ꝑ præsentem doctri:
nam Artis etiam illa principia quodāmodo dici propria, quæ
et interrogantur in scientia subalternata, quamuis illa desumun:
tur ex scientia subalternata. Ac de illis quidem.
Docet interrogationem Demonstratiuarū rōem esse reddendā flagitan:
te discipulo, dummodo illa adferri possit ex eadem scientia in
qua fiunt ipsæ interrogationes, aliās non esset adferenda rō
sin earū interrogatio fuerit primum principium.
qua est Geometra Hoc ipso. Non temere dr. ab Arte Geometram hoc
ipso quod Geometra est. nullam posse rōem reddere primorū prin:
cipiorum Geometricorum, potest ri fieri vt interrogans et Geo:
metra, et Metaphisicus sit. ideoq; Geometra omnis principij
Geometrici rationem potest adferre desumptā ex Metaphisica.
disciplina.

disciplina, quod tñ facit non vt Geometra sed vt metaphicus.
Sit hic nota translationem p̃mentiorũ in scientijs subalternis com:
mitti. E.G. principia perspectiua possunt vbiari sine Geometria.

Nec ipse omnes dictis infert non quibus interrogãda esse in
singulis disciplinis necꝫ etiam ad quasuis interrogationes reddi tam
esse, sed illa saltem interrogãda sit in aliqua scia. quæ sunt eis:
dem scietiã propria. Solent autẽ. Post cap. 28. Quæro sunt.
Jam hic p̃mittuntur tres quæstiones prima. Dictum est quæstiõ: 1ma quæstio.
nes dari seu interrogationes Geometricas. An etiam dentur non Geo:
metricæ, aut interrogationes non tm̃ eas intelligere debes quæ in
Geometria sunt sed etiam quæ in alijs scientijs inueniuntur. Nam
hic Geometria ponitur pro omnibꝫ alijs scientijs. An vt generales Et in quæst
quæstiones Quæstionis sensus hic est. Vtrum quædam in omni scientia.
scientia dentur interrogationes propriæ illi etiam alicui a scientia 2da
dentur. Quæstio 2da habet Cum in scientia sint quædam
interrogationes secũm ignorantiam dicẽm in omni scia procedere con: Et vtrum
tingit quæritur Vtrum tales interrogationes sint Geometricæ. hoc est 3tia.
Vtrum ptineant ad scietiam. Quæstio 3tia. quæ sunt syllogismi
secũm ignorantiam. hoc est quodnam genus syllogismi in scientijs
Vtrum peccet in Materia quodnam propositiones sunt falsæ atque
in forma quæ fiunt contra regulas syllogismor. ita tantum
vt secũm Geometriam dicantur esse factæ. hoc est appellantur
Geometricæ seu scientiales. Nota aut syllogismum peccãtem
in Materia vocari in textu syllogismum propositionis
seu ex oppositis. peccantẽ autẽ in forma paralogismum vocari.

Nota ex alia arte solvit primam quæstionẽ. scota de mente Ignoratio
ignorantiã in ea quæ est pura negationis, atqꝫ primæ dispositi elex
onis. Est autẽ ignorantia pura negationis quæ fit circa, qui Pura negationis
-ne terminos disciplinæ nouit talis ignorãtia est in nullo ratio: quid.
-ne Geometriæ talium quæ scientiarũ. ignorantiam huiusmodi habet

primam disciplinæ

Prauæ dispositionis qd. prauæ dispositionis quine terminos quidem alicuius scientiæ nouit, sed de illis falsam opinionem habet. quod etiam assignandum erat negat, et quod negandum affirmat, ut parallelis concurrere. iam

Solutio 1mæ quæstionis. ergo prima quæstio soluitur ita. In Geometria dantur quæstiones Geometricæ, secundum ignorantiam puræ negationis. E. G. Hæc interrogatio non est Geometrica. Est hominum Corpus Corruptibile, quia termini huius interrogationis nequaquam sunt Geometrici.

Æquidistantes. Parallelos. Soluitur 2da quæstio. In Geometria sunt interrogationes aliquomodo Geometricæ, secundum Ignorantiam puræ dispositionis.

Solutio 2dæ. Utrum paralleli concurrant. dico aliquomodo propterea, quia quatenus tales interrogationes constant terminis Geometricis. Geometricis dicitur, sed quatenus sunt falsæ Geometricæ non possunt dici.

Obserua duas hasce species Ignorantiæ apud Artem hoc loco contineri sub diuisione 28 κρυφιου. Et ante κρυφιου illud quod numero caret, hoc est conuenienti quadam proportione syllabarum longarum et breuium in oratione.

Atque hæc ignorantia. Admonet Ignorationem prauæ dispositionis esse contrariam scientiæ, cum hæc sit ex Veris, illa ex falsis. sed hac de re longius cap. 12 agetur.

Solutio 3tiæ. In Mathematicis. Soluitur quæstio 3tia. non admodum contingit in scientijs ut fiant silogismi peccantes in forma. quasi dicat, facilius est labi in errorem materiæ, quam formæ. Id ita probatur. vitium formæ aut manifestum est. aut latens. Atqui in vitium ~~manifestum~~ latens vix unquam delabimur. Ergo minus delabimur in vitium manifestum. Probatur assumptio.

Minor. Vitium in forma latens fit. quomodo termino aliquo æquiuoco utimur, ita non est ratio. in 4 terminis quod est vitium formæ. Atqui æquiuocatio in neutris extremorum locum habet. Cum utrumque, tantum semel in propositionibus accipiatur.

æquiuocatio

Aequivocationem autem tum committimus, quando terminum aliquem multoties in pluribus scationibus ponimus. Ut relinquuntur ergo. Ut saltem sit aequivocum ad hoc tantum bis ponatur in praemissis. Hoc igitur saltem modo aequivocatio fieri potest habere locum in scientiis quam tamen comitere difficile est. Etenim in scientiis praecognoscendum de omnibus, quid nomina significent. Sicque ante demonstrationem oportet esse praecognitum, in qua scatione ponatur aliud Medium, quod dum fiet, certe non poterit illud quidquam significare in maiori propositione et aliud in Minore.

Aequivocatio quando committitur.

At in disputationibus vero docet dialecticas disputationes parasyllogismis committendis esse obnoxias. Dialecticus enim nulli disciplinae addictus est, sed per omnes vagatur, propterea quoque nullam vocis aequivocationem magis quam alias sibi in animo constitutum habet. Sic nomen Circuli et pro figura et pro carmine sumere potest.

Nota hic initium habere Capitis 3am partem.

Jam enim ex doctrina partis capere primum discrimen inter Demonstratorem et Dialecticum. Seu inter scientias et Dialecticum. Est autem discrimen istiusmodi. Demonstrator adeo aperte et manifeste ratiocinationis modo utitur. Ut statim ab omni aequivocatione liber esse videatur. cum praecognoscit, quid nomina scant. Dialecticus non item, qui aequivocatione utitur.

Non oportet autem.

Neque huic discrimen idem. Demonstrator non utitur scientiis particularibus, sed universalibus tantum. Dialecticus utitur. Ratio quia iusta quando adfertur adversum falsam propositionem, syllogismi fit propositio. Ex qua conclusio vera colligitur per demonstrationem. Jam omnes propositiones Demonstrationis sunt universales. quapropter etiam ipsae substantiae erunt universales

Discrimen idem.

Accidit autem etiam

Discrimen 3tium. Accidit etiam Dialectico qui raro in suis rationibus utitur terminis convertibilibus. Vitiosum est uti syllogismo in 2da figura ex duobus affirmativis tamen non fit paralogismus. At demonstrator si aliquando tali syllogismo utitur in eadem figura, id sine omni vitio praestat, seu non committit paralogismum. quandoquidem terminis convertibilibus utitur. Quod si rationem reddit, cur ex duabus affirmativis terminos inconvertibiles habentibus in 2da figura fiat paralogismus, quia sequitur ex falsis propositionibus potest inferri conclusio vera. Magis autem. Discrimen 4tum.

Discrimen 4tum. Demonstrator facile suas conclusiones resolvit in sua principia, hoc est facilius invenit medium, dialecticus, difficilius. Probatur. Quia demonstrator nullum accidens intellige commune sumit pro medio, sed definitionem. quae cum unius rei tantum sit demonstratio unum tantum habet medium. ad unam tantum conclusionem demonstrandam accommodatum, secus se habet dialecticus ille in plurimis utitur medijs ad eiusdem conclusionis veritatem ostendendam. Si quidem utitur probabilibus, et accidentibus unius rei plurima sunt. Incrementum autem. Augetur autem

Occupatio. Solvit obiectionem tacitam. poterat in quispiam obijcere. quod etiam in ipsis demonstrationibus plurima sunt principia obidque et demonstrationum difficilem esse resolutionem. Ondet Aristoteles dari quidem in demonstrationibus plura principia per quae tantum una eademque conclusio nunquam probatur, sed potius alia atque alia. quod fieri docet modis duobus.

1. Assumptio cum fit per conclusionem probatam iterum aliam et per hanc aliam probamus. quales demonstrationes fiunt, cum media sunt subordinata. E.G. sensibile de homine per medium risibile, de equo autem per medium.

medium Hinnibile. Nota tn̄ hunc modum alterum, nequaquam posse conuenire scientijs. Cum Vnius affectionis Vna sit aequata Causa, et Vnum subiectum primum. Vera n̄ molli quae seu latus praecidendo, tum fiunt demonstrōes, quando de eodem subiecto plures affectiones probantur, per diuersa media, neq; Vlla earum, aliqua n̄ pendent tanquam a Causa. E.G. Si de luna demonstratur Ecclipsis, per interiectum terrae, et accretio luminis per rotunditatem. +

CAPVT X. Cap. XIII.

Pars libri 2da. in qua adducuntur species demonstrationum et differentiae earundem. germanus aut scopus huius cap. distinguere scire seu demonstrationes tob diotti ab oti. partes cap. 2. In prima docetur quotuplex sit demonstratio oti et quod differat a demonstrōe tob oti. In 2da vero ondit̄ur quomodo hae demonstrōes differunt in diuersis scientijs. Scire autē quod sit. Arg. cap. & Diuisio.

Differunt Pars cap. 1. In hac statim docet quomodo scientia oti differat a diotti. Est autē vplex demonstratio oti. prima est cuius principium habent omnis rōis verae demonstrōis. Vnica tm̄ excepta nimirum quod immediata et prima non sunt. hoc est non proxima effectui. Vnde talis demonstratio vr̄ a Causa remota. E.G. Si demonstrandum sit lapidem non respirare. qa non est animal. 2do quando principia sunt quidem immediata, sed illa causae non sunt. imo potius effectus, nam ibi per effectum demonstratur Causa. E.G. Si quis demonstret plantas prope esse qa multis radijs micat. Accidit etiam. Demonstratio duplex.

Fieri Docet 2dm genus demonstrōis oti posse fieri diotti maiore propositione conuersa ita ut ex maiore extremo fiat medium ex medio autē maius extremum, id autē non nisi tum sit quando effectus conuertitur cum Causa.

Confirmatio Docet.

Fit autem Syllogismus.

Conficitur. Docet demonstrationem ὅτι, quae fit a remota causa non posse confici nisi in figura 2da. Nota ex iis quae hactenus dicta sunt discrimina inter demonstrationem ὅτι et

1m discrimen. δι ὅτι. Primum est quod demonstratio ὅτι aliquando progreditur a causa remota, et non immediata. δι ὅτι autem [illegible] quam

2dm. a remota, sed semper ab immediata et prima. Alterum quia demonstratio ὅτι interdum per effectum ostendit causam, δι ὅτι

3tium. autem semper ostendit effectum per causam. Tertium quia demonstratio ὅτι a causa remota fit in 2da figura tantum. δι ὅτι autem fit potissimum in prima. Est autem.

Fere autem Synonimae. Pars cap. 2da. in qua assignantur differentiae inter demonstrationem ὅτι et δι ὅτι quando non ad eandem scientiam pertinent, sed ad duas distinctas vel etiam plures. Id autem primo ostendit in scientiis subalternatis. Deinde non subalternatis. Dicuntur autem scientiae subalternatae illae quarum una continetur

Subalternata Scientia qd. sub altera. Quomodo optica subalternata est Geometriae. Quae optica considerat lineam in visione positam. Geometria autem lineam absolute. Similiter Musonica Stereometriae cum

+ absolute considerat solida, illa vero in iisdem versatur cum ponderositate. hoc est quomodo magna pondera de loco ad locum artificiose proferuntur. Musica item Arithmeticae. Siquidem illa considerat numeros in sonis. Arithmetica autem absolute numeros.

Ad extremum Phaenomena seu apparentia Astronomicae. Per Phaenomena intellige Astrologiam vulgarem. qualem habent nautae et rustici quibus propter navigationem et agriculturam necesse est cognoscere quorundam astrorum motus. Scientiae autem non subalternatae dicuntur illae quorum neutra subaltera continetur, qualis est Physica et Arithmetica. Est itaque discrimen demonstrationis ὅτι a δι ὅτι in scientiis subalternatis

+ huiusmodi. Etenim demonstratio δι ὅτι pertinet ad scientiam subalternantem, cuius subiectum sensus est communius et purius.

Ut quae [illegible]

Ut quid ꝙ ſatur in cognoſcendis cauſis communi, quid demonſtrantur. De: monſtrõ autẽ ꝺ̃ltẽ ꝑtinet ad ſcientiam ſubalternatam. Cuius ſubiectum eſt pr. + Dicta ſcientiam ſubalternatam ab arte vocari ſcientiarum. Ypotheſis eſt magis in experientia ſenſus, quã in cognitione cauſarum demonſtratur. Sunt autẽ. Et ſignorũ ſcientiꝫ

Oꝛdo diuiſionis inter demonſtrõem ꝺ̃ltẽ et ꝺ̃ltẽ in diuerſis vide diſciplinis. quatenꝰ una earum ꝓblemata cognoſcit ꝺ̃ltẽ + altera autẽ ꝺ̃ltẽ.

CAPVT XI Cap. XII.

Pars lib. 3. in qua docet Ariſtot. demonſtrõem ſcitiꝫ ꝺ̃ltẽ. Vnꝰ: ſcitꝫ omnẽ in prima figura fieri. Inter cap. 2. in quinq; oꝛdi: cap. dit primam figuram eſſe aptiſſimã demonſtratiuã. Et hoc ꝓbatur de ꝓpoſitionibꝫ affirmatiuis immediatis. Et ſignis.

Ipſa pars in hac ſtatim ꝓcedit contextu huiuſmodi. 1ma ratio. Figura prima eſt ſcientiꝫ accõmodatiſſima. habet ꝫ habet. Quam Mathematica

Primo Eo prima per inductionem facta qua ita ꝫ ꝓponi. Omnes ſcientiæ Mathematicæ hoc eſt Geometria. Perſpectiua Arithmetica Muſica, Aſtronomia ſcientiæ. aut omnino aut Ptolemæus demonſtrões ſuas conſtituunt in prima figura. Ergo ſcientiꝫ ſeu demonſtrõiꝫ figura prima eſt accõmodatiſſima.

Dicit Ariſtoteles, ypotheſim, ea ꝑ quã demonſtrõem ꝺ̃ltẽ habemꝰ ſalua eſſe. hoc eſt affirmatiue Vel non eſſe. hoc eſt negatiue. Si inquit tam id non ſit niſi in prima figura, in figura vero et tertia non item. Cum in figura vero affirmatiua demonſtrões non inueniantur. quemadmodũ in tertia Vniuerſales. Sin autẽ non eſſe tam ꝫ colligi et in ea et in prima. V. G. Omne reale eſt beſtia. Omꝰ hoꝺ eſt animal reale. Ergo. Omꝰ Nulla beſtia eſt animal reale. Omꝰ hoꝺ eſt animal reale.

Sit ita ꝫ.

Sic itaque omnia quae fiunt per 2dam figuram fiunt etiam per
+ primam. non contra. Sequitur in figura prima ut plurimum fieri
demonstrationes. Ideoque deinde scientia. Ratio 2da. Definitio maxime utilis
2da ratio est demonstrationi. atque hanc colligimus nonnunquam per figuram pri-
mam. Ergo figura prima demonstrationi accommodatissima. Probatur.
Definitio ri de definito affirmative et universaliter praedicari debet.
Si universaliter. Ergo in tertia figura colligi nequit. Si affir-
mative: Ergo in 2da figura non colligitur: Itaque restat. Ut in
prima tantum colligatur. Nota definitiones demonstrari neque
colligi. cum demonstratio non sit definitionis. sed tantum partium
eius. Sic demonstramus differentiam dividendo genus. Adhuc demonstra-
tur definitio per suam definitionem. E. G. Omnis oratio ex-
plicans quid sit homo est illius definitio. Atque animal rationale
est oratio explicans quid sit homo. Ergo. quamquam et ita potest
dici Artem hoc loco non dicere quod definitio demonstretur,
sed quod ostendatur. Vel a signo. Vel ab effectu. Vel quo-
cunque alio modo a posteriori. Ut sit ad talem definitionis
demonstrationem uti in prima figura. Deinde scientia.
+ ~~Insuper haec~~ Jam vero Ratio 3tia. Figura perfectissima debetur
demonstrationi perfectissimae. Atque prima figura est perfectissima.
3tia ratio. Ergo. Probatur maior. rei ri perfectissimae forma debetur perfectis-
sima. Ea figura est forma syllogismorum. ideoque ipsarum de-
monstrationum. Probatur item minor. quia prima figura seipsa
contenta est. neque egit aliarum auxilio. Ut in priore Analit.
dictum est. Ut aut Pars cap. 2da.

Cap. XV. In hac primo dicit non tantum affirmativarum propositionem im-
mediatam dari, sed etiam negativarum. In textu Aristotelis
Affirmativa affirmativa propositio significatur per Ro in esse.
Negativa

Negativa autem per ro non inesse. Immediata item propositio et in diuidua. Mediata autem diuidua. Immediata vero et indiuidua propterea, qa nullam causam mediam interpositam ht. per quam praedicatum de subiecto affirmetur aut negetur. Negativa Indiuidua cur.

Mediata vero dr diuidua, propterea qa per interiectionem medij seu causae diuiditur in duas propositiones, per quam attributum demonstratur inesse subiecto seu causae. Quae igr propositio medio caret, dr immediata quae autem ht medium dr diuidua. Diuidua cur.

At si. Incipit declarare, quae nam sit propositio negans immediata, eamque dicit nullam aliam esse, nisi cuius et subiectum et praedicatum est genus aliquod summum. E. G. Nulla substantia est Mali. Nulla actio est Passio. Id ita esse probat ex diuiplici roe. propositionum negativarum, quam in ea forma accepit. Negativae propositiones sunt immediatae. Vel illae quae hnt sub genere, subiectum autem est generalissimum. Vel illae quae hnt praedicatum generalissimum. Subiectum autem sub gne. Vel illae quarum utrumque, hoc est et subiectum et praedicatum est sub genere. Vel illae quarum et subiectum et praedicatum est generalissimum. Atque neque primum, neque secundum, neque tertium dicendum. Ergo restat ut dicamus quarti tm generis propositiones negativas oportere dici immediatas. Probr per assumptionem. Omnia ri illa tria gna propositionum negativarum possunt probari, per aliquod genus superius tanquam per causam, obsidque immediata seu diuidua dici nequeunt. Cum igr.

Quartum itaque genus tantum erit Mediatum, cum cuius generis propoes, non habent ullum genus seu causam, per quam demonstrentur. Id probatur sic. Vel ri tales

Vel ni tales ppositiones per primam figuram. Vel 2dam. pbantur atq neq per primam, neq p 2dam pbari possunt. Ergo eiusmodi ppositiones non pbantur omnino. Pbr Consecutio.

Consecutio Tot ni sunt figuræ, per quas fiunt demonstrationes. Pbr ite minor. pro prima parte. Qa in prima figura medium non est semp affirmans. quod certe in tali ppositione fieri nequit. Quandoquidem nihil est superius minore eius. Pbr pro 2da. parte. Qa in figura 2da. aut minor aut maior est affirmans. Utrumq aute ex istiusmodi extremis constare nequit. cum nihil de ijs prædicetur.

Cap. XVI.

CAPUT XII.

Argum cap. Pars lib. 4 in qua agit Artes de Contrario Demonstrationis seu Scientiæ, hoc est de Ignoratione, seu syllogismo Ignorationes. Et primo quidem agit de Ignoratione, quæ fit in principijs et ppositionibus immediatis, per pravum syllogismum acquisitam.

Ignoratio. Adfert divisiones Ignorationis eo fine ut ostendat de qua nam hic sermo futurus sit. 2plicem itaq ait esse Ignorationem unam puræ negationis, alteram pravæ dispositionis.

Ignoratio quotuplex sit. Illa nihil aliud est præter quam simplex et carentia scientiæ. quam illi hnt qui nihil omnino didicerunt, nullius q rei hnt cognitionem, hæc aute fit cum opinamur oppositum veritatis. E. G. Siqs opinetur hominem non esse rationalem.

Ignorationis sub divisio. Rursum Ignoratio pravæ dispositionis duplex est. Una quæ fit in principijs altera quæ in conclusionibus. In principijs tum dr esse quando oppositum aliquod principij veri defendimus. E. G. quando in Geometria lineas a Centro circuli ad circumferentiam ductas inæquales esse dicimus. In Conclusionibus vero fit quando oppositum alicuius Conclusionis veræ asserimus.

A

aſſerimꝰ. Ꝟ.ꝙ. ſi in caſu Geometria aſſerang tres angulos trian:
guli non eſſe pares duobꝰ rectis. Et hinc ignorato et in principijs Itaqꝫ dec
et in concluſionibꝰ falſa ꝟplex eſt. Vna ſimplex. Compo: eſt ꝟplex
ſita altera. ſimplex illa dꝫ quæ abſq; vllo eſt ſyllogiſmo.
Et ſi quis auctoritate alterius vel ſenſu proprio, falſam propoſitionẽ
vel concluſionem exiſtimet eſſe veram. Ꝟ.ꝙ. doctꝰ eſſe tñ
quanꝰ videbitur. Compoſita illa dꝫ quæ eſt cum ſyllogiſmo
quando eſt alijs ſyllogiſmo falſo inducta, in errorem impin:
git vbi et concluſionem falſam, et ſtrangꝫ propoſitionẽ
vel alterutram ſaltem eſſe falſam neceſſe eſt. Cum aute
ꝟplex hic falſitas inuenitur. Vna quidem in principijs
ſeu propoſitionibꝰ alteram in concluſionibꝰ. Idem ſtatꝰ ſyllogiſmi:
dato dꝫ compoſita. Nota itaqꝫ agere hoc capite ſolum Obſerua
de ignoratione pravæ dispoſitionis compoſitæ, quæ eſt in 2 gno
principijs immediatis per pravum ſyllogiſmum. Nota ꝙd 2do
Ignorabꝫ pravæ diſpoſitionis compoſitam ſiam eſſe contra:
dictoriã ſeu demonſtrationi. Unde tamdiu iſta oppugnã:
tur ſibi, et ſuæ propoſitioni. Nam ignorato ꝟplexæ re:
gationis opponitur ſcientia et principiꝰ, cum non ſit ſcitu:
ſitiuum ſed principiuum. Nota mihi. Deceptio ignꝰ
Iacent adhuc ſyllogiſmos ignorationis, qui fiunt in pro:
poſitionibꝰ negatiuis immediatis. Fiunt autẽ tales ſyllogiſmi
tum cum opinamur propoſitiones oppoſitas immediatas
eſſe veras, aliquo falſo medio inducto in modo Barbara.
Ita. Ꝟ.ꝙ. immediata propoſitio negatiua. Cuius ſubſtantia
eſt quantitas, dicitꝫ ſyllogiſmum per medium falſum nu:
merum eſt exiſtimet. Omne ſubſtantiam eſſe quanti:
tatem, ſic omnis numerꝰ eſt quantitas. Omnis ſubſtantia
eſt numerus.

est numerus. Ergo omnis substantia est quantitas. ille decipitur in negatiuis immediatis. Ac huius. Fieri igitur potest.

Deinde docet in propositione negatiua immediata ipsa non posse decipi. quando inferimus oppositam affirmantem falsam.

1mo Quando utramque propositionem falsam accipimus.

2do. quando Minorem tantum. 1mus Modus tum cum medium tale sumitur, de quo maius extremum non praedicatur. Et quod minori extremo non subijcitur. E. G. Sumatur propositio haec negatiua immediata. Nulla substantia est quantitas, cuius ignoratio sit. Omnis substantia est quantitas. Medium sit Color tum dicito. Omnis Color est quantitas. Omnis substantia est Color. Ergo omnis substantia est quantitas. Modus 2dus est quando Medium est species Maioris extremi, minoris autem repugnans. Sit quae fiet maior propositio vera minor aut falsa. E. G. Sit immediata negatiua haec. Omnis quantitas est substantia. Medium sit Corpus tum ita dices. Omne Corpus est substantia. Omnis quantitas est Corpus. Ergo omnis quantitas est substantia. His itaque duobus modis syllogismus ignorationis in propositionibus negatiuis immediatis fit. idque in figura prima. huius denique modo Barbara, cum hic Modus solus est Vnius affirmans. At non inesse. Agit deinceps de syllogismo

Ea vero quae. Ignorationis, qui fit in propositionibus affirmatiuis immediatis, quod fit tum. cum oppositam negatiuam opinamur esse minorem, medio aliquo falso inducti, hanc ignorationem docet Aristoteles hoc loco fieri, et in prima et in 2da figura. Cum ambae istae figurae admittant syllogismos Vniuersales negatiuas, prima quidem in Celarent. 2da in Cesare et Camestres.

Fieri igitur potest. Itaque dicamus. Ostendit deinde quomodo, quotque Modis haec ignoratio fit

hæc ignoratio fiat. in modo primæ figuræ Celarent. Sunt itaq; tres Modi iuxta quos hæc Ignoratio fit in Celarent primus est Constans Utraq; propositione falsa. Sic. E. G. Propositio affirmans immediata. Omnis homo est animal. Cui est Opposita Ignoratio. Oīs hōō est al. Sit medium Leo tandem dicit. Oīs Leo est animal. Oīs hōō est Leo. Ergo omnis homo est animal. Deinde Modus 2dus. Fieri etiam pt.

Quando Maior sit Vera, minor falsa. Sic. E. G. Propositio affirmans immediata. O. Homo est al. Cui opponitur ignoratio. Nullus hōō est al. Sit Medium lapis tandem dicit. Nullus lapis est al. O. homo est lapis. Ergo N. hōē ē al. Accidit etiam

Atq; aliud Modus Itiq. quando minor propositio est Vera, maior falsa. Sic. E. G. affirmativa immediata hæc. Oē animal est Viuens. cui opponitur Ignoratio. Nullum animal est Viuens. Sit Medium Corpus, tandem dicito. N. Corpus est animal. Oē Viuens est Corpus. Ergo N. Viuens est animal. In 2da. In media figura

Transit ad figuram 2dam. ostendens quomodo eadem Ignoratio fiat, in Cesare et Camestres. Antequam tamen id faciat, admonet primo in hac figura, non posse fieri Syllogismum Ignorationis qui constet Utraq; propositione in toto falsa re: Medium ri in 2da figura cum de Utroq; Extremorum prædicetur, nunc affirmatiuè, nunc negatiuè, necessum est Ut Uni extremo applicatum sit Verum alteri Vero falsum. quod non pt fieri. Si ambæ propositiones fuerint in parte tantum falsæ. Sic omne Viuens est brutum: Oē animal est Brutum: Ergo oē animal est Viuens.

Fieri etiam.

At ex parte Fieri etiam. Adfert iam duos modos in Camestres. duos etiam in Cesare. iuxta quos fiunt Syllogismi. ignorationis in 2da figura. Hoc prior est in quo maior propositio est vera minor aut falsa. Alter est in quo maior falsa minor vera. Exemplum primi Modi in Camestres hoc esto. Sit affirmativa immediata. Omne animal est vivens. Cui opponitur. ignoratio. Nullum animal est vivens. Medium sit Corpus tum dicito. Omne vivens est Corpus. Nullum animal est Corpus. Ergo nullum animal est vivens. Exemplum. 2di. Sit affirmativa immediata eademque supra. Cui eadem Ignoratio opponatur. Medium autem accipe lapis. tum dicito. Omne vivens est lapis. N. al est lapis. Ergo.

Similiter fieri eosdem duos modos ostendit in Cesare. Exemplum primi sit affirmativa Immediata. Omnis homo est al. Cui opponitur ignoratio. Nullus homo est al. Medium sit sensus expers. Sic. Nullum al est sensus expers. Omnis homo est sensus expers Ergo Nullus homo est al. Exemplum 2di. Sumpto medio vivit. Nullum al vivit. Omnis homo vivit. Ergo nullus homo est animal.

CAPUT. XIII.

Cap. XVII. Argum cap. Exponit hoc cap. quomodo fiat Ignoratio pravae dispositionis in principijs mediatis seu dividuis, in prima vel 2da figura. Ut affirmative ita negative. In ijs aut.

In affirmativis Ignoratio fit 2pter. Statim incipit agere de Ignoratione affirmativarum, Prima figura quae fit tum, cum earum negativas putamus esse veras 2pter. ergo hanc fieri posse ostendit. 1mo per medium proprium, 1mo per quod etiam vera demonstratio fieret. quomodo animal rationale demonstrat, omnem hominem esse risibilem in vera demonstratione. Idem Medium potest assumi in probanda eius negativa sic. Nullum al rationale est risibile. Omnis homo est al.

Ergo omnis homo est.

Ergo oīs hō est risibilis. Ido p medium non pprium qdem, sed tn proprio simile. quomodo disciplinae capax demonstrat oēm hoēm risibilem. quod medium etiam in Sylo Ignorōis potest assumi. Sic. X. disciplinae capax est risibile. atq hōo est disciplinae capax. Ergo X. hōo est risibilis. Ido.

Ingtt ergo Artes Ignorōem quae fit in principijs Mediatis affirmatiuis in prima figura modo relabent non posse fieri nisi per Maiorem ppōem tantum falsam Minorē autē Verum, quoties nimirum fuerit medium pprium vel saltem pprio simile. Id ex exēplis adductis liquet. Rō. qa ex tali Ignorōe eadem debet esse minor ppositio quae esset in demonstrōe Vera. hoc ē Idem subiectum habens idemq attributum. At Vero. Similiter fiet.

Docet deinde Ignorationē eandem si habeat Medium non proprium neq pprio simile, sed omnino alienum, posse cōstare Utrisq ppositionibus falsis Vel saltē minore tm falsa maiore Vera. Explm primi. Sit ppositio affirmatiua immediata. Oīs hō est sensus particeps cui opponatur Ignoratio. X. Hōo est sensus particeps. Sit Medium Irrationale. tunc dicit X. Irrōale est sensus particeps. Oīs homo Irrationalis. Ergo. X. homo est sensus particeps. Explm Idi. Sit ppositio affirmatiua mediata eidēq opposita Ignoratio. eadem quae prius medium Planta: tum dicito. X. Planta ē sensus particeps. Oīs hōo est planta. Ergo X. hōo est sensus particeps.

Quod si non descendit ad figuram Idem. ostenditq in principijs mediatis affirmatiuis, non posse fieri syllogismum Ignorōis.

Ignorationis. per Idam figuram ex Utrisque falsis in toto.
Sed ex Una Vera et altera falsa. E. G. Sit propositio media:
ta. Omnis homo est Viuens. Eius opposita Ignoratio Nullus homo
est Viuens. Medium Corpus. Tunc dicito in Camestres.
Omne Viuens est Corpus. Nullus homo est Corpus. Ergo Nullus homo est Viuens.
Ubi Vides maiorem esse Veram, et minorem falsam. Exemplum
alterius in Cesare. Sit propositio Mediata. Omnis homo est Corpus
Eiusque Ignoratio opposita. Nullus homo est Corpus. Medium Vi:
uens. tum dicito. Nullus Corpus est Viuens. Omnis homo est Cor:
pus. Ergo Nullus homo est Viuens. Si vero sit affirmatiua.
Si autem affirmatiua. Idipsum ondit in principijs negati:
uis. quando scilicet in ijs fiat Ignoratio. Doctrinalitaque Artis
hac de re est istiusm. In Ignoratione quae fit in principijs
mediatis negatiuis. Si fuerit medium proprium. Vel saltem pro:
prio simile. Maior tamen propositio semper est falsa in pri:
ma figura. Modo Barbara. E. G. Sit propositio Mediata
negatiua. Nullus homo est hinnibilis. Illiusque opposita Ignorantia.
Omnis homo est hinnibilis. Medium proprium rationale. tum
dicito. Omne rationale est hinnibile. Omnis homo est rationalis. Ergo omnis
homo est hinnibilis. Idem eueniet. Si fuerit medium proprio
simile. Sit propositio Mediata negatiua. Eiusdemque opposita
Ignorantia. eademque prius. Medium disciplinae capax. tandem
dicito. Omne disciplinae capax est hinnibile. Omnis homo est disci:
plinae capax. Ergo. Sin autem Medium fuerit alienum tum
minor poterit esse falsa. et maior Vera, quod fit tum, cum
Medium est sub maiore Extremo, et repugnat minori Extre:
mo, Ut omnis lapis est inanimatus. Omnis homo est lapis. Ergo.
Sin autem Medium sub maiore Extremo tum erit ma:
ior propositio falsa, minor Vera, aliquando Vera aliquando falsa.
Vera quidem.

Vera quidem. Si Medium prædicetur de Minore Extremo. Ut omnis scientia est animal. Omnis Musica est scientia. Ergo. Falsa vero. Si minus Extremum non sub Medio, neque Medium sub Maiore Extremo. Ut omnis Equus est Asinus. Omnis homo est Equus. Ergo.

Ex iis. Claudit doctrinam de Syllogismo. pravæ dispositionis.

CAPUT XIV. Cap. XVIII.

Postquam egit Artes de Ignorantiæ pravæ dispositionis, confert se deinde ad Ignorantiis consideratione puræ negationis. Hanc tamen non omnem considerat, sed illam duntaxat, quæ ex sola necessitate provenit. Qualis est Ignoratio puræ negationis Colorum in eo, qui oculorum sensu ab ipso ortu privatus est. cum sensus sit initium cuiusque scientiæ et Cognitionis nostræ. Unum Caput absolvitur unica Conclusione, et duabus illustrationibus. Argumentum cap.

Illud vero. Conclusione. Deficiente ab ipso ortu aliquo sensu, necessum est deficere aliquam scientiam, quam non potest habere ille, cui sensus necessarius ad illam parandam scientiam deest. E.G. Cui ab ipso ortu sensus oculorum deficit, ille scientiam oculorum habere non potest. Si quidem discimus Quicquid. Ratio sequitur 2plex. Perspicuum etiam est.

1ma sumitur a sufficienti instrumentorum sciendi enumeratione. Sit quicquid scitur. Illud vel Inductione vel demonstratione scitur. Atque Inductio et Demonstratio existit a sensu. Ergo sensu deficiente necessum est aliquam scientiam deficere. Assumptio probatur. Inductio ni fit per Inspectionem singulorum, quæ sensu percipiuntur. Demonstratio item constituitur ex universalibus principiis quidem, sed hæc rursum principia universalium ex singularibus cognoscuntur. Ideoque ipsa etiam principia egent sensu.

Quoniam. Ratio 2da. Sumpta a Maiori ad Minus. Mathematicæ Demonstrationes vel scientiæ, quæ minus videntur sensu atque Inductione.

Atq. Inductione cum totæ in Abstractione fiant interdum sine sensu fieri nequeunt, adeo ut nisi sensus accedat alicuius rei, scientia eiusdem omnino non haberetur. Ergo tanto magis reliquæ scientiæ sine sensu obtineri non poterunt, utiquæ sensui proximæ sunt. Probr. Antecedens. Si quis ni principia Mathematica non bene intelligat, tum necesse est illa Inductione singul. rebus sensibilibus applicata explicari.

Cap. XIX. ~~XX~~.

CAPUT XV.

Argum. cap. Pars lib. 5. in qua agit de firmitate terminorum demonstrationis, propositionum et Conclusionum. Hoc est. Ostendit dari ultima subiecta de quibus fiunt demonstrationes. dari item ultima prædicata, quæ demonstrant de subiectis: ad extremum dari prima principia, per quæ fiunt demonstrationes. Hoc tamen capite nihil aliud agit Aristoteles, nisi tres Hypotheses adducit, et tres quæstiones.

Omnis Hypothesis prima.

1ma Hypothesis. Omnis ratio sive illa fuerit affirmativa sive negativa tribus tantum terminis constat. et duabus propositionibus quæ vocantur principia seu Hypotheses. Hic intelligendum est et de ratione constante principiis immediatis et mediatis.

Constat igitur eos. Atq. Ida. Hypoth. Demonstrator differt a Dialectico.

2da Hypot. quia Dialecticus progreditur ex probabilibus, nihil pensi habens utrum illæ immediatæ revera sunt, dummodo ut immediatæ accipiantur. Demonstrator autem progreditur ex revera immediatis.

Itia Ideo autem Res aut. Itia Hypoth. Quædam prædicata sunt, quæ de subiecto aliquo dicuntur per se. quædam per accidens. Nota per Accidens hoc loco illa prædicari, quæ non secundum se ipsa sed secundum alterum dicuntur de alio. E. G. cum dicimus album est nix. nigrum Corvus. ibi album non secundum se dicitur nix sed quia id cui accidit esse album est nix: quando vero dicimus nix est alba.

alba, tum nix alba secundum se dicitur alba, non secundum alterum
et enim nix quatenus nix est alba. Ergo ponatur Esto igitur.
Jam proponit quaestiones tres. prima est huiusmodi. Utrum dato sub: prima quaestio
iecto aliquo ultimo. Est autem subiectum ultimum illud quod de
alio nullo praedicatur possunt de eo praedicata infinita praedica:
ri, ita ut sit progressus in infinitum. Vel potius necessum sit
devenire ad aliquid praedicatum primum. quo non sit aliud superius?
Ac Rursus Ida quaestio. Utrum dato aliquo primo et summo Ida.
praedicato (hoc est de quo nullum aliud praedicatur) dentur subiecta
in eodem praedicato infinita, an vero necessum sit devenire
ad aliquid subiectum ultimum, a quo iam ulterius progredi non
liceat. Hoc vero Assignat discrimen inter Differt autem
primam et Idam quaestionem. S.E. prima quaestio quaerit de in: Discrimen quae:
finitate praedicatorum sursum versus. Posterior vero quaerit stionum.
de infinitate subiectorum deorsum versus. Praeterea terminatis
Existit. Tertia quaest. Utrum posita finitate prae: 3tia.
dicatorum et subiectorum (hoc est dato ultimo subiecto et
primo praedicato, danda etiam sit finitas mediorum an vero
potius infinita esse media dicendum sit? Hoc autem considerare
Atque eas. Exponit scopum omnium quaestionum adductarum.
Omnes sunt hae quaestiones nihil aliud quaerunt nisi utrum de
monstrationes in infinitum progrediantur. an vero ex se invicem con:
cludantur. hoc est sintne in ipsis finiti progressus. ratione subiectorum
praedicatorum et mediorum. In iis. ostendit datas In iis autem.
tres quaestiones non habere locum in terminis convertibilibus
seu in demonstrationibus constantibus terminis convertibilibus. In talibus
vi terminis non datur ultimum vel primum. cum omnia de se invi:
cem praedicentur. nimirum passio de subiecto. subiectum de passione
nisi quod passionis praedicatio de subiecto sit secundum ordinem attri:
butionis hoc est, per se et naturalis praedicatio aut de passione secundum accidens.

CAPUT XI

Cap. XXX

CAPVT XVI.

Expedit hoc cap. 3tiã quæstionem superius propositam, docens media non esse infinita in propositionibus, seu demonstrationibus affirmativis.

Quod autẽ media. Ac primum: Conclusio est. huiusm. sunt Extrema, sunt Ultima et finita, non pt fieri Ut media sint infinita. Ut sursum versus, (quando scilicet a particularibus seu inferioribus ad Universalia seu superiora progredimus) ita nec deorsum versus, quando scilicet ab Universalibus ad particularia descendimus.

Nam si, cũ Tox. Si igr. Rõ Conclusionis. Si media essent infinita a prædicato primo usque ad subiectum Ultimum deorsum versus vel etiam a subiecto Ultimo ad prædicatũ primum sursum versus, Ergo nunquam pervenietur a supremo prædicato ad Ultimum subiectum. et a subiecto Ultimo ad primũ prædicatũ, falsum hoc ergo et illud. Atque sic patet Media esse finita Ut sursum ita deorsum versus: Pbr Consequ. Maioris. qa infinitum pertransiri non pt. iamque a primo prædicato ad Ultimum subiectum, non est alius progressus nisi per media. nunquam certe a primo prædicato ad Ultimũ subiectum deveniemus. neque contra positis infinitis medijs.

Assumptio patet ex superioribus a prædicato primo progressum facientes deorsum versus, devenitur ad Ultimum subiectum, in quo sit status. Similr ab Ultimo subiecto progressũ facientes sursum versus devenitur ad prædicatum primum in quo etiam fit status

Nec ni quidquam refert. Neque vero. docet quod quamvis aliquis diceret non omnia illa media infinita ita se habere ad invicem Ut inter quælibet duo sint interposita alia infinita (quemadm. in magnitudine videmus. Ubi inter duo puncta interiecta sunt infinita alia puncta) imo esse aliqua, quæ nullam inter se habẽt Mediũ interiectũ.

interiectum: cum immediate se tangant, et unum subsequatur statim alterum: docet inquam Artes id etiam nihil referre. Quodquidem et hac rõe necessũ esset dari infinitatem mediorum qua data nequaquam deveniremus a primo praedicato ad ultimũ subiectum, neq; ab ultimo vel. Sic quoq; infinitum quocunq; modo sumptum pertransiri negavit.

CAPUT XVII. Cap. XXI.

Docetur hic non dari infinitatem mediorum in propositionibus negativis, sed (quod in idem recidit) non esse infinitum progressum in propositionibus negativis. Sequitur. Perspicuum autem est. Argumentum cap.

Ponitur conclusio eiusmodi. Si in propositionibus affirmativis non datur infinitas mediorum, sive progressus in infinitũ et sursum, et deorsum versus, certe neq; in negativis propositionibus dicendum est. Triplicitur conclusionem probat. 1mo Inductione omnium figurarum. Incipit aut a prima sic. In prima non potest demonstrari propositio negativa, nisi per medium de quo maius extremum negatur. et quod de minore affirmetur. Atq; secundum Hypothesim est finitus numerus affirmativorum praedicatorum. Ergo erit finitus numerus mediorum, per quae negativae propositiones in prima figura probantur. E. G. Sit probandum. Nullo homo est qualitas per medium animal. de quo negetur qualitas. idem vero affirmetur de hoẽ sic: Nullo animal est qualitas. omnis homo est animal: Ergo nullus homo est qualitas. Si itaq; maior propositio erit demonstranda, per aliquod aliud medium. de quo negatur qualitas. et quod affirmetur de animali et praesertim de hoẽ. nimirum vivens sic: Nullo vivens est qualitas. Omne animal est vivens. Ergo. Adhuc si minor demonstranda erit, illa demonstratio per medium superius viventi

et ipso animali

et ipso animali, et hoē, de quo medio negetur Qualitas, et hoc
per aliud simile. Atq est finitus numerus eorum. quae de hoē affir:
mantur secdm Hypoth. Ergo. iam amplius negativa ppositio demonstra

2do. Rursus sic. Id ipsum ostendit in figura 2da. in hac
figura demonstrōes fiunt per medium. quod de uno extremorum
praedicatur affirmativè, de altero negativè. Si itaq negativa erit
demonstranda. demonstrabitur per Medium, quod de altero extre:
morum affirmetur ascendendo. atq in affirmativis istis praedica:
tis est numerus finitus secdm Hypoth. Ergo talia Media ad
negativas demōstrandas adhibita erunt etiam media. E. G. Si
demonstrandum sit N. Qualitas est hō. in Camestres demon:
strabitur. Ergo p medium quod affirmetur de hoē. Sic oīs
homo est al. N. qualitas est homo. Rursum. Si minor est
demonstranda, demonstrabitur per medium, quod affirmetur de
animali, et p consequens de hoē, nimirum Vivens. Sic Omne
animal est Vivens. N. Qualitas est Vivens. Ergo N. Quali:
tas est animal. Idem de illa minori. Atq finitus est numerus
praedicatorum affirmativorum de uno Extremorum. de maiore qdē
Extremo in Camestres. de Minore autē in Cesare. Ergo etiam
erit finitus numeris praedicatorum negativorum demonstratorum, sic
erit finitus mediorum in figura 2da.

Tertius autē modus. Tertia forma. descendit ad 3tiā figurā, in qua
medium subycitur ambobus extremis. Cum itaq negativa pro:
positio non demonstretur nisi per medium quod affirmativè
subycitur uni Extremorum. Subiectorum aut affirmativorum
est definitus numerus, ex consequenti ipsarum demonstrationum
erit definitus numerus. E. G. Sit p[ro]bandum in Felapton. Sub:
stantia non est Qualitas. tum sume medium aliquod. quod sub:
yciatur Substantiae affirmativè. E. G. Corpus. sic. N. Corpus
est Qualitas. Oē Corpus est Substā. Ergo quaedā Substā non est
Qualitas.

Rursum si.

Rursum si ppos maior in eadem figura est concludenda parti
cularitur, vel etiam Vniuersaliter, qa est in Materia necessaria tunc
sub corpore oportet sumere perinde atque in Substantia. atqui
secundum Hypoth. finitus est numerus affirmatiuarum deorsum versus.
Ergo. Etiam finitus erit numerus negatiuarum, atque sic in figura
3tia erunt Media finita. Est porro. Perspicuum autem est.

Admonet etiam illas demonstrationes esse finitas medio quae
in varijs figuris ad ostendendam veritatem vnius alicuius con:
clusionis fiunt. Ro. singulae ri figurae vt ostensum est
finitum habent numerum mediorum. iam quae finitae sunt
si multoties etiam sumantur. dum modo id fiat finite vtique
finita erunt.

CAPVT. XVIII. Cap XXII.

Quod cap. 16 et 17. per Hypoth. dictum est, idem nunc probat. Arg. cap.
nimirum non dari progressum in infinitum in Extremis. sed esse
primum Praedicatum, et Vltimum Subiectum, in quibus fit status,
nec quenquam Vlterius progredi licet. Hanc autem hoc ordine expedit
Ponit primo Conclusionem, deinde adfert rationem Logicam,
tertio adfert tres Hypoth. ex quibus elicitur ratio Ida logica,
5to adducitur ratio 3tia logica. cum suppositionibus tribus
in 5tum locum maiorem reycitur ratio analytica seu demonstratiua.

quam vero Conclusio cuius sensus hic. Necessum est Quod autem
Vt praedicata et subiecta sint infinita seu necessum est
Vt detur aliquod praedicatum primum et aliquod subiectum Vltimum.

In ijs ri. 1. Logica seruiens praedicatis et subiectis Sane in ijs.
affirmatiuis, iisdemque substantialibus. Haec ita sunt. Si praedicata prima ratio
et subiecta substantialia, seu inquit essent infinita tolleren:
tur Vniuersae definitiones et scientiae. falsum hoc. Ergo et
illud. Assumptio clara. Consequentia probatur. Infinitum
nec definiri, nec sciri potest. iam definitio omnia praedicata

Substantialia rei

Substantialia rei definitæ propriè competentia complecti debet, ali-
lâs imperfecta esset. Sic autē Universaliter autem
Aggreditur rōem Idam generaliorem. qui nimirū ostendit
eidem ita subiectis et attributis scdm accidens dari finitatē.
Antequam ri id præstet adfert tres Hyppoth. quarū pri-
ma est istiusm. Prædicatæ scdm Accidens triplicia sunt.
pma Hypothesis. Vel ri Accidens de accidente prædicatur. Ut album ambulat
Vel Subiectum de Accidente, Ut magnum est lignum. Vel
Accidens de subiecto. Ut homo ambulat. Differunt igr
Sed inter hæc. Assignat discrimen, inter Idm et Itium
genus prædicatorum scdm Accidens. S.E. Cum dico albū est
lignum, tum dico id cui accidit esse album, e lignum, non
autē quod ipsum album scdm se sit subiectum ipsi ligno,
Si ri lignum diceretur de albo scdm se. Ergo album dice-
retur factum esse lignum, quemadm. ri lignum quod scdm
se est album, dr rectē esse album factum. atq non pt dici
album factum esse lignum. Igr non scdm se albū subiicit ligno.
Accidit. Ex divisione 3plici prædicatorū scdm Accidēs
colligit Itij tantum modi prædicationem esse Unitem reliquas
non Universales. Unum. Ida Hyppoth. Itaq attribuitur
Quoties Unum prædicatum Uni subiecto attribuitur, tum præ-
dicatum ipsum definitur ex Una tm Categoria aliqua Ut
pote Vel ex Substantia Vel ex Quantitate Vel ex Qualitate
et cæteris. dicit Unum Uni, qa dum plura prædicata alicui
subiecto attribuuntur. tum talia ad diversas Categorias referri possunt.
Præterea quæ. Jam Vero Cm iuxta Hyppoth. Idam ipsr contigit fi-
eri prædicationem per se. Vel ri substantiæ prædicantur
de substantijs, Vel Antecedentia de subiecto seu de substantijs
Notat discrimen inter has Artes. idq 2plex.
Quorum Unū est.

Quorum unum est istiusm. Praedicata substantiae significant. 1.m discrimen.
esse seu naturam ipsius subiecti, idque vel universaliter.
(quod scilicet praedicatum convertitur cum subiecto) ut homo est rationalis
vel particulariter. (quando scilicet praedicatum non convertitur cum
subiecto ut pote quando substantia de suis speciebus praedicatur
ut homo est animal non tamen omne animal est homo.
sed aliquod tantum. Praedicata autem accidentium non sciunt
esse ipsius subiecti, ut universaliter, ita particulariter. secundum discri: 2dm
men. Accidentium seu praedicata accidentium non secundum se prae:
dicantur sed secundum ea quae ipsis substantiis insunt. Praedicata
vero subiectorum per se non autem secundum aliud praedicantur.

Iam si non pt. Hypoth. 3. Accidentia praedicantur Praeterea si.
de substantiis subiectis non convertibilibus. alias erunt praedicationes
contra naturam. At vero nec tandem affert rationem
secundum cuius universum discursus ita sumitur. Ibandum est
non iis praedicationibus quae fiunt secundum accidens dari subiecta
et attributa infinita. Cum itaque vel tales praedicationes secundum ac:
cidens fiunt, vel secundum substantiam. in quibus scilicet subiectum est
genus. ut animal est homo. aut differentia ut rationale est homo.
vel secundum accidens. idque 3pter. quando scilicet vel substantia prae:
dicatur de accidentibus vel contra. vel denique secundum accidens
~~et subiecta et attributa~~ quando nimirum accidens de accidente
dicitur. ut album est Musicum. Atque omnes istae praedicationes
sunt finitae ut sursum versus ita deorsum. Ergo omnino
dicendum est in praedicationibus secundum accidens et subiecta et attri:
buta esse finita. Probatur assumptio. primi generis praedica:
tiones finitae sunt cum genera et differentiae sint finitae
ut praedicationes directae seu naturales. generum et differ:
rentiarum finitae sunt. (alias si non essent definitiones)
ita etiam indirectae earum praedicationes sunt finitae.

Idem dicendum est.

* Idem dicendum est ~~[illegible]~~ de praedicationibus Rdi generis
Etenim Accidentia quae praedicantur de Substantia sunt fi-
nita, cum sint novem eorum Categoriae, quarum una quaeque
habet finita genera et differentias (alias etiam defectus non essent)
Et sic finitae etiam praedicationes erunt, substantiarum de Accidentibus.
Idem adhuc dicendum erit de praedicationibus Itij generis.
Etenim Accidentia ipsa Categoriarum diversarum non praedica-
tur secundum se, sed secundum subiectum cui insunt. hoc est secundum
substantiam. Atque subiectum ipsorum finitum est, cui finita
insunt accidentia. Ergo etiam tales praedicationes finitae sunt.
Itaque clarum est non tantum praedicationes per se, seu subiecta et
attributa per se, verum etiam praedicationes secundum Accidens
esse finitas. Cum illae tot sint quot etiam praedicamenta.
quae omnino omnibus ex partibus sunt finita. ~~Si igitur licet.~~

Itia ro. Praeterea vero. Ea tm. Ro Itia quam Averroes docet probare fini-
tatem praedicationum seu Mediorum quod cum nihil repugnet
praesenti instituto Aristotelico. Siquidem ostensa finitate prae-
dicationum ostendit simul finitates Extremorum. Antequam ante
Tres Hypotheses ipsam rationem proponat praemittit Hypoth. tres Prima est.
1ma illa tm ~~[illegible]~~ quae mediata sunt, et quae ~~[illegible]~~ sunt priora
2da. 2da quidquid demonstrandum est. nequaquam sciri potest nisi per
Demonstrationem. Itia Nulla Conclusio potest sciri, nisi
Itia. principia seu praemissae cognoscantur.
Si igitur Adductis Hypoth. talem rationem adfert. Medi-
ata per Demonstrationem debent sciri. atque nisi deveniatur ad ali-
qua prima, in quibus status sit, non poterunt sciri. Ergo non est pro-
cessus in infinitum. Probatur minor. nunquam ri sciemus propositio-
nes mediatas, seu demonstrabiles nisi per alias priores, quod si
ad primas nunquam perveniatur. tolletur scientia quod absurdum est

Analytice

Analitice. Rō. 4ta Analitica seu demonstrativa ut pote quae ex principijs doctrinae demonstrationis petita est. etenim sumitur ex conditione demonstrōis, illa scilicet, per quam docemur principia demonstrōis debere esse per se. Totum huius rei discursum ita concipe, quae de aliquo praedicantur per se finita sunt. Atque omnis praedicatio terminorum demonstrōis est per se. Et termini demonstrōis sunt finiti. Pbr Consequentia, Inductione. Praedicata per se primo modo et 2do sunt finita. Ergo simpliciter praedicata demonstrōum sunt finita. Pbr Antecedens. pro utraque parte, et primo quidem, quod praedicata 2di modi dicendi per se sunt finita sic: O. impar dr de numero per 2dum modum dicendi per se, tanquam proprietas in existens numero, in cuius definitione sumitur numerus ceu subiectum. Si itaque in praedicatis ex 2do modo dicendi per se esset progressus in infinitum, ita ut quemadmodum impar dr numero per se, ita etiam de impari, aliud par cum diceretur, et de hoc tertium, de tertio quartum, de quarto quintum, et sic in infinitum. tum sequeretur quod in definitione unius infinita acciperentur, in definitione item infinitorum unum: atque hoc dicere absurdum est. Ergo prorsus dicendum est praedicata ex 2do modo dicendi per se esse finita. Assumptio clara. quia definitio cum sit rei definitae, infinitas partes nullo pacto admittit. Consequentia pbr. quemadm. n in definitione imparis accipitur numerus, ita etiam si aliud praedicatum per se dr de impari in eius definitione idem numerus cum impari acciperetur. quando quidem in defōe omnium rerum necessario ponenda sunt, alia omnia quae ingrediuntur definitiones partium definientium.

Ergo infinita.

Ergo infinita prædicata ponuntur de subiecto prædicati per se eo ordine quo dictum, necessum erit aliquod eorum esse, in cuius definitione sumuntur infinita subiecta, de quibus per se prædicatur. Sequitur etiam, quod verum sumetur in definitione definitorum, ut in exemplo adducto numerus, tanquam primum subiectum omnium illorum, cum duo absurda hæc mutuo se consequantur: quia si unum sumitur in definitione infinitorum, etiam infinita sumentur in definitione unius.

Sed nec ea. Jam vero. Probat deinde prædicata ex primo modo dicendi per se, non esse infinita. Si ni essent infinita, definitiones omnino non essent. Falsum hoc ergo et illud. clara consequentia ex iis quæ dicta sunt in prædicatis 2di modi dicendi per se.

CAPUT XIX.

Cap. XXIII. Argum. cap. Duo hic traduntur primo colliguntur consectaria quædam ex iis quæ hactenus in hac libri parte tradita sunt. 2do ordinatur ratio resolvendarum demonstrationum seu propositionum mediatarum in immediatas.

His aut probatis. Demonstratis aut. Consectarium primum. quod ita accipe. Unum attributum potest inesse pluribus subiectis vel immediate

1m Consectarium. ut Isosceli et scaleno inest mediate habere tres angulos æquales duobus rectis. quatenus isosceles et scalenus sunt trianguli, quibus immediate inest illud ipsum attributum.

2dm. Propositum quoque est. Consectarium 2dm. Propositio mediata est demonstrabilis, quod sit in demonstrabilibus et affirmativis et negativis.

Sed principia. Atque etiam. Consectarium 3tium.

3tum. Tot sunt demonstrationes alicuius conclusionis affirmative vel negative, quot sunt media.

Cum autem aliquid Pars 2da. In hac tradit rationem resolvendarum propositionum mediatarum in immediatas, idque ut affirmative ita etiam et negative. Affirmative sic. cum aliqua propositio affirmativa mediata in prima figura concludi debet.

Sumendum est medium

Sumendum est medium, quod sit immediatè superius subiecto, inferius autē attributo, sicq; procedendum est: donec ad immediata perueniatur. E. G. Si occurrat concludenda hæc. Omnis hō est substā. Sume medium immediatè superius animali nimirum viuens, atq; sic deinceps. donec ad corpus. quod est immediatum et primum perueniens, non assumendo ea quæ superiora sunt maiori extremo vel remota a minori. In ijs vero In priuatiuis.

Descendit ad resolutionem negatiuarum demonstrationum in omnibus figuris. Atq; in prima quidem et vda figura extremum in propositione affirmatiua non est extra medium, hoc est, non est extremum medio superius, siquidem medium debeat affirmari vnliter de altero extremorum in affirmatiua propositione, de minore scilicet in Celarent et Cesare, de Maiore vero in Camestres. In tertio autem modo:

In figura tertia docet resolui seu concludi negatiuas, si medium neq; extra subiectum, neq; extra attributum sumatur, sed vtroq; inferius.

CAPVT XX. Cap. XXIV.

Sexta lib. pars complectens collationem demonstrationum. Hoc capite confertur demonstrō vnlis cum particulari vtra scilicet earum sit præstantior. Cum vero diuisio demonstrationum. Quæritur de ea propositio quæstionis. Argum cap. 1m igr.

At primam. Sequuntur rōes tres quibus demonstrōem particularem illam vocari, quæ affectionē aliquā, non de toto subiecto, cum primo in est demonstrat.

Sed de aliqua tantum parte eius. quemadm. etiā vniuersalis demonstratio illa dr, quæ affectionem de toto subiecto, cui primo inest demonstrat. E. G. Demonstrō probans oēm triangulum, habere tres angulos æquales duobus rectis.

duobus rectis. Universalis est; Contra demonstratio probans. Iso:
scelem habere tres angulos aequales duobus rectis. particularis est.
Cum Isosceles sit pars trianguli, cui primo inest dicta affectio.

1ma ratio. Est itaque ratio prima istiusmodi. Quae demonstrō certiorem
parit rei cognitionem; illa est praestantior. atque demonstrō
particularis certiorem parit rei cognitionem Universalis non
item. Ergo particularis praestantior est Universali. Maior

Sor. clara. Qa tota demonstrationis virtus in eo constituitur.
Ut scientiam pariat: itaque quanto aliqua certiorem rei cogni:

Xor. tionem fecerit, tanto etiam praestantior putanda est. Minor
probatur. Sic. Quae demonstratio facit cognitionem rei secundum
se, illa cognitionem parit rei certiorem: Particularis est
istiusm. Ergo. Maior clara, utique ex conditione demonstra:
tionis est petita. Minor probr. Vel potius declaratur duobus
exemplis. quorum primum est hoc sit probandum vel
demonstrandum Coriscus est Musicus. Si itaque demonstre:
mus Coriscum esse Musicum. tum scimus de Corisco secundum
seipsum et rōe suipsius. Si vero demonstremus hoēm esse
Musicum, tum scimus de Corisco, quod sit Musicus, non
secundum Coriscum, sed secundum hoēm, et rōem hominis.
Atque sic demonstrō particularis parit cognitionem rei
secundum se; Universalis autē secundum aliud. Exemplum alterum.
Si demonstremus Isoscelem habere tres angulos aequales duobus
rectis. tum sciemus de Isoscele secundum seipsum. et quate:
nus est Isosceles. contra si eandem affectionem demonstre:
mus. de triangulo, tum sciemus de Isoscele, non ratione
Isoscelis, sed rōe trianguli seu Communionis subiecti.

Observ. Nota hanc ~~rationem~~ eiusdemque probōem procedere sumendo
rem particularem aliquam et probando nam melius cognosci:
quod per proprium conceptum et particularem cognoscitur:
quam cum

quam cum per Universalem: ideoq ex tali conceptu rerum pro:
babiliter infertur, particulares demonstrationes anteponendas esse
Universalibus. Praeterea si Unitas. Adfert Idam rationem. Ida ratio.
Illa demonstratio est praestantior quae probat id, quod reipsa
est, quam quae probat id, quod nusquam est. atq demonstratio
particularis probat id quod reipsa est. Universalis autem ratio
quod nusquam est. Ergo. Maior Clara: Omnis scientia adeoq
ipsa demonstratio eorum sit, quae reipsa sunt. Minor probatur Xor.
Demonstratio Unitatis versatur circa Universalia quorum nullum
datur praeter singularia: itaq si aliquod Universale su:
matur praeter singularia, erit illud non Ens. Et ea per quam.
Et quae Errorem. Itia praestantior demonstratio. Itia ratio
quae non inducit nos in errores, nec in falsas opiniones, quam
quae inducit. Atq particularis demonstratio, non inducit nos
in errores Universalis autem inducit. Ergo. Probatur Minor. Xor.
Cum ni Unitatem demonstramus, tum Universalia separatim
a singularibus demonstramus, atq sic existimamus Unitatem
separatim existere, quod certe erroneum est. cum Unitatem
non sint praeter singularia. An vero. An primam quidem
Solvit deinceps rationes adductas. Atq primam rationem ellu: 1ma rationis
dit negatione Minoris propositionis, eiusdemq probationis. S.S. solutio.
Incertus cognoscit illos qui de Isoscele secundum se demonstrat.
habere tres angulos aequales duobus rectis. quia qui de Isosce:
le cognoscit, ad haec passio non Isosceli primo insit,
sed triangulo. Et sic ratio nihil concludit. Praeterea si sit Una
Jam vero. Solvit rationem Idam etiam negatione mi: Idae solutio.
noris oppositique assertionem. S.S. Universalia Univoca
sunt Entia, quemadm. et ipsa singularia imo illa adhuc
magis Entia sunt cum sint aeterna: quod in singularibus
non est: cum illa ut plurimum corruptioni sunt obnoxia

Neq vero

Itid. Solutio. Neq. Vero Solvit rōem Itiam negatione itidem minoris. S. S.
+ non ppterea. quod de ipso Universali scdm se aliqd demōstratur
necessarium est existimare. Universalia esse separata a singula-
ribus. quemadm. id de accidentibus scdm se demonstramus,
non ppterea necessum est. cognoscere accidentia esse extra
subiectum, cui ppetuo inhaerent, quod si qs opinatur acci-
dentia omnino esse extra subiectum. Vel etiam Unitia extra
singularia tum ipse potius est causa sui erroris, non vero
ipsa demonstratio. cum ea quae in scientijs separatim cogno-
scuntur non est necesse. Ut re abs se separata sint.

Ro 1ma p Unitis. Praeterea si demōstrō sequuntur rōes septem ondentes Unitem de-
monstrōem esse praestantiorem particulari. Rō 1ma ponitur
hoc loco istius modi. Demonstrō est ratiocinatio per causam
probans. atq Unite est magis causa, quam particulare. Ergo
Minor. demonstrō Unitis est praestantior. Pbr minor. Cui per
se et primo aliqd (hoc est passio) convenit et inest. Illud
est ipsius passionis magis causa. atq Unitibus per se et primo
inest passio. Ergo ipsius demonstrō erit magis per causam
et per consequens demonstrō Unitis est praestantior particulari.

Rō 2da. Praeterea consq Rō 2da. Per quam demonstrōem mxe
scimus, illa est praestantior. atq per Unitem. Ergo. pbr nōr:
qa Unitis demonstrō fit per causam primam, cuius
scilt alia causa non est id exēplo Artes illustrat quod
Rō Itia. in textu vide. Adhaec Rō Itia. Per quam
Praeterea quomagis
demonstrōem magis accedimus ad res finitas praestantior est multo
ea per quam accedimus ad res minus finitas. Vel etiā infinitas.
Atqui per Unitem accedimus ad res magis finitas per par-
Maior. ticularem ad minus finitas vel infinitas. Pbr maior.
minor. Amborum est scientia. Minor vero. Unitis ri demōstrō
tota in Universalibus constituitur. atq dum a singularibus
quae infinita.

quae infinita fere sunt. Progredimur ad unum aliquid deve:
nimus, idque finitum, secus fit dum ab universalibus ad sin:
gularia progredimur. Jam vero. Rō 4ta. Praeterea opta-
tilior. Rō 4ta.

Quae demonstratio plurium rerum parit cognitionem, illa est
praestantior, quam quae pauciorum. Atque universalis plurium rerum
cognitionem parit particularis vero pauciorum. Ergo. Probatur
minor. Per universalem ri demonstrationem, et universalia et particularia
cognoscimus. Siquidem cognito universali cognoscitur etiam par:
ticulare, saltem confuse, per particulare vero sola particularia.

Sed etiam hoc pacto. Rō 5ta. Quae per prima prin:
cipia, vel saltem propiora primis demonstrat, praestantior est
quam quae per remotiora. Atque universalis per prima principia
vel per propiora primis demonstrat, particularis vero per
remotiora. Ergo ambae propositiones sunt clarae. Praeterea sic ide. 5ta rō.

Sed sunt. Admonet primam, secundam et quintam
rationem adductam esse analiticam, tertiam et 4tam Logicam.
Uti quae ex locis communibus comparatis desumpta sunt, po:
tissimum autem ex illo. plura bona praestantiora sunt paucioribus. Sed ex dictis. maxime autem

Ex eo vero. Rō 6ta. Quae demonstratio alterius
cognitionem potestate duntaxat continet, praestantior est quam
quae neque potestate neque actu alterius cognitionem continet.
Atque universalis continet cognitionem particularis potestate par:
ticularis vero, neque potestate neque actu continet cognitionem
universalis. Ergo. Minor declaratur exemplo. 6ta rō

Et universalis. Rō 7ma. Demonstratio universalis
ratione et intelligentia continetur, particularis autem sensu:
Ergo. Demonstratio universalis particulari praestantior erit.
Probatur consecutio. Cognitio ri intellectus est praestantior
cognitione sensus. 7ma rō.

CAPUT XXI Cap. XXV.

Probat 4. rationibus demonstrationes affirmativas praestantiores esse negativis Argum. cap.

Ho primum.

Esto namq̃. Hic primum Rō 1ma Quae paucioribus demonstratio eget me-
rō 1ma diis (media autē vocat in textu postulata Hypotheses et pro-
positiones) Ut ad immediata reducatur principia, cum reliqua
paria habeat, certè praestantior est quam quae pluribus me-
diis eget: atq affirmativa paucioribus, negativa pluribus eget:
Ergo. Nota in primis in minori propositione addi, cum reliqua
paria habeat. propterea qa ut affirmativa, ita negativa demon-
stratio. quae in praestantia conferuntur debent esse ex veris et
necessariis, et ex prioribus, et ex se: Nam si affirmativa illa quae
progreditur ex paucioribus non sit ex necessariis, neq per se, vel
etiam sit ex causis remotis, aut effectibus. non erit certè praesta-
tior: Similr necessum est ut ambae sumant terminos aequales.
Si ni negativa sumat terminos superiores, affirmativa vero
inferiores, tum negativa paucioribus mediis egebit. Itaq utri-
usq demonstrōis in omnibus caeteris rebus debet esse aequalitas
hoc tm excepto, quod una earum, nimirum affirmativa
paucioribus egeat mediis, altera autē negativa, se ut pluribus.
Ior. ipsr pbr. Pbr itaq maior propositio ipsr 1mo qa praestantius
est cognoscere citò quam tardè: iam citius cognoscimus per
pauciora media, tardius per plura. Sed eadem maior pbr.
Exemplo, quod in terminis significativis ita accipe. Sit
propositio demōstrabilis haec. Homo est substantia, quae demon-
stratur per vera media. hoc est per animal, vivens, corpus.
Atq sic erunt tres demonstrōes. 1ma haec al est substa.
Homo est animal. Ergo. Altera. Vivens est substantia.
Animal est vivens, Ergo. Tertia. Corpus est substantia, vivens
est corpus. Ergo. Ex his 2da praestantior est quā prima.
Cum certior est illa, haec incertior. qm ni praemissae
demonstrationis 2dae sunt certiores, et priores conclusione.
erunt etiam certiores principiis primae: Nam conclusio
2dae est propositio maior primae Tertia.

Tertia item demonstratio melior est quam 2da. Ut clarum est. Deinde probatur. Quia scilicet negativa demonstratio eget propositionibus et affirmativis et negativis. Ut demonstretur: affirmativa autem solis affirmativis; quamvis interdum non plures sunt termini in una quam in altera. Unde negativa constat quidem totidem terminis secundum numerum, at secundum speciem pluribus: Nam affirmativum et negativum diversae speciei sunt. Jam vero. Illa demonstratio est praestantior, quae seipsa est contenta, neque eget altera; illa vero ignobilior, quae ad sui perfectionem indiget altera, atque affirmativa non indiget altera. negativa autem indiget. Ergo. Maior clara egere ni est signum imperfectionis. quemadmodum non egere perfectionis. ob idque illud est indicium ignobilitatis; hoc praestantior. Minor probatur. Pura propositio negativa in demonstratione negativa indiget omnino propositione affirmativa: alias nihil concluderetur, cum ex puris negativis nihil concludi possit; siquidem ex duabus affirmativis conclusio affirmativa inferatur. Praeterea quia principium

His accedit. Ratio 3tia quae coniungenda est cum 2da. Servit autem haec ratio demonstrationibus negativis illis, quae mediatis propositionibus constant, ob idque demonstrabilibus. hoc est aliis demonstrationibus egentibus. ita ut si ambae propositiones fuerint mediatae, ambae etiam demonstrationibus sunt probandae. Sensus itaque rationis istius hic est. Proposita demonstratione aliqua negativa. cuius et affirmativa propositio, et negativa sunt mediatae, si descendamus ad affirmativam demonstrandam, tum in huius demonstratione non est opus accersere propositionem negativam. cum affirmativae non nisi per affirmativas probentur. at si descendamus ad demonstrandam negativam, tum omnino opus est, ut in tali demonstratione adhibeatur etiam affirmativa propositio, iuncta negativae. Ut clarum est. Si sic: relinquitur ut dicamus negativam demonstrationem.

Si igitur notius

ratio 2da.

Maior.

Minor.

ratio 3tia.

demonstrōem egere affirmatiua, quod est signum imperfectionis ipsiusque ignobilitatis. Ut dictum est.

Quinetiam rō 4ta

Postremo si nil rō 4ta. Cuius principium est praestantius illa quoque praestantior censeri debet. atque affirmatiuae demonstrōis principium est praestantius: Ergo. Probr nōr. Affirmatiuae ri demonstrōis est principium, propositio affirmatiua; negatiuae vero propositio negatiua proprie: (affirmatiua ri communis est utriusque) iam affirmatiua propositio est praestantior, cum prior sit ipsa negatione, quemadm. etiam esse prius est quam non esse. obiidque illud hoc est praestantior. praeterea cognitio negatiuarum dependet ex cognitione affirmatiuarum, tanquam cognitio priuationum ex cognitione habituum.

Sed etiam. Repetit rationem secundam.

Cap. XXVI.

CAPVT XXII.

Argtm cap.

Vnica rōe probat demonstrōem ostensiuam praestantiorem esse demonstrōe ducente ad incommodum. Quod dum agit non negligit modum formandae utriusque demonstrōis. praeterea similitudinem, atque discrimen. Qm. Cum autem.

Initio statim probat institutum hoc Enthimemate: Demonstrō ostensiua affirmans est potior negante: negans rursum ostensiua est potior demonstrōe ducente ad incommodum: Ergo simpliciter omnis demonstratio ostensiua potior est ea quae ducit ad incommodum. Nota Artem non probaturum totum Antecedens, sed tantum alteram ipsius partem, nimirum ostensiuam negatiuam potiorem esse ducente ad incommodum. Etenim prior pars iam probata est capite praecedenti: Antequam tamen hanc partem probet, praescribit primo modum formandae demonstrationis ostensiuae negatiuae, et ducentis ad incommodum. praeterea assignat similitudinem, et discrimen utriusque demonstrōis.

Oportet autem. Nam cum. Praescribit modum formandae demonstrationis ut ostensiuae

Ut ostensiuarum, ita ducentium ad incommodum. Hic autē Modus non est diuersus ab illo, qui in priore analisi est traditus. Termini igr

At extremorum. Adfert deinde similitudinem ostensiuæ negatiuæ, et ducentis per incommodum. ambæ sūt habent tres terminos eosdem, in aliqua figura dispositos. Similitudo. Interest autem

Sed pmultū interest. Sequitur discrimen. S. E. Demonstrō ostensiua negatiua pgreditur a propositionibus ad Conclusiones; ducens vero ad incomodum a Conclusione pgreditur ad propositiones: ideoq; illa a prioribus natura ad posteriora. et a notioribus ad ignotiora progreditur. Hæc vero a posterioribus et ignotioribus natura progreditur ad priora et notiora. Discrimen

Etenim sumpta opposita Contraria Conclusionis ab ea progreditur ad oppositam alterius propositionis inferendam; Exempli grā. X. rōale est irrōale: Ois homo est rōalis: Ergo X. homo est irrationalis. Item. Ois hō ē irrōalis. O. rōale est hō. Ergo oē rōale est irrōale. Ex hoc discrimine sumetur mox probatio Antecedētis. Si igr demonstratio.

Quocirca. Tandem probat Antecedentis partem Idam sic: quæ ex prioribus et notioribus pgreditur, præstantior est ea, quæ ex posterioribus et ignotioribus. Atq; ostensiua negatiua pgreditur ex prioribus et notioribus: ducens autē ad incōmodum ex posterioribus et ignotioribus. Ergo. Unde Concludit generaliter hanc doctrinam. S. E. Si negatiua ostensiua præstantior est ducente ad incommodum. omni autē negatiua demonstrōe sit præstantior affirmatiua: etiam demonstrō affirmatiua ostensiua præstantior erit ducente ad incomodum. adeo omnis demonstratio ostensiua erit præstantior demonstrōe ducēte ad incomodū. Quocirca si hac

CAPVT XXIII. Cap. XXVII.

Septima lib. pars. in qua proponunt et discutiuntur Theoremata quædam, quæ ad demonstrōes multum conferunt. Hoc cap. explicātur 4. quæ suo loco videbuntur. Argtm cap.

Scientia.

Est autem scientia. 1mum Theorema. quo ostenditur quomodo una eadem scientia sit certior, atque accuratior altera. Tradit autem tres modos.

1m Theorema. quibus cognoscimus. quaenam accuratior sit scientia, et quae minus accurata.

1mus modus. Primus hic est. Accuratior fit ~~disciplina~~ scientia, per quam rem cognoscimus et quid sit, et propter quid sit. Minus accurata illa, per quam cognoscimus rem, quid sit tantum, sive id fiat per sensum, sive per demonstrationem ab effectu: sive quocunque alio modo quod non cognoscamus propter quid.

2dus modus. Et quae non est. Modus 2dus. Accuratior est illa scientia, quae est de non subiecto, quam quae de subiecto. Nota per subiectum intelligi rem cum materia sensibili, consideratam, per non subiectum autem rem sine materia sensibili. consideratam: sic Arithmeticus considerat numerum citra omnem materiam sensibilem. Musicus eundem numerum, sed cum materia sensibili, sono scilicet.

Et quae est ex paucioribus. Et quae. Modus 3tius. Accuratior est scientia, quae considerat rem ex paucioribus constantem. minus accurata illa quae rem considerat ex additione. Vel accuratior est illa quae res simpliciter considerat, quam quae rem ex pluribus praecedentem. seu plura alia supponentem. Sic Arith. accuratior quam Geometria. Illa etenim considerat unitatem sine omni positione. haec autem punctum cum positione. dicitur autem positio nihil aliud quam ordo partium, in ordine ad locum, quam positionem habet unum quoque continuum permanens, de quo agit Geometria. quod certe in discreto non est. de quo agit Arith. Nota punctum non secundum se habere positionem, quandoquidem non secundum se sit in loco, sed tantum secundum Corpus. quod extremitatibus lineis et punctis terminatur.

Cap. XXVIII. 2dum Theorema. Una scientia. Theorema 2dum. quo docetur, quae nam sit scientia una. §. 1. Una scientia est illa, quae est unius generis, hoc est quae tractat de iis, quae ad unum genus pertinent, qualia sunt, quae ex iisdem primis principiis constant. Ut homo, leo, planta, mixta omnia. Elementa. sunt eiusdem generis quandoquidem.

quandoquidem ex ijsdem principijs primis. hoc est ex Materia et forma constant. Item quae agit de partibus ex passionibus eorundem quae ex principijs ijsdem sunt. hoc est ex principijs ijsdem subjecti scientiae. Diversae. Theorema Itium. Itium.
quo conditur, quae nam scientiae sint diversae: illae scilicet quarum principia, neque ex ijsdem primis principijs pendent, ne caltera ex alteris. Duo principia altera ex alteris non pendere tum, quando unius scientiae principia non dependent ex principijs alterius: quod adiectum est propter partes scientiae eiusdem, et propter disciplinas subalternas. Huius rei signum.

Signum vero. Addit signum quo dignoscimus diversitatem scientiarum, vel etiam unitatem. Id autem signum nullum aliud est praeterquam resolutio in prima principia: haec ni necessum est esse eiusdem generis, eiusdemque naturae cum omnibus Theorem. seu Conclusionibus, quae demonstrantur, si debeat esse una scientia: nam alias diversae erunt scientiae. Ideo si occurrant res diversae, et cognoscere velemus, an ad eandem scientiam pertineant nec ne, resolvendae sunt in prima prima principia: Etenim si prima principia fuerint eiusdem Naturae inter se, et cum illis rebus dicendum erit eas res ad unam sciam pertinere; sin minus ad diversas. Imo etiam e converso, si dubium sit, an aliqua principia ad eandem scientiam pertineant, an vero ad diversas. Signum est quo id dignoscamus, si conclusiones, quae ex illis principijs deducuntur consideremus. Etenim si Conclusiones fuerint inter se eiusdem generis una cum illis principijs dicendum erit illa principia unam scientiam constituere, non plures; sin autem Conclusiones non eiusdem generis fuerint cum principijs, signum erit illa principia ad aliam scientiam pertinere. Modus cognoscendarum scientiarum.

Jam fieri. Quartum Theorema proponit in quo docetur. Cap. XXIX. 4tum Theor.

docetur. Eiusdem conclusionis plures posse fieri demonstrationes per diversa media, sive illa fuerint eiusdem ordinis, quamvis forte illa non fuerint coniuncta, sive diversi. Per eundem ordinem intellige cum Themistio eandem generis coordinationem. E. G. Homo est substantia potest demonstrari per media eiusdem ordinis. Animal, Vivens, Corpus. Rursum per ordinem diversum, intellige media non ordinata ad invicem, ut se habet bipes et rationale, per quae demonstratur homo esse animal.

Nota medium non coniunctum illud dici, quod est mediatum, inter quod scilicet, et illud quod est primum, datur aliud interiectum: sic animal rationale corporis dicitur medium non coniunctum, quia inter animal et corpus datur vivens.

Ut sequitur esto 2o. Exempli gratia. Proponit exemplum demonstrationis quae fit per plura media diversi ordinis. S. E. Sit conclusio demonstranda haec: Omne quod voluptate afficitur, mutatur; sint duo media diversi ordinis, nimirum moveri et tranquilari. Tandem argumentare sic: Quicquid movetur, mutatur, quicquid voluptate afficitur movetur. Ergo. Item: Quicquid tranquilatur mutatur: Quicquid voluptate afficitur, tranquilatur. Ergo quidquid voluptate afficitur mutatur.

Quare per diversa. Verum. Admonet media ex diverso ordine desumpta, non esse adeo diversa, ut non possint praedicari de se invicem, cum alicui tertio insint. Ob idque talia media ad invicem de se possunt praedicari. E. G. Quiescens movetur, hoc est cui quies inest, ei etiam motus inest.

Considerare autem. Videmur Concludens doctrinam de pluribus demonstrationibus unius conclusionis, docet etiam in aliis figuris praeter primam posse unam conclusionem demonstrari per plura media

CAPUT XXIV.

Cap. XXX. Argum. Duo Theoremata hic sunt. Primum. quae casu et forte fortuna

forte fortuna fiunt. non cadunt sub scientiam, ob idq; eorundem non est demonstratio. Alterum per sensum nihil scitur.

Fortuitae autem 1m Theorema.

Eorum autem. Theorema primum. Cuius ratio est istiusmodi: quae ri casu et forte fortuna fiunt, non sit necessaria, aut plerumq; vera, siquidem raro fiunt: iam scientia non est nisi necessariorum. aut plerumq; verorum.

Cap. XXXI. Nec per sensum. Idem.

Ac ne. Theorema Idem. Cuius ratio est istiusm. Quamvis ri ipse sensus, seu potentia sentiendi, sit rerum universalium. S.G. aspectus habet obiectum colorem, auditus sonum. Q. ipse tn actus sentiendi est singularium, quae sit hic, et nunc, et secundum locum, atq; tempus variantur, quales certe res sunt scientiam cadere non possunt, uti quae est universalium, quae cognoscuntur per causas universales. Id Artes illustrat exemplo 2plici. quod clarum est in textu. Illud tn. Verum tamen ex eo.

Docet quod quamvis per sensum non fiat scientia, eum tamen multum conducere ad parandas scientias. quatenus scilicet ex inspectione singularium multorum cognoscimus causas et principia universalia, ex quibus fit demonstratio, et per consequens ipsa scientia.

Sunt vero non nulla.

Verum tamen. Docet in scientijs necessarium esse aliquando sensum, etenim sunt quaedam problemata, quae sine ope sensus, nequaquam sciri possunt. nam quod ipse sensus sit scientia, aut in sensu sit scientia. sed quod per sensum singularia cognoscimus, universalia intellectu venamus. de quo esset scientia. Doctrinam hanc illustrat Artes exemplo veterum, hoc tn ab Arte secundum vulgarem ipsorum opinionem adducitur, cum revera vitrum transmittat lumen propter corporis diaphani naturam, quae et ipsa recipere lumen et alio transmittere apta est.

Cap. XXXII. Argumentum.

CAPUT XXV.

Hoc capite unum Theorema explicatur, nimirum omnium rationum et scientiarum.

et Diuisio. et scientiarum, non eadem sunt principia. Vniuersum caput discer-
pitur in tres conclusiones, quibus summae rationes adijciuntur.

Fieri autem nequit. Sed fieri: Conclusio 1ma. Omnium ratiocinationum non pos-
1ma Conclusio. sunt esse eadem principia. Ro. Rationes quaedam sunt veras, quaedam
sunt falsae. Ergo ratiocinationes non possunt esse ex ijsdem principijs.
Patet Consecutio. Etenim vera Conclusio non potest inferri
ex falsis, sed tantum ex veris. Quamuis ri. Quam etsi hic

Occupatio. Poterat aliquis obijcere: an etiam ex veris principijs non
& Solutio. colligitur falsa Conclusio? Respondet colligi quidem falsam Con-
clusionem ex veris principijs; (Ut onsum Ido priorum).
sed id fit tantum semel. hoc est principalis aliquis syllo-
gismus potest ex veris inferre falsum. Ut omnis arbor est
animal. Omnis homo est arbor. Ergo. Si talis syllogismi pro-
positiones sint probandae, per prosyllogismos, tum propositio-
nes prosyllogismi vel ambae erunt falsae, vel alterutra.
Conclusiones autem perpetuo falsae. E.G. Omnis planta est
animal, Omnis arbor est planta. Ergo omnis arbor est animal.

Deinde vero nec falsae. Conclusio 2da. Etiam falsae ratiocina-
2da Conclusio. tiones non eadem habent principia. Ro. Multa ri genera sunt,
eademque diuersa Conclusioni. Etenim aliae Conclusiones sunt
falsae tantum, aliae impossibiles: Impossibiles rursum aliae sunt
in quibus Relatiuum Correlatiuo attribuitur; aliae in quibus
Contrarium Contrario. aliae in quibus necessario negatur. 2d
Atque sic constat diuersa esse principia falsa pro varieta-
te scilicet seu diuersitate Conclusionum: cum proinde
Conclusiones sint falsae, quia propositiones sunt falsae.

Atque ex ijs autem Conclusio 3tia. Ratiocinationes veras
3tia Conclusio. non possunt esse eadem principia. Probatur haec Conclusio rationibus 4.
1mo probatur. 1ma est hoc loco istius. Principia quorundam talia sunt, quae
genere differunt. nulloque modo inter se conueniunt: Ergo
non sunt eadem principia. Antecedens declaratur Exemplo
Vnitatis, quae

Unitatis, quae est principium numeri, et puncti, quod est prin:
cipium magnitudinis: Unitas autem et punctum diversa
sunt, genera, cum Unitas sit quantum discretum situm non
habens punctum autem quantum Continuum situm habens:
sicque patet principia quorundam non convenire inter se.

Idipsum adhuc confirmatur. Etenim si omnia principia
convenirent inter se. E.G. Unitas et punctum, tum conveni:
rent vel in Medijs terminis, vel in Maioribus Extremis (quae
vocat sursum versus) vel in minoribus (quae vocat deorsum)
idque vel interius, hoc est in prima figura vel exterius, hoc
est in 2da et 3tia figura: ita ut sit sensus. Si Unitas et
punctum inter se conveniunt tum vel propterea conveniunt
quod utrumque vel maius vel minus Extremum est in eadem
Conclusione probanda. Vel medium in aliqua figura, quod cer:
te fieri non potest, cum per punctum et Unitatem non
probentur eadem; itaque Unitas et punctum non sunt eadem prin:
cipia et per consequens ratiocinationum verarum, eadem principia non sunt.

Sed hec Ratio 2da. Si sunt eadem principia syllogismorum 2do.
verorum. Ergo communissima principia eadem erunt in omnibus syllogi:
smis. falsum hoc. ergo et illud. Assumptio probatur. Etenim
talia principia non aliter demonstrant particulares scientiarum
Conclusiones, praeterquam coarctata, et applicata ad particu:
laria scientiarum subiecta et affectiones ad extremum ipsa
principia. Cuiusque scientiae propria. Subiecta autem scientiarum
cum sint diversissima. Ut constat ipsa quoque principia
erunt diversissima. Jam vero. Ratio 3tia 3tio.

Principia non multo pauciora sunt, quam Conclusiones: Item Praeterea prin:
Conclusiones infinitae sunt principia finita: atque tales Con: cipia non multo
clusiones sunt diversae. Ergo etiam principia earum erunt
diversa. Probatur Maior. Nihil enim sunt principia, nisi pro: Maior.
positiones, quae cum omnes sint immediatae, sed aliquae etiam
sunt Conclusiones.

sunt Conclusiones aliorum Syllogismorum. ideo dicitur principia non multo pauciora Conclusionibus. Nota Conclusiones dici infinitas, non quod revera infinitae sint, sed quod innumerae.

Observa.

Nota 2do propositiones ex assumpto illas vocari ab Artis quae fiunt in 2da et 3tia figura. Propositiones item ex interiecto illas, quae fiunt in prima figura.

Praeterea principia demum

4to.

Ro 4ta. Necessarium et Contingens sunt diversa. Atq principia alia sunt necessaria alia Contingentia. Ergo principia diversorum sunt diversa. Et maior et minor propositionis patet: etenim non omne verum est eiusdem rationis.

Quod si aliqui quodam

Occupatio

1mus modus

Ratio

At vero. Refutat 4 modos quibus aliquis ostenderet eadem esse principia omnium ratiocinationum, seu scientiarum, inter se: alia ni sunt principia Geometriae, alia Arithmeticae, alia Physicae, alia Medicinae; nihilominus tamen eadem principia, eadem erunt in hoc sensu. quod singula eadem sunt in eadem scientia. ita ut eius scientiae sint et non aliarum. Dicit itaque Artes ridiculum id esse, cum hoc dicere nihil aliud est quam principia diversarum scientiarum diversa esse: cum omnia principia sint propria suarum scientiarum, hocque pacto res omnes possunt dici eaedem. quia quaelibet res est sibi eadem.

At vero neque hoc

2dus.

Sed ne id quidem

Modus 2dus. Omnis Conclusio per omnia et singula principia probari potest. Exponet Artes id falsum esse: quod primo exemplo scientiarum, in quibus diversae Conclusiones per diversa principia probantur. Sic in Geometria. per alium principium probatur Triangulum habere tres angulos pares duobus rectis. per aliud diametrum non habere Communem mensuram ad latera quadrati. Deinde ratione istiusmodi: quia dum Conclusionem aliquam resolvimus, tum devenimus ad principia non quaelibet, sed certa: etenim cum principia sint propositiones immediatae, quales potissimum fiunt ma

fiunt maiores, in quibus praedicati locum obtinet eadem affectio, quae in Conclusione etiam praedicati loco ponitur, necesse certe est, ut omnis Conclusio resoluatur in scientiam immediatam propriam et certam. Atque sic omnis Conclusio non poterit per omnia et singula principia probari. Si quis autem

Quod si. Modus 3tius. Cuius sensus hic. Habent quidem Conclusiones principia propria proxima, quae scilicet pro diuersitate Conclusionum diuersa sunt; attamen principia prima et remota, in quae scilicet ultimo conclusiones resoluuntur eadem erunt. Dicit ergo Aristoteles in uno quoque genere scientiae et demonstrationis, primum principium, seu propositionem immediatam unam tantum esse, quae in diuersis scientijs est diuersa. quandoquidem etiam subiecta diuersarum scientiarum diuersa sint. Rei principium aut unum uniuscuiusque scientiae intellige definitionem subiecti, quae una tantum est cum etiam subiectum unum sit. Si igitur. Quod si nec fieri potest.

Modus 4tus. Non ita sunt eadem principia omnium scientiarum seu demonstrationum. Ut ex quibuslibet principijs demonstrentur quaelibet Conclusiones: neque etiam ita diuersa, ut nullam habeant conuenientiam inter se; sed potius omnia principia omnium scientiarum conueniunt inter se genere. distinguuntur autem specie. Negat. Aristoteles posse fieri principia eiusdem generis omnia. Etenim saepe dixit rerum genere differentium, principia genere differre. cum illae res. quae in eodem genere continentur, et in eadem communi Natura conueniunt, considerentur, ab una eademque scientia: quoniam itaque scientiae inter se sunt diuersae necesse est earum subiecta esse diuersa. ita ut toto genere differrant: sicque etiam ipsa principia non tantum specie, sed etiam genere differrunt. Nam principia explicia et.

Sunt ri. Poterat obijci quod principijs Communibus, qualia sunt axiomata. Videntur participare omnes scientiae.

scientiæ. et sic eadem erunt principia omnium scientiarum. Solvit

Principia ipsius. Artes obiectionem sic. Duplicia sunt principia communia et

propria: illa sunt eadem omnium scientiarum. hæc diversa

Nota per principia propria intelligere Artem subiecta;

quæ tamen hic nominantur, non quatenus scientijs suis sub-

sternuntur tanquam fundamenta, sed quatenus utroque modo præ co-

gnita faciunt propria principia, quæ sunt suppositiones et

definitiones. Nota ideo Axiomata, ab Arte hoc loco

vocari ex quibus conclusiones efficiuntur, non propterea quod revera

Axiomata demonstrationem ingrediantur. (Etenim singulæ de-

monstrationes non nisi ex proprijs principijs fiunt) sed quod demon-

strationes ex ijs pendent tantum, hoc est vi illorum fit.

Cap. XXXIII. CAPUT XXVI

Argumentum cap. Excutitur hoc cap. Theorema istius m. Scientia differt ab opinione.

et scibile ab opinabili. Universa autem huius rei tractatio in duas

partes dividitur: in prima ostendetur discrimen, inter scientiam

et opinionem ab obiectis petitum. hoc est a scibili et opinabili:

ex altera adducetur discrimen a modo cognitionis, qui

pertinet ad subiectum, hoc est ad animum nostrum cognoscentem.

Id vero quod sub. Sed scientia. prima cap. pars In hac statim ponitur

Conclusio generalis istius m. Scientia differt ab opinione, et scibile

ab opinabili. Conclusionem primo probat ab obiectis scientiæ et

opinionis diversis. Etenim scientiæ obiectum sunt res universæ,

eædemque necessariæ, et ob id aliter se non habentes, in

quibus scilicet fluctuat animus, nesciens utri parti se applicet.

quales certe sub scientiam, et intelligentiam (quæ est habitus

principiorum) non cadunt. Planum Constat igitur

Probat scientiam non esse aliter se habentium: alias ri illa quæ

aliter se non habent, hoc est necessaria, possent esse secus

atque sunt, quod implicat contradictionem

Quod quidem

Quod qd. Probat opinionem esse verum aliter se habentis Atq hoc est.
ipsi. quod sit infirma, et incerta, incertitudo autem est argtm rei
aliter se habentis. 2do. Qa nemo dicit se opinari illud quod
certo scit. Quomodo igr. Pars 2da. In qua ondit sciam
et opinionem non esse idem roe subiecti. Limirum animi seu
modi cognitionis. Universam aut hanc doctrinam proposita uni:
ca dubitatione, quae ondit scientiam et opinionem esse idem ab:
soluit. adiecta solutione. Est itaq dubitatio haec. quam: Obiectio
obrem non sunt idem scientia et opinio cum idem obiectum
habeant? quam ri conclusionem quis scit, eadem alij opi:
natur. idq per eadem media, donec ad immediata perveniat.
Rndet Artes ipsi. 1mo sic. dato et non concesso quod Rnsio ipsius
idem sit obiectum. et scientiae et opinionis. attamen scientia 1ma
unaquaeq postulat, ut eius obiectum, non tantum sit necessa:
rium, sed etiam ut ab animo cognoscente, idipsum obiectum
certo cognoscatur. 2do sic. Non sunt omnino eiusdem obie: 2da
cti scientia et opinio: sed aliqndo eiusdem, et aliqndo non
eiusdem. Confirmatur id. Non aliter scientia et opinio sunt
eiusdem obiecti atq opinio vera et falsa: atq opinio vera
et falsa non sunt eiusdem omnino obiecti. ~~Probr nor deducti:~~
sed tm aliqndo eiusdem et aliqndo diversi. Ergo scientia et
opinio, non sunt eiusdem omnino obiecti. Probr nor dedu: Minor.
ctione ad incomodum. Etenim si opinio et falsa et vera
eiusdem omnino essent obiecti. sequeretur ut ille, qui falso
aliquid opinatur, non opinetur. quod est certe contra Hypoth.
dicimus ri opinionem falsam esse opinionem. Quod autem
id inde sequatur, ostenditur sic. Veritas ri orationis, et
ipsa res omnino se consequuntur ~~ita~~ ut si res est, oratio
quoq erit vera, et si oratio est vera, ipsa quoq res est.
Si itaq res aliqua statuatur esse. E.g. Petrum esse
hominem. erit opinio vera. Petrum esse hominem.

falso ri. opinaretur.

falso ri opinaretur. Petrum non esse hoem. atq non eadq est res, Petrum esse hominem, et Petrum non esse hoem: Proinde dum statuimq eandem rem, cuiq sit vera opinio, eiusdem rei non datur opinio falsa: Unusquisq ri eam opinans ~~vera~~ opinabitur. Unde sequitur. Ut qui falso eam opinatur, non opinetur. quamobrem cum illud consequens sit falsum, sequetur inde opinionem veram et falsam non omnino esse eiusdq obiecti. sed aliqndo eiusdq. aliqndo diversi.

Eiusdem autē rei

Sed qm. Docet tandem quomodo opinio vera et falsa sint eiusdem obiecti, et quomodo non. dicit itaq. idem dici variē, et non uno modo verum est opinionem veram et falsam esse eiusdem obiecti. altero falsē. S. G. Diametrum esse commensurabile lateri, non est verum opinari, sed opinio est falsa; diametrum vero non esse commensurabilē lateri, est vera opinio. Opinio itaq vera et falsa est eiusdq scilt subiecti. Ut puta diametri. Non tamen est prorsq eiusdq rōis hoc est scdm idem praedicatū. Vera ri opinio dicit, non esse commensurabilem: falsa vero esse commensurabilem.

Non igr omnino opinio vera et falsa sunt eiusdem obiecti: quod etiam dicendum est de scientia et opinione.

Ex his autem.

Pspicuum. Infert neminem posse idem simul opinari et scire, aliās ri existimare idem simul et aliter se habere rem posse. et aliter rem se habere non posse; quod certē impossibile est: nisi id accipiatur in diversis hominibq: sic ri fit, ut quod unq scit. id aliq opinetur.

Reliquā autē. Reijcit a praesenti consideratione alios habitus, qui potius ad doctrinas extremas ~~Messapiscae~~ Aethicae pertinent quales sunt Ars, prudentia. intellectq, Sapientia. &c.

Cap. XXXIV.

CAPVT XXVII.

Argtm. Ultimum Theorema examinat hoc capite, dum quaerit qd sit solertia, sen

Solertia seu sagacitas. Solertiae itaque definitionem primo adfert Artes, quam deinde tribus Exemplis illustrat, quae omnia in textu clarissime patent.

ARISTOTELIS ANALYticorum Posteriorum Liber Secundus.

Argumentum Libri.

Traditur hoc libro doctrina, de medio demonstrationis sub quo continetur Definitio. Partes hic liber habet quinque. In prima agitur de quadruplici quaestionum genere: continetur haec duobus capitibus. In 2da ondit, quomodo Quid est demonstretur. et quomodo ad demonstrationem se habeat. continetur cap. 8. In 3tia adducitur divisio Causarum. Ubi simul ondit, quae nam causae mutuo concurrant, et quae non, quomodoque eaedem causae demonstrari possunt: continetur cap. 9. In 4ta. Consideratur Compositio definitionis ex suis partibus, simulque ratio eiusdem investigandae, adiecto modo inveniendarum causarum: continetur cap. 4. In 5ta. agitur de Habitu, seu Cognitione principiorum. et Divisio.

CAPUT I.

Prima lib. pars. In hoc cap. agit de numero quaestionum. earundemque distinctione. Quod ideo facit. Qa omnis quaestio est alicuius Medii, de quo praecipue instituit agere Artes hoc libro. Argum cap.

Ea. Ondit statim 4. esse quaestionum genera hoc argto. tot sunt quaestionum genera, quot sunt res, quae sub scientiam cadunt: haec sunt 4. genere. Ergo et illa erunt quatuor. Adhaec nomen scientiae hoc loco sumit in ampla scatione, quatenus scit significat Veram intellectus. Quae quaeruntur

Veram intellectus cognitionem, siue illa sit simplex, siue complexa, siue per causam, siue non per causam.

Cum ri Vtrum sit. An ita sit. Exponit quod quaestionum 4. Scilicet an sit aliquid tale, cur aliquid sit tale; an sit: quid sit.

Ex his quaestionibus duae priores complexae sunt; duae item posteriores incomplexae. Singula quaestionum genera illustrantur exemplis. Discrimen autem inter eas hoc est. Quaestiones complexae in aliquo numero spectantur, seu significant inhaerentiam huius rei in illa. Simplices autem non.

Discrimen quaestionum.

CAPVT. II.

Argum cap. Postquam ostendit 4. quaestionum genera: nunc docet omnes easdem quaestiones esse medij, seu quaerere medium, seu causam; quanquam diuersa ratione.

Cum aut quaerimus. Probat statim omnem quaestionem esse medij: Rationes adfert tres. quarum prima est hoc loco istiusmodi. Et An sit et An ita sit. et Quid sit. et Cur ita sit. sunt medij: Ergo omnes quaestiones sunt medij: Patet consequens ex inductione omnium quaestionum. Antecedens probatur. Cum ri quaerimus Quid sit vel Cur sit tunc quaerimus Quod vel quale sit medium. E. G. Quid sit Eclipsis, et propter quid luna deficit, tum quaeritur quae vel qualis sit causa Eclipseos, item quae sit causa, cur luna deficit. Eodem modo dum quaeritur. An sit Eclipsis. Et an luna deficiat. tum quaeritur an sit aliquod medium, seu causa propter quam sit Eclipsis, seu propter quam luna deficiat, Ita omnes quaestiones sunt medij cum per An sit, Et an ita sit, quaeritur an sit medium seu causa.

Antecedens probatur.

Nota in textu Tò An sit vocari simpliciter, seu in toto. An ita sit autem, in parte: propterea quia Tò An ita sit, quaerit de vna tantum affectione alicuius subiecti. Tò An sit. quaerit de toto subiecto.

Causa.

Nam Causa est Rō 2da. Omnis causa est Medium. Oēs quæstiones sūt Causæ: Ergo oēs quæstiones sunt Medij. Pbr minor Exēplis. Etenim dum quærimus an luna deficiat, tum quærimus implicitè, an sit aliqua Causa, ppter quam luna deficit, cum nullus effectus possit dari sine Causa. Similiter dum quærimus cur luna deficiat, tum quærimus qualis sit Causa ppter quā luna deficit. Ad hæc dum quærimus. An sit, tum etiam quærimus implicite de Causa. Ut iam ex prima rōe patet. Ad extremū ipsum quid est, est causa quā rndeat quæstioni ppter qd est: Etenim et Tō Quid est, et Tō ppter quid est, eadē responsio accomodatur. E. G. Si quæras. Quid sit lunæ Eclipsis: respondebitur tibi per Interpositionem terræ, quæ est Ecclipseos lunaris causa. Item si quæras ppter quid est lunæ Ecclipsis? respondebitur tibi etiam per Interpositionē terræ. Hinc fit Ut qm quæstio propter qd res est est Causæ, etiam quæstio quid est, erit Causæ. In ijs ri omnibus. 2da rō. minor.

Quod Vero. Rō 3tia. Quæstio cur ita sit est medij: ~~Ergo~~ et an sit, et quid sit sunt Medij: Et per Consequens omnis quæstio est Medij: pbr Consequētia. Nam quæ responsio satis facit quæstioni cur ita sit. Eadē satis faciet quæstionibus reliquis. E. G. Si quæras cur sit Eclipsis, vel cur luna deficiat, respondebis qa lumine priuatur ob interpositionem terræ. Similiter. Si quæras, an luna deficiat. respondebis eam deficere, ppterea, qa lumine priuatur ob interpositionē terræ. Idem facies in quæstionibus. An sit et Quid sit. 3tia rō. Consequētia.

CAPVT III.

Pars libri 2da. in qua præcipuè hæc 4. docebuntur: 1mo Argtm. cap. quomodo Tō Quid est, demonstretur. 2do. Quorūnā sit definitio.

Itio Qd nā sit

Ipso Quid nam sit definitio 4to. Quomodo Definitio revocetur ad demonstrationem. Antequam tn̄ ad has doctrinas tradendas se conferat, sex priora capita in proponendis dubitationibus, ijsdemq; refutandis consumit. Hoc autē cap. docet. Definoēm esse distinctam a demonstroē, nec posse nos eandē rem, eadē roē per utrumq; id instrumentum cognoscere. Sic patebit non idem esse id, quod definitur, et quod demōstratur.

Quomodo aut. Propositio dicendorū in hac 2da lib. parte.

Initium autem. Ac qd. Alia propositio dicendorū in hoc capite.

An hoc est impossibile. Etenim definō. Jam pbare incipit non idē esse quod definitur, et quod demonstratur. seu non idem esse demonstrabile quod et definibile. Roēs sunt tres. quae pbant aliquod demonstrabile, non esse definibile. Ut evertatur hac vnlis propositio.

1ma ratio. Omne demonstrabile est definibile. 1ma itaq; rō est hac. Definibile omne est vniversale, et affirmativum: Atq; aliquod demonstrabile, est particulare et aliquod negativum: Ergo demonstrabile aliquod non est definibile. Et p consequēs aliqua demonstratio non est definitio. Pbat nor. Qa demōstroēs fiunt, etiam in 2da figura, et sic erunt negativae: fiunt etiam in tertia, et sic erunt particulares. Nota 2o quid est, seu definitionem dici vnlem affirmativam. non quod propositio sit definitio secundum sed quod cum eo cuius est. Quod qd seu definitio. faciat propositionem vnlem affirmantem.

Deinde vero non omnium. Poterat quispiam obycere, quod ratio prima ostendat in secunda et tertia figura tantum. non esse idem demonstrabile et definibile. in prima itaq; figura erit, idem demonstrabile saltem vniversale affirmativum quod et definibile. S. G. Hoc erit et demonstrabile et definibile: Omnis triangulus habet tres angulos pares duobus rectis. Sed et Arist.

Occupatio.

Rndet Artes. neq id fieri posse, ondens hac roe. Demonstrabile ri scire nihil aliud est, quam habere eiq scientiam, cuiq instrumentum est demonstratio. ob idq per Demonstroem scitur. itaq si id ipsum per definitionem etiam sciri potest cum definitio possit esse sine demonstroe. certe scientia erit ipsiq demonstrabilis, non p demonstroem, quod certe omnino est absurdum. Satis autem porro Ro 2da p Inductione facta. Ea quae alteri insunt per se, et ea quae per Accidens, non cognoscuntur definoe, sed demonstroe. Ergo non idem est demonstratio, quod Definitio. neq idem demonstrabile, quod definibile.

Nota per ea, quae per se vel per Accidens insunt, hoc loco non alia intelligi, nisi propositiones ipsas, in quibus unum alteri inest, quae certe per definitionem non cognoscuntur cum definitio tm sit simplicium. Complexorum non item. ob idq nec propositionum, sed eorum quae insunt.

Iam vero. Ro 3tia. Definitio substantiarum non autem Demonstratio: Ergo demonstrabile non est definibile. Per substantiam intellige quamcunq simplicem essentiam et Naturam; sive illa sit Substantia, sive Accidens. Essentiam ri rei, per definitionem cognoscimus; Accidentia autem propria, seu passiones rei, per demonstrationem.

Quid autem ergo. Cm poterat, aliqs dicere, quod quamvis non omnem demonstrabile est definibile tamen omne definibile est demonstrabile. Et hanc igr sententiam exercit. docens non omne definibile esse demonstrabile. Adfert autem duas roes, quarum prior est eadem, quam adduxerat in Confirmatione responsionis ad obiectionem primae rationis: hanc ibi vide. Deinde principia.

Ro 2da. Principiorum sunt definitiones et non demonstrationes. Ergo. Non oe definibile est demonstrabile.

Antecedens pro prima.

Ratio.

2da ratio.

Definitio e simplicium tantum Demonstratio Complexorum.

3tia ratio. Praeterea si definitio.

Occupatio et Ratio.

Praeterea principia.

Antecedens pro prima parte patet. Etenim subiectorum quae sunt principia scientiarum sunt definitiones per quas cognoscuntur. Probatur pro altera parte, si ri principiorum essent demonstrationes, in infinitum abiremus in demonstrandis principijs: quod certe dicendum non est.

Nunquid igitur. An vero. Jam in genere ostendit. Nec demonstrabile esse definibile. Rationes huius rei sunt tres. 1ma: Definitio

1ma ratio. explicant quid sit res: Atque demonstratio omnis supponit quid sit res, quia passiones solas demonstrat. Ergo nulla demonstratio definitur. Et per consequens nullum demonstrabile

Assumptio probatur est definibile. Probatur assumptio exemplo Mathematicarum scientiarum. In quibus initio supponuntur definitiones indemonstrabiles tanquam notae. Sic in Geometria supponimus punctum esse cuius nulla pars, et lineam longitudinem sine latitudine: In Arithm. item supponimus unitatem esse principium

Praeterea omnis. numeri. Jam vero. Ratio 2da.

2da ratio. Demonstratio demonstrat aliquid esse, vel non esse, ita ut unum praedicetur de alio: atqui definitio, non demonstrat aliquid esse vel non esse, ita ut unum praedicet de alio. Ergo nulla demonstratio est definitio.

Maior. Probatur maior. Omnis ri demonstratio, ostendit affectionem de subiecto. Probatur Assumptio. Definitio ri simplicem naturam rei significat.

Praeterea aliud Ratio tertia. Quid est distinguitur a quod est. atqui definitio est quod est demonstratio autem quod est. Ergo definitio non est demonstratio.

CAPUT IV.

Argumentum cap. Aggreditur hoc cap. primam partem propositionis quae tradita est cap. praecedenti: Verum haec doctrina dividitur in duas partes. in prima ostenditur, quae nam instrumenta non possint notificare, seu ostendere ro quid est: In 2da quae possint. Prior doctrina continebitur cap 4. 5. 6 et 7.

posterior

Posterior cap. 9. Cæterum hoc cap. docet Artes Syllogismum non posse notificare seu ostendere, hoc esse illius rei. Quod quid est. Nota per Tò Quod quid est intelligere Artem, Naturam et Essentiam rei, quæ definitione essentiali explicatur.

Sed ipsius. Ondit primo quod rões in præcedenti cap. adductæ supposuerint Tò Quid est, non posse notificari per Syllogismum et demõstroem. Si quidem nullum definibile est demonstrabile. Omnis ri. Descendit ad probandum institutum. non prius tamen id expedit, quam supposuerit duo. Unum. Syllogismus omnis ostendit Unum alteri convenire per medium: hoc est habet tres terminos. Alterum Tò Qd est, est proprium eius cuius est prædicaturque de eodem essentialiter et reciprocatur cum eodem. Hæc autem.

Ea vero. Jam pbat institutum duabus rationibus, quarum veritas ex Hypothesibus allatis pendet. 1ma est hæc. Si Tò Qd est ostenderetur Syllogismo: Ergo necessum esset, ut oes Syllogismi termini convertantur. hoc falsum. Ergo et illud. Veritatem Consecutionis ondit 2da Hypothesi. 1ma ratio

Atque si Tò 2da rõ. Si Tò Qd est ostenditur Syllogismo. Ergo necessum est in utraque propositione inesse prædicatum subiecto. Ut Quid est. Falsum hoc. Ergo et illud. Nota talem tantum esse modum per Syllogismum ostendendi hoc esse illius Quid est, non potest quam alius dari. nisi in utraque propositione prædicatio sit in Quid est. Oportet autem. 2da ratio.

Itaque. Ex iis quæ dicta sunt ostendit, in tali Syllogismo per quem posset probari Tò Qd est committi vitium Petitionis Quæsiti. Saltem in Medio termino hoc est in minori propositione. Uti in qua Medium de subiecto Conclusionis prædicatur: quod Medium cum sit Tò Quid est subiecti (Ut dictum est in 2da ratione) committitur petitio.

committitur Petitio Quæsiti. Quodquidem unum atque id est Tò
Quod est, et ipsa essentia rei unius quamvis variis vocibus explicetur
ob idque talis essentia, quæ probanda erat, petitur in propositi-
one minori. Id manifeste apparet. Si sumantur duæ propo-
sitiones immediatæ, in quibus sit Tò Quid est semper prædicatur
hoc est et in Maiori et minori propositione. Exemplum
Artis, quo hæc doctrina declaratur. ita potest concipi.
Si ostendendum sit. Quid sit homo: ~~sit homo~~ Sit homo
C. de quo ostendenda sit definitio. A. hæc scilicet animal bi-
pes. Vel alia quæpiam. tum necesse est hanc Conclusionem
probari per Medium B. nimirum animal sensus particeps,
quod similiter sit Tò Quod est hominis. Itaque in Minore pro-
positione erit Tò quod est hominis, tum etiam in Conclusi-
one quæratur Tò Quid est hominis. atque sic erit petitio quæsiti.
~~Si quis igitur non ita~~ Qui igitur. Refutat errorem quorundam, qua per duas
definitiones explicantes Tò Quod est alicuius rei putabant se
posse ostendere ipsum Tò Quod est, ita ut una definitio per
alteram ostenderetur. Sumebant S. G. de Anima quod illa
esset id, quod sibi esset vitæ causa. Similiter, Quod esset
numerus seipsum movens: quæ inter se convertuntur et explicant
Tò Quid est animæ, ob idque unam definitionem probant per
alteram. Dicit itaque Artes etiam hac ratione committi Petitio-
nem Quæsiti. cum unam definitionem ex iis necessum sit pe-
tere in præmissis de subiecto. Non ni satis est præ-
missas esse essentiales (cum etiam genus sit essentiale sub-
iecto). sed debent esse, sicut definitio et definitum. quæ
sunt unum esse: Si vero non ita se habeant præmissæ:
tum non concludetur Tò Quid est; sin autem ita se habebunt,
tum petetur in præmissis unum Tò Quid est ipsius animæ.
Atque sic etiam comitetur Petitio Quæsiti:

CAPUT V.

Docet hoc cap. Diuisionem non posse ordere seu notificare finitum cap.
hoc esse alicui rei Q̄ Q̄ est. Ostendet autē, di vōby Duabg.

Deo vero. Ad ima quam se dixit Aristo exponisse etiam in priore Analyt. Hanc ita. Vide l. lib. Analyt. Poster. cap. 4. &. Socrates tñ eg hō est. Ideoq; diuisio non ut probat hoc esse alicui rei Q̄ Q̄ est. qa nullam habet necessitatem in: ferendo Conclusionis ex Premissis. Etenim diuisio ita se hꝫ. Ut a toto diuiso ad singula membra: deinde ab vno membri destructione ad positionē alterius procedit per simplicē tm inhabitionem, non autē per essentialem, quā probandi vero nullius momenti est.

Ad 1ma ꝓ. Duidn probat

Deinde ad 2da. Q̄ 2da. quam ista concedo. Inueniuntur aliqua diuisiua quā non possunt constituere Q̄ Q̄ est alicui rei: ergo diuisio non ostendit certū Q̄ quid est. Ad probationē. Aliquando diuisio fit per accidentia. quādo nimirū genus aliquod diuiditur in ea, quā sibi accidunt, et talia omnino non pertinent ad Q̄ Quid est: aliquādo etiam fit diuisio constans ex remota aliqua differētia et vltima. amissis interiectis. tuncq; non fit vera definitio, cum male dixeris. Homo est animal rationale, (Vt ordetur Porphyr. ō.) qa ablatū est aliquod nimirū sensū participans quod pertinet ad Q̄ latius sibi, Aliquod ad hoc fit diuisio non perueniendo ad vltimas differētias et sic definitio non erit propriā definitio. v. g. Homo est animal sensus participans. Ideoq; patet diuisionem non esse aptam ostendere Q̄ Quid est.

Ad 2da. Hic ipse Dicit.

Quia qd. Obiectio est aduersus ea, quā dixit. Hanc ista Consequentiā. nōes supradicti non valent. In diuisione summum differētias essentiales. et consequēter se habētes hoc est ad aliquid: quod sit tum: si a primis differētijs per medias vsq; ad specialissimas seu vltimas, quā sola rei definitiua existunt. Obiectio ꝓ Ad probet Aristo etiam sit diuisionem non ostendere Q̄ Q̄ est. sed tm declarare, instar

Ad 3tiam obiectionē.

Inductionis cuiusdam. Rō. Qa etiam per hanc diuisionem id euenit ut quaeratur de Conclusione propter quid. S. G. Si qs per diuisionem inferat hanc hominis definoem. Animal mortale, gradiens, bipes. Adhuc quaeremus de hac conclusione. Propter quid animal mortale gradiens bipes inest homini

CAPVT VI

Argtm cap. Docet definitionem definitionis et definitionem contrarij non posse notificare hoc esse illius rei quod quid est. partes cap. 2.

Sed num. quid 1ma cap. pars. in qua ostendit definitionem definitionis non posse notificare 2o quid est. Supponit autē definitionem definitionis hanc. Definitio est oratio constans ex ijs, quae propria sunt definito, et praedicantur in quid de eodem definito. Si itaque quispiam tali usus discursu. Omnis oratio constans ex ijs quae propria sunt definito, et praedicantur in quid, de eodem definito. est definitio. Atque animal rationale, est oratio constans ex ijs, quae propria sunt definito, nimirum homini, et quae de eodem praedicantur in quid. Ergo animal rōale est hōis defino. atque sic 2o quid est hōis, demonstratum est per defoem definitionis: Si in quam quispiam tali usus syllogismo discursu existimet 2o quid est notificare. ille falsam existimationem habet. Id probatur duabus rōibus. 1ma est hoc loco istiusm: In tali ri discursu fit petitio quaesiti, siquidem in non propositione supponitur definitio inesse ei, de quo eadem definitio ostendenda est in conclusione: aeque ri ignotum est animal rōale esse definitionem hōis, atque animal rōale esse oroem constantem ex ijs quae propria sunt homini, et quae praedicantur in quid de homine. Jam vero.

1ma rō.

~~Praeterea~~ quē 2da. admod. Rō 2da. Sumpta a simili. In syllogismo probamus aliquid de aliquo non per definoem syllogismi, sed per duas propositiones in quibus non est

in qbus non est definitio. Syllogismi. Ergo etiam quando volumus
Tò Qd est demonstrare de aliqua re, tum non debemus in
Syllogismo demonstrativo accipere Medium, quod sit definitio definitionis.

Tum vero Admonet definiones Syllogismi, in construendo Syllogismo interdum uti oportere, tum scilicet quando dubitatur, num Syllogismo aliqd conclusum sit, quod ipsum etiam de definitione intelligendum est, hoc est, tum tantum definitione definitionis uti oportet, quando dubitaverit aliqs definitum esse aliqd. Et adversus dubitantem

At ultimum. Pars 2da. In qua ostendit per definitionem unius contrarij non notificari Tò Qd est alterius contrarij. E.g. sit definitio boni hæc. Bonum est indivisibile. mali vero hæc. Malum est divisibile. Tum argumentare. Malum est divisibile Ergo bonum est indivisibile. Rō contrariorum ri contraria sunt attributa et contrariæ definitiones. Sic ergo notificatum Tò Qd est boni per Tò Quid est seu definitionem eius contrarij mali scilicet. Verum etiam in tali probatione committitur petitio quæsiti, cum in ea æquè notum, per æquè notum. Idem est

Communis Concludit non posse probari Tò Qd est, et per divisionem, et per Syllogismum definientem.

CAPUT VII.

Duo hic docentur: Unam definitionem non posse probare Tò qd est. Alterum nullum modum, et nullum instrumentum reperiri posse, per quod Tò Quid est probetur. Argum cap.

Quo igr. Ponit primo Conclusionem istius m. definitio non potest probari Tò quid est.

Ex quibus ri. Sequuntur rōes 4. qbus dictam Conclusionem probat. 1ma est hæc: Si definitio probat Tò Quid est. Ergo probat id ipsum vel ex qbusdam positis principijs, necessario aliqd inferentibus (hoc est per Syllogismum seu per formam Syllogisticam) vel ex singularibus inferentibus aliqd universale 1mo probr.

(hoc est per Ind.

(hoc est per Inductionē) Atqui neutrū est dicendum. Ergo simplr definitio non pbat Tō Quid est. Consequentia sumpta est a sufficienti diuisione instrumentorū cognitionis intellectiuae, per quam solam Tō Quid est percipitur. Pbr assumptio pro prima parte sic: talis n̄ pbandi Modus est syllogisticus, aut demonstratiuus, iam definitio non est syllogismus neq demonstratio. Pbr assumptio eadē pro altera parte. hoc n̄ pacto probantur et affirmationes et negationes: iam definitio non est affirmatio neq negatio. cum nulla definitio sit propositio: iam ppoūm tm̄ sunt affirmationes et negationes. Neq Ari. Tacitae cuidam obiectioni respondet. Potent n̄ obici. Sensu cognoscitur, vel digito indicabitur. Tō Qd est. atq sic Tō Qd est cognoscetur per definoēm, seu definitio probabit Tō Quid est. Rndet hoc modo non posse probari Tō Quid est per definitionem: Constat n̄ defoēm esse Vntem: pertinereq ad intellectum, non vero ad sensum: iam praeter syllogismum et Inductionē non datur Vlla alia Vniuersalis probatio. Ex hac doctrina liquere potest nullum posse dari instrumētum quo pbetur Tō Qd est. Siqdem hoc ipsum Tō Quid est per syllogismum et Inductionē pbari neqt. praeter haec ante duo instrumenta non sunt alia. Jam vero.

Praeterea quomodo. Rō 2da. Tō Quid est non potest cognosci, quin cognoscatur quod res sit: Atq definitio non potest ostendere quod res sit. Ergo non pt etiam pbare Tō Quid est. Pbr maior. aliās n̄ contigeret quenquā cognoscere, Quid sit res. non cognito Quod sit, quod est absurdum. Pbr minor pptr. Primo definitio ostendit Quid est. Ergo non ostendit quod est. Consequentia est clara: diuersa n̄ haec sunt quaesita, Quid sit et Quod sit. ob idq quod diuersa instrumenta sunt etiam cognoscenda.

Sed tantum docet non Entid.

quid sit
Substantum docet in non Entibus quid sit cognosci posse hoc
Quod sit. Verumtamen tale quid sit sumit pro eo, quod Vulgo vo-
cant. quid nominis. Non autem quid rei.

Deinde necessa Vba. definitio explicat rei substantiã; demonstrã Vbo.
vero ondit ea quã substantiam rei consequuntur: Atq esse rei seu
quod sit res non est substantia rei: Ergo esse rei, seu quod sit res Quod quidem
non ostenditur definitione. Per ssumptio: Non ni est eius 3tio
genus, nesi differentia. Quemadmodum etiam. Rõ 3tia.
Exemplaris, quã tamen graviter sit mori hic: demonstratio
accipit eo quid est. Ergo medio probatã rem esse. E. G.
Quid sit triangulg. Supposito quod sit, Ergo. definitio
non ondit quod sit. Per ssumptum autem est. võ 3tia.
Sequitur võ 3tia. plans Conclusionem principalem quã produc-
one ppositum. Hactenus potest concipi. Nulla modo definitionis
ostendit quod sit: Ergo simplex definitio non ostendit. võ ass.
Antecedens. probat Exemplo definitionis circuli, quã non ondit
Quod sit circulg, vel esse possit, imo nesi cuius sit num esse sit
circuli num Deus Orchalci, cum adhuc possit quãri de circulo
An sit, et quid sit: nesi statim definitionibg propositis bimg
quorum illa sint: scilicet definitio non ostendat vbi est, de Diligen definiti-
o cuius est. Ergo Rõ 4. si definitio ondeat võ 4ta.
Võ quid est. Ergo vel definitio Quid nois vel definitio quid
rei: non quid rei, Et patet ex superioribg vbibg). Ergo de
nominis. Atq nesi de nominis. Ergo. simplex definitio non Nonnã Nomi-
ostendit võ quid est. Quod non quid nominis. Per ppter. nis ostend
Prima quia definitiones sperat eorum etiam quã nonsciat Imo. 3tio.
Indoctã et hãc habeant sui Nominis explicationem. Vbo.
Da omnes orõs sperat definitiones. etiam longissimã, quales
est Illius Homeri vel Veneris Virgilij: frustrã ni orõibg
Vgetur ni pueri nomen Orientum. quemadmodũ Homeri opus de
Illius. quod cum habeat suam Explicationem, erit definitio.
Ergo Quod nulla scientia.

Vtro. Vtro. Qa nulla scientia faceret definoēs: etenim non ptinet ad scientiam explicare vocum sctationes: siqd illæ pendeant ex eorū arbitrio qui eas rebus imponunt; Scientiæ vero sunt necessariorum.

Ex his igr. Atq ex ijs. Concludit gnaliter quinq capita pxime explicata.

CAPVT VIII.

Argtm cap. Postquam refutauit modos varios ostendendi tō Qd est nunc adsert alios quibus id ipsum ondi potest. Hoc cap. tradit Modū ondēdi Logicū tō Quid est. Hic autē non aliq est nisi per causā tōi Qd est. Cndo scilt Natura et essentia alicuiq rei ostēdit p causā diuersā ab essentia hoc ē vel Materialem, vel Efficientē, vel finalem.

Rursus aut. Amplius. Ppositio est. cuiq tria Membra. quorū alterū absoluitur cap. 10. primum et 3tium partim hoc, partim sequenti: partim decimo.

Qm igr. Jam aggreditur Ppositum. Sēsq doctrinæ hic est. Dum scimq rem esse, scimq simul causam illiq esse. (Vt ondum cap. 2.) Qa quicqd est habet causam aliquā p quam est. Si sic. Ergo Quid est seu Definitio rei est aliqua causa, cum quærere qd sit, nihil aliud sit præterquam quærere causam Actu p quā res est.) eaq vel eadē, cum ipsa rei essentia vel alia et diuersa. Eadē quidē si vel Vna vel omnes accipiantur. cum multiplices sint definitiones causales; sin alia et diuersa, tum illa aut erit demonstrabilis, cum per se et necessaria non sit. Si itaq fuerit causa apta ad demonstrandum, tum per talem causam demonstrabitur tō Quid in prima figura, primoq eiusdē modo. hacq rōe omnia erūt ppria in Quid ipsiq rei, cum sint causæ. Quod si non erit causa apta ad demonstrandum, nihil per ea demonstrabitur. Et talis est modus ostendendi tō Quid est.

CAPVT IX.

Tradit alium modum verum ostendendi tō Quid est, qui nimirum fit per demonstrationem seu syllogismū demonstratiuum.

Quo autē modo Pponit dicenda.

Vt ri quærimq. Ac primum. Antequam ipsum modū exponat ostendendi tō Quid est, præmittit primo præmunitiones tres quarū prima ponitur hoc loco istiusmodi. Non pt cognosci quid sit res nisi cognoscatur quod sit.

Cum etiam non

Cum eham non possimg cognoscere quamobrē sit nisi prius cognoscamg quid sit.

Est vero Palmarius Doc. An sit vtile cognoscitur. Primo p̄ sect: An autem sit.

dens Deum esse Grammaticos, qd Grammatica acquisit hō: 2do. per se. hoc est per aliquid essentiale. Septa Vt modi habes 4. in textu. Quia igitur. Vtile Palmario. Recognitione Quia ens sig. Quid sit multum conferet An sit dum modo An sit accipiatur per se non autē per accidens accidentia enim non ptinent ad essentiam rei qd essentia significatur. per quod est. Quorum igit aliqd.

At an sit. Tandē exponit Modū obscurū. Io de est quod dicat Excessus duobg. S. d. Quidnē An res sit hoc est accidens sit. nihil alius est. quam quidnē num sit aliqua causa vnde quam sit. Exemplum primum naturale est hoc. Quidnē An sit Eclipsis nihil aliud est quam quidnē an sit aliqua causa vnde quam sit Eclipsis. in ea causa nihil aliud est quam Medium per quod vnde Eclipsis, & Luna minimam interstitia terre. Dum itaq. quidnig. an sit tale Medium, id nempe valet ac si diceretur, quis sit talis, seu definitio ignis Eclipsis. et p̄ sit hoc (medium sit) illud etiam Eclipsim minimum esse dicimus. Exemplum adhuc Matematicū.. Cum quidnig an sit duo recti in triangulo. quidnig ni an sit aliqua causa ob qd duo recti sint in triangulo. &c. Cum autem inquirimg

Atq; illam. Docet quidnam An sit vnde satis patet. Primo Cum aliqd vnde esse per causam. Vt in Eclipsi supra adductis. patet. Hic autē Modg talis est propriē cognoscimg et esse rem et causam p̄ qua res est qd cognito melior est et nobilior. Ideo Cum talium vnde esse per causam. S. q. Cum Eclipsim lunae videmg, per propriorem corporis Corporum in plenilunio. Sed cognoscimus rem tūm esse causam aliq vnde qd est minimē, qd cognito est deterior. Cum autem

Probo. Docet quod manifestius. quod Ideo modo cognoscimg rem esse, necessum sit nos deinceps quidnē causam, vnde quam ea res sit hoc est quod nam sit Medium. p quod rem ita esse probes. Septa Ide, in textu. Dictum vnde est

Quo vsq; Modo. Conclusio prima partis propositionis tractatus cap 2

FINIT X.

Aph. X.

Cap. IX. Postea cap. Jam vero.

Tria reliqua membra partis 2dæ libri hoc cap. explicat. Hæc cap. jam tres tres, quas suo loco videbimus.

Et si Pars prima docetur, quid nam ea sint, quorum sit definitio, quid per demonstrem in qua innotescit. Ad id ostendendum præmittit duo horum illorum. Scil quid sint Causam essendi a se, et quidam rursum quid non sint hoc est. quidam quidditates sint aliam causam quidem non sint. Quæ sitas non sint quales sunt substantiæ immediatæ sunt et indemonstrabilia, supponitur tm, quod sint, et qd sint. Vel etiam quomodo cuncta declarantur. Indirecte scit similitudi: ne vel demonstrari oti. Quæ vero sint illa innotescere non possunt nisi per demonstrem. qualia sunt substantiæ et quidditates abstractas a corpore. Itaq; definitiones seu quidditates quæ innotescunt per demonstrem sunt accidentium et non substantiarum. Demonstratio tm substantiarum quidditates non tm demonstrari, quam declarari.

Cap. X. Quia vero.

Cui aut. Pars cap. 10m. in qua adjicitur definitio definitionis. Duo loca definitionis definitur in latiori acceptione quatenus omnium definitio vel significatione tantum alicuius vocabuli explicat. vel ipsam rei naturam atq; essentiam declarat. Hinc patet quidam hinc habet definitionem, in eam quæ vulgo dr Nominis et quæ rei.

Veluti quid sit. Quo explicat definit definitionem Nominis, cuiusq; naturam explicat. Utraq; id clarum in textu.

Oratio vero 1ma. Porro aut. Admonet eodem unum duobus modis intelligi posse. Vel ut est una conjunctione, qualis est Illias Homeri. Achilles Agitis. altera actione, quæ minimum significat unum adeo ut explicatior.

Alia vero. Est talis est definitio. Hinc autem. Deponit definitionem definitionis. §. Definitio rei est oratio, quæ continet causam propter quam res est. Est quæ declarat cur res sit. Unde talis definitio

Accidentis §. Est definitio accidentis proxima. §. G. Eclipsis est defectus luminis in luna ob interjectum terræ. &c.

Tonitru est sonitus in nube propter ignis extinctionem.

Quoniam prior. Est quæ prius. Adjicit discrimen inter primam et 2dam definitionis. §. Prior definitio est tm vocalis. Posterior est demonstrativa quidem. Hic definitio Eclipsis adjuncta. demonstratiua pati Eclipsim per medium, hoc est interjectum terræ.

Quorum Agent.

Ondequidem Affert causam cur dixerit definitionem rei esse demonstrationem quandam, non autem simpliciter. Etenim definitio et demonstratio reipsa quidem idem sunt. Siquidem iisdem, et totidem terminis, ambae continentur. Ratione tamen sola distinguuntur, seu collocatione terminorum. cum hi termini aliter disponantur in definitione et aliter in demonstratione. ~~deinde subiectum~~ in illa ri primo ponimus genus (quod est maius extremum in demonstratione) deinde subiectum (quod est minus extremum in demonstratione) tandem causam; (quae est medium in demonstratione) in hac aut primo ponimus causam seu medium tandem reliqua. Praeter hanc. Praeterea est definitio.

Praeter dictas definitiones docet dari adhuc quandam definitionem, quae etiam est accidentium, sed imperfecta ubi in qua omittitur causa, quae necessario requiritur ad perfectionem definitionis accidentium talis definitionis. Explicatur in textu. Haec aut pars cap. 3. In qua ostenditur quomodo definitio habeat se ad demonstrationem. Quoniam autem tria sunt genera definitionum. Unum quidem substantiarum alterum accidentium perfectum: tertium etiam accidentium imperfectum: (definitiones Nominis hic negliguntur, cum nihil conferant ad demonstrationem ut patet). Primum genus ita se habet ad demonstrationem, ut sit ipsius principium. Alterum vero est nihil aliud quam ipsa demonstratio, collocatione tantum terminorum differens: Tertium denique est conclusio demonstrationis. Ex dictis igitur. Definitionum. trium definitionum genera adducuntur

Atque ex his. Conclusio generalis 2dae partis libri.

CAPUT XI.

Cap. XI.

Tertia libri pars. in qua agitur de causis. Hoc cap. adfert Aristoteles tria Theoremata seu conclusiones de causis ex quibus clarum erit demonstrationem fieri per omnia causarum genera. Argumentum cap.

Quoniam aut. Adfert occasionem doctrinae de causis. Cum autem causarum autem. Adfert Theorema primum, cuius sensus hic est. Causae vero 4. Cum 4. sint causarum genera. scilicet materia, forma, efficiens et finis. Per omnia haec potest fieri demonstratio, ita ut medium talis demonstrationis bis ponatur in demonstratione. Sed et hoc modo.

Sed etiam. Affert exempla causarum quomodo per eas fiat demonstratio

Incipit autem.

Incipit autē a Materia. Exēpli itaq; causa Materialis. Dīg hic Geo. Dīgs Velit demonstrare Angulum trianguli in semicirculo descriptus esse rectum, sumat ꝑs pro Medio, qđ est medietas duorum rectorum, ille per causam Materialem demonstrabit. Medietas ni et pinter habet rectū Materiā. Jam ita construatur demōstrativus Syllogismus: Obs angulus qui est medietas duorū rectorum, est rectus, Atq; ois angulus in semicirculo descriptus est medietas duorum rectorum: Ergo omnis angulus in semicirculo descriptus est rectus: Nota angulum in semicirculo descriptum esse illum, q̄ fit in circumferentia semicirculi per duas rectas lineas ductas ab extremitatibus diametri et concurrentes in eode puncto circumferentiā. Vt Angulus A B C est in semicirculo A B C. dest medietas, duorum rectorum, hoc est anguli A B C. et anguli C B D. qui sunt in linea recta C B, cadente supra lineā A D.

Hoc autē est sum

Medius porro istud. Demonstrabitur primū allatum, docet factum esse etiam per Causam formalem: Siquidē in rebus Mathematicis Materia et Forma, seu Ro et qđ est in Deus coincidunt.

Curautē Medi

Quamobrem autē. Exemplum Causæ finalis. Syllogismum ita construe, Qui primi in Medos inconstantiā ferunt, adversus hos Medi bellum gerunt: Atq; Asseritores primi in Medos inconstantiam ferunt: Ergo adversus Asseritores Medi bellum gerunt. Superest.

Et is vero quoq;

Sequuntur Exempla duo Causæ finalis. Exēplū primū ita construe. Oculus esse longe deambulat: Atqui Oculus esse longe Ergo Oculus esse longe: Quem oportet servare supellectilem illi domus extruendæ est. Atq; hoc oportet semper supellectilem. Ergo.

Esto autem

Esto ergo: Comparat inter se Finem duum Efficientē. docens in quo nam hic duo Causæ genera conveniant, et in quo differant. Conveniunt in eo qđ Et efficiens finem, ita finis efficientem demonstrat: Ergo sunt sibi adinvicem causæ et effecta. Exēpla huius doctrinæ ita constituantur. Janus Non sanatur ibat in stomacho est sanus: deambulatio facit non sanatur ibi stomacho: Ergo deambulans est sanus: Hic per Causā efficiētē finis demonstratur. Alterum. Sanum esse est non sanatur ibi in stomacho.

Deambulatio.

Deambulatio facit sanum esse: ergo deambulatio facit non fluitare cibos in stomacho. Hic per finem demonstratur efficiens, assumit autē finis et efficiens vnde temporis seu generatis. Sterilitas causa efficiens sit primum finis vltimo: Ergo est deambulare, et cibos in stomacho non fluitare quam sanitas.

Accidit autem. Theorema vltm. Idē effectus fit et demōstratur per vplicem causam hoc est per finem et materiam de istis vltimis dubia quę clara sunt in textu.

Sermulta deo, sunt.

Sunt autē. Quia effectus fieri per finem et materiā docet precipuē in rebus naturalibus sine illa naturā constat sine fiant. Natura constare dicuntur illa quę cum orta sunt permaneant. Vt homo lapis ꝛc: fieri vero dicuntur illa, quę cum fiunt, quatenus fiunt. Vt domus tempus ꝛc:

Necessitas autē vplex

Est vero. Cū materiam vocauit necessitatem: necessitatis autem vocabula equivoca est. Distinguit necessitatē in duas sectiones ita vt necessitas alia sit quę oritur a principio interno alicuius rei, qualis est illa quę sit secūm inclinatem rei. Vt cum lapis deorsum fertur: alia vero est quę oritur a principio externo et quę est violenta, qualis est illa quę sit preter inclinatem rei vt cum lapis sursum fertur. Ex hac distinctione necessitatis ea Materia vltm observabilis, quod est per Materiam primo modo accepta fiat demonstrōes, non autē per violentam.

Necessitatis divisio.

Ex iis autem.

Ostendit deinde quo pacto se habeat finis et Materia vnde ese: circa artificialia: nimirū quia quidam artificialia nec ex necessitate fiunt subiecti Materiā nec casu, sed tm̄ propter finem. vt. g. domus Vestis. ꝛc: Idem in talibus rebus finis et Materia non eodem. Nec si domus aut Vestis est quatuis Materia ex sit quibus fiunt a fortuna Vti sanitas quia casu sepe accidentur.

Cap. XII.

Porro autē. Theorema textus. Causa et effectus quę simul sunt ita est. Vt posita causa, vacua omnem tēporis differentiam tēporis preteriti et futuri. necessario ponatur ipse effectus subtracto eodem tpis discrimine. ita vt posita causa in preterito tpe effectus etiam ponatur in tēpore presenti. Similiter si causa ponitur in tempore futuro aut preterito. etiam effectus ponetur in tpe preterito.

Quam deus qui causa.

præterito et futuro. Exēpla ſit duo in textu. Nota illas tres cauſas
hoc loco intelligi oportere, quæ ſunt Medium demonſtrōis et quæ de-
clarant ipſum quid. Dod ex tabla tantum cauſis reſpectu demōſtrati ſit.

CAPVT XII.

Primum cap. Cum in textu ſecundo proxime præcedentis cap. dictum ſit. Cau-
ſas et effecta ſimul exiſtentes ſæpiſſime ad demōſtrationes ſyllogiſmos.
Dunt docet ſtes quænam ſententiendum ſit de cauſis et effectis
non ſimul exiſtentibus. Tales aut cauſæ ſunt Materiales et efficien-
quæ non ſemp ſi cum effectis. cum eos indubiū præcedat tpe.
In iis autē. Proponitur quæſtio. quæ hūg cap. Materiā conſtituet.
Concluditur autem. Cauſæ quæ priores ſunt tempore, quam effecta poſſunt quidē
ad demonſtrōem, ſed eam quæ dr ōti, non ſtantē quōd dr
dicti. Hoc eſt ab effectis ad cauſam cognoſcendam recte pro-
ditur demonſtratio. non contra. Etenim ſi talis cauſa cognoſcenda
præcedit effectum ſuū, quamuis adhuc effecta non ſint ortū
etiam, et demonſtrationes dicti per tales cauſas non poſſunt eſſe.
Sō. Medium in demonſtrōis dicti debet eſſe congenitū ma-
iori extremo, hoc eſt cauſa per quam ſit demonſtratio dicti.
debet eſſe ſimul cum effectu. Nam cauſa quæ eſt et effectus
qui futurus eſt, non ſunt congenita.

CAPVT XIII.

Dno hic agitur. Imo ni oſtendit ſtes, quod cum quidā cauſæ et
defectus inuenti inuenientur. Ut in iis quidam quaſi circuli
inueniatur. Ex talibus. Cauſis et effectis fieri nō poſſunt demōſtrōes:
Ideo docet quænam debeat eſſe habitudo Medij demōſtrōis et ei,
quod probatur ſeu demonſtratur. Qui aut. 1m cap. Membrū
Quia vero. cuius ſenſus eſt, ſtus. quōd cauſæ et effecta, ita ordinata ſint ut
per ſuccedaneam circulum generentur ad inuicem tum licet concludere
et effecta ex cauſis et cauſas ex effectis. Obſeruabis iis rebus quæ
traditæ ſunt ab Arte lib 2. Priorū analitiorū. cap. 5. Exēplum
talis demonſtrōis in textu clare. Sunt aut quidā
Jam vero quidā Membrū dem. Comprehendēs dogma ſtus. Cum alia ſint ſtus.
quæ ſemp ſunt.

quae semper sunt, aut etiam fiunt. (E. G. triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis. Caelum movetur.) alia vero quae frequenter eve:niunt, quamvis aliquando deficiant. (E. G. pluere tempore hiberno.) perfecto eorum quae semper sunt. Medium etiam debet esse semper, quae plerumque sunt, eorum medium debet esse plerumque. hoc est. si conclusio sit universalis. seu perpetuo vera, etiam praemissae debent esse universales seu perpetuo verae. Similiter si illa fuerit plerumque vera, etiam haec erunt plerumque verae.

CAPUT XIX

Cap. XIII.

Quarta libri pars. in qua docetur Modus, quaerendarum definitionum quoniam aut duo sunt genera, eorum quae definiuntur hoc est, aut ge:nera, aut species sub definitionem cadunt. Utriusque generis Modos definitionum Artes adfert, et primo quidem adfert Modum quaerendae definitionis Specierum, deinde generum. Quomodo igitur.

Argumentum cap.

Nunc vero. Tradit Connexionem sequentium, cum praecedentibus. Eorum igitur quae cuique rei semper. Antequam tradat rationem vestigandarum definitionum, speciebus deservientium, praemittit di:visionem praedicatorum essentialium. quae necessario requiruntur ad constituendas definitiones specierum. imo et generum.

Divisio ita habet quaedam attributa sunt, quae essentiali:ter quidem praedicantur de specie. sed ita tamen ut ex:cedant genus illius speciei: Quemadmodum ens et quantitas prae:dicatur de Ternario cum ipsius genus videlicet numerum ex:cedant: quaedam rursus ita essentialiter praedicantur de spe:cie ut speciem quidem ipsam excedant: sed genus ipsius speciei minime. Sic impar excedit quidem ternarium sed non numerum, qui est genus Ternarij. Quae igitur sunt eiusmodi:

Talia igitur. Tandem adfert modum vestigandae definitionis specierum. E. G. Tot praedicata essentialia debent sumi in definitione speciei. quousque omnia simul iun:cta soli speciei definiendae insint, etiamsi singula se:paratim sumpta. speciem excedant.

Exemplum huius doctrinae.

Exemplum huius doctrinae adducitur ab Arte de ternario, cuius genus est numerus. Accipio itaque praedicata essentialia, quae praedicantur de ternario, nimirum Impar, et primus bifariam, quae praedicata simul sumpta soli Ternario insunt, ita ut vera sit definitio, ternarij haec: Ternarius est numerus impar primus bifariam. Nota autem numerum primum bifariam illum dici, quem et alius numerus, nec non metitur, et qui non componitur ex alijs numeris: utrumque id est in ternario. Primum quidem quia ternarium, sola unitas metitur, quae non est numerus.

Idem vero. qa ternarius componitur ex unitate et binario quorum alterum videlicet unitas, non est numerus.

Qa vero declaratum est. Quoniam autem. Ondit praedicata in definione Ternarij posita esse necessaria. hoc modo. Praedicata in quid, praedicantur necessario. Atque illa praedicata sunt in quid. Ergo praedicata illa praedicantur necessario. Nec clara. dum modo illud Philoponi observetur. differentijs simul cum genere sumptis praedicari in quid, de suo subiecto. Maior probatur.

Praedicata ri in quid praedicantur universaliter universalia autem sunt necessaria. ? per se seu quatenus ipsum

Nota idem dicendum esse de omnibus aliarum specierum definitionibus.

Quod vero. Tandem docet definitionem Ternarij esse definitionem, seu significare essentiam eius. S. S. Illa oratio (per quam nimirum explicatur est natura ternarij) praedicatur in quid de Ternario. Ergo vel est ipsius genus, vel definitio: Non genus (alias ri pateret latius, quam ipse ternarius) hoc est quod genus latius pateat quam species) Ergo est definitio. Cum definitio est Oratio, quae in quid et soli inest.

Oportet autem. 1ma ratio definiendi. Observa. 1mo. Si aut. Transit ad docendam Methodum generis definiendi. Tria itaque docet observanda esse in definitionibus generum vestigandis, 1mum est. istiusm. Propositio genere definiendo, dividendum est illud in suas species

Alterum:

Alterum: ingrendum est summum genus, sub quo ponitur id quod est definiendum. 3.m Definiendae sunt singulae species. reiectisque proprijs ipsarum attributis, Comunia tantum assumenda quae constituent veram definoem generis. E. G. Si accipias definiendam lineam. Divide eam primo in rectam et circularem: deinde accipe summum genus nimirum quantitatem: tandem definias utramque lineam: Rectam quidem sic. Est quantitas continua longa, citra oem latitudinem. cuius medium ab extremis non exit. Circularem vero sic. Est quantitas continua longa, citra oem longitudinem, in cuius medio est punctum. a quo lineae omnes ductae ad circumferentiam sunt aequales. Ex his definitionibus si reijcias diffas ultimas, quarum una est propria lineae rectae altera vero circularis, habebis definoem lineae hanc: Linea est quantitas continua, longa citra oem latitudinem. Et hactenus Actum est ab Arte de Methodo definiendi. Species et Genera. Haec autem Methodus dicitur Compositiva.

Porro aut Sequitur altera ro definiendi quam vocant divisivam Idem solutivam. Haec autem ro definiendi est Platonica, quam Artes eatenus saltem utilem esse docet. quatenus confert aliquid ad metodum Compositivam in qua etiam genera dividenda sunt per diffas. Refert autem.

Interest. Vero Adfert duas utilitates rois divisivae. Prima ponitur. hoc loco istius m. Confert scilicet ad rectum et legitimum ordinem partium defois. Multum ei interest utrum prius ponas id, quod est communius quanquam angustius, vel contra.

Ipterea Nihil Utilitas Ida. Ea per divisionem nihil omittitur, quod pertinet ad plenam rei definitionem.

Neque vero. Refutat sententiam Hispi. (ut refert Philoponus) qui dicebat nullius rei posse cognosci diffam nisi cognoscantur omnia, a quibus differt: differentia autem non cognita.

Ido: 3tio.

Exemplificat doctrinam definitionis.

Ida ratio definiendi.

Prima utilitas illius.

Ida.

cognita, non cognoscetur quidquam, a quo ri non differt aliquid, idem est cum eo: a quo vero differt, est aliud ab eo: si itaque non cognoscitur res, sive differentia, nec item differentia sine omnibus aliis rebus cognitis, quod certe est impossibile, nihil definietur, nihil etiam dividetur. atque tollentur universae definitiones, atque divisiones.

Indet Aristoteles. falsum esse illud Speusippi fundamentum, nimirum quod differt ab alio, aliud est ab eodem. Etenim individua eiusdem speciei differunt adinvicem; non tamen unum dicitur aliud. (hoc est diversum in substantia) ab altero. Cum non omnis differentia sit essentialis. sed interdum accidentaria. Hinc sequitur, ut ad cognoscendum quid sit res, non requiratur cognitio omnium rerum. quodquidem individua saltem speciei definienda non est opus cognoscere distincte. quamvis confuse cognoscantur in suis universalibus. Sed in conficienda perdivisionem.

Sed est per divisionem. Postquam docuit, quam utilis sit divisio definitionibus faciendis docet deinceps, quid in hac divisione observandum sit ut per ea definitio vera vestigari possit. Tria itaque observanda censet. Primo ut praedicata essentiala tantum sumantur. hoc est quae de definito praedicantur. in quid. Ideo ut eadem praedicata recto ordine disponantur. hoc est primum et communissimum loco primo, alterum minus commune. altero. Et sic deinceps ponatur. Tertio ut omnia membra divisionis, sumantur usque ad ultimam speciem. seu usque ad rem definiendam. Horum autem primum.

Vera definitionis investigatio 3bus 1mo 2do 3tio

At horum quidem. Adfert deinde modos, iuxta quos illa tria praecepta in divisione observanda, obtineri possunt. Et primum quidem praeceptum obtinebimus tum, si talia praedicata examinaverimus, per problemata generis (adde problemata differentiae) quibus docet num aliquid sit genus alicuius vel non sit. Alterum praeceptum obtinebimus si praedicata ampliora et communia anteponemus angustioribus praedicatis. Tertium ad extremum.

Tertium ad Extremum. Si sumpta diuisione primi generis tantisper eamus per diuisionem omnium generum, interiectorum, donec ad Ultimas differentias peruenerimus, ita attributa in definitione posita reciprocentur cum definito. Sicque species seu definitum nihil differret a toto. hoc est a definitione. Quaerere autem.

Illud aut. Ultimo docet Vitandam esse aequiuocationem in genere, simulque tradit modum, quo possimus cognoscere, num aliquod genus definiendum sit aequiuocum. Modus hic ita habet. Accipe generis Indiuidua, quae sub specie eadem, illius generis continentur, simulque considera, quidnam simile habeant, deinde sume alia Indiuidua, quae etiam sunt eiusdem speciei. Sed haec species diuersa est a priori specie. Modus aequiuocationis Vitandae.

Ubi etiam considera, quidnam simile inter se habeant. Tandem compara ad inuicem indiuidua, Utriusque speciei, et considera num conueniant in aliquo Communi ratione illius similitudinis. Si erit aliquid illis Commune, tum definitio generis, erit iis Communis ipsumque genus non est aequiuocum. Si vero non. tum illud genus aequiuocum est nullamque habet definitionem. Exemplum habes in textu clarum.

CAPVT XV.

Caput hoc quasi additamentum prioris in quo duo docentur. Argumentum cap. Primo ostendit definitionem esse Universalem. Vbi adferuntur praecepta in omni definitione seruanda. Omnis porro

Semper 1ma cap. pars. In qua ponitur Conclusio istiusmodi. Definitio est Universalium. Conclusionis huius rationes sumit Artes, ex Natura definitionum Mediatarum. Etenim Medici non definiunt huius oculi sanitatem sed vel simpliciter oculi, vel oculi flegmatici, aut Cholerici quae omnia Universalia sunt.

Porro autem.

Ac facilius. Porro autem. Infert Consectarium ex praecedenti dogmate istiusmodi. Facilius singularia (intellige species aut minus universalia,) definire, quam universalia, obiaque in definitione inferiorum opus est descendere ad superiora. Ro. Qa. aequivocatio quae impedit definitiones frequentius accidere solet in universalibus quam in particularibus. ad huc facilius possumus deprehendere aequivocationem in illis, quam in his. Ut autem in dem.

Sicut autem. Membrum Vdm. hoc loco ponitur primum praeceptum istiusmodi. In omni definitione debet esse perspicuitas Ro. Qm. et dispositiones debent esse perspicuae in quibus definitionum usus est maximus. Quomodo autem perspicuitas sit servanda vide in textu.

Quod si non est. Jam autem. Praeceptum Vdm. Metaphorae in disputationibus sunt vitandae, praecepti ro. eadem est quae prioris fuit.

CAPUT XVI.

Cap. XIV. Argum. et Divisio. Pars lib. 5ta. in qua ostenditur modus quaerendarum quaestionum, causarumque seu mediorum, per quae quaestiones demonstrari possint. Adiecta etiam doctrina de consecutione causae et effectus. Caput hoc potest dividi in tria Theoremata, quae singula rationem quaerendarum quaestionum docent. Est autem.

Ut autem habeamus. Theorema Primum. Considerandae sunt separatim universalia. et ea quae illis insunt, secundum se, sicque per ipsum universale poterimus de particularibus demonstrare. ea quae universalibus insunt per se. S. G. Si sumas animal separatim, et ea quae animali insunt per se nimirum somnum vigilia, sensum, motum secundum locum etc. Tum de singulis animalibus hoc est, de apro bove, asino, et caeteris eadem attributa per idem medium. Alteri se est demonstrare poterimus. atque sic in

sic inueniuntur multæ quæstiones. id est faciendum est in alijs Universalibus. Unum Theorema Idem. Non tantum considerandæ sunt Universalia quæ habent nomen. sed etiam innominata, eorundemque attributa per se, quæ de inferioribus etiam possint demonstrari per idem medium, hoc est Universale innominatum. E.G. Si sumas Universale innominatum, nimirum habere cornua. Considera quæ sint eius attributa per se nimirum non habere dentes superiores. Et habere multos ventres. Oportet autem Idem.

Etenim animalia quæ habent cornua materiam superiorum dentium in cornua vertunt. obidque multos habent ventres. Ut cibos postea ~~[illegible]~~ ex unaque ventre in aliam transmittant. *

Tandem considera partes subiecti innominati animalia scilicet particularia, quæ habent cornua, tum attributa illa generalia, de subiectis particularibus demonstrata efficient plures quæstiones. Præterea illas. Theorema Itum. 3tum.

Universale non tantum Univocum, sed etiam analogum ad ea quæ demonstranda sunt analoga etiam sunt uti sepium spina et os. Nullum Universale habet Univocum habet tamen analogum, Ut ni se habet os in animalibus terrestribus ita spina in Aquatilibus. et sepium in pisce sepia. Siquidem omnia isthæc sunt sustentacula partium mollium. Præterea animalibus data ut partes molliores non decidant. Sumendum est itaque tale Universale analogum, eiusque attributa Universalia per se, quæ de partibus illius Universalibus demonstrabuntur. Quæstiones autem. Porro alia problemata Cap. XV.

Omnia ex ijs, quæ dicta sunt liquet per unum Medium demonstrari plura problemata, quorum scilicet subiecta sunt partes Medij. et quæ ratione eiusdem Medij dicuntur esse eadem. Nunc ostendit etiam alia problemata dici eadem quorum subiecta non sunt quidem partes Medij per idem tamen Medium probantur.

Sic omnia Problemata.

sic omnia Problemata Idem sunt quae demonstrantur per ἀντιπεριστασιν. hoc est obsessionem Contrarij a suo Contrario
E. G. Cur aquae puteorum Calidiores sint hyeme quam aestate?
Item cur melior fiat Concoctio hyeme, quam aestate? Item
cur lucernae vivaciores sint vigente frigore? Similiter illa
erunt eadem quae demonstrantur per repercussionem. E. G. Cur
sit Echo? Et cur in speculis rerum formae apareant.

Alia vero. Aliae autem. Adhuc ostendit illa problemata dici eadem
quae diversa quidem media habent, per quae demonstrantur
illa tamen media unum sunt propter suo ordinationem, quae
inter se habent. obidque ipsa problemata dicuntur esse unum.
E. G. Quamobrem Nilus crescit in fine mensis lunaris? Quia
finis mensis lunaris est frigidior. Item cur frigidior est finis
mensis lunaris? Quia luna decrescit. Haec duo problemata
dicuntur eadem. quia ab uno tantum Medio per subordi-
nationem dependent, et demonstrantur.

Cap. XVI.

CAPUT XVII.

Argum cap. Disputatur hoc cap. Quaestio isti usum. Utrum cum Effectus
sit, Causam etiam esse necesse fiat, ita ut ex Effectu
recte possit colligi causa.

De Causa. Proponitur Quaestio, et Exemplis illustratur.

Quod si ita sit. Nam si Probatur primo. posito Effectu poni Causam. Etenim
si Effectus esset absque illa Causa. Ergo habebit aliam causam.
(cum non Contingat quidquam fieri sine Causa.) Quod certe
falsum est, cum unius Effectus una tantum sit causa, ut inferius ostendetur

At si non possit. At vero. Deinde negantem partem astruit, hoc modo,
si posito effectu necessum est poni Causam, erit Circularis
demonstratio. Ut a Causa ad Effectum, ita ab Effectu ad
Causam; falsum hoc: Ergo et illud Maior clara.

Assumptio

Assumptio vero patet ex ~~patet~~ 3. Post. Anal. Ubi demonstrationes Circulares exclusæ sunt. Quod si. + An contingit Unigrei

Soluit argtm proxime adductum, dicens hunc circulum non esse in causis, cum Una demonstratio sit a Causa: altera aut ab Effectu.

Quare si causa

Jam vero Ideo argto pbat negantem partem: Sic. Idem effectus a pluribus causis primis pt prouenire: (E. G. Mors prouenit a Febri, Jugulatio, percussione gladij et cæteris). Ergo non erit bona demonstratio ab Effectu ad Causam: seu posito Effectu, non ponetur causa. Cum mala hæc sit Consecutio. Mortuus est. Ergo iugulatus. cum præter Jugulationem poterat esse alia causa Mortis.

An si problema semp est.

An si genus Soluit argtm Idm, ex Natura demonstrois veræ. Sic. Vera demonstratione omnes attributiones debent esse Universales. hoc est de omni per se et quatenus ipsum. ob idque termini demonstrorum verarum conuertuntur ad inuicem. Argtm itaque Idm. qm tales Causas adfert, quæ in attributione non sunt Universales nihil valet: Siquidem tales Causæ non conficiunt demonstrationes. Debebat autem probari ab Effectu Universali non valere Consecutionem ad causam etiam Universalem, quod certe pbari non potest.

Quocirca in his.

Sequitur. Adhuc Confirmat argtm Idm. pro negante parte allatum. S. E. Num impossibile videtur eiusdem effectus plures esse causas, non autem Unam, in diuersis subiectis. E. G. Longæuum inest ceruo et cornici, propter duas Causas, roe duorum istorum Subiectorum. Ceruo quidem propterea, qa bilem non habet. Cornici vero propterea, quia valde est sicca. ~~An si problema.~~

Cap. XIII.

An si per se. Soluit Confirmoem Cum aliqua passio demonstratur, per se non autem per signa aliqua, vel etiam Accidentia, quæ Unius Effectus possunt esse plura.

tunc profecto.

tunc profecto impossibile est Unius effectus, plures esse Causas.
Medium ri Veræ demonstrationis, est definitio Maioris Ex-
tremi seu passionis: obidque erit ipsi æquale; ita tamen Ut si
Unum eorum sit Univocum, alterum etiam sit Univocum;
si item Unum Analogum, et alterum Analogum. Sic aut sero.
~~Quocirca in his~~. Idque quoniam. Ex eo quod proxime dixit infert doctri-
nam istiusm. Cum tale Medium sumendum sit, quod definit
maioris Extremi, per quam Maius Extremum demonstratur
de subiecto primo. tum omnes termini demonstrationis re-
cipiebantur; sin autem sumantur inferiorum seu par-
tes subiecti primi, de quo fit demonstratio Universalis,
tum non omnes termini convertentur. nisi coniunctim sum-
pta fuerint. Scies itaque quod quandocunque accipitur pro
Medio definitio passionis, et primum atque proprium sub-
iectum, tum omnes termini, adeoque causa cum effectu conver-
tetur, sin secus non.

Fieri igitur potest. Docet Unius Effectus esse plures
Causas, et per consequens Unum Effectum posse demonstrari per plu-
res Causas, non tandem eiusdem subiecti sed diversorum specie.
Addit autem etiam aliter eiusdem Effectus plures esse Causas,
quod scilicet Causæ sunt subordinatæ. ita Ut Una contineatur
ab altera: quomodo latitudo foliorum, et contractio succi vel
humoris sunt Causæ, defluxus foliorum, ita Ut propterea con-
tineatur a priori. Utrum autem. Cap. XVIII

Movet quæstionem de Causis subordinatis. Utra scilicet
earum potior sit obidque Utra ad demonstrationem accipien-
da sit? Respondet eam esse potiorem quæ pro priori, magisque
propria est minori extremo.

De syllogismo igitur. Ac de ratiocinatione. Conclusio est generalis, et prioris,
et posterioris Analiseos

CAPUT XVIII.

CAPVT. XVIII. Cap. XIX.

Pars lib. 6. in qua continetur doctrina de principijs. Universum frgtm cap. capitis negotium absoluitur duarum quaestionum de principijs resolutione. Prior quaestio haec est. Quomodo principia cognoscuntur: seu quomodo ad cognitionem principiorum parentur.

Alterum qualis sit cognitio, seu quis habitus principiorum.

Superest ut doceamus. Proponuntur quaestiones ipsi primo quidem obscurius deinde vero clarius. Quomodo autem si igitur eos habemus.

An nobis ingenitum. Accipit examinandum quaestione primam. quae ita concipi potest. Quomodo acquiratur principiorum cognitio. num scilicet eorum cognitio, nobis quidem natura, sed aliquando tempore (dum nimirum infantes sumus propter nimiam cerebri humiditatem) in nobis lateat. Nunc vero non nisi natura et ab ipso ortu, sed potius progressu temporis acquiratur. ita ut nascamus omnium rerum ignari imo ipsorum principiorum. Utramque quaestionis partem falsam esse ostendit. Atque primam quidem sic euertit. Si cognitio principiorum esset in nobis natura, ita ut aliquando tempore in nobis lateat. Ergo infantes habent cognitionem certiorem demonstratione. seu scientia demonstratiua. nihilominus cum habebit eos, quod tam certe, tamque exquisite, sciant. Falsum hoc. Ergo et illud. Datur consequentia ex ijs quae dicta sunt lib. 1. cap. 2. Magis scilicet principia cognosci, quam conclusionem. Assumptio probatur. Si ri sic esset. Ergo animus noster cognoscet easdem res certissime, et ignorabit eodem tempore. quod certe verum non est. quandoquidem habitus impressos esse in animo nihil aliud est. quam animum esse actu cognoscentem. Ob id tales habitus non possunt dici, et a natura esse, et latere.

At vero impugnat.

Quare necesse. At vero Impugnat deinceps alteram partem sic. Si Cognitio principiorum progressu temporis acquiratur. tum principia discerentur. ex antecedente cognitione. hoc falsum. Ergo et illud. Patet Consequentia ex cap. 1. lib. 1mi. Ubi ostensum est omnem doctrinam fieri ex Antecedente cognitione. Assumptio probatur. Principia ri sunt prima et immediata, ob idque non possunt per Antecedentem Cognitionem cognosci. Ex sensu igitur fit

Modus comparandi cognitionem. Quapropter. Tradit deinde modum verum per quem comparamus cognitionem principiorum. S.E. Neque Natura neque ex Antecedente cognitione fit cognitio principiorum, sed Inductione, dum scilicet ex multis particularibus quae cognoscuntur per sensum, intellectus colligit Universale, seu principium. Etenim ex sensu fit memoria, de hac rursum aliquoties repetita fit experientia, tandem ex hac Universale seu principium scientiae et artis.

Et scientiae quidem, si fuerit in rebus [illegible], quas Entia vocant, artis vero si fuerit in rebus factibilibus, seu generabilibus. Sed quo modis. Repetit clarius modum per

Quod autem antea dictum. quem Universale seu principium fiat ex singularibus seu ex sensu. nota sensum absolute sumptum esse Universalium, actum vero sentiendi particularium. Nota vero sensum efficere Universale seu principium, non in genere causae efficientis (sic ri solus intellectus efficit Universalia) sed quatenus est origo productionis Universalium. Cum autem habituum.

Accipit deinde alteram quaestionem examinandam, quam ita concipe. Utrum et Conclusionum et principiorum cognitio seu habitus sit scientia. At vero neque Conclusionum, neque principiorum habitus est scientia. Et hanc Conclusionem quod habitus sit scientia Principiorum autem alius quidam, nimirum intellectus. Probat itaque principiorum habitum esse intellectum. argumentis duobus. Primum est hoc. Cognitio Principiorum, non est opinio, non ratiocinatio, seu syllogismus Topicus, non scientia

qm. argtm.

non scientia: Ergo Intellectus. Patet Consequentia a sufficien:
ti divisione. Antecedens vero probatur. Et primo quidem de Opini:
one et ratiocinatione: quia utrumque istorum et veri et falsi
capax est; quod certe in habitum seu in Cognitionem
principiorum cadere non potest. Cum illa sint aeternae veri:
tatis. Probatur deinde de scientia. Quia principia non habent
Causam; Scientia autem non fit nisi per Causam.

Antecedens probatur

Praeterea quia certior est Cognitio principiorum, quam
Conclusionum, quae cognoscuntur per Scientiam. quia certe
nihil certius est, quam intellectus. Si Justes Sapientiam esse
adhuc certiorem: respondeo. Sapientiam nihil aliud esse, quam
scientiam intellectui coniunctam. Praeterea si dicas An:
tecedens huius argumentationis non habere plenam et suffici:
entem Habituum divisionem. quandoquidem Prudentia et Ars
omissa sint. Respondeo. Ideo haec ab Arte omissa esse. quia
tales habitus non possunt esse principiorum, cum Prudentia
versetur circa Actionem. Ars item circa Effectionem. quorum
utrumque in singularibus tantum est constitutum.

~~Quoniam autem Habitum~~

Sed etiam quia. Argumentum idem. a simili petitum.

Idem argumentum:

Principium demonstrationis non est demonstratio. Ergo etiam prin:
cipium scientiae (hoc est Cognitio seu habitus principiorum)
non est scientia: Et quia sic necessum est, ut principium seu
habitus scientiae seu Principiorum sit ipse intellectus.

Antecedentis veritas patet: Etenim necesse est ut
demonstratio vera constet ex principiis primis, et immediatis,
ob id demonstrationis unius. (dum modo ex primis et immedia:
tis constet) non est alia demonstratio. hoc est principia demon:
strativi syllogismi veri non possunt demonstrari, per alia prin:
cipia, cum nulla sint. Inde etiam sequitur ut ipsa scien:
tia, quae fit per principia prima, non fiat per aliam scientiam

Sed per alium.

Sed per alium nobiliorem Habitum, quem nullum alium esse dictum est. nisi intellectum. Intellectus itaque erit Habitus et Cognitio principiorum, ita ut ipse intellectus sit principiorum demonstrationis principium. Quemadm. scientia est principium eorum, quae ex principijs oriuntur. hoc est Conclusionum.

SEXTENTIA STOICA
περὶ ἀποδείξεως seu
De Demonstratione.

Demonstratio 2plex. Generalis. nomina. Definitio illius. Specialem Vero.

Stoici Demonstratione 2plici utebantur. generali scilicet et speciali. Generalem illam statuebant, quae ex qualibuscunque sumptionibus constabat. hoc est sive ex necessario veris, sive ex probabilibus, sive ex Captiosis. Cicero talem ἀποδεῖξιν in Lucullo vocat Argumenti Conclusionem, quae nihil aliud est. nisi ratio, quae per ea, quae magis percipiuntur, id quod minus percipitur, in omnibus colligit. Ut Diogenes Laertius Autor est.

Quam Definitionem si diligentius examinaveris, cognosces eam, non dissimilem esse a Definitione Syllogismi Aristotelica. Sic quoque ἀποδεῖξις generaliter sumpta apud Stoicos idem est, quod Syllogismus apud Peripateticos, Generalis haec ἀποδείξεως acceptio usurpata etiam fuit ab Arte ut patet ex primo et octava Capitib. lib. 1. Priorum Analiticorum. Specialem Vero ἀποδεῖξιν nihil aliud esse apud Stoicos Sextus Empiricus, lib. 2. Hyp. cap. 12. dicit, quam orationem quae per confessas et indubitatas sumptiones, per Collectionem, Conclusionem declarat incertam. Nota in hac defini

Nota in hac definitione, duas ἀποδεικτικῶς Condiciones. Una est haec: Sumptiones ἀποδεικτικῶς debent esse confessae et indubitatae. Altera. Conclusio ἀποδεικτικῶς debet esse incerta. Extat et tertia Condicio ἀποδεικτικῶς apud eundem lib. adversus Logicos cap. de Demonstrat: nimirum quod ratio Demonstrativa, omnino debet esse vera. obiidque colligens. omnino autem vera erit illa quae a vero incipiens, in verum desinit seu (ut verbis Stoicis utar) quando neque complexum solum fuerit verum, neque quod connexum. seu quando ambo vera. E. G. Si sudores fluunt per superficiem corporis. ~~Ergo~~ porri intelliguntur. Atque sudores fluunt per superficiem corporis. Ergo porri intelliguntur.

Easdem Demonstrationes vocabant Stoici, non tantum Ephodenticae nos ducentes per sumptiones ad conclusionem, sed etiam declarativè. Ephodenticè ergo tantum ducunt nos per sumptiones ad conclusionem rationes illae, quae ex fide et memoria pendere videntur. E. G. Si ~~demonstratio~~ Deus mihi dicat, me divitem futurum. Dicescam: Atqui ~~demonstratio~~ Deus dixit me divitem futurum Ergo. Huic conclusionis assensus probatur, non tam propter necessitatem sumptionum, quam propter fidem vel memoriam, quod scilicet credamus divinae promissioni. Exemplum vero rationis non Ephodenticè tantum, sed etiam declarativae ad conclusionem nos ducentis, illud est. quod paulo ante superius positum est.

Observa. 1ma condicione 2da. 3tia.

Cibi scilicet fluxus.

Ubi sequitur fluxus porrorum est declarativum quid eius, quod dicitur porros esse: propterea quod praeoccupatum sit in animo illa opinionis per solidum scilicet Corpus non posse ferri humidum. Ex his omnibus collige Demonstrationem apud Stoicos esse rationem Synacticam. Veram, et habentem incertam, vel ignotam Conclusionem; quae tamen declaratur a potentia sumptionum. Atque haec sunt Conditiones, quasi leges Demonstrationis Specialis secundum Stoicos. talem autem demonstrationem Specialem, eiusdemque Naturam, tradidit Aristoteles lib. duobus Posteriorum Analiticorum.

Sequitur Topicorum Artis Liber primus.

IN TOPICAM ARISTOTELIS SCHOLIA.

Argumentum Librorum generale.

Quemadmodum posteriores Analitici libri pertinebant, ad Logicam particularem, ita et Topici pertinebunt: Ut enim illi non simpliciter de Syllogismo tractabant, sed de eo tantum Syllogismo cuius materia esset necessaria: ita hi tradent doctrinam de Syllogismo cuius est materia probabilis. Syllogismum hunc vulgo vocamus Dialecticum, cuius principia quae a Dialecticis dicuntur Maximae, seu Loci communes vel etiam propositiones universales, accommodandae ad probabilem disputationem 8. Topicorum libris traduntur. Et quoniam in hisce libris Loci tradentur, iure inscribuntur nomine τοπικῶν, deducta appellatione ἀπὸ τῶν ~~[illegible]~~ τόπον. Unde ars Topica nihil aliud esse videtur, quam doctrina Topica quod Locorum, seu universalium propositionum per se notarum quae debent accommodari Conclusionibus seu quaestionibus Syllogismorum dialecticorum.

Argumentum et Divisio Libri.

Explicat Artes primo libro essentiam Syllogismi Dialectici. Id autem praestat definiendo Syllogismum Dialecticum, praeterea exponens principia ut Complexa (qualia sunt Problema, et Propositio) tum incomplexa (qualia sunt quae attributa. Generis scilicet, Proprij etc.) eiusdem Syllogismi.

Habet aut partes principes hic liber tres: in prima habetur Proemium, in quo assignatur Subiectum Dialecticae, Praeterea Utilitas atque ratio cognoscendi perfectum Dialecticum: continetur haec pars capitibus duobus. In 2da parte exponitur materia disputationum seu Syllogismorum Dialecticorum, hoc est. attributa simplicia 4 item Problemata et propositiones: doctrina haec absoluitur capitibus octo. In tertia agitur de 4. generalibus instrumentis inventionis Syllogismorum Dialecticorum quae omnibus Problematis communia sunt.

CAPUT I.

Argum cap. 1mi. Tria sunt quae hoc capite aguntur. Etenim primo Aristoteles institutum huius operis exponit. deinde definitionem Syllogismi atque divisionem affert. adiectis definitionibus partium Syllogismi. Item. Veri, et Probabilis: Tertio Edisserit Modum doctrinae quam servaturus est in hisce libris.

Propositum 1ma pars cap. In hac quidem 1ma cap. pars. satis ex se clara.

2da pars cap. Primum igitur 2da pars, in qua primo proponuntur dicenda, deinde definitur Syllogismus, postea partes Syllogismi nimirum Syllogismus demonstrativus. Dialecticus et Contentiosus.

Probabile q.d. Probabilia autem Affert defoem Probabilium per quae definiverat. Syllogismum Dialecticum. Syllogismus

Contentiosus Syllogismus 2plex. Contentiosus. descendit ad tertiam speciem Syllogismi qui Contentiosus dr. Cuius duo genera tradit: alius enim est Syllogismus Contentiosus Verus Syllogismus constans ex propositionibus quae videntur esse probabiles; alius vero non est Verus Syllogismus sed videtur tantum esse Syllogismus: non est autem Verus Syllogismus propter transgressionem.

sionem regularem in formoe syllogismorum seruandarum
siue ille constet propositionibus veris probabilibus siue non.
Non enim assignat discrimen inter propoes probabiles
et quae videntur tantum probabiles. Probabiles dicuntur
illae, quae non facile possunt refutari, cum difficile sit
in iis cernere falsitatem. E. G. Deum omnia facere
posse; propoes autem quae videntur probabiles illae sunt in quibus
perspicua est falsitas ita ut facile agnosci et refutari
possint; E. G. Videns habet oculos et ea quae dicuntur
exeunt ex ore. Si enim quis assumat oculum esse vide-
tem vel piscem dici, inferet oculum habere oculos
et piscem exire ex ore: quod tamen non faciet quando
quidem falsis manifeste maioribus propositionibus utitur.
Ex hoc dogmate disces contentiosum syllogismum par-
tim idem esse cum sophistico, partim non. Idem est
re; non idem fine: Etenim si contentiosus syllogismus
victoriae causa extruatur dicitur contentiosus; sin autem
gloriae et quaestus sophisticus est.
Prior igitur confert inter se duo adducta genera syllo-
gismi contentiosi, docetque priorem esse syllogismum.
posteriorem autem non esse, sed videri tantum. Insuper sunt
Sunt etiam adiicit nouam speciem syllogismi qui falso descri-
minirum dicitur falso describens seu decipiens. Talis syllogismus
syllogismus nihil aliud est quam qui in materia peccat.
et ex falsis propositionibus alicuius scientiae propriis
male deductis concludit. Exempla. Omnes lineae a centro
ad circumferentiam circuli ductae sunt aequales. Atque lineae rectae et
obliquae sunt istiusmodi: ergo lineae rectae et obliquae sunt
aequales.

discrimen inter probabiles propositiones et ea quae videntur tantum esse probabiles

Exempla.

Contentiosus syllogismus quid.

Sophisticus quid.

falso describens syllogismus quid.

Videtur ei hic modus

Videtur ri.

discrimen syllogismorum. Hic ri modus. Separat syllogismum falso describentem ab aliis syllogismi speciebus. A Demonstrativo quidem syllogismo differt quia non ex veris neque ex primis ratiocinatur. A Dialectico item: quia non ex probabilibus. A Contentioso insuper quia neque probabilia principia sumit neque apparenter probabilia, sed potius propositiones male deductas. ~~Hic ri modus a praedictis ratiocinationibus videtur differre.~~

Species igitur. In universum. Pars cap. 3. ex se clara.

CAPUT II

Argum cap. Exponuntur hoc capite primo utilitates 4. Artis topicae seu dialecticae. Praeterea conditur, quisnam perfectus dialecticus appellandus sit.

Utilitas artis Topicae primae. Igitur autem. Adfert coniunctim tres utilitates. Quod igitur. Confirmat utilitatem primam. Affirmationis hic sensus est, Ars Topica confert ad exercitationem hoc est ad disputationes; quia potest ministrare ingentem argumentorum copiam, quae ex locis topicis sumenda sunt ad probandum aliquod problema.

Utilitas 2da. Ad congressus autem. Confirmat deinde utilitatem secundam. Confirmationem hanc Alexander Aphrodisiensis ita deducit: Ars Topica utilis est ad congressus, seu mutua colloquia, quae contra multos fiunt, et quia opus est cognoscere iis qui in publico versantur. Etenim tales homines cum inter se disserunt non possunt uti demonstrationibus dum loquuntur de rebus communibus seu probabilibus. Siquidem principia demonstrationum non intelligunt. Utendum itaque erit necessario, adversus eos argumentis probabilibus, quae facile eos a sententia deducent.

Alia aut

talia autem probabilia ministrabit ars Topica. Unde
sic conducet ad Congressus. R. G. Si aliquis ex plebe putet
Voluptatem esse Bonum, Tu si vis ab ea sententia eum deducere
ne Utaris hac demonstratione. Voluptatem scilicet esse generationem
in natura sensibili. Talemque naturam non posse esse
Bonum, quia generatio imperfecta est. Imperfectum autem nullum
est bonum, per consequens Voluptatem non esse Bonum;
ne Utaris inquam tali demonstratione, non enim principia
eius intelligit. Sed potius probabile argumentum, adversus illum
converte, hoc pacto quaerens. Cum ei videatur Bonum
facere bonos, ut Calidum facit calidos album albos: quod
si ille affirmet, facile statim colliges. Voluptatem non esse
bonum. Cum Voluptas non faciat bonos.

Ad philosophicas Confirmat Utilitatem tertiam. Utilitas 3a.
Sed: Confert haec ars ad scientias quatenus ministrat ar-
gumenta seu rationes disputandi in utramque partem, qui
potissimus est modus cognoscendae veritatis. Praeterea ad 1ma
atque etiam Affert Utilitatem 4tam. Confert haec Utilitas 4a
ars ad 1ma principia scientiarum: propterea, quia nulla scien-
tia potest probare sua principia demonstrative, hoc
est per alia principia, cum nihil sit illis prius.
Poterunt tamen probari Dialecticè, hoc est, per alia
principia probabilia, quae non nisi ex arte Topica
sumentur.

Cap. III. Habebimus autem 2. pars. cap.

Tenebimus autem methodum Pars cap. 2da. Cuius sensum ita accipe Dialecticus perfectus. qui.
Perfectus ille Dialecticus futurus est, qui omnia adhibuerit
necessaria, ad probabiliter disserendum, quamvis forsan
interdum, non reddat suam sententiam probabilem, qui est
finis

exemplificat hanc sententiam.

sinis dialectici disputatoris. In summa quemadmodum Medicus ille etiam perfectus dicendus est, qui officio Medici recte fungitur, nimirum, qui gnaviter et scienter accomodat remedia corporibus aegris quamvis interdum impedimentis aliquibus obstantibus sanitatem non efficiat. Similiter et Orator ille perfectus est, qui utitur dictione accomodata ad persuadendum, etiamsi interdum non persuadeat: ita quoque et dialecticum perfectum illum vocabis, qui nihil omiserit eorum quae ad probabilitatem inducendam faciant: neque enim semper probabilem suam sententiam facere potest, praesertim cum auditorem, vel eum, qui cum disputat, protervum nactus est.

CAPUT III.

Cap. IV.

Arist. cap. et lib. 2. pars. quae deinceps subdividitur

2da libri pars. in qua materiam syllogismorum dialecticorum explicat. Haec pt rursus secari in duo membra: in quorum primo docebit Aristoteles de Materia incomplexa, hoc est de 4 attributis, ex quibus ut propositiones ita problemata, adeoque ipsi dialectici syllogismi constituuntur. (id praestat capitibus 5.) in altera docetur de materia complexa, hoc est de propositionibus et problemata quod praestabit capitibus 3bus. quod adtinet ad caput praesens in eo duo praecipua sunt: primum numerus attributorum quae constituunt propositiones et Problemata: alterum, discrimen inter propositiones et problemata seu quaestiones.

Primum. Proponit dicenda, cum in hac 2da libri parte tum in tertia.

Quat autem Investigat attributorum quae per resolutionem disputationis seu syllogismi dialectici. S.E. sit syllogismus dialecticus resolvitur in propositiones ex quibus fit: et Problemata, de quibus disseritur: iam quoniam propositiones et Problemata numero paria, seu idem sint, (quod inferius probabitur

Resolutio syllogismi dialectici.

eandem habebunt resolutionem: resoluentur nimirum in 4. attributa hoc est genus, Definitionem, Proprium, Accidens.

~~Etenim~~ ~~am~~ diffa Occurit tacitae obiectioni. Poterat quippe obyci statuendum omnino esse 5.tum attributum, nimirum differentiae, quando quidem Diffa sit separata a prioribus attributis. 4. Docet itaque Artes, diffam non constituere separatum attributum, propterea quia est affinis Generi. ob idque ei est adiungenda, hoc est Generis appellatione est comprehendenda. Rationem affinitatis Diffae et Generis hanc adfert Alexander. talem: nimirum quod quemadmodum Genus est in substantia eius de quo praedicatur ita et diffa adeo ut utrumque compleat substantiam eius cuius est proprium, adhuc quemadmodum genus praedicatur de pluribus specie differentibus. ita etiam differentia. dummodo diffa sumatur universalis non autem specialissima, quae nequaquam dicitur de pluribus specie differentibus. Quia vero proprium aliud est.

Occupatio

diffa generis coniungitur

1mo generis et differentiae convenientia. 2da convenientia.

Quoniam quae proprii ~~inter~~ 4. attributa positum est unum, Proprium dictum, quod aequivocum est, ita ut et priori attributo Definitioni nimirum convenire possit. Ne itaque aliquis ista duo attributa confundat adfert Philosophus triplicem ~~notionem~~ Proprii ex quibus una servet Definitioni. altera Proprio. Proprium enim quatenus scit essentiam rei, constituit attributum primum Definitionem nimirum. Ut quae scit essentiam rei definitae; quatenus autem idem Proprium non scit essentiam rei. sed potius comitatur essentiam necessario. tum constituit attributum tertium. Communi nomine dictum Proprium illud scilicet quod soli et Toti inest. Nemo autem nos

Proprium accipitur triplici

1mus modus acceptionis declaratur

2us modus

Neque vero admonet attributa 4. separatim sumpta hoc est extra ea, quibus attribuuntur non posse dici propositiones, neque quaestiones. Ratio: quia in ea sic sumpta non potest cadere

cadere Illa affirmo neq Negatio. Differunt autem

Jam vero ppo. discrimen et lori: uenientia ppois et quaestionis assignatur.

Quidit discrimen, et simul conuenientiam ppois et quaestionis. E. E. Et propositio et quaestio, idem sunt res; Ut ri propositio fieri quaestio. ita quaestio propositio, eadem penitus Materia seruata; Eadem tn distinguuntur Roe. seu forma quatenus scilicet quaestio interrogat Utramq Contradictionis parte Propositio autem alterutram. Exempla in textu habes.

Cap V.

CAPVT IV.

Quae attributa vestigabat capite supiori eorum ntam. exponit praesenti. Et primo quidem definois. deinde Proprij: tandem generis: ad extremum Accidentis.

Dicendum Exponit Materiam cap. praesentis.

Definitio definitionis.

Est vero Definio. Explicat Xtam definois, dum ipsam definit, eodem modo, quo eandem definiuerat. capite 16. 2di 46. Posterior.

Adhibetur autem Qm Definio. Est definiti definio. Ideo Artes, postquam adduxit Xtam Defois, adfert genera Definitorum duo: Unum est simplex, (quod in textu vr Nomen). E. G. Homo est animal terestre bipes. Alter Coniunctum hoc est pluribus nominibus constans (tale autem vocat Artes Oroem) quod fit tum quando definitum uno nomine explicari nequit. E. G. Animal terestre, est substantia animata sensus particeps, apta nata in terris degere.

Gna definitorum duo.

Eos vero qui Constat vero eos Ad attributum definois, docet ptinere illas definitiones quae unico noe efferuntur, (quanquam tales impropriae possunt dici defoes cum ois ppria definio sit Oratio) E. G. Fari est loqui: et Honestum est Decorum.

Impropriae definitiones quae

Itemq hoc

Itemque hoc. Adhuc ad Attributum definitionis refert Attributa illarum quaestionum, in quibus quaeritur, Utrum aliquid cum aliquo idem sit vel diversum. Doctrinae eius rationem 2plem adfert.

1ma est haec: quia etiam in quaestionibus de definitionibus quaeritur. Utrum idem sit definitio assignata quod ipsum definitum. cum oporteat Definitionem, eiusdem omnino esse Scationis, cuius est ipsum definitum. Ratio 2da. Quia tales quaestiones cadunt sub nessodum definitivam: siquidem Methodo, per quam possumus ostendere, idem esse aliquid cum alio. vel diversum. in Definitionibus utimur.

attributa quaestionis 2plici ratione expediuntur. 1ma. 2da.

Proprium autem Exponit deinde Naturam Proprij, quod praecipit definiendo Proprium, vere sumptum; et adferendo duas notiones seu species. Proprij impropriè sumpti. Omnia isthaec nota sunt ex Isagoges Porphirianae capite 4to. Nota duo praecedentia Attributa reciprocari cum suis subiectis, dummodo proprium, impropria acceptione sumatur.

Proprium quid.

Genus autem Descendit ad Attributum Generis quod iam non reciprocatur cum subiecto. quemadmodum et attributum Accidentis. propter maiorem amplitudinem. hoc loco ponitur definitio Generis nota ex cap. 1mo Isagoges Porphirianae.

Genus quid.

Generale est hoc Ad Genus. Docet ad attributum generis, referri quaestiones in quibus quaeritur. An duo quaepiam in eodem. an vero in diverso sint genere. Ratio in textu clara.

quaestio de Generis attributis.

Accidens est Tandem exponit Naturam Accidentis adferens 2plem eius definitionem. Una definitio. facta est per Negationem priorum attributorum: altera autem sumitur ex Natura Accidentis quae longe melior est. priore, quandoquidem clarius et facilius Accidentis Naturam explicat.

Accidens quid. 2plex definitio.

Accidenti. Attributo accidentis adiungit quaestiones comparativas: quandoquidem inter sola Accidentia fiat comparatio, quae sola magis et minus accipiunt. Ex his autem patet.

Ex quo Proprium. Admonet Accidens interdum posse dici Proprium quamvis non simpliciter et absolute sed tantum ad quoddam tempus et ad aliquid. Ubi iam consilium est supplicium in divisione Proprij.

Cap. VI.

CAPUT V.

Argum. cap. 7. Solvitur hoc capite obiectio quaedam, per quam probatur unum tantum esse attributum definitionis scilicet quod ceteratissa attributa revocantur et quae revocantur ob id frustra assignantur ab Aristotele.

Dicitur autem hoc. Obiectio. Illud autem obiectio est quam in forma syllogismi ita concipe. Non tantum definitio, verum etiam alia quae possunt revocari ad definitionem, quales sunt quaestiones de eodem et diverso) referuntur ad attributum definitivum: atque illa quae pertinent ad genus, et proprium, et Accidens possunt referri ad definitionem. Ergo haec omnia sunt definitiva: et per consequens unum tantum est attributum videlicet definitio. Maior patet ex his quae dicta sunt cap. 4to. Minor rursus probatur ab Aristotele pro singulis tribus partibus hoc modo: Etenim si aliquis ondere vellit, aliquod attributum non soli inesse subiecto, ille non tantum evertet proprium, quod soli subiecto convenit. Verumetiam ipsam definitionem quae etiam soli definito convenit. Item si quis probet attributum aliquod non esse genus subiecti, ille non tantum genus, verumetiam definitionem evertet. Ubi quae illud genus in se complectitur. Ad extremum si aliquis probare vellit attributum non esse Accidens, ille eadem opera evertet definitionem. Sed non propterea.

Solutio obiectionis. Nec tamen ob eam causam. Solvit obiectionem concedens unum quidem esse attributum unamque metodum, necessario tamen assignandum

ee 4 attributa prædicta. Etenim una metodus communis illis 4. attributis vel difficilis seu impossibilis est inventu: (cum non oes loci sint comunes, omnium attributorum) vel ex obscura atque inutilis; quod certe utrumque non erit. Si 4 metodi sive 4. attributa specialiter ponantur. E. G. Si probes aliquid non esse alicui, evertis unumquodque problema: Etenim quod rei non inest id neque accidens est. neque Genus neque Definitio, neque Proprium. Sin autem probes aliquid non posse abesse et adesse, tum evertes accidens tm. et non Definitionem, neque Genus, neque Proprium.

Similiter si probes aliquid adesse et abesse, tum confirmabis accidens tm. non aut Genus neque defoem. neque Proprium, cum hæc omnia semper adsint. Ad extremum si ondas aliquid, non soli inesse. tum evertes pprium tm. et Defoem. non vero genus vel accidens. Cum ut Genus ita et accidens non soli insint.

Cap. VII.

CAPUT VI.

Docetur hoc capite quot modis dicatur idem. primum aut eum Aristotelis cap. Ponit dicenda. Videtur aut. Adfert tres generales modos eiusdem. Omnes in textu clari.

Aqua autem contra prædictos tres modos eiusdem. adfert hanc obiectionem: Insufficiens est modus eiusdem. Enumeratio propterea, quia prætermissus est modus, quo dr. aqua esse eadem quæ ex eodem fonte derivatur. Etenim aquæ ex eodem fonte derivatæ dubium est, num sint eædem specie vel numero: cum ri sint in locis diversis videntur differre numero: Similiter cum aliæ aquæ sint amaræ, dulces aliæ, aliæ nigricantes, pellucidæ aliæ, diversitas secundum speciem in ijs apparet. Obiectio

Respondet Phus aquas eiusmodi easdem esse specie sed numero duntaxat differre. cum ea, quæ sibi cognata et similia sint ad eandem speciem referantur. Cognationem aut et similitudinem hoc loco intellige substantialem non aut accidentariam: Solutio.

Etenim

Etenim similitudo accidentaria non pt facere res omnino
easdem. Ut inest diversitas accidentaria, facit res oio diversas
Maximo vero Confert inter se Modos eiusdem docens
Illud mxe dici idem quod est numero Idem: adde Illud quod
est specie Idem, minus Idem esse dicendum est: quod autem
est Genere Idem, Illud minime Idem esse reputabit.
Roem huius doctrinae sumit Arles ex maximo omnium
consensu. Cum etiam rustici, et pueri, Illud idem appellant quod
est numero Idem. sensu ipso docente: secus fit in iis
quae dnr esse eadem specie vel gne. namque Idem aliqd
esse specie vel gne, non facile quispiam agnoverit, nisi
roe certa id demonstretur. Solet autem et hoc
Sed et hoc pluribus Subdividit Idem numero. Docetque Idem
numero aliud esse noe. vel Definitione. hoc est essentia veluti
cum duo vocabula Idem significant. E. G. Tunica vestis,
Similiter Definitio et Definitum, E. G. Homo et animal roale.
Aliud Idem est Proprio quando scilt unum eorum est alterius
Proprium, Ut Homo et risibile. Aliud insuper Accidente.
Ubi scilt unum est alterius Accidens. E. G. Socrates et hic
albus vel crispus. Quod nunc dixi verum
Verum aut ee Adversus Ultimum modum eiusdem
Numero, posset adferri obiectio istiusmodi: Idem accidente
non recte potest dici Idem. cum rb ipsa dictet, omne Acci-
dens omnino distinctum esse a Subiecto: si distinctum ergo
non idem. Respondet Arles. Et hoc genus eiusdem recte
posse dici Idem. Pbr id a Signo. seu communi loquendi usu.
Etenim quando Mandavimus alicui Ut nos aliquem E. G. Petrum
adducat, Is aut nesciat qs ille sit Petrus. Cum dicimus. Ut ad nos
Venire iubeat eum, qui est albus vel sedens, vel inambulans. vel
crispus. &c. si sic Ergo Accidens Idem est cum suo Subiecto.
CAPUT. II

CAPUT VII. Cap. VIII.

Probatur hoc capite sufficientia attributorum de quibus hactenus dictum est, quod nimirum nec plura nec pauciora dari possint: praeterea ostenditur dicta 4 Attributa inveniri in aliqua Cassegoriarum. hoc est in Substantia. Quantitate. Qualitate et caeteris. Augustin. cap.

quod autem Membrum cap. primum. In quo statim probat praeter dicta Attributa, non dari alia, quae non possint revocari ad eadem. Id probat ratione triplici. Rationem primam proponit inductive quae in textu clara.

Alia vero Ratio 2da per syllogismum etiam clara. Cap. IX.

Deinceps igitur. Alterum capitis membrum in quo exponitur primo numerus Cassegoriarum; deinde ponit Conclusionem. istiusmodi: Accidens Genus, Proprium, et Definitio. sunt in aliqua Cassegoriarum. Ratio. Quia omnia istaec Attributa sciant aliquam Cassegoriarum. Confirmat adhuc idipsum, Nam et Accidentia habent aliquam Essentiam et Definitionem. ita ut quotiescumque Subiectum et Attributum sunt in eadem Cassegoria, semper sit attributio Essentialis: S. G. Homo est animal rationale albedo est color; cum autem Subiectum et attributum sunt in diversis Cassegoriis tum attributio fit Accidentalis. S. G. Homo est bipes

CAPUT VIII Cap. IX.

Membrum 2dum partis 2dae libri. Contentum 3bus capitibus in quibus nihil aliud agitur nisi de Materia Syllogismorum dialecticorum Complexa. hoc est de propositionibus et quaestionibus dialecticis. Hoc autem capite peculiariter ait Aristoteles de propositionibus dialecticis quod praestabit definiendo propositionem dialecticam et dividendo

primum igitur Proponit dicenda. Nemo ri mentis.

Neque ri Ostendit necessitatem doctrinae de propositionibus et quaestionibus dialecticis. S. G. Propterea instituitur hic doctrina de propositionibus et quaestionibus dialecticis. Ut sciamus dignoscere inter propositionem vere dialecticam et non dialecticam. inter quaestionem vere dialecticam et non dialecticam: cum aliae sint propositiones quae dialecticae sunt

quales sunt.

quales sunt manifeste falsae. S. G. Hoem ee rois exptem, et manifeste verae. S. G. Hoem ee rois participem: quod idem dicendum est de quaestionibus, ex quibus quaedam non sunt dialecticae, illae sunt quarum utraque pars contradictionis non potest sumi. S. G. Sit ne Regulae colendus.

Est autem

Propositio dialectica quid. Sequitur definitio propositionis dialecticae. Ex hac disce propositiones quae non sunt probabiles, quae ne sunt contra opinionem vulgi, vel etiam sapientum, non esse dialecticas.

Quotuplex. Sunt autem Adfert tres species propositionum dialecticarum, quae ita probabiles sunt. Ut non ex seipsis, sed aliunde habeant probabilitatem, Quaedam ri sunt propositiones dialecticae, quae propterea sunt probabiles, quia aliae propositiones iis similes etiam sunt probabiles: quaedam rursum ita sunt probabiles, quia earum contrariarum sunt probabiles, quaedam denique ita sunt ~~ita sunt~~ probabiles ut probabilitas earum ex aliqua arte, vel aliquo artifice derivetur.

1. 2. 3.

Nam si hoc probabile primum genus propositionum dialecticarum declarat Exemplo. quod ~~illud~~ in hunc sensum concipe. Haec propositio est dialectica seu probabilis. Sensus est contrariorum. Propterea quia propositio altera huic similis est dialectica seu probabilis, nimirum. Scientia est contrariorum. Haec autem propositio ex eo similes dicuntur, quia sensus et scientia, quae sunt extrema propositionum harum, sunt similia. Ut ri se habet scientia ad scibile, ita sensus ad sensibile: utrumque ri horum discernit et iudicat ea, quae sub iis sunt.

1m genus

Similiter etiam

Item quae contraria Transit ad 2dm genus dialecticarum seu probabilium propositionum, quas ait, ex contrarias propositionibus secundum contradictionem propositas, propterea quia contraria, debent enunciari. Vel contrariis, vel oppositis hoc est contradicentibus modis. Id propositionum genus dividit in duas species: quarum prima est, quando propositiones sunt ejusmodi in quibus unum extremum est contrarium, alterum idem. S. G. Amicis benefacit

2dm genus

Illius duae species

1ma

Amicis est bene-faciendum. Inimicis e benefaciendum.
et. Amicis est benefaciendum. Amicis est malefaciendum.
Tales propositiones ita se habent. Ut una earum sit probabilis
per se. altera autem minime. sed potius eius contradicens
E. G. Cum hæc propositio sit per se probabilis. Ami-
cis est benefaciendum, non contraria eius erit probabilis
hoc est. Inimicis est benefaciendum. Vel Amicis est
malefaciendum. sed contradictoria potius harum nimirum.
Inimicis non est benefaciendum Vel. Amicis non est
malefaciendum. Ida species est. Quando propositiones 2da.
utrumque extremum habent contrarium. E. G. Amicis est
benefaciendum. Inimicis est malefaciendum: Tales propo-
sitiones ita se habent. Ut una earum existente probabili constat autem.
altera etiam. debet iudicari probabilis.

Hoc autem perspicuum, Tertium genus propositionum dialecti- Expositio 3tium
carum explicat, illarum scilicet. quæ ad aliquam artem vel scientiam
pertinent. confirmanturque a peritis alicuius artis vel scientiæ.
iuxta illud vulgare dictum. Unicuique in sua arte perito
credendum est.

CAPUT IX. cap. XI.

Ait deinceps hoc capite de quæstione dialectica, quæ etiam Argum. cap.
pertinet ad materiam complexam syllogismorum dialecticorum.
dum ondit quid, et quotuplex illa sit, adiecta doctrina
de positione. quæ est species quæstionis.

Quæstio Definit quæstionem dialecticam. Definitio autem Quæstio quid.
hæc est materialis Uti quæ conficitur per divisionem
seu enumerationem partium quæstionis dialecticæ. Divisio rursum
hæc uplex est. quarum utraque in hunc sensum potest proponi: Quotuplex.
Quæstio Vel est per se digna cognitu. Et talis Vel contem- 1mo
platiua est. seu ad veritatem cognitionemque pertinens. E. G.
Physica. Metaphysica, Mathematica; Vel practica.

quæ scilicet.

quæ sunt ad electionem vel fugam pertinet, qualis est
Aestica, Politica, Aeconomica. Vel propter aliud, qua-
lis est quæstio Logica, ut quæ ad Philosophiam referen-
2do. da est. Divisio altera hæc est: Aut est quæstio ejus-
modi, de qua nulla est quæstio seu de qua ut sapien-
tes ita imperiti eodemmodo sentiunt. S. G. An voluptas
sit in bonis? Aut ejusmodi in qua imperiti dissentiunt
a sapientibus. S. G. An præstet esse pauperem et bonum
quam divitem et malum? Aut ejusmodi de qua ipsi
sapientes inter se certant. S. G. An sit scientia? aut
denique ejusmodi in qua ipsum vulgus inter se dissidet.
S. G. An omnia fatis regantur.
3tio. Sunt etiam Adfertur tertia divisio quæstionum
dialecticarum. quæ nam sunt quæstiones quæ æque possunt pro-
bari in utramque partem: S. G. Utrum divitiæ sint in bonis
habendæ? quædam sunt quæ difficulter probantur in
utramque partem. S. G. Utrum mundus sit æternus? et utrum
tria sint principia rerum Naturalium? Thesis autem est
Positio autem Descendit ad explicationem positionis
Nota primo Positionem hoc loco accipi pro specie
quæstionis dialecticæ non aut pro specie principii. (de
qua actum est 1mo lib. Post. Analyticorum cap. 2do).
Ita Positio ut Positio hoc loco nihil aliud sit nisi id
quod adversatur opinioni plerisque probatæ quodque ab
aliquo insigni Philosopho perfectum propter ipsius autho-
ris excellentiam, dignum quæsitu censetur. Item Posi-
tio est id quod potest stabiliri aliqua ratione quamvis fa-
cto communi opinioni adversari videtur. Ejus rei exemplum
ab Arte adductum, ita concipies: Cum unusquisque vero
existimet

existimet, quod quicquid est, illud omne aut factum est, aut aeternum est. Sed tamen sententia omnino vera, ac sophistis ostenditur falsa, ratione istiusmodi: Musicus est Grammaticus. Ubi supponimus Musicum esse Grammaticum, atque Musicus non est factus Grammaticus, neque semper fuit Grammaticus. Ergo falsum est quod dicitur Quicquid est, illud vel factum est, vel aeternum est: Siquidem Musicus est Grammaticus qui tamen neque factus est Grammaticus neque semper fuit Grammaticus. Huius argumentationis Propositio est clara, imo et altera pars Minoris posterior videlicet: prior tantum probanda est. Probatur itaque sic. Si Musicus factus est Grammaticus, ergo Musicus aut erat subiectum Grammaticae, aut terminus a quo. Neutrum: ergo omnino Musicus non est factus Grammaticus. Maioris veritas patet ex primo Physicorum Artis. Ubi docetur duobus modis aliquid fieri ex aliquo. Aliquid ni fit ex aliquo, vel tanquam ex Materia seu subiecto, ut vestis ex panno, vel tanquam ex contrario, seu ex termino a quo fit Motus. S. G. Quando ex calido fit frigidum. Minor propositio probatur: Quia Musicus eodem modo est accidens quemadmodum ipse Grammaticus, obidque Musicus non potest esse Grammatici, sed utrumque est in homine tanquam subiecto. Deinde Musicus non est terminus a quo. Propterea quia Musicus non est contrarius Grammatico. Iam terminus a quo contrarius est termino ad quem. S. C. Cum fit ex albo nigrum vel ex calido frigidum. Sic ergo patet Musicum non esse subiectum Grammaticae, neque terminum a quo: proinde Musicus non est factus Grammaticus, quod erat probandum. Et per consequens falsum est illud, Quicquid est illud aut factum est aut aeternum est.

Probatur

Maior.

Minor.

Rō hæc ē Sophistica cui innititur Positio ad
uersa Comuni sententiæ. Ergo et Thesis est

Est qdē Positio Ondit discrimen inter Positionē
et quæstionē. S.E. Omnis positio est quæstio, non con
tra. Roēs in textu claræ

Sed fere nunc. Nunc autē. Admonet interdum pro eodem accipi Po
sitionem et quæstionē. Sumpto Positionis noē, in lata scatio

Nec vero. Admonet deinde ne singulas res indubita
Observa. 1mo. tionem seu quæstionem moueamus. S.E. Illa tm̄ indubita
tionē vocanda sunt, quæ non merentur pœnam vel sensum
meretur pœnā hæc quæstio Utrum deus sit colendus: Sen
sum hæc Utrum ignis vrat.

2do. Nec ergo de Ipso admonet. Eas quoq; quæstiones non
esse mouendas quæ facillime vel etiam difficillime de
monstrantur. Hij rei vide roēs in textu.

Cap XII. CAPUT X

Exposita Materia Syllogismorum seu argumētorum Dialecticarum
Argum cap. & diuisio. explicat deinde ipsam argumētoem dialecticam. In hac
autē explicoē 3. facit. 1mo. Enumerat species argumen
tationis: Deinde Inductionem, quæ est altera argumentatio
formā definit. Tandem Syllogismū cum Inductione
comparat.

Vis autē Proponit dicenda.

Est autem. Enumerat species argumētationis dialecticæ.
Inductio qd. Inductio Definit Inductionem in qua per singularia, non
tm̄ debes intelligere Individua roē suarum formarum seu specierum
vel generum. Sed etiam, minus Universalia roē magis Vnitum

Est autem Inductio ~~autē~~ Sequitur comparō Syllogismi cum
Inductione. Comparationis sensus hic est:

Inductio, est facilior et manifestior. ob idque multitudini do:
cendae aptior; Syllogismus aliquanto difficilior. sed tamen efficacior
in probando; ob idque apud doctos tamen magis locum habet. cap. XIII.

ac genera Conclusio partis 2dae libri Principium cap. sequentis. ~~CAPUT~~

CAPUT XI.

Pars libri 3a in qua tradit iam modos generales inveniendi Media, Syllogismorum Dialecticorum, quarum est beneficio ut propositionum, ita etiam Syllogismorum dialecticorum, copia nobis suppetere possit. Generales isti modi unius rationis particularium seu propriorum, qui sequentibus libris tradentur. Etenim in hac parte libri tradentur modi quaerendorum mediorum deservientium omnibus Attributis seu quaestionibus Dialecticis. in sequentibus autem libris tradentur modi quaerendorum Mediorum deservientium iisdem attributis separatim sumptis, ita ut alii modi deserviant Attributo Accidentis, alii attributo Proprii, alii Generis, alii Definitionis, alii denique eiusdem et diversi. Argum. cap.

Dividitur caput praesens in duas partes in prima recenset modos generales 4. simulque tres posteriores ad primum revocat. In altera vero adfert praecepta varia primi modi.

Instrumenta Pars cap. 1ma. In qua stati enumerantur modi 4. videlicet Electio Spoeni; distinctio Ambiguorum Inventio differentiarum et Inventio similitudinis. Sed et horum

Et aut Tres posteriores modos revocat ad primum propterea quia ex distinctionibus multiplicium itemque ex differentiis atque similitudinibus desumuntur atque eliguntur propositiones adeoque ipsi Syllogismi dialectici. Id exemplis illustrat cap. XIV.

Propoes igr Pars cap. 2da. In qua praecepta traduntur

octo quae nihil aliud docent nisi quae nam propoes et unde, et quomodo sint sumendae et eligendae. Ut sic possimus habere copiam propositionum seu argtor quotiescunque disputare de aliqua re volumus. 1mum praeceptum ponitur hoc loco istum.

1m praeceptum. Eligere debemus propoes probabiles quae scilicet vel omnibus probantur vel plurimis vel sapientibus ijsque vel omnibus, vel plurimis vel clarissimis. Oportet autem contrarias.

2dm praeceptum. Vel contrarias. Praeceptum 2dm. Eligendae sunt propoes contrariae probabilibus secundum contradictionem. Etenim contraria probabilibus suapte natura interdum non possunt esse probabilia. Ideo contradictoria talium contradictorium erunt potius sumenda. E. G. Huius propois probabilis, de amicis bene merendum, haec est contraria, de inimicis est bene merendum, in qua quoniam nulla probabilitas manifeste apparet. Contradicens ipsius potius sumenda erit. nimirum de inimicis non esse bene merendum. Confert hunc locum cum cap. 8. huius libri.

3tm praecep. Praetereaque quaecunque infenus vide. Et quaecunque quin. 3tm praeceptum. Sumendae sunt propoes quae pertinent ad aliquam artem, aperitisque eius artis probantur et hunc locum confer cum cap. 8vo.

4tm. Hoc etiam utile. 4 praecep. Non tm probabiles propoes sunt sumendae, verumetiam probabilibus similes. Confer hunc locum cum cap. 8vo. Exempla aut in textu vide.

5tm. Ea etiam quae. 5tm. Sumendae sunt propoes quasi simpliciter verae, quamvis plerumque tm verae sint. E. G. Debemus dicere simpliciter omnis mater diligit liberos. Non aut mater plerumque diligit liberos. Ratio huius praecepti hanc adfert. Ergo Iustitiae adversus tales propoes non facile interdum occurrunt rudenti, ob idque facile concedentur.

6tm. Eligere etiam. Delectus etiam 6tm. In quo docetur unde et quomodo

propoes dialecticae, colligendae sint colliguntur scilicet ex disputationibus vel libris scriptis. Rursum colliguntur ita ut diversae rerum genera separatim notentur: E.G. Unus locus erit de Bono, in quem propoes, et sententiae graves de Bono prolatae conjicientur: locus alius de malo, tertius de Philosophia. Rursum in colligendis talibus locis primo debet notari definitio alicuius, siquidem omnis disputatio optime a definitione exorditur: E.G. in loco communi de Amicitia primum pone quid sit amicitia. Deinde notandae sunt divisiones: tandem qualitates ad extremum sententiae auctorum optimorum sive auctoritates. Ad hoc genus pertinentes seligantur. 7m.

Sunt autem Praeceptum 7m. Debent separari tria propositionum genera. hoc est Moralium, Naturalium et Logicarum. Ad de tu Mathematicas Medicas, Metaphisicas etc. Quod igitur ad Phiam

Secundam Phiam Proponit dubitationem ex dictis emergentem. Obiectio
S.E. Si dialecticus considerat propoes et quaestiones morales, Naturales ex omnibusque aliis scientiis petitas certe dialecticus est. quod Phus Naturalis, vel Moralis vel quispiam alius. Nudet stiles Dialecticum eo distingui a Philosopho, hoc est Physico, Morali et caeteris quod Phus veritatem quaerit in disputando. dialecticus autem probabilitatem seu opinionem: sicque Phus et dialecticus fine differunt, cum materia conveniant. Omnes porro propoes. Solutio

Sumendae sunt 8um praeceptum et ultimum. Debent summi propoes maxime universales, sub quibus particulares sumptae grandem nobis argumentorum copiam ministrabunt. 8m.

CAPUT. XII. Cap. XV.

Accipit 2dum modum explicandum distinctionem videlicet Ambiguorum seu Multiplicium, Adferuntur itaque hoc capite varii loci, secundum quos multiplicitas vocabulorum sit manifesta. Argum. cap.
Sicque facile cognoscemus quod nam vocabulum sit multiplex seu diversae stationis.

Quot modis autem

Quot modis. Inipso ante Antequam ipsos locos adferat. docet primo
quomodo multiplicitas vocum atque distinctio sit exponenda. S. E.
Non tm adferendae sunt variae vocum ambiguae scationes sed etiam
singulae significationum rones reddendae. quae ostendant cur
alia roe unum appelletur eodem noe, et alia alterum. E. G. Dum
ostendis multiplicitatem vocabuli Bonum, primo ostende varias
eius significationes. nimirum quod bonum. nunc significet id
quod virtus; rursum id quod sanitas. Deinde ostende, cur
alia ratione. virtus dicatur Bonum, et alia Sanitas nimirum
quod virtus dr Bonum per se; Sanitas ante non per se
sed propter aliud. quatenus videlicet habet vim efficiendi id
quod est Bonum; Utrum ante

Genera locorum 10. Decem. Jam aggreditur explicoem Locorum. quorum genera sunt
Primum est. eorum qui sumuntur a contrariis: alterum
qui a Medijs contrariorum. 3tium Qui a contradicentibus
4tm. Qui a privative oppositis. 5tm. Qui a conjugatis
6tm. Qui a genere. 7m. Qui a Definitione. 8m. Qui
a Comparatione. 9m. Qui a Differentijs 10m. Qui
a Specie et differentia coniunctim

1m genus et eius Loci. 1mus exemplificatur. Primum quidem 1mum genus Locorum, qui ex contrariis
sumuntur. Genus hoc distinguitur in tres locos speciales, 1mus
hic ponitur istiusmodi. Quod multa sit contraria, et nomine
et re seu specie diversa, illud est multiplex. Sic Acutum est
multiplex: qa habet contraria. Graue, et obtusum, quae ut nomine
ita etiam re distinguuntur. Siquidem illud contrarium est acutum
in voce. hoc autem in Magnitudine. Similiter Graue est
multiplex. qa habet contraria et re et noe differentia, sed

Leve

Leve et Acutum. Illud ri est Contrarium rōe magnitudinis; hoc rōe Vocis. Ad extremum pulchrum est multiplex, qa eius Contraria Turpe videlicet et Viciosum, et nōe et re differunt: Illud ri opponitur Pulchro rōe Corporis; hoc autē ratione animi. qui si virtute exornatus est. pulcher dr.

Ingbusdā Locus 2dus. Cuius Cōtrariū ē multiplex. Illud ipsum etiam est Multiplex. Sic Clarum est multiplex. quia obscurum eius Contrarium est multiplex. Etenim Obscurū nunc Voci attribuitur. nunc Colori. quae quamvis eodem nōe obscuri appellentur. Specie tn differunt. seu re. cum Vox obscura auditu percipiatur. color autē obscurus aspectu: Idem dicendum est de Claro. 2dus Locus et eius Exempla.

Praeterea Locus 3tius Continetur Axiomate eiusmodi: Illud est Multiplex quod in Una scatione habet Contrarium, in altera minime. Exēplum in textu clarum. 3tius locus. Praeterea spectari

Item ex Medijs Alterū genus Locorū sequitur: illud scilicet quod sumitur ex Medijs contrariorum, Et hoc genus dividitur in tres locos speciales. 1mus Locus continetur Axiomate eiusmodi: Contrarium, quod rōe sui alterius Contrarij aliquando habet Medium, et aliquando non habet, Multiplex omnino erit. E.G. Clarum est Multiplex: qa rōe sui Contrarij. Obscuri videlicet nunc habet Medium. scilicet Fuscum. in Coloribus cum non habeat Ullum Medium rōe eiusdem obscuri in Vocibus. Vel an sit. 2dum genus et eius loci. 1mus

Aut sit ne Locus 2dus. Cuius Axioma hoc est. Contrarium quod rōe sui Contrarij diversa specie habet media. omnino multiplex est. E.G. Clarum est multiplex. qa ratione Obscuri, in Voce habet medium Raucum; rōe autē Obscuri in colore, habet Medium Fuscum. quae sunt diversa Specie. 2dus.

3tiq. Praeterea videndae sunt. Locq 3tiq. Huiq Axioma est tale: Quod
Contrarium in Una scatione acceptum, plura habet Media, quae
in altera omnino multiplex est. Exemplum in textu clarum.

Item in eo. 3tium genq Locorum. Rursum Genq Locorum 3tium. petitum a Contradicentibq.
Continetur Unico Axiomate Eiusmodi. Cuius Contradictorium est multiplex. illud ipsum est multiplex. Exemplum videre in

Praeterea in ijs. 4tm genq. Etiam in ijs. Genq Locorum 4tm. Ex privantibus sive
Privative oppositis. Et hoc absolvitur Unico Axiomate eiusmodi
Sit Unum privative oppositum est multiplex, etiam alterum
similiter erit multiplex.

5tm genq. Praeterea si Casus observ. 5tm. genq Locorum. Ex Co
iugatis seu Casibq. Continetur Axiomate Unico, ei
Quoties Unum ex Coniugalis multiplex est. et caetera Co
iugata multiplicia futura sunt. Exempla habes in textu
clara.

Spectare etiam. 6tm genq et eiq Loci. Inspicienda quoque sunt. 6tm genq Locorum
Ex Genere. id discerpitur in tres locos particulares. 1mq con
1mq. netur Axiomate hoc: Omne illud est multiplex. quod rone
exemplificatur. Variarum scationum in Varijs praedicamentis reponitur. Huius
Axiomatos. exempla Artes offerunt tria. 1mum, ita habet
Bonum est multiplex, quia nunc reponitur in actione, quatenq rone cibi efficit sanitatem; nunc in qualitate, ratione
scilicet Habituum animi: nunc in quando. Ratione videlicet
Oportunitatis vel occasionis aliquid agendi: ad extremum in Qua
litate, rone Mediocritatis, quatenq videlicet Bonum aliquid neque
excedit, neque deficit. Exemplum alterum: Clarum nunc est in
Qualitate, rone scilicet Coloris: nunc in Actione, cum ad rones
quae fortiter sensum alterat ita ut bene exaudiatur
Exemplum tertium. Acutum Aliquando est in Actione, re
nimirum vocis, quae celeriter aures ferit, aliquando in relatione
ratione.

roe scilicet anguli, qui dr acutus, per respectum ad angulum rectum; cum eatenus aliquis angulus dr acutus. quatenus est minor angulo recto. ad extremum in qualitate, roe gladij, qui propter figuram, dr acutus. iam omnis figura est in praedicamento qualitatis.

Considerare etiam videnda. Locus 2dus. Axioma eius ita concipe. 2dus locus.

Illud nomen est multiplex, cuius significationes continentur sub diversis et non subordinatis generibus. E. G. orob. nunc significat animal nunc vas: itaque cum animal et vas sint genera diversa ut pote ex diversis categorijs petita. orob erit multiplex. similiter canis nunc significat sydus caeleste nunc marinum piscem. itaque cum sydus et piscis sint diversa genera canis erit multiplex. Axioma hoc intelligendum est de generibus ut eiusdem categoriae. ita etiam diversarum dummodo haec genera proxima sint, non autem remota: de remotis n generibus erat propositum Axioma primum, traditum in primo loco. Considerare etiam oportet

Nec vero solum locus 3tius habet Axioma eiusmodi. 3tius locus

Illud quod contrarium ad diversa genera refertur multiplex est. Per diversa genera hoc loco intellige vel categorias diversas seu genera ex diversis categorijs petita: vel genera ex eadem quidem categoria petita, sed non subalternata. quorum scilicet unum non continetur ab altero sic. Obtusum cognosces esse multiplex ex suo contrario. quod est acutum, Etenim acutum nunc est in voce nunc in sapore, nunc in gladio. Prioris est genus. Sonitus seu strepitus, alterius sapor tertij. Figura, quae genera cum omnino diversa sint. obtusum erit multiplex.

Utile est etiam 1. genus locorum. 1m genus locorum et eius loci.

Ex definitione. quod potest dividi in duos locos speciales.

primus locus

Imus. Imus Locus continetur Axiomate istiusmodi: Quando duo ali-
qua coniuncta definiuntur separatim et ex utraque definitio-
one, sublatis proprijs, utrobique non manet eadem definitio. Sed
hoc quod reliquum est, non est idem, tum verbum est multiplex.
Hoc Axioma illustratur exemplo istiusmodi: definiantur pri-
mo separatim, duo definita coniuncta. Videlicet corpus clarum
et vox clara, sic: Corpus clarum est corpus, eo colore imbu-
tum, qui dissipat visum; similiter vox clara est vox quae
facile exauditur: Deinde ex utraque definitione, de me id quod
est proprium definiti, nimirum ex defoe corporis clari, de me
corpus, ex definitione item vocis clarae, de me hanc partem
vox, dico itaque quia id quod est reliquum in definitionibus
corporis clari et vocis clarae, non est idem. cum aliud sit
dissipare visum, et aliud facile exaudiri, profecto ipsum
clarum duobus modis definietur, aliâs in mirum roe corpo-
ris clari, et aliâs roe vocis clarae: ob idque clarum est mul-
tiplex.

2dus. Plenus Locus 2dus continetur Axio-
mate istiusmodi: Si aliqua pars defois fuerit multiplex, ipse
etiam definitum erit multiplex. Praeterea videndum est.

8m genus. 16. An nequeant 8uum genus locorum ex com-
paratione. Habet Axioma unicum eiusmodi. quod aliqua
ita attribuitur, ut illa nullam comparationem secundum magis et minus
neque secundum similitudinem admittant. omnino est multiplex.
E. G. Clarum et acutum sunt multiplicia. Clarum propterea
quia vox et vestis quibus clarum attribuitur non possunt in
pacto inter se comparari secundum magis et minus. Acutum
etiam propterea, quia sapor et vox, quibus acutum attribu-
tur, eandem comparationem non admittunt.

12. quia vo

Qm autem. Genus Locorum nonum. ex differentia petitum. 9m. genus habet particulares locos duos. 1mus continetur Axioma eiusm: Omne illud per quod scantur differentiae generum diversorum multiplex est. E. G. Acutum est multiplex: quia scat differentiam, tam vocis, quam magnitudinis, cum vox dividatur in Gravem et Acutam. Magnitudo item in obtusum et acutum: quae duo genera, videlicet Magnitudo et vox, cum sint omnino diversa. Ut pote ex diversis praedicamentis desumpta, indicium certum est. Acutum esse multiplex. Rursus videndum est

Illud etiam Locus 2dus. Axioma eius ita Concipe. Omne illud est multiplex. quod nunc his nunc aliis specie differentibus differentiis dividitur. E. G. Color est multiplex. quia ratione Corporis, per alias differentias dividitur. nimirum per album et nigrum; Ratione rursum figurarum Rhetoricarum per alias, nimirum Dictionum et sententiarum.

Praeterea quia species. Genus Locorum 10m. Id habet Axioma hoc. Omne illud est multiplex. quod nunc est differentia nunc species. E. G. Clarum est multiplex: quia ratione Coloris est species. ratione autem vocis est differentia. Nota omnia Axiomata, quae assignata sunt hoc capite habere locum Maiorum propositionum in disputando seu argumentando ita, ut si minores propositiones, iis adiungantur perfecta argumentatio futura sit. E. G. Omne illud est multiplex, quod nunc est species nunc differentia. Atqui Clarum nunc est species nunc differentia. Ergo Clarum est multiplex. Similiter: omne illud est multiplex quod modo his modo illis differentiis distinguitur: atqui color modo his modo illis differentiis distinguitur. Ergo Color est multiplex. Idem de Caeteris dicendum.

CAP. XIII.

Caput XVI. CAPUT XIII.

Argum cap. Exponuntur hoc capite duo reliqui modi parandae copiae propositionum seu argumentorum. Videlicet, Inventio differentiarum et similitudinum. Hinc partes capitis duae.

Mutuas vero. Differas aut 1ma cap. pars in qua traditur ratio inveniendarum differarum. Universa haec doctrina continetur praeceptis tribus, quorum singula ostendunt rationem investigandarum differarum. 1mum praeceptum est hoc loco satis in tertia clarum.

1m praeceptum

Item in diversis generibus sive Et ad

2dum. Praeceptum 2dum quod in hunc sensum potest proponi debent considerari differentiae eorum, quae etiamsi non contineantur sub eodem genere, tamen cognata et affinia sibi sunt. E. G. Debemus quaerere differentias inter scientiam et sensum, quae genere quidem differunt: conveniunt tamen in eo quod ut scientia de scibilibus, ita etiam sensus de sensibilibus iudicat. Sunt autem differentiae inter scientiam et sensum potissimum haec: primo quia scientia nulla est contingentium sensus est. 2do: Scientia vestigat et cognoscit substantiam rerum, sensus non cognoscit: 3tio. Scientia nobis advenit, sensus innascitur. 4to. Scientia solis inest hominibus, sensus etiam brutis: 5to. Scientia est non tantum praesentium sed etiam praeteritorum. sensus praesentium tantum: 6to Scientia si amittatur potest recuperari: sensus minime etc.

Scientiae et sensus discrimina.

3tium praeceptum. In his n. Praeceptum 3tium Negligendae sunt differentiae eorum, quae et plurimum et manifestissime differunt; talium enim discrimen apertum est. Ob idque nullam inquisitione opus habet.

Cap. XVII. Similitudo vero Pars cap. 2da in qua adfertur Modus 4tus parandae copiae propositionum dialecticarum. Continetur ille praeceptis 3bus. 1mum ponitur hoc loco eiusmodi.

In iis

In ijs, quae collocantur sub diversis generibus. Videnda est similitudo et Convenientia. Eodem quam unum est affectum ad aliud. E. G. Scientia et sensus in diversis sunt generibus, cum aliae sint partes scientiae et aliae sensus: habent tamen similitudinem inter se, quia ut scientia se habet ad scibile, ita et sensus ad sensile. quod nimirum. Ut scientia iudicat de scibili. ita sensus de sensili. Item ut alterum. 2dum

Item quod Praeceptum 2dum: Videnda est similitudo eorum quae sunt in subiectis diversis. Exempla vide in textu. Consideranda sunt

Spectanda est Praeceptum 3tum. Videndae sunt similitudines eorum, quae sub eodem genere posita naturis separantur. E. G. Homo Equus et Canis, quae sub eodem genere animali nimirum Naturis differunt, in eo conveniunt, quod gressibilia sint. id ri commune habent. 3tum.

CAPUT XIV. Cap. XVIII.

Explicantur hoc capite Utilitates Modorum inventionis. quas futuro Dialectico allatura est exercitatio in ijsdem Modis. de quibus hactenus egimus. Quamquam Artes omittit Utilitates primi Modi. cum Manifestum sit Electionem Propositionum. non tantum Utilem. Verum etiam necessariam esse, ad Syllogismos conficiendos: Etenim propositiones sunt Materia Syllogismorum. Meditatum Considerare

Adfert Utilitates 4 Vidi Modi. qui est. distinctio ambiguorum seu multiplicium. 1ma Utilitas est hoc loco eiusmodi: cognita ratione distinctionis multiplicium vocum. erit perspicua disputatio nostra, hoc est aperte sciemus, quanam de re disputare nos oporteat. Item Et existent ad rem Utilitas 2da: Cognita ratione distinctionis multiplicium vocum, non de nomine, sed de re contendemus disputando, Namque si in alia scientione accipiatur nomen aequivocum sive multiplex ab interrogante in alia item a respondente, tum de nomine tantum non autem de re altercabuntur. 1ma Utilitas vidi Modi Ad id etiam. 2da.

Ad ea explicata

Cum aut explanatum. At ea explicata: Admonet ridiculum eum esse disputatorem qui facta distinctione vocis multiplicis propositaque certa ipsius scatione, in disputando, ad aliam tamen significationem excurrit. Jam omnino necessum est ut in disputatione. Respondens et interrogans, et nomen scatione, et rebus ipsis conveniant, alias nihil disputando profeceriat. siquidem nunquam verum invenient.

Utile etiam est. 3tia. et 4ta. Valet etiam ut 3a Utilitas. et 4ta simul adfertur. S.E. Cognitio distinctionis vocum multiplicium utilis est ad paralogismos vitandos, qui saepe constituuntur ex vocibus multiplicis significationis. Praeterea utilis est ad paralogismos faciendos, seu ut alios decipiamus eos videlicet, qui nomina multiplicia distinguere nesciunt. Sed nunc non semper. Hoc autem

Circa 4tam Utilitatem admonet Philosophus duo. 1mo: paralogismum

Observa. 1mo. Dialecticum posse fallere tum, quando propositio aliqua in alio sensu est vera, in alio falsa. Ut omnis canis latrat, quae propositio de cane quadrupede est vera, de pisce falsa. 2do.

2do. Paralogismos eiusmodi magis Sophistae competere, quam Dialectico: ob idque Dialecticum iis uti, minus decet, nisi forte summa necessitas eum cogat. Differentiae aut invenire.

Modi 3tij Utilitates. Transit ad assignandas Utilitates Modi tertij nimirum

1ma. inventionis differentiarum. Utilitates duae sunt, prima ponitur hoc loco eiusmodi: confert ad syllogismos conficiendos quibus possimus probare aliquid esse idem vel diversum. Etenim si aliqua sunt ejusmodi inter quae est aliqua differentia, illa non sunt idem; si vero eiusmodi inter quae nulla est differentia, illa erunt idem.

2da Et ad cognoscendum. Utilitas altera. Confert ad cognoscendam naturam cuiusque rei. Natura ri uniuscuiusque rei explicatur definitione quae sine differentia non potest esse.

4ti modi. Utilitates Similitudinis vatem. Tandem descendit ad exponendas Utilitates Modi 3tij. nimirum inventionis similitudinum.

Utilitates et tre

Utilitates A tres. 1ma. Confert inuentio similitudinum ad faciendas inductiones. Nam Inductio omnis ex pluribus similibus particularibus colligit Vnde. Et ad ratiocinationes Et ad syllos.

Utilitas 2da. Confert ad syllogismos ex suppositione. 2da. Etenim syllogismi ex suppositione concludunt aliquid propter similitudinem aliquam. Ut docuit caput 20 et 22 lib. 1. Priorum Anal. quae loca vide, Et ad definitionum assignationes. Ad definitiones vero.

Utilitas 3a. Confert ad inueniendas definitiones. Nam si cognoscamus quid nam res omnino diuersae habeant inter se commune vel simile cognoscemus statim Genus illarum quod de iis in quid praedicatur necessarioque in definitione illarum ponitur. Similiter autem

Atque etiam Adiicit doctrinam de iis quae ad idem genus Analogum pertinent. Etenim ad talium etiam definitiones assignandas iuuat cognitio inuentionis similitudinum. Sic tranquillitas maris et serenitas aeris pertinent ad genus analogum Quietem scilicet similiter. Vnitas in numero et punctum in linea referuntur ad genus Analogum principium scilicet. Ergo etiam in istis inuentio similitudinis confert ad constituendam definitionem. Siquidem confert ad Constituendum genus: Iam omnes species siue fuerint Vniuocae siue analogae in suo genere Utique conueniunt. Instrumenta

Haec igitur Conclusio eorum quae dicta sunt imo etiam propositio dicendorum in sequentibus libris. Ut docet Alexander.

ARISTOTELIS TOPICORUM

Liber 2dus.

Argumentum.

Traditam libro priore generali ratione parandae copiae argumentorum, iam hoc libro, caeterisque sequentibus particularem et propriam tradit.

Et propriam tradit, eam videlicet, quae particulatim, singulis quaestionum generibus confirmandis vel infirmandis deserviunt.

Atque hoc quidem libro, tradentur Loci, ex quibus desumuntur argumenta deservientia attributis seu quaestionibus accidentis absoluti: quae nimirum possunt probare. Attributum aliquod esse accidens sui subiecti, vel non.

CAPUT I.

Argumentum cap. Duo A quae hoc cap. docentur: 1mo. adferuntur praemonitiones 6. necessariae ad Doctrinam Locorum: Deinde Decem Loci exponuntur. Sunt autem 1ma cap. pars.

Praemonitio. Hoc loco est Praemonitio prima, quae continet divisionem quaestionum. Nota quaestiones indefinitas contineri sub particularibus. Sunt autem ad utrumque. Praemonitio 2da et 3tia coniunctim. 2dam ita concipe: Argumenta quibus et universales et particulares quaestiones probantur, triplicia sunt: alia ri-

2da et 3tia. argumenta quotuplicia. valent ad confirmandum, quod fit in argumentationibus affirmantibus; alia vero ad infirmandum, quod fit in argumentationibus negantibus. 3tiam vero hoc modo. Qui Loci et argumenta valent ad confirmandum, vel infirmandum aliquid universale, idem valent ad confirmandum, vel infirmandum particulare: etenim quod argumentum probat omnem hominem esse grammaticum, idem potest probare, aliquem hominem esse Grammaticum: similiter quod argumentum probat Hominem nullum esse lapidem, idem simul probat Hominem aliquem non esse lapidem.

4ta Praemonitio. Primum igitur Praemonitio 4ta, quae in hunc sensum potest concipi: tradendi sunt Loci, universales tantum. Et eo ordine, ut prius tradantur evertentes, quam confirmantes. Ro. primi: quia sub locis universalibus continentur etiam particulares: quandoquidem etiam quaestiones particulares continentur sub universalibus.

Ro. 2di.

Rs 2di: qa quaestiones seu Positiones saepius adferuntur in disputationem affirmantes, ob idque euertendae erunt: non poterunt ante euerti nisi negatione. Sed difficillimae

Praemonitio 5ta Cuius sensus hic. Difficillima est reciprocatio in quaestionibus seu attributis accidentium. Reciprocationem, seu Conuersionem hoc loco intellige diuersam ab ea de qua in priore analisi dictum est, ita ut reciprocatio hoc loco nihil aliud sit, quam cum ex Enuntiatione seu quaestione, cuius initium est attributum, fit alia Enuntiatio. ex iisdem terminis constans, cuius initium est Subiectum. E. G. Si haec Enuntiatio. Animal dr de Equo. Conuertatur sic. Equus est animal. Atque talis Conuersio seu reciprocatio, semper habet locum in iis Enuntiationibus seu quaestionibus in quibus locum attributi tenet Genus, Definitio, et Proprium; In quibus vero Accidens aliquando habet aliquando non. E. G. In hac Enuntiatione habet Nigredo inest Coruo, Ergo Coruus est niger; in hac vero non habet, Candor inest Aethiopi. Ergo Aethiops est candidus: non ni simpliciter Candor inest Aethiopi. sed secundum quid. seu ut Cicero vocat. ex aliqua parte. nimirum Aethiops dr Candidus secundum dentes. 5ta Praemonitio

In quaestiones Praemonitio 6ta. Haec admonet ~~Duo~~ vitia esse vitanda in quaestionibus assignandis: primo falsitatem seu mendacium, deinde inusitatum loquendi modum. prioris vitii exemplum hoc esto. Homo est lapis. Posterioris item hoc: homo est platanus. 6ta. Obserua.

Vnus quidem Pars cap. 2da Hic ponitur Locus primus, quem ita concipe, illud, quod alio modo (hoc est ut Genus, vel Proprium vel Definitio) alicui inest non est accidens. E. G. Animal inest homini ut genus. Idem animal non erit Accidens hominis. Similiter animal rationale inest homini tanquam. II cap. primus locus.

tanquam definitio. Ergo idem animal rationale non est acci-
dens eiusdem hominis. Accidit igitur ut is.

Modi duo erroris. Atque id quidem. Ondit errorem dictum committi duobus modis.
1mus. Unus est quando exprimitur nomen accidentis E.G. Iustitiae acci-
2dus. dit virtus. Alter quando species denominatur a genere. seu
quando de specie παρωνυμως praedicatur genus E.G. Can-
dor est coloratus. Etenim genus debet praedicari de specie
συνωνυμως: Iam attributio paronima est accidentis de
suo subiecto, Unde qui dicit Candorem esse coloratum
quamvis non expresse ponat accidens, tamen ipse vi expri-
mit colorem accidere Candori quod est falsum. Cum ge-
nus non accidat suae speciei.

2dus locus. Aliquis locus est. Locus 2dus. a speciebus subiecti
quaestionis. In huius expositione proponit Artes praeceptum
eiusmodi. Si proponatur quaestio. in qua attributum dicatur
accidere subiecto universali sive affirmative sive negative
inspiciendae sunt species subiecti illius proximae. Deinde
earum specierum species, seclusis individuis; quae vocant infi-
nita propter immensam earum multitudinem E.G. Si proponatur
quaestio. Omnium oppositorum eadem esse disciplinam. sivis
eam destruere. inspice species oppositorum proximas nimirum
Relata, Privantia, Contraria, et Contradicentia: deinde
earum specierum species nimirum duplum et dimidium caecitatem
et aspectum album et nigrum. id quod est, et id quod non
est singulisque istis accommoda attributum oppositae quae-
stionis. hoc est vide num singulae hae species cadant
sub eandem scientiam. Etenim si inveneris omnes hasce
species, vel saltem aliquas non cadere sub eadem sciam
quaeritur

euertetur illico quæstio. Quemadm. reuera species con:
tradicentium, nimirum id quod est et id quod non est non cadit
sub eandem scientiam: qa eius quod est datur scientia.
eius ante quod non est, non datur. Quod dictum est de
quæstione vnti affirmante idem dicendum erit de quæsti:
one vnti negante. Hic ante Locus

Docet hunc locum valere et ad confirmandum et
ad refutandum. Axiomata huius loci tria possunt assignari. Axiomata loci 3.
1mum. Quod nulli speciei alicuius generis seu subiecti inest 1m.
neque ipsi generi aut subiecto inesse dicendum est. Alterum: 2dm.
Quod alicui speciei generis vel subiecti non inest, id falso
toti generi vel subiecto inesse dicitur. Itium: Quod 3tm.
omnibus speciebus inest et ipsi generi inesse dicendum erit.
Duo Axiomata priora valent ad destruendum: Itium
ad confirmandum. Alius locus est

Locus Itius A Definitione partium quæstionis. In hu: 3tius
ius expositione defoes adfertur præceptum huiusm. Proposita aliqua
quæstione adferendæ sunt defoes subiecti vel attributi
vel vtriusque simul, tunc videndum est num definio vnius
insit alteri, hoc est num definitio subiecti insit attribu:
to. vel definitio attributi subiecto: etenim si definitio non
inerit, ipsum etiam definitum non inesse dicendum est.
Exempla vide in textu tria. ~~Inquo~~ Sæpe ni tota definio:
Adiicit præceptum aliud cuius hic est sensus: si ex
defoibus subiecti vel attributi allatis nondum satis constet
attributum subiecto non inesse, necessum est vt definiantur
partes definionum allatarum, quæ definitiones si inerunt
alicui parti:

alicui parti quaestionis confirmabitur quaestio: sin minus
infirmabitur: sicque clarum erit illud attributum non esse acci-
dens subiecti. 5. Quaerunt quaestionem. Voluptatem esse sum-
mum bonum. quaero definitione voluptatis. quae est haec.
Motio lenis. Cum autem haec definitio non satis ostendat
quaestionem esse veram vel falsam, adfero definitionem Mo-
tionis hanc. Actus imperfectus. Jam quoniam hanc definitionem
manifeste vides repugnare attributo quaestionis cum sum-
mum bonum sit actus perfectus statim cognosces, attributum
quaestionis non inesse subiecto. et ob id quaestionem falsam.

4tus. Praeterea exemplum 4tus. Ab instantia vel obiectione, continetur
praecepto eiusmodi: Quaestio in qua dicitur aliquid alicui accidere
convertenda est in propositionem, adversus quam, debes quaere-
re instantiam: Etenim hanc si inveneris evertes quaestionem.

5tus. Praeterea definire tum. Jam vero 5tus. ab Auctoritate vulgi et sapien-
tum. Continetur praecepto istiusmodi: si aliquid dicatur esse
Accidens alicuius, vel praeter plurium. hoc est vulgi, dicen-
di consuetudinem, vel praeter sapientum opinionem, tum illud
non erit Accidens. Iis ni vobis nos in dicendo uti oportet
quibus vulgus utitur: de rerum item natura ita sentiendum est.
Ut sapientes sentiunt. iuxta illud: Dicendum ut multi.
Sentiendum ut sapientes. Exemplum huius loci in textu clarum.
Valet hic locus et confirmando, et refutando.

CAPUT III. 6. Locus. Praeterea si quid multis modis. 6tus ab Homonimia.
seu multiplicitate dictionum. In eius expositione 4. praestat
Aristoteles 1mo: exponit praeceptum de Homonimia latente.
2do. Ostendit usum huius loci: Itio docet aliter hoc
loco uti nos debere confirmando et aliter refutando: 4to.
Exponit praeceptum de Homonimia manifesta. primum me-
brum est hoc loco. adfert ergo praeceptum de latente Homonimia
eiusmodi

eiusmodi. Si aliquod vocabulum in quaestione fuerit Homonimum latens. Videndae sunt significationes eius. Ostendendumque quod aliqua ex his significationibus, non ita esse ostendat, ut in quaestione dicitur esse. hoc vi facto evertetur quaestio. E. G. Si proponatur quaestio. Utrum Nullus homo dormiens sentiat? distingue id sentire. in suas significationes nimirum in id, quod dicitur sentire actu, et id, quod dicitur sentire potestate. Deinde onde hominem dormientem non sentire esse falsum: id postquam ostenderis ruet quaestio illa quae dicit nullum hominem dormientem sentire. Hic autem modus

Praeceptum de Homonimia.

Idem membrum in quo exponitur usus Loci. Verum infirmanti sed hoc interest Membrum primum S. E. In refutanda quaestione Homonima universali satis est ondere unam significationem non ita se habere, ut in quaestione dicitur. At in confirmanda necessum est omnes sectiones percurrere. Si vero multis modis dici

At si non lateat Membrum quintum continetur praecepto eiusmodi. Debet adhiberi distinctio vocis Homonimae omnesque sectiones vel probandae sunt vel refutandae. quod si argumenta non suppetant omnibus membris tum sufficit probare de uno membro vel aliquibus tantum. indicareque simul eadem membra, aliud significare quam sectat ipsa quaestio. E. G. Sit quaestio. Utrum Mercatura hominem deceat: distingue decens in Honestum utile et Iucundum. Si omnes hae sectiones conveniunt Mercaturae probabitur quaestio; sin autem nulla vel aliquae quidem conveniunt aliquae non refutabit.

Praeterea Locus 2mus ab Amphibologia seu multiplicitate orationis proxime praecedenti non omnino dissimilis. Tractatio eius in 4 membra secari potest. 1mum membrum complectitur praeceptum eiusmodi: Si quaestio proponatur

Rursus considerandi sunt 2mus

in qua sit ambigua

in qua sit ambigua oro. tum considerandae sunt ipsae
scationes. ondendumque quod non in oibus vel in aliquibus
saltem, non ita sit, quemadm. in quaestione dr. E.G. si
proponatur quaestio utrum scientia sit plurium? quae quae
multiplex est. considerabis eius scationes praecipue tres: pri-
mam quidem quatenus scientia dr plurium, ita. ut unum
eorum sit tanquam finis; alia autem tanquam quae sunt
ad finem seu media, quomodo medicina dr esse plurium
hoc est valetudinis tanquam finis. item rationis victus
tanquam medium. Altera vero, quatenus scientia ita est
plurium. ut quemadm. unum in aliqua scientia consideratum
est finis. ita et alterum: quomodo eadem medicina est et
valetudinis et aegritudinis, utriusque aut tanquam finis.
Tertiam denique, quatenus scientia ita est plurium ut unum
eorum, in aliqua scientia consideretur per se; alter, aut
per accidens, quo pacto Geometria per se considerat hanc
propositionem, Triangulus ht tres angulos pares duobus
rectis; per accidens aut hanc. Isopleurus ht tres angu-
los pares duobus rectis. per accidens inquam, quatenus isopleu-
ro accidit triangulum esse. Quoniam itaque haec quae-
stio est multiplex. postquam ondeneris vel omnes, vel
aliquas saltem eius scationes. non idem dicere quod
quaestio dicit, eam destrues. quemadm. contra si oes
scationes idem dicant, quod et quaestio, confirmabis.
Dividere autem. Membrum idem in eo admonet
Philosophus. ut eas tm scationes oris ambiguae adferamus
Observa. quae nos iuvent, ad infirmandam causam adversarii:
cum interim.

cum interim illæ sint omittendæ, quæ nob. obsint E. G.
Si probanda sit quæstio. Contrariorum unam esse scientiam. acci:
que has tm̄ sctiones. Sani et ægri est una scientia.
Justi et iniusti est una scientia. Magni et parui est una
scientia. aliisque istis similes quæ inuabunt nos ad probandum
Contrariorum unam esse sciam. illæ aut prorsus omittendæ.
Cogniti et Incogniti est eadem scientia. Similiter possibi:
lis et impossibilis est eadem scia aliæque his similes. propte:
rea quia tm̄ abest ut nostram causam iuuent, ut potius
nos a proposito fine abducant. Et in hic quoque
Sed hoc Membrum primum. In eo admonet Artes. præceptum
In 2do mēbro traditum habere locum, in Amphibologia
latente. Atque hoc illius Mēbrum 4tum.
In quo docetur Locum hunc 2mum conferre ad oēs
quæstiones cōfirmandas et refutandas illas. in quibus hoc
dr̄ ēē illius vel non esse E. G. Utrum Phisica sit rerum
Xtalium? Utrum Medicina sit sani et ægri? ad eundem
locum monet referendas ēē etiam quæstiones Relatiuas ut
pcte in quibus etiam quæritur, an hoc sit illius. Cap. VIII.
Præterea utilis est commutatio Locus 8us a Transmutatione 8us
nominis obscuri in magis dilucidum, continetur præcepto
Siusmodi. Si proponatur aliqua quæstio in qua nomen aliquod
est obscurum tum transmutetur in magis dilucidum, quod
si ostenderis non esse Accidens subiecti simul ostendens
illud obscurum etiam non esse Accidens. Vel contra si nomen
dilucidum fuerit accidens subiecti etiam obscurum erit.
E. G. Si quæratur an Sapiens habeat accuratam opinionem?

Obscurum nomen

Obscurum nomen est accuratam, ideo illud muta in apertam
et sic facilius pro quaestione vel contra quaestionem disputabis.

9mus. Ut autem contraria sumuntur loco 9mus a Genere subiecti quaestionis. Hunc Philosophus coarctat ad eas quaestiones, in quibus quaeritur, num aliqua duo contraria insint eidem subiecto.

Propterea et nobis tale praeceptum erit concipiendum, quod ad tale quaestionum genus accommodatum sit. Esto itaque praeceptum huiusmodi: proposita aliqua quaestione, in qua quaerimus, num aliqua duo contraria insint subiecto alicui, considerandum est genus illius subiecti: tum si duo illa contraria deprehendentur inesse generi, eadem et ipsi subiecto, tanquam speciei illius generis, inesse dicendum erit. quod si eadem contraria generi non insunt, neque subiecto inerunt.

E. G. Proposita hac quaestione utrum in sensu versetur rectitudo et error? quaere genus sensus, nimirum Judicium, cum sensus de suo obiecto iudicare dicatur. Iam, quandoquidem Judicium quod est genus sensus, versatur in rectitudine et errore, ipsa etiam sensus, qui est species Judicij, versabitur in rectitudine atque errore. Et sic confirmata est quaestio.

10mus. Rursum aut Locus 10mus a Specie subiecti quaestionis, quem etiam Aristoteles coarctat ad quaestiones easdem, de quibus loco nono egimus, continetur praecepto eiusmodi: Considerandae sunt species subiecti propositae quaestionis, num scilicet contraria in quaestione proposita eis insint: etenim sive in omnibus speciebus vel alicui tantum illa contraria inerunt etiam ipsi subiecto quaestionis, quod est genus illarum specierum, inerunt; contra, si illa

Contraria

Contraria nulli speciei insint. neq; subiecto inesse poterunt
S. G. Si proponatur quaestio, utrum affectio, sit bona et mala.
considera species affectionis, vel omnes, vel aliquam tantum
puta scientiam, cui quidem bonum et malum inest. bonum quidem
ratione physicae. malum autem ratione necromantiae. certe bonum
et malum inerunt quoque affectioni, per illam regulam. quod
inest speciei, inest et generi. Ac prior

Comparat ad invicem locum quidem cum 10mo. quatenus
locus nonus, non semper valet ad confirmandum; decimus autem
semper. Rs. Quia locus nonus ministrat tales argumentationes
quae ducuntur a genere ad speciem: iam non est necesse
ut ea quae genus insunt. etiam speciei insint; (etenim animali
inest quadrupes, et volucre, cum homini neutrum insit) locus
vero 10mus ministrat argtoes, quae ducuntur a specie ad genus
iam quod est in specie. illud ipsum necessario est in genere. Atqui adhibe-
antur

In refellendo Comparat adhuc eosdem locos. S. S.
Prior semper valet ad refutandum; posterior non item. Rs.
quia quod non inest generi, neque speciei inesse poterit; quod
autem speciei non inest, male ponitur, etiam generi non
inesse. cum multo plura inveniantur in genere quam in
specie. Ex his locis 20bus natae sunt illae voces dialecti-
corum: a Genere ad speciem infirmae ducuntur argtatio-
nes. affirmativae; firmissimae negativae. Item: a specie
ad genus infirmae fiunt argtationes negativae; firmissimae
affirmativae.

Cap. 11.

APVT II

Exponuntur hoc capite Loci nouem. Cum autem

Quia vero 11.mus. Locus est XI. ductus a speciebus attributi, in huius expo-
sitione tria sunt. Primo ponuntur fundamenta quaedam necessa-
1.m membrum. ria, ad confirmationem praecepti quo continebitur locus praesens.

Fundamenta ita habet: Necesse est, ut de quibus genus dicitur
de his etiam aliqua species eiusdem generis dicatur: praete-
rea si aliqua habent genus, eadem et aliquam speciem necessa-
rio habent: ad extremum de quibus praedicatur genus deno-
minatiue, de iisdem et aliqua species eiusdem generis praedicabi-
tur denominatiue. Exemplum primi. Cum de Petro prae-
dicatur animal, etiam aliqua animalis species praedicatur
nimirum homo. Exemplum 2di. Cum Petro dicitur habere scien-
tiam. Ergo habebit et aliquam scientiae speciem puta gra-
maticam vel physicam etc. Exemplum 3tii. Cum homo dicitur coloratus,
etiam albus dicetur vel niger etc.

Si quidem proponatur Membrum 2dum. in quo proponitur
2dum. praeceptum istius. Si proponatur quaestio in qua attribu-
tum est genus quocunque modo superius tradito dictum, consi-
deranda est species illius videndumque, num aliqua species
insit subiecto quaestionis. Si deprehenderis aliquam speciem
inesse subiecto quaestionis, confirmabis quaestionem; si
nullam, euertes. Sicque locus iste, et confirmando et euer-
tendo valet. E. G. Confirmabis hanc quaestionem,
utrum homo habeat scientiam, si videris hominem habere
grammaticam, quae est species scientiae.

3tium. Cui autem Membrum 3tium. In quo proponitur
doctrina eiusmodi

Si non est.

Si non ē facile cōfirmare vel evertere quæstionē ex inspectione speciei attributi: tum definiendæ sit species aut verē ad probabiliter saltem: sicq; si definitionem alicuius speciei ostenderis inesse subiecto quæstionis confirmabis quæstionem; sin aut nullius evertes. Considerare autem

Spectandū Locus XII. ab Antecedentibus et Consequentibus serviens syllogismis tm̄ Hypoteticis in quibus argtationes fiunt, a Positione Antecedentis ad positionē Consequentis: item a destructione Consequentis ad destructionē Antecedentis. Artes in Expositionibus loci tale præceptū ponit: considerāda sunt Antecedentia et Consequentia quæstionis propositæ. Etenim si Antecedens ponatur, ponetur necessario ipsū Consequens. Item si destruatur Consequens necessario etiā destruetur Antecedēs. Unde prior argtatio valet cōfirmando posterior vero refutando. Exemplū prioris.

Si hō est etiam disciplinæ capax. Atq; hōo est. Ergo etiā disciplinæ capax. Exemplū posterioris.

Si homo est etiā disciplinæ capax. Atq; non est disciplinæ capax. Ergo neq; homo est. Præterea ad tempus

Considerandū ē Locus 13. ductus a Tempore Continetur Axiomate istiusmodi: quod aliquando non inest id simpliciter vel necessario inesse non est dicendum, E. C. si proponatur quæstio. Utrum id quod alitur simpliciter augescat et necessario? Evertes illam si ostenderis hominem, seu animal, ali in senectute cum tamen minimè augescat. Est præterea Sophisticus

Cap. V.

Jam Locus Captiosus Locus 14. a Translatione disputationis

disputationis. Quoties nimirum transfertur disputatio, ex
quaestione in quaestionem. Continetur praecepto eiusmodi
Interdum necessum est ut disputatio, seu probatio, tran-
ferratur, hoc est ut omissa quaestione proposita ad aliud
quidpiam se convertat Interrogans. Unde sequitur maior ar-
gumentorum copia ipsi suppetere possit. Sophisticus.

Captiosus. Eorum hunc vocat Captiosum et fallax.
Non quod revera totus talis sit; sed quod species tantum eius qua-
dam, non sine fallacia expediri possit. quae autem illa sit
mox dicetur. quod interdum Dividit Translationem
Huius Translationis Species tres. Disputationis in tres species. Eo fine ut ostendat quando et quibus
1ma Translationibus Dialecticum uti oporteat. 1ma Species Tran-
eaq. lationum, est, quam dicimus omnino necessariam propterea,
quia Interrogans omnino ea uti cogitur. Fit tum, quando
Respondens negat aliquid Interroganti, quod omnino adhibendum
est ab eodem Interrogante in refutanda quaestione.
2plex Id rursum docet fieri 2plr. 1mo quando Interro-
gans vult sibi aliquid concedi, unde syllogismum extructum
est; quod tamen Respondens negat: ob idque idipsum syllogismo
aliquo ab Interrogante probandum est. 2do
Quando post syllogismum iam factum, quo destruc-
ta est quaestio. Respondens negat aliquam propositionem.
ad quam fit Translatio disputationis. Cum omnino pro-
banda sit ab Interrogante, et tum fit Abductio de
qua egimus lib. 2. Prior Anal. cap. 20. Ita Ale-
xander. Necessarium autem apparet.

Videtur autem necessarium ista species

Ida species Translationis quae videtur esse necessaria cum talis non sit. Fit tum quando respondens negat id, quod videtur ad evertendam quaestionem valere. Huius item duo modi. Aut ri sit Translatio ante factum adhuc syllogismum, aut post. Reliquum est cum id. Ida species.

Species tertia Translationis quae neque est omnino necessaria neque videtur esse necessaria, fit tum, quando interrogans ad ea probanda se confert quae nihil valent ad quaestionem propositam; vel etiam quando respondens ea negat, et probari vult, quae nihil conferunt ad disputationem. Tale genus Translationis omnino vitandum esse monet Aristoteles. Ex hac specie ultima, tum, locus hic dicitur fallax et captiosus. 3tia

Jam vero praeterea quicunque

Locus 15.mus a Translatione disputationis ad consequentia quaestionis quoties nimirum volumus ostendere consequens attributi quaestionis non convenire subiecto eiusdem. Continetur praecepto eiusmodi: Transferenda est disputatio interdum ad consequentia quaestionis seu sibi evertere quaestionem propositam. Ostende consequens attributi eiusdem quaestionis, non accidere subiecto. Sed cavere oportet 15.mus

Sed videndum Admonet Translationem disputationis ad consequentia, tum saltem nos debere uti, quando disputatio facilior futura est, quod si difficilior, omnino ea uti non debemus. Cap. VI.

Quibus aut rebus Locus 16. a disputatione contrariorum immediatorum. Continetur axiomate eiusmodi. Si unum contrariorum immediatorum, subiecto inest alterum non inerit. 16.mus

alterum non inerit. Item si unum non inest alterum necessario inerit. Sic Locus hic et confirmando et refutando valet.

Insuper oportet. 17mus. Atque etiam Locus 17. Ab Etymologia seu Notatione. Continetur Axiomate eiusm: Si notatio attributi quaestionis propositae convenit subiecto, etiam ipsum attributum conveniet. Sin autem notatio non convenit, neque attributum ipsum conveniet.

Quoniam autem rerum aliae. Jam cum rerum. Locus 18.

18us. A divisione rerum petitus. In eius expositione tria adferuntur; primo quadrimembris divisio rerum: deinde Locus, tandem praeceptum. Primum ita habet. Res aliae ~~sunt~~ necessario seu sunt. Ut Aethiops est niger. aliae plerumque ut tempore Caniculari aestus. aliae raro ut Mater odit liberos. aliae aequaliter, seu temere, ut homo ambulat.

Idem ita Concipe: Si proponatur quaestio in qua dicatur aliquid alicui accidere necessario, vel semper, si ostenderis id ipsum vel plerumque, vel raro, vel aequaliter eidem accidere, evertes quaestionem: quod idem fiet, si proposita quaestione, in qua aliquid dicatur accidere plerumque, tu autem ostendas illud ipsum vel semper vel raro, vel aequaliter accidere. Idem de reliquis dicendum est.

Observa. Fieri autem potest, seu fit praeceptum. Serviens quaestionibus in quibus dicitur absolute aliquid alicui accidere, hoc est sine adiectione particularum, necessario plerumque raro, et temere. Docet itaque hoc loco Philosophus in talibus quaestionibus evertendis, praesupponendum esse attributum, necessario dici accidere subiecto: ob idque ostendendum est. idem attributum vel plerumque, vel raro, vel etiam temere accidere eidem subiecto: et sic eversa erit quaestio. Exemplum habes.

Exemplum habes in textu clarum. Illud etiam. Praeterea.
Locus 19. a πολυονυμιᾶ habet praeceptum eiusmodi. 19mus
Proposita quaestione in qua dicatur unum alteri accidere, considera num attributum idem sit re cum subiecto, quamvis nomine differant: Etenim si utrumque est idem re, evertes ilico quaestionem, quandoquidem nihil sibi ipsi accidere potest.

CAPUT III.

Complectitur hoc caput locos decem. Quod autem. capitis Tertij argtum
Locus 20mus. A coniunctione seu combinatione contrariorum sumptus in eius expositione, tria docentur: 1mo proponitur praeceptum seu locus ipse: deinde adferuntur 6 coniunctiones contrariarum propositionum, 3tio ostenditur quae nam coniunctiones propositionum veram contrarietatem habeant et quae non. Praeceptum ponitur hoc loco istiusmodi.

Ex variis coniunctionibus contrariarum propositionum iis tantum debemus uti in confirmando vel refutando, quae commodiores videntur. Sunt ni 6 coniunctiones propositionum. ex quibus 4. tantum sunt veram contrarietatem obidque ex iis solis argta confirmantia vel refutantia ducuntur. Praeceptum loci 20mi

At 6 modis Adfert deinde 6. coniunctiones Sex igitur modis
propositionum contrariarum. 4 ni termini sunt propositionum contrariarum, quorum duo contrarij, hoc est Amici et Inimici ponuntur loco subiecti; duo alij itidem contrarij hoc est benefacere, malefacere, ponuntur loco attributi. Ex coniunctione horum terminorum fiunt 4. propositiones, quandoquidem duo attributa cum duobus subiectis 4. modis coniungi possint.
Sunt autem propositiones haec: prima Amicis benefaciendum

Altera

fletera amicis malefacere ꝺ ꝺ ꝺ inimicis bene facere
ꝺ ꝺ ꝺ. inimicis malefacere. Iste ꝓpositiones
sunt coniungi 6. modis ex q̃bꝫ 4 tñ posteriores sunt
Verum et legitimæ Contrarietatem; duæ priores minime

3ꝝ modus. 3ꝝ modꝫ est. Si coniungatur ꝓpoſ ma et ꝺ ꝺ ꝺ in
Litiosq. q̃bꝫ nulla Contrarietas est: q̃m scom se tales, vbiꝫ q̃
in rebꝫ expetendis, cuiꝰq; q̃ bonis, cum prudentia fit
Et amicis bene facere ita, inimicis malefacere. Principalis
est. Expetendum non est Contrariũ expetẽdo sed fugi-
endo. Alter modꝫ est. Si coniugatur ꝓpoſ hones
2ꝺa et tertia. in q̃bꝫ ehũ nulla 2ꝺa Contrarietas cum
vbiꝫ sit in rebꝫ fugiendis cuiuſq; q̃ bonis: Et ni-
2ꝝ ehũ Litiosus. hilosum est amicis malefacere, ita et inimicis bene facere
Jam fugiendum non est fugiendo Contrarium, nisi pos-
te Verum sit in exemplo alter autẽ in defectu.
3ꝺꝫ modꝫ est. Si coniungantur ꝓpoſ ma et 2ꝺa
4ꝺꝫ. si coniungantur 3ꝺa et 4ta. 5ꝺꝫ. si coniungãtur
religiũ hũt 4ꝺꝫ Verũ Contrarii etatem. ꝓpoſ ma et 3ꝺa. 6ꝺꝫ. si coniungantur 2ꝺa et 4ta.
Omnes he 4. posteriores Coniũctiones hũt Verã
Contrariꝫ etatem ꝓpterea ꝙ ad Contrarios mores vbiꝫ
semꝑ q̃ 1ma Verum est in rebꝫ expetendis. altera in
fugiendis Vtrumuis igr. Humana igr. reꝓbatum.
Membꝝ Jlium. In quo respicitur Locꝰ ipse, quem
vbiꝫ ita Conuenire Notes: Ex hiſce Coniũctionibꝫ 3ꝺꝫ
ꝓpoſitionũ Aliquã earꝫ Vellis confirmare Vel eas
tres, semꝑ accipias tale Contrarium, quod cũ Vbiꝫ
ad id ꝺ ꝺ ꝺ. E. G. Si sit quæſtio. An amicis
sit bene faciẽꝺ.

sit benefaciendum? Confirmabis hanc quaestionem si sumas
Contrarium, nimirum inimicis benefaciendum, vel amicis
malefaciendum. Etenim quoniam utrumque istud est falsum
confirmabitur quaestio: neque ni convenit eodem modo esse
affectum erga amicos ut inimicos. Axiomata ex hoc
loco praecipua desumuntur tria. Videlicet. Contraria
quae Contraria sunt attributa. Item subiecto eidem attributa
Contraria non conveniunt. Ad extremum, idem attributum
Contrarijs subiectis non convenit. Praeterea si quid vel.

Axiomata Loci tria.

Jam si quid Locus XXI. A positione Contrarij
Continetur praecepto eiusmodi: Proposita quaestione Accidentis
videndum est Contrarium Attributi Quaestionis: tum si illud
Contrarium inest subiecto eiusdem quaestionis, ipsum attributum non
inerit, cum duo Contraria in eodem subiecto simul esse non possint.
Aut an tale. Locus XXII. a Consecutione Contrariorum
seu ab Absurdo. Continetur praecepto eiusmodi: Proposita quae-
stione videndum est, num attributo illius quaestionis posito
sequatur duo Contraria inesse eidem subiecto: id ni si ostendatur
evertetur quaestio E. G. si proponatur quaestio utrum Ideae
sint in nobis? Evertes hanc quaestionem si ostendas, ex affir-
matione huius quaestionis id sequi ut dicamus Ideas et
immobiles esse et mobiles simul. Item et Intelligibiles
et sensibiles, quod certe dicendum non est. Id autem ita
esse patet: Ideae ni secundum Platonem sunt immobiles atque
intelligibiles; eaedem erunt mobiles, si in nobis sint.
Etenim motis nobis, necessum est omnia moveri, quae sunt in nobis.
Praeterea erunt sensibiles cum Ideae sint formae, quae
cadunt sub sensum. saltem per accidens, hoc est ratione
Corporis.

21mus.

22dus.

23tus. Rursus. Si positum est. Locus XXIII. a Subiecto Contrarij habet praeceptum eiusm: Proposita quaestione accidentis videndum est, num Contrarium Attributi possit inesse Subiecto: Si ni possit. confirmabitur quaestio. Si non possit. refutabitur. E. G. Si proponatur quaestio. Utrum facultas concupiscibilis habeat ignorantiam? Videoppositum Ignorantiae [illegible] scientiam, tandem Considera [illegible] scientiae conveniat facultati concupiscibili: quoniam aut eadem scientia nequaquam conveniat neque convenire possit facultati concupiscibili (cum non nisi in rationali facultate reperiatur) perfecto Ignoratio nequaquam etiam convenire poterit eidem facultati concupiscibili. Qui igitur refellit. Vel.

Atque ex hoc loco Docet Usum huius loci. E. G. In Confirmando Locus hic simpliciter valet, ita ut a Destructione Unius Contrarij optima sit Consecutio ad destructionem alterius; in confirmando autem ita valet, ut per eum probemus, posse inesse Contrarium alterum, si unum insit. E. G. hic homo est sanus. Ergo potest esse aeger.

Observa hanc argumentandi rationem in Contrarijs transeuntibus, non autem, in ijs quae innata sunt. sic non possumus ita argumentari, Coruus non est albus. Ergo neque Niger. siquidem nigredo est innata Coruo.

Cap. VIII. 24tus. Quoniam aut Locus 24. A Consecutione Contradicentium inverso ordine Praeceptum eius est tale: proposita quaestione Accidentis. Videndum est, num possimus uti Consecutione contradictionis ordine inverso: Si ni possumus confirmabitur quaestio. Est aut Consecutio Contradictionis inverso ordine.

ordine. quando Contradictorium attributi quaestionis sumimus loco subiecti: Contradictorium item subiecti eiusdem quaestionis loco attributi: sicque optime fiunt Consecutiones. Id Artes Inductione clarum esse dicit. Optima ri est Consecutio. Homo est animal. Ergo quod non est animal non est homo. Axiomata Loci duo.

Idem de caeteris dicendum. Continetur Locus hic duobus Axiomatis. primum est hoc. quando quaestio habet veram affirmationem, eadem habet veram negationem inverso ordine: id clarum est in exemplo proxime adducto. 1m

Quando quaestio habet negationem veram. eadem habet affirmationem veram inverso ordine. E. C. Non iucundum non est honestum. Ergo honestum est iucundum: item. quod non est animal non est homo. Ergo homo est animal. 2dm. Sed converso ordine.

At non hoem. Admonet Consecutionem Contradictionis recto ordine non habere locum in his Consecutionibus Etenim una propositione existente vera erit altera falsa: E.C. Cum haec sit vera. homo est animal. erit altera falsa. quod non est homo non est animal.

In contrariis aut. Locus 25. A Consecutione Contrariorum sive recto ordine sive inverso. Praeceptum habet eiusm. proposita quaestione videndum est num in ea confirmanda vel destruenda possimus uti Consecutione Contrarij sive recto ordine sive inverso. Contraria hoc loco intellige et subiecto et attributo quaestionis propositae. E. G. Si proponatur quaestio, utrum voluptas sit vitanda tum contra eam possumus disputare quia dolor non est optandus, et hic est rectus ordo. quia unius propositionis subiectum est Contrarium subiecto alterius attributum item unius propositionis e Contrarium alterius attributi 25tus

nec quod est

nec quod est optandum est dolor. qui est ordo inversus.
totam autem hanc doctrinam Aristoteles ad haec duo Axi-
Axiomata loci omata revocat. primum est. Si unum contrarium nec
9m. directo nec inverso ordine, est consequens alterius tum
neque termini quaestionis propositae erunt tales. Id
2dm. patet in exemplo adducto. Alterum si unum contrari-
um est consequens alterius etiam attributum quaestionis
est consequens subiecti E. G. Si vis probare virtutem
esse laudandam argumentabere hic vitium est vituperan-
dum ergo virtus est laudanda.

26tus. Sicut autem in contrariis Locus XXVI.
A consecutione privantium, continetur Axiomate eiusmodi.
Si ab habitu recte fit consecutio ad habitum, etiam a pri-
vatione ad privationem recta erit consecutio E. G. Si aspectum sequitur sensus
etiam caecitatem sequitur insensibilitas.

27mus. Sic in Relatis. Ubi autem habitu sive Locus XXVII. A consecuti-
one Relatorum. Sedem quem argumenta sive consecutiones fiunt
ordine recto, quemadm. et loci 26ti. per id Axioma. Si
unum Relativum inest correlativo, etiam alterum correlativum inest
suo correlativo E. G. Si praeceptoris est docere, certe discipuli
est discere. Hic autem occurritur sive Obiectio propo-
Obiectio Opponit obiectionem quae ita concipienda est: recte dici
et sensibile est scibile, et tamen non sequitur sensum esse scien-
Responsio. tiam. Axioma ergo falsum. Respondet Aristoteles non
recte dici sensibile esse scibile, cum sensibilia sint singu-
laria, quorum non est scientia. ob id quod scibilia nequeunt dici.
Unde rectior futura est consecutio eiusmodi: Sensibile non
est scibile. Ergo neque sensus est scientia.

CAPUT IX. Item consideranda sunt. Locus XXVIII

Ex Coniugatis seu Casibus. Continetur Axiomate eiusmodi: 28.us
Si Coniugatum Attributi propositae quaestionis recte dicitur de Coniugato, Subiecti eiusdem quaestionis. confirmabitur quaestio, sin secus, minime.
Considerare autem Admonet non tantum ipsa Observa
Coniugata terminorum quaestionis esse videnda, sed etiam Contrariorum Coniugatorum. Sic ni maior erit Argumentorum copia.
Exempla vide in textu Praeterea ducenda sunt
Locus XXIX. Ab ortu et interitu. itemque ab Efficientibus et Corrumpentibus. Hunc Artes expedit Axiomatis 4. 29.
claris in textu. Nota hunc locum cum universis suis Axiomatis servire illis quaestionibus per quas quaeritur. Utrum aliquid sit bonum vel malum.

CAPUT IV. cap. X.

Explicantur Loci XI. Rursum sive Item a similibus. Locus XXX. 30.us
Ex simili. habet Axioma eiusmodi. quod valet in uno simili et in altero valet. Item quod non valet in uno simili idipsum etiam in altero non valebit. Exempla in textu clara.
Considerare etiam. Locus XXXI. Ex Comparatione unius, 31.us
et plurium. Continetur Axiomate hoc. Si aliquod Accidens attribuatur alicui, et unum dicatur de uno etiam plura dicentur de pluribus. E. G. Si beneficium praestare uni amico, uni etiam bonum est. certe pluribus amicis beneficium praestare, pluribus etiam amicis est bonum. Sin autem plura non dicentur de pluribus tunc neque unum de uno dici poterit. E. G. Scire non est Cogitare, quia scire multa simul licet. Cogitare autem multa simul non licet.
Praeterea sumenda sunt sive unius. Locus XXXII. Etiam 32.us
ex Comparatione. Quemadm. et 33. et 34. 35. Hic autem Locus sumitur ex Comparatione Maiorum et Minorum.
Continetur Axiomate eiusmodi. Quando aliquod Accidens Axioma.
dicitur de subiecto. Utrumque autem. Hoc est et subiectum et Attributum accipit.

accipit intentionem et remissionem. certe si intentio Attributi vel Accidentis. insit intensioni subiecti. confirmabitur quaestio; sin minus destruetur. Exemplum habes in textu.

33tio. Alius locus. Locus XXXIII. Continetur Axiomate eiusmodi. quando Accidens non inest ei subiecto, cui magis inesse videtur. idipsum non inerit ei subiecto, cui minus inesse videtur, E.G. si rex non potest civitatem capere, tanto minus civis; Item si in sanitate non est constitutum summum bonum tanto minus in amicitia.

34tus Item cum duo Locus XXXIV. Habet Axiomata tale. Quando duo Accidentia videntur dici de uno subiecto, tum si id quod magis videtur inesse subiecto, non inest. neque id inesse poterit. quod minus inesse videtur; sin autem illud inest. quod minus inesse videtur. etiam illud inerit, quod magis inesse videtur. E.G. Voluptas ~~magis~~ videtur esse expetenda minus summa bona: atque cum eadem non sit expetenda. profecto tantominus erit summe bona.

35tus. Praeterea cum duo Locus XXXV. Continetur Axiomate eiusmodi. Quando duo Accidentia dicuntur de duobus subiectis, tum si illud quod magis videtur inesse alteri non inest. neque reliquum. quod minus videtur inesse inerit reliquo; sin autem illud, quod minus videtur inesse alteri, inest etiam reliquum, quod fest magis videtur inesse inerit reliquo. E.G. quoniam magis videtur egestas reddere hominem miserum, quam divitiae beatum, profecto, neminem divitiae beabunt cum egestas neminem faciat miserum.

Praeterea ducendum est. Locus XXXVI. A Paribus seu a Comparatione similium, quemadm. et 37 et 38us. Continetur

36tus. Axiomate eiusmodi: quando aliquod Accidens dicitur duobus subiectis similiter inesse tum si uni subiecto non inest neque alteri inerit; sin autem uni inest. etiam alteri inerit. E.G. quoniam

grammatica

Grammaticae non sunt multae etiam Dialecticae non erunt multae
Contra, si regi est parendum, etiam parenti est parendum

Cumque duo Eidem. Locus XXXVII. Habet Axioma 37mus
tale. Quando duo Accidentia videntur inesse alicui similiter
si unum eorum confirmetur inesse. et alterum simul confirmabitur
inesse; contra si unum probetur non inesse. neque alterum inerit.
E.G. Si voluptati inest bonum, eidem inerit expetendum; sin
autem non inest bonum. profecto neque expetendum inerit.

Eodem modo. Locus XXXVIII. Habet Axioma 38us.
Eiusmodi. quando duo Accidentia videntur inesse similiter
duobus subiectis si unum eorum inest uni subiecto et alterum
inerit alteri. sin autem unum non inest neque alterum inerit. E.G.
Si iustus aut Prudens. alijs prodest. profecto iniustus aut
imprudens nocebit. Cap. XI.

Praeterea sumpto. Locus XXXIX. Ex adiectione. 39us.
Continetur Axiomatis duobus. primum ita habet Omne illud quod
alicui adiectum facit ipsum tale. quale antea non fuit, certe
est tale. E.G. Si iustitia adiecta alicui homini qui antea iustus
non fuit, facit eum bonum. cum etiam antea bonus non esset.
profecto ipsa Iustitia est bonum; item si gypsum adiectum
alicui, quod non fuit album, facit illud album, profecto gypsum
est album. Alexander Aphrodisiensis excipit ab
hoc Axiomate illa, quae fiunt lege aliqua vel placito. sic
ni uncia, adiecta II. Unciis efficit libram non tamen uncia
est libra. quia uncia et libra placito et lege fiunt. Excipi-
untur etiam ab hoc Axiomate Quantitates: sic ni angulus
acutus, adiectus angulo recto, facit eum obtusum, cum tamen
angulus acutus non sit obtusus.

Axiomata eius duo. 1m

Observationes duae

Praeterea Axioma II. quod tali rei adiectum 2dm
facit eam magis talem. illud ipsum etiam est tale. E.G. Si virtus
est amabilis honor autem ei adiectus facit eandem amabiliorem
profecto.

profecto ipse honor erit [illegible]: ab hoc Axiomate, excipit Artes ea, quae non intenduntur neque remittuntur. praeterea docet locum hunc valere tantum confirmando. refutando non item: falso ri diceretur. mel additum felli, non facit illud dulce: Ergo mel non est dulce.

40mus. Rursus si quid magis. Locus XXXX. Definito seu determinato ad simplex. Determinatum hic voco illud nomen cui adjicitur aliquod adverbium, puta magis minus alacriter sponte semper etc. Vel etiam illud quod restringitur et limitatur, sive secundum tempus, ut Petrus noctu dormit: sive secundum partem, ut Petrus est. Calidus secundum Manum: sive secundum locum. Ut Socrates est damnatus Athenis. Axioma.

Axioma. aut huius loci talis potest concipi quando aliquod Accidens inest subiecto secundum magis vel minus. idemque secundum tempus partem et locum, id ipsum Accidens inerit eidem subiecto etiam simpliciter. E.G. Cum virtus est magis optabilis caeteris bonis. perfecto virtus simpliciter est optabilis: similiter quia Socrates est damnatus Athenis. perfecto idem Socrates est simpliciter damnatus. Obiectio est quia quadantenus.

Obiectio. Docet hunc locum non ubique esse verum. cum saepius ex eo nascantur sophismata, quae vnr adicto secundum quid ad dictum simpliciter. Id ondit exemplis 6. inter tu claris. Id autem.

Explicat genera quae nam dicantur esse simpliciter atque absolute.

ARISTOTELIS TOPICORUM LIBER

Tertius.

Affert Artes

Affert Aristoteles hoc libro locos deseruientes quæstionibus Accidentis comparati, in quibus scilicet quæritur, utrum aliquod Accidens magis vel minus conueniat vni subiecto quàm alteri. E.G. Utrum sit melius honestè ne mori. an turpiter viuere? item Utrum sit melius virtutis ne an autem diuitiarum studiosum esse? Argum libri.

CAPVT. I.

Duo hic aguntur: primum proponuntur dicenda, simulque ratio instituti Aristotelici, adfertur: deinde Loci 54. explicantur ex quibus possumus petere argumenta, ad confirmandas vel euertendas quæstiones Accidentis comparati Argum cap.

Primum igitur. Locus 1mus. A diuturnitate. 1mus locus

Continetur Axiomate eiusmodi. Res diuturnior seu durabilior melior est breuiori. Sic virtus melior est diuitijs. Axioma.

Et quod potius eligat. Locus II. ab Autoritate seu qualitate eorum qui eligunt vel optant aliquid. Habet Axiomatale. 2dus.

Illud est melius. quod prudentes et boni, item quod leges, et periti, ijque aut plerique aut omnes anteponunt. Sic melius est virtutis esse studiosum quam diuitiarum; similiter melior est pax bello; et voluptas melior est labore. Axioma

Est aut simpliciter. Locus III, ab optabiliore seu meliore simpliciter. Axioma illud est melius, quod simpliciter est optabilius ea, quod secundum quid. sic Philosophia melior est architecturâ 3tius.

At vnicuique quasi additamentum est loci tertij. ea scilicet vnicuique optabiliora videri. quæ sunt suæ artis quam profitetur. quàm quæ alterius. sic faber anteponit maleum libro: miles hastam vel gladium calamo scriptorio.

Præterea optabilius est. Locus V. A Genere. 4tus

Axioma. Illud est melius. quod est in Genere. eo quod non est.

Sic Justitia.

Sic Justitia e melior quam iustum. Siquidem Justitia est in genere virtutis aut boni; iustum autem non item. cum homini iusto accidat virtus. seu bonum, In summa illa dnr esse in genere quae in eodem ordine Categoriae. tanquam inferiora superioribus sunt subiecta. a quibus essentiam accipiunt.

Quae non sunt in genere. non sunt autem in genere illa quae ab aliis capiunt denominationem, in qua nulla essentiae pars continetur. quomodo homo sumit denominationem a Justitia, cum dicitur iustus; et tamen ab eadem iustitia idem homo, nullam essentiam capit. Et quod propter se est optabile.

5tus. Locus 5tus ab Expetendo propter se. et Axioma et exemplum in textu clarum.

6tus. Et quod est propter se potius. Locus 6tus ab eligendo per se. Et quod per se est Causa boni. Locus 7mus. Causa per se.

7mus. Et quod simpliciter bonum. Locus 8us. Bono simpliciter.

8us. Et quod natura. Locus 9us. Naturali bono. Continetur

9us. Axiomate eiusmodi quod Natura tale est. illud anteponendum

Axioma. erit ei, quod adventitia quadam vi est tale. puta arte aliqua. vel hominum institutione. Sic omnis virtus quam suapte natura est bona: anteferenda erit omni studioso, qui non secundum Naturam sed potius secundum leges morem, aut decretum talis est,

Et quod rei meliori. Locus 10mus.

10mus. Meliori et praestantiori subiecto. Et quod est melioris.

11mus. Locus 11mus. A proprietate melioris rei. Sic immortalitas erit melior risibilitate: quia haec homini, illa autem Deo inest.

Et quod est in melioribus. Locus 12mus.

12mus. Melioribus, aut praestantioribus aut antigoribus subiectis. Sic sanitas praestat viribus corporis, cum sanitatis subiectum sit.

antiquius

antiquiq et praestantiq. Humor videlicet, siccitas, calor et frigus ex quibus animal primo componitur; vires aut corporis habent subiectum posteriq videlicet ossa et nervos, quae ad secundam compositionem pertinent.

Et finis ijs. Locus 13mus. A fine. et Medijs ducentibus ad finem habet axiomata tria quae intextu clara. 13mus.

Et possibile Locus 14mus. A Possibili Possibile hoc loco illud dr. quod assequi facile possumus. quemadm. impossibile illud quod difficile obtineri potest. 14mus.

Praeterea cum Locus 15mus A Comparatione finium et efficientium. Continetur axiomatis duobus. 1mum est tale. 15mus. 1m. axioma.

Cuius efficientis finis est melior melius est illo efficiente, cuius finis est deterior. Sic Philosophia Moralis melior est Medicina, quam illius finis est felicitas seu perfectio animi; huius aut sanitas: iam felicitas multis partibus superat sanitatem.

Axioma alterum: Cuius efficientis melior est finis quam est alius quispiam finis. certe eodem fine longe praestantius erit efficiens. sic efficiens beatitudinis melius est sanitate cum beatitudo ipsa. melior sit ~~ipsa~~ sanitate. 2dm.

Praeterea optabilius est. Locus 16us. Ab honestioribus per se. et Honorationibus. 16mus

Cap. 11.

Praeterea cum duo quaedam. Locus 17mus A Consequentibus. 17mus.

Axioma tale habet: Ex duobus similibus illud est melius cuius consequens est melius. aut saltem minus malum. Sic Philosophia est melior quam agricultura: illam ni consequitur perfectio animi, cum animus eâ pascatur. hanc autem perfectio corporis quatenus nimirum corpus pascit. bifariam autem ex consequentia Admonet consequentia esse videnda applicia alia quae rem antecedunt, qualis est ignoratio respectu scientiae. Observa.

alia posteriora.

alia posteriora, quæ sunt rem sequuntur. qualis est ipsa scien-
tia, respectu discentis. Utra consequentia aptiora ad pro-
bandum visa fuerint, ijs nos uti conuenit.

18ug Præterea plura bona. Locus 18ug. A numero bonorum.
Axioma in textu clarum. in quo per tò omnino. intellige quando
pauciora bona non continentur in pluribus bonis. E. G. si honor et
sanitas comparetur cum diuitijs. Obiectio è sicubi.
Obserua. 1mo Excipit a loco proximo duo. 1mum est tale. finis separa-
tim et citra ulla media suæ sumptus, æquè est optabilis, atque
si sumatur cum suis medijs. Rō: quia media non suapte na-
tura sunt bona; sed quicquid bonitatis habent. illud totum
a fine sortiuntur. Alter. itē eiusmodi. Aliquando bonum unum
2do etiam malo iunctum, anteponendum est pluribus bonis, quo pacto
virtus inuidiæ vel paupertati iuncta anteponitur bibus bonis
corporis. omnibus item fortunæ. Posterius hoc tum saltem
valere scies, cum unum bonum, excedit pondere et nobi-
litate cætera plura bona cum quibus comparatur.

19ng. Et eadem cum voluptate Locus XIX. A bono coniun-
cto cum voluptate, sic præstat hostem vincere saluo victo-
ris exercitu, quam amisso, aut magna parte cæso.

20mg. Et eadem XX. A bono coniuncto cum indolentia.

21mg. Et unumquodque. XXI. Ab oportunitate seu usu tempo-
22dg. ris, clarus in textu. Et quod omni tempore XXII.
Ab omni tempore seu perpetuo usu.

23tg. Et id quod si omnes XXIII. Ab eo quo contenti sumus
dum habetur.

24tg. Præterea ducenda sunt XXIV. Ab interitu et ab-
iectione. Item ab ortu et accessione, denique ex contrarijs.
Locus continetur Axiomatis duobus. 1mum.

Quorum bonorum.

Quorum bonorum interitus et abiectiones deteriores sunt, illa bona longe meliora erunt. E.G. Quoniam probam vitae existimationem amittere deterius est quam mori, profecto proba vitae existimatio anteponenda est vitae. Axioma. II. 1m Axioma. 2dm

Quorum bonorum ortus et accessiones, optabiliores sunt illa sunt longe meliora. Sic quoniam magis optamus fieri accessionem sanitatis quam divitiarum. Profecto melior est sanitas quam divitiae

Alius locus. XXV. Ab eo quod est propinquius et similius bono. Sic sumere farmacum est melius quam parare. cum illud, propius sit sanitati hoc ante remotius. 25tus.

Et quod est similius similius XXVI Ab eo quod est meliori similius 26tus.

Obiicitur Excipit a proxime dicto loco ea quae sunt similiora melioribus ea, ponte tamen, quam illa ipsa meliora dici non debent. Sic quoniam Achilles praestat Aiaci et Ulyssi fortitudine et iracundia. Aiax quoque similior est Achilli iracundiam. quam Ulysses. non sequetur Aiacem esse meliorem Ulysse. Similiter si secundum rem aliquam ludioram, aliquid fuerit similius meliori, illud certe non erit dicendum melius alio, quod secundum eandem rem ludioram non est meliori similius. Sic quamvis simia similior sit secundum figuram homini quam equus, ob id tamen simia non erit melior equo. Observa.

Rursus cum duo sunt XXVII. 27mus.

Ab eo quod est meliori similius, itemque ab eo. quod est deteriori similius. Axioma. Illud est melius, quod est meliori alicui similius, quam quod deteriori. Sic quoniam Cicero similior est Demosteni. Hortensius autem Aeschini. Demosthenes autem melior est Aeschine. profecto ipso etiam Cicero melior erit Aeschine.

Sed et adversus hoc

Observa 1mo. Sed et adversus hoc. Excipit a proximo loco duo. Primum
quando unum parum est simile meliori, alterum autem multum
simile deteriori. tum certe illud non est anteponendum huic
sed potius hoc illi; Exemplum in textu. Alterum.
2do. quando unum est simile rei meliori in peioribus, alterum autem
est simile rei deteriori in melioribus. tum non dicendum est illud
esse praestantius hoc. sed potius hoc illo. Sic quam simia in
peioribus est similior homini. Equus autem asino. in melioribus
certe simia non est dicenda melior equo. sed potius equus
melior simia. Aliquod locus. quod est magis insigne.
28us. Locus. XXVIII. A Maiori nobilitate sic gloria melior est quam
divitiae. Et quod est difficilius. XXIX.
29us. A difficilioribus. Sic syllogismus demonstrativus est melior
dialectico: quam illum difficilius comparamus quam hunc.
Similiter acquirere imperium bello. melius est, quam fortuito
cum illud sit difficilius quam hoc. Jam quae difficilius acqui-
runtur Cariora et meliora habenda sunt.
30mus. Et magis proprium XXX. A proprietate bonorum.
31mus. Et quod magis a malis XXXI. A malis minus permixtis
sic vita contemplativa. melior est civili: siquidem illa minus
est doloribus permixta; haec magis
Praeterea si hoc simpliciter XXXII. A positivo ad Su-
32dus. perlativum. seu ab eo quod dicitur simpliciter. ad id quod
dicitur maxime Et si optimum XXXIII.
33us. A Superlativo ad Positivum. Praeterea quae licet
34tus XXXIV. A Communicatione cum amicis.
Sic divitiae nobilitati anteponuntur: quia divitias possu-
mus comunicare amicis nobilitatem non item
Et quae erga amicum

Et quae erga amicum XXXV. Ab eo quod amico potius est dan: 35tg.
dum. Axioma hic eiusmodi. Illud est melius, quod amicis
potius tribuendum est quam cuiuis alteri. Sic Iustum esse me:
lius est, quam iustum videri: quia illud amicis datur; hoc autem
cuiuis alteri praeter amicum.

Et quae sunt ex abundantia XXXVI. Ab eo, quod est ex 36tg.
abundantia. Axioma habet tale. Meliora sunt illa, quae pertinent
ad bene esse, quam quae ad simpliciter esse. Sic melius est bene atque
feliciter vivere, quam simpliciter vivere.

Interdum vero admonet esse quaedam bona, quae suapte
quidem natura meliora sunt, non tamen optabiliora, bonis ignobi: Observa.
lioribus. Exemplum huius doctrinae et ratio in textu clara.

Et quod ab alio suppeditari XXXVII. Ab eo quod non 37mg.
est aliunde suppeditari. Axioma tale est. Illud est melius, quod
ab alio suppeditari non potest, quam quod potest. Sic Iustitia
anteponenda erit fortitudini, quam quamvis ipsi fortes non
simus, aliorum tamen fortitudine defendi possumus; per iustitiam
autem alterius cuiuspiam non possumus cuique tribuere quod suum
est, obidque melior censenda.

Et si hoc sine illo XXXVIII. Ab eo quod sine 38ug.
alio est expetendum. Axioma habet tale. Illud est melius,
quod alterius operi non requirit, quam quod requirit. Sic Pruden:
tia melior reputanda est quam robur virium: quam Pru:
dentia, sine robore virium stare potest; robur autem virium
sine prudentia non item.

Et si duorum alterius XXXIX, quem vulgo vocant 39mg.
a dissimulatione. Praeterea cuius absentiam XXXX. 40mg.
A minore vituperatione. Axioma tale. Illud est melius
cuius absentiam, seu amissionem si molestè feramus, minus
vituperamur, quam illud cuius amissionem si molestè feramus
magis vituperamur.

Si liberi meliores.

Sic liberi meliores sunt quam pecunia. Et cuius absentia.

41mg. XXXXI. A Maiore reprehensione seu vituperatione. Continetur Axiomate tali, Illud est longè melius atque praestantius, quod amissum si quispiam negligat. maiorem incurrit reprehensionem; quam illud, quod amissum si quispiam negligat minus vituperetur, sic sanitas melior erit pecuniâ, qa sanitatem amissam si qs negligat gravius vituperaretur. quam si pecuniam amissam negligeret.

Cap. III. Praeterea eorum. 42. A propria virtute. Continetur

42dg eo Axiomate. Illud est melius, quod subycitur alicui speciei, quam quod non subycitur. seu quod habet propriam virtutem, quam quod non habet; sin aut utrumque aliquam virtutem propriam habeat. tum illud erit melius quod magis habet quam quod minus. Sic. Sum hominem meliorem vocabit qui Justitiam habet quam qui non habet: eum item. qui magis iustus est. quam qui minus.

Praeterea si alterum 43. Ab eo, quod facit re

43tig. aliquam bonam continetur Axiomate 3plici. primum est

Axioma 1m. Illud est melius atque praestantius, quod adiectum alicui facit illud bonum, quam quod adiectum alicui non facit illud bonum: Ut virtus erit melior, formâ corporis. Siquidem virtus homini adiecta facit eum bonum. forma

2dm. non item. alterum: illud est praestantius quod adiectum alicui facit illud magis bonum, quam quod minus; Sic Justitia est melior fortitudine. quandoquidem Justitia adiecta homini facit eundem meliorem, quam fortitudo

3tium. 3tium. Illud est melius quod rem praestantiorem facit bonam quam quod deteriorem; sic virtus est melior quam sanitas cum illa faciat animum bonum haec autem corpus. Praeterea singula confirmanda sunt. 44.

A Casibus

A Casibus seu Coniugatis itemque ab Usibus. actioni: 44tus.
bus et operibus ad ipsam rem; Et Contra a re. ad Casus
Usus, actiones et opera. Continetur Axiomatis quatuor.
1mum deseruit Coniugatis, quod est eiusmodi: Si casus 1m. Axioma.
anteponitur, etiam ipsa res cuius est casus anteponetur
Et Contra: Si res anteponitur. etiam Casus rei. E.G. Si
iustè melius est quam fortiter etiam Iustitia melior
quam fortitudo: Et Contra si Iustitia melior quam
fortitudo etiam iustè quam fortiter. Axioma alterum. 2dm.
si Usus rei anteponitur, etiam ipsa res Et Contra si res
anteponitur. etiam Usus. E.G. Cum Usus legum anteponi:
tur Usui armorum. leges anteponentur armis; Et Contra.
si leges anteponentur armis. etiam Usus legum. Usui ar:
morum. Axioma tertium, Si actio ab aliqua re 3tm.
profecta est anteponenda etiam ipsa res: et contra
si aliqua res est anteponenda etiam eius actio.
E.G. Cum Contemplatio anteponitur praxi, etiam intel:
lectus contemplativus praestabit practico et contra.
Axioma 4tm. Si opus alicuius rei anteponitur etiam 4tm.
ipsa res anteponetur. Et Contra. E.G. Cum Oratio
anteponitur domui. etiam Orator seu Rhetorica antepo:
netur architecto seu architecturae: et contra.
Praeterea si eodem alterum 45. Ex eo quod est melius 45tus
meliore. Axioma huius loci potest 2plr concipi: 1mo Illud est
praestantius. quod superat longè melius quàm est id. quod in quae:
stione proponitur: E.G. Si quaeras Utrum sit praestantius
Virtus ne an pecunia? Ostendes Virtutem esse praestan:
tiorem pecuniâ; siquidem Virtus praestantior est sanitate.
quae praestantior est pecuniâ.

Deinde quando

Deinde. quando primum est melius 2do. Secundum item melius 3tio. perfecto ipsum primum erit melius ipso tertio: S. S. Cum virtus est melior sanitate, sanitas autem pecunia, perfecto ipsa virtus erit melior pecunia

46tus. Sed et si duo quaedam 46. Ex eo quod est melius aliquo 3tio. Axioma habet tale: Si primum et 2dum meliora sunt 3tio, magis tamen superetur 3tium a primo, quam a 2do. certe ipsum primum praestantius est. quam 3tium aut 2dum. S. S. Si virtus atque honor meliora sunt pecunia, magis tamen superatur pecunia a virtute, quam ab honore. perfecto virtus longe est melior honore.

47mus. Praeterea cuius ex superantia 47, Ab Excessu. seu multitudine aut incremento clarus in textu.

48us. Et quod sibi quisque 48, A Causa. Clarus in textu

49us. Praeterea ex adiunctione. 49, Ex Adiunctione. Axioma habet tale: si aliquid alicui adiunctum facit illud magis bonum id profecto longe praestantius est eo, quod alicui adiunctum, id ipsum facit minus bonum; sic cum virtuti adiuncta nobilitas facit eam praestantiorem; eidem autem virtuti adiunctae opes faciunt eam minus praestantem, certe nobilitas erit praestantior opibus. Sed cauere oportet.

Observa. Admonet ne in hoc loco uni eidemque alicui rei adiciantur duo eiusmodi, quorum unum illi rei prosit alterum vero non, tum ri unum altero praestantius non erit. Sic falx, non est praestantior serra, quamuis falx adiecta arti messoriae, facit eam meliorem, serra vero non item.

50mus. Similiter etiam 50. Ex additione ad minus bonum. Axioma: id est melius quod minori bono additum facit illud praestantius, quam quod maiori bono additum, facit id ipsum minus praestans. S. S. Virtus praestantior est ~~divitiis~~ nobilitate qui a virtus

qa virtus addita paruis diuitijs facit eas praestantiores: nobilitas autem addita magnis diuitijs non facit eas praestantiores Et si alter 51. Ex detractione. 51.mus

Axioma in textu clar. Sig exemplum ita concipe.
Si quispiam sit diues, prudens, et sanus is sola detracta sanitate erit prudens et diues: detractis solis diuitijs erit prudens et sanus. Si itaque prudentia cum diuitijs est minus bonum, quam prudentia cum sanitate, certe sanitas est melior diuitijs Et si alter. 52. 52.dus

Ab eo, quod est propter se, non autem propter opinionem. Hoc modo victoria Imperatoris, quae est bonum per se, melior est triumpho, qui est bonum propter opinionem.

Et si alter 53. Ab eo quod est propter se et propter opinionem simul. Axioma: Illud est melius, quod et propter se, et propter opinionem expetitur, quam quod aut propter se tantum aut propter opinionem tantum. Sic, defensio patriae quae fit et propter se et propter opinionem simul, melior est triumpho, quam fit propter opinionem tantum. 53.tius

Et quod est magis 54. Ab eo quod per se est in maiore pretio atque honore. Sic nobilitas erit praestantior diuitijs 54.tus

CAPVT II.

Tria hic sunt. Primum tres loci. alter. duo documenta. Tertium. quodlibet loci quaestionis vnalis hactenus tradit. possit accommodari quaestionibus particularibus. Argum cap.

Praeterea distinguere Locus 55. Ex diuisione expetendorum seu bonorum. Ut axioma eiusmodi. Cui omnia vel saltem plura expetendorum genera insunt, illud est melius eo cui non omnia vel saltem pauciora expetendorum genera insunt. Sic Medicina melior est Mercatura 55.tus

Quoniam illa

Omni illa et honestate et iucunditatem et utilitate simul complectitur; Haec aut utilitatem solam.

Observa — Cum autem Admonet, si duo aliqua proponantur eius modi, quae rone bonorum sunt paria, tum videndum esse. Utrum eorum magis honestum aut magis iucundum, magisque utile sit. Rursus quod est. Locus 56. Ab eo quod est

56tus. rei melioris causa. Et Axioma et exemplum in textu clara.

Adiicit aut idem Axioma accomodandum esse rebus fugiendis contrario tamen modo, ita videlicet ut quanto aliquid est causa deterioris mali: tanto etiam ~~magis~~ malum censendum sit. Praeterea pt ex eo Locus 57,

57mus. Ab eo quod est expetendum tantum, nunquam autem vitandum. Axiomate complectitur tali. Illud est praestantius, quod semper expetitur. nunquam autem vitatur. quam illud quod aliquando expetitur aliquando vitatur. Sic Philosophia praestantior est Peregrinatione: Philosophiam ni semper expetimus; Peregrinationem interdum vitamus.

Rerum igitur Conclusio tractatus de locis deservientibus quaestioni Accidentis Comparati. Iidem loci utiles:

Cap. IV. — Pars cap. 2da. Hoc loco est documentum primum, in quo docetur. Locos quaestioni comparatae servientes posse etiam

1m documentum. accomodari quaestionibus simplicibus et absolutis. Dum dicitur

1mo Si ex quaestionibus comparatis detrahatur omnis praestantia secundum quam unum dr praestantius esse altero

E. G. Quaestio est. Utrum sit melius pax ne an bellum eadem quaestione faciemus absoluta, si ita dicamus. Pacem esse utilem, aut bonam. 2do. Si nulla fiat praestantiae detractio. E. G. Erat Locus nonus talis: quod natura sua est bonum, illud est melius eo, quod tale non est: Tu vero probabis absolute Justitiam esse bonam, cum sit suapte natura bona

natura bona. Sumendi autem sunt. Documentum 2dm. Cap. V.
quo docetur locos hactenus propositos convertendos esse in magis
universales. Convertentur autem, si termini ipsorum ut 2dm.
positivi, ita etiam comparativi convertantur in has dictiones
Tale, magis tale, minus tale. Documentum id illustrat exem:
plis 8. qui ex universalibus fiunt magis universales
eo modo quo dictum est. Veluti Locus primus. 1mus locus.
qui olim fuit nonus. Hunc generaliter ita concipies.
Quod suapte natura est tale, illud est magis tale, quam
quod adventitia quadam vi est tale,
Et si alter efficit Locus 2dus. qui olim fuit 43. 2dus
Habebat axiomata duo, unum. Illud est melius, quod addi:
tum alicui facit illud bonum, quam quod non facit
Alterum. Illud est melius, quod additum alicui facit il:
lud melius, quam quod minus bonum. Utrumque axioma
convertes. in alia axiomata magis universalia sic.
Illud est magis tale, quod additum alicui facit illud
tale, quam quod non facit tale. Item: Illud est magis
tale, quod additum alicui, facit illud magis tale, quam
quod minus tale. Praeterea III. qui olim 3tius.
fuit 45. Axioma eius minus universale. ita convertetur
in magis universale: Si primum est magis tale, quam
secundum. et 2dm. quam tertium, profecto primum
erit magis tale, quam tertium, Praeterea IV. 4tus.
qui olim fuit 46. Axioma eius universale ita
concipe. Si primum et 2dm magis talia sunt quam
tertium. magis tamen tale sit primum tertio quam
2do: certe primum magis tale est quam 2dm.

Vide modum in
5tm. X Praeter
ducendum est a
vel
aut si minus adiunct

Praeterea ex Hypothesi:

lectio 2da hinc incipit. Item ex suppositione 5tus. Ex suppositione seu ex hypothesi (de hac hypothesi actum est sub finem lib. 1. Topicorum)

5tus Axiomata duo. Continetur hic locus axiomatis duobus. primum est affirmativum huiusmodi: si aliquid uni convenit ex suppositione id ipsum omnibus similibus conveniet. Alterum est negativum huiusmodi: si aliquid uni non inest ex suppositione id ipsum omnibus similibus non inerit. Utrumque axioma declaratur exemplo in textu.

Usus eorum. Si igitur. Ostendit usum axiomatum proxime dictorum admonens quaestioni affirmativae opponendum esse axioma negativum. et contra quaestioni negativae axioma affirmativum. Illud autem. sive At si cuidam.

Effectus loci 5ti. Docet quisnam effectus sit loci quinti. ille videlicet. quod beneficio eius, quaestio suapte natura particularis convertatur in universalem. At si indefinita.

Cum igitur problema Digressio sequitur, in qua ostendit modos refutandarum interdum etiam confirmandarum quaestionum particularium statuit ergo Artes quaestionem particulae 4plicem. quarum

Quaestionum divisio 4 duplex. Una est indefinita, definita altera magis definita tertia, maxime definita 4ta. Quaestionis particularis indefinitae confirmandae et evertendae modum hoc loco statim tradit

1ma 1tr. Dicitur autem quaestio particularis indefinita illa. quando non constat. Utrum vera ponatur, tam affirmatio quam negatio particularis an altera tantum, sive illa quaestio habeat notam particularem. Ut quaedam voluptas est bona; sive non habeat. Ut voluptas est bona. Iam talis quaestio evertitur unico modo, nimirum si probetur eius contradictoria universalis. Confirmatur autem 2 ptr. primo, si probetur particularis, ~~opposita~~ ideo si universalis.

Similiter autem.

Similr autem. Transit ad quaestionem particularem definitam. Est aut quaestio particularis definita illa, quando ponuntur ambae particulares esse verae, et universales falsae. E. G. Quaedam voluptas non est bona hoc est. aliqua voluptas est bona et aliqua non. Evertetur talis quaestio 2plr: primo si probetur universalis affirmans. 2do si universalis negans. Cum autem Jesus

2da.

Quodsi una.

Transit ad quaestionem particularem magis definitam. Dicitur aut magis definita illa quando una aliqua species a caeteris separatur. E. G. Si quispiam dicat. unam aliquam voluptatem esse bonam. nec tamen explicet. quaenam voluptas illa sit. Evertetur talis quaestio 3plr. 1mo. Si probetur universalis affirmans. 2do. Si universalis negans. 3tio. Si plures particulares.

3tia.

Cum aut Jesus mxe Tandem adfert quaestionem maxime definitam. Dicitur aut quaestio particularis mxe definita illa, quando sumitur unum aliquod particulare signatum, seu determinatum et non vagum, E. G. Cum dicimus. Non aliquam neque unam virtutem esse scientiam sed Justitiam. aut Prudentiam esse scientiam. Evertetur talis quaestio modis 4. quorum singuli in textu clari.

Quaestione autem.

~~Vel aut si minus adiunctum~~

Praeterea ducendum est argtm. Locus 5tus. qui olim 49. et 50. Axioma generale tale est. quod adiectum alicui facit illud magis tale. illud ipsum est magis tale. Similiter ex detractione.

5tus. X. supra. 5tus. lectio 1ma haec est

Sextus, qui olim 51. Axioma generale habet eiusmodi. quo detracto reliquum fit minus tale est magis tale.

6tus.

Et quae sunt contrarijs minus Locus 7mus. Qui olim 31. Axioma generale habet eiusmodi. Quae minus permixta sunt contrarijs ea sunt magis talia.

7mus.

Insuper praeter.

8vus. Insuper praeter. Locus 8vus. Qui olim 3. lib. 2. Axiomate generali continetur eiusmodi. Quod definitionem alicuius magis suscipit. illud est magis tali.

Cap. VI. Sit vero problema. Pars cap. 3tia in qua docetur locos omnes universales lib. 2. et 3. traditos posse accommodari quaestionibus particularibus (quibus scilicet appositum est signum particulare) hoc est ex quibus locis petita sunt argumenta ad confirmandas vel evertendas quaestiones universales accidentis ut absoluti ita comparati. ex ijsdem peti posse argumenta confirmandarum, vel refutandarum quaestionum particularium accidentis utriusque.

1mus. Ordo huius doctrinae ab Arte servatur talis. primo ni proponitur praeceptum. deinde adfertur praecepti ratio. ad extremum hoc praeceptum et ratio illustrantur exemplis locorum universalium septem, qui partim ex 2do, partim ex 3tio libro desumuntur. quanquam exemplis admiscet digressionem quandam qua docet rationem evertendarum quaestionum indefinitarum et definitarum. Quod attinet ad praeceptum. id ita habet.

Praeceptum. Loci universales 2do et 3tio libro traditi possunt convenire etiam particularibus quaestionibus ut confirmandis ita refutandis.

Ratio. Quod ni aliquid universaliter probat, ille idipsum particulariter etiam probat quandoquidem particulare continetur sub universali. obidque probatio particularis alicuius quaestionis dependet ex probatione universalis, sicque ex consequenti argumentum probans universalem propositionem probabit simul etiam particularem ab illa universali dependendo.

Maxime autem apti. Sequuntur exempla locorum quibus praecepti vis ostenditur: 1mus locus est oppositorum. quae comprehendebantur locis 25to 26to et 27o. lib. 2di. Quorum locorum optima haec erit argumentatio. Quoniam omnis voluptas est bona. omnis quoque dolor est malus. certe aliqua etiam voluptas est bona, et aliquis dolor est malus. Rursum

exemplificatur.

Rursum si quid iniustum. Locus 2dus ex Coniugatis et casibus. Locus 2dus.
qui fuit 28. lib. 2di et 44 lib. 3tij. Idem Axioma eius
optimam hoc est probatio. Si omne iniustum est malum, omne item
quod iniuste fit male fit, profecto et aliquid iniustum est malum,
aliquod item quod iniuste fit male fit. Praeterea ex eo quod magis
~~Et in ijs~~. Itaque qui fuit 29. lib. 2di et 24 lib. 3tij 3tius.
Secundum illius Axioma erit optima haec probatio. Si omnis amissio
probae existimationis est deterior morte omni, profecto etiam aliqua
amissio probae existimationis est deterior aliqua morte.

Non solum autem. Quartus ad quem referendi sunt 4tus.
loci 32. 33. 34. 35. 36. lib. 2di. Hunc locum universalem docet etiam
particularibus quaestionibus servire ut in diversis generibus ita in ijsdem.
In diversis itaque generibus et comparatione maiorum Axioma tale
proponit. Si aliquid eorum quae videntur magis talia, non est tale.
ne id quidem erit tale, quod minus videtur tale. Ex comparatione Axiomata duo.
autem parium proponuntur duo Axiomata. Primum affirmativum 1m.
est hoc. Si duorum parium unum sit tale et alterum erit tale.
Ex comparatione minorum denique proponitur Axioma eiusmodi.
Si aliquid quod minus videtur esse tale, est tale, certe et illud erit 2dm.
tale quod magis videtur esse tale. In ijsdem autem generibus
fit usus etiam eiusdem loci. E. G. Cum arguimur a Prudentia
ad scientiam. Dum modo scientia in ampliori significatione
accipiatur. quam accipitur 6to Ethicorum. alias scientia
non erit genus Prudentiae. sed species diversa a Prudentia.
Hoc loco textus poni debet. Item ex ~~Hypotesi~~ suppositione qui est supra. 3tia lectio hinc incipienda est.
tum demum.

Prodest etiam respicere.

Hactenus digressio. Nunc proponitur Locus 6tus a speciebus 6tus.
subiecti, qui olim fuit 2dus lib. 2di. Eius loci talis sensus
est.
Cum secundum hunc locum, probamus aliquod attributum

inesse vel etiam non inesse alicui subiecto universaliter ex inspectione singularis subiecti partium, perfecto idem attributum potest etiam probari particulariter per eundem locum. Praeterea Locus 7mus.

7mus A divisione Praedicati, qui fuit olim 1mus lib. 2di. Hic locus est bimembris: et enim accidens, aut est genus quod discerpitur in suas species: aut idem accidens est species specialissima, quae discerpitur in individua. Ex Exemplis Aristotelicis. duo haec possunt concipi axiomata primum negativum: cui nulla pars subiectiva accidentis inest, ei accidens non inest. Alterum affirmativum. Cui aliqua pars subiectiva accidentis inest (species scilicet aut individuum) Eidem accidens vere inesse dicitur. Ad confirmandum Conclusio libri 2di et 3tii.

IN LIBRVM ARISTOTELIS TOPICORVM IV.

Notae.

Argumentum Libri 4ti.

Confert se Artes ad tractandam quaestionem Generis. Id autem praestat, adducens locos 70. Ex quibus promuntur argumenta confirmandarum et evertendarum quaestionum Generis.

CAPVT I.

Adferuntur hoc capite Loci decem. Post haec

Post hæc Propositio dicendorum eorum scilicet quæ et hoc et proxime sequenti libro describentur.

Hæc autem Genus et proprium unumquodque vocant definitionum elementa. Genus quidem propterea quia est definitionis pars; Proprium autem vel propterea quia definitio omnis est propria sui definiti. Vel propterea quia interdum proprietates sunt de formis partes quod fit tum quando differentia specifica quæ una cum genere naturalem constituit de formam desiderat.

Si igitur Locus 1mus. Ex eo quod non omnibus alicuius partibus convenit. Axioma habet eiusmodi: Illud non est genus quod omnibus partibus sub se contentis non convenit. Sic bonum non est genus voluptatis: quia aliquæ partes voluptatum bonæ non sunt illæ scilicet quæ turpitudinem habent. Deinde videndum est. 1mus locus. Axioma.

2dus Ex modo prædicationis seu ex eo quod non prædicatur. Ut genus. Axioma. Illud non est genus quod de suis partibus non prædicatur in quid. sed potius in quale quid. Sic album non est genus nivis. Si quidem album prædicatur de nive in quale quid. Mixte vero oportet ad. Tertius. Ex eo quod prædicatur secundum accidentis definitionem. Axioma. Illud non est genus quod ita de aliquo prædicatur. Ut non prædicari etiam possit; seu illud non est genus quod aliquando inest aliquando non inest. Amplius. 4tus. Præterea videndum est 4tus

A diversitate generum seu prædicamentorum. Axioma: Illud non est in eo prædicamento in quo est proposita species. Illud eius speciei non est genus. Sic album non est.

Sic albū non est genus Cygni, qa Cygnus est in substantia albū in qualitate. Praeterea Item considerandum 5tus.

5tus. A Participatione Speciei. Axioma, quod est particeps speciei (hoc est, quod recipit definitionem speciei) illud non est genus. Sic Entis nullū pt genus assignari quodcunque n illud assignetur. illud certe participabit de Ente. Siqdem per Ens definietur. Illud etiam 6tus.

6tus. Praeterea videndum est. A Subiectis speciei. Axioma: Quod non dr de ijs, de quibus dr species, illud non est genus. Sic scientia non est genus opinionis, qa opinio ut Entibus ita non Entibus convenit. Scientia autem Entibus tm. Item videndum est.

7mus. Rursum 7mus. A participatione remotioris speciei Axioma: quod nec ullius speciei est particeps neque est proxima generis species, illud non est ponendum in illo genere. R. Species n. vel immediate ponitur in genere vel mediate. Si immediate tum illa species generis tm est particeps. E.G. Corpus substantiae. Sin mediate tunc illa et speciei alterius et generis erit particeps. E.G. Viuens est particeps et corporis et substantiae. Sic Motus non est genus voluptatis qa voluptas de nulla Motus specie participat.

8us. Praeterea videndum. 8us. A Maiore praedicatione speciei. Axiomate continetur eiusmodi: Quod de paucioribus dr quam species in quaestione proposita, id non est genus. Sic Ens non est genus opinabilis: qa opinabile de pluribus multo dr, quam Ens: cum opinabile conveniat et ijs quae sunt et ijs quae non sunt; Ens autem ijs tantum quae sunt. Rursus.

item Pursus. 9nus. ab aequalitate praedicationis. Axioma habet 9nus.
tale. Si id quod dr genus de ~~quo quod~~ totidem praedicatur, et de iis tm
de quibus proposita species certe non est genus. Sic Ens non
pt esse genus Unius; Etenim quot sunt partes subiectae En:
tis, totidem Unius. Animaduertendum 10mus. 10mus.
Ab iis quae sunt eiusdem speciei. Axiomate continetur 2plici: Axiomata
primum est negatiuum tale: quod. Unius eorum, quae specie non 1m. duo.
differunt, non est genus, id ne reliquorum quidem dicendum est genus.
Sic indiuisibile, non est genus linearum secabilium, quae non diffe
runt specie a lineis insecabilibus. Alterum affirmatiuum: 2dm.
Quod Unius eorum quae specie non differunt est genus id ipsum
aliorum etiam erit genus.

CAPUT II.

Habet Locos 14. Illud etiam Locus 11. a Genere diuerso. 11mus
Axioma eius ita concipitur: Si aliqua duo genera sint diuersa
tum Unius eorum species non subijcitur alteri. E. G. Cum Virtus
et scientia sunt genera diuersa, profecto iustitia quae est
species Virtutis non est species Scientiae. Hoc autem in quibusdam.
quamquam Obiectio contra Axioma proxime datum. Obiectio
Hanc ita Concipe: Prudentia ponitur sub Virtute et
Scientia tanquam sub suis generibus: Ergo Axioma falsum. Responsio. 2plex.
Respondet Artes 2plex. primo, non omnibus Philosophis pla: 1mo
cere Prudentiam contineri a Virtute et Scientia, pro:
inde. Axioma adhuc saluum manet. 2do: Si omnino pru: 2do.
dentia et Virtus sit et Scientia, tum Axioma ita debet corrigi:
Si aliqua duo genera sint diuersa, eademque sub nullo eodem gene:
re ponantur, tum Unius generis species non erit alterius;
sin autem duo genera ita sint diuersa. Ut sub Uno genere con:
tineantur. tum nihil obstat. Unius generis speciem alterius
etiam esse.

Sic Prudentia.

Considerare. Sic Prudentia habebit genus et virtutem et scientiam: quia virtus et scientia idem habent genus nempe Habitum.

12mus. Spectandum 12mus A superiori genere. Axiomata hoc duo.

Axioma. 1m. 1m. Negativum: Si generis in quaestione positi genus non praedicatur de specie proposita in quid, non est genus sic virtus non est genus pudoris, cum pudor non sit Habitus

Idem. qui est genus virtutis. Alterum: Si generis in quaestione positi genus praedicatur de specie proposita in quid, est illius genus: sic animal est genus hominis: quia vivens genus animalis praedicatur de homine in quid.

13mus. Rursus. Videndum Amplius. 13mus. A participatione speciei. hic idem ferè est cum loco 5. huius libri; in eo tamen differens quia ibi de genere proximo dicebatur: hic autem de remoto dicitur. Quia igitur refel

Evertenti igitur. Ad refellendum. Tradit usum loci 12mi. S.E. valet

Usus loci 12mi. refutando et confirmando. Refutando quidem eo modo quo diximus. Confirmando autem 1mo. quando quispiam dicit Attributum quaestionis inesse subiecto sed non tanquam genus. Atque tum confirmabis quaestionem tali Axiomate.

Axioma. Si aliquod superiorum generum attribuitur quaestioni speciei proposita in quid. caetera quoque vel supra vel infra illud genus constituta erunt illius speciei genera. Sic hominis est genus animal. quia corpus genus animalis superius dicitur de homine in quid. 2do quando simpliciter negatur attributum inesse subiecto: tum si non satis est probare aliquod superiorum generum praedicari de specie proposita in quid; sed ostendendum etiam est speciem propositam non esse alterius generis. Sub eo genere remoto contenti participem, nisi eius quod est in quaestione

S. G. si quae

E. G. si quaeratur. Utrum Venatio sive Ambulatio sit genus ingressus? accipio argumentum a genere delationis quod est Motio vel Motus: dicoque ingressus est remota species Motionis. id autem ingressus non est species generationis nec corruptionis, nec augmentationis, nec diminutionis nec alterationis. Ergo erit species Dellationis. L.

Rursus in quibus.

Amplius etiam 14mus. Ab iis quae continentur sub specie assignata. Axioma habet eiusmodi: si species proposita in quaestione sit sub genere etiam in quaestione proposito eadem autem species sit genus alterius speciei. de qua genus in quaestione positum, vel eius generis aliud genus non praedicatur in quid. non est genus. Valet hic locus evertendo et confirmando. Evertendo ostendens scientiam non esse genus virtutis, quia de eius speciebus puta de Justitia et Fortitudine non dicitur in quid. Confirmando autem probabis Aquaticum esse genus piscis quia piscis est genus Cetti. 14mus.

Considerare etiam oportet rationes.

Sed et rationes 15mus. Ab univoca definitionis praedicatione. Axioma: si definitio generis in quaestione positi, non praedicatur de specie, vel etiam alio aliquo quod sub eadem specie continetur non est genus. Sic numerus non est genus animae, siquidem definitio numeri neque in animam ipsam neque in animae speciem cadit. 15mus.

Rursus animadvertendum

Illud etiam 16mus. A differentia loco Generis posita. Axioma: si genus in quaestione positum est differentia non erit genus. Sic immortale, non est genus Dei: quia immortale est differentia animalis, cum secundum Platonis sententiam, animal dividatur in id quod est mortale et quod immortale. 16mus.

Sed et Illud etiam 17mus. A differentia loco Speciei posita. Axioma. Si differentia divisiva alicuius generis subjiciatur ipsi generi in quaestione proposito, ut species. 17mus.

cum illud non erit.

tum illud non erit genus. Ro. qa species est partic-
ceps sui generis; differa autem minime. Sicque differa non
erit species, notum ni illud est. quod illud quod est par-
ticeps generis. Vel species est vel individuum. Sic
impar. non est species numeri, neque numerus est genus
18ug. imparis Praeterea videndum. 18ug. a specie loco gen.
Axioma: quod est species alicuius illud ipsum non est eius
genus. Ro. qa speciei quae est species convenit subjici
suo generi quemadmodum Generis quae est genus, praedi-
19ng. cari de specie. Rursus videndum 19ng. a differa posita
sub specie. seu subiecto quaestionis. Habet axioma eiusmodi
Si in quaestione proposita tale genus ponatur, quod est di-
ferentia speciei constituens, certe non erit genus. Ratio.
Qa si species ponatur esse genus diferentiae, perfecto species
erit communior quam diferentia: cum semper genus communius
est quam sua species; nam omnino species, et differa eandem
speciem constituens aequales adinvicem sunt. Sic immortale
non habebit pro genere Deum. cum Deus sit species.
Praeterea an genus immortale sua differentia. Etiam eo. 20g. a Genere
20mg. sub Differa. Continetur axiomate eiusmodi.
Quando diferentia ponitur tanquam genus, non recte po-
nitur genus E. G. Collectivum visus non est genus Coloris
neque impar numeri: quandoquidem collectivum visus est differa
Coloris, quemadmodum impar numeri. Et an genus.
21mg. Itemque illud 21. a Genere loco diferentiae.
Axioma habet tale: Genus non est differentia. Sic mi-
stio non est differa temperamenti: cum temperamentum
22dg. sit species Mistionis. Praeterea 22.
De Negatione differarum. Axioma habet eiusmodi.
Illud non est

Illud non est genus, cuius nulla differentia praedicatur de eo cuius dicitur esse genus. Ratio. Quia species constituuntur ex genere et aliqua differentiarum, sic numerus non potest esse genus animae: quia par et impar numeri differentiae non praedicantur de Axioma. Praeterea si species.

Et an prior Natura 23.us. Ab eo quod est prius Natura. 23tius.

Axioma habet tale. Si genus in quaestione propositum, non sit Natura prius, quam species in quaestione proposita certe non erit genus. Sic temperamentum non est genus Mistionis: quia temperamentum non potest esse prius Naturâ ipsa Mistione. Porro illa dicuntur esse priora Naturâ, quibus sublatis reliqua tolluntur. Et quibus positis, non statim reliqua ponuntur. Item an possit. 24tus. Praeterea si accidit

A separatione Generis. Continetur Axiomate eiusmodi. Si assignatum genus potest separari ab eo, cuius dicitur esse genus, certe non erit genus. Id Axioma accommodandum est differentiis. Utriusque ratio haec est: quia illa quae constituunt substantiam aliquam non possunt ab ea separari: qualia sunt Genera et differentiae. Sic probabis Motum non esse genus neque differentiam animae. Item verum et falsum opinionis. Quandoque Motus ab animo separatur, quemadmodum ver et falsum ab opinione. 24tus

CAPUT III.

Afferuntur hic loci XI. Atque etiam. 25tus.

A participatione contrarii Generis. Axioma habet tale. Quod est particeps Contrarii Generis in quaestione proposita, illud idipsum genus in quaestione positum pro Genere habere non potest. Ratio. Quia nihil simul recipit contrarium. quamvis autem possit aliquid recipere contraria 25tus.

successive id tamen.

successiuè, id tñ de generibus dicendum non est. cum vnum quodque genus nequeat separari a suis speciebus.
Sic Generationis non est genus congregatio: quando quidem generatio est particeps eius quod est contrarium congregationi. videlicet Disgregationis: fit ñ etiam generatio per disgregationem. Vt cum ex aqua generatur vapor ex vapore aer. Illud etiam 26tus. A Communicatione speciei. Axiomate continetur istius modi.

Praeterea videndum 26tus.

Si tale genus assignatur alicuius speciei. cui non conueniet id, quod speciei inest. illud genus non conueniet etiam speciei non eritque genus eius. Sic numerus non potest esse genus animae: quia animae conuenit vita, numero eadem minimè. Illud etiam. 27mus. Ab Homonymia.

Considerandum 27mus.

Axioma eius tale est. quod est Homonymum illud genus dici non potest. Sic candidum non est genus vocis, quia candidum etiam de colore dicitur Homonymos.

Cum omnis. Cumque omnium. 28us. Ab vna specie.

28us.

Axioma. Si genus propositum vnam tantum habet speciem. id ipsum non est genus. Rō. vnum quodque ñ genus necessario postulat plures species cum in vna saltem ñ nequeat. Sic probabis longitudinem non esse genus lineae, et latitudinem extremitatis: qa longitudo soli lineae conuenit, quemadm. latitudo soli extremitati.

Considerare etiam. Illud etiam 29us. A Translatione seu Metaphora.

29us.

Axioma: genus Metaphoricè positum in quaestione non erit genus. Rō. vnumquodque ñ genus debet proprie praedicari de suis inferioribus. Sic concentus non est genus temperantiae, siquidem de ea metaphoricè dicitur proprie autem de sonis. Praeterea considerandum

Jam vero. 30mus. A Contrario speciei

Axioma eius

Axioma eius hoc est. Si Contrarium Speciei propositæ non sit sub genere proposito, neque sub eiusdem Contrario, tum illud genus non est genus. Sic Vita non habet genus numerum, quia Mors (quæ est contraria Vitæ) non est in eodem genere. Similiter Virtutis non est genus Scientia, quia Virtutis Contrarium nimirum Vitium non habet genus ignorationem, quæ est contraria scientiæ, Rursus Videndum est. 30mus.

Præterea 31mus. A Contrario genere. Axioma habet tale: Si Contrarium Speciei assignatæ sub genere assignato non sit sub aliquo genere, sed ipsum potius est genus, tum neque assignatum genus erit speciei assignatæ genus. Ro. Quia Contraria vel sunt in eodem genere, vel in contrariis, vel ipsa sunt genera. Si ergo unum Contrariorum non sit in genere, neque reliquum erit. Sic malum non est in aliquo genere, quia nec bonum est in aliquo genere: bonum enim et malum ipsa sunt genera Contraria. 31mus.

Illud etiam. 32dus. A Medio Contrariorum. Præterea Videndum. Habet Axioma tale. Si genus in quæstione proposita, et species in eadem quæstione proposita habent Contraria, tum si generis quidem Contrarium habet medium, speciei autem non habet. Vel contra, si species quidem Contrarium habet medium, Generis autem non habet. Certe propositum genus non est speciei propositæ genus. Sic Congregatio non est genus generationis: quia congregatio, et disgregatio habet medium. Generatio autem et Corruptio non. Ro huius doctrinæ proponitur ab Aristotele talis: Genera enim Contraria et species Contrariæ eiusdem rationis esse debent ita ut si illa sint mediata, hæ etiam mediatæ debent esse. Item si hæ etiam illa. Nisi enim ita sit, perfecto datis generibus mediatis, cuius species erunt immediatæ, nihil erit de quo media generum prædicari possint. 32dus.

Similiter si species

similiter. Si species habebunt medium, genera autem non, profecto media specierum non habebunt ullum genus cui subijciantur. Huic occurritur obijcitur.

Instat contra Axioma proximè traditum. S. S. Inter valetudinem et Morbum non datur ullum medium inter bonum autem et malum datur per negationem utriusque extremi. quod nimirum neque bonum est neque malum; nihilominus bonum est genus valetudinis et malum morbi. Tu hic scies inter valetudinem et morbum dari medium, ut patet ex doctrina Galeni. tum etiam ipsorum Physicorum, qui docent, medium esse inter omnia contraria, quae possunt esse extrema alicuius motus: quando quidem non contingit quenquam motum fieri ab uno extremo in aliud. nisi per medium. Praeterea videndum.

33tius. Amplius 33. A diversa ratione mediorum generis et speciei. Axioma habet tale: si alia ratio sit mediorum in contrarijs generibus, alia rursum in speciebus etiam contrarijs (id autem fit tum quando media generum per affirmationem ponuntur seu positionem; specierum autem per negationem aut contra). tum genus propositum non erit genus speciei propositae. Ratio. Probabile non est, ut quemadmodum in genere, ita quoque in specie sint media eiusdem rationis. Ut patet in virtute atque vitio. Justitia item et iniustitia: et hic non, et ibi sunt media per negationem utriusque extremi. Praeterea quando non

34tus. Porro 34tus. A medio contrariorum alterius generis. Axioma. Si genus in quaestione propositum nullum habet contrarium, species autem in quaestione propositum habet, ita tamen ut ipsius medium non sit in genere proposito, profecto genus propositum non erit speciei propositae genus. Sic Habitus non est genus Albi; quoniam fuscum quod est medium inter album et nigrum non est ex genere

Habitus.

Habitus. Rō. In quo ri gnē A extrema, in eodem etiam et media esse debent: quomodo album et nigrum. omnesq; alij medij colores ex eodem genere sunt. Obiectio est.

Huic tamen. Obiectio adversus dictam rationē clara in textu.

Illud. 35. Ex contrario Considerare etiam genere. Axioma. Si genus in quaestione propositum habet contrarium species autem in eadem quaestione proposita non habet. 35tus.
tum genus propositum, non est speciei propositae genus. Sic Harmonia seu concentus non est genus animae. Ratio.
Quoties ri genus habet contrarium et species necessum est habere contrarium non contra. Ac ei quidem qui refellit

Ac refellenti Sub finem capitis tradit usum sex locorum proximè traditorum. Valent itaque illi loci et ad refellendum et ad confirmandum. Ad refellendum quidem eo modo, quo diximus. Ad confirmandum autem quomodo valeant tres adferuntur modi ab Aristotele.

Primum quidem Modus primus. Genus confirmabitur 1mus modus.
Si Generi quidem proposito nihil sit contrarium, id autē quod est speciei contrarium in eodem genere sint. Sic probabis albedinem esse speciem coloris, seu colorem genus albedinis, quoniam nigredinis quae est contraria albedini est genus color

Amplius Praeterea an medium

Modus 2dus. Cuius sensus hic. Confirmabitur genus propositum si medium speciebus propositis interiectum sit ex eo genere. Sic confirmabis colorem esse genus albi et nigri, quia idem color est genus viridis. 2dus.
Nota regulam hanc convenire tm̄ ijs generibus quae nullum habent contrarium.

Rursum si quidem. Modus 3tius. Habet axioma tale. 3tius.

Confirmabitur genus

Confirmabitur Genus, si eius contrarium, est genus Contrarij Speciei propositae. Sic confirmabimus, Justitiae esse genus Virtutem quia Contrarium Virtutis nimirum Vitium est Genus Contrarij Justitiae, nimirum iniustitiae.

CAPVT. IV.

36tus. Habet Locos duodecim. Amplius Locus 36tus.

Item in Casibus. A Casibus vel Coniugatis. Continetur Axiomate eiusmodi. Si Coniugatum Generis propositi est Genus Coniugati Speciei propositae, profecto genus propositum, erit genus Speciei propositae. Sin illud non erit, neque hoc futurum est. Exemplum in textu clarum. Item considerandae

37mus. Rursum in ijs 37. Ex similitudine seu proportione. Axioma sit tale. Si unum eorum quod inter se habet proportionem vel similitudinem, est genus alterius cuiusdam, etiam alterum erit genus alterius. E. G. Cum iucundum eandem sit rationem ad Voluptatem, quam sit utile ad bonum, propterea, quia iucundum efficit Voluptatem, quemadmodum utile bonum, profecto si bonum est genus utilis ipsum etiam iucundum erit genus Voluptatis, contra si non esset bonum genus utilis, neque iucundum esset genus Voluptatis. Itidem sit etiam

38us. Similiter autem. 38. Ex ortu et interitu, generantibus item et corrumpentibus, ad extremum facultate et usu. Axioma ex ortu ita concipe. Si ortus alicuius est sub ortu alterius, tanquam sub genere, profecto et reliquum erit sub reliquo, tanquam sub genere. E. G. Aedificasse erit species τοῦ egisse. Quoniam aedificare est species τοῦ agere. Siquidem eadem est ratio, inter aedificare et aedificasse quae inter agere et egisse, cum utrumque ita se habeat, ut unum praesens temporis concernat, alterum praeteriti.

Quod si. 39.

Quod si 39. ex priuantibus. Valet et refellendo et confirmando. Refellendo 2ptr. Unde duo Axiomata habet. Si vero id quod

1mum Si priuatio speciei propositæ est in genere proposito Axioma 1m.
Genus propositum non est genus. Sic aspectus non est 39ng.
genus risibilitas. quoniam priuatio aspectus nimirum cæcitas
habet genus insensibilitatem. Confirmatur id Axioma, quia
Habitus et Priuatio nunquam sunt in eodem genere proximo
Axioma Idem. Si et genus propositum et species proposita
habeant Priuationem, tum si priuatio speciei non est
in priuatione generis tanquam in suo genere, genus propositum
non erit genus. Sic scientiæ non est genus sensus, quoniam
neque Ignorantia, est in genere insensibilitatis. Confirmandæ
quæstionum ratio ex hoc loco simplex est et unica, unde
etiam unum tantum est Axioma Confirmationi de:
seruiens tale: Si priuatio speciei est sub priuatione ge:
neris, tanquam sub genere, profecto propositum genus
est verum genus speciei propositæ. Rursus negationes

Amplius 40. Ex contradicentibus seu negantibus 40mg.
Axiomata habet duo. 1m. Euertens tale. Si primum
est species Idi. profecto negatio secundi non est species Axioma 1m.
primi. E. G. Si iucundum est species boni. Profecto
quod non est bonum, id per se non est species iucundi
Si ri esset species iucundi, idipsum etiam species esset
boni. primo impossibile est. Non bonum esse speciem boni
Axioma Confirmans est tale. Si negatio primi non est
in secundo, secundum est species primi. E. G. Si quod non
est bonum, non est iucundum, certe iucundum est
species boni. Confert hunc locum cum vi:
gesimo quarto libri secundi

Quod si 41.

41mus. Quod si species 41. Ex specie aut genere Relativ.
Axioma eius ita concipe: si species proposita est in
Relatis, genus autem propositum non est, tum genus pro-
positum non est genus. Rō. Ea specie existente relativa
etiam genus debet esse Relativum. E. G. Quoniam incor-
poreum non est in relatis, scientia autem est perfecto in-
corporeum non est genus scientiae.

At ne id quidem. Adfert exceptionem, quae satis
Observa. clara est in textu, tamen scies. Axioma proximè
dictum habere locum semper in Relatis naturalibus, quae
vulgo dicuntur secundum esse.

Praeterea 42. ab Unitate Relationis.
42dus. Axioma habet tale: si species proposita sit ad aliquid
eadem tamen ad suum correlativum secundum se refertur
secundum autem propositum genus minimè genus propositum
non est genus, sic potentia seu facultas non est
genus aspectus: quia aspectus per se refertur ad as-
pectibile, secundum autem potentiam minimè cum non
dicatur aspectus esse potentia rei aspectibilis. Rō.
Species si refertur ad aliquid et per se, et per suum
genus etiam remotum; quo pacto duplum refertur
ad dimidium, non tantum per se, verum etiam per
genus remotum, nimirum per Exuperans. Objicitur

Quanquam. Ponit exceptionem, cuius sensus
Obiectio. hic, scientia refertur per se ad scibile, secundum habitum
autem minimè cum scientia non dicatur habitus rei
scibilis, sed animae vel intellectus. Item an eodem

Illud etiam 43. Ex relatione eiusdem Ca-
43.tius. Axioma sit tale: genus et species in eodem casu re-
feruntur ad suae correlativa; aliàs neque genus erit
genus neque species erit species. E. G. Quemadmodum
duplum refertur ad dimidium in casu genitivo.
ita etiam

ita etiam genus Dupli nimirum Multiplum refertur ad Submultiplum in casu genitivo. Ideo Multiplum est genus Dupli

Occurritur

Affertur exceptio a proximo loco, cuius sensus hic Diversum habet se ad differens et contrarium tanquam genus; nihilominus differens et contrarium referuntur ad sua Correlativa in casu Dativo. cum ipsum Diversum referatur in casu Ablativo. Diversum ni ab aliquo dicitur Diversum.

Item Videndum est.

Rursum 44. Ex Relativis secundum similem conversionem casuum. Continetur Axiomate tali: quae non referuntur similiter, illa certe non possunt dici genera neque species. Contra quae similiter referuntur seu reciprocantur illa vera sunt genera seu species verae. 44.

Nota. Similiter referri seu reciprocari illa, quando non solum genus et species sed etiam ea ad quae genus et species referuntur, in eodem casu reciprocantur. E.g. Duplum est species multipli et utrumque ad suum Correlativum refertur in casu genitivo. Dicimus ni duplum esse dimidij. quemadmodum et multiplum submultipli: adhuc et eadem ipsa ad quae duplum et multiplum referuntur etiam in casu genitivo referuntur. dicimus ni dimidium dupli quemadmodum et submultiplum multipli. Contra Maius non est species excedentis. quandoquidem eorum Correlativa non similiter hoc est non ad eosdem casus referuntur. Etenim dicimus minus maiore minus. Excedens vero Excessum excedens.

Illud etiam 45 Ab aequali numero Item Videndum est.

Relationum.

Relationum in casibus. Habet Axioma tale. Si species proposita referatur ad suum Correlativum in pluribus casibus. Genus autem propositum minime: vel contra. Genus in pluribus species autem minime, certe genus propositum non est genus. Sin autem aequalis fuerit numerus reciprocationum in ipsis casibus et speciei propositae et Generis propositi tum genus propositum erit verum genus propositae speciei. Sic largitio est verum genus Doni, quia utrumque dicitur, et alicuius, et alicui.

Quaedam autem Exceptio ab Axiomate proximo clara in textu. Videre etiam oportet. 46.

46tus. A Correlativo speciei vel etiam Generis. Axiomate continetur eiusmodi. Si Correlativum speciei propositae non est in Correlativo Generis propositi tanquam in suo genere, tunc genus propositum non est genus speciei propositae. Sin aut Correlativum speciei fuerit ~~tanq~~ sub Correlativo ~~genere~~ tanquam sub genere suo propositum genus erit genus. Sic scibilis probabimus non esse genus sensibilis quia neque est scientiae genus sensus. contra probabimus multiplum esse genus dupli, quia etiam submultiplum est genus dimidii.

Quoniam autem eorum 47. A divisione relatorum

47mus. Axioma eius ita concipe: Si species proposita necessario inest suo Correlativo (quemadmodum compositio inest composito) Genus autem non necessario, sed alio quoniam modo, genus propositum non est genus speciei propositae. item si species non necessario inest suo Correlativo sed inesse potest (quo pacto scientia inest scibili, quamvis potest esse in anima, quae etiam inter scibilia ponitur) Genus

Genus autem non item, tum genus non est genus. ad extremum si species nequaquam insit suo correlativo genus autem inest: neque tum genus propositum erit genus contra si par fuerit ratio et speciei propositae et generis in iis quae dicta sunt. Genus propositum erit genus speciei propositae. sic permansio non est genus memoriae. quia permansio necessario inest ei, ad quod refertur hoc est permanenti. memoria non item, cum haec non insit memorabili, sed potius animae.

Sub finem capitis monet Aristoteles Axioma praesens convenire etiam quaestionibus accidentis.

CAPUT V.

Habet Locos 26. Praeterea si habitus 48. 48.ug.

48. A Differentia Habitus et Actus. Habet Axioma tale. Si species proposita est Actus. Genus item propositum est Habitus. Vel contra Genus est Actus. Species autem Habitus, perfecto genus propositum non est genus speciei propositae. Sic Motus non est genus sensus. Cum hic sit Habitus, ille vero Actus.

Peccant etiam 49. A facultate consequente 49.ug

Habitum. Axioma est tale: Si genus propositum est Potentia consequens Habitum. Species autem proposita sit ipse Habitus. tum genus propositum non est genus speciei propositae. sic Continentia metus non est genus fortitudinis: quia fortitudo est Habitus, quem consequitur facultas continendi metus.

Interdum vero 50. Ab eo quod consequitur 50.mg.

Habitum. Axioma habet tale. Si species proposita est Habitus.

habitus. genus autem propositum. quomodocumque consequitur eundem habitum, tamen propositum genus non est genus. Sic dolor non est genus irae: quia dolor consequitur iram, ipsa autem ira est habitus. quamvis autem et genus consequatur speciem dolor tamen alio modo consequitur iram, nimirum quia praecedit tempore ipsam iram; genus autem nullum est prius tempore suis speciebus.

51mus. Videre etiam oportet 51. A subiecto diverso. Si genus propositum non est in eodem subiecto in quo est species proposita certa non est genus. Sic metus non est genus verecundiae: quia metus habet subiectum eam animi partem quae rationalis dicitur metus autem eam quae irascibilis.

Utilis autem docet locum proxime praecedente convenire etiam quaestionibus accidentis.

Praeterea videndum est. 52. A participatione

52dus. Generis ex parte. Axioma tale est: si proposita species non ex omnibus partibus, participat ex genere proposito propositum genus non est genus. Sic sensibile non est genus hominis, quia homo non participat de sensibili ratione animi, uti quae nequaquam sensibilis est.

53tius. Interdum etiam non 53. A parte pro genere. Axioma tale. Si genus propositum est pars integra tem intellige non essentialem speciei propositae, non est genus: Ratio. Pars ri non est genus totius. Sic corpus (si sumas corpus pro altera parte, quae constituit animal) non est genus animalis, siquidem est pars eiusdem.

Videre etiam. Hinc illud. 54. A potentia seu facultate

54tus. quae dicitur esse genus vituperandi alicuius: Axioma habet tale. si propositum genus. Sit potentia vituperandi species aut

Species autem proposita ipsum vituperandi certe non est genus. Ratio quia omnis potentia suapte natura et bona. Bonum autem non potest esse genus vituperandi. Exemplum in textu vide tria. Itemque. 55. Videndum etiam

At facultate seu potentia posita pro genere boni propter se honorandi. Axioma sit tale. Si genus propositum sit facultas: vel id quod est illa facultate praeditum, vel id quod habet vim efficiendi: species autem proposita sit ipsum bonum propter se honorandum profecto genus propositum non est genus. Ratio quia omnes facultates fiunt propter aliud: talia autem non possunt esse genera eorum quae propter se sunt. Sic beatitudo non habet genus facultatem beneuiuendi seu id quod sit facultatem beneuiuendi, seu id quod efficit beatam vitam: quia beatitudo est propter se; facultas autem et caetera fiunt propter beatitudinem ipsam. Vel an aliquid. 55tus

Autanquanquam eorum 56. A numero generum ab Axioma tale. Si species ponitur sub uno tantum genere, cum sub pluribus poni possit non est species, neque genus propositum est genus. Iam vero genus 57. Praeterea interdum. 56tus

Ex genere et differentia continetur Axiomate eiusmodi: Si differentia pro genere, vel genus pro differentia ponitur tum non est genus neque differentia. E. G. Qui stuporis dicat esse genus excessum admirationis, male dicit, cum excessus admirationis sit differentia potius, cuius genus est ipsa admiratio. Etenim qui admirantur illi admirantur. Vel per excessum vel mediocriter. Interdum etiam errant 57mus

Errant interdum 58. A subiecto affectionis suae. Et axioma et exemplum in textu clarum. 58us

Errant etiam

Errant etiam

Subiectum non est genus Affectionis suae 59mus.

Amplius 59. Ab affectione sui subiecti continetur Axioma: tale tali. Affectio non est genus sui subiecti. E.G. Aer motus non est genus Venti, cum sit eiusdem affectio. quatenus nimirum Ventus est motio Aeris. id probatur idem aer manet, siue moueatur siue quiescat: quod certe nequaquam esset si Ventus esset species aeris. nam species inter se differunt. Ut ri aliud est animal homo, et aliud Ursus, ita etiam alius esset aer Ventus, seu aer motus, et alius aer quiescens.

Cap. VI. 60mus.

Jam Vero 60. Praeterea A Genere nullius, seu ab eo, quod non habet sub se differentia specie. Axioma habet tale: quod non est Ubique genus vel quod non habet differentia sub se specie illud non est genus. quo pacto se habet album. Rursus videndum est.

61mus.

Amplius idne 61. Ab eo quod omnia consequitur seu a Transcendente. Axioma habet tale, quod omnia consequitur. seu quod est Transcendens, non recte ponitur pro Genere aut differentia. Sic Ens, Unum, Verum, Bonum, Res, Aliquid, nullius speciei possunt esse genera. Habebit. Praedic.

62dus.

Praeterea videndum 62. A Subiecto Inhaesionis habet Axioma tale. si Genus propositum est in specie proposita tanquam in Subiecto inhaesionis non est genus. Ro. Ea species est subiectum Generis, de quo genus dicitur non in quo genus inest. cum hoc sit proprium Accidentium.

63tius Considerare Atque illud 63. A Genere non Synonimo. Axioma habet tale. Si genus propositum non est Synonimum ratione speciei propositae non est genus. Praeterea pacto

64tus.

Amplius quando 64. A Transsumptione Contrariorum continetur Axiomate tali: Si species et Genus propositum habent contraria quae ita se habent ad inuicem ut Unum eorum, sit melius, et alter deterius, profecto

profecto, si melioris contrarij est genus deterius, Dete:
rioris autem melius certè propositum genus non est genus.
Sic voluptatis non est genus malum: quia aliàs doloris esset
genus bonum, sicque rei deterioris esset genus melius. Peccat etiam.

Illud etiam 65. A comparatione melioris et de: 65 tus.
terioris generis axioma sit eiusmodi: Male ponitur
sub genere deteriori id quod potest poni sub meliori gene:
re. Sic animal male reposuerit sub genere motus cum
rectius ponatur sub genere status, quanquam sunt meliora

Iam ex maiore 66. A genere suscipiente 66 tus.
magis et minus habet axioma tale. Si genus propositum Praeterea ab eo
suscipit magis et minus species autem proposita, et id
quod denominatur ab eadem specie non suscipit, pro:
fecto non est genus. Sic iustitiae erit genus virtus
quoniam, ut ipsa virtus, ita iustitia recipiunt magis
et minus; quod nisi esset certè virtus non esset genus
iustitiae.

Praeterea 67. A comparatis Rursus si id.
valet autem euertendo et confirmando. Euertendo 67 mus. 1m.
quidem habet duo axiomata. 1m est tale: Ex duobus axioma refellens.
generibus, si unum magis videtur esse genus speciei
propositae quam alterum. Vel etiam aeque unum atque
alterum. et tamen non est certè nec alterum erit genus
2dm: Si ex duabus speciebus una magis videtur 2dm.
esse species generis propositi, vel aeque una atque altera
et tamen non est. Tum neque altera erit species. Confir: Confirmans
mando item habet duo axiomata. 1m. Si duorum generum axioma 1m.
illud quod minus videtur esse genus, aut etiam aeque
est genus, etiam alterum erit.

// Si illa

Idem. ‖. Si illae species, quae minus videtur esse species generis propositi est tamen species eiusdem. certe et illa erit quae magis videtur. Exempla in textu

Praeterea ut confirmatur vide. Illud 68. A praedicatione generis in quid. de specie vel etiam de differentibus specie.

68us. Axioma hic tale: si genus propositum praedicatur de specie proposita in quid est genus.

Discrimina differentiarum. Quoniam autem affert tria discrimina generum et differentiarum, quibus inter se differunt: facitque id ea occasione, quod nonnulli existiment, etiam differentias praedicari in quid. discrimina clara in textu.

69us. Quia ~~autem~~ vero musicum 69. A concretis ad abstracta et contra. Axioma habet tale: si concretum est genus concreti etiam abstractum est abstracti. item si abstractum est genus abstracti. etiam concretum erit concreti: alias non erit genus. Sic quoniam scientia est genus musicae etiam sciens erit musici. Praeterea quoniam.

70us. Amplius 70. A consecutione seu praedicatione non reciproca. Continetur axiomate tali: quod aliquid semper consequitur non reciproce. illud certe eius est genus. E. G. quoniam tranquilitatem sequitur quies. non contra. perfecto quies est genus tranquilitatis.

Alio vero. ‖ In hoc vero ponit unicam exceptionem a loco proximo haec in textu clara.

In genere conclusio libri. De genere igitur.

IX LIBRVM ARISTOTELIS Topicorum V. Notae.

In hoc libro exponitur rō confirmandae et euertendae quaestionis Proprij. Diuiditur in membra duo, in primo praemittuntur quaedam necessaria, ad intelligendam quaestionem Proprij quod expedit primo capite. In altero continentur loci 53. Ex quibus petuntur argumenta confirmandarum vel euertendarum quaestionum Proprij. Hoc continebitur capitibus quatuor. Argtm. libri 5ti.

CAPVT I

Affert hoc capite Diuisiones Proprij, Vt sic appareat quae nam quaestiones proprij ad Dialecticum pertineant et quae non, hoc est, qualibus nam quaestionibus Proprij Loci huius libri deseruiant. Argtm. cap.

Vtrum Propositio dicendorum. Proponitur autem.

Assignatur Affert Diuisionem Proprij duplicem prima est haec. Proprium aliud est per se aliud per comparationem ad aliud. Altera Proprium aliud est semper aliud interdum. Exempla habes in textu. Proprium autem Diuisiones Proprij duae.

Sunt autem Docet aliquando fieri duas quaestiones aliquando 4 quoties sumitur Proprium per comparationem ad aliud, ita Vt talis quaestio facile euerti possit. Duae quaestiones fiunt tum. quando Vnum Proprium de altero subiecto quidem affirmatur. Vt homo est bipes. de altero vero negatur. Vt Equus non est bipes, quorum Vtrumuis impugnetur quaestio euersa erit. Quatuor rursus quaestiones fiunt tum, quando duo propria sumuntur

quorum Vtrumque.

quorum utrumque de altero subiecto affirmatur
de altero vero negatur. E. G. Si quis dicat Proprium hominis per comparationem ad equum esse quod homo quidem sit bipes. Equus autem quadrupes tum erunt 4 quaestiones. I. homo est bipes. II. Equus non est bipes. III. Equus est quadrupes. IV. Homo non est quadrupes. Quocunque istorum modorum sumatur eversio infirmabitur quaestio.

Est autem per se Proprium definit et exemplis illustrat singula Proprij genera. Fieri autem subdivisio Proprij, quod fit per comparationem ad aliud. Sed ea propria.

Jam vero alterius

Sed propriorum ea.

Tandem ostendit, quae nam dictarum quaestionum Proprij sit logica vel dialectica, hoc est, quae facillime disputari possit in utramque partem, et quae non. S. E. Tres priores quaestiones Proprij facile disputantur. Ultima difficile. Utriusque ratio clara in textu. Quod igitur autem. Docet insuper quaestionem Proprij per se et semper tantum locos tradituros se hoc libro, omissa quaestione Proprij per comparationem ad aliud cum eius probandae vel evertendae ratio ex locis accidentis petatur.

CAPUT. II.

Ac primum videndum. Exponuntur hoc cap. loci 14. Ad id autem. Locus primus a notiori vel ignotiori. Continetur hic locus duplici axiomate. Unum est quod valet confirmando tale. Si Proprium propositum est notius subiecto est Proprium. Alterum quod valet refutando tale. Si Proprium propositum est ignotius subiecto non est Proprium. Ratio. Ea ut definitiones, ita etiam Propria assignantur propterea, ut per ea subiecta cognoscantur, quia per quod aliquid cognoscitur, debet esse notius ipso cognito, exemplum in textu clarum.

1mus Locus.

Axioma eius 1m.

2dm.

Rd.

Deinde.

Aliq

Aliusmodi Locus 2dus. A noto vel ignoto existentia proprij in Subie: 2dus. jm.
cto. et hic locus habet duo Axiomata. Unum valet confirmando Axioma
quod est eiusmodi. Si Proprium manifestè existit in Subiecto est Pro: 2dm.
prium. Alterum valet euertendo. quod est eiusmodi. Si Proprius
non existit in Subiecto manifesto non est Proprium. Et Ratio
et exempla in textu clara. Nota per ignem intelligere Solem
caloremq naturalem. Praeterea refellitur hic modus Locus 3tius 3tius.
sit aequiuocatione seu multiplicitate Proprij. Axioma sit tale.
Proprium aequiuocum seu multa significans non est Proprium.
Et rationes exempla in textu clara. Dub. Praeterea re similis modus.
Locus 4tus. a Simplicitate vel multiplicitate Subiecti. Habet 4tus.
Axioma tale. Si Subiectum quaestionis est aequiuocus attributum
eius q quaestionis non est illius Subiecti Proprium.
Praeterea si cassus: Locus 5tus. a Tautologia. Axioma Proprius 5tus.
male assignatus est illud, in quo Tautologia committitur. Rationes Dub.
ma. Ea Tautologia in disputationibus parit conturbationem
auditorum. Altera. Ea parit Abgationem, qualibet Sophista
conuenit. Dialectico non item. Hæc in textu clara.
Praeterea refellitur si in Ypria Locus 6tus. a Transcendente Axi: Cap. III.
oma. Transcendens male ponit esse Proprium. Et est tabula in textu
clara. Valet log eadem confirmando. Si minus Proprius non sit Transcedens,
Praeterea refellitur si quis plura Locus 7mus. a Pluribus Syris. 7mus.
pro uno positis habet Axioma tale. Si plura ypria assignantur
in quaestione, ita ut existimentur esse unus, tunc male assignatur
Proprium. Et ei exemplum in textu clara. Valet log eadem commoda.
Praeterea reprehenditur. Locus 8vus. a Subiecto Proprij Cap. III.
vel parte Subiecti. Axiomate contractur tali. Si in proprio assi: 8us.
gnando adhibeatur Subiectum, vel pars, hoc est species Subiecti
tum tale Proprium male assignatur. Ratio. Ea Proprium asser:
tur causa cognoscendi per quod minimum Subiectum. Sed notio
et quotam sit, profecto Subiectus nec id explicari nec per ipsius
nec per suam partem seu speciem. Cum igitur sit sibi aliqué

ignotum.

ignotum. Species autem eius posterior est illo, ob idque ignotum. Exemplum vide in textu. Valet locus etiam confirmando.

Eodem modo considerandum est. IX. A contrario subiecto

9mus. Vel eo quod est simul natura cum subiecto, aut etiam eodem posterius. Axioma habet tale; quod est contrarium subiecto vel simul cum subiecto vel posterius subiecto id non est dicendum proprium. maleque assignatur esse proprium. Valet hic locus etiam confirmando. Rationes singulares particulares et exempla vide in textu clara.

Praeterea refellitur si quod. X. Ab eo quod non

10mus. semper inest subiecto. Axioma habet tale. Illud non potest dici proprium quod aliquando inest subiecto et aliquando non quomodo dormire non est proprium homini neque discurrere quia homo aliquando dormit et discurrit, aliquando non. Et hic locus valet etiam confirmando.

11mus. Praeterea reprehendit XI. Ab eo quod est proprium nunc. Praeterea refellitur si eiusmodi. XII. A proprio

12mus. sensibili tantum. Ab Axioma tale. Illud quod sensu tantum percipitur non recte assignatur esse proprium. Ratio. Ea quae sensu tantum percipiuntur non percipiuntur nisi tum cum sentiuntur: iam proprium verum semper percipitur in subiecto sic errat, qui dicit proprium esse solis ut sit quod super terram ferratur postquam ei occidit sol, tum enim super terram ferri non videmus: ob idque non possumus cognoscere an hoc semper soli insit.

Hoc autem coarctat Axioma praecedens: ad ea quae non necessario consequuntur: quando ei aliquid necessario consequitur subiectum quamvis solo sensu percipiatur illud nihilominus recte potest dici proprium, quomodo superficie ei proprium est ut ei primum insit color.

Confirmatur autem eundem locum docet ad confirmandum valere per Axioma tale. Illud est

Illud est Proprium quod est non tm sensibile. sed etiam intelligibile. Vel si sensibile tantum subiectum nihilominus huius necessario consequitur. Praeterea repraeh. si de foem.

XIII. A definitio loco Proprij posita. Axioma hit tale. 13 mg
Quando proprium est potius definitio subiecti, male assignatur esse Proprium. Ro. Qa Proprium non explicat essentiam rei. sed potius eandem comitatur. Exemplum in textu clar.

Praeterea XIV. A Genere et differentijs.
Axioma hit tale. Oratio non constans genere et differentijs 14 mg.
non est recte assignari Proprium. Ratio. Qa Proprium est simile definitioni. Exempla vide in textu. Valet idem locus confirmando. Nota hic. Differentias accipiendas esse Accidentarias. Ut sic sit discrimen inter definitionem et Proprium. Nota 2do. Proprium hoc loco sumi pro illa rerum definitione quam vocamus perifrasin seu descriptionem.

CAPUT III. Cap. IV.

Hactenus loci tradebantur qui docebant quomodo intelligendum esset, num aliquod Proprium recte assignatum fuerit in quaestione. nunc transit ad explicationem eorum. qui ostendunt num id, quod loco Proprij in quaestione proponitur simpliciter sit Proprium. cum interdum accidat ut id, quod omnino non est Proprium loco tm Proprij ponatur. Huius rei adducuntur eo capite loci 14. Argum cap.

Utrum autem Propositio. Loci. Docet locos praecedentes convenire cum locis sequentibus quorum aute hi et illi tradunt roes confirmandarum vel evertendarum quaestionum Proprij.

Primum igr Locus XV. a partibus seu Speciebus Subiecti. 15 mg.
Habet Axioma tale. quando huiusmodi Proprium statuitur, quod vel nulli eorum, quae a subiecto continentur inest. vel non omnibus. vel ita convenit subiecto, ut si conveniat non roe subiecti; similiter speciebus subiecti, non roe subiecti, conveniat non est omnino dicendum

Proprium.

Proprium. Sic Scientiae non potest dici Proprium, nulla rōe fal-
posse, cum Geometra fallatur interdum, dum videlicet falsas
descriptiones ponit, iam Geometria est pars scientiae, ut et Geometria
scientis. Axioma confirmatiuum contrario modo est concipiendum
huius exemplum in textu vide.

16mg. Praeterea refellitur si de quo. Locus XVI. a Reciproca
praedicatione. Axioma hat tale. Si Proprium assignatum praedica-
tur de aliquo, de quo subiectum non praedicatur vel contra non
est illud proprium. E.G. Animal ad scientiam percipiendam natum
praedicatur de Deo. Homo autem minime. Valet hic locus etiam confirmando.

17mg. Praeterea reprehendit si subiectum. Locus XVII. a subiecto
loco Proprij. Axioma habet tale. non est illud Proprium quod
est subiectum alterius. Sic ignem esse non est proprium tenuissimi.
Confirmatur Axioma ab Arte deductione ad incommodum. nam
aliās Proprium inesset pluribus, quae specie differunt. quod omnino
falsum est. quod autem id inde sequatur patet, Uni ni subiecto
nihil obest inesse multa Propria; Si itaque subiectum poneretur esse
Proprium, certe illud conueniet multis specie differentibus, hoc est
multis proprijs. Valet etiam locus hic confirmando. Habet Axioma
tale. Si proprium soli inest, sitque in subiecto est Proprium
Exemplum in textu. Praeterea reprehendit si per participationem

18mg. Locus XVIII. A participatione. Continetur Axiomate tali.
Non potest dici illud Proprium, quod conuenit subiecto per partici-
pationem. hoc est quod ponitur in definitione subiecti. Ratio
quia quod ponitur in definitione est essentiale. iam Proprium
nullum est essentiale. Exemplum habes in textu. et hic locus
Valet etiam confirmando. Deinde refellitur Locus 19.

19mg. a Tempore. Axioma hat tale. Non est illud Proprium
quod non est simul cum re: sed aut prius aut posterius.

20mg. Deinde refellitur si earundem. Locus XX. ab hijsdem numero.
Axiomate continetur tali. Si aliqua duo subiecta sint eadem nu-
ro, tum si assignatum Proprium, non potest dici Unius eorum
esse

esse Proprium, nec alterius etiam dici debebit. Exemplum in textu clarum. Idem locus valet etiam in confirmando praeterea servit quaestionibus Accidentis. Deinde refellitur si eorum. 21.

Ab iis quae specie vel genere eadem sunt. Continetur Axiomate tali: Si duo subiecta fuerint eadem specie (nomine speciei hic intellige genus ipsum) duo item propria etiam eadem specie, unum autem Proprium non semper conveniat uni speciei profecto nec alter conveniet alteri semper. Sicque neutrum est Proprium. Exemplum habes in textu. Valet locus hic etiam confirmando per Axioma oppositum. 21mus

Hic autem locus Exceptio ab Axiomate confirmativo proxime praecedenti.

Quum autem idem. XXII.

Ab iis quae re absolute sunt idem. Ratione sola distinguuntur. Axiomata evertentia habet duo. 1m est tale. quod attribuitur subiecto per se considerato non est Proprium subiecti cum Accidente considerati, et contra. E.G. Si quis statuat aliquod Proprium esse hominis. Opponens ostendet illud ipsum Proprium etiam convenire homini albo, vel contra: atque sic evertetur Proprium. 22dus Axioma evertens. 1m.

Alter Axioma: quod convenit etiam abstracto, illud non potest dici proprium solius concreti, et contra. E.G. Si quis dicat aliquod Proprium esse scienti. Opponens ostendet idipsum etiam inesse scientiae vel contra: atque hoc non est Proprium. Axiomata confirmantia rursum duo etiam sunt: 1m. Quod est proprium subiecti simpliciter considerati, idipsum est proprium subiecti cum accidente considerati et contra. E.G. Quum hominis Proprium est esse risibilem, idipsum etiam est proprium hominis albi et contra. 2dm Confirmans. 1m

Axioma 2dm. Quod est Proprium concreti idem est abstracti, et contra. Omnium Axiomatum istorum haec est ratio: quia subiecta per se, et cum Accidente item concreta et abstracta re absolute sunt idem; ratione sola distinguuntur. 2dm.

quatenus ergo.

quatenus ergo re abs se sunt idem. Axiomata confirmantia
utique vera sunt; quatenus rursum rōe distinguuntur. Axiomata
evertentia firmitatem habent. In Expositione huius loci
inter Cetera admonet Philosophus. difficilem esse rationem, hoc pa-
cto defendendi proprij, idque propter argumentationes sophis-
ticas quae subiectum per se et cum Accidente. Concretum
item et abstractum pro rebus omnino diversis sumunt.

Cap. V. 23tius. Deinde 23 Ab eo quod est proprium Natura.
Continetur Axiomate tali: male assignatur Proprium, si dicitur
inesse subiecto simpliciter et semper, cum saltem naturâ insit
bene autem si cum naturâ insit, naturâ etiam inesse dicitur.

Observa. Nota Proprium naturâ inesse hoc loco illud dici quod ita suscipitur a subiecto, ut non semper neque necessario ei actu insit.
quo pacto se habet bipes ad hominem, neque ni omnis homo est
actu bipes. Praeterea quae dicitur Locus 24.

24tus. Ab eo quod inest primo, aut per aliud. Axioma eius tale concipe
Male assignatur esse Proprium, quod cui alicui insit per aliud,
aut primo simpliciter inesse dicitur. E. G. Si dicas Proprium esse Corporis colorari erratis, quia colorari convenit corpori per aliud, ni-
mirum per Extremitatem, cui primo idipsum convenit. In assignandis
ergo Proprijs illud ex hoc loco disce nimirum non negligendos esse mo-
dos, iuxta quos Proprium insit subiecto. Videlicet Primo et per aliud.
Accidit autem Docet quae nam sit causa cur saepius in assi-

Observa. gnandis Proprijs halucinemur, haec autem nulla alia est nisi neglecta de-
terminatio, secundum quam Proprium aliquid dicatur convenire subiecto.
Ideo statim Aristoteles exponit modos decem, qui ostendunt iuxta
quam determinationem Proprium aliquod insit subiecto. Hi
modi si in assignando Proprio exprimantur id efficient, ut vera
Propria a nobis assignentur. Sin autem eos neglexerimus perpetuo
nos in errore versari necessum erit. Nota ex his modo elicere
Aristotelem sex locos nimirum duos proxime praecedentes, et quatuor pro-
xime sequentes.

Omnes enim

Omnes ri. Exponit modos decem, iuxta quos, alig quod Proprius conuenit
Subiecto. Vt ictum in textu. Qui igit Vel. Si igit
Ex primo modo elicit locum Vigesimus textum. 23tus
Qui vero Loog XXI. quem elicit ex modo 2do. Lxio: 24tus.
ma eius tale. concipiatur. Male assignatur Proprium quod de
simplr ineste, cum hoc tpe insit. bene autem si cum hoc tpe
insit, etiam hoc tpe ineste de.
Recat etiam elicit locu XXII. iam explicatu ex modo
quinto ex Exto. Qui vero ea prædixit. Loog XXVI 26tus.
quem elicit ex modo 7. et 8. videlicet ex eo quod e habere et haberi.
Qui vero ante Loog XXVII, quem elicit ex modo 9. et 10. 27mus
minimum ex eo, quod de participare et participari
Recat etiam. Loog XXVIII. quem elicit ex modo 3. et 4to 28us
hoc est ex eo, quod est Proprium Speciei et omnino cu Vniuersali:
ter. Sensus loci hic est. Male assignatur esse Proprium gladio
non exponitur, Vtrum illud Proprium sit Speciei, an vero Vnius
tantum sub Specie contenti. S. G. Male assignat Proprium ille
qui dicit Ignis esse Proprium Vt sit Corpus leuissimum, etenim
sunt in igne varij gradus, cum alij alijs sint leuiores; non omnis ri
Ignis Corpus est leuissimum, cum pruna non sit corpus leuissimum,
quamuis sit Ignis longe enim flamma leuior est et hac ratio
leuis est lumen, quod eodem Platonem in Timæo ignem leuem
dicitur. Debent igit exponere quomodo accipiant Proprium: nimiz
debent ostendere illud Proprium nos accipere Speciei hoc est Speciei
Ignis tribuere hoc Proprium Vt sit res leuissima, prædictis reb
quæ non sint ignis.
Quidam aut. dixit proximè errare eos qui non exponit literam.
et accipere Proprium Speciei nunc etiam dicit illos quod errare
qui accipiunt Proprium Speciei nimiz cum Subiectum diuersatur in
diuersas Species. Etenim cum proponitur Proprium Speciei tum Vnam
tm esse Speciem opz est. Per id lab Arte dupliciter. Imo
si in essent plures Species tum Proprium non æqualiter iis conueniet,
S. G. Ignis diuiditur in tres diuersas Species hoc est in pruinam,
flammam, et lumen, quibz æqualiter conuenit, cui æqualiter sit Ignis.
Si tacet 29us.

Si itaq; quispiam dicat. Proprium Ignis specie esse. constare partibus subtilissimis. ille errabit qa ignis aequaliter attribuitur omnibus Proprium autem non aequaliter ijs attribuitur, sed magis lumini quam flammae. et flammae magis quam prunae. Probr. 2do.

Si essent plures species. profecto Proprium non uni tantum conveniet, sed tam ei quod est simpliciter tale nempe igni quam ei quod est maxime tale nempe lumini. Constare ni ex partibus subtilissimis. E.G. convenit et igni simpliciter et cuidam ignis speciei, nempe lumini: constare igr ex partibus subtilissimis non est Proprium ignis, cum idipsum etiam sit Proprium luminis neq; etiam idipsum est Proprium luminis, cum sit Proprium Ignis.

CAPUT IV.

Habet locos quindecim. Deinde XXIX. Ab Eodem vel diverso. Hic Axioma tale. Id non est proprium suiipsius. Ratio Quod ni est idem, cum aliquo id explicat naturam eius cum quo est idem. iam proprium nullum explicat naturam rei alicuius. Valet etiam hic locus confirmando. exempla vide in textu.

29mus.

30mus. Deinde in ijs XXX. Ex partibus similibus. Continetur Axiomate tali. Cum res constat ex partibus similibus, dum quod non est proprium totius idipsum neq; partis erit proprium item quod non est partis proprium neq; totius erit hic locus Valet etiam confirmando per Axioma, oppositum. exempla in textu vide. Hoc autem Assignat duos errores in quos incidimus rone Loci praesentis. Primus et quando assignatur proprium totius tale quod non convenit parti. Alter. quando proprium assignatur parti quod non convenit toti

Observa.

Cap. VI.

Praeterea Locus XXXI. Hic Axioma tale

31mus. Si unum contrarium non est proprium unius contrarij nec alterius erit alterius. Valet etiam hic locus confirmando. Exempla in textu habet Secundus locus ex ijs. XXXII. Ex relativis oppositis continetur Axiomate tali

32dus.

Si unum Relativum

Si unum relative oppositum non est proprium unius relative
oppositi nec alterius erit alterius et sic locus valet etiam
confirmando. ~~Secundus locus~~ XXXIII. Ex Habitu et 33.
Privatione sit Axioma tale. Si Habitus est proprium ali:
cuius Habitus, etiam Privatio erit propria Privationis et contra.
~~Tertius~~ XXXIV. Ex Contradicentibus quemadmodum Deinde ex affirmationibus
et duo proximi consequentes in hoc primo duo praedicata con: 34tus
feruntur cum uno subiecto. Hic aut Axiomata duo. Axioma 1m.
1m est. Si Affirmatio est proprium affirmationis. Negatio
non erit proprium eiusdem. Ex. Si risibile est proprium hominis.
non risibile non est proprium eiusdem hominis. Axioma 2dm. 2dm.
Si negatio est proprium alicuius affirmatio non erit propri:
um eiusdem. Ex. Si intellectus est proprium non esse mor:
talem, esse mortalem non erit proprium eiusdem. Secundus locus est.
~~Deinde~~. Locus 35. In quo conferuntur duo attributa 35tus.
Contradictoria cum duobus subiectis Contradictoriis. Axioma eius euer:
tendi tale est. Si Propositum Proprium est Affirmati subiectum
itidem Affirmati euertetur. Si propositi Proprij negatio non sit
Proprium Negationi subiecti Propositi. Etenim si negatio ne:
gationis non est Proprium, neque Affirmatio Affirmationis erit
Proprium: et contra, si affirmans non est proprium Affirmationis
neque negatio erit negationis. Axioma confirmans tale est.
Si Affirmatio est Proprium Affirmationis, etiam Negatio
Negationis erit. Exempla in textu. Tertius locus ex ipsis
~~Secundus locus~~ vel Tertius 36. In quo unum praedicatum con:
fertur cum duobus subiectis contradictoriis. Habet Axioma euer: 36tus.
tens eiusmodi. Si propositum Proprium conuenit Affirmationi
Negationi nequaquam conueniet: et contra si negationi con:
uenit Affirmationi non conueniet. Axioma rursum con:
firmans tale est. Si propositum proprium non conuenit affir:
mationi, idipsum conuenit negationi. Sed hic locus.

Sed hic locus. Ostendit locum proxime praecedentem rōe
Observa. Axiomatis confirmantis esse falsum. quandoquidem per illud
Attributum affirmatum dicatur praedicari de subiecto negato,
Jam per Naturalem praedicationem Affirmatio non potest
praedicari de Negatione neque contra.

Deinde ex Condiuidentibus. Locus 37. Ex contradistinctis.
37mus. seu ex ijs, quae in eadem diuisione ponuntur, sibique ad inuicem op-
nuntur tanquam membra diuidentia. Axioma huius loci negan-
ut intelligatur. ponantur 4. termini ita ut primus eorum et 2dus
ponantur in eadem diuisione alicuius rei, tertius autem et 4tus
in alia diuisione. E.G. Alia est diuisio animalis in immortale
et mortale alia in sensibile et intelligibile, his ita positis. Ax-
oma negans ita concipe. Si tertium non est proprium primi
etiam 4tum non erit proprium secundi, et contra. Si 4tum non est
proprium 2di neque tertium erit primi. Sic quoniam sensibile non est
proprium mortalis, neque intelligibile dici potest proprium mor-
talis et contra. Axioma confirmans opposito modo est con-
cipiendum.

Cap. VII.
38mus. Deinde ex casibus Locus 38. Ex casibus. Clarus in textu.
39mus. Non solum autem. Locus 39. Ex casibus contrariorum.
40mus Deinde ex ijs. Locus 40. Ex similitudine seu comparatione duorum
Attributorum similium ad duo subiecta similia.

41mus. Deinde ex ijs Locus 41. Ex ijs quae eodem modo se habent
seu ex comparatione unius attributi ad duo subiecta similia. Axio-
ta euertentia huius loci duo sunt quae ut intelligantur stat-
Axioma. euertens. endi sunt tres termini. hoc est duo subiecta. E.G. Prudentia
Justitia, Attributum autem unum tale, quod aeque possit di-
1m. de subiectis duobus. E.G. Efficere hominem felicem. Hi
ita positis. Sit primum Axioma euertens tale. Si ter-
non est proprium Prudentiae certe nec Justitiae erit.
2dm. Axioma 2dm etiam euertens tale. esto. Si tertium
est proprium 2di idipsum non erit proprium tertij. Ro.
Ea proprium non potest conuenire pluribus subiectis
siquidem cum suo subiecto reciprocatur. hic locus non va-
confir

confirmando. Nota autem exemplum 1di Axiomatis non esse obscurum.
apertum, obiiçq; interpretes locum esse mendosum putant. Ita
in eo duo attributa cum duobq; subiectis conferuntur.

Deinde refellitur. Loco 42. ubi eo quod dr esse fieri
et interire. Axiomata habet 6. quæ prima tria valeat q 2dq.
refutando, tria ibiq; posteriora confirmantur. Axioma primum Axioma 1m.
est tale. Si id quod dr eidem esse non est proprium cui
quod dr eidem esse, tum neq; id erit proprium quod dr
eidem fieri eius quod dr eidem fieri, neq; id quod dr eidem
interire. erit proprium eius quod etiam dr eidem interire. E.g.
Cui homini non est proprium esse animal, profecto neq; τὸ fi:
cui hominiest proprium τὸ fieri animal, neq; etiam τοῦ in:
terire hominem est proprium τὸ interire animal. Axioma
2dm. Si id quod dr proprium eidem fieri, non est proprium 2dm.
eius quod dr eidem fieri cum neq; id quod dr eidem
esse erit proprium cui quod dr eidem esse, neq; id quod dr
eidem interire erit proprium cui, quibe dr eidem interire.
E.g. cui hominis non est proprium fieri animal, profecto
etiam τοῦ esse hominis non est proprium τὸ esse animal. neq; τοῦ
interire hominis erit proprium τὸ interire animal. Axioma
3tium. Si id quod dr eidem interire non est proprium cui quod 3tium.
etiam dr eidem interire, ipsum non erit proprium eidem esse
eius quod dr eidem esse. neq; eidem fieri eius quod etiam
dr eidem fieri. E.g. cui hominis non est proprium interire
animal, certe et τοῦ esse hominis non est proprium τὸ esse animal.
similr τοῦ fieri homi, non est proprium τὸ fieri animal. Axi:
oma 4tum est oppositum primo. quemadmodu 5tum. 6tum. sextus 4tum. deleta.
ibid 3tio.

Deinde respicere. Loco 43. ubi Idea. At Axiomata 4tum.
enuntiata duo primum tale est. Quod Idea non est primi Axioma 1m.
eidem non potest fieri proprium eius cui est idea. Alterū. 2dm.
quod ideæ etiam hoc non potest fieri proprium. non quatenus
est illius rei idea simpliciter, illud cui rei non potest fieri
proprium. Axioma confirmari rursum est tale.

Quod est primi Idea

Quod est Proprium ideae quatenus est alicuius rei Idea illud ipsum est Proprium eiusdem rei. Exempla habes in textu.

CAPUT V.

Cap. VIII. Habet Locos decem. Deinde arguendum Locus 44 a Comparatione maiorum. quemadmodum et sequentes 4. In hoc loco confertur unum attributum cum uno subiecto. Axioma euertens ita concipi potest. Si id quod dicitur magis non est proprium eius quod dicitur magis, profecto neque id quod dicitur minus erit Proprium eius, quod dicitur minus, neque id quod dicitur maximè, erit proprium eius quod dicitur maximè neque id quod dicitur simpliciter, eius quod dicitur simpliciter. Axioma confirmans opposito modo est concipiendum. Utriusque exempla vide in textu.

44tus

Ex eo quoque Locus 45. Idem ferè cum 44. nisi quod in hoc loco membra axiomatum inuerso ordine ponantur. Valet euertendo et confirmando. Exempla et axiomata in textu clara.

45tus

Secundo loco. Locus 46. In quo duo attributa conferuntur cum duobus subiectis. Axioma eius euertens tale est. Si id quod magis videtur alicuius esse proprium, non tamen est Proprium, profecto nec id Proprium erit dicendum quod minus videtur inesse alicui. Axioma vero confirmans tale. Si id quod minus videtur inesse alicui est tamen eius Proprium, profecto etiam illud erit Proprium, quod magis videtur inesse alicui. Utriusque Axiomatis exempla habes in textu.

46tus

Tertio loco Locus 47. In quo unum attributum confertur cum duobus subiectis. Valet hic locus euertendo per duo Axiomata quorum unum tale est. Si id quod magis videtur esse Proprium unius alterius vero minus, non est tamen proprium eius, cuius magis esse videtur, profecto nec eius erit, cuius minus esse videtur. Axioma alterum. Si id quod magis videtur esse unius proprium, alterius vero minus, estque proprium eius, cuius magis videtur esse profecto tamen erit Proprium eius, cui minus inesse videtur. Exempla in textu.

47mus

Quarto loco Locus 48. In quo duo attributa cum uno subiecto conferuntur. Axioma euertens est tale. Si id quod videtur ~~magis~~ esse proprium, non tamen est proprium tum neque illud Proprium erit dicendum, quod minus videtur esse Proprium.

48us

Axioma

Axioma ste confirmans est tale. Si id quod unicuique videtur esse suum
unum est tamen proprius, profecto et illud erit proprium quod
magis videtur esse proprium Scripta habes in textu.

Deinde arguendo. Loco 49. A. Comparabe unicum uni 49ng.
et secundum duo. Hic conferuntur duo attributa cum duobus
subiectis Axioma ejg est tale. exertens. quod alicui videtur esse
propria alicuorum si unum eorum non est proprium unicuique necesse
unicum erit alterius. Axioma confirmans est approbatum. Scripta in textu.

Ido loco. Loco 50. In isto conferuntur duo attributa 50ng.
cum uno subiecto &c. exertens tale est. Ex duobus proprijs
si utrunque alicui videtur esse proprium alterius subiecti unum
tamen eorum non recte dici proprium illius subiecti certe negat
alterum erit. Axioma affirmans est approbatum. Scripta in textu.

Tertio loco. Loco 51. In isto unum attributum conferitur 51ng.
cum duobus subiectis. Valet tantum exertendo. per 2plex Axioma.
quorum primum est tale. Unum quod alicui videtur convenire
duobus subiectis si unicuique eorum non est proprium necesse alterius
erit.

Alter. Unum quod alicui videtur convenire duobus
si unicuique eorum est proprium. certe alteri non erit

Effect autem. Effectus dictorum locorum trium proxime precedentium:
tum, et loco 40. latius 41.

Caput IX.

Deinde refellitur. Loco 52. a Genio potestate. Axioma 52nda.
ejg negans est tale. quod assignatum proprium quod est potest
stabe et non actu idem proprius refellatur ad aliquod subiectum
quod potest etiam non esse tum cum id existit cuius assignatur
esse proprium. profecto illud non est vere proprium. Ro. alias
si subiectum esset sine risibili et contra. Sic respirabile non
est. Proprium caeris, cum sit potestate quod refertur ad aliquid
rectum, videlicet animal. potestate esse animali. non existens:
te respirabile autem non potest sine animali. Axioma con-
firmans est ejusmodi. Si affirmatum unicui aliqui attributum refer-
tur ad ens. vel etiam ad non ens. Idem modo illi non fatiscen-
tur. bene assignatur proprium. Prioris membri huius Axiomatis
exemplus habes in textu. alterius hoc 2. Materia primo quod ex ma
ens. recte attribuitur proprium potestate. videlicet per modum ens formas.

Deinde

53tiq. Deinde. Locq 53. a Superlatione. Axioma euertens h[illegible] eiusmodi. Pprium quod in suplatione consistit. seu excessu n[illegible] est Proprium. Rō. Qa non reciprocatur cum subiecto sublatoq subiecto ipsum manet. E. G. Si quis dicat Ignis est proprium Ut sit Corpq leuissimum, male assignabit Pprium cum Corpq leuissimum non reciprocatur cum igni, praeter sublato igni manet Corpus leuissimum in alio subiecto aere videlicet. Axioma confirmans est oppositum.

IN ARISTOTELIS TOPICORUM Librum Sextū Notae.

Argtm libri. In hoc libro exponitur ab Aristotele ratio euertendarū quaestionum definitionis confirmandarum ri, ratio reijcitur in librum septimum quod praestabitur locis 80.

CAPUT I.

Argtm cap. Praemittuntur quaedā hoc capite necessaria ad intelligentiam loci quaestionis Definitionis. Talia autem sunt duo praecipua Primum Modi euertendarum quaestionum definitionis, partim ad secundū et tertium et 4tum Topicorū libros pertinēte partim ad praesentem 6tum.

Euertendae definitionis modi 5. Eius tractationis. 1m cap. est membrū in quo exponuntur modi seu genera quaestionum definitionis, quae euertuntur quaeq. Primus est. quando definitio non de omni definito dr. alter quando definitio, non ~~est propria definiti~~. habet genus aut si habet non est Proprium Definiti. 3tiq quando definitio non est propria Definiti. 4tq. quando definitio non explicat Naturam rei, 5tq. quando definitio non recte assignatur.

An igr de quo. Enumeratis modis euertendarum definitionum, ostendit deinceps primum modū pertinere ad librum Idm Topicorum Uti in quo disputatur num aliquid alicui insit vel non. Deinde modum Idm pertinere ad librū 6tm et 7m in quibus scilt ondetur num assignata sit definitio definiti seu. num assignata definitio explicat Naturam definiti, item num assignata definitio sit recte assignata. Primum

Primum. 5gr. Membrū alterum in quo ostendit ordinem quē
seruaturus est in expositione hōr locorū Definitionis. S. E. Agendo
et primo de locis qui conducit num recte sit assignata Definitio:
hōi, num minime. Deinde adducendi erunt loci quibus oppugnabunt
sit ne aliqd definitum, seu sit ne Natura rēi exposita.
Rō. Natura n comparatiū est. Et in oīb relatis Difficilius
sit recte facere quam facere: obiō etiam difficilius est recte
definire quam definire. et qm ita res habet. ipsesta facilis
est temp oppugnare definitionem, quasi non recte factam quam
ostendere nullo modo defore esse factam. Verum. quod est
facile difficile se impugnatu est facile: Jam preterea est
regula atq; methodus docendi illa (Ut a facilioribus ad difficilia.
Juius autem. Defore non recte assignatam, diuidit in duas partes. pm est illud quod est obscu-
rum, alterū quod sit redundantem. Utrūq; igitur
in textu adductus in textu, Utrūq; etiam exponendi ratio
hoc libro habitur.

CAPT II.

Transit ad expositionem locorum juxta eum ordinem, quem prædec. sequitur
in capite de seruaturum polliceitus est. hoc cap. 12. loci adscend.
tur quorum priores septem conueniunt illis definitionibus, que
habent obscuritatem, alij illis qui redundantiam.

Primus 1gr. Locus primus ab equiuocatione definitionis. Ar: 1us Locus
oma habet tale. Non recte assignatur definitio, in qua est aliqd
equiuocum. Rō. Ea sit definitio erit obscura, excepta in textu.
Idem confirmat. 2g locus ab equiuocatione definiti. Arioma. 2us locus.
Male assignatur definitio, si accommodatur ad definitū equiuocū
et non diuisum in suas sētiones. Rō. ejg eadē. que prioris.
Maxime autē tale. Docet locū proxime precedentem esse accep:
orem cauī lationis faciendis nisi equiuoca definita prius diuidantur
Ut est vocatur refelli definitio, quasi non omnibus conueniat sub obscura.
definito contentis. S. E. Si definiat Canem esse animal latrabile
tum aduersarius vrgebitur eam impugnare: Siquidē non omni cani
conuenit S. E. nisi, sit hic primus modus cognoscendi definitionis ex
hoc loco sumptus, quo scitemus Ut tum, quando latet equiuocatio
aliq non est.

Alius modus est quando probamus nullam significationem convenire.
hoc autem utimur, cum non latet aequivocatio.

3tus. Alius locus est. 3. a Translatione seu Metaphora continetur
Axiomate eiusmodi. male assignatur definitio, si aliquod Ver-
bum translatum habet. Ro loci duplex est. 1ma quia defini-
Ro. 2plex. tiones metaphoricae obscurae sunt, praebentque adversario occasio-
nem calumpniandi et ostendendi. definitionem illam non esse definitio
deinde quia aliter eadem res contineretur sub diversis generibus
omnino. E. G. si recta esset haec definitio. Temperantia est
Concentus profecto temperantia erit species tam virtutis quam
etiam ipsius concentus, quae minime sunt subalterna. Alia Ex-
pla vide in textu.

4tus. Praeterea obscure Locus 4. A nomine inusitato. Axioma
eius tale. Male assignatur definitio, in qua ponuntur verba in-
usitata. Exempla in textu.

5tus. Quaedam autem. Locus 5. ab Improprietate nominum.
Habet Axioma tale. Male assignatur definitio in qua ponuntur
verba impropria. Exemplum in textu est Platonicum. Nam Pla-
tonis lex et exemplaris est recta ratio in mente divina. eiusdem
legis imago, est in legibus popularibus seu civilibus.

6tus. Praeterea recte. Locus 6. A Definitione Contrarii
non cognita. Ax. ht tale. Male assignatur definitio ex qua
non cognoscitur natura Contrarii ipsius definiti. Ro Unius ri
Contrarii cognitio suggerit alterius cognitionem

7mus. Aut si per se Locus 7. Ab ignoratione definiti. Axio-
mate continetur eiusmodi. Male assignantur illae definitiones
quibus allatis incertum est cuiusnam rei illae sint. Aristoteles
tales definitiones in textu declarat exemplo sumpto ab an-
quis pictoribus rudibus qui suis picturis apponebant quid es-
res singulae pictae. E. G. Quando picturam non poterant
distinguere equum ab asino. tum Uni imagini apponebant
nomen Equus. alteri Asinus quemadm. igr illae picturae vi-
osae erant; quia per se non erat clarum, quam rem significa-
ita etiam

ita etiam definitio viciosa est si non appareat cuiusnam rei sit.
Ad 1am. Utitur transitione per quam a locis obscuritatis transit ad locos redundantiae. Cap. III.

Quod si plus. Locus 8. A nomine communi. Habet axioma tale. Male assignatur definitio si illi apponatur aliquid eorum quae omnibus insunt qualia sunt transcendentia vel etiam ea quae aeque conveniunt omnibus contentis sub genere definiti. Ro. Talia ri non separant definitum ab his quae sunt diversorum generum vel etiam eiusdem. Exemplum primi. Animal est corpus sensitivum unum existens. hic redundat unum, exemplum 2di. Animal est corpus sensitivum vivens. hic redundat vivens. 8us.

Vel an sit quae. Locus 9. A detractione partis. Axioma est tale. Male assignatur illa definitio in quo detracto aliquo manet integra definitio definiti. Exempla 3. in textu habes. 9us.

Praeterea videndum. Locus 10. A parte definitionis non conveniente omnibus sub definito contentis, et axioma et exempla in textu. clara. 10us.

Rursus videndum. Locus 11 A Tautologia. Axiomate continetur tali. Male assignatur definitio in qua idem repetitur sive illud est manifeste, sive latenter. Ro. quia tales definitiones nugantur. 11us.

Item videndum. Locus 12. Ab additione particulari. Habet axioma tale: male assignantur definitiones in qua praeter vocem universalem ponitur etiam particularis sub universali contenta. Ro. quia et sic fit nugatio. 12us.

CAPUT III.

Aggreditur iam Artes alter genus quaestionum definitionis quo nimirum quaerimus utrum definitio assignata sit definitio seu utrum explicet naturam definiti. Loci huius capitis fl. 31. Tractatus III. cap. IV. Argum. cap.

Ac primum si. Locus 13. A prioribus et notioribus. Locum hunc proponit Artes 2plr hoc est generaliter et specialiter. Generaliter quidem sic. Definitio quae non constat ex prioribus et notioribus non est definitio. Ro. Definitio ri parit cognitionem definiti. Cognitio autem omnis fit per Notiora et Priora. 13us 2plr. proponitur.

et Priora. Deinde si definitio constaret ex non Prioribus et non Notioribus, etiam tum sequeretur unius rei plures esse definitiones, hoc est una quidem esset definitio ex notioribus et prioribus. altera autem ex posterioribus et ignotioribus, quod tamen dicendum nequaquam est, cum unius rei una tantum sit natura ob id etiam una definitio.

Ergo non ex notioribus. Eundem locum proponit speciali-
Axioma loci Specialiter propositi. ter diducens eum in Axiomata specialia 6. quorum duo Prio-
ra respondent iis, quae dicuntur notiora, reliqua quae Priora.

1m. Axioma primum est tale. Definitio quae non constat ex notioribus natura, vel nobis, non est definitio. Statim tamen admonet Aristoteles potiorem multo esse defectum, quae omnino ex notioribus naturâ constat. Nam quae fit ex ignotioribus natura, nobis autem notioribus, illa fit propter imperitos, ob id debeni. Ro. quia omnis bona et vera definitio constat ex genere et differentia. Utrumque autem id et Notius et Prius est quam species definita naturâ. quandoquidem sublato genere et differentia, auferatur species, non contra. Deinde si bonae essent definitiones, ex notioribus nobis, profecto totidem erunt alicuius rei definitiones, quot homines, quum alia sint aliis notiora, obidque aliter atque aliter apud alios oportebit eandem rem definiri, siquidem volumus definitiones facere ex his, quae sunt nobis singulis notiora. Alius. autem est

Axioma 2dm. Etiam a notioribus

2dm. Non est illa definitio dicenda quae fit per incerta et mutabilia, ipso definito certo, et immutabili permanente. E. G. Equus est id quod opponitur non equo (hic res certa, definitur per incertam; incertitudo autem haec orta ex infinitate termini qui ponitur in definitione). Item scientia est habitus longo labore et studio comparatus: hic etiam, res immutabilis definita est per mutabilem, Quod autem vel.

Ad probandum Transit deinceps ad Axiomata ex
Axioma 1m. Prioribus petita. Quae illa sunt. 1m habetur hoc loco ex oppositis desumptum, quod est tale: non est definitio illa in qua

in qua habetur oppositum definiti. Rō. Qa omnis definitio est ex prioribus; opposita autem sunt natura simul. Excipe ab hoc Axiomate opposita Relative. Aliq locus est

Axioma 2dm. Ab eodem: non est definitio illa, si latenter habet in se repetitionem sui definiti. Exemplum habes in textu. Amplius vel. Rursus si definivit. 2dm.

Axioma tertium. Ex contradistinctis in textu clarum. 3tium.

Similiter ~~autē~~ si superius. Axioma 4tm. Ab inferiori seu minus universali. 2dus fiorus est. Locus 14 Ab omisso genere. Praeterea alius. 15. Ab omisso eo in definitione ad quod definitum per se refertur. Et Axioma et exemplum in textu clara. Excipe ab Axiomate ea definita quae ad unum quid referuntur per se ad alterum autem per Accidens. in talibus ni defore ea dunta xat omittenda sunt ad quae refertur per se. 4tm. Cap. V. 14mus. 15mus.

Praeterea ~~peccat~~ non. 16. A Relatione definiti ad deterius. Axioma sit tale. Si definitum aliquod referatur et ad praestantius aliquid et ad deterius, in definitione autem eius id ponatur quod est deterius. non est dicenda talis definitio. E.G. Cum Medicina refertur et ad sanitatem et ad morbum, non debet definiri per morbum sed potius per sanitatem, Rursus an id. 16mus.

Locum a genere non proprio rejicit ad 4tum librum.

Praeterea peccat. Locus 17. A neglecto genere proximo. Quocirca ~~Rursus~~ Affert duos modos definitionum faciendarum primus est per genus proximum et differentiam proximam. alterum per genus remotum et differentias omnes remotas usque ad specificam, seu definito proximam. 17mus. Cap. VI.

Rursus in differentiis. 18 A differentia quemadmodum et ad alii consequentes 19. Praesens locus continetur Axiomate tali: Oratio, quae non continet generis differentiam non est definitio. E.G. Homo est animal contemplativum, Videre etiam 19. 18us. 19mus.

Cuius Axiomata sunt tria. 1m est tale: Non est dicenda illa definitio in qua ponitur differentia quae nullam habet aliam differentiam contra distinctam, Rō. Unum quodque ni genus contradistinctas habet differentias: quarum officium est species 1m Axioma.

sub eodem genere contentas separare. Sic nulla est definitio
hoc. Anima est motus substantialis. Etenim substantiale
non est differentia. per quam motus dividatur ita ut aliam
differentiam habeat contradistinctam ratione ipsius substantialis.

2dm. Aut si sit axioma 2dm: quamvis definitio proposita
habeat differentiam, quae habet aliam contradistinctam, sed non
sub eodem genere contentam, talis definitio nulla est. E.G. Homo
est animal album, Ite si vere axioma 3tium.

3tium. Si definitio habet differentiam quae sub eodem genere habet aliam
differentiam contra distinctam. talem tamen, quae addita suo generi
non constituit speciem seu definitum, non est definitio.
E.G. Homo est animal erectum ubi ratio erectum, habet differentiam
contradistinctam in eodem genere. Videlicet pronum,

20mus. Praeterea peccavit. 20. a differentia per negationem fa-
cta. Continetur axiomate tali: Definitio habens differentiam per
negationem factam nulla est. E.G. Linea est longitudo lati-
tudine carens. Ratio. Talis ni differentia non est differentia:
si ni esset profecto ipsum genus participaret de specie. et de
differentia. quod dicendum non est. Id autem indesequi ita
de uno quoque est vera affirmatio vel negatio: si itaque una
differentia est negatio alterius, E.G. Irrationalis rationalis. profecto
etiam de genere poterit dici: veluti si latitudinem habens
et latitudine carens sunt differentiae longitudinis. cum latitudinem
habere sit affirmatio, cuius autem affirmationis negatio sit latitu-
dine carere necesse est ut alterutra dicatur de genere ha-
bere ut longitudo vel latitudinem habeat. vel eadem latitudine
careat: obidque fiet ut genus sit particeps speciei: nam
linea definitur longitudo carens latitudine. Et superficies
longitudo habens latitudine. Differentiae itaque quae ponuntur
~~quae ponuntur~~ in definitionibus specierum attribuuntur genere
et ex consequenti genus est particeps specierum. sub quibus
differentiis quibus dividitur. quod tamen omnino est falsum

Loco 21.

Transfer. Loq. 21 & Specie pro diffi. 21mo.
Differentia vicem gerendo 22. A Genere pro differentia. Videndo 22do.
Videre etiam. 23. & Differt in genere. Considerando 23tio.
Considerare 24. & Differentia fortuita. Jam si de Genere. 24to.
Praeterea si genus. 25. & Genere subiecto. Habet Axioma tale. 25to.
si in definitione ponitur tale genus de quo praedicatur differentia
vel species. Vel quod speciei subiicitur talis definitio nulla. E.G.
Spongia est animal vivens sensu affixum. Ibi vivens de quo Amphig
animal. Rursus si. Loq 26. & Genere quod et de Differentia 26to.
rentia in definitione ponitur. Habet Axioma tale: Definitio est nulla Ibr. 27to.
in qua genus praedicatur de differentia. Ibr. 27tr. primo: si in
genus praedicetur de differentia. E.G. Animal de rationali. Ipsorum 1mo
multa animalia praedicarentur de homine. tot essent species
animalis differentiis quae praedicantur de homine: Et mihi si
vocale. Et animal et mortale est animal. iam tria sunt anima-
lia quae sunt de Joe. minime ipsum Animal genus deinde
animal mortale. tandem animal vocale. Vide: Si genus praed. 2do.
caretur de differentia ipsorum differentia. Vel esset species vel in-
dividuum generis; quibus utrumque falsum est. Ibr Corollario.
ga sub genere nihil est aliud nisi species et individua.
Similiter etiam. 27. & Specie Velcham eo quod est sub Similiter 27to.
genere. et Ibr de differentia. Axioma est tale. Si in aliqua
definitione ponitur differentia talis de qua species aut contentus sub
genere praedicatur, definitio est nulla. Illud etiam Vide Cor.
Porro videre 28. & Unioni Habet Axioma tale. 28vo.
Si differentia in definitione ponitur potentior specie. definitio nulla,
Vide. in textu etiam. Et non impossibile. 29 & Differentia duorum Illud etiam
generum non subalternorum est Axioma tale. Unde in definitione 29no.
ponitur differentia quae etiam alteri generi praeterquam ei quod
ponitur in definitione. ita definiatur ut illa genera subalterna
minime sint. tum non est definitio. Deinde differentia generis
non subalternorum illorum quae possunt referri ad unum commune
genus. Pater etiam non Deest genus genus non possit Illud etiam
inferri ex differentia tum est genus differentia ab omnibus generibus Videndo 30mo
contineatur. Videre etiam. 30. Ex differentia a loco sumpta.
clong in textu.

Item Videndo

31mg. Item videndum est. 31. A Perturbatione loco diffa in definoe posita. Axioma habet tale. Si prol diffa in definitione ponatur perturbatio aliqua, tum definitio nulla. Rō. Perturbationes ri mutant rem in quam cadunt, iam definitio conseruat eandem.

32dg. Peccauit etiam. 32 A Relatiuis. Nulla est definitio illa, in qua genus quidem est Relatiuum diffa, vero minime. et Rō. et Exemplum in textu clara.

33tig. Considerare etiam. 33. Ex eo quod ad alia quidem per se ad alia vero per accidens refertur. Continetur Axiomate eiusmodi. Nulla est illa definitio, in qua tale quid ponitur ad quod definitum refertur ex Accidenti. Exemplum habes in textu.

34tg. Praeterea videndum 34. Ab eo, ad quod res primo refertur Axioma est tale. Quando in definitione aliqua ponitur id quod non primo conuenit definito sed secundario, talis definitio nulla.

35tg. Praeterea peccauit 35. A Subiecto natura. Ab Axioma tale: Si id cuius affectio vel dispositio esse dr res quae definitur, non recipiat eam affectionem. tum definitio est nulla. Rō. Omnis ri affectio suapte natura pt inesse subiecto suo. Exempla vide in textu.

36tg. Praeterea scdm omnia. 36. A Tempore. Axioma eius tale est. quod certo tm tpe inesse alicui dr, id non potest esse diffa. ob idque idipsum nullam facit definitionem Ratio. ea ut differentia ita definō. omni tpe conuenit definito.

Cap VII. 37mg. Considerandum etiam est. 37. A Comparatione propositae definitionis cum alia meliore, rōe eiusdem definiti. Ab Axioma tale: Si rei propositae pt dari alia melior definitio, quam haec quae e proposita. tum definō proposita non e definitio.

38ug. Praeterea videndum. 38. Ab eo quod intenditur et remittitur, habet Axioma tale si definitum intenditur et remittitur definō aut minime vel etiam contra. definitio est nulla. Rō. Definitio ri et definitum idem sunt. ob idque intensionem aut remissionem vnius sequitur intentio aut remissio alterius.

Praeterea

Praeterea an recipiant. 39 Ab intensione et remissione non simul 39.
suscepta. Hic axioma tale. Si et definitum et definitio in-
tenduntur aut remittuntur non tamen simul. Definitio nulla
ratio eadem quae prioris fuit. Praeterea an duobus 40. 40mus.
A collatione definitionis cum definito, ratione praedicationis de iis
quae sibi subsunt. Habet axioma tale. Si definitum de ali-
quo dicitur magis, de quo definitio dicitur minus vel etiam contra, definitio
nulla est. Et ratio et exemplum in textu clara.

Rursus an alterum. 41. Ab eo quod similiter conve- 41mus.
nit aliquibus duobus vel etiam pluribus. Hic axioma tale. Si defini-
tum aeque convenit aliquibus duobus quibus tamen definitio non aeque con-
venit vel etiam contra. tum definitio nulla. E.G. Cum aeque dicitur
de flamma, atque pruna; Corpus autem comburens, non aeque de
iisdem dicitur, profecto ignis non est definitio ut sit corpus comburens.
Praeterea an ad duo 42. Ex eo quod ad plura refertur cum Item. 42dus.
disiunctione, continetur axiomate tali. Definitio nulla est cuius par-
tes plures per disiunctionem accomodantur definito. E.G. Pul-
chrum est quod oculos vel aures demulcet. Ratio. Ex tali ni de-
finitione sequitur utramque contradictionis partem esse veram
hoc est idem esse pulchrum et non pulchrum. id probatur. Si
ni pulchrum est quod oculos vel aures demulcet. Ergo utrumque
illorum erit idem pulchrum. Sicque idem est pulchrum et
aures demulcens. Cum autem opposita eadem sunt eorum
quae sunt idem, profecto idem erit non pulchrum, et non
demulcens aures. iam quia potest esse aliquid demulcens oculos
et non demulcens aures, certe idem erit pulchrum et non
pulchrum. pulchrum quidem quatenus demulcet oculos.
non pulchrum autem, quatenus non demulcet aures: et
sic contradictoria erunt simul vera.
Praeterea generum. 43. A definitione partium defi- 43tius.
nitionis. Hic axioma tale. Si definitio generis in definitione
positi vel etiam ipsius differentiae non convenit definito. definitio
nulla. Ratio. Quia quae praedicantur de definitione. eadem de
definito debent praedicari

Sic definitio.

Sic definō nulla ē hæc. Planta ē al̄ terræ affixum

Cap. VIII. CAPVT IV.

Habet locos quindecim. Si vero id quod. 44

44 Ex neglecto eo ad quod definitum refertur. Axioma hic tale. Si definitum est relatum. in definitione autē eius omittitur suum correlativum tum definitio est nulla. Rō. Cum n̄ relatorum ea sit essentia. Ut ad alter referantur, certe unum debet definire alterum. Videndū est etiam 45

45tus Ab omissione finis in definitione. Axioma eius tale. Si definitio non comprehendat finem definiti definitio est mala. Rō. Finis n̄ est quoddam optimum, cum eius gratia cætera fiant. Exemplū in textu. Considerare etiam. 46

46tus Ab ortu seu generatione et actione pro fine positis. Ex. mala ē definō in qua loco finis ponitur ortus seu generatio rei vel etiā actio. Rō. Suapte n̄ nta distinguuntur finis et quæ sunt ad finem. Sic mala est. definō hæc. albū est corpus quod ad albedinem non movetur et a nigredine discedit seu a non albedine

47mus Item in quibusdam. 47. Ex neglectis circumstantijs in definitione. Abt axioma tale. Si circumstantiæ secundum quas aliquid de aliquo dr̄ in definōe omittantur. tum definitio nulla. Exempla vide in textu multa.

48us Item in appetitionibus. 48. Ab omissione eius quod dr̄ apparens

49us Nota. hunc locum convenire ijs definibus. in quibus loco generis ponitur appetitio. Præterea si habitus. 49 Ex Concretis

Cap. IX. et Abstractis Axioma. Concreti et abstracti par est rō. adeō ut definō unius ministret definitionem alterius. Ad hūc locum revocat Artes Contraria et Coniugata quandoquidē et contrariorū definitiones et coniugatorū ita habent, ut unius contrarij definitio, ministret definitionem alterius. quod idem dicendū de coniugatis.

40mus Præterea in ijs 40 Ab eo ad quod genus vel species refertur seu unde vel particulare. Axioma te continetur tali. Si genus refertur ad id in definitione, ad quod non refert

non refertur species, profecto mala definitio.
Videre etiam. 51. Ex oppositis relative. Axioma hic tale. 51mus
si definitio unius relativi non est opposita definitioni sui correl-
lativi, tum definitio nulla. Exempla in textu. 52 et 53tus
Eadem est ratio. 52. Ex contrarijs. Quoniam autem. 53.
Ex definitione petita ex eo quod est oppositum privative.
Privative oppositum hoc loco intelligo illud cui adiecta
est particula in, quae significat privationem sui oppo-
siti. E.G. Iniustus, inimicum. ꝛc. Axioma. Contrarium
per privationem positum, debet definiri per suum oppositum
alias nulla definitio; Contrarium autem non per privationem
quod tamen est oppositum contrario per privationem non debet de-
finiri per illud ipsum, alias etiam nulla definitio.
E.G. Inaequale, debet definiri per aequale non contra.
Rationes Axiomatos duae sunt. 1ma. Privatio ni non parit
cognitionem habitus; habitus autem cognitionem privationis parit.
Ratio 2da. Si ni contrarium per privationem ponatur
in definitione contrarij sine privatione, profecto idem defi-
nietur per idem: quod patet si loco nominis in definitione
positi accipiatur sua definitio. E.G. Si dicatur ae-
qualitas esse id quod est contrarium inaequalitati.
Accipe loco inaequalitatis definitionem suam, nimirum id quod
est privatio aequalitatis: atque sic iam aequalitas, priva-
tioni aequalitatis erit contraria, sicque idem definitur
per idem. Quod si. Loco 54. Ex eo quod non privative est 54tus
oppositum. Ax. Si in definitione contrarij non privative oppositi poni-
tur contrarium, nulla est definitio. Ratio. Eadem est huius Axiomatis
quae fuit posterior axiomatis proxime praecedentis nimirum quod nisi
id esset, tum idem definiretur per seipsum: Si etenim definias
bonum, quod sit id quod est contrarium malo. Si loco tamen malum
accipias eius definitionem, nimirum quod est contrarium bono,
profecto bonum erit contrarium contrario boni; et sic idem bonum
sumetur in definitione sui.

Praeterea videndum

55tg. Præterea videndum. 55. Ab omissione eius cuius est Privatio vel etiam ab omissione subiecti quod privatur. Continetur Axiomate tali: In definitione Privationis alicuius, si negligatur habitus vel forma, cui opponitur illa Privatio, non assignetur ipsum subiectum privatum, cui scilicet ut natura apto ad suscipiendam formam inest privatio, profecto talis definitio nulla est. Exemplum habes in textu, ubi per Ignorationem intellige eam quæ dicitur pravæ dispositionis

56tg. Videre etiam. 56. A Privatione. Habet Axioma tale. Quando res aliqua nullam Privationem significans, definitur per ea quæ privationem significant, mala fit definitio. Exemplum habes in textu in quo per Ignorationem intellige eam quæ est puræ negationis, talis ni nullam negationem scientiæ scilicet ut clarum est ex primo libro posteriorum analyticorum.

57mg. Præterea videndum. 57. A Coniugatis, clarus in textu

Cap. X. 58ug. Considerandum etiam. 58. Ab Ideis Habet Axioma tale. Si definitio rei sensibilis non convenit Ideæ eiusdem, male assignatur. Sic quoniam Ideæ hominis non convenit definitio hæc, nimirum animal rationale mortale. (cum ideæ sint perpetuæ) profecto ipsi homini male ascribitur.

CAPUT V.

59ng. Habet Locos duodecim Præterea in iis. 59. Ab Homonymia Continetur Axiomate tali. Si definitio accomodetur alicui homonymo nulla est. Ratio quia una definitio synonimis tantum accomodatur.

60mg. cap. XI. Sin autem. 60 A definitione complexi complexum hoc locum intellige definitum eiusmodi quod componitur ex pluribus vocibus diversa sectantibus E. G. Linea finita, recta, est definitum complexum. Continetur Locus hic Axiomate tali. Si a definitione alicuius complexi tota, auferatur id, quod partis definiti sit proprium, reliquum autem definitionis non sit proprium reliquæ partis definiti, tum definitio nulla. Exemplum habes in textu.

61mg. Præterea vide. 61. A paribus membris definiti et definitionis Axioma

Axioma hit tale. Quando definio totidem vocibus absolutur quot etiam ipsum definitum tum nulla definitio. R. Tales ni defi: nitiones nihil in se aliud hnt quam commutationem nominum definiti. iam commutatio non explicat essentiam rei, ob idque defectum nullam facit. Sic definio hæc nulla est: Vestis nigra est tunica atra. Præterea gravius. 62. 62dus.

A commutatione definiti in obscuriora nomina. Et Axioma et exemplum in textu clarum. Videndum est etiam. 63. 63tius.

A commutatione definiti in eam quæ non idem significant. 64tus.

Præterea videndum. 64. A commutatione generis non autem differentiæ. Axioma hit tale. In definitione rei complexæ seu constantis ex genere et differentia. Si genus ipsum mutetur differentia vero servetur. tum definitio nulla. R. Ea differentia est ignotior genus notius. ob idque differentia notius mutanda est quam genus. Sic mala est definio hæc. Scientia contemplans est habitus contemplans. quanquam interdum et genus commutandum est. si nomine obscuriore sciretur. Si vero differentiæ. 65. 56tus.

A differentia communiore quam est definitum. Axioma eius tale. Si differentia in definitione posita communior est definito. tum definitio nulla. Exemplum in textu clarum. 66tus

Rursus si id. 66. Ex eo quod non est. Ex quod falsum est. cap. XII.

Hæc Axioma tale. Si definitio est non ens, definitum autem ens definitio nulla. E. G. Hæc definitio non potest convenire albo. nimirum Color cum igne permixtus. quia est non ens: nam Color cum sit corporis expers nullam potest suscipere missionem cum corpore nimirum igne, qui ergo dicit Colorem misceri cum igne, non ens dicit, cum talis mixtio nequaquam fieri possit. iam ipsum album est ens.

Præterea quoque in ijs. 67. A obiecto, seu subiecto. Ad quod refertur definitum. Hæc Axioma tale: nullæ sunt definitiones in quibus non ponitur id ad quod determinate refertur definitum aut si ponitur, illud certe communius est definito. Si primum membrum huius Axiomatis spectes, tum omnino nullæ fiunt definitiones: E. G. Medicina est scientia quantitatum, ubi omnino non ponitur in definitione id ad quod Medicina refertur ob id etiam. 67mus

ob id etiam definio nulla. Rursus si membra axiomatis alterius spectes tum non omnino nullae fiunt definiones sed aliqua ex parte duntaxat. E. G. Medicina est scientia Entis: in qua definitione ponitur Ens: ad quod ex aliqua parte refertur medicina quatenus Corpus aegrum vel sanitas ad quae per se refertur medicina comprehenduntur

68ug. sub Ente. Interdum vero. 68 Ex definitione eius quod dr in suo genere vel in specie perfectum. Habet axioma tale. Quando definio rei absolutae et simpliciter se habentis adfertur talis quae perfectae tm rei, contentae videlicet sub ea quae simpliciter dr convenit, tum nulla est. Exempla vide in textu

69ng. Item peccavit. 69. Ab eo quod est expetendum per se vel propter aliud axioma habet tale. Definitio illa nulla est, in quam id quod e expetendum per se, definitur per ea, quae sunt expetenda propter aliud Exemplum in textu.

Occupatio. Anguinhil vetat. Poterat quispiam dicere contra axioma proximum quod id sit interdum expetendum per se et expetendum propter aliud. Utcom stat in prudentia. quae dr expetenda per se. quatenus e perfectio intellectus practici eadem dr expetenda propter aliud. quatenus moderatur actiones humanas. et virtutes moris: sic itaque prudentia utrimodo potest definiri. et per ea videlicet quae sunt propter se. et per ea quae propter aliud. Rndet Phus.

Solutio. Quod quamvis interdum idem possit esse et propter se expetendum et propter aliud. illud tm debere definiri per id quod praestantius e. hoc e. per id quod e per se.

CAPUT VI.

cap XIII. 70mg Habet locos quindecim. Considerare etiam. Locus 70. Continetur axiomate eiusmodi: Definitio nulla est quae dicit definitum, esse hoc et illud item definitio nulla, quae dicit definitum esse ex his constans: ad extremum definitio nulla. quae dicit definitum esse hoc cum illo. Exemplum

Exemplum primi. Justitia est temperata et fortitudo.
Exempla Ref: Homo est et animo et corpore constans. Exemplis
Ofi: Homo est corpus cum anima. Notes autem duo membra pro-
batoria huius Axiomatis rejo ab Ante in inferiorem locum.
cum alios locos constituant. Primum tm hic adhibetur cum
sua probatione et exempla ita Ut loci septuaginta hoc tm Axioma:
te comprehendatur: Scientia nulla est. quae dicit scientiam
esse hoc et illud. nam si dixerit. Probat Axioma Ofi.
Ofi: si septuagesimi in hypothesi tumeas scientiam hanc Justitia
est fortitudo et temperantia: ex hac scientia concessa
sequitur esse confirmatam Axioma. Omnis probationis forma talis
est: si adducta singula scientia vera sunt bona tum Justitia
quoque, et ineset sit non ineset fortitudini et temperantiae.
falsum hoc: Ergo et illud. Per Consequentia praemittatur E.g. Consequentia
duo homines et ego Ang quod sit temperans et non fortis alter
vero fortis et non temperans: Uterque hic habebit Justitiam
et fortitudinem. Justitia et de temperantia et de fortitudine Ofi: neuter
horum habebit eorum Justitiam, ga neuter habet temperantiam
non fortitudinem simul. Ang autem obiicias nihil mirabere
duo ab ego habeant quod neuter habet absolute E.g. sphaeram
duo homines quorum uterque habeat dimidiam minam separatim,
quum ambo habebunt minam, ita Ut neuter habeat integram
uterque tamen plus. Alter deductione ad impossibile sic.
Hoc ergo sequitur contraria esse inesse simul. quod falsum est
Per Consequentia: nam si Justitia est fortitudo et tem-
perantia, certe iniustitia erit intemperantia et timiditas.
Supponatur ergo duo homines, quorum Ang sit temperans et
timidus alter fortis et intemperans, ambo isti et justi et iniusti
erunt simul: quod quia est. ga hic habet temperantiam et fortitu-
dinem, iniusti tamen ga hic intemperantiam et timiditatem.
Quod si rem. Resumit membrum Axm. Loci primi pro: Membra Axi
ostendis quod rursum discerpit in locos 8. quos sortine sequens sunt 8.
Ubi debemus: Ang omnium positum hic in ordine 71. qui constituit Loci. Ang
Axiomata tab: quando scientia erit scientiarum comparare et aliqua Axm.
quae non faciunt.

quæ non faciunt definitum unum. talis definitio nulla.

72dg. ~~Cum~~ Videmus. 72. Cuius Axioma tale: Definito existente in aliquo subiecto primo cum interim partes definitionis, ex quibus dr constare definitum, existant in subiectis diversis: vel eadem partes existant quidem in uno subiecto, quod tamen diversum est a subiecto definiti, tum definitio est nulla. Exemplum primi, Prudentia est id quod constat ex temperantia et fortitudine: nam Prudentia existit primo in parte animæ rationali: fortitudo autem in irascibili, temperantia in concupiscibili. Exemplum 2di. Prudentia est id, quod constat ex amore et continentia: quamvis ri continentia et amor sint in concupiscibili: hoc est in uno subiecto, non tamen in eodem, in quo ipsum definitum, nimirum Prudentia. cum illa sit in rationali.

73tig. Rursus an. 73. Axioma habet tale. Si partes definitionis ex quibus dr definitum constare. destruuntur ad destructionem totius seu definiti. talis definitio nulla. E. G. Corpus est id, quod constat ex superficiebus, ubi sublato corpore, sequitur interitus superficierum tanquam accidentium.

74tg Vel an totum. 74. Cuius Axiomata definito existente in bonis vel etiam in malis, partibus autem definitionis ex quibus dr definitum constare, neque in bonis, neque in malis existentibus. vel etiam contra. tum nulla est definitio. Ro in textu clara.

75tg. Vel an alterum. 75. Axioma habet tale: si partes definitionis ita se habeant ut una earum sit magis bona, quam altera mala. ipsum autem definitum non sit magis bonum quam malum. tum definitio nulla. Exemplum in textu.

76tg Rursus videndum. 76. Cuius Axioma tale. Quando duæ partes definitionis ex quibus dr constare definitum, ita se habent ut una earum sit melior. et alia deterior seu minus bona, ipsum autem definitum non sit melius parte deteriore, neque deterius parte meliore, tum definitio nulla. Ro. sumitur ex oppositis semper ri definitum in vera definitione melius est parte deteriore definitionis et deterius meliore. E. G. Electrum est id quod constat ex auro et argento: ubi Electrum melius est argento.

argento. deterius autem auro. Praeterea videndum 77. 77mus.
Ad Synonimia. Ad Axioma tale si Definitum est Synonimum cum Definitione. Vel etiam cum alterutra parte definitionis nulla est. Praeterea an non. 78. Cuius Axioma tale. 78us.
Nulla est definitio, in qua dr definitum, ex aliquibus esse compositum modus tamen compositionis omittitur. Rō et exemplum in textu clara.
Sin autem esse. Resumit deinceps membrum ipsius loci 20. quod primo repetit: deinde docet rōem eius evertendi eandem esse quae fuit definitionum iuxta primum membrum et secundum eiusdem loci 20mi traditarum: Ad extremum proponit novum locum unicum, qui ad idem membrum refertur. est ipse ille in ordine 29. Cuius Axioma tale. Vel potius praeceptum: Definitio quae dicit definitum esse hoc cum illo, ostendetur esse nulla. si decursis omnibus modis aliquibus aliquid pt dici esse hoc cum illo (nimirum vel in eodem subiecto, vel in loco, vel in tempore) demonstretur nullum modum dari secundum quem definitio proposita sit intelligenda. Praeterea dissing. 29us.
Admonet nos Philos. Ut si aliqua de praehendantur esse in eodem tpe ostendamus illa non ad unum referri sed ad diversa: Vel si ad idem referantur tum talia illa esse ut definito convenire nequeant. E.G. Si definiatur fortitudo quod sit audacia cum recta intelligentia: definō est mala qa pt aliquis simul habere audaciam et rectam intelligentiam respectu diversarum rerum. E.G. Audaciam pt habere rōe spoliandi, rectam vero intelligentiam rōe rerum salubrium. Cap. XIV.
Rursus si totum. 80. Ad Compositione habet Axioma tale. 80mus
nulla est definitio. quae dicit definitum esse compositionem partium ut animal est compositio animae et corporis. Rō. quod n. compositum est ex aliquibus illud non pt dici eorundem compositio compositionis n. contraria dissolutio. Composito autem nihil est contrarium siquidem compositum non est ipsa compositio et ex consequenti, quando compositum per compositionem definitur nulla fit definitio.
Praeterea si 81. Ad eo. quod pari rōe recipit contraria. 81mus
continetur

Continetur Axiom. tali. Si definitum aptum natum sit natura recipere duo contraria; definitio tamen eius unum saltem contrarium habet, tum definitio nulla. E. G. Anima est substantia, apta nata ad scientiam capessendam. Definitio nulla, quia eadem anima etiam ad ignorationem est apta nata. Rs. Si n. tales definitiones essent bonae perfecto unius rei essent plures definitiones. quod absurdum est. Probatur consequentia: si n. per unum contrarium recte definitur aliquod definitum. idipsum etiam per alterum contrarium recte definietur: quandoquidem ad utrumque contrarium ita se habet definitum. Ut utriusque pari ratione sit naturâ capax.

82 dg. Quod si cui. 82. A parte definitionis. Habet Axioma tale. Si evertatur aliqua pars definitionis tum definitio tota nulla.

83 tg. Et quaecunque sunt obscurae 83. Ab obscuritate definitionis eiusdemque interpretatione, cuius Axioma est nullum. sed tamen praeceptum tale: si definitio ita sit obscura. Ut difficilis oppugnatu videatur, tum danda est opera. Ut definitionis obscurae expositio adferatur, sive ab interrogante, sive a Respondente. Etenim sublata obscuritate paratiores erimus ad evertendam propositam rationem.

84 tg. Praeterea quemadm. 84. Ab alia definitione meliore. Hic per similitudinem proponitur ab Aristotele. idemque est fere cum loco 37. Similitudo in textu clara.

Ad omnes autem. Sub finem libri docet. disputaturo contra aliquam definitionem propositam plurimam conducere si ipse aliam rei propositae definitionem veriorem et exactiorem habeat, sic n. habiturus est grandem argumentorum copiam dum ex sua definitione perfecta, poterit clare perspicere quid desit definitioni propositae.

JX LIBRI M.

7m.

IN LIBRVM ARISTOTELIS.

Topicorum Septimum Notae.

Tria sunt in hoc libro. Primo ri exponitur ratio quaestionis de eodem et diverso quod scilicet evertatur aut confirmetur, id praestat Arles locis 16. 2do traditur ratio confirmandae et evertendae quaestionis definitionum, id praestabit locis 2. Tertio adfertur collatio quaestionum omnium ratione facilitatis aut difficultatis in confirmandis et evertendis ijsdem. Argum libri.

CAPVT I.

Habetur primo hoc capite prima pars libri, in primis autem affertur propositio dicendorum. deinceps loci 16. quibus probamus aliquid cum aliquo esse idem vel etiam ab aliquo diversum. Argum cap.

Utrum propositio dicendorum in hac simul exponit quidnam sit idem vel etiam diversum, quod acturus est hoc capite.

Considerare autem Locus. 1mus. A Coniugatis habet axioma tale. 1mus locus

Si unum coniugatum idem fuerit cum aliquo, etiam alterum coniugatum erit idem cum coniugato illius cum quo prius coniugatum idem fuit; alias non erunt idem, vel sic si subiecti coniugatum est idem cum coniugato attributi certe idem subiectum est idem cum attributo E. G. Si iustitia et fortitudo idem sunt etiam iuste et fortiter idem sunt, contra si iustitia et fortitudo non sunt idem neque iuste et fortiter erunt idem.

Similis ratio est. 2dus ab oppositis. Axioma habet tale. 2dus.

Si oppositum subiecti, est idem cum opposito attributi, etiam subiectum idem erit cum attributo. Contra. Si oppositum subiecti non fuerit idem cum opposito attributi, neque subiectum et attributum erunt idem.

Rursus ex ij. 3tius. Ex ortu et interitu, efficientibus 3tius.

item ac interimentibus, habet axioma tale: quae sunt simpliciter eadem (hoc est numero) eorum idem est ortus et interitus praeterea eadem causa efficiens et interimens; contra quae sunt diversa simpliciter, eorum non est idem ortus nec interitus nec

causa interimens

4tus. causa interimet aut efficiens eadem. Considerare 4tus
Ab attributo per superlativum gradum expresso Axioma ipsius
tale: quibus idem attributum per gradum superlativum expressum
convenit, illa sunt idem, Axioma hoc illustrat exemplo
beatae vitae et rectae secundum sententiam Xenocratis. Sic
ni beata vita et recta sunt idem, cum utrique conveniat
attributum gradus superlativi, nimirum, omnium maxime expeti:
quod tamen exemplum mox refutabit. Oportet autem
quorum unum ab altero continetur talia ni non possunt
Exceptio. esse dici idem. quamvis eis idem gradus superlativus
conveniat. Id declarat exemplo Peloponesiorum et
Lacedaemoniorum, quibus quamvis idem gradus superlativus
conveniat, nimirum. quod quemadm. Peloponesii. ita et La-
cedemonii fuerint omnium Graecorum fortissimi; tamen. Pelo-
ponesii cum Lacedemoniis non possunt esse idem: siquidem
Lacedemonii continentur a Peloponesiis.
Proinde ne. Refutat exemplum adductum ex sententia
Vita recta cum beata non sunt idem. Xenocratis. Beatus vitam beatam et rectam nequaquam
posse dici idem: cum vita beata, contineatur sub vita recta.
nam ex Aristotelis sententia primo Aethicorum omnis vir beatus
est rectus non contra: siquidem inter beatum et miserum
datur medium. nec beatum nec miserum: tamen ni Aristoteles
tribuit rectitudini aut probitati, ut illa impediat quo-
minus sit aliquis miser: sicque vita recta secundum Aristotelem di-
viditur in eam quae beata est. et quae nec beata nec
misera. Item considerare 5tus Comparatione duorum
5tus. cum 3tio Axioma habet tale. Propositis duobus aliquibus
si unum eorum est idem cum 3tio aliquo, alterum autem non est
idem cum eodem tertio, duo illa non possunt esse idem.
6tus. Praeterea considerare. Textus et subiectis et adiunctis sen-
tentiis. Axioma tale. Erunt aliqua duo idem, si
eadem adiuncta accipiant. non erunt. si non eadem recipiant.

Videre etiam

Videre etiam. 7mg. ℞ Categoria dang in textu. 7mg

Rursus arg. 8ug ℞ Genere diuerso. 8ug.

Vel an. idem. quia. 9ng ℞ differentijs diuersis. 9ng.

Preterea quod. 10mg. ℞ interpone et remotione. 10mo

Vlt. Lioma tale. ℞ duobus subiectis propositis. di-
mus intendatur et remittatur alterum eorum: Vel etiam
si vtrumq; eorum remittatur et intendatur, ea non simul
illa non possunt consistere eadem. Vel. Cum in omnino eadem
sint illa omnino eadem res, subeunt: ob id q; omnia interpo-
ut remissio, augmentationis aut remissionis alterius

Obiecta et adiectione. 11mg ℞ Adiunctione. Vlt. Lioma tale. 11mo.
Eo nq; sunt illa esse idem quia si abstrahantur ab eis, tertia aut
eorum illud quia non fuerunt, idem: sic vale et bonus non
sunt idem, qa hic vocis et nomen bonus non est idem.

Vel. Eadem. 12mg ℞ abstractione. Vlt. Lioma tale. 12mo.

Eadem nq; a duobus subiectis separatum nihilominus id quod
aequum est non remanet idem illa certe non possunt esse idem
exemplum in textu. Conseruare autem. 13. ℞ suppositione. 13mo
Vt non tam axiomata quam praecepta continetur. Licet Aristo
Alexander Aphrodiseus ita tradidit. Animadvertendum est.
non tm nisi his de quibus agitur, satis ne manifeste ex
aequalitatibus aliquod absurdum. E.g. Si quis hypothesin
liberalitatem idem esse dicat manifeste sequitur absurd
ea. Verum est et sibimet esse idem. Quae autem sibi
sunt. quisq; eadem illa de dicent. Caeterum certe illa
diuersa non tm sunt ex his de quibus dubitat. Se
etiam si quid praeterea ponatur, sine demonstratione sine falsis
sine possibile sine non. Multa nihilominus ex hypo-
thesi demonstrantur. Num de eo quaeri. si ipso aliquid quod
ne non possit contingere. Sic qui negant esse dei illa
de quibus agitur. E.g. Si nomen inane et plenum aere
eadem esse. Si postea singula deum ex loco in quo erat
extendere, iam praecedens non posse esse idem inane
aere plenum: Si quidem ambo per hypothesin aere ina-
nis loco remanet. plenum autem aere non amplius remanet.

Vt autem Aristoteles

14mg. Ut autē Universaliter 14mg. Ex subiectis et prædicatis diversis Axioma est tale: Illa non sunt idem. de quibus eadem non prædicantur et quæ non de ijsdem prædicantur, sic homo et Equus non sunt idem. quia ~~[illegible]~~ de hoc roale prædicetur. idipsum de Equo prædicari non potest. similiter bipes et quadrupes non sunt idem. quia cum bipes prædicetur de hoc. idipsum quadrupes non dr de eodem. Præterea quia multis modis.

15mg. Locus 15. a divisione eiusdem. Habet Axioma tale, Quod alio modo (nimirum genere aut specie) est idem, illud non est dicendum numero esse idem. Sic Artes et Plato cum sint specie idem. non sunt numero idem.

16mg. Præterea an possit. Locus 16. Ex Separatione Unius ab altero. Axioma tale. Non sunt illa omnino idem, quorum Uno amoto remanet alterum.

CAPUT II.

argtm cap.

Pars lib. 2da. Partes cap. præcipuæ sunt duæ.

In prima docetur. Quæstiones definitionum posse everti ex locis servientibus quæstionibus Eiusdem et diversi. de quibus cap. 1mo actum est. In 2da adferuntur loci septem. qui ministrant argumenta confirmandarum definitionum. Patet autem ex his Pars cap. prima.

Cuius sensus hic est: ex quibus locis evertebatur quæstio Eiusdem et diversi, ex ijsdem petitur eversio quæstionis definitionum. Ratio. Nisi ni definitum et definitio sint idem non est definitio. Ex quibus autem locis sumebatur confirmatio eiusdem et diversi, ex ijs non potest sumi confirmatio quæstionis definitionum. Huius rei ratio in textu clara.

Eorum autē locorum Pars cap. 2da.

In hac primo admonet paucos esse, qui disputando confirment definitiones, Præterea, quia definitiones obtinent vim principiorum, quæ confirmationē nullam requirunt

Admonet

Admonet deinde ad alium artificem pertinere, quo pacto definitiones sint instituendae, simulque ostendere quid sit definitio, puta ad Demonstratorem, vel Metaphisicum. Admonitiones hae horsum vergunt, ut nimirum nulli pateat occasio refutandae doctrinae Aristotelis de ratione confirmandarum definitionum. Etenim (ut ipse inferius statim admonet) ratio confirmandarum definitionum non alia eo loco adducenda est praeterquam, quae fit per ratiocinationem nos dialecticam vocamus. Est autem dialectica probatio definitionis alicuius, quae fit per definitionem definitionis. Definitio autem definitionis haec est. Definitio est oratio, quae explicat quid sit res. Omnes ergo loci confirmandarum definitionum referendi erunt ad probationem dialecticam non autem analyticam.

Observa.

Cap. III.

Definitio definitionis quid.

Considerandum ri. Locus primus ex oppositis. Habet axioma tale: Si id quod est oppositum definitum ita se habet, ut eius definitio sit opposita definitioni ipsius definiti, tum definitio est bona. E. G. Omnis nigredinis definitio nimirum quod sit color congregans visum, est contraria definitio albedinis nimirum quod sit color dissipans visum, definitioque nigredinis est vera. Perfecto etiam definitio albedinis est vera.

1mus locus

Per partes autem. 2dus ex contrarijs. Eius axioma tale. Quandoquidem contraria pluribus modis inter se coniunguntur (ut patet ex cap. 3. lib. 2di Topicorum) illa definitio erit unius contrariorum, quae maxime est contraria.

2dus.

An non necesse. 3tius ex genere contrarij.

3tius.

At certe hoc. 4tus ex differentia contrarij.

4tus.

At praeterea ducenda. 5tus. Ex coniugatis vel casibus. Axioma tale. Si coniugatum generis in definitione positi est genus coniugati ipsius definiti: similiter si coniugatum differentiae in definitione positae est differentia coniugati ipsius definiti. Perfecto recte est assignatum genus propositum et differentia similiter sicque optime confirmabitur definitio proposita.

5tus

Ex ijs quoque orgui. 6tus ex simili. Et axioma et exemplum in textu clarissima.

6tus.

Praeterea ducenda

7mus. Cap. IV. Praeterea ducenda 7mus. Ex Comparatis ijsdemq. ma-
ioribus minoribus et similibus seu paribus. Maxime. Sub fine capitis
admonet eos locos praecipue in promptu esse habendos qui
Utilissimi et maxime Universales sunt: quandoquidem tales valeant
vel ad omnes vel ad plurimas saltem quaestiones disputandas. Tales autem locos hic esse dicit. hoc capite et pro-
sitos praeterea a Simili, a Comparatis, a Coniugatis, a
Singularibus (hoc est per Inductionem) ab Idaeis, a Metaphora
ab eodem et diverso.

CAPUT III.

cap. V. Argum. cap. Pars libri 3tia. In hac ostenditur quae nam quaestiones faciliores
sint ad evertendum et confirmandum, quae vero difficiliores. membra
capitis sunt 6. in quorum primis tribus conferuntur quaestiones ipsae
inter se. E.G. quaestionum definitionum cum seipsis, Accidentium
etiam cum seipsis &c: in alijs tribus posterioribus conferuntur quae-
stiones, cum alijs quaestionibus. E.G. quaestio definitionis cum quaestione
generis, proprij et accidentis, quaestio item Proprij, cum quaestione
Generis et accidentis. Difficilius autem. Membrum cap. 1m
in quo comparat quaestionem defois cum seipsa. S.E. quaestio
definitionis, seu definitio facilius evertitur: difficilius vero confir-
matur: Ro huius doctrinae adfertur duplex. 1ma est haec.
Ad confirmandam ri definitionem sumenda est plurima, videlicet
ostendendum est. quod in eo sit genus, et differentia, quandoquidem in quo
est enunciatur de definito, et alia eiusmodi. Ut constat ex 6to
et 2mo Topic. Ad evertendum autem sumenda est pauca, imo
si unum saltem aliquid in defoe evertatur, ruit tota defo-
2da. Altera ro. qa in confirmanda defoe ostendendum est eam in-
toti definito et quid reciprocetur cum eodem: in evertendo autem
satis est ostendere, quod alicui tm non insit, vel quamvis toti
insit, certe non soli. Similis est et Proprij. Membrum 2dum
In quo docet eandem esse roem quaestionum Generis et Proprij
quae fuit etiam definitionum: nimirum quod quaestiones Pro-
prij et Generis facilius evertantur. difficilius autem confirmentur
quod Proprij quaestiones ita se habeant. docet Aristoteles
liquere

Definitio facile evertitur. difficile confirmatur. Ro. 1ma

bigner ex iis gñib⁹ quæ primo membro allata sunt.
ob⁹ inde petendi erunt. Quod Deo etiam Genesin. 2 ong facile posse
cibi euertatur quam confirmetur prius patet. prius quia euerti patet.
Unum quodq; genꝰ Unico tm modo confirmari pt. similiꝫ
illud cibꝫ speciei partibꝫ conuenire dicamꝰ euertitur aut
duobꝫ modis: videlicet ostendendo illud nullis speciei partibꝫ
conuenire. item ostendendo id ipsum alicui ipsarum speciei
propositæ non conuenire. Ad 2dm. Ea in confirmando genꝰ 2do.
demonstranda pt quod insit speciei proposite tm quod insit
tanquam genꝰ: in euertendo autem sufficit ostendere quod
alicui tantum non insit. Sterilis enim genꝰ alicui partis spe:
cieꝰ non conuenit, neq; quam dicendꝰ est mulꝰ genꝰ.
Quod deinde ad 3tium membrum ptinet. Ibi ex dicet quæstio: Accidens facile
nem accidentis Universalem facilꝫ esse euertere. difficilꝫ aute euertitur.
confirmare; particularem aute facilꝫ confirmare difficilꝫ
euertere. Quod Universale accidens facilꝫ euertatur qđ
confirmetur probat sic: tale ni accidens confirmando indeꝫ
pt. quod omni insit. euertendo aute satis est ostendere illud
non inesse alicui. Rursꝰ quod particulare accidens facilꝫ
confirmetur quam euertatur, ybat sic: qa accidens particu:
lare confirmando satis est ostendere alicui conuenire, destru:
endo autem debemꝰ ostendere quod nulli insit.
Tertium autem membꝫ ptium in quo continetur quæstio
definitionum cum quæstionibꝫ Generꝫ propꝫ et accidentis
membrum istud complectitur doctrinam eiusmodi, quæstiõ de:
finitionis facilꝫ simulꝫ euertitur, difficilꝫ autem confirmatur.
cum interim quæstiones alię generis, videlicet accidentis et
Propꝫ, ratione quæstionis definitionum facilꝫ confirmẽtur
difficilꝫ autem euertantur. Doctrinam hanc pro prima 1ma 2nde.
parte Artis ybat duabꝫ rationibꝫ. 1ma est: multo
ni plura reperiantur in confirmatione definitionis quam alię:
quodcunq; autem illoꝝ tradatur non conuenire definito
necesse est definiri. 2da altera. qa cui alicui quæstioni parati 2da.
accommodari ad euertendũ alterã quæstionẽ nr̃ non expedit

pro Ora nr̃a.

ipsa dispositione et Interrogationem certam, eorum quae
invenit, curae habeat. Phus autem sola Locorum argumentorum
contentus sit. Ro. Dialecticus ri totus pendet, ex appro-
batione alterius, qui cum scit disputat. Phus autem non
pendet: siquidem propositam habeat semper ipsam veritatem.

Observa. Nota, eum dixit Philosophum hoc loco, qui arte analy-
tica seu demonstrativa instructus, definitionem et demon-
stratione utitur, ad perfectam tractationem quaestionum
ut simplicium ita coniunctarum, Philosopho ex altera
parte opponitur Dialecticus, tanquam Popularis artifex
uti qui locis communibus et probabilibus instructus popular-
modo disputat de omni re proposita.

Ac locos quidem. Ponit deinceps se dicturum de ratione
dispositionis argumentorum seu propositionum, quod tamen
non prius facit quam praemiserit divisionem propositionum
dialecticarum: quae est capitis pars secunda.

Propos. Dialecticae quotuplices. Divisio. Ima. Necessariae aut. Dividit propositiones Dialecticas in eas
quae sunt necessariae, et quae non necessariae. Necessariae
sunt quae omnino conficiunt argumentationem. non necessariae
vero illae, quae praeter necessarias in argumentationibus acci-
piuntur. Quae vero praeter. Subdivit propositiones non
necessarias in 4 genera. nam aliae non necessariae accipi-
untur propter Inductionem, aliae propter ornatum, aliae propter
occultationem, aliae propter perspicuitatem.

Eius subdivisio. Modus interrogandi et praeceptum. Necessariae igitur. Pars cap. 3tia. In qua iam tra-
Modum disponendarum propositionum seu interrogandarum
et primo quidem Necessariarum. deinde vero non neces-
sariarum. De ratione interrogandarum propositionum Necessariarum
tale Praeceptum hoc loco ponit: Interrogandae sunt pri-
mum propositiones remotiores a proposito Tessi, idque
superiores seu communiores, vel inferiores seu minus communiores
ex quibus

Ex quibꝫ est Propōnes immediatè Jesum grabantes colligi
possent adeoꝫ ipsa Jesus. E.G. ad ꝓtolabrum hanc Jesum
Deus et mabi tanꝫ esse scientiam, ne interroges hanc Pro:
positionem. an Contrariorū sit eadem scientia cum hac imme:
diatè ipsum probat) Sc̄ ꝓpōnes. aut superiores. videlicet
an oppositorum sit eadem scientia: aut inferiores nimirum
Utrum Virtutem et Vitium sit eadem scientia Sani item
et Egri. etiam. Quid vero valet. Descendit deinde ad 3ppositi:
onem. Propositiones non necessarias, quibꝫ est catechu nos
Vti conflebit, quatenꝫ ꝓpositionibꝫ necessarijs probandis deserviat
ex q. autem. illis getheinbꝫ propositionꝫ non necessariarum, assu:
mit eas quꝫ in primo gradu rejecta sunt. nimirꝫ quod sint
propter inductionem: Cui ratione itaꝫ talis propositio: Inducendo /m.
nigs interrogandꝫ sunt adfert duo prærogativa 1m. est. Adm.
Ut a singularibꝫ ꝓcedamus ad Universalia. 2ltera
Deus. Ut a notis ad ignota. Nota autē et ignota hoc loco
accipe ea. quꝫ sensui talia sunt non autem quꝫ naturâ, ita
Vtiger nota intelligantur singularia seu sensibilia. per ignota aut Clante aut
Universalia. Negat prærogativa hæc coincidat cum primo
Sani item. et Egri. Ro. si ei patrem proponas propositiones necessarias certe hæc
Vix fieri potest. Et repetitionem eas evadat inter pueros eadē omnibꝫ
eadem Jesu proposita; sed interrogent ulteriores tandiu certe obmeab
Ut tibi ipse cedantur: quodquid sit non satis advertet Respondes
ne ex illis posse redargui. quibꝫ certe concessis obmeab Victoriam.
quodquidē et ijs probandis necessarias. Vti igitur totam veritatē simile
ex hematon ibꝫ concessis: ita et ꝓbandis necessarijs concludes an:
gelum contra Jesum. Simulꝫ cas. Doctrinam mē:
cadentem corrigit. Concedimus hic est casus. in quo tabes inter:
rogandi et ꝓpositiones necessarias tum esse quando ita clarè et per
spicuè tradunt, Ut negari a respondente citra erubescentiam
possint imo etiam tunc quando superiores et inferiores pro:
positiones interrogandi non ꝓmeruat, quamvis ꝓpositiones
necessariæ non sint admodū clarę.

Clante autē

Modus seruandus in propositionibus non necessariis. et praecepta interrogandi.

Celantem autem. Sumit alterum genus propositionum non necessariarum illud scilicet quod fit propter celandum. Modus interrogandi dari talium propositionum describitur 15. praeceptis quorum primum traditur hoc loco eiusmodi: interrogandae sunt primo propositiones prosyllogismorum, etiam remotissimorum a principali syllogismo. E.G. Si syllogismus principalis probandus veniat, prosyllogismus ille rursus prosyllogismus altero prosyllogismo. alter tertio, tertius item quarto tum propositiones 4ti prosyllogismi primum rogandae sunt tum tertii atque sic deinceps.

1m.

2dm. Praeterea. 2dm. Conclusiones prosyllogismorum debent taceri; sed tum demum aceruatim adferendae sunt cum propositiones omnes prosyllogismorum concessae sunt. Ratio ea si conclusiones non reticeantur sed potius exprimantur prodemus nostrum institutum, sicque difficiliorem nanciscemur respondentem ad concedendas propositiones.

3tium. Et Vtiliter. 3tium. Obseruanda est omnia interroganti, quae possint efficere, ut prolatis propositionibus et illata conclusione praebeatur occasio respondenti, quaerendi, quae causa est? hoc est quomodo conclusio illata et illis propositionibus inferatur? ea scilicet non appareat consecutio.

4tm. Vtile etiam. 4tum. Sed occultandum nostrum institutum multum valebit varia permutatio interrogationis propositionum prosyllogisticarum. E.G. Si quinque sint prosyllogismi probandi principalem aliquem syllogismum, tum interrogetur primum propositio maior quinti prosyllogismi. deinde minor tertii tandem minor 4ti. postea maior tertii, tum minor quinti. 2e:

5tm. Oportet etiam. 5tum. Loco propositionis debet interdum interrogari definitio coniugati termini eiusdem propositionis. Ratio. Cum si interrogetur ipsa propositio non facile eam respondens concessurus est, quandoquidem promptu habet instantiam qua interrogatam propositionem labefactare potest; contra; facilius concedet definitionem coniugati siquidem non facile illi instantia occurrit aduersus eam. E.G. Loco huius propositionis. Qui irascitur appetit vltionem interrogetur. Definitio irae, num scilicet sit appetitio

Vlciscen

Ulciscendi eum qui laesit. Etenim si propositio illa interrogetur, non poterit facile concedi propter Instantiam quandoquidem non omnes qui irascuntur Ultionem appetant: parentibus ni irascimur interdum, non tamen eos Ulcisci volumus, idem non potest accidere in definitione Coniugati.

Praeterea sic. 6tum. Curandum est interroganti ut tales propositiones interroget, quae non omnino videantur pertinere ad evertendam thesim, quam respondens defendit, sed potius ad aliud quidpiam a thesi diversum. Ratio. Respondens etenim facile concedit ea quae sibi minime obfutura videntur, contra declinabit ea, quae suam propositum evertere posse videntur. 6tm.

Et ut simpliciter 7m. Interrogans debet curare, ut interrogatae propositiones, id efficiant in animo respondentis ut nesciat num id quod est propositum, vel interrogatum, an vero ipsius contrarium, sumere vellit interrogans. Praecepti ratio haec est. Nam cum Respondens nescit, utro potius interrogans vellit uti proposito, ne seu interrogato an eius opposito, profecto facilius concedet id, quod sibi probabile videbitur. 7m.

Praeterea qui. 8m. Interdum interrogans non illam propositionem interroget quae directe possit infringere thesim, sed potius eius similem. ex qua certe concessa (concedetur autem facile quia nihil videtur facere contra thesim propositam) facile poterit extorqueri, concessio propositionis illius quae directe impugnat thesim, nam similium propositionum similis est ratio. E.g. si interroganda esset talis propositio, num scientia sit contrariorum, loco huius hanc potius interroga. illi similem. num sensus sit contrariorum; hac ni concessa illa necessario concedenda erit. 8m.

Hoc autem est simile Proxime traditam interrogandi rationem ostendit differre, ab Inductione. Nam Inductio a singularibus ad universalia progreditur; hic autem similia tantum conferuntur.

Oportet etiam

9num. Oportet etiam ipsum. 9num. Cuius sensus hic. Interrogans in interrogandis propositionibus debet ipse obiectiones statuere seu exceptiones. Ro. Qa cum videt respondens ipsum interrogantem contra suas propositiones obiicere, facile sibi persuadere potest interrogantem nihil mali meditari: sicque concedet omnes propositiones interrogatas, adductis omnibus exceptionibus. Utile etiam est. 10m. Saepe interrogans debet interrogare propositiones quae apud omnes fere usitatae sunt et tritae. Praecepti ratio applex. 1ma. Talibus ri propositionibus quomodo respondens repugnet non facile in promptu habet. Altera. Cum ri iisdem propositionibus potest uti ipse etiam respondens facile eas concedet aliàs nulli usui sibi futurae sunt. Praeterea utile est. 11m. Cuius sensus hic. Propositiones interrogandae sunt sine ardore animi. Itemque sine vehementia atque affectato studio. Ratio. tum enim difficiliores se praebent respondentes ad concedendum. Et quasi in collatione 12m. Quod conflatum est ex 6to et 8vo.

10m. et eius rones duae. 1ma. 2da. 11m. 12m.

13m. Praeterea non id. 13m. Cuius sensus hic. Interdum interrogandae sunt propositiones non ex quibus directe evertatur thesis sed quas necessario consequantur, propositiones quae directe repugnant thesim. E.g. Si interroganda esset propositio haec. Homo est animal. directe evertens aliquam thesim. tum eius loco interrogandae est. Non animal esse non hominem. Etenim hanc necessario consequitur illa.

14m. ac postremo loco. 14m. in textu clarum.

Praeterea. Sed adversus nonnullos. 15m. idque ultimum. Cuius sensus hic. Praeter illas propositiones quae ad evertendam thesim quoquo modo pertinere videntur interrogandae sunt etiam aliae multae quae amplificandae tm argutationi deserviant. Ro. Multitudini ea respondens oppressus non facile advertere poterit quorsum nam aliae propositiones interrogatae vergant, sicque minus proclivum se dabit in iis concedendis cum interim interrogantibus facilior obtentu victoria paretur.

15m.

Caput 11.

CAPVT II.

Tria hoc cap. sunt. 1mo afferuntur duo præcepta de propositionibus non necessariis. quorum unum seruit propositionibus quæ propter ornatum adhibentur, alterum iis quæ adducuntur propter perspicuitatem. 2do. ostenditur quidnam obseruandum sit interrogantis in faciendis argumentationibus hoc est syllogismis et inductionibus. Vbi absoluitur secunda particula primæ partis libri. 3tio. Docetur quænam quæstiones facilius impugnentur aut defendantur, quæ vel difficilius: vbi 3tia particula primæ partis libri absoluitur. Argum cap.

Ad ornatum autem 1ma cap. pars. hoc loco adducitur præceptum de propositionibus propter ornatum adducendis. Præcepti sensus hic est. Exornandæ sunt propositiones inductione, præterea diuisione rerum communiorum in primus communes. Inductionis vitam et rationem dicit se tradidisse lib. 2do priorum analyt. cap. 18. Hæc itaque ad eum modum est facienda, prout loco citato descriptum est. Diuisio autem quomodo sit facienda declarat exemplo diuisionis scientiæ, quam habes in textu claram. Præceptum pp.

Diuisio autem. Scientia accuratior illa est quæ exquisitas habet demonstrationes suarum conclusionum: quomodo Mathematicæ scientiæ dicuntur esse accuratiores cum præ aliis omnibus accuratissimas demonstrationes habeant. In rebus melioribus vel quia rerum. Tangit alterum genus præstantiorum scientiarum, illud scilicet, quod circa subiectum melius atque præstantius occupatur, quomodo Metaphysica ratione aliarum scientiarum præstantissima censetur, propterea, quia nobilissimum habet subiectum, nimirum ens quia ens, præterea ipsum Deum quo nihil præstantius. Accuratior. Diuisio scientiarum.

Perspicuitatis. Præceptum alterum quod seruit propositionibus adducendis propter perspicuitatem. Præcepti sensus hic est: Perspicuæ propositiones adhibendæ sunt illæ quæ fiunt per exempla propria et clara, remque propositam illustrantia: item quæ proponuntur per similitudinem 2dm

de exemplis.

De Exemplis in suo textu Artes, ~~ibi~~ praecipere videtur.
Cap. 11. in disserendo. Ut nimirum ex probatis authoribus petantur. qualis est Homerus
et huic similes. Jam vero in disser. Pars cap. 2da.
Argtm cap. In qua proponuntur praecepta, quae Interrogans in faciendis
syllogismis et Inductionibus servare debet. In Inductionibus
faciendis, docebit respicienda esse praecepta septem; in syl-
logismis autem quinque. Ante omnia autem admonet. Syl-
logismis uti nos oportere apud doctos tm; Inductionibus
vero, apud imperitos, utique singularibus ex quibus fit Indu-
ctio magis moveantur. In quibusdam autem. 1m praecepto
1m Inductionis praeceptum. de Inductionibus. Cuius sensus hic. Si aliquod Universale quod
volumus per Inductionem probare careat nomine proprio tum
ipsi debemus nomen novum invenire. Rd. Difficile ni-
est. Concludere innominatum Universale ex singularibus.
Propterea quia in talibus Universalibus utimur ea ubi rum
forma. eadem est caeterorum similium ratio, quae certe forma
id praestat. Ut difficultate intelligendi pariat quae nam
res caeterae similes sint et quae non sint. sicque pro-
batio fit inutilis. Etenim si Interrogans dixerit rem de
qua agitur esse talem. Respondens id ipsum negabit
Ut itaque id malum evitetur fingendum est aliquod no-
men novum, quo adducto unsae obscuritatis ansa pre-
cidetur. Cum autem Inductione. Praeceptum 2dm.
2dm. Si Interrogans ex pluribus singularibus collegerit Uni-
versalem tamen neget illationem Universalis tum inter-
rogans debet quaerere ex Respondente, num aliquod par-
ticulare possit dari quod evertat Conclusionem Uni-
versalem per Inductionem illatam.
3tm. At postulandum est ut. 3tium. Non debet Instantia
admitti ab Interrogante illa, quae eadem est cum ipsi proposita
E.G. Si Interrogans probet fortitudinis et ignaviae esse eandem
disciplinam per Inductionem; Respondens autem ideo probat
et neget

neget asserens instantiam quod nimirum fortitudinis et Igna-
uiae non sit eadem disciplina, tum Interrogans omnino
istud admittere non debet. Etenim Instantia est propositio
alteri contraria ut ostensum est lib. 2. Prioris Analysis cap. 21.
Quod autem excipit a praecepto Pri. illas Instantias quae
eaedem sunt cum Ipsi proposita, sed praeter has nullae
aliae reperiri possunt quae contra propositionem Unitatem Interro-
gantis adferri possint. Exemplum habes in textu ocarum.
Quod si in homonymo. 4tm. Si propositio Unitatis ex multis 4tm.
particularibus collecta habeat aliquod homonymum quod Respondentem
ad eam negandam impelleret, tum Interrogans debet adhibere di-
uisionem illius homonymi, simulque scationes eiusdem homonimi a
re alienas secludere. E.G. quoniam haec propositio est homonyma
quisque habet Colorem suum, quoniam duo diuersa significat primo
Color quo quisque tinctus est ipsius est. Vel Color quem quispiam
ab alio accepit ipsius est. Profecto adducendae sunt hae signi-
ficationes posteriorque reiicienda: nam Pictor habet Colorem
alienum. Uti quem ab alio accepit propter pingendas imagines
nisi ni istud feceris repugnabit Respondens dum dicet Pictorem
non habere suum Colorem ~~[illegible]~~ sed alienum. Uti quem ab alio pin-
gendi causa acceperit.
Non solum autem. 5tm. Quamuis in aliqua propositione Unitatis 5tm.
nulla appareat homonymia, nisi tamen attributum eius sub certis
limitationibus dicatur conuenire subiecto, Respondenti dabitur occa-
sio eam negandi, vel instantiam aduersus eandem adferendi.
Adhibendae sunt igitur omnino tales limitationes E.G. Rediteris
Omne animal est irrationale. Constabit ni Respondens, dum dicet
Pictorem non esse irrationalem, sed potius dic Omne animal Brutum
est irrationale. Si vero non concedat. Praeceptum 6tm.
Quamuis forsan Respondens nullam adferat instantiam ante Uni- 6tm.
uersalem Propositionem, sed tantum simpliciter neget, propterea quia existimat
facile se posse instare, si necesse fuerit, tum nihilominus Interrogans
debet limitare illam Uniuersalem Propositionem. Etenim Respon-
dens eam cogitur concedere tanquam Inductione probatam propterea
limitatam, limitatio ni obuiam it omnibus instantiis, dummodo recte assignetur.

Sunt autem

Sunt autem ostendit deinceps quae nam sint propositiones, in quibus est usus praecepti praesentis. Quod si cum Inter-

7m. Praeceptum 7m. Si Respondens nullam Instantiam attulerit adversus Inductionem, seu Syllationem Universalis propositionis ex multis particularibus, tum omnino Interrogans ab eo petere debet ut omnino Universalem propositionem concedat.

Dialectica ri. Explicat naturam Propositionis imo ipsius Inductionis Dialecticae. Utriusque ratio haec est Propositio Dialectica illa dicitur quae ut plurimum est vera. Inductio etiam Dialectica dicitur illa quando Universalis Propositio non ex omnibus particularibus sed ex multis duntaxat infertur.

Cum autem idem. Transit ad praecepta Syllogismorum. 1m est hoc tale. Dialecticè disputans debet potius uti Syllogismis Categoricis, hoc est directè aliquid probantibus et non ducentibus ad incommodum. Ratio. nisi ri incommodum sit manifestissimum (quod raro accidit) profecto respondens negabit id esse incommodum.

Praecepta Syllogismi. 1m.

2dm. Oportet autem. Praeceptum 2dm. Syllogismi tales sunt conficiendi, quorum propositiones ex maxima parte sint verae, praeterea contra quas aut nullae instantiae adferri possint, aut difficile.

3tium non oportet autem. Praeceptum 3tium. In conficiendis Syllogismis, non debent interrogari Conclusiones sed tantum praemissae. Ratio. quia videremur esse malae argumentati sic itaque debet simpliciter inferri Conclusio, tanquam necessario praemissis illata, quae negari amplius nequit concessis praemissis.

4tm. Neque vero omne. Praeceptum 4tm. Interrogandae in Syllogismis propositiones tantum Dialecticae non Dialectico prorsus omittendae. Vocantur autem Dialecticae Propositiones in quibus Interrogandis datur optio vel electio Respondenti affirmandi vel negandi, confer hanc doctrinam cum capite 2. lib. de interpretatione.

5tm Qui vero unam. Praeceptum 5tm. et ultimum cuius sensus hic. Unus idemque Syllogismus, semel tantum de re proponitur non iterum atque iterum repetit, id ri est nugatorium, est disputatoris insciens indicium. Ratio. Etenim Respondens aut

respondet aptè ad Syllogismum Interrogantis aut ineptè. Si respondet aptè tum frustra debet repeti syllogismus, cum adducta responsione sit fractus. Contra si ineptè est responsum, et tum frustra repeteretur Syllogismus, quantoquidem Respondens ignorat rationem eius dissolvendi, ob idem potius est increpandus, aut relinquendus tanquam inutilis disputator.

Cap. III.

Hasdem porro. Pars capitis et primae partis libri tertia in hac ponitur quae nam quaestiones sint faciliores vel difficiliores ad oppugnandum vel defendendum. Pars haec commode secari potest in quinque Conclusiones, quarum prima hoc loco ponitur eiusmodi: Suppositiones seu problemata (ita interpretatur Alexander) prima et ultima facile defenduntur, difficile autem oppugnantur. Ubi per Prima intellige Principia: per Ultima vero intellige quaestiones vel etiam conclusiones a primis principiis plurimum distantes.

Argum. cap. et Divisio.

1ma Conclusio.

1ma difficile oppugnari probat.

Probatur Conclusio pro utraque parte, atque pro prima quidem sic: cum si prima non possint probari per alia priora quae nulla sunt, debent ostendi per definitionem quam certe Respondens, et ipse ad ferre non vult et si Interrogante afferatur, eam non admittit: sicque disputatio seu oppugnatio difficilis futura est, quandoquidem sine definitione principiorum, nulla oppugnatio fieri possit. Pro vero parte probatur Conclusio sic. Etenim si Ultimas Conclusiones volumus probare non Sophistice sed demonstrative, cum omnino opus est assumere prima principia, ab ysque per omnes alias medias propositiones quae sane plurimae sunt descendere ad Ultimas illas Conclusiones. Sic propter primam prolixitatem propositionum difficilis est ratio oppugnandi, neque si statim possumus a primis ad Ultimas procedi, sed per multa media transeundum est.

Ultima itidem probat.

Nota ex hoc loco Demonstrationem non semper uno medio absolvi, cum interdum pluribus absolvatur, ita tamen ut illa media inter se ordinem habeant.

Observa.

Quod cum ita.

Quod cum accidit, tum ea demonstratio nihilominus
Una dicetur, Coniunctione seu Connexione Mediorum.
Quo pacto etiam lib. de Interpr. Homeri Odyssea dr
2da Conclusio esse Una. Ea quoque difficiles. Conclusio 2da.
Quaestiones seu Conclusiones proximae principijs diffi-
ciles sunt ad oppugnandum, faciles autem ad defendendum.
Ro. Tales in Conclusiones non possunt probari per mul-
ta media: siquidem vicinae sunt principijs: iam quanto
pluribus Medijs instructi sumus in disputando, tanto certiore
victoria nobis polliceri debemus. Omnium autem.
3tia. Conclusio tertia. Duo definitionum genera difficilia sunt
ad oppugnandum. Unum quando dubitatur an definitio habeat homoni-
miam: alterum quando dubitatur num definitio facta sit per ver-
ba propria, an autem per metaphorica. Ratio Conclusionis
haec est. Etenim tales definitiones obscurae sunt, quae obscuritas
hoc facit, ut dubius sit interrogans, quonam suas interrogationes
4ta. multiplex. dirigere debeat. Omnino autem. Conclusio 4ta. Contines
quinque genera quaestionum. Haec ita concipi debet. Difficille oppu-
gnantur quaestiones illae. 1m quae definitionem requirunt. deinde
illae quae habent homonymiam, tum quae metaphoram, tandem quae
non longe absunt a primis principijs. ad extremum illae in quibus
nescimus causam difficultatis. hoc est num aliquae definitiones defini-
tione opus habeant, nunquid homonimiam aut metaphoram, aliud
udque simile contineant, ignoramus. Rationes singulae partium
huius Conclusionis, ab Arte afferuntur nullae praesenti loco, sed
petendae sunt, ex antecedentibus Conclusionibus.
5ta. In multis etiam. Conclusio 5ta. Multae quaestiones difficiles sunt
ad oppugnandum, nisi adferatur perfecta earum definitio, sic
difficile potest probare, Unum Uni tantum esse Contrarium, si Con-
traria definias esse illa, quae se mutuo destruunt. Etenim cum
aliquam rem Unam E. G. Albedinem, multa destruant, nimirum
nigredo, rubor, viriditas. perfecto non plusti Unum Uni tantum esse
Contrarium; sin autem dicas Contraria esse illa, quae sub eodem
gen

genere posita maximè a se distant, certè probabis Plesim dicentem unum Uni tm esse Contrarium. E. G. Albo nigrum, tm esse Contrarium, quia album et nigrum in eodem Coloris genere plurimum a se distant, cum sint extremi Colores, iam maior est distantia Unius extremi ad alterum extremum, quam alicuius medij ad extremum.

Cum autē de Axiom. sub finem cap. disputat quandā quæstionem de propositionibus in Utramq partem. Quæstio est talis. Quædam Quæstio discutitur.
si occurrit talis propositio, quæ multum quidē faciat ad oppugnandam quæstionem, Verum ipsa propositio longe difficilior sit ad probandum, quam ipsa quæstio ad oppugnandum, tum talis propositio sit ponenda vel concedenda a Respondente, an autē neganda, ita ut interroganti omnino eius Propositionis probatio incumbat. Hæc quæstio probatur primo in affirmantem partem, quod scilicet tales propositiones debent postulari ab Interrogante ut concedantur: ipseq Respondens debeat eas concedere. Si ri non concederentur. tum certè gravius longe onus imponitur Interroganti, quam par est, et quam ipsa quæstio postulat. affirmatur.

In partem deinceps negantem, quod scilicet non debeat concedi sed probari, sic ostenditur. Si ri conciderentur. tum argumentatio conficeretur ex ignotioribus manente ipsa propositione difficiliore longe, quam est Conclusio. seu quæstio. Tandem universam hanc dubitationem soluit. distinctione finis, quem disputatores in suis disputationibus respiciunt. Namq si disputatio fit discendi causa, tum omnino tales propositiones non debent concedi; si non exercitij causa, nihil absurdi est si concedantur dum modo sint probabiles.

CAPUT III.

Pars libri Ida in qua iam Artes confert se ad instruendū Rndentem. cap. 1.
Tractatus hic rursus ut diuidi in particulas tres in prima adferuntur præcepta a Respondente in concedendis vel negandis propositionibus seruanda. Argum cap.
In Ida vero docentur modi reprehendendæ seu soluendæ argumentationis ab Interrogante perfectæ. In 3tia describuntur rationes agnoscendæ argumentationis perfectæ et falsæ.

et falsæ. præterea rationes. Petitionis quæsiti, et Petitionis Contrariorum præsenti capite habentur prima particula cuiq unum etiam membrum reiectum est ad initium capitis sequentis.

De Responsione Propositio dicendorum. Est autem interrog.

Præceptum commune. Proponitur præceptum generale seruandum et ab interrogante et a Respondente. Præcepti sensus hic est: Interrogans in suis argumentationibus hoc conari debet, ut Respondentem ad absurdum deducat. Respondens vero contra, nimirum debet attendere, ne ad aliquam absurditatem deueniat.

cap. V. Quia vero sunt. Antequam se conferat ad tradenda præcepta a Respondente seruanda duo præmittit. 1mo affert triplex genus disputatorum, triplicemq eorundem finem. 2do Præmunitiones tres, ex quibus præceptorum deinceps sequentium veritas ellicitur. Quod attinet ad primum id ita concipe. Vel n. disputatio suscipitur causa docendi et dicendi (ut fit inter Præceptorem et discipulum) vel certandi studio, obtinendæq victoriæ causa: (ut fit inter duos æquales ingenio et eruditione præditos) vel denique mutui exercitij causa (ut fit inter condiscipulos).

Disputatorum tria genera.

1mi gnis præceptum. Si primum genus disputationis aliquando occurrerit tum omnino debent concedi eæ propositiones, quæ videntur esse veræ, et negari, quæ falsæ. Ratio. In omni n. disciplina id vel maximè spectandum est ut verum discernatur a falso. si contingat fieri disputationem 2di generis tum Interrogans debet omnia illa adhibere, ut videatur aliquid colligere contra Respondentem, quemadm. contra Respondens debet prouidere ne aliquid videatur pati, hoc est ne aliquid contra eum colligatur. De tertio genere disputationis, nihil aliud affert Artes, nisi quod de eo nihil traditum sit a prioribus Philosophis, adycitq seipsum. hoc disputationis genus non neglecturum.

2di

3tij.

1ma Præmunitio et Quæstionum diuisio et. Necesse igr est. Sequuntur Præmonitiones tres. Prima ponitur hoc loco eiusmodi: Omnis quæstio vel est probabilis, vel improbabilis vel neutra. Probabilis rursum et improbabilis vel simplr est talis, vel alicui tantum.

Ad extra

Subdivisio

Ex extremum probabilis vel improbabilis alicui duplex est. Vel n. est probabilis aut improbabilis. Respondeo. Vel alicui cuipiam cuig sententiam defendendam. Respondeo suscepit. Exemplum probabilis propositionis simpliciter hoc est. Sanitas est exoptanda. improbabilis vero hoc. Sanitas non est exoptanda. Dicendum hoc. Dua sunt genera rerum naturalium. Quarum propositionis probabilis aut improbabilis alicui. hoc est. Aduersario. id in probabile est Democrito, improbabile Aristoteli.

Dubium autem interest. Ad monitio 2da. in qua ostenditur 2da.
nim, refert quomodo quidq probabilis vel improbabilis sit, idq; vel simpliciter vel alicui. quantum pertinet ad modum Respondendi. tum semp idem Respondendi modus sit seruandus in omnibus propositionibus.

Si ergo improbabilis. Ad monitio 3tia. In qua ostenditur 3tia.
quales nam debeant esse Conclusiones interrogantium, qui bene quarum aduersus Theses Respondentium debent minimum esse Conclusiones contrarie Thesi vbi. S. g. si Thesis fuerit probabilis Conclusio debet esse improbabilis et contra. Sin autem Thesis fuerit Neutra, etiam Conclusio interrogantis erit neutra qualitate tantum distans. hoc est si Thesis fuerit affirmans, Conclusio debet esse negans et contra.

Quoniam autem in. Tandem attenditur mo- in
dum recepta et primo ea qui accommodantur quibusdam ordinem instructione comprehensi. hoc est. simpliciter improbabilibus, probabilibus et Neutris, sicut loco nobitur proscriptum a Rhetore seruandi. Praeceptum Respondentis. tum cum defendit quibusdam simpliciter improbabilem quam est vel omnes vel plurimi improbant. Praeceptum ita con- seruandi. in quibusdam ipe. quandoq; omni cuiusdo impugnanda est per notiora improbabilibus et probabiliora quibusdo a Respondente proposita pro improbabilis simpliciter. tum idem Respondens non debet con- cedere propositiones ad Interrogante adducetur quibus sim- ter probabiles non sint. Praterea nequidem illas concedere debet quibus evidenter quidem quodammodo esse probabiles mino- rem. est probabilis quod est ipsi Conclusio quibusdam Propositionem. Verumtamen praecepti ratio talis affertur

Finem ni est.

Dictum ni est quaestionem esse improbabilem, itaque conclusio debet esse probabilis. Ut dictum est in praemonitione 9tia. adeoque ipsae propositiones debent esse probabiliores ipsa conclusione. Sin autem propositiones sint improbabiles conclusio autem probabilis: vel si propositiones sint minus probabiles. Conclusio autem magis probabilis, profecto non potest hoc modo inferri conclusio: sicque merito possunt non concedi a Respondente. Sin autem simpliciter.

2dm in probabilibus. Praeceptum 2dm. Serviens quaestionibus probabilibus simpliciter sensus praecepti hic est. In evertendis quaestionibus simpliciter probabilibus, qui ab interrogante debent inferri conclusiones improbabiles, tum Respondens, non debet negare primum propositiones probabiles: Cum tales possent inferre conclusionem improbabilem, deinde etiam, non debet negare propositiones improbabiles, sed tales quae minus sunt improbabiles ipsa conclusione: sic ni tales propositiones ratione conclusionis magis improbabilis quodammodo probabiles sunt alias Rndens. Videretur tollere disputationem. Interrogans autem videretur officio suo satis facere. Supponat propositiones aut probabiles aut certe minus improbabiles, quam est ipsa conclusio. Similiter etiam fit

3tium in Neutris. Praeceptum 3tium deserviens propositionibus Neutris. Id ita concipe: In oppugnandis quaestionibus neutris si interrogans utitur propositionibus probabilibus, vel etiam improbabilibus quidem sed minus quam est ipsa conclusio, proses respondens, eas tenetur concedere. Praecepti ratio eadem est quae proxime praecedentis fuit.

Ergo si simpliciter concludit praecepta accomodata propositionibus quaestionibus improbabilibus, probabilibus itemque neutris.

Sin autem non simpliciter transit ad quaestiones probabiles vel improbabiles ipsi respondenti. In his Artes idipsum adeo esse admonet quod in prioribus agendum docuit. Sumenda tamen sunt eiusmodi quae probabilia vel improbabilia sunt ipsi Rndenti

adferre

Quod si alterius. Adfert praeceptum seruandi si quaestio alteri cuipiam, non autem ipsi Rndenti probabilis vel improbabilis sit, ita tamen ut eam quaestionem Rndens defendendam sumat. Praeceptum est tale: qui defendit quaestionem alteri probabilem vel improbabilem servet supradicta praecepta. ita tamen ut respicilat ad ea quae sunt probabilia, aut improbabilia ei cuius sententiam defendit. exemplum habes in textu. — Praeceptum alienae sententiae defendenti

Cum autem necesse. Sequitur praeceptum deseruiens propositionibus probabilibus improbabilibus et neutris, itemque iis, quae ad rem pertinent et quae non pertinent. hoc est quae faciunt contra quaestionem et quae non faciunt. id praeceptum potest commode diuidi in 6. particulas. prima est huiusmodi: si propositio interrogetur probabilis quidem sed ad rem nihil pertinens simpliciter debet concedi: quandoquidem ex eius concessione nulla sequitur euersio quaestionis. Altera si propositio interrogetur improbabilis et ad rem non pertinens tum concedenda est quidem sed ita ut dicamus eam esse falsam propterea ne forsan ignari videamur. Tertia si propositio interrogetur probabilis et ad rem pertinens tum debet quidem concedi sed nihilominus dicendum est eam nostrae quaestioni ita esse vicinam ut ea concessa ipsius quaestionis euersio sequatur, ob idque disputandi causa, videri a nobis neganda. Quarta: si propositio interrogetur improbabilis et ad rem pertinens, tunc debet concedi ipsa consequentia, antecedens autem negandum. Quinta si interrogetur propositio neutra ad rem non pertinens tum simpliciter est concedenda nulla peritus distinctione adhibita vel etiam cautione. Sexta si propositio interrogetur neutra ad rem pertinens tum neganda est tanquam falsa. — Cap. VI. Praeceptum 6 partitum. 1mo. 2do. 3tio. 4to. 5to. 6to.

Simili etiam. Aliud proponitur praeceptum Rndenti deseruiens propositionibus obscuris et perspicuis: item multiplicibus et simplicibus, id tamen praeceptum potest commode diuidi in particulas quinque. prima est hoc loco talis: si interrogans proponat propositionem obscuram tum Rndens debet ingenue fateri se eam non intelligere. simulque petet ut clarius proponatur aliat in multa. — Cap. VII. 2dum Praeceptum 5 partitum. 1ma

2da. aliâs in multa absurda incidet. Si vero notum sit id quod

Et quod multis modis Particula 2da clara in textu. Si vero ex parte sit falsa

3tia Particula 3tia. Si propositio fuerit aperta sed multiplex sive homonyma, ita ut in scitu sui scationibus sit manifeste vera. E.G. omnis canis est substantia, tum est concedenda; sin autem in omnibus scationibus fuerit falsa. E.G. omnis canis est qualitas. tum simpliciter negari debet. Quod si propositiones perspicuae multiplices ex aliqua tm parte fuerint vera et falsae. E.G. omnis canis latrat tum distinctione respondens uti debet. ostendendo in qua nam significatione propositio sit vera et in qua falsa. simulque veram concedendam falsam neget. Sin autem non. 4ta. Si propositio sit

4ta. multiplex. sed non manifeste ob idque respondens eam concedat ex qua tandem concessa interrogans aliquid contra eum inferat tum respondens debet dicere, quod illam propositionem multiplicem incerta duntaxat scatione concesserit simulque eam indicare debet. Sin rogatum et dilucidum. 5ta. Si propositio interrogetur

5ta. aperta et simplex tum simpliciter aut concedi aut negari debet concedetur autem si fuerit manifeste vera. negabitur vero si manifeste falsa. Quoniam autem omnis. Praecepta circa

Cap. VIII. propositiones concedendas vel negandas observanda, hactenus tradita, syllogismis serviebant: nunc autem artes affert praeceptum inductionibus serviens, id est eiusmodi: Propositiones

Inductionis praeceptum singulae probabiles concedantur quamvis forte ex his concessis inferatur conclusio quaestioni adversae: tum ni contra unde conclusionem illatam instare debemus vel etiam argumentum contrarium opponere; alias respondens erit proterus. Quanquam ne hoc Moreat Xon omnino bonam esse rationem disputandi si respondens contrarii argumentis utatur. Hinc illud dictum est usitatum, contra argumentari non est solvere. Observa enim hoc loco indicia respondentis proterui et inepti.

Cap. IX. Sustinere autem. Sequuntur duo praecepta quae respondenti servant antequam in certamen descendat, primum ponitur hoc loco, in textu clarum.

2dm. Praeceptum 2dm. cuius sensus hic. non debent defendi quaestiones improbabiles, statim autem affert quaestionum improbabilium genera

genera duo. 1mo illd dñi. Impbabiles quæstiones, ad quas multa cuiusmodi
absurda sequuntur. E.g. Petitpten Recitatis non esse necessaria. improbabilium
Deinde illd dñi impbabiles, quæ bonis moribꝫ repugnant. E.g. duo genera.
parentes non esse colendos.

Quæcunq; aut Præcipit Artes quidnam Rudens in obtinendis cap. X.
argumentis servare debeat Stoici sensꝫ hic est. quodo argu- 3tm.
mentationes aliquas caligitim Conclusio falsa. tum Rudens
id debet negare quod est mera & prædicta falsitatis conclusio
nis causa. Dato. Quæ sit argtm. Quo modo solvitur sigulus.
cunq; propositio negetur etiam falsa, sed si illa negtꝫ ipsius quæ
maxime illata est Conclusio falsa, habes in textu Stoici rei dē:
ipsum per se claud. in quo cum Stoica proposito falsa sit syllogi-
smus non potest tamen Rudē solui brevi per negationem:
Debet autem Artes docere Rudentem cognoscere
quod illa propositio a se negata maxima sit falsitatis Conclusi.
cadisti.

Huic cap. præsentis affertur ad hoc Unicum præceptum sequens cap.
Rudens servandus. Deinde exponitur de membꝫ partis 2de
libri tandem adfertur particula membri 2di. etiam qui.
Licet autem quamvis Rudens debet impedire argtationem quamvis Conclusio ad 4tum. 2
interrogante inferatur. Deinde impedienda Conclusionis 4. Duæ Conclusionis
affert modos Artes. 1mo impedietur Conclusio si Rudens impedienda.
causam falsitatis in præ Conclusionis ostendat. hoc est primo: 1mo
debet. quæ nam propositio sit falsa. & cuius falsitate reddat:
doceat falsitatis ipsam Conclusionem. 2di. si Rudens 2do.
assequatur objectionem quam Interrogans solvere nequit: sic
enim non poterit amplius prodire ab Interrogante. 3tio si 3tio.
ex pluribus hominꝫ Interrogatis non inferatur Conclusio quæ
posset inferri adjectis quibusdꝫ absq; propositionibꝫ, quæ non
pertinent Interrogantis, non capiuntur, tum a
Rudente impeditur Conclusio. 4to si a Rudente ad 4to.
feratur instantia eiusmodi. Ut ipsius eius dissolutæ

non sufficiat.

non sufficiat praesens tempus disputandi, ei evertendae

In quibus. Obiectiones igitur. Confert inter se modos impedien-
dae argutationum proxime adductos. Universa collatio in eo est
constituta, quod nimirum per primum modum argutationes sol-
vantur; per tres autem posteriores impediantur tantum.

Cap. XI. Reprehensio autem. Ida cap. paris. In hac adferuntur
modi quinque reprehendendae argutationum. Ante omnia
Argumentationis divisio. tamen, distinguit inter argumentationem quatenus considera-
per se, et quatenus proponitur ab interrogante. namque argume-
tationes per se fiunt viciosae, quando sunt vel in materia
et eius vel in forma vel in utroque peccant; aliquando autem fiunt
viciosae ratione ipsius interrogantis. imo potius ipsius respon-
Reprehensiones 5. dentis: Etenim saepe interrogans cogitur uti propositionibus
falsis et ineptis propterea quia Respondens non vult omnino
concedere propositiones ex quibus recta susciperetur dispu-
1ma. tatio contra quaestionem. ~~Quapropter~~ 1ma est. Iam descendit
ad tradendos modos quibus debet uti Respondens in reprehen-
dendis argumentationibus. hoc loco ponit primum. eumque tri-
merbrem, quem ita concipe: Reprehendet facile Respondens
argumentationem illam quae nihil concludit: (talis est illa
quae peccat in forma) item quae vel omnes vel aliquantum
tum propositiones habet falsas (talis est illa quae peccat
in materia) insuper illa quae nec adiectis nec detractis
quibusdam ullo modo potest inferre conclusionem, ex qua-
2da. gnatis propositionibus. ~~Praeterea~~ 2da si. Modus 2dus.
Cuius sensus hic. reprehendentur illae argutationes quae con-
tra quaestionem Respondentis nihil faciunt, hoc est non eva-
3tia. tunt eam. ~~2da~~ 3tia si. Modus 3tius. Cuius sensus hic
Viciosae sunt illae argumentationes quae ex se nihil conclu-
dunt; videntur autem concludere si aliquid adiciatur tale
quod est deterius, hoc est minus probabile quam ipsae addi-
propositiones adeoque ipsa conclusio. Rursus si quibus
4ta. Omnes autem definitae. Modus 4tus. Hunc ita concipe:
Reprehendendae sunt illae argutationes quae concludunt
quam

quamuis illis aliqd admatur: sic n. superuacanea admittit.
quis certe in argtationibz locum habebit nullum.

Preterea 5tlo. Reprehendend ſt argtationes que 5ta.
inferunt conclusionem qbabiorem et ymphiorib⁹ mitig mo:
babilib⁹. itemq illa que inferant conclusionem et eiusmodi
premissis que diffitiorem et exactiorem demonstrationem re:
quirunt. quam ipsa Conclusio vel prolig quidem postulat. neq; vero
Non oportet autem sedcit non rarca de argumentationib⁹
cauendis inter se comparatione, afferens pcor q. cauend.
Argumentatio ex omnibus quid partib⁹ dat libri. cuius initium cap XII.
hoc loco habetur. reliqua sequenti capite agentur. Hic tñ
ostendit tres modos ese cognoscendos ratiocinationis perfectas. Mod⁹ argtationis perfect.
quor certe vnum esse debet vt appareat vis argumentationis
contra pbem probē. Modq ybimq ſt qdo argumentatio ymq.
concludit inferat et premissis contra pbem. vt
nulla alia propositio interroganda deprecetur. Quod ſt tum
quid nihil ymposito desse quam debeat necessarium
propositionem ad pbandum ymo vtile habere ſt. Nota quoddam
tum esse vitium ordei perfectionis in argtationib⁹
Altero ~~Trimembris~~ autē ſt Modq 2dq qdo ſt argtatio cap XII.
recte concludit aliquid contra conclusionem, ita vt nulla propositio 2dq.
emenda deprecetur, sed propositiones allatas, ybabiorem requi:
runt quid ſt nec propositiones. Cuius. sensq hic. Etiam illæ argtationes sunt perfectæ. jnr quib⁹ 3tio.
vtile. aliquam omittitur. quod ſt maxime ybabile.

CAPVT V.

Hoc capite duo continentur. primo absoluitur illud quod fuit petitum membri 3ij. partis libri 2di. minimum adhibendum syllog. cap.
modi cognoscendi et reprehendendi argtationes fallaces.
tum modi cognoscendi argtationem. Deinde omittitur vitiis
vitiosis conclusionis eiusdem modi. cognoscendi argtationes
in quibus committitur vitium petitionis principij. Vbi
absoluitur tertia libri pars. quæ ſt de excitatione
illam vt interrogans. hēa respondens. imitare debeant. si
legitimo disputationis tramite aberrare nolunt.

Cognoscendarum Proprium falsarum modi. Falsa vero. 1ma cap. pars. Cuius membra sunt tria iam exposita. Hic est membrum primum, in quo adferuntur modi quatuor cognoscendarum argumentationum falsarum. 1mus modus est. quando argtatio videtur concludere. cum nihil concludat: qualis est illa, quae peccat in materia interdum in forma simul. Talem disputationem appellat Arles contentiosam. quandoquidem solius contentionis studio et non cognitionis suscipitur. Alio modo cum aliquid. Modus 2us. Falsa erit argumentatio illa quae non concludit contra quaestionem: aut id quidem. Modus 3tius. Illa est argumentatio falsa quae concludit quidem aliquid contra quaestionem propositam, sed ita ut cum videatur ex propriis principiis alicuius scientiae esse confecta, minime talis est. Ex. Si conclusio medica inferatur propositionibus quae videantur esse principia medica, cum potius sint physica, aut geometrica, falsa reputanda est. In textu Arlis nomine Methodi intellige ductum argtationis in una qua scientia proprium quo scilicet conclusiones singularum scientiarum ex propriis principiis non autem alienis vel communibus deducuntur. Alio modo si ex falsis. Modus 4tus. Quando nimirum argtatio infert conclusionem veram aut falsam, ex propositionibus falsis. Quod igitur falsa. Admonet vicium, quod committitur in argumentationibus constantibus propositionibus falsis. non tam argumentatio convenire quam ipsi argumentanti seu interroganti. Ut qui utitur propositionibus falsis, cum veris eum. Uti oportet argumentatio ni falsa. potest inferre ex se conclusionem veram ut proxime dictum est lib. item 2do Priorum Analyt. cap. 2. 3. 4. Quod si verum. Restringit vicium eius qui argumentatur ex falsis. Quare patet primam esse. Ex dictis infert conclusionem eiusmodi Arles. In omni argumentatione per se considerandum in primis videndum est. an concludatur aliquid: tum id quod concluditur verum ne an falsum sit: ad extremum. Videndum sunt propositiones earundemque veritas aut falsitas. et quibus infertur conclusio. Quod autem in principio. Habes hoc loco plures gradus argtationum. in textu clarum. Ex eodem loco disce distinctionem artis Analyticae, et topicae seu dialecticae.

Cap. XIII.

quatenus Ar

quatenus Analytica seu demonstrativa instruit ad perfecte iudicandum de Veritate; Topica autem instruit dialecticum tanquam popularem artificem ad investigandam Veritatem per probabilem disputationem.

Petere videntur

Secundum membrum in quo explicantur tres modi reprehendendarum argumentationum, in quibus est vitium Petitionis Quaesiti.

Manifestissime

Modus primus. Cuius sensus hic. Reprehendetur illa argumentatio propter vicium Petitionis quaesiti in qua hoc ipsum petitur quod venit probandum. Statim autem adfert Aristoteles Petitionem quaesiti fieri 2 pluribus 1mo Manifeste. E.G. Homo currit. Ergo homo currit. Quando scilicet idem termini manent in Conclusione qui erant in Praemissis. Deinde latenter quando scilicet termini mutantur. Ut fit in Synonimis. E.G. Tunica est indumentum. Ergo vestis est indumentum.

1mus modus reprehendi Petitionis Quaesiti.

2do cum id quod

Modus 2dus. Quando universaliter interrogatur id quod particulariter probandum erat. Exemplum habes in textu.

2dus.

Tertio si quis.

Modus 3tius. Quando particulariter interrogatur id quod universaliter est probandum. E.G. qui interrogat de singulis hominibus num sint risibiles. Ut inferat omnem hominem esse risibilem: quod certe idipsum erat probandum universaliter.

3tius.

Nota autem talem argumentationem tum saltem Petitionem quaesiti habere cum particulares propositiones aequaliter significatae atque Conclusio universalis, cuiusmodi est exemplum in textu. Aliàs est bona. hoc est si particulares propositiones fuerint notiores Conclusione.

observa.

Rursus si quis.

Modus 4tus. Quando scilicet divisim aliquis interrogat id quod coniunctim probandum. E.G. Si quis probaturus Medicinam esse salubrium in salubrium interroget primo. Sit ne Medicina rerum salubrium? Deinde sit ne eadem Medicina res in salubrium?

4tus.

Aut si quis eorum.

Modus 5tus. Quando id interrogatur quod Conclusione necessario consequitur. qualis est argumentatio haec. Diameter non est commensurabilis lateri quadrati. Ergo neque latus quadrati est commensurabile diametro et contra. Ubi tale quidpiam interrogatur quod Conclusionem necessario consequitur.

5tus.

Tot autem modis

Modi alij. 5. Tot autem modis. Membr. Itiu. In eo adferuntur modi quinq, per quos facile potest Rndens reppehendere dum interrogat num argtatio habeat petitionem contrarij quae certe vitanda e in argtationibus. Ut patet ex 2do lib. Prior. Anal. Hoc primo Modus primus ponitur hoc loco ta Erit petitio contrarij in argtatione tum, cum Ppoes contradicentes interrogabuntur.

1mus

2dus. Secundo si contr. Modus 2dus. Cndo petitur ut duae affirmationes vel etiam negationes contrariae concedantur. E.G. Voluptas est bona. Voluptas est mala. Item Voluptas non est bona. Et Voluptas non est mala.

3tius. Tertio si quis. Modus 3tius. Cndo interrogatur affirmatio quidem de genere. negatio autem de specie, vel contra. affirmatio de specie negatio autem de genere.

4tus. Rursus si quis. Modus 4tus. Cndo quaeritur primum una propositio aliqua, deinde altera, quae est contraria ei, quae necessario consequitur primam propositionem interrogatam. E.G. Si quis interrogat, et petat sibi concedi istam ppoem. Primum. omnem voluptatem esse bonam. deinde hanc voluptatem non esse expetendam, ille petit contraria, Nam propositio posterior nimirum voluptas non e expetenda opponitur huic propositioni. Voluptas est expetenda. quae necessario consequitur illam primam quae dicebat voluptatem esse bonam, cum omne bonum sit expetendum. Nec non si quis. Modus 5tus.

5tus. Cndo quispiam vult duo quaedam sibi concedi, quae non videntur quidem sibi esse opposita. sed ijs positis, atque concessis, necessario consequerentur duo contradicentia. E.G. Si quis petat sibi concedi solam virtutem facere virum beatum, item actionem secundum virtutem meliorem esse ipsa virtute ille certe contraria petit. Nam priori propositioni consequens est haec. Virtus est optima res. Posteriori autem haec. Virtus non est res optima. quandoquidem ei actio secundum virtutem praefertur. Haec posteriora quam contradicentia perfecto etiam priores propositiones inter contradictorias reputandae

Ad

Hoc autem differt. Adfert discrimen inter duo proxime adducta argumentationum vitia, hoc est inter petitionem quaesiti, et petitionem contrariorum. Ratio discriminis haec est. Petitio quaesiti quoties invenitur in argumentationibus, tum sic conferuntur propositiones cum conclusionibus. Etenim hoc vitium id in se habet. Ut idem sit in conclusione, quod in praemissis fuit. Rursum si petitio contrariorum in aliqua argumentatione committatur, tum solae propositiones ad invicem conferuntur. Quandoquidem contrarietas haec in solis propositionibus consideretur. Discrimen.

Exercitationis autem. Pars lib. 3tia, in qua traduntur praecepta II. Ut interroganti ita etiam Rudenti necessaria, in conquirenda exercitatione disputandi. Primum assuescere. cap. XIV.

Ad omnem etiam thesim. Praeceptum primum in textu clarum. Eius exactam intelligentiam ministrabunt capita vi lib. Prior. Anal. Quintum et 6tum. Ad omnem etiam. 1.m praeceptum.

Ac de problematis. Praeceptum 2dum. In omni disputatione conquirenda sunt argumenta contra utramque partem propositionis. praeterea quaerendae sunt solutiones eorundem argumentorum. Ratio. Sic uberem copiam argumentorum grandemque exercitationem in disputatione habebimus, tum non parva instrumenta cognitionis rerum adeoque ipsius Philosophiae prudentiae nobis comparabimus. Ut autem tales utilitates conquirere possimus monet Artes opus esse ingenio atque indole, ingenio quidem propterea ut in disputatione verum sequaris falsum devites. 2dum.

Et maxime de primis. Praeceptum 3tium. Exerceamus nos in iis quaestionibus, quae ut plurimum in dubium votari solent. (E. G. in scientia naturali de mundi aeternitate, de vacuo, de infinito) maxime autem in iis quae dicuntur suppositiones seu quaestiones, quales sunt in eadem scientia naturali quaestiones de principiis, causis, motu, loco, et caeteris. Ratio. in talibus ni Rudentes fastidiunt, hoc est non habent in promptu quid contra eas dicant. 3tium.

Praeterea et definitionibus. Praeceptum 4tum. Definitionum propositionumque probabilium et primarum absque his ni nullo pacto potest fieri argumentatio varia. 4.tum.

Praeceptum 5tum

5tum. Enitendum quoque est. Praeceptum 5tum. Cognoscamus ea, in quae disputationes saepe incidunt, quales sunt loci communes dialectici, a Definitione, Divisione, Contrariis, Casibus, Comparatis, etc.

Confirmationem praecepti adfert Artes Triplicem. 1ma sumitur ex Geometria, altera ex Arithmetica, tertia ex Memoria locali. Omnes autem hae sunt exemplares.

6tum. Praeterea ex Una. Praeceptum 6tum: Assuescendum nobis est. Ut ex Una argutatione faciamus multas, idque latenter.

Possunt autem. Docet quomodo praeceptum 6tum servari possit. S.E. faciemus latenter ex Una argutatione multas, si quam longissime discesserimus a cognatione et vicinitate eorum de quibus agitur, hoc est si sumpserimus propositiones maxime Universales. Etenim quanto communiores propositiones interrogantur tanto etiam longius discedetur a re quae in disputatione proposita est.

7m. Oportet etiam rerum. Septimum proxime praecedenti oppositum. Eius sensus hic est: Assuescamus ut ex pluribus argutationibus particularibus faciamus Unam Universalem ex qua deinceps fiant multae. E.G. Si in aliqua disputatione quaeratur, An contrarium sit eadem scientia, vel etiam an Relator sit eadem scientia, tum hae particulares revocandae sunt ad Universalem hanc: Alterum oppositorum sit eadem scientia. Similis est in Rhetoricis.

quod etiam. Observa. Monet idem praeceptum servandum esse oratoribus in deducendis Enthimematis. Etenim cum oratores sint similes dialecticis perfecto qua ratione dialectici deducunt suos syllogismos eadem et oratores sua Enthimemata deducere debent.

Ipse autem disserens. Prohibet uti dicto praecepto in ipsa dispositione instituenda. Sic ni peccaretur contra praeceptum proxime praecedens nempe 6tum.

Ac semper videre. Monet expendendas esse rationes ex quibus volumus aliquid sumere. Ut scilicet videamus sint ne illae Universales an particulares, tum multae ne an pauca in se includant. Ex his quoque concludamus Universale quamvis disputatio sit particularis, cum omnes syllogismi etiam particulares aliquam propositionem Universalem in se habeant. Instituenda autem

Instituenda autem. 8uum in textu clarum. 8um.

Praeceptum 9num. Quod ita concipe, et illi qui disputant et illi qui disputationi intersunt 4 in disputatione observare debent. 1mo ipsas argtationes. deinde ppoes. tandem solutiones ad extremum instantias vel oppositiones. Ratio. Ea tota disputatio eiusdemque exercitium, in hisce quatuor constituuntur. 9num.

Eritendum autem. Restringit praeceptum 9num. docens ex 4 proxime dictis duo mxe esse observanda, hoc est ppoes et instantias quae illae ad opponentem spectant, hae vero ad Rndentem. Ratio. Dialecticus ri totam suam vim mxe in pponendo (hoc est in faciendis ppositionibus) et resistendo per instantiam collocatam habet.

Et omnino. Exponit naturam expositionum et instantiarum, quae est contraria utriusque ad invicem. Nam per ppositiones unum fit ex multis, ppterea qa omnis racionis ut aliquid unte, in quo vis ratiocinationis, est posita, et quod multa particularia colligit in unum. Instantia autem ex uno multa facit. eterim illam ppoem unte contra quam obiicit in parte evertit, obidque eam dividit in duas aut plures partes ita ut partem concedat, partem neget.

Non est autem cum quovis. Praeceptum decimum. in textu clarum. 10m.

Oportet etiam paratas. Praeceptum undecimum. necesse est ut praecepta habeamus argumenta de his quaestionibus ad quas confirmandas, vel etiam refutandas pauca sufficiunt argumenta. 11m.

ita tamen ut illa argumenta sint univer-
salia, et quae multis aliis quaestio-
nibus accommodari
possint.

ARISTOTELIS DE REPREhensionibus Sophisticis liber Unus. cœptus 9. Febr. Ao. 1609.

Argtm et Diuisio Libri.

Argtm libri. Postquam Artes ea, quæ ad Syllogismum Demonstrati-
uum et Probabilem siue Topicum spectant, proximis
aliquot libris docuisset: hoc tandem Ultimo, de Syllogismo
qui Probabilis esse videtur, neque tamen in rei Veritate tale
est, incipit disputare. non Ut Sophismatibus in disputa-
tionibus Utamur, sed Ut Sophistarum cauillationes præcog-
nitas. Ubi opus fuerit sciamus refutare. Nam
Ut Medicus Salubres et benenatas herbas cognoscit, non
Ut infirmo Venenum propinet, sed Ut Corpus Venenoso
infectum curare sciat. ita plane Logicus Sophistarum
formulas arguendi non ad Usum, sed ad fugam debet
cognoscere. Ex dictis collige, quod Carpentarius
melius hanc partem Logices inscripserit. De Repre-
hensionibus Sophisticis. quam illi: qui de Syllogismo
Sophistico inscripserunt. Ut pote, cum illa Inscriptio
propius huius præsentis tractationis fine attingant.
quam hæc posterior.

Diuisio. Diuiditur parro hic liber totus in duas præcipuas
partes. in quarum priori, instituit Sophistam ex quibus
captiosas argtationes petere debeat: et hæc se extendit
caput XIV. inclusiue. In Vda. quomodo Respon-
dens Cauilationibus Sophisticis occurere debeat, a capite
XV. Usque ad finem totius libri docet.

CAPVT I.

Argtm cap. Fundamenta hoc primo capite futuræ tractationis Phus ia
et primo.

et primo dicenda proponit. 2do. sumptis similitudinibus ad hoc ipsum accommodatis, docet dari quasdam argutationes sophisticas. 3tio. Quae sit vera argutatio. Ut quid sit sophistica reprehensio melius cognoscatur, docet, simulque ostendit quae sit illius causa.

De sophisticis aut elenchis reprehensionibus. 1ma pars cap. in qua proponit sibi dicendum esse de elenchis sophisticis qui videntur quidem esse elenchi, sed revera non sunt, idque sumendo initium, (ut philosophus dicit) a notioribus natura. Quae autem in hac tractatione a Philosopho notiora natura vocentur, dubium est. Syllogismus, ut considerati ex se patet, rationem suarum specierum, merito generis nomen obtinet. Unde et prior secundum naturam dicitur. Nam genera ordine naturae priora sunt speciebus. Vel igitur intelligendum est hoc modo de primis ordine naturae: nam Aristoteles hic incipit primum ordere quid sit sophisticus syllogismus. Deinde ad illius species sensim delabitur. Sic autem procedere a genere ad species, est incipere a prioribus secundum naturam. Vel priora secundum naturam, intellige propria huius facultatis principia et veluti elementa. Nam quemadm. in Geometria, linea, puncta, circuli priora sunt natura, et ab his geometer primum incipere debet, ita et Aristoteles a divisione syllogismi, et aliis his similibus quae ad notitiam perfectam cognoscendarum sophisticarum argutationum spectat, sibi tanquam a prioribus natura, merito incipiendum esse dicit. Utraque istarum expositionum bona; illa tamen prior veritati videtur magis consentanea.

Notiora natura quae

Alios igitur esse divisio argumentationis. Alia inquit argumentatio est vera, alia quae vera videtur esse, sed in rei veritate vera non est. Quemadm. ri. et in. 2da pars cap. in qua dari sophisticos quosdam elenchos duplici similitudine probat. Quarum prima hoc loco sumitur, a rebus animatis. Quemadmodum inquit quidam homines optima constitutione corporis praediti robusti sunt et liberali forma, alii vero inveniuntur, qui tales non sunt sed huiusmodi videntur esse quia tumore quodam sunt inflati. adeo ut pingues esse videantur.

Ac primum

Atque ut 1ma similitudo

instar hostiarum

instar hostiarum qui in tribunum sacrificijs adhibebantur, ita
et argtationibus usu venire solet, aliae ri fl argtationes veri
aliae autem tantum apparentes. Eodem modo et Syllog.

Nec dissimilis. Ida similitudo sumpta ab inanimatis. Sicut quaedam vide-
tur argentea vel aurea, quae tamen talia non sunt: ita et in
argtationibus idem contingit. Unde qui viciosos syllogismos bonos
esse existimant, similes fl. rem aliquam e longinquo specula-
tibus. Nam quemadm. qui aliquid eminus speculatur deci-
piuntur saepe. et lignum E.G. putant esse animal. ita impe-
riti non possunt intelligere, quid sit id, quod proponitur,
quasi e longinquo aspiciant. Ac vera quidem tum.

Argtatio vera quid. Syllogismus enim. Tertia pars capitis in qua duas ad fe-
definitiones. 1ma est veri argumentationis. quae hic ponitur
vera inquit argumentatio est. cum quibusdam positis (prae-
missas intellige) quidpiam diversum ab illis quae posita su-
sequitur necessario. (intellige conclusionem quae pars syl-
logismi secundum quosdam Logicos non est) eo quod haec an-
teposita sunt. Hoc ultimum definitionis membrum ponitur
quia termini illi tres in syllogismo positi si recte complica-
ti fuerint faciunt propositiones syllogisticas quae ad conclusi-
onem inferendam sufficiunt. Repraehensio autem.

Elenchus quid. et conditiones. 1ma. Elenchus autem. Ida definitio veri Elenchi. Elenchus
est argumentatio probativa conclusionis contradictoriae a re-
spondente in eadem disputatione concessae. Ex his collige tres
conditiones veri Elenchi. 1ma ut sit bona argumentatio.
et sic argtationes falsum concludentes non possunt proprie
Elenchi dici. 2da. Ut sit argtatio probativa sic syl-
logismi et consequentiae praecedentes et praemissis falsis
vel minus notis non recte dari Elenchi. 3tia Conditio
Ut probet conclusionem oppositam respondenti in eadem
disputatione. nam in diversis disputationibus Catasyllogismus
potius quam Elenchus dicitur, de quo Aristoteles in Ubi Poster.
Analyticorum. Hoc autem non oes.

Hoc vero non est simile. Transit a veris Elenchis ad falsos explicandos.

Et quia iam demonstrauit falsos Elenchos siue Sophisticas argtationes dari, idcirco hoc loco causam Vnlem deceptionis adfert. Causa cur decipiantur multi ea praecipua, quia existimant ita in rebus esse Vt in nominibus, quod certe a vero alienum est. nam res infinitae sunt. Voces aut sunt finitae. Vnde cum Vnum nomen quandoque plures res significet hinc fit Vt illa Homonimia nos in errorem ducat Vnam pro alia sub eo nomine rem accipiendo. Et quemadmodum

Eodem modo et in. Id quod dixit conuenienti similitudine illustrat, Quemadmodum qui quomodo calculis instituenda sit ratio ignorant. in errorem facile ducuntur: ita qui verborum Vim et scationem nesciunt, saepe siue disserant, siue aliorum audiant sermones decipiuntur.

CAPVT II.

Proximo capite dari Sophisticas argumentationes Artes docuit: Hic qui hac forma argumentandi Vtantur, et quamobrem, idque priori parte capitis ostendit. Altera parte q. argtationum genera recenset Vt quo genere argtationis et disputationis Vtantur Sophistae fiat manifestum. Argtm cap.

Quando autem. Prima pars capitis, qua docet primum Sophisticis Elenchis Vti Sophistas, qui cum non sint, videri tamen sapientes Volunt, et ea se facere omnia, quae sunt sapientis, cum nihil eorum faciant. non ob aliam causam, nisi Vt pecuniam grandem lucretur: Sententia huius particulae hac ratiocinatione concipitur. Sophistae malunt videri, quam esse sapientes, Ergo malunt ea videri facere quae sunt sapientis, quam illa reuera facere. Antecedens declaratur. ex descriptione Sophistices. quae nihil est aliud, quam simulata et ficta sapientia. Quemadm. aute. Sophistica quid.

Est autem. Vt melius naturam exprimat Sophistarum affert duplex officium Sapientis. Primum non mentiri. Idem. Vt et contra mentientes sciat arguere et errantes in lucem Veritatis restituere possit. Sophista igitur, qui vult sapiens videri in eo maxime se exercere debet, ne et ipse videatur mentiri, et Vt videatur alios mentientes redarguere: sic ni sapientis simulachrum apud indoctam et radem plebeculam: secum circumfert. Officia Sapientis duo.

Ac esse quid

Esse igr. Conclusio supra dictorum. Ex his inquit, quae dicta sunt, manifestum euadit, et sophisticas argtationes dari, et eos qui illis utantur inueniri. nunc quot sint.

Cap. II. Quot vero sint. Vda pars capitis in qua antequam ea quae sunt huius partis propria attingat proponit se velle explicare causas ex quibus sophismata proueniat. Verum id deinceps Aristoteles explicabit vult ri fines intentos a sophistis primum praemittere, ut Methodo Analytica quod et in libris posteriorum fecit a fine ad media progrediatur. Et quamuis unus finis universalis est ad quem sophista colimat videlicet apparens sapientia, sunt tamen alij plures minuiores, qui sub priori continentur.

Finis sophistarum uplex. Vnitis et particularis.

Sunt igr. Sunt igr argtm quatuor gnal disputationum siue argumentationum affert. primum genus est Demonstratiuum. quod fit ex unicuiusque disciplinae propriis principijs et non ex his quae videntur disputanti. In hoc genere disputationis locum sit illud Artis. Discentem credere, et indubitatam fidem habere oportet. Eius disputationis instrumentum est syllogismus Demonstratiuus. de quo in libris posteriorum. Vdm est Dialecticum. quod ex probabilibus concludere pt contradictionem. Instrumentum eius est syllogismus Topicus. de quo in libris Topic. visum est.

Genera argumentationum. 1m.

2dm.

3tium. 3tium est Tentatiuum. quod fit cum arguitur ex his quae videntur respondenti, quaeque scire tenetur is qui se aliquam scientiam habere profitetur. Talis disputatio suscipitur tentandi causa. qualia sunt exercitia praeceptorum cum discipulis. Utitur syllogismo similiter topico.

4tm. Quartum est Sophisticum. cum arguens progreditur ex illis quae videntur probabilia neque sunt. Instrumentum huic disputationi conueniens est syllogismus sophisticus, de quo hic pertractatur.

CAPVT III.

Argtm cap. Postquam Artes syllogismos et quosdam sophisticos item quibus utantur et quamobrem supra docuisset: hic tandem praemissis illis quae sibi sophistae proponunt dum sophisticae arguunt genera fallaciarum, quae in dictione cernuntur explicare incipit.

Absoluitur

Hic dicitur caput duabz partibz. Primo quia sunt fines a sophistis intenti docent. Secundo fallacias quæ sunt in dictione recenset.

Primum autem horum. Prima pars cap. in qua quinq; fines assert quos sibi in disputationibz sophistæ proponunt. Sunt autem. 5. scilicet falsum, inopinabile, solœcismus et elegantia. Secundum. Impossibile. Tertium. Contradictionis et negati concessio vel concessi negatio in eadem disputatione. Falsum est cui argutationis obscuræ et apertæ falsi concessio. Inopinabile est cui quod est contra opinionem vel communem vel plurium, maxime sapientum concessio. Solœcismus et vitium contra dictionem rectam constructionem vel argumenti extortum. Elegantia est omnis et cuiuslibet nominis eadem eandem conferendi formam in diversis repetitio. Et hanc hactenus finem sophistæ sibi proposuit in disputationibus.

Modi autem. Alia pars cap. in qua enumeratur fallacias sophisticos committendos in duo genera partitur in eos videlicet fallacias, quæ sunt in dictione, et quæ sunt extra dictionem. Priores generis sunt sex. Æquivocatio, Amphibologia, Compositio, Divisio, Accentus et figura dictionis. Vocantur fal. tabe in dictione quia in dictionibz habent causam apparentiæ et ex parte vocis decipiunt. Posteriores generis septem sunt fallacia accidentis a dicto secundum quid ad dictum simpliciter. Ignorantia elenchi. Petitio principij. Fallacia consequentis a non causa ad causam. Demum eodem plures interrogationes unam. Dicta pe. quia causam habent apparentiæ extra dictionem id est ex parte rei. Nota hic idem obiter duas causas esse elenchos decipiendi, minimum apparentiam et defectum. Sophistæ habilla dicitur in sophistico argumento quod movet ad credendum id quod credendum non est. Defectus vero ille, qui docet falsum esse falsum.

Finis rei hoc fit.

Debent non esse plures fallaciæ in dictione præter supra recensitas, sed duplex. Inductione et ratione. Inductione, quia si veniat omnes omnes fallaciæ in dictione conspectæ apparebit singulas ad aliquem ex his locis retorqueri. Ratione. Ea quot modis proferuntur, eodem dictionis. et orationis, non eandem non significare totidem modis committuntur fallaciæ in dictione consistentes.

Sed illud

Fines sophi. 5.

1m

2dm

3m

4m

5tum

Cap. IV.

Genera fallaciarum duo.

Priores species

Posteriores.

Probat dicta.

Sed illud sit sex modis supra recensitis. Aequivocatione simplicis
bologia re: Ergo totidem erunt fallaciae in dictione.
Ex dictis colligo fallacias a dictione inde nobis primum occurrisse
quia cum omnis vocabulum sit, res autem plures significet,
res illas etiam diversas esse existimamus.

Ex nominibus sunt autem tres modi. Explicat singillatim fallacias
quae sunt in dictionibus, primum incipit ab aequivocatione, seu ab
1ma Fallacia aequivocationis. eius exempla 1m. nominis. Est autem aequivocatio, in qua res contingit de diversis
rebus dici ex multiplici alicuius nominis significatione. Quam tradit in
quatuor exemplis in textu allatis. 1mum sumitur ex multiplici
significatione verbi nosse. quod aliquando scait idem, quod cognoscere
vel intelligere, aliquando ignorata discere, ex hac varia eius vocabuli
significatione, illud sophisma est. Qui aliquam rem noscit
eandem probe intelligit, vel est discat / Ut eadem sit discere quod intelligere
eandem probe intelligat. sed qui ignorant Grammaticam non
noscunt. Ergo qui ignorant Grammaticam eam probe intelligunt.
Fallacia consistit in nosse. quia dicitur in maiori, aliter
in minori capitur, sed hoc exemplum in Gallicis rerum exemplis
habet. 2dum exemplum sumitur ex hac dictione bi diversa
2dum. Etam aliquando idem scait quod expedit facere, quidem etiam idem
est quod invictum aliquem vati quod malum est. Igitur sophisma
Bona sunt bi diversa (id est quod expedit habere) ea sunt bona.
Atqui mala sunt bi diversa. Ergo mala sunt bona. Vide ex illo
3tium bo bi diversa decepta venit. Tertium exemplum sumitur
ex participio surgens quod praeteriti temporis est aliquando etiam
praesentis tempus habet. Hinc sophisma. Qui surrexit stat.
Atqui surgens surrexit. Ergo surgens stat. Consequentia manifesta
quia surgere stetit. Accepto est in surgens. Etiam surgens
4tum. in minori sumitur in praeterito tempore in conclusione in praesenti.
Quartum exemplum tale: Qui sanatus est bene valet. Aegrotus
sanatus est: Ergo aegrotus bene valet. Fallacia est aequivocationis
nam aegrotus in minori sumitur in praeterito, qui fuit aegrotus
in conclusione in praesenti, qui nunc aegrotus est.

2da Ex simplibologia. Ex simplibologia. Idem genus fallaciarum est simplibologia. Haec autem nihil est aliud quam brevissima simplicium.
cum ipsa vocabula per se simplicia sunt, eorum tamen nexus

multiplicem fationem habet. Declarat hg gen fallaciarum
Artes aliquot exemplis adductis. 1m. Velle me capere hostes 1m. Exemplum
Ambiguum est Verum velim capere hostes, an ab hostibg capi.
Unde Sophistica tale oritur. Quotiens Vellem me capere, dele
me ab ipsis comprehendi. Atqui hostes Vellem me capere. Ergo
ab hostibg Vellem me comprehendi. Hic Sophistica Dialectica est in hac
Orathone. Vellem me capere, nam in maiori passiue, in minori Vero
actiue sumitur. Ipse Sophisma nihil concludit. Cum exemplis Dem.
Quod quis cognoscit, hoc cognoscit, oratio dubia est, nam refer:
tur partim ad cognitum, partim ad cognoscentem. Sophisma
tale. Quod quis cognoscit, hoc cognoscit. Atqui videtem quis
cognoscit. Ergo videt cognoscit. Negatur sequi vltior eadem
supra adducta. Testium exemplum. Quod videt aliquis 2dum
videt ipsum videt. Atqui columnam videt aliquis. Ergo columna
videt. Negatur consequentia, quia id hoc videt. tenetur Vel in
accusatiuo casu. Et sic Vera maior: Vel in nominatiuo sic falsa
falsa erit. Quartum. Quod tu dicis esse, hoc tu dicis esse 4tum.
Atqui dicis lapidem esse. Ergo dicis lapis esse, quasi dictas.
Te lapis dicis esse. Quintum exemplum continet interrogationem 5tum.
Sophisticam et ambiguam. Utrum Verum est Euripidem dicere.
Aliquid hic oratio aliquem quia potest. Ideo modo ut significet
aliquem qui procedat. Ideo sic aliquem aliqui sequi aliquem
facient.
Sunt autem hic modi Quas superiores fallacias Collatio falla:
confert. Vocant Stoici modi trig modi trig. Ergo modi ligni nomen 1 ciarum.
Vel oratio est multiplex. Et Aquila, et Vellem me hostes capere.
Ideo quando Vocabulum ex pluribus sectione, in alium unius proprii. 2.
am transitur. Ut videre, stitus atare et similia. Ideo 3.
Ebur Voces complexa multiplex accipiuntur separata
autem Unam significationem habent: sic sonus stilus et
oratio ambigua. Iuxta Voces, quibus separatae sunt aptatae.
Pari ratione nomen hoc Immortalis ambiguum, quum tamen
mortalis Unam habeat significationem. 3tia.
Ad compositionem. Dixit de coniunctione Stoica. Textum quin
fallaciarum. Est Compositio seu Coniunctio quae nihil est aliud
quam eorum, quae simul debent dicta Unio. exemplis huius ad Exemplis 1m
Artis pertinentium. primo videtur Socratem ambulare: nam si
Dio Socratem coniungas cum pro se, oratio erit Vera.

si cum ambulat.

si cum ambulare falsa hinc illud Sophisticum argum.
Quemcunque possibile est ambulare possibile est quod ambulet,
Sedentem autem possibile est ambulare. Ergo possibile est quod
sedens ambulet. Rndendum est negando sequi. Nam in ma-
nore sedens capitur in sensu diviso, in Conclusione in sensu
2dm. composito. 2dm exemplum. non scribentem posse scribere.
huius exempli descriptio et processus cum superiori idem est.
3tm. 3tio. Qui literas scit nunc didicit eas. Atq Socrates scit
literas. Ergo nunc didicit eas. Rndeo negando sequi. nam
illa particula nunc, in maiori vel determinat to didicit
tunc e composita, et falsa vel determinat to scit tunc
4tm. vera maior sed Conclusio non sequitur. 4tm. exemplum.
Qui pt unum saccum ferre etiam multos ferre potest.
Atqui hic potest saccum unum ferre. Ergo idem pt
ferre multos. Captio est in maiori. propter Compositionem
dividendorum, nam cum verum sit, aliquem posse multos sacco
ferre separatim, tamen quod possit simul ferre multos,
si maximum onus sit. omnino falsum censentur.
4ta. Addivisionem. Quartum genus fallaciarum est divisio quae fit
exemplum. 1m. cum ea quae coniungenda sunt dividimus: Exempla sunt duo.
1m Quaecunque sunt duo et tria, sunt paria et imparia.
Quinque sunt duo et tria. Ergo quinque sunt paria et impa-
sive quod idem est. numerus est par et impar. Fallacia est
divisionis. Nam quinque sunt duo et tria coniunctim, non
2dm. divisim. Ut Sophista accipit. 2dm exemplum. id quod est ma-
ius esse aequale. Sophisma tale. Omne quod est tantundem
alicui et amplius est maius et aequale. Sed aliquid est alicui est
tantundem et aequale. nam sit linea quindecim pedum. et ha-
beat altitudinem pedum decem. alteri quae tanta est in ratione
mensurae est aequalis. Ut vero praeter eam mensuram, quinque
adhuc pedum mensuram habet. est inaequalis. Ergo aliquid
alicui est inaequale. et aequale. Fallacia est divisionis quia
Sophista captiose dividit quindecim in decem et quinque.
Declarat hanc captionem Artes et ait hoc modo
mutari sententiam orationis. adeo ut ex vera possit vide-
falsa.
Hoc duobus

Hoc duobus aliis exemplis illustrat primo. Ego te seruum existentem feci liberum, Nam si Tō feci coniungas cum hac dictione seruum, mala erit sententia. Si cum liberum. bona.

Idem exemplum. Quinquaginta e viris centum liquit diuus Achilles, si ita legas e quinquaginta viris centum reliqt falsa est oratio. Si ita. e centum viris. quinquaginta reliqt vera erit sententia.

Ex Accentu vero.

Quintum genus fallaciarum sumitur ex accentu. fit haec fallacia, cum ex falso accentu fit oratio falsa; quae bono adhibito accentu in verum sensum redigi potest. Ubi illud aduertendum (praemonente ipso philosopho) quod haec captio potius in scriptis quam in pronunciatione locum suum habeat: nam Graeci veteres, quadam consuetudine antiquitus accepta. Graecis vocabulis nullos accentus praefigebant sed eos duntaxat in pronunciando exprimebant. Illustrat hanc fallaciam duobus exemplis. 1m est ex Hom. Ill. 23. Ubi Nestor Antilochum filium suum instruens, quo magis victoriam cursu equorum obtineret, ac loquens de meta, inter alia praecepta, ondit illi truncum e terra eminentem. Quo loco his utitur verbis. ὃ κατὰ πάθετε ὄμβρω. Quidam igitur ὃ acceperunt cum accentu circumflexo et spiritu aspero. Ut idem sonet quod ubi. Ut sensus sit. Ubi putrescit imbre quercus. quod certe falsum est. neque ri quercus imbre putrescit: quidam vero illam particulam ὃ. cum accentu acuto et spiritu leni lengendam esse dicunt. Ut ea rōe Homerum a conuitiis aduersariorum possint liberare: sic ri illa oratio sensum verum habebit. qui est quercus. non putrescit imbre.

Idem Exemplum. Iuppiter Iliade Ida. Somnum ad Agamemnonem mittens dicit. δίδομεν δὲ ἢ ἔπος ἀρεστάει, Ubi si in antepenultima δίδομεν accentus ponatur. sensus erit. damus ei gloriam referre. cum tamen Agamemnon futurus erat multis inferior: Unde et mentitum fuisse Iouem necesse est, et Homerum omisisse decorum.

Qui deo assud.

5ta.

1m

2dm.

Qui deo apud Gentiles summo. tm̄ vicium attribuisset. Quidam igr̄ ut Homerum defenderet in penultimam accentum retrahunt. Ut sit verbum infinitum et significet dare, nam Dorice dr̄ διδόμεναι pro διδόναι. Jones autem per apocopen. pro διδόναι sublata diphtongo legunt διδόμεν. et ita Juppiter non ex sua persona sed potius ex persona Somni dat Agamemnoni victoriam adeo ut non tam Juppiter somno. quam somnus Agamemnoni mentitus fuisse videatur. Consule hic Artis libr. de arte poetica cap XXV.

6ta. Quae igr̄ Breui Epilogo hanc fallaciam concludit.

Hae vero: Sextum genus fallaciarum est forma seu figura dictionis. quo in genere deceptio fit cum videlicet propter figuram dictionis ~~fallacia~~ aliter aliquod nomen accipitur quam accipi debet. Fit autem per figuram dictionis fallacia cum accipitur masculinum pro foemininum aut pro neutro aut foemininum pro masculino et neutro. V. C. Quale est Musa tale poeta. Illud est foemininum. Ergo et hoc. Deinde accidit, cum unum praedicamentum alterius loco sumitur. sic valere, quod ad figuram dictionis spectat, putat aliquis verbum esse activum, quod significet quodam modo facere, sed revera neutrum est, significat ni sanum esse, debet ergo poni in praedicamento qualitatis non actionis, idem iudicium, si esse in quale mutetur. Unde illud Quidquid emisti comedisti, crudum emisti, crudum ergo comedisti fallacia est quia variatur suppositio, quicquid in maiori supponit pro substantia, in minori pro qualitate. Unde nihil sequitur. Qui igr̄ ex dictione Conclusio est totius Capitis.

Cap. V.

CAPUT Quartum.

Argtm̄ cap. Explicatis fallacijs in dictione consistentibus, hoc loco, eae fallaciae explicantur quae extra dictionem cernuntur.

Fallaciarum species extra dictionem. Paralogismorum. Fallaciae supradictae recensentur quae sunt fallacia accidentis, a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter ignoratia Elenchi, Petitio principij, fallacia Consequentis, a non causa ut ad causam. et a pluribus interrogationibus ut unam...

pm̄ geng.

Ex accidente igr. Jm genus fallaciarum extra dictionem
est fallacia accidentis per hanc contingit decepcio cum quis exi-
stimat, quodcunq; insunt alicui subiecto ea omnia inesse alteri illius
subiecti accidentibus V. G. Ex eo quia Socrates dormit, et idem est
Musicus, putaret quispiam Musicum currere Causa decepcionis est
quia in subiecto accidentia illa diuersa attribuuntur. Si igr ea
quæ eidem subiecto accidunt inter se eadem sunt, sequeretur al-
bum, et Musicum idem esse, eo quod et hæc omni subiecto puta
Socrati accidant. Exempla huius fallaciæ facto duo possit.

Jm. Corycus est diuersus ab homine. Ergo diuersus a seipso.
ipso quia ipsemet homo est. Idem. Socrates est homo. Coryc
cus autem non est Socrates. Ergo Corycus non est homo.

In his exemplis fallacia est. qa putant Sophistæ aliqd
differre ab aliquo, propterea quod differat ab illo cui ille ac-
cidit. sic. quia Corycus differt a Socrate eundem etiam
ab homine, differre quia Socrati accidit Sophista falso putat

Xti Solutiones. Idem genus fallaciarum a dicto se-
cundum quid ad dictum simpliciter. Hæc captio triplex est
Nam aut sumitur simpliciter verum, quod ex parte rei
tantat Verum est. Quicquid cum aliqua adiectione, sed non
ex parte falsum est. Et Aethiops est albus dentes. Ergo
Aethiops est simpliciter albus: Aut si quis quod aliquo ex parte
est Verum et ex parte falsum. sumat quasi simpli-
citer Verum. Hoc fit cum vna pars non magis quam alte-
ra inesse videtur, ita ut incerto dubitari possit Verum no-
do fit oratio simpliciter accipienda. Veluti si quis aliquo sit
niger et albus videtur posse et albus simpliciter et
niger. Captio autem hæc accidit quia magna est simili-
tudo inter ista. esse aliquid hoc aliquo esse simpliciter; item
non esse quidpiam hoc et non esse omnino.

Xti. Vero paralogismi. Octauum genus fallaciarum est ignorantia elen-
chi. Hæc cum exercere soleat præter ignorantiam Veri elenchi
hoc loco quid sit Vera elenchus edocet. Atque est nota falsi
datæ. Elenchus habet et contradictio omnis et huiusmodi
omnis sed rei, absit nominis non synonimi, sed eiusdem

ex illis quæ sit

jm genus

Exemplus ejus

jm.

Idem.

Idem genus.

Ex eo aut

8tium

Elenchus qs.

ex illis quae sunt posita necessario non adiuncto, quod in prin-
Condiciones Veri Elenchi. cipio quaesitum fuit et sumitur secundum idem, et ad idem, eodem
modo et tempore. Ex hac definitione collige istas conditiones in
1ma Elencho Vero inveniri. 1ma Ut sit Syllogismus Contradictorius
per hanc particulam Elenchus, a caeteris speciebus Syllogismi sepa-
2da. ratus. 2da Ut sit oratio Contraria Unius et eiusdem
non nominis sed rei. Ratio quia nullam Contradictionem ad-
mittit qui contraria rebus diversis attribuit. Ut si dicas Pla-
3tia. tonem disputare et Socratem non disputare. 3tia Quoniam
multa sunt nomina quae res diversas significant. Ut Canis
Aquila ad Elenchum Verum requiritur ne sit nomen aequivocum.
4ta Quarta. Ut Concludat ex illis, quae ipse Respondens attulerit
Ratio. quia si quis conetur eum qui secum disputat redarguere
non ex illis quae ipse concesserit, sed quae ipse disputans attu-
5ta. lerit non dicetur Respondentem reprehendisse. Quinta
Ut non idem per idem probetur. Nam si quis neget
V.G. Animam hominis esse immortalem, et alter quispiam con-
cludere velit contrarium, sic arguendo. Quod caducum non est
immortale est. Animus autem hominis caducus non est. Ergo est
immortalis, ille nullam quoque reprehensionem faciet, propterea
quia assumpsit id, quod initio dictum est, et quod erat osten-
6ta. dendum. Nam animam non esse caducam, et esse immortalem
idem significat. Sexta Ut sumat secundum idem.
Itaque si Thesis loquatur de indumento non autem de Ve-
stimento. quamvis inter haec nulla vel exigua sit diffa-
7ma in Elencho. contradictionem de Indumento non autem de Ve-
stimento aferre oportebit. Septima. Ut sit ad idem.
Unde si dicas decem sunt duplum ad 5. non duplum
ad 6. Ergo 10. sunt duplum et non duplum. Verus
8va Elenchus dicendus non erit. Octava Ut eodem modo.
Unde hic deficit. Plato est sapiens neque tamen necessario
9na est sapiens. Ergo est sapiens et non sapiens. Nona.
Ut sit rei eiusdem temporis. Unde hic Elenchus bonus
non est. Platho cum legit videt. idem cum dormit non
videt. Ergo Plato videt et non videt.
Ex his Condicionibus requisitis ad Verum Elenchum
si aliqua

si aliquam e 4. posteriorib⁹ supponeris, erit fallacia de qua hoc loco agitur. quæ Ignorantiæ Elenchi recte appellatur.

Quia autem deceptio gen⁹ fallaciæ ex tra dictionem. Et Petitio principij. Decipimur autem in hoc genere quid non possumus dignoscere quod idem sit et diuersum. Quot autem modis hæc contingat fallacia manifestum euadit ex illis quæ Aristoteles scripsit. 8. Topic. cap. 5. Tot itaq⁹ sunt modi huius fallaciæ quot modi principium petitur. Sed quinq⁹ sunt modi petendi principium. Ergo et fallaciæ ex petitione principij quinq⁹ erunt. Maior Aristotelis est hoc loco. Minor patet. ex singulis huius modi Petitionis principij. Nam principium inducens quodlibet siue principium ex quo ducitur conclusio. Nam principium inducens quodlibet siue principium ex quo ducitur conclusio. Nam principium petitur, quod probandum venit, id est Deum esse. Et hoc est visibilia. Ergo mundus est visibilis. Vel occulta. Et Deus est mundus. Ergo mundus est visibilis. Vel occulta. Et Deus est mundus est visibilis

3m exemplum. Similis deceptio in iis quā sub sensum cadunt quod Artes duobꝰ exemplis allatis confirmat 3m. Cum sol pro vere accipiatur, quia ei sunt eiusdē Coloris. Scripturā pultant Sol aliquā stare vel etiam esse. Idem. Cum Oratores terram medietatem et existimant quotidie pluuiam. hic deceptio fit, nam sine pluuia terrarum aliquando madefieri pōt.

Oratorie quoqꝫ. Eadē deceptionem Philosophia etiam in Enthymematibꝰ Oratoris contingere dicit. v. g. Prātor dolens y dare aliquē esse adulterū, sumit inde argūm. quod quis compto incedat et nocte Cagabundꝰ oberret, sed nihil concludit, cōsequēs quod ex antecedente non pendent rōne procedit. Nam quamuis hoc verū sit adulterū non libenter et compta aliquādo incedere, sed verū falsum est eum omnem qui nocte Cagatur et compta incedit esse adulterum.

Philosophicꝰ. Similiter accidit. Idem illustrat exemplo argumentū a Melisso extructū. cuius primo Phys. cap. 3. meminit. 3m aut opponit Melissi rationes. a Melisso positas primam Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Secundam Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tertiam Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Decima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Undecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Duodecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tertiadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quartadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quintadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sextadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septimadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octavadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonadecima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Vicesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Tricesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quadragesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Quinquagesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Sexagesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Septuagesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Octogesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima prima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima secunda Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima tertia Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima quarta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima quinta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima sexta Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima septima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima octava Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Nonagesima nona Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium. Centesima Omne quod est habet principium. Omne genitum habet principium. Ergo omne genitum habet principium.

simili ratione licet ista valeat. Id quod genitum est habet principium. non tamen contra. Ut falso Melissus existimavit.

A Ex eo autem quod. Sextum genus fallaciarum est extra dictionem. A non causa ut causa. Primum describit hanc fallaciam. Deceptio haec inquit contingit. cum in propositionibus accipitur quod causa videtur, cum tamen minime sit eius, contra quod infertur, causa. Deinde docet hanc fallaciam potissimum locum habere tum, cum quis respondentem in absurdum inducere nititur. Nam si aliquod impossibile Sophista inducat, dicatque illud concludere ex nostra suppositione, cum interim nostra suppositio in causa non sit, cur illud inferatur tum haec fallacia, a non causa tanquam causa locum habebit. Verbi gratia non. Fallaciam hanc Artes exemplo illustrat. Ponit hanc Thesim. Anima et vita idem sunt. Quae a Sophista tanquam falsa impugnatur. quasi hoc inconveniens ex illa sequatur. Vitam esse ortum et fieri sive generari. idque ad hunc modum. Si anima et vita sunt idem nihil absurdi ex hac suppositione sequeretur. Atqui sequitur. Ergo anima et vita non sunt idem. Minorem Sophista sic deducit. Generatio contraria est corruptioni. Ergo alicui corruptioni generatio aliqua erit contraria. Sed mors est quaedam corruptio. Ergo generatio quaedam, morti quae est quaedam corruptio contraria erit. Vita igitur erit generatio. Quod si ita est vivere quoque erit generari, et sic animal dum vivit generatur. Sed hoc absurdum est animal nisi dum vivit, non generatur, sed generat. Ergo et illud unde hoc sequitur videlicet animam et vitam esse idem. Ad hanc Argumentationem respondet Artes esse fallaciam a non causa, tanquam causa. Neque enim ex eo quod in Hypothesi concessum est absurdum concluditur, propterea quia tametsi hoc non ponatur, absurdum tamen idem sequitur, sed ex eo effectum, quia Sophista assumpsit mortem esse corruptionem. Quod sane si proprie loquimur falsum: Corruptio enim non est vitae contraria sed corpori animato: Vitae autem contraria est dissolutio, quae non est idem.

6ta.

Exemplum eius.

idem quod corruptio. Et ratio, quia non est necesse ea quae dissoluuntur corrumpi, ut patet in separatione granorum, quae separari sine interitu possunt. Quare si mors est secretio corporis et animi inter se mors potius dissolutio proprie quam interitus est dicenda. Ergo huiusmodi argumentationes tales captiones docet non omnino infirmas esse, eas tamen institutum minime probare.

Hae vero ex eo quod duae. Ultimum genus fallaciarum extra dictionem, ponitur a pluribus interrogationibus ut una. Haec fallacia aliquando aperta est. et tum non facile decipit aliquando vero latet et sic facilius in errorem respondentem inducit.

Exemplum. 1m Illustrat Artes hanc fallaciam duobus exemplis. 1m Sumit Sophista hunc et hunc esse hominem: unde colligit, eum qui hunc et illum verberauit. verberasse hominem non homines; 2dm. Si simul plura proponantur. quorum alia bona sunt alia mala. V.G. Si probatur an temperantia et profusio sit in bonis? si ita esse dixeris. inferet Sophista. Ergo profusio quae in bonis non est in bonis numerabitur. Si negauens inferet rursus. Temperantiam quae in bonis est in bonis habendam non esse.

Interdum vero. Veram reprehensionem in hac fallacia fieri docet, si quis concesserit quorundam eandem esse rationem ut si quis quaesierit, an quod in uno valet, id etiam in multo valeat. id si concesseris assumet illa quoniam. caecum est id quod non habet aspectum, sane et id quod natura visum certo tempore habere potest caecum erit. Quod falsum est. Neque enim catullus qui ante nonum diem actu videndi priuatus est caecus proprie dicitur, nisi forte abusiue et secundum vulgarem loquendi modum. Fallacia autem in hoc ultimo exemplo non solum ex eo nata, quod duae interrogationes pro una sint positae, sed etiam propter omissas conditiones veram reprehensionis. In vera enim reprehensione sunt illae conditiones ut contradictorium eodem modo et in eodem tempore

eodem tpe sumatur: In qua Conditione illud exemplum ut consideranti notum est efficit. Hæc de fallacijs tam in dictione, quam extra dictionem consistentibus diximus.

CAPUT V. Cap. VI.

Postquam Phus fallacias recensuisset: nunc omnes ad Ignorantiam Elenchi reducit. Caput duabus partibus distinguitur. In priori parte fallacias in dictione consistentes ad Ignorantiam Elenchi reducit. In posteriori fallaciæ extra dictionem quomodo eidem ad eandem Ignorantiam Elenchi possint reduci ostendit. Aut igr sic dividendi sunt. Aut igr

Argum cap.

Prima pars capitis. In qua antequam doceat modum partialem quo fallaciæ in dictione consistentes ad Ignorantiam Elenchi reducantur, dicit omnes fallacias aut dividendas esse in species supra numeratas, aut omnes ad Ignorantiam Veræ reprehensionis revocandas. Ac primum si sint inepti. Pm. si

Dupliciter ondit fallacias ad Ignorantiam Elenchi revocari. primo in genere sic. Quicquid vel non infert propositum. Vel videtur inferre neque tn revera infert ad Ignorantiam reprehensionis reducitur. Sed ita se hnt Sophisticæ argumentationes. Ergo Sophisticæ argtationes consequenter et fallaciæ ad Ignorantiam Veræ reprehensionis reducuntur. Minor declaratur Inductione. nam in petitione Principij cum idem per idem probetur nulla est illatio, sic in fallacia a non causa ut causa, idem quoque de cæteris fallacijs est dicendum. Deinde et secundum Defoit. partes

Fallaciæ in dictione hoc est Amphibologia Homonimia et figura dictionis ad Elenchum revocantur.

Ido. probat idem roe speciali per Inductionem. Atque primum de fallacijs in verbis consistentibus. idque Amphibologia, æquivocoe et figura dictionis. in hunc modum. Amphibologia æquivocatio et figura dictionis sunt eadem voce et diversa scatione Ergo peccant contra verum Elenchum. Consequenter ad Ignorantiam Elenchi reducuntur.

Antecedens clarum.

Antecedens clarum. Consequentia patet ex definitione Elenchi allata proximo capite. Reliquae autem

Similiter. Compositio. Divisio. et Accentus.

Compositio vero. Id probat Philosophus de Compositione, divisione et Accentu. Compositio, Divisio et Accentus non sunt una oratio nec unum nomen. nam in his peccatur quia multiplex oratio, vel nomen sumitur pro una oratione vel nomine. Ergo Compositio Divisio et Accentus, peccant contra Elenchum, consequenter reducuntur ad Ignorantiam Elenchi. Antecedens notum est. Consequentia patet ex definitione Elenchi, in qua inter caeteras conditiones illa etiam requiritur ut sit contradictio secundum idem nomen ut in exemplo si thesis sit. Vestimentum est album et tu probes indumentum non esse album, non impugnasti thesim, sed aliud est argumentum faciendum, quo inferas vestimentum non esse album. Quae vero

Extra dictionem. primo Ex accidente

Paralogismi autem. Ida cap. pars in qua fallacias extra dictionem ad reprehensionis ignorantiam reducit. primo igitur docet fallaciam ex Accidente non esse verum Syllogismum. proinde neque verum Elenchum consequenter revocari ad Ignorantiam Elenchi. Ratio primae consequentiae quia omnis Elenchus est Syllogismus. Quod autem in fallacia accidentis, non sit Syllogismus

Exempla duo. primum

probat exemplis allatis. Uno Physico. altero Mathematico

Physicum exemplum Album est color disgregans visum. Socrates est quidam album. Ergo Socrates est color visum disgregans. Hanc Ratiocinationem esse Artes negat. Neque ni sufficit ad Ratiocinationem. Ut medius terminus in praemissis ponatur neque conclusionem ingrediatur tametsi indoctis etiam hoc argumentationis genus esse videtur. sed mixte requiritur, ne termini varientur, quod supra allato exemplo accidit.

Idem.

Mathematicum exemplum. Triangulus habet tres angulos aequales duobus rectis. Atqui triangulus est forma. Ergo forma tres habet angulos rectos duobus partes. Etsi quadratum cuius forma sit huiusmodi angulos habebit, quod dictum est ebuisse. Quin etiam Ratiocinatio qua per medium triangulus concluditur

concluditur principium et primum habere angulos duobus rectis aequales conficitur hoc modo. Triangulus est habens tres angulos pares duobus rectis. Atqui triangulo accidit primum sive principium esse. Ergo principium vel primum habet tres angulos pares duobus rectis. Idem iudicium esse de caeteris eius generis fallaciis dicit. Verum tamen per

Sed hinc et artifices. Hoc genere fallaciarum saepe doctos decipi ab indoctis ostendit cum ni vir doctus teneat aliquam conclusionem quia peritus est in ea arte, in qua conclusio proponitur. tamen per hanc fallaciam secus ei videtur. Et hoc fit quia Logicis praeceptis exercitatus non est. Unde cum nesciat, quomodo soluantur ista sophismata, nec distinguat inter subiectum et accidens, imo existimet, quicquid subiecto attribuitur idem attribui accidenti, quod accidit illi subiecto, facile decipitur. Quae sunt ex eo

Ex eo vero quod. Fallaciam a dicto secundum quid ad dictum simpliciter reducit ad Ignorantiam Elenchi. Ratio. Ea hoc decipiendi genus non infert veram contradictionem. Rationem sic erige. Fallacia a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter non infert veram contradictionem. Ergo haec fallacia non est Elenchus. Consequenter reducitur ad Ignorantiam reprehensionis. Antecedens patet. Nam C. E. Aethiops, albus dentes et Aethiops est simpliciter albus, non sibi contradicunt eo quod non sit contradictio secundum id: Sophista ni accipit dictum tanquam simpliciter. quod dictum tantum in parte fuit. Consequentia quia Elenchus est syllogismus contradictorius. Ergo ubi vera contradictio abest illud Elenchus dici non potest.

A dicto secundum quid.

Maxime autem. Sequitur fallacia ex ignoratione Elenchi. De hac non tam quaerendum est quomodo ad Ignorantiam Elenchi revocetur cum ipsum nomen id declaret quam illud cum ignorantia Elenchi etiam in aliis lateat fallaciis cur illae etiam Ignorantiae Elenchi non nominantur? tum quae causa sit, quod haec fallacia distincta ab aliis statuitur.

Ignoratio Elenchi.

Videt Artes.

Rndet Arles Hoc ideo factum esse quia in hoc genere deceptionis manifesta est Ignorantia Elenchi, ita ut magis hic appareat quam in alijs captionibus. Nam in alijs variae causae deceptionum possunt adferri. Ut paulo post dicemus. In hac vero fallacia, nulla alia causa deceptionis inest, quam omissio alicuius conditionis in definitione veri Elenchi positae.

Quae vero oriuntur. Sed et hi qui ex eo. Coniungit fallaciam Petitionis quaesiti cum fallacia a non causa ut causa, quarum utramque ad ignorantiam Elenchi reducit sic. Elenchus est syllogismus inferens conclusionem ex praemissis. Atqui in fallacijs supra dictis non infertur conclusio ex praemissis. Ergo fallaciae supra dictae Elenchus dici non possunt. Consequenter ad Ignorantiam Elenchi reducuntur. Maior nota est ex definitione reprehensionis.

Petitio quaesiti. et Causa non Causa.

Minor quo ad utramque partem probatur. Nam in Petitione principij cum quaesitum petatur. Conclusio nulla potest esse quia haec diversa a praemissis esse debet. Idem statuendum est de fallacia a non causa ut causa: nam cum ~~tum~~ conclusio necessario sequatur ex praemissis eo quod positae sint si propositionum aliqua ponitur ut non causa certe ex illa nullo modo illatio necessario sequetur. Quae vero ex Consequente.

Ex Consequente. Qui vero ex Consequente. Fallaciam Consequentis ad Ignorantiam Elenchi reducit. Captiones quae ab Accidente ducuntur revocantur ad Ignorantiam reprehensionis. Atque fallaciae ex Consequentibus sunt partes Accidentis. Ergo fallaciae ex Consequentibus revocantur ad Ignorantiam Elenchi. Maior supra probata. Minor probatur hic. quia quod est Consequens id accidit, id est attribuitur Accidenti cui est Consequens. Differunt tamen vicissim, quod Captio Consequentis in plus se habet: addit ei aliquid captioni Accidentis. Unde si Captio Consequentis est simul captio accidentis, non econtra. Fallaciae igitur Accidentis ab uno solum elliciuntur hoc est fallacia Accidentis confertur ad unum subiectum cum uno attributo non aliter atque si uterque terminus eandem naturam habeat et inter se

et inter se termini reciprocentur. Vt puta. mel est flauum. Vnde si vtrumq; idem quis velit concedere putet. videlicet mel est flauum et econtra, decipitur fallacia accidentis. Fallacia vero consequentis consistit in duobus subiectis: nam si quis duo subiecta cum eodem conferat attributo, et colligat hæc duo esse idem et vnum inter eorum conuenientiam in vno attributo. V. g. si putet Fel et mel esse dulce quod vtrumq; sit flauum, fallaciam consequentis admittit. fallacia itaq; consistit in eo huius cauillationis quia putat. Sophista terminos reciprocari. Nam quia omnis nix est alba. putat etiam omne album niuem esse. et quia Cygnus est albus putat ratione albedinis Cygnum et niuem idem esse. Exempla vtriusq; artis duo ponit primum Aristotelis supra inducimus. Alterum tale est. Cubum circumferunt diuersam et eandem magnitudinem non sunt equalia. Vnde reciprocant subiectum. quæ sunt equalia recipiunt eandem magnitudinem. Interrogatio sed huius captionis originem considerandam in alium magis locum vt res multa differimus. Qui vero ex eo. dicendi fallacias sedem plures interrogationes tanquam vnam. et illam similiter ad ignorantiam elenchi reducit. Hæc fallacia peccat contra syllogismum. Ergo et contra elenchum. Consequentia quia elenchus est syllogismus contradictorius. Antecedens in hac fallacia sumitur. propositio tam quam vera. quæ propositio non est vnam. Vt videre est ex arte hoc loco. Quilibet ex propositio non est vera propositio. Ergo hæc fallacia peccat contra syllogismum. Vitium autem capto oritur ex eo. quod vir qui respondet nescit quæ sit vis et natura propositionis, id est quia vera propositionem a falsa non distinguit. et ob eam etiam causam decipitur. Item propositio est in qua vnum de vno subiecto predicatur: sed illa quam sophister accipit cum multa de vno enuntiet propositio vere. dicenda non erit. Quare omnes modi. Syllogismi capitis. In quo ea quæ paulo ante de fallaciis in hoc negotio dixit omnes videntur complectentur. nam cum elenchus definiatur quando quis responsionibus propositionis et contradictione tenetur vt fallacia ad ignorantiam elenchi referentur. vel cum id quod dicitur aut cum vera contradictione et tales sunt fallaciæ in dictione. vel peccant quia non concludunt et tales sunt fallaciæ extra dictionem. vel peccant

Cap. VII.

CAPVT VI.

Argum cap. Artes recensuit diuersas fallaciarum species, easque proximo capite ad Ignorantiam Elenchi reduxit. Hoc capite, quo facilius ostendat Captionum soluendarum rationem, Causas deceptionum sigillatim imitatus prudentiam Medicorum recenset. Nam quemadm. Medicus priusquam aegrum curet, causam morbi cognoscit: ita Artes quaerit causam deceptionis, quo huic malo facilius medeatur. Distinguit hoc caput in duas partes, in superiori quae sint causae quae deceptionem fallaciarum in dictione consistentium constituat docet. in altera fallaciarum quae extra dictionem cernuntur causas ondit.

Deceptio. Porro nos fallunt. Prima pars cap. In qua partiali modo ostendit quae sit causa deceptionum, in illis fallaciis, quae in dictione sunt sitae. Et primum fallaciae quae ex ambiguitate petitur eam causam adfert, quia ignoramus distinctionem nominis aut orationis multiplicis. in quibus ambiguitas saepe latet. Hoc Artes docet Exemplo. Entis Unius et eiusdem. quorum acceptiones diuersas Artes 5to Metaphys. considerat.

Qui vero ex Compositione Causa cur nos compositionis et diuisionis fallacia decipiat; quia falso putamus nihil referre utrum aliqua coniungantur aut diuidantur. Et sic cum componimus quae diuidenda sunt decipimur fallacia compositionis. Rursus cum diuidimus quae se componenda in fallaciam diuisionis incidimus.

Similiter aut. Similis ratio est. Causa deceptionis in fallacia ex Accentu. quia arbitramur, ex mutatione Accentus non mutari sectationem nominis. cum omnino aliter res se habeat: nam alterius est significationis pendere penultima correpta, alterius eadem producta.

Quae vero Qui autem ex figura. Fallacia ex figura dictionis non fallit quia falso existimamus, nomina similem figuram habentia eodem modo accipi: sic propter similem figuram huius nominis Musae et alterius puta Poeta. Utrumque esse feminini generis falso putamus. Subdit hoc loco Philosophus quia scire distinguere simile a dissimili est prope dicere verum, propterea quia ad cognitionem veritatis multum confert cognitio similitudinis et dissimilitudinis. Hinc illud.

Hinc illud tritum. qui pt̄ dispungere potest. solacre.
Non possumus aut frequenter dispungere. quia omnia alii:
butal eodem modo accipimus. quasi hec diuisio omnia signifi:
cent. aut aliquid aut Vnum. id est quasi sit altrinsi:
ca substantialis. Causa autem cur id putetur. qt. eo sub:
stantiā maximè conuenit esse hoc aliquid. Vt Aristo docet
in prædicamento substantiæ. Vnde etiam hic Quoniam inter eos.

Cum Aristo proxime fallaciam figure dictionis in eo situm
esse docuit, qa non possumus dispungere diuersa attributor genera qua
dispachio in re magis videtur ee. quam in voce: ne qs ex primet
figuram dictionis ē fallaciam extra dictionem hic hoc vitio Rō Aplex.
addictis qbat hanc fallaciam, ad fallacias in dictione positas esse ymo
referendam. Ista fallacia est in dictione in qua fit magis de:
ceptio cum quisquam cum alijs disputat quam cum secum
disputat. sed fallacia dictionis figure huiusmodi est. Ego est fala:
cia in dictione Maior etiam. Minor illustratur. Quantum quis
de re aliqua discernit non tam ordinem aut verba scientiæ
de re aliqua discernit quam ipsam rem contemplatur et per animum discernit
secum discernit) quam ipsam rem contemplatur et per animum discernit
Vbi vero sunt alijs discreta verba et ordinem adhibet ipse:
rum attributor non dispungit figura dictionis decipitur.
Nota. quia tametsi hec fallacia aliquando in meditatione nra.
contingat. tamen id tam crebrum accidit, cum sermone disputa:
vel scribimus. Ista fallacia figure dictionis constatur ex: Ista
multitudine dictionis cum dictione. Ergo est fallacia in dictione non
extra dictionem consistens. Euphonen aut. Cacozelosum vero.

Hactenus explicuit causas decephonis. fallacias in dictione
consistentium. Nunc sequitur ante capitis idem in fallacijs Causa Sophis
quæ extra dictionem consistunt explicabit et in primis de fala: in accidente
cia accidentis tria videtur in quibus consistit causa erroris. ymo Aplex.
in eo, quia non distinguimus inter idem et diuersum. Nam ali:
quem non est idem cum subiecto. Vno qa non distinguimus Nota.
inter Vnum et multa. Tria quia falso putamus qđ predicato alia
alicui subiecti attribuuntur ea etiam illi subiecto cui sui.
Nam quamuis id. Valeat in essentialibus. tamen hoc subesse non pt̄.
in accidentalibus. Quod ita in sophismatibus ex consequenti. Fallacia Simbis vocatur
consequentis cognomen fallitis quo fit accidens Ista cius pars est
Vbi supra dicimus.

ostendit tamen.

Ostendit ibi alteram causam decipiendi quia falso putamus
si primum a secundo non distinguitur. et sum Redeo a primo
Jnfra ante. non distinguo. Qui vero ex defectione definitionis.
Fallacia ignorantiæ elenchi sive ex omissa definitione repre-
hendendi ex eo venit quia distinctum inter id quod contradictionem fa-
cit dicitur negari est. adeo est exiguum ut a nobis non animadvertatur
et hoc fit quia eius quod exiguum est parua habetur ratio.
nec diuersa. Similis est ratio. Eadem causa errorum minimarum exiguitas dis-
minus in fallacia petitionis principij et in pluribus interrogationibus pro
una acceptis. quasi ni. hæc nullis mendis sint admixtis. decipit in
errorem inducitur.

Cap. VIII. CAPVT VII.

Postea cap. Ostendit hoc capite Arist. ad 13. illa fallacias genera reperi
omnes argumentationes quæ videntur syllogismi esse nec tamen sunt.
id est, tam eas argumentationes quæ peccant in forma, quod fit cum
non concludunt eodem regulas syllogisticas. quam eas quæ peccant
in materia, quod contingit ex falsis propositionibus.
Cum autem. Cum autem teneamus. Ponit Arist. hanc sententiam quam
quod eorum locis cognitis qui videntur esse syllogismi, facile e
cognoscere locos ex quibus tanquam fontibus sophistici manant ar-
Voco ante gumentationes. Voco autem sophisticos. Dialecticos syllogismos et elen-
Elenchus explex. chos sophisticos. Syllogismus et elenchus sophisticus alius est qui peccat in forma
alius qui in materia. Et hoc est quod Plato dicebat Voco inquit
sophisticas argumentationes et elenchos non illos solum qui videntur esse
elenchi et non sunt. (intellige argumentationes et reprehensiones peccan-
tes ratione formæ) sed etiam eos qui revera sunt elenchi et syllogis-
mi sed peccant ratione materiæ et videntur ei esse accommodati de
qua agitur, cum minime huiusmodi sint.
quales sint. Tales sunt quia non. Quia connexio istorum verborum in textu obs-
Diuisionem syllogi- cura non idcirco Arist. sequitur explicans, qui & sit distinctis inter ipsos
smorum. motis syllogismum, tentativum, et sophisticum elenchum innuit. Demon-
Demonstrativus. strativus ille est qui eodem rem. id est ex natura rei, cum qui infe-
Tentativus. ritur sententiam repræsentat. Tentativus est qui redargui-
eos qui videntur docti, nequi sunt, et hic ad Arist. reducitur
ad elenchum dialecticum. Nam et argumentum tentativum
Sophisticus. pars est dialectici. Ut Arist. supra docuit. Sophisticus elenchus
qui sophistice et non recte respondentem arguit. Dicit et illud
scientes. elenchum sophisticum et tentativum parum communi-
ter non.

partim non conueniunt in eo, quia Aristo. inuoluit aduersarium
ipse eam quam professus est sententiam tueri nolit. Differunt uerus
qui tentatiui elenchi repugnantiam concludit illi, quod Videns
proposuit, cum neq; ambigua neq; ea, quæ multis eius modis pro-
ponat, syllogistice uero licet plangentem concludat repugnantia
id tamen non aperte sed occulte facit. Et sic Sophisticho elen-
cho doctus in hoc quod decipitur nisi et in illa arte deficit
teneat plurendorum elenchorum rationem tentatiuo uero non
docto decipitur sed tamen is qui nullo docto uidetur, neq; docto est
Quod autem. Nulli ondere Artes eadem methodo id est. sed quod
ex his 13 illis quinq; fallaciis de quib; supra. eas qui uidentur
Syllogismi non sunt, et falsos atq; Sophisticos Elenchos
Redo. quia in Syllogismis peccauit solum aliquam fallaciæ
potest dari Syllogismus simpliciter talsus, qui caruit a
disputante contradictionem concludi. et id est dici Elenchi Sophi-
stici ratione respondentis. contra quem directo ad opportunitatem con-
tradictio opponitur. Adiungit hic et illud quod in captionibus
quibus deficiendi Captio manifesta euadit. tum maxime si
omnes interrogationes adhibeantur locus sit. si arietaretur. &c.
Si negaretur, ipsa propositio. an omnis canis latret. hic latet
deceptio: cum assumet hi respondens Sophisticum de propositione
quidem: at si negaretur eadem. omnibus interrogationibus adhibi-
tis. puta. an omnis canis latret. non deprehenderis falsum. sed etiam
visus et idem. iam captio erit manifesta. tamen sub specie ipsa
tecta. Artes sententiam suam minime propositam concludit. Aliq; quando
Atqui Videtur. Cum docuisset non solum Syllogismos sed etiam
Elenchos apparentes et 13 fallacias precibus sumi. nunc id
probat pertinuerunt illas species et ostendit et 13 Elenchos sumi
a Sophisticos. Cetera Sophisticus Elenchus. Illud aut hic
Quia distinguitur Sophistica Elenchi a Vero Elencho. hoc Elenchi quia pro
loco Aristoteles docet. quatenus Elenchus Sophisticus sit Elenchus quo
et non sit. Sciri igit docet. primo, Sophisticum Elenchum non
esse simpliciter Elenchum. aliquin non esset Sophisticus Elenchus
Simpliciter Universaliter intelligi. et inre, ipsa non respecta huius
aut illius Videntis. Deinde docet. si Videns non conspexit Deinde.
Verbum multiplex Quam habere rationem aut id quod
ad contradictionem concludendam Videtur facere. Elenchi
nullo modo erit, neq; simpliciter. neq; respecta Videntis

quo docet

3no. gbo. Dicet Sophisticum Elenchum esse talem rationem Elenchi si ille id in quo dis errouis compositi concedit. S. C. H. nomen Canis synonimum esse dicat. Quam si Canis vocem synonimus esset tunc Verus Elenchus fieret. sed ea respectu suorum dictis synonimus e. ideirco non est simpliciter Elenchus. sed tm respectu Respondentis.

Cap. IX. CAPVT VIII.

Stagirita cap. Stacteng Philosophus egit de Sophisticis Elenchis. quod probatum eius intentum est in toto ipso libri decursu: hoc capitulo ac duobus eorum notitiam, quae dixit et quae deinceps dicturus est ne quis fortasse quemlibet Elenchum Sophisticum esse putet duo quae Elenchus stabilit. Unum est eorum qui sunt propriis scientiae. et in sunt Del. demonstrativi. Del apodictici. Alterum eorum. qui procedunt ex communibus et his in Dialecticis, Sophisticis, et tentativis subsistere.

nec. pro nobis. Exquot autem locis. Incepit tractare de Elenchis propriis scientiarum et statuit hanc Conclusionem. Elenchos demonstrationum locis sunt infiniti. Pbr. Loci Elenchos demonstrativos communes suis scientiis, in quarum singulis multae fiunt demonstrationes. Aliqui scientiae propriae sunt infinitae. cum ni. Ost Aristoteles in 1o de Cælo doceat mundo alterius sit, etiam scientiae id infinitum multiplicantur. Ergo et loci Elenchorum demonstrativos. qui ex talibus scientiis petuntur erunt propriae infiniti. Et sic cum una scientia non possit comprehendi rationes particulares Elenchos, non possit reduci ad unam et illam specialem scientiam.

nihil ni. demx. pbr. Quam quidem sic licet. Ex his quae Aristo. docet hic. duo colligere licet. 1mo Fundem syllogismi demonstrativi. et syllogismum et Elenchum vbi diversa Ost supra cap. 2mo decimo primi vbi qui Elenchos scientiis aprioribus vendicant. multas cautiones scientiarum notitiam. si non distincte in confuso th. secundo quod Aristo 1mo Metaph. cap. 2do docet. habere debet. Utrumque Aristo exemplo communi in textu illustrat.

At vero falsi. Sed et falsi. Sicut Syllogismo demonstrativo opponitur Syllogismus phdographus. qui procedit ex principiis alicuius scientiae principiis tmodo intellectis. Quadis Stylus e. Sic Sophisticus et Dialectici et Elenchus demonstrativo opponitur Elenchus Sophisticus quem loco hoc Aristo falsam vocat Elenchum. appellat. et intelligit

et intelligit non sophisticam (sumendo nomen sophisticae repre-
hensionis propriè) sed illam quae videtur sumpta esse ex prin-
cipijs alicuius artis neque talis est. De hoc Elenchos falso docet
Philos quod sint infiniti. nam quemadm. veri et demonstrativi
Elenchi propè et infiniti. ita falsos et non propriè demonstrati-
vos infinitos esse oportebit. Quod autem dixi.

Dico autem esse. Tacitae obiectionis est solutio. In qualibet arte
sunt syllogismi falsi. ergo et principia in eadem arte falsa esse oportet. Occupatio.
Ergo nulla ars sive scientia erit vera. sed omnes captiosae.

Occurrit Aristoteles huic obiectioni et dicit se intelligere falsos esse
syllogismos in quaque arte. non quod sint illi in ea arte cuius esse
dicuntur sed dicuntur tantum artis esse alicuius. quia sumunt principium
falso intellectum ex aliqua scientia. Perspicuum igitur

Patet igitur. Cum docuisset reprehensiones verè demonstrativas
et apparentes infinitas esse posseque eas in omnibus artibus et scientijs
fieri: hic docet ad considerationem dialectices non nisi eas pertinere quae
sunt communes omnibus scientijs: Nam dialecticus ut Aristoteles lib. 4
Metaph. cap. 3 docet. Et Metaphysicus circa eadem versantur pro-
inde utrique (ut idem primo posteriorum cap. 11. ostendit) in communibus
versatur. Sane Elenchus. Elenchos proprios scientiarum ac debet
ab Elenchis dialecticis separat, quemadm. illi considerantur in suis sci-
entijs. hi vero in dialectica. Nam si tenemus ex quibus (Nam si locos

Ostendit se docuisse de Elenchis dialecticis in libris Topicorum. dum
ibi docuit de syllogismo probabili. quia Elenchus dialecticus nihil
est aliud, quam syllogismus contradictorius probabiliter aliquid con-
cludens. Adiungit se non solum docuisse Elenchos dialecticos sed
etiam modos quibus falsi Elenchi solvi possunt: quod fecit
dum passim adhibuit instantias et obiectiones. per has ni dia-
lecticus Elenchus, si falso concludit solvitur.

Quod si hoc. Docet se etiam docuisse locos sophisticorum Ex ijs vero.
Elenchorum, nempe illa tredecim generalia universalia falla-
ciarum. Speciales modos recensere deceptionum est impossibile nam
quot modis imperitus possit falli recensere per quam difficile
est, cum imperiti facile decipiantur.

Itaque perspicuum est.

Et his igr. Quoniam Vpicarum. Conclusio capitis. in qua concludit ad Dialectica[m] tm pertinere sophismata / sumpta ex communibus. qui sub dividuntur / in dialectica propria. tentativa. et sophistica. Ob illud colligitur non solum tentativum sed etiam sophisticum continere sub Dialectica sumpto paulo latiꝰ nomine Dialectico.

Caſs. X.

CAPVT IX.

Cum prius supra docuiſſet argutationum et Sophiſmatum diuiſionem: nunc reprehendit diuiſionem quam alij argutationem / diuidebant in eam quæ disputatur ad nomen ſiue Vocabulum et quæ disputatur ad intellectum ſiue ſententiam. Sub finem / tandem capitis ostendit eos qui nullam argumentationem eſſe dicebant ad nomen. Quia ſi aliqua ſit oratio multiplex. tum opponens ullam ſationem multiplicem debet ſolvere

Non eſt autē. Non eſt autem. Disputationem contra aſſertorem primo diuidit: omnes enim ſectatores horum primum ſententiam ſequuntur. de inde

Quid ſit aliud falſum eſſe dicat. Quid ſit aliud eſt. Integrum deducat rationem contra propoſitam ſententiam explicat. Concluſionis ab antiquis poſitos

Primo terminos et tria fere præmittit. Primo præmittit quid ſit argutatio ad ſententiam et inquit / tunc eſſe talem argutationem cum aliquod verbum accipitur a reſpondente eodem modo quo propoſitum eſt ab opponente. Vt ſi propoſitum ſit an omnis canis latret et reſpondens

Secundo. Secundo. ſciam / Vbi. ſcire ſit argutatio ad nomen. et hanc eſſe dicit quando opponens et reſpondens dirigunt ſuos intellectus ad diuerſos ſenſus eiuſdem nominis ita quod vnus capit illam dictionem in vno ſenſu. et alius in alio. At ſi propoſitum ſit an omnis canis latret et opponens intelligat de pilo. reſpondens de quadrupede. talis argumentatio erit ad nomen. Tertio. ex dictis colligit eandem argumentationem reperiri duarum personarum poſſe vtrum et ad ſententiam / et ad nomen. Vt in exemplo. Parmenides diſputat contra Zenonem. quorum vterque exiſtimat / Ens et Vnum eſſe ſynonima. tunc hic diſputabit ad ſententiam ſimul quia vterque eodem modo vocabula illa accipit.

Quod ſi de eodem diſputet Peripateticus cum altero Peripatetico erit tam diſputatio de nomine. quia apud Peripateticos Ens et Vnum ſunt ſynonima. Hæc fere / præmittit.

Primo.

Sm̄ ni: illud.

Omnis bona diuisio debet ee totis ita ut membra diuidentia cum diuiso conuertantur. Atq illa Argtationis diuisio talis non est. Ergo est Cibosa: Maior patet. ex regulis bonæ diuisionis. Minor Aristo hic probat. Quia illa diuisio tm̄ continet eos locos in gbg est dicto multiplex ut in homonimia et ambigua oratione accidit.

Prima ro gna impugnatur prædicta diuisio. Primus ligs gna rō

Deinde in quocunq;. Deinde vero

Secunda ratio. quia hæc diuisio non tam est argumentoz seu Elenchoz. quam personaz disputantium, quia eadem numero argumentatio potest pertinere ad sententiam et ad nomen. Sic ita esse exemplo Parmenidis et Zenonis docuimus. 2da.

Deinde eadem. tum Vero.

Tertia ratio. quia illi ipsi Argtatores. quæ sunt de sententia possunt esse de nomine. quia accidere potest. Vt argumentatio de sententia. possit esse de nomine et hoc si respondens alter verbum abnegat quam disputans. Vel ergo argumentatio. de non sententia ad nomen. Vel ad sententiam referetur. non vt dici secundum. quod ad sententiam. Ergo secunda primum, videlicet quod spectet ad nomen. Maioris consequentiam Aristo ex Elenchi differentia probat, quia illi eam diuisionem argtationis Veterem ee dicebant. Minor vtr. Quia si argtatio de non sententia refertur ad eam quæ est de sententia sequitur. argtationem de sententia simul esse et de sententia et de non sententia quod simul stare non potest. 3tia.

Quarta ratio. quia Veteres in prædicta diuisione pro eodem accipiebant. argumentationem quæ est ad nomen et argtationem quæ fallacia in dictione constat. cum tm̄ non ee fallaciæ. quæ in dictione consistunt. Ad nomen spectent ad nomen. Vt notum est ex definitione argtatio: num pertinentium ad nomen. Cum ad nomen pertinent. quæ non sunt de sententia Vt si in alia dictione proponens vocabulum aliquod accipiat, in alia Respondens. Sophistæ Veteres in dicti one, non tm̄ in personis Elenchi fit in argtatione ad nomen quam in ipsis argumentis sita sunt. Ex ex ijs Syllogismis. Ad 4ti. ex ijs qæ 4ta.

Quinta ratio. Diuisio prædicta est sine fundamento. Ergo Et nulla. Antecedens. quia Veteres agentes de Elenchis non ege: runt de Syllogismis cum Syllogismi fundamentum sit Elenchi. Vt ex eis patet definitione. Vnde cum omnis Elenchus sit Syllogi: smus. Simul pbare diuisio erat petenda, qa omnis Elenchus Vel est Verus. Vel Cibosus. Ex omnino absurda. Ad 5ti. illud 5ta.

Vitosus Vel.

Vitiosus vel peccat vel Syllogismi. Vel certe vel Contradictionis.

Ut alig. Ut autē causa. Disponem suam cuig meminit sub finem cap. 5ti

tricis allati exemplis illustrat. 1mi exempli Vitium est in contradictionem

Exemplificat non seruata. 2di tam ad contradictionem quam ad Syllogismi de

sufficientias dicta. fertur. 3tij tm ad Syllogismum. 1m est. quidam Sophista an sit

omnium tacentem posse loqui, si asinus (id est neges) intersit ille Sophista

Socratem qui tacet loqui non est possibile. Hic Vitium est ratione

omissæ conditionis in contradictione Vera seruandæ. Possum tri ambo ee

Vera, et tacentem non loqui in sensu compositi, et tacentem loqui

2do. posse in sensu diuiso. 2dum exemplum. Quidam sophista an aliqs

possit dare id quod non habet si id fieri posse neges in terrogo ali:

posse dare aliquem libenter quod non habet, ipse libenter. Ergo ali:

quis id quod non hī dare potest. hic Vitium est tam ex parte Co

rationinationis, quia non est bona consecutio, quam ex parte

traditionis, quia conditiones ad ipsam requisitæ non seruantur.

3tio Tertium exemplum. Omnis Circulus est figura. quoddam poema

Homeri est Circulus. Ergo quoddam poema Homeri est figura. Vitium

est ratione Syllogismi: nam impliciti pronuntiat quatuor terminos

Sed Ut eo. quod bonam consequentiam Syllogismi impedit.

Sed Ut eo reuertamur sexta ratio sumpta a Mathematicis, quia diui:

6ta. siones debent esse propriæ eius rei. quæ venit sub diuisionem. ergo di:

uisio Veterum non est huiusmodi. Ergo est Vitiosa. Minorem probat

Stertes, quia illa diuisio non solum est accommodata argumentationibus,

quæ procedunt ex communibus. Ut post dialecticos. quanquam ita

tantum habetur ratio sed etiam aliis scientijs. Ut Mathematicis.

Veluti si disputetur de triangulo de quadratur: an habeat tri:

angulus tres angulos æquales duobus rectis? qui triangulus habet sub se

alias species disputatio poterit esse de nomen, et ad contentiosam.

Nam si conueniant de eodem nomine inter Vtrumq; tam disputatio

quam Respondentem erit disputatio ad sententiam. si de alio nomine

non conueniat disputatio ad nomen pertinebit. prætatea. si multis

7ma Præterea si nomen. Septima ratio. Sophisma Stertes Vitiosum

sæpe multis modis capi potest Veluti tacentem loqui. sed Respondentem

ignorare, et existimare, Vnio tantum modo illam capi [illegible] oratione

et ideo fieri Vt Respondens semper assentiat, vel neget, et [illegible] disputatio

vel [illegible]

ratione Respondentis erit ad sententiam. Quo si negetur hanc disputa-
tionem in hoc casu esse ad sententiam, illud sane negari non potest.
si opponens ambiguum distinguat et simul cum Respondente conueniat
in eo quo significato tum disputationem fieri ad sententiam: et tunc eaq
argumentatio erit ad nomen, quia in dictione consistit captio. Unde
clarum est non esse aliquod genus quod per syllogismum duplicis ar-
gumentationem secundum sententiam et nomen tractetur. Sed illo modo
data.

Sed quia ad nomen! Octava ratio, per quam assertiones prae-
dictae opinionis incurrunt in contradictionem. Nam secundi auctores
praedictae opinionis. Omnis argumentatio, atque adeo Mathematica
(Ut supra dictum est in 8va ratione) reduci potest ad nomen: nulla
colletae ex parte Veri Elenchi, et captiones extra dictionem consis-
tentes ad nomen non referuntur. Ergo omnes argumentationes reci-
piuntur ad nomen et non referuntur.

Quod si quis. Transit ad impugnandam secundam opinionem
asserentium nullam fallaciam esse in nomine ex eo quod opponens
non possit omnem ambiguitatem vocabuli tollere. Contra hanc opinio-
nem disputat Philosophus et tribus rationibus ostendit non esse Op-
nentis distinguere ambiguum sive multiplex. Quod si ergo.

Assertum cum
7ma ratione

Licet autem 7ma ratio. Nulli tenetur distinguere id
quod ignorat. Sed possibile est quod opponens ignoret multiplicitatem
termini. Ergo opponens multiplicitatem termini non tenetur distinguere.

Deinde docere 8va ratio. Opponens non tenetur docere Deinde 8va.
Respondentem, quia aliud est illum disputantis aliud docentis. Et quia
infert ipse docet. Sed distinguendo multiplex ipsum docet
Ergo distinguere multiplex non tenetur Opponens.

Nam et in his! 9na ratio. Ea distinctio non solum latet 9na.
in nomine aequivoco, aut in ambigua oratione, sed etiam in multis
aliis quae ibi dicta sunt quae eodem conueniebant in Significa-
tionem imitatur quae sunt in quaternario sunt aequales binario
consentiens in eo quaternarius. Sit ambiguum est. et si con-
cludatur intelligas vera est affirmativa enuntiativa si assumptum
falsa. Prior est sensus. Quae imitatur coniunctae aequales
sunt binario. in quaternario quod verum est. posterioris.
Imitatur. Ergo sumpta aequalis et similia quae falsum est. Ad.
Ad Confirmat. Eadem ratione. Quae sint denominationes adhiben-
de distinctio. Videbitur contraria alia de nulla alia ignotae

non tantum

non tm ita ad sciones et orationes ambiguas adhibentur distinctiones, sed ad multa alia, quę videntur nullam et se ambiguitatem ferre.

quapropter ꝙ

Quapropter videtur

Conclusio capitis et rationem supra dictarum.

mgt. Oportuit qui in disputatione distinguit id quod ambiguum est: quod stet dicentis et disputantis officium ignorat. Dum dicens ea ambigua tm declarare: opponentis qua oportuit interrogare, vel ea arguere contra id quod a proponente est conclusum.

Cap. xi.

CAPUT X.

progm cap. Hoc capite scitos diversa elenchorum et syllogismorum genera a se invicem secrevit. Unde et natura eorum facilius innotescit. Sunt autem hi elenchi, quorum inquirit differentias. Demonstrativus, pseudographus dialecticus, tentativus, sophisticus et litigiosus.

Jam de postulare. Scitole postulare. Ostendit discrimen inter demonstrativum et tentativum elenchum, quia elenchi tentativi proprium est interrogare sive postulare. Elenchi demonstrativi minime. Et hoc est quod scitos hic decet interrogare utis cum quo disputas negotiabitur, ostendet, aliquid non est demonstrantis sed tentantis. ideoq; dicitur

si tentandi id. Quis igit requiera. Ratio superioris dictorum. cum enim sententia sit pars dialectica, ideo in omnibus videre debet quid sententiae, quod interrogandum sit, qui aliquam scientiam sibi arrogat. Ergo

Atq; ille q8 Verum syllogismus discrimen inter sophisticum, et dialecticum elenchum quia hic de quaq; re considerat, non considerandas quę sunt scientiarum propria: ille vero videtur id ipsum probare et omnino non probat. et sic elenchus sophisticus quodammodo dialecticus ita se habet, ut litargirius ad argumentum, vel falsa tamen ad vera quę sunt aurea.

Ac verum q8 Verum discrimen elenchi litigiosi, sophistici et pseudographi ostenditur hic primum litigiosum et sophisticum coniungit et probibent in his duab.

Litigiosi species duab. species. Prima est eorum, qui tentativos syllogismorum qui procedentes ex communibus ita quidq; dialectica et tentativa verisimiliter, falso concludere videntur, cum nihil concludant. Talis ille syllogismus: qui ex duabus affirmativis in figura una concludit et talis paralogismus est. Causam affert cur hoc genus syllogismus nihil concludat, quia ht medium terminum qui est conclusionis contrarius quamvis in premissis.

Quamuis ri medius terminus in secunda figura vere dicatur de ambobus extremis. tamen cum ex tali combinatione propositiones illæ non in eum modum sumendæ fuissent, sequitur talem constructionem syllogismum dici non posse. Idem accidit si duæ sumantur particulares. Ut Pythacus sapiens est. Pythacus probus est. Ergo sapientes sunt probi. Hic quoque medius terminus occultatur: Neque ri si Pythacus ~~probus~~ est sapiens et idem probus etiam sapientes probos esse necessario concluditur.

Secunda species eorum, qui concludunt. sed ideo sunt sophistici, quia volunt videri demonstrationes cum non sint. ~~Paro Sylo litigiosus autem est~~. Separat pseudographos syllogismos ab Elenchis litigiosis siue sophisticis, quia Elenchi litigiosi et sophistici cum sub dialectica contineantur ex communibus procedunt pseudographi vero (quos et apparentibus Phus 1. Posterior appellauit) ex propriis scientiæ alicuius principiis male tamen intellectis sumuntur. Patet ergo pseudographum Elenchum non esse sophisticum. In forma sic argtm concluditur. Illi Elenchi siue syllogismi non sunt sophistici qui procedunt ex propriis scientiæ principiis. Atq pseudographi tales sunt. procedunt ri ex propriis principiis scientiæ male intellectis. Ergo pseudographi Elenchi non sunt sophistici. Maior est euidens. Minorem hic probat Aristoteles duobus exemplis. Ut falsa ~~exempli causa quadratio~~.

Vda.

~~Dum~~ falsæ destr.

Pseudographi discrimen.

Qualis erat

1m est Hypocratis Chy. qui lunullis quadratum conficiebat. ad quadrandam ergo figuram circularem. Usus est prædictus autor illo principio geometrico. lunullæ possunt quadrari. Primum igr quadrabat lunullas deinde ex earum quadratione colligebat quadrationem circuli. Hoc sub tali delineatione accipe

1m eius exemplum.

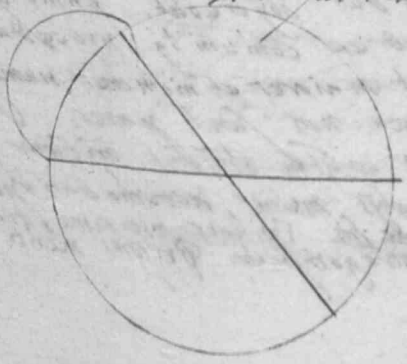

peccauit igr.

Peccauit igitur Hyppocrates. Ut simplicius docet lib. 1. Physicorum quia cum probasset quadrationem lunullae, certo modo supra latus quadrati descriptae. postea ita accepit ac si probasset de omnibus lunullis, quod certe falsum est. Atque hic tetragonismus cum ex principio Geometrico procedat, male tamen intellecto merito ab Aristotele pseudographus appellatur.

Sed erit certe

Sed Ut Brisonis autem. Idem exemplum Brisonis. qui quadrare circulum voluit per principium quoddam commune. ad cuius euidentiam scire oportet quia Briso primum proponebat circulum quem quadrare volebat: deinde duo quadrata describebat, ita Ut unum superne circulum describeret. alterum interne ab ipso circulo describeretur idque in hunc modum.

Idem exemplum

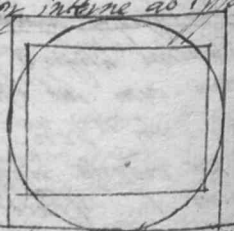

Unde cum circulus contineatur a quadrato et alterum contineat. certum est circulum maiorem esse quadrato sub se contento et minorem eo sub quo circulus ipse describitur putabit igitur Briso, si tertium quadratum describatur inter illa duo priora ita Ut aeque sit minus maiori quadrato et maius minori illud tertium quadratum aequale esse praedicto circulo. Argumentabatur igitur in hunc modum. Quae sunt iisdem aeque maiora et minora, sunt inter se paria et aequalia. Atque circulus et quadratum medium sunt aeque iisdem maiora et minora. Ergo circulus et quadratum medium sunt aequalia. Consequenter circulus in quadrati medii figuram redigitur. Huic argto Artes duo obiciebat. primo quod minor sit falsa alterum quod ex communibus procedat. Falsa. quia octo et nouem sunt maiores et minores numeri quam decem et septem et tamen non sunt pares. Procedit ex communibus quia illud quo argtum Brisonis nititur principio numeri temporibus et aliis multis accommodari potest.

Quare quaecumque

Quare et de his. Epilogus proxime dictorum infert ri ex supra dictis. tetragonismum Brisonis merito Elencum Vel Syllogismum

Syllogismum litigiosum. dici quo gne argtationis utendum non esse ondit quibusdam similitudinibus adductis. Atq ex his

Et ij quidem Discrimen assignat inter Elenchum Sophisticum et litigiosum. Sumitur autem differentia non ex re sed ex mente disputantis. Nam si quis victoriae et gloriae causa disputet dicitur Contentiosus et Elenchus quo arguit litigiosus appellatur si vero lucri causa id faciat Sophista dr. et Elenchus illius proprie Sophisticus dicitur.

Litigiosus autem. Ostendit quae sit proportio inter Elenchum litigiosum Dialecticum et Pseudographum Geometricum. per Geometricum intellige quemlibet demonstrantem. Est autem talis proportio Quemadmodum se habet pseudographus ad demonstrantem Elenchum eodem modo se habet litigiosus ad dialecticum. Atqui pseudographus fallit ex principijs demonstrantis male acceptis. Ergo et litigiosus ex principijs Dialecticis et comunibus secundum quandam apparentiam sumptis. Proportionem illustrat 4 Exemplis primum continet tetragonismum Hypocratis quo supra usus est. Idem exemplum Brysonis cuius itidem supra meminit. Tertio Antiphontis qui etiam quadraturam circuli facere voluit. tali fere ratione Primum descripsit circulo quadratum id est comprehendit circulo quadratum cuius latere singula lineis ductis in duas aequales partes dividebat, deinde a puncto lineae a latere quadrati ad circumferentiam deductae lineam rectam versus quadratum in eam partem secundam quam quadratum coincidit cum circulo.

Proportio Syllogismorum.

Exemplificat. dicta.

pm

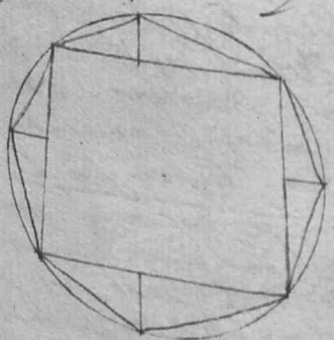

erigebat: inde versus eandem ducebat ad punctum commune circumferentiae et lineae ductae a latere superno quadrati et ita deinceps per totum circulum faciebat, ita ut ex figura quadrilatera eam constitueret quae octo latera faceret quae figurae circulari ut patet in hac delineatione propius accedit.

Putavit ergo.

Putavit ergo Antiphon. si figura octo laterum redigatur in figuram sedecim laterum, eam figuram ad circumferentiam circuli propius accessuram esse, quod si ut in hac idem factum fuerit eo devenire licebit ut quadratum circulo exequetur. nititur autem principio communi Antiphon, quia cum per divisionem et multiplicationem laterum proprius accedere possimus ad circumferentiam circuli possibile est. Ex sententia Antiphontis ut veniamus ad eam delineationem, quae prorsus coincidat cum circumferentia circuli. sed ad hoc argumentum respondendum illius. Primo quia impossibile est ut recta linea quantumvis parva cadere supra circularem possit deinde quia procedit ex communibus. Quartum exemplum si quis velit conclusionem evertere illam deambulationem esse salubrem. eo quod neque deambulatio esse possit. Nam si motus nullus est (ut Zeno volebat) certe neque deambulatio ulla esse poterit, et si quis ita arguat committet Elenchum non pseudographum. quia non ex proprio sumitur aliquo principio scientiae sed Elenchum sophisticum.

Sic igitur eodem

Si igitur eodem plane concludit ea quae proxime docuit.

CAPUT XI.

Argumentum cap. Sumpta occasione ex supradictis hoc capite ostendit in quibus dialectica versetur, tum quae sit ratio argumentationis tentativae deinde communiorum principiorum quandam divisionem adfert.

nunc autem dialectica.

Jam vero docet dialecticam nullum certum subiectum genus in quo versetur, sibi vendicare. Nondissimile huic est quod primo Rhetoricorum ad Theodecte cap. 1mo de dialectica docet. idem primo posteriorum testatur. dialecticam et metaphysicam circa eadem versari (id est circa communia et universalia)

Dialecticae subiectum incertum.

Sed hic primo obijcies. si nullum certum subiectum genus seu materiam dialectica sibi vendicat, quomodo verum est, quod a doctissimis viris adstruitur asserentibus certum aliquod subiectum esse logicae quodcunque illud sit sive ens rationis ut D. Thomas vult sive argumentatio ut Albertus sive syllogismus ut Scotus, sive demonstratio ut Ammonius contendit.

Occupatio.

praeter

praeterea, si circa idem subiectum versantur Dialectica et Metaphisica, cum unitas subiecti, unitatem arguat scientiae. quomodo Logica et Metaphisica diversae sunt scientiae ac non potius una erit?

Primum solves dubium. Si dixeris subiectum Dialecticae considerari Dupliciter vel ut est remotum et sic verum est Logicen nullum sibi certum subiectum genus determinari, vel ut proximum et sic oportet Dialecticam si est scientia alicuius certi esse et determinati subiecti. Vel dicere poteris. Logicen quae in usu spectatur non esse certe alicuius subiecti generis, bene tamen docens erit alligata ad certum aliquod subiectum. Idem solves dicendo ex unitate subiecti remoti unitatem scientiae non argui. quamvis bene id fiat ex unitate subiecti proximi. Unde et Aristoteles hic differentiam statuit inter Logicam et Metaphisicam. Nam quamvis utraque sit universalis, differt tamen, quia haec facit demonstrationes, illa minime. Accedit quia Metaphisica aliter dicitur universalis, aliter Dialectica. Metaphisica dicitur universalis, quia in genere tantum considerat entia: Dialectica quia versatur in omnibus scientiis, et specialiter de quibusvis rebus edisserit. ~~Iam vero non usatur~~ Quae nec sunt. Rationem eius assignat. quod proxime dicuit nimirum Dialectica nullum certum genus subiectum habeat. Ratio est. Quia res omnes de quibus probabiliter concludi potest impossibile est ad aliquam certam scientiam, quae esset unius et illius determinati subiecti reducere.

Solutio. 1ma.

Ida.

Logices a Metaphisica distinctio.

neque in possunt.

Unde etiam fit

Quo circa nulla earum

Ex dictis infert nullam scientiam quae ad certum genus subiectum alligata est quaerere. id est utramque in partem disserere sed hoc illi tantum proprium esse, quae nullius est certi generis subiecti, qualis dialectica est, imo et Rhetorica. ~~Quocirca~~ Dixit proxime Dialecticam quaerere. ne quis hoc dictum in universum accipiat, excipit inde principia Dialecticae de quibus Dialecticus non interrogat, sed illa tanquam concessa praesupponit. Rationem adiungit. Si in aliquis principia non admitteret iam dialecticus nihil haberet, quod contra adversarium, si in limitibus propriis se contineret, posset obiicere.

Quae sic demonstraret Quae sit demonstraret

Occupatio.

Dialectica Vo est.

Talis autem est. Docet eandem considerationem esse Dialecticae Tentativae, quae et dialecticae universaliter acceptae. Leg. ri.

Sed eadem est. In specie id quod supra dixit, docet. Tentativa inquit, sicut et Dialectica, in communibus non autem in propriis versatur. Addit et illud quod huiusmodi argumentationes etiam apud imperitos locum habeant. adeo, ut vir imperitus hoc genere arguendi possit detegere alterius imperitiam. Dicit ergo Philosophus, si quis principia Tentativae sciat, non propterea doctus habendus est, sicut si nesciat, non statim indoctus existimandus. Quare perspicuum est.

Ex his ergo Concludit de tentativa. Eam quemadmodum et dialecticam nullius certi subiecti generis esse. Idcirco omnes.

Habent ri oes. Dixerat ex disputatione tentativa non colligi omnino aliquem doctum esse hoc loco Aristoteles eius rei pleniorem dat causam. quia scientiae habent quaedam communia. et ideo fit ut et idiotae possint per modum tentationis contra aliquem arguere. et eo magis quod etiam imperiti quodammodo utantur Dialectica. Probat id Aristoteles ex effectu, quia illi qui nunquam Logicen didicerunt. de iis qui aliquam profitentur scientiam iudicium ferre possunt. non aliter atque is qui in eadem facultate est versatus. Sed id rursus discriminis inter utrumque: nam imperiti id faciunt sine arte. quatenus ingenii ductu nativo id assequi possunt, periti vero id praestant secundum artis praecepta. Hic etiam elicitur divisio communium principiorum. Alia sunt communia et non determinata. quae ad nullum genus subiectum alicuius scientiae particularis referri possunt. Alia sunt communia tantum partibus subiectis unius scientiae: cuiusmodi illa sunt quae sunt propria V. C. scientiae naturali. Communia tamen partibus subiectis. Quocirca litigiosus

Quamobrem contentiosus. Ex dictis ondit differentiam inter litigiosum et pseudographum quia litigiosus ex communibus pseudographus vero ex propriis alicuius scientiae male intellectis procedit.

Ac modi quidem. Modi igitur hic Refert Sophisticos Elenchos ad Dialecticam. Ratio. Quia et tractatio de Sophistico Elencho versatur in communibus quemadm. et Dialectica.

Conclusio brevi

Ar de fucata. Conclusio brevis huius capitis, et de reprehensionibus Sophistarum. Scholia.

CAPT XII.

Dixerit hoc capite Artes de Loc et hic locus Sophistarum Est de falso et improbabili. et primum Aristot assignat Victor Commentes dicit: de proprijs.

Quod Vero ad id.

nunc de probs.

Propositio dicendum dicemus deinceps inqt qua Ratione Respondens et in falsum et in improbabile sit deducendus. Jm Est certo. Et prima quid

Quod Vero dicit 1mg loc. Aristot sui Scholastici Communem assignat 1mg loc. tus. et Scholi cu problemate protulerit. Nam si disputato in: certa fit, id est ad nullam certam Sectam coarctetur libere Sophista rogatur proponendi interrogationes varias quibus dum Respondens sit intentus, eo quod nullam certam Sectam respiciat tenere respon: det et sic facile ad falsum de pro dexum ducitur.

Ex multitudine interrogat. 2dg Loc Communis sumitur a multitudine interrogationum etiam Scholi aliqua certa proposita. Nam si Scholi aliqua certa fuerit proposita et Sophista multitudine multiloqua: bonum rem quod probanda debuit obscuravit fiet Ut quo: sitorum multitudine respondens obrutus non advertat ea se concedere quibus ad falsum sive improbabile ducitur

Nam multa. 2dg

Verumtamen hoc tpe.

Sed hunc minus. Dicit Artes. hunc decipiendi modum non im: pune fuisse suis temporibus. quam facile olim fuerit. Nam apud Antiquos patrum adhibebantur propositiones plures in disputatione sive inquisitione. per hanc aliquid ad institutum quod tpis satis celebre et Gratum fuit.

Est aut elementum. Tertius Loc sumitur a simulato studio. Si quis interroget non quasi impugnaturus Scholi sed quasi aliqd discere velit facile efficiet Ut unusquisq; sibi respon: dens caveat, et sic de multis edisserat. Scholi quo fiet Ut re: spondens a Sophista in falsum vel in paradoxum ducatur.

Est aut Comunis. 3tig.

Et hoc autem Argus. A Communibus locis quibus Sophista ad praedictos finem Respondentem ducit transit ad Scholasticos exem: plos. et primum proponit locum. quo discendi Respondentis Est ad falsum. Sumitur hic loc a translatione disputationis quae interdum recte fit interdum Sophistice. Cuius de re Aristoteles supra l. Topicorum meminit.

Et aut falsum.

Consule ad hoc.

Jam vero Ut Rhodes ostendit q. locos quibus Rhodens ducitur ad inexpugnabile. Locus
Loci Inexpugnabiles. 1mg pa secta talis est. Is qui Respondentem vult in paradoxum aliquod
1mg ducere, videre diligenter debet, cui se Rhodens secta addixerit. Peripatetica ne Stoica an Platonica, tum in propositionibus sumat, aliquod
proponam illig secte et sic Rhodens debet paradoxum fine inexpugnabile vitare poterit. Hic obiter scribit Scribit Respondentem
aduersus sophistam: Vitare ni potest caninum sophistarum. si dicat
illud paradoxum non sua potius culpa se ideo sed illud concedere, qa
sua doctrina est consentaneum: licet ni philosophis quibusdam displiceat
praeter opinionem. Maxime cum sape accidat, Ut quod vnus rabidum
videatur esse dictum: id sedm iudicium alterius rationi et veritati
consentaneum.

Amplius Vera sit constructum. Preterea arguendi est. Loco 2dg tales.
2dg. Opponens debet videre contrarietatem, quae est in voluntatibus et dictis.
Omnes viri hoc vobis honestum vbi profitentur re ipsa iucunda et vtilia
fugienda ergo sophis aduersari, quato sit. Item si consentiat cum
sermonibus hominum tacitis voluntatibus aduersabitur, et contra ducet
ipse ad paradoxum. Ut puta. si sophista honestum defendat dicam
vtilitati quam tacite omnes profitentur honesto repugnare et vicissim

Hig loco 3tig. Facilissime autem patet. Loco 3tig Subiicitur ei Natura et
lege. si itaq; sophista legem defendat dicam naturae repu-
gnare: si naturalem probet dicat eam legi esse contrariam. Hunc
locum vsurpat Plato exemplo conuenienti: Platonem in colo-
alogo gli Gorgias insultat. facit Calicles dicentem. Iustitiam
eo quod non sit naturae conformis non esse bonum et honestum.
quod profecto sumpsit a Pythio: nam inter animalia
quae iure naturae viuunt illud videre est Ut quae sint
fortiora interficiant et vorent imbecilliora: Homines ergo
timidi Ut se contra fortiores et potentiores defenderent leges
sub quibus tuto viuerent condiderunt. Ex quo manifestum
legem sine iustitiam non esse secundum naturam. Dicit ergo contra
Calicles dicentem iustitiam sive legem bonum non
esse. cum sit in paradoxon vehi ducere. obijce. Ego asserentem
decretis humanitus ad salutem et incolumitatem omnium inuen-
tis repugnare: Si quis sus Calicles legem bonum esse fuerit
ter contra eam naturae repugnare dicito.

Quo autem Quid autem. Docet quasdam esse interrogationes ita comparatas
ad quas vbivis moti respondeas. non facile paradoxon vitabis.
exempla in textu sunt clara.

Loco 4to.

Oportet autē quærere. Loca ꝙ ad opinionē Sapientum Jam vero.
et multitudinis sumitur. Nam sapientes iudicant ipsum bonum 4 ꝙ.
etiamsi paupor sit felicem et beatum esse: Multitudo contra re-
cem quamuis sit impiũ, felicem prædicat. Sigs ergo loquatur
ex opinione sapientum, ostendatur ei iudicio multitudinis et 1ª de bon.
e contra. Et sic patet quid: Conclusio capitis.

CAP. XIII.

Transit ad explicandos reliquos fines Sophisticos primum Hactenus cap.
ad Expugnationem et Solutionem: Ubi quo pacto Respondens deducen- et
dus sit ad finem præscriptũ, ostendit. Quæ distinguitur duabus 2ª diuisio.
partibus. In prima ostendit quo pacto deducendus Respondens ad
Expugnationem. In posteriori quomodo ad solutionem ducendus Segtur 1ª quoad
sit docet. 2ª.

Quod vero ad primum: Prima pars capitis. 1ª primus q.
In qua ante tractem vniuersalis sui intenti primum dicit: Omnes aut exer.
de proponit. Dicendum est igitur Quomodo Respondens ad Tautologi- Loca Expugnatio-
am sit deducendus. nis.

Quid illud sit.

Dicit se, quid sit Expugnatio, supra docuisse, nempe capite 3tio.

Omnes aut huius. Loca est ducendi Respondentem in Expugnationem.
consistunt in eo, simpliciter eodem sumas numen et orationem. V. C. ea
dictum referuntur ad simplum. Quam cum sit de iis quæ ad aliqd
sunt explicitur et id ipsum quod est de alio referatur eodem
dicas significare Tot Duplum, et hanc orationem duplum Simpli
quod est dictum est. Ita igit sit habitis in eum modũ Expugnatio
constituitur. Tu dicis esse duplum Simpli, ergo simul dicis.
Duplũ simplum simpli: semel n. sic intelligitur hoc Id ipsum simpli.
cum dicis Duplum et altera vice cum addis hoc Verbum Simpli.
Et quia Cupiditas est Voluptatis motiua, inde Sophista putat
Ergo Cupiditas est appetitus Voluptatis. Connatur autem.

Connatur autem. Docet in quibꝰ terminis Sophisma ejus. Præcepta loci
committi solet. Primo itaq; docet locum habere cauillationem hanc so: 1m.
phisticam in relatis quæ non tm ratione generis, sed etiam ratione speciei
ad Unum referuntur. Ubi Cupiditas in affectionibꝰ quæ per 2dm.
suum subiectum definiuntur. Et exempla duo introducuntur. 3m.
de numero impari. Nam impar est affectio numeri, et impar defi-
nitur numerus habens medium, eiusmodi sit ut sit vnus est
sumptum Verbum, Numerus impar. Cum de Numero impari deinde
in illa definitione est numerus habens medium ac. Eadem sit ratio.

Exemplum. Secundum. De similitate. Similitas est affectio quæ per se denate dicitur, et in eius sumitur definitione, et huius subiecta de qua dicitur est nasi. is ni gii hanc in ndre similitatem definiuit. hoc definiendo Similitas est nasi concauitas, quod Obi fecit negationem secundo Sophistæ amisit. Propterea quod cum similitatem dixisset etiam priuativum Verbum dixerat. Sit idem nasi assumpsit Vocabulum. Ergo Tautologiam

Vere aut interdu sine Negationem committit.

Videntur autem. Docet quando revera aliquis ducitur ad negationem et quando non ducitur in veritate ad negationem, si concedat idem Vocabe nomen et orationem, vt duplum et duplum dimidij. si id non concedat, sed Sophista tanquam ex concesso concludat. Videbitur inductus

Caput XVI. Solœcismꝰ autem in negationem cum revera non sit ductus.

Solœcismus autem. Eda cap. pons. in qua de vltimo sine Sophistico minimum de Solœcismo edisserit docetq; quibusdam prædictis, quomodo ad Solœcismum Respondens ducatur. Sit primum suus sit

Solœcismꝰ quibꝰ modis fiat. sic dicit supra tractatu. Puta cap. 3. Deinde quinq; modis Solœcismus committitur docet. Imo cuiusmodi fieri dicet cum quis Solœcismum facit, nec facere videtur. V. G. Protagoras querebo redgit ira, et rudis id est galea dixit esse generis Masculini cum videbatur. sibi cõmisisse.

Ideo. cum qs videtur committere Solœcismum. cum non committat: sic Hom. Iliade. ima. Cum miserit quem Cob Roperti. cõmisisse Solœcismum videtur iudico Protagoræ. cum reuera non cõmiserit.

Patet igitur.

Sophicꝰ igꝭ. Docet Solœcismum non temere semp. sed gndꝰ aute Sophistica, id est. Syllogismo Sophistico fieri.

Incidunt aut. Sunt autem fere 6es. Cum exposuisset eorum constructiõ Solœcismꝰ num causam et originem illorum aperit. Dicit igit Solœcismos oriri tripliciter ex ille Pronomine ste, vel quod hoc articulus connectat etiam quod damnodo cum masculini et fœminini. Et si quadras quid est hoc? videtur. Lignum, Cerasus, Colligę: Vel quod in obliquis multis casibus similis sit tum recti. Vnde et hoc arrizelo facile Solœcismꝰ contingit. V. G. Si videris hoc demonstrando bonum de

Attende sophistã intentem. Ergo tu videris bos.

Docet duas pritatem casuum, quibus verbis qui casus inuenientur esse inpediendam: sic si finale Solœcismos quisq; vitare poterit. Eadem ratione

ne diuersa intro. Similiter et alium. Ostendit non solum in articulo nasi sed etiam et in hominibus, maxime neutrig generis posse Solœcismos fieri. illustrat id exemplo in textu clario.

Confert hoc ꝯ

Hic similis. quododo. Confert hoc sophisma cum ea captione quae ex figura dictionis fluuntur. Idem quemadmodum in figura dictionis accipiuntur dissimilia tamquam similia: ita hoc sophisma accidit; nisi quod ibi fiat id in Rebus, hic vero in Verbis. Sunt igit. Concluso capitis. Hic de generib.

Sophisma

CAPVT XIV.

Caput XV.

Hactenus fere ea abstulit Arist. quae ad inuentionem elenchi sophistici spectabant, nunc transit ad dispositionem. Vbi docebit, quod sophista observare debeat, dum interrogat quo decipiat Respondentem facilius.

Ad autem

Ad eclarandum. Propositio ostendorum. Quaestudium. inquit in dialectica magno est adiumento apte ponere questionem, simulq; quid dicat Respondens diligenter attendere vita et in argumentationibus sophisticis haec eadem non parua solent esse subsidia, iam hac de re dictum fuit esse aliquid scit.

Primus praeceptum

Valet autem ad elenchum. Affert praecepta Sophistae ad decipiendum conuenientia. In qt disputationem faciat primum, ponenda quod difficile est ei qui respondet, mente constare et contra sibi quasi uno aspectu prospicere, et non ea concedere et dare quae dubitat, qui dabit. Attendum poterunt faciat: Aristo docuit lib. 8. Topicor.

Item celeritas. Idem praeceptum

Item celeritas. Idem.

Vt in quadrenda celeritate utantur. Is ni qui respondet, si turbus sit et negabit omnia diligenter considerare in errorem facile ducitur.

Hic etiam iuuat

Posterea ira. Tertium praeceptum, si qui in decipiendo alterum ducere vult, curabit vt eum possit in iram, aut aliquem perturbationem ducere. Ratio. Quia qui sunt perturbati non possunt facile rem et obseruare omnia ea quae ingeruntur. Vnde et in errorem facile pertrahuntur.

3tium

Posterea interrogationis. Quartum praeceptum, decipere volens perturbat ordinem propositionum: vt ex tali ordine Respondens colligat hoc vel illud inferre disputantem, id ni debet. Ratio. Ea hoc modo duo et eodem tempore multa. imo et contraria sunt respondenti cogitanda, et hic quam in partem se flectere debeat, ignorabit et facile in errorem excetur.

Hic igitur

4tum

Et omnino quicunq. Ultimus praeceptum

Vt quantum fieri possit disputans occultet conclusionem, quam contra respondentem intendere nititur. quo posito autem id fieri possit docuit Aristo. l. Top. cap. 1. Ratio. Ea quicquid ad occultandum valet idem pari ratione et ad decipiendum conducit.

5tum

Sed adhuc. 6tum praeceptum.

Quod autem adhuc. 6tm. Sed adhuc admonet 6tm præceptum. quo utendo contra eos
Respondentes, qui nolunt admittere, quod existimant aliqd valere contra
suam positionem. Præceptum tale est. Et disputans quærat per
negationem, aut simul negationem, et affirmationem dubitent. V.g.
His qui interrogat sumere velit voluptatem esse secundum naturam,
fiunt ne ita facile neget Respondens, in eum modum quærat
An non hoc videtur. Voluptatem non esse secundum naturam. Si neget
tum inferendum. Voluptatem secundum naturam non esse ais. Ergo eam
secundum naturam esse. Verum erit. Vel etiam ex aliquo faciendo est in-
terrogatio. Vt. An voluptas est secundum naturam, an vero secun-
ram non est? cum ni obscurum est utrum horum velit disputans
sumere, fere fit. Vt ij qui respondent, concedant id, quod velit.
ac minus se proterues ac difficiles in respondendo præstant.

Iam vero 7m. Cum autem per partes. 7m. præceptum. cum ingenij dispu-
tare inductionem facilis rerum singularum, et nudens aliquid con-
cedit, disputans vero interrogaturus est id, quod vniuersale est non
debet illud interrogare sed sumere, quasi a Respondente, si con-
cessum: interdum si ille vniuersum concedit propter eam in-
ductionem, nulla facta vniuersalis mentione, imo et auditoribus di-
bitur vniuersale concessisse. præterea quod nec temere nec ra-
tione facta sit inductio. V.g. Si velis sumere omne animal
esse quadrupes, quare per inductionem a Respondente. Homne ani-
mal est quadrupes? ita est Nudens dicet. Homne equus animal
est quadrupes? hesitum dabit. nonne equus animal est quadrupes
non gratuitu concedet. Atqui homo est animal. Ergo homo
est quadrupes. Sic hac propositione. Omne animal est quadrupes
vsus es recensendo quadrupedia, et illam vniuersalem occultam
fecisti. Occultanda autem est ne audita vniuersali propositione dubi-

Etsi quod. 8um. Nudens instantiam. et tuum argumentum deserueret.
Sed in quibus non detectum præceptum. Si quod equi-
ris de vniuersali, quod caret nomine fateor. Vt vniuersalitas ita
explicanda sit per similitudinem, tunc illa similitudine vtimur,
quatenus pro re aliqua facit. Dicat ergo Plus, in quibus non est
vllum nomen, quod eorum similitudinem comprehendat. Vt in animali-
quadrupedibus Gs ni non est vnum nomen (impositum) similitudinibus
Attendum erit pro eo, vt res postulabit. Et quemadmodum.

Et quemadmodū capra quæ cornua habet, non habet vtrinq; dentes
idem de cerua bouę, et alijs huiusmodi sentiendum, id est omnia hu-
iusmodi sunt. et sic oculatus dispūtans id quod verissimum est,
propter similitudinem ducatus respondentem in errorem. Nam
stirps silvestris in India (vt ferunt) nascitur cum cornibus et
vrinq; dentes habet. Jam vero ad propositio. 9m præceptum.

Disputans volens aliquem a Respondente extorquere propositionē
vtatur comparatione per contrarium. Vtile est ei, cuius venit qđ:
Proponenda ab sumendam propositionem, non illud solum rogare quod
vult sumere, sed etiam illi contrarium annectere. Vt si velis sibi
hanc concedi propositionem, vt in omnibus parentibus esse amandos.
Debes coniunctim interrogare sic. An in omnibus parentibus parendū
esse putas, an vero in omnibus repugnandum? Sic Respondens
potius priori parti, quam posteriori assensum dabit, tum qđ sic quod
intendis acquiris.

Vt autem elencho. 10m præceptum.

Vt Conclusio ex præmissis, qđ ex concessis non recte legitur
tangnam concessa inferatur. Et hoc præceptum maximè dispūtantis
cōmune et familiare Philosophis dicit. Exempla passim occurrunt.

Et etiam hoc.

xum Ducere respondentem. 11m præceptum. Quisq; volens in parado-
sit probabilis. V.g. si velit probare virum impium esse beatum.
acquiat propositionem extraneam. qđ aliquam probabilitatis speciem
habeat: et gubernat. An non libi videtur Achilles ex beatis esse?
si respondens concedat quod omnibus probabile videtur Achillem
esse beatum inferat ille Atq; Archelaus fuit impius. Sed absurdi
impii fuerunt beati. sic inuidet in verecundiosem. Si vero hoc:
laum regem beatum esse negat, inuidet in paradoxum.

Posterea vt in theonis. 12m præceptum. quemadm. illi qui de:
sam instituunt (videre debent vt quæ contra eos dicunt
obliqui & legibus, aut omnibus ciuitatis contrarium dicere: ita etiam qui
contra aliquem disputat cuiusmodi vt videns, aliqd dicat quod propositi
a se concessi vel eorum quos sequitur, sententiæ repugnet. Jam autem fiat
Dicat autem qui. 13m præceptum. Atq; quemadm. respondens &c. 13m
fere obuit argutiæ disputationi, ita et disputans soluat obscuritatem &c.
Ipse obscuras per disputationem. V.g. Datur sophistica huius propositio

Omnem latere

omnem latrare canem si instantiam det Respondens de sydere cœlesti disputans dicat se intelligere de animali, et sic adhuc Sophisma integrum erit, Nam piscis canis cum sit animal latrabilis non est. Simile exemplum esse dicit apud Cleopontem Tragicum in Mandrabulis quæ eius Tragœdia iniuria tpum periit.

Oportet etiam. 14m. Oportet etiam recedere 14tum præceptum. Ut si Sophista usus sit aliqua propositione, quam intelligit a Respondente data obiectione solui posse ipse ne videatur superatus transeat ad aliam disputationem. Contra Sophistam urgere respondens debet ne ad aliud argumentum prius transiliat, quam ad propositum argumentum a se solutionem datam accipiat.

Interd. 15m. Nonunquam etiam. 15tum præceptum. Ne dirigatur disputatio ad id quod propositum est. Sed potius eo transferatur quo ad probandum vel refellendum magnam argumentorum copiam suppetit. Hoc Arles illustrat, exemplo Lycofrontis Sophistæ, qui cum materialem lyram laudandam accepisset, propter exilem et ieiunam materiam: laudes in lyram sydus cœleste transtulit.

Quod Pro altiori 16m. Sed adversus eos. 16tum præceptum. Si Rndens petat a disputante, ut quid impugnaturus sit ostendat, tunc ne id declaret in specie sed in genere: nam si in specie de quo disputaturus sit demonstrabit respondens sciens quo argumenta disputans dirigere velit, sibi maxime cavebit. V. G. probaturus Sophista contrariorum eandem vel diversam esse scientiam, id si forte sibi declarari respondens petat, disputans hoc ita declaret ut dicat se velle de contradictione disputare.

Neq. Vero 17m. Non oportet autem. 17m. præceptum. In quibusdam conclusio non est proponenda more propositionum id est per interrogationes sed more conclusionis. Præterea, et illud non parum dicit Arles conferre sic accipere propositiones, tanquam a Respondente concessas.

Ac de locis Ex quibus igitur. Epilogus est prioris partis tractationis de Sophisticis reprehensionibus.

Sequitur pars. Vel libri.

Liber 2da
cap. XVI.

CAPVT XVI.

Quemadm. in lib. 8uo Topicor. tres quemodo disputans contra
Quem pugnare quomodo ibi & Andeas sese defendere debeat Magistr. cap.
docuit: sic et in explicanda tractat de reprehensionibus
Sophisticis. cum superiora Sophistam in hac. post. nunc
siam Venit se ad Respondentem. et cum contra Sophistam
munit. Hoc igr capite, quid sit Utilitas huius tractationis
docet. Deinde generalissimam quandam vocem solvendi
Sophismatum ponit. Proinde in tot partes caput com-
modo partiemur.

Post hæc agendum. Sequitur nunc
prima pars, in qua ante eorum tractationem, quid hæc
prior pars explicanda accepit. de qby sit dicturus proponit
Sane Utiles sunt. Ostendit hos Utilitates, quibus hac Valent aut.
tractat de reprehensionibus Sophisticis proficiunt quæ Utilitates huius
priores duas ad Philosophiam refert. Prima Utilitas. ga tractatus.
quem multa fallacia sint in dictione, si quis eas inse noverit prima
et earum solutiones in Philosophicis non ita facile decipietur.
nam cognitam habebit veram et nominum significationem, quæ
nosse debet Philosophus.

Ideo ga conferunt. Ida Utilitas. Altera ad ea
Quia qui fallacias novit non adeo potent decipere negligentes Ida.
Sophistas, importunas si tum aliquo modo argumentationem, sed
Logicam sinse secum asperat non ita facile a vero abducet.

Tertium et ultimum. Tria Utilitas. Quia hac instructa arte Sit autem.
in omnibus exercitatus esse videbitur. Cum quis fallaces species Tria.
habeat argumentationes. is certe de ij etiam rebus, quas ignorat
dicere audebit. adeo disputantibus fallaciarum esse usitatum
negotium facebat. Veritatem Sophistice arguentibus non solum
demonstrare errorem, sed etiam illorum causam ignorantiam ostendere
gnarus et sic exercitatus in omnibus videbitur. Horum
nihil efficeret, qui artem ignorat Sophisticam.

Quomodo autem medetur. Ida pars capitis in qua gnalissima Quibus autem
solvendi Sophismatis vocem ponit. Sophisticos argumentes Generalissima
solvere facile erit si ea quæ in responsis fallaciis tyra omnia Solutio.
Dicimus recte secum perpendens.

niam si sabs

quam si satis explicauimus quia vocē et quam obrem
sam fallaces fiant omeluſiones. certe non abſcire exiſtimo
dere in quo captio conſiſtat. Lect Vero idem ſt.

Lect Vero Docuit exercitationem et regulatam diſputationem mu-
exercitatio mul. nam Ariſtotelem adhibere. neq; facile ſophiſticis rebus de-
tum ſ deſt. prehendi. Non eſt igit idem. cum alius per ſe argumentum
ſumit. quam ſi concedere ac ſoluere eig dubium. et poſſe celeriter
reſpicere quem quis habet. Nam is qui per ſe argumentum
ſumit arguendi atur pro libitu ſuo: at cum interrogatur
tum diligenter conſiderare debet quia ſpe ſt. Et quid
quis ſimpliciter interrogatus nunquam concederet ea alio inter-
rogatus modo, concedat, et ita aliud interrogationis genus exiſtit
Ut videatur imperite eſſe videatur. V. g. Verberari oculis
aliquem nemo concederet. at ſi mutes modum interrogationi
et ſpecies ſophiſticas argumentandi. habebit ille, et hoc quod
ſimpliciter interrogatione nunquam erat concedere, videri alio
quodo interrogationis accepto. Vi argumentis ſophiſticis
concedet. Probat Ariſtotelem exercitationis in diſputando
quia celeritatem in diſputatione effecit quod Rhetoris
multis rebus vtebatur ſolet. ita et in diſputationis negotio.

Sane quidem Interdum autem. Quod ſit exercitij in diſputando Ariſtotelis
docuit, nunc idem confirmat ex difficultate ſolvendi ſophiſtica
rum, quam ſumpſit a ſophiſtico geometrico contrahit. ſophiſtica
contrahit. Quemadmodum. in Geometricis reſolvere propoſitiones fa-
cilia. componere autem difficile eſt. ita in ſophiſticis
rebus quibuvis modo contrahi. licet facile ſit componere
ſophiſticata tamen ea in ſua principia reſolvere eſt
valde difficilius.

CAP. XVII. CAPVT XVI.

Scripſum caſ. Præmiſit illis, quæ ex ſententia Ariſtotelis inſtar præludij ſuperio-
ri capite docuimus. In hoc capite, vna cum Ariſtotele tradit
Vniverſalem rationem declarandam ſolvendorum ſophiſmatum
deſcendemus.

Ac primus quid Primum igitur. Comparatione quadam
docet ſatius eſſe aliquando vti reſponſione facta ad priorem (quæ
ſimulata et fucata) quam vera. Nam quemadmo-

Nam quemadm. g̃abiles voĉes veris aligndo anteponendæ sunt:
ita et responsiones ꝓbabiles aligndo simulatas quam veras
accipere. Et hoc tum temporis cum res nobis est contra sophistæ
per simulatam siue fucatam phim intelligit. Et omittam alias
interpretationes eam rationem quæ explicat quamstrem illa
captio sophistica videatur ingenere cum rerum non ingnat.
et de ea re auditores facit certiores. Ro. Cur ingndo simula
ta responsio adhibenda ea est, ne non tam arguamur quam ne Cur ingnd
redarguti videamur.

Quando ꝓ interrogationes.

Quod captiosas argutationes ne dum non redarguere sed etiam
obscurare rerum elenchum et sit cum interrogatio æquivoca oratio:
nis ambiguitas et alia his similes captiones inserunt reddunt an
quis sit vere reprehensus. Sæpe ni accidit. Et cum Respondens
vere sit convictus cum propositionem in ea significatione con:
cedit. quam sophista in argumentationis acceptit. tamen quod
homonimiæ frequentius ludat sophistes obruicta minime esse
videtur. Nam dicere potest alia alia significatione accepisse
cum in ea forte secundum rei veritatem accepisset. Et ita est etiam

Et quia captiosi:

Docet sophistas cum ambiguitatem
quunt nihil aliud nisi illud interponi. quod tum Platonis vi:
tatum erat, videlicet ut Respondens ad interrogationem illam
factam per distinctionem respondeat, per hos voces non aut
ita est. Nam utrumvis dixerit, facile a sophista tenetur. v.g.
quidvis sophista An canis animal domesticum, missis eis:
deus celeste sit latrabile? si dixeris non. infert bene ille, Ergo
animal domesticum quod eiusdem nominis est non latrat, quod
si ita esse concesseris, infert, Ergo missis vel deus
celeste est latrabile. Qui ergo vult hanc cavillationem sophistæ
vitare, alia forma respondendi utatur, et distinguat aperte,
cui latrabile conveniat, cui non, sic ni corriget illa sophisticam
interrogationem. Convenit.

Si quis autem

Docet si elenchi sophistici essent veri elenchi, tales elen:
chos insolubiles fore, quibus in rebus singularibus, quæ
oculis subiecta sunt, deceretur aliqs in manifestam contradi:
ctionem. Hunc locum ita concipe. Sit sophista, qui occultet con:
cum quidlibet notum bene respondenti. Tum quærat. Nosti
Conjectum esse Musicum? Respondens qui noverit eum esse Musicum

rem ut est

rem vt est fatebitur. Vltra ea nostin cum quaret sophista qui
sub pallio occultatur esse Musicum? Ridens se nosse negabit.
Deinde pallio detracto nostin hunc esse Coriscum quem Musicum
esse dixisti? ita esse dicet Respondens. Sago tu hunc Coriscum
nosti esse Musicum et non Musicum.

Ad quod dicit. Vt ni coniungant. Sophicum modum ostendit quo elenchi
homonimia a Veteribus solueretur, sed vtrumq; refellit. Prg modg
Modg vplex homo: similis solueret. talis est. Distinguebant inter hunc Coriscum et hunc Coriscum, hic
ambiguus. banc igit se concedere quid hunc Coriscum esse Musicum, et hunc
Prg Coriscum non esse Musicum: et cum diuersa subiecta monstrabant
diuino nullam hic contradictionem esse dicebant. Artes hanc
solutionem improbauit quia siue vocabula, siue res ipse spectentur,
tur, nullum est discrimen inter Coriscum et hunc Coriscum:
nam sophista de eodem Coriseo numero intelligit. cum quaesit,
an sit Coriscum esse Musicum, et cum ille negauit an
scit hunc occultatum esse Musicum. Quocirca illud mono
ren, cum de eodem Coriseo numero fiat mentio non debe-
res res subiectas sed vnam. Vbi modg talis est. quia dicit
Vbi. est Coriscus, aliud hic Coriscus et se arcebant nullam esse contra-
dictionem, quia in vera contradictione vna res et vnam vocabulum
esse debet. Artes hanc solutionem impugnat. qa non sit ratio
adferri inter quam primum hic magis conuenit vni Co-
seo quam alteri. id est Musico vel non Musico. Verum enimuero
Et Vere qui Sed hi rursum fulti. Docet veram solutionem, quae absq; dubio
Vera Solutio. statim adhibenda est. Cum igit aliqs quod ambiguum sit. ab eo qui
respondet quaeritur debet statim illud distinguere, et in qua par-
ticulatione posuerit is qui quaerit intero garet: hoc ni ipse fecerit
incertum erit. Verum videns respondens hoc nec ne: immo
quaesitum distinxerit sed omino et simpler acceperit, et mul-
et ipse in errore erit. Vt reprehensus esse videatur.

Sitaute prodig! Sepe autem accidit. Probat esse distinguendi, simul ad-
ambiguu vel aliquod esse cognoscendi. sed prodig reprehendit
im. artem qbd putarent vel potius onerum querunda inuehitur. qui hoc ar-
esse hominibus adimant loquendi artem vel ambiguitatem. eam tn distinguen-
di subuerterentur. ne forte dissimiles et pares constitui videantur
si prodig distinguant, et ex locutrina accusasse ad distinctionem
confugiant.

Finit.

Dat aut̄ distinguend̄ esse Obi ambiguum adiectiuū tñ argto.
Ed faciend̄ est. qui omisso nos ḡdamitere mouit. Sed omisso
distinctiōe. in eo ambiguo quod a nobis adhibitur huiusmodi
est. Ergo distinguendum libere nobis Obi ambiguum adiectiuū.
Minor. quia omissa distinctione. incidimus in ḡdam doxon. Del aliquos Obi oēs sub
simile dictum. Color aut̄ sit. Ideo argto sibi placet distinguend̄ esse. Adm.
quoniam nisi distinguas etiam tua oratio vera tamen erit prima
quia cum non sit una interrogatio sed multiplex. tu tanquam ad unam
respondes. Vt. V.g. si quidam an Carbo dicto faciat. tu qui affirmas
ipsa esse, et intendis tñ pedes celeste. Vera quidem tua oratio.
at non erit recta, qui ei ad multiplex quidditam, tu tanquam ad unū
respondisti. non g 12
Non videtur. Ideo argto idem sibi. 3 pium.
Cōm. Rendens qui non videt. ea semper dicit ita est. Vel eum dicit
quidem ea non videt: Ratio ei debet dicere clara et expressa
non obscura. Licet igit̄ dicimus. Concludit ex suppositis. Eucmadem ipse
Similitudines ad aliquid adhibendas. Tenuit Sophistici quod
non tam soluant fallaciem Sophisticam elenchum quod impedit
habenda ei, q ad argtationem Sophisticam videt. Vel dicitur: Ideo autē
nemo opponat Rendenti aliquid probabiliter interrogando quod tamen Rendenti Re-
videtur Rendenti non esse probabile. tunc Rendens non debet spondenti ser-
semper concedere, ne ad inconueniabile ducatur. nec debet semper unā
negare, sed debet Obi verbo illo Videtur. et sic dicit. Videtur
Vt nec verisimile, nec admirabile Conclusio facta esse videatur.
Quia vero mouit Adm. patet. Vt sibi quod gblendi Ideo vero cum
Opponatur. et eo efficacius nostra sententia defendatur. Adm.
Etiam adhibendum putet aliquis: tamen qui placet per huiu-
modi dictum. quodammodo petit principium. cuiusmodi est quod
ignoto ipse notum deducit. Vt dictum est de petitione principij
supra cap. 4. Quod si Rendens ex nostra petitione aliquid inferat.
quod sit falsum vel paradoxon. Etiam id a nobis nostra
non defendi. ideoq; cum ipsi a nobis defendi. et ratio est.
quia quæ accidunt ex re propria sequuntur. quo ipso quo
posita sunt habenda.

Collexer cum Orle.

Praeterea quando 3tium

Praeterea cum Universale. Tertium praeceptum proprium est illis quae habent communem ferè naturam, sed nomen commune sive universale, adaequatum et univocum non habent ut os, namquamvis ossa communem naturam participant, non tamen in aliquo communi univoco conveniunt. cum forte dentes non sint eiusdem speciei cum caeteris ossibus. De huiusmodi igitur communibus dat tale praeceptum. si adversarius, per quandam comparationem ad res subiectas aliquod innominatum genus declaraverit, tunc si facit si contra thesim, illud non admittamus, et aliud si fieri potest adferramus. Qui vero his rationibus.

Quod si inde 4tm

Quartum praeceptum. Si supra dicta modo non poterimus illud utile per similitudinem evertere, tunc inspicienda forma et ratio Elenchi in quibus si peccet argumentatio dicamus parologismum, aut conditionem non esse servatam contradictionis. imo ex tali argumentatione nihil contra thesim nostrum concludi.

Ac in iis nominibus 5tm

Sane cum nomina. 5tm praeceptum. In his nominibus quae proprie et sua vi dicuntur simpliciter est respondendum. id est affirmandum vel negandum. propria hic nomina ea appellat quae accommodata sunt rebus subiectis ut homo, equus, leo. In iis autem quae omisso aliquo vocabulo proponuntur et suspensum sensum faciunt. non est simpliciter respondendum, sed cum aliqua limitatione. v.g. si quaerat Sophistes. An quod Atheniensium est, est possessio Atheniensium? et tu ita esse dicas. inferret ille: Atqui Plato est Atheniensium. Ergo Plato est Atheniensium possessio. patet igitur illam maiorem limitandam fuisse: nam aliquid esse Atheniensium dici potest dupliciter, vel ut res subiecta Atheniensibus vel ut id quod in numero est Atheniensium.

Quando vero sic 6tm

Cum autem duo sunt. 6tm praeceptum. Si quaestiones quispiam instituat eiusmodi: quarum una universalis altera particularis. et haec ex illa necessario sequatur, tunc potius particularis quam universalis concedenda; quia difficilius erit adversario ex particulari quam ex universali contra nos arguere.

Quod si argumentetur 7m

Si quis autem inde. 7m praeceptum. Ad quod concipiendum illud primo quod Aristoteles in Topicis docuit.

Si generi.

Si generi inest contrarium etiam speciei illius generis inesse: sic quia virtuti, quae genus est vitium est contrarium, etiam fortitudini quae species virtutis est, timor erit contrarius. Praeceptum igitur tale. Si probet adversarius aliquid non esse genus, ad alterum eo quod genus habeat contrarium, species subiecta non habeat. tunc dic, et illam speciem habere contrarium, sed esse innominatum. V. G. Si quis harmoniam demonstraverit non esse genus animae, quod harmonia discrepantiam contrarium habeat animae autem, ut pote quae sit substantia, nullum inest contrarium. Respondens qui putat harmoniam esse genus, dicere debet, quod et anima contrarium innominatum habeat: neque hoc mirum esse, cum et Aristoteles virtutibus quibusdam contraria assignavit, quae tamen innominata esse dixit, ut patet in 3o Aethicorum.

Quia vero ex iis. 8um praeceptum. Sunt autem ex iis 8um

Si disputans proposuerit aliquem thesim, quae pro utraque parte habet firmissimas rationes et acerrimos defensores: tunc considerandum est, quid velit sibi dari is qui interrogat, ne tu idem quod vult ille sumas atque concedas. Veluti si quaestio sit. An animus mortalis sit, an vero immortalis quia id in via peripatetica controversum est. Vide igitur utram velit partem is qui quaerit. et tu non illam quam velit. sed quam nolit illi concede. neque id vitio dabitur nam nemo reprehendit eum, qui in controversiis utram velit partem concesserit.

Praeterea quascunque. Jam Xo 9um praeceptum. Respondens postquam cognoverit ea quae rogantur, si aliquid sibi periculi inde impendere praesentit, praedicere debebit rogata ambigua esse, et dicere non esse talia qualia interrogans ait, sed contraria. quod si fecerit respondens prohibebit ne is qui quaestionem ponit id quod vult concludat.

CAPUT XVII. Cap. XVIII.

Docuit superiori capite Aristoteles, quomodo sophistarum cavillationes essent impediendae. hoc capite transit ad demonstrandam veram rationem solvendorum sophismatum. Caput duabus absolvitur partibus. In quarum priori in genere docet solvere sophismata. in posteriori idem in specie ondit. Argum.

Enim autem illa

Cum autem recta. Prima pars capitis in qua antequam id quod supra diximus exequatur ex diuisione argumentationis diuisionem soluendorum sophismatum tradit. Primum igitur sophisticas argumentationes diuidit. Quemadmodum inquit duo sunt genera argumentationum sophisticorum peccantium ratione materiae et peccantium in forma. Ita quoque duplex genus solutionis hisce sophismatibus accommodatum est. si in materia vitium fuerit soluendum argumentum est per negationem si in forma tunc adhibenda distinctio puta vocis homonimae in sua significata.

1ma diuisione

Solutio duplex

Rursus inter

Rursus ea concludendi. Diuisio 2da argumentationum. Argumentationes necessario concludentes vel sunt veram conclusionem, vel falsam. illae quae falsam habent conclusionem duobus modis soluuntur. Etenim cum falsa sit conclusio propositionum quoque aut vnam aut vtramque falsam esse oportebit et sic vtendum est vel refutatione impugnando falsam propositionem. vel negatione negando propositionem falsam. Si vera conclusio fuerit. tunc eam propositionem quam falsam esse intelleris, negabis.

2da Diuisio

itaque argta.

Quocirca qui argumentationem facit quasi breuem Anacephaleosim dictorum itaque inquit si quis recte soluere velit argumenta primum spectabit in forma ne an in materia sit vitium. Si peccat in forma dicemus argumentum nihil contra nos concludere: si in materia tunc quaerendum. an in conclusione, an vero in propositionibus sit falsum. id si in conclusione fuerit, erit etiam et in propositionum aliqua. illud ergo tollendum et negandum erit.

Multum autem

Plurimum autem interest.

Docet multum interesse ex tempore ne an aliquo dato otio sit respondendum. Ad illud primum multo vsu et exercitatione longa opus esse docet vt simul atque aliquis interrogatur prouidere possit, quid ad obiectum argumentum sit respondendum, hoc vero alterum minoris esse laboris.

Cap. XIX.

Reprehensionum

Elenchorum igitur qui ex homine 2da pars capitis in qua specialem rationem soluendarum sophisticarum argumentationum Artes tradit. Et primum fallacias in dictione consistentes soluere docet: deinde idem faciet in fallaciis quae extra dictionem cernuntur. omissis itaque quoad praesens fallaciis extra dictionem cum Philosopho hic considerabimus fallacias dictionis et primum fallaciam homonimiae et ambiguae orationis.

Specialis ratio solutionum.

Ostensurus

Ostenso autem modo soluendi æquiuocationis et ambiguitatis
atq; fallaciem æquocam et ambiguam distinguit in duo genera: æquiuocationis
hoc in quia in aliqua sumptionum fit ambiguitas vel æquocatio solutio.
latet et eam qua in conclusione ambiguitatem vel æquocationem
habet. Exemplum primi. Quod quisq; sit dicere
id ipsum quoq; intelligit. Atqui iste sit dicere iambica carmina.
minia. Ergo iste intelligit iambica carmina. Consequenter
eorum novit dare rationem metricam. Conclusio non est
necessaria imo grandis falsa. Sit ni fallè Vt glis sciat greca: 1m. exemplis.
vel Cerus nec tamen eos possit rationè reddere. Maior
itaq; propositio est ambigua. nam duplicem sensum habet.
Primus est hic. quod quisq; sit dicere is ea qua dicit
se dicere, intelligit. Alius est hic. Quod quisq; dicit. is omnius
a se dictos exactam et perfectam novit eadem dare.
Exemplum 2di. Liber est tacens. Atqui licet librum 2dm.
dicere. Ergo licet tacentem dicere. Conclusio est ambigua.
Vel ni tacens capitur actiuè vel passiuè. Passiuè sic sumatur
tur erit vera oratio. Tacentem posse loqui. Idem ni signi-
ficabit quod loquens aliquis possit id dicere quod tacet. Actiuè
sumptus erit falsa nam significabit quod aliqs tacendo possit
loqui. His præmissis quomodo Utrum sit genus soluendum
sit dicet. Si inest conclusio multiplex fuerit tunc non multus
laborandum in ea soluenda: non est ni vera ex præmissis pro-
pter omissam aliquam conditionem contradictionis. Vt V. C
si negest edoum dicere, sophista aut plebs id ipsum. tunc tacet
argumento vere non reprehendit. Quod si
propositio multiplex fuerit, tunc illa non simpliciter neganda
sed distinguenda.

Cæteras vero multiplices

Paulo superius statuto pariale præceptum dedit pro soluendo
multiplici quod latet vel in Conclusione vel in præmissis particulare
Hic generale pro utrisq; tradit. Præceptum tale est. præceptum.
Si multiplex datur sophisma. talem in primo multiplex
est distinguendum. quod si id in primo non fuerit negligo
id tamen denuo faciendum erit. Exempla statuo duo adest
Primum habet multiplex in Conclusione. Alterum in
assumptione.

Summus Auctorum et

Et omino pugnare. Dicebat id quod paulo superiꝰ docuit.
di Sophiste Elenchum faciat qui vincit Elenchꝰ non sit sed
tm Elenchus appellat tum. Respondeo dicendo illum
Elenchum esse factum verbotenꝰ non tamen in rei veritate.
Dabo est. quia ad Elenchum requiritur contradictio quæ
Cap. xx. vera existimanda non est si non sit de eadem re quemadmodum
Exp. vero. quando id idem nomen habeat. Responsum vbum
Quomodo fallacia compositionis et diuisionis
Compositionis et sit soluenda docet. Soluitur hoc genꝰ sophismatis modo
Diuisionis non eandem esse oꝝm compositam et diuisam. id est componen
fallaciæ Sꝯ. do componenda, et diuidendo ea quæ diuidi debent. Illustrat
lutio. ꝑm. id Aristoteles septem exemplis allatis. Ex est. Quo Diogenes
percussum percussꝰ est sed oculo vidisti hunc percussum.
Exemplis cꝰ. Ergo oculo percussꝰ est. Hic vitium est diuisionis. Videtur itaq;
minorem esse duplicem. Vel ni determinat participium passum
sic est diuisa et falsa. Sensus est. Tu vidisti hunc oculo percussum
Vel determinat Sꝯ oculo verum, vidisti sic est compositus et
Vera necꝰ conclusio sequitur. Idem. Quo pacto est hic.
Idem. hoc tu percussum vidisti. Soluitur dicendo. quia non est idem
Videre aliquem oculis qui percussꝰ est et videre illum qui per
ꝓtium. cussꝰ oculo. Ptium Cum tu in Creta manentes
triremes vidisti in Sicilia. Fuit interrogatio quæ explicari
est. ꝑmo Vt Sꝯ nunc iungatur cum stantes et sic erit Ergo
Vera Ido. Vt Sꝯ nunc cum vidisti verbo iungatur in duo Ergo
oratio erit falsa. Simili exemplo meminit Aristoteles 2do Elenchoꝝ
4tm cap. 24. Quartum. Bonus sutor malus est. Ubi si dicatur
fiat post Sꝯ sutor est diuisa oratio, et falsa si prout Sꝯ
5tm bonus est composita et vera. Quintum. Quicquid est malum
illud est malum. sed malus disciplina est bona. Ergo disciplina bona
6tm est mala. Sextum. Quemcunꝙ vere deus nunc natum esse
ille nunc natus est. ad te deus nunc natum esse. Ergo tu nunc
natus es. Solutiones hæ sophismatis ex se et textu sunt
clarꝫ. Septimum. Quid potes tu facere ea et
7m actu potes ꝓdestare. Atqui non pulsans cytharam potes
eam pulsare. Ergo tu ꝓdestare potes. Et non pulsans
Cytharam. eam tamen facile pulsas.

Finis primi

Cum quomodo quæras.

Soluit cauillum. Ostendit solutionem sophismatis per hoc: Ut vi quod
etiorem minoris. Nam tu non potuisti Gyphram velle iungitur
cum potes, sic erit vera sensus quod habebit. Tu qui non potuisti Solutio.
Gyphram, habes protestatem eam volendi. Velle iungitur cum verbo
Porro autē
fuisse et sic eadem erit falsa.

Soluit aut singulis Proposit solutionem quorundam dicentium
maiorem non esse omnem ipsam, quod erit omnes falsis si semper. Verum quod illi
Cui nunq potes tu facere, et quocunq modo, ex nihil prohibet
quin facias. Sed lapparet eos Cap. XXI.

Gymbat Phus solutionem sophisticam, ex eo quod non tam
ad sophisma dirigatur quam ad ipsum qui tali vtitur sophismate. Ab accentu
Ex accentu vero. Tradit modū soluendi fallaciam eius solutis.
ex accentu, dicens quod non multę ex accentu fallaciæ inueniantur. si
tamen fiant, soluuntur distinctione pronuntiationis vel modo scribēdi:
sic aliud est. vendere postrema producta. aliud eadem corripta.
Similiter aliud ē cum spiritu aspero et accentu graui significat Cap. XXII.
aliud cum leni et acuto accentu. Primus sonat Ob. alter sonat
ficat non. Spiritus etiam
Tradit modum soluendi fallaciam ex figura dictionis. Quo fallacia ex figura
posito inquit, soluuntur fallaciæ figura dictionis, nullum est, dictionis soluta.
quamdiu quid a non statutum sit. Decem esse summa genera.
Ex distinctione igit predicamentorum motum ex parte huius. Ex exempli
fallaciarum peteramus eā distinctionem innuit. De exemplis jn
allatis illustrat. jn Mutantis predicamentis substantiā in
predicamentum faciendi Et exempli causa. Si quidam sophista
Putasne quod Socrates sit faciendus? negabis. Rursus ille num
Socratem, qui filium habet putas esse patrem? tu quod nescias
quo te sophista velit ducere, hi ei assensum prębeas.
instabit ille. Atq pater est Relativa. hoc autem est faciendus
Ergo Socrates est faciendus. Vt in hac autem
Quam exemplum. Quibit sophista. sin idem Idem.
sit facere et ferire? si id verum esse negas, fingulbem ferisse de
illis dicimus quę facta sunt. habere de iis quę nunc fiunt: in-
stabit ille. sin vero ipsit Vt idem videas et videris?
Eo quod probabile est concessa, inferet ille. Ergo idem est facere
et ferire.
Hæc quæ exempli similes sunt. Quid exemplum. Sed aut et quę.
Quibit sophista an quicquid ben amisisti et modo non habes, ipsum
illud ipsum capisti hac hora?

Te sic esse.

se sit esse asserente. inferet ille. suppositare quod to hoc habuisti calculos. et Unum tantum amisisti. Atqui Unus calculus amissus. decem non amissi. Ergo id quod amisisti non amisisti. Soluendum est negando consequentiam Ut in similibus Sophistibus, quia mutatur quid in quantum dicitur.

Thig quesl

4tm. Item capto ipsa concludatur. etm exemplum. Quidnis Sophista an aliquis dare possit quod non habet? Si negas. arguet ille. Atqui aliquis non habuit Unum solum denarium Unum tamen dedit. Ergo dedit quod non habuit. Solues negando Consequentiam. eo quod Sophista Relationem cum Substantia confundat qa Unum to solum non significat id quod datur. Debum illius quod datur. Debuit.

Quid dem. Deinde igit est ac si quis. Quintus Exemplum.

5tm. Quidnis adhuc Sophistes. Ita quod quis non habet possit dare? Negabis id Deum. Quidnis ille respondeat. Ita quis cito dare possit quod cito habet? posse id Alterum sibi dicet. Concludet ille. Ergo aliquis dabit quod non habet. hic similiter negranda Consequentia, quia cito est de medicamento qualitatis. quod autem est de genere substantiæ.

Similes aute illis Exemplis capitalibus. Vbi supra.

6tm. Sextum exemplum. Aliquem habere posse tibi sola manu. Atqui non habes. Ergo habere posse aliquem manu quam non habes. Nota hic deliberari in textu Unum adhuc exemplum quorundam interpretum lectionem. quod cum sonus ipsum sibi

Huiusmodi: quale inferius ostendendum.

gma Huiusm. sophisma. Omnis ambiguorum solutionem istius Sophismatis

solutio ambigui. Antiqui ita dicebant, eum qui duas manus aut duos oculos habet habere Unam manum Vel Unum oculum habere. Unde in præd. Sophismate affirmationem negabant.

Aly do dicut. Alij vero aiunt. Est Vera solutio exempli amissi. cuius mala superius mentio facta est. Negete nouem denarios habere, et quod Unum tm decem habes. Verum quod non accepisti habes decem denarios. cum non accepisti decem. Vera est solutio igit quidam hoc Sophisma sic Ut dicerent. Vera est aliquem alteri dare Unum denarium et quamuis habeat decem cum non decem, sed Unum duntaxat accepisse.

Aly aute. Alij autem stantim. Tertia solutio. Concedendo quod aliquis dat quod non habet quia aliqs alicui. V. g. bona sua Unum, quæ postea fiat secretum, hinc ille dedit quod non habuit. Hæc soluto adfertur ad soluendu stum exemplum.

Est alia quæ

Verum Vt antea: Improbat antes tres predictas solutiones. Vt illi quid. ga deducuntur non tam ex ipsis sophismatis, sed ad eos qui hic genere dicendi vtuntur dirigantur. Sed etiam.

Postrema hic quod: Nova adhuc exempla infert Exemplificat Aristoteles ad omnes solutiones fallacie figure dictionis. varios sup. Ipse exemplum tale. Scripsit aliquis quod nemo scripsit. Nam niorat sedente R.g. Socrate scripsit aliquis Socrate sedet hic ipse. vbi vna tum vera stante Socrate est falsa. Sorte vero falsa quam nemo scripsit. Nam exemplum. Ille scripsit dixit forte. et non cito dixerit. Ergo scripsit quod dixit, exempla autem in textu sunt clara. Apparet ergo Respicam ergo adest. Omnium autem: Omnium exemplorum conclusio. in qua sophismatum solutionem. Sophismata inquit omnia, quod tot exemplis illustravimus solues facile si ortum predicamentum Cap. XXIII. ab altero soluere, vel negare, nisi predicamentum substituas mutatur in predicamentum, scripsisti nec vice versa. quod in exemplis predictis accidit. Omnibus erat

Omnino autem: Sub finem capitis adfert novas genera- rale preceptum ad soluendas fallacias dictionum. sensus pre- Generale pre- ceptum hic est. Omnino inquit est omnibus fallacijs imponi- ceptum solu- me consentiendum. Vt non contingat solaliter. si itaque tionis. erit ibi compositione, soluenda erit per divisionem, et contra: si casus vel accentus acuti fuerit soluenda per disjunctionem alterius accenti. Postrema si multiplicitate tractabit omnibus tx contra simplex adsertio erit quo vocabulo. vel sensu aliquo accipias explicabit.

CAP. XVIII. Cap. XXIV.

Post expositam et declaratam totam solucndas fallaciarum in dictione Synopsis hoc capite ad solutiones fallaciarum extra dictionem capitis. Quod vero ad Captiones- cet soluere fallacias sperandas. dicens ga ad omnes paralogismos sperandi est vera soluta, sed negatio consequentis, ga non oportet vt quid sperandi con- uenit, etiam rei de qua sperandi contrariat. Sed autem

Sunt autem omnes: Reperit exempla fallaciarum sperandi, Vt earum solutio melius ingrederetur. pn. Scis, ne quid ex te quesi- turus sum? non Dexippe institutem, esse bonum? ita omnino est. pn. exemplis.

Atq; hoc.

Atqui hoc ex te eram quæsturus. Ergo scivero id quod ex te eram quæsturus. Rndeo est negatio consequentiæ. Nam si quod quæritur eras addit quod interrogatio futura erat hoc non sciam virtutem esse non bonis habendam. Dom.

Hostin eum qui ad nos venit et amicus est? Non. Deinde detrahendo id quo tegitur Hostin hunc? etiam. Ergo tu hunc venientem nosti, et non nosti. Quum. Atn statua est opus? ita omnino. Atn tua? sic. Ergo hæc statua est opus tuum. sit autem alicuius alterius sculptoris. Quum. Atn admodum parua sunt parua? ita prorsus. Atqui centum comparatum ad decem milia valde parua sunt. Ergo centum sunt parua. Atqui etiam sunt multa. Ergo sunt parua et multa. Respondet non esse inter se opp.

Solutio generalis prædictarum fallaciarum cuius supra Nam in rebus non. arguendi valet. Valet inquit in ijs quæ sedem substantiam non habent in ijs in. quibus dum tribuitur et alteri tribuendi est dum quicquid boni, quia est animal convenit, et homini conuenit quia sunt diuisa secundum quod utrumque est animal. Non et in ijs usus venit quorum prædicatio est per se. Ut sic arguendo. Socrates est homo. Homo est animal. Ergo Socrates est animal. Item aliter. Ad Stulti non si Cristum.

Ad hæc Admittit specialem solutionem fallaciarum quas supra posuit. textu clarus ex se.

Solent autem Quidam quo pacto quidam solebant præsentia sophismata. Solutio prima, quam adferebant ad dictum solecismum sophisma. Dicebant ni Coristum nostre et non nosse, non esse contradictionem. quidem ni ex parte boni, est alia ex parte rursus minime. idque inter diuersum non

Ad hæc aliud Atqui primum quod Obiectam Solutionem impugnant Ad ma. aliquot rationibus. Solutio antiqua. ma Quia non est accommodati alij sophismatis impugnatur. huius eiusdem speciei, nisi in locum habet nisi in illis in quibus sive vel plosse ponitur. Ut in supra dicto sophismate. mo.

Hæc ita esse declaratur exemplo tali. Respondetur Glauco qui quod filium habeat et pater idem quod ipsum cum Platone sit genitum huius natu Platonis frater est. probatur ex Platone. Quum Glauco tuus est Platonis? Plane! ita quia dicet. Quum idem Pater? non aliter. Ergo Glauco est frater eius.

In hac oratione soluto predicta nullum locum habet
Siquis illi dixerit esse decendum hunc se nosse alium minime
At Plato utrumq; novit et quod Glauco sit pater et quod
hic Pater respectu filij quem habet. Patet igitur, fore vis
Verum sit sed dicere in quibusdam eund nosci et non nosci
alia atq; alia ratione. Tamen hoc loco id minime dici posse. Porro autem
Reliqua autem mihi videtur Ratio. quia non videbit Ratio.
propria causam erroris in fallacia. Cum ni multa ratione fiant
diligenter in una et eadem fallacia non tamen diuersa vitia declarat
ratio, est rei explicatio, sed ea quam ex qua declaratur causa Sed profitetur.
ex qua falsum efficitur.

Ex forte sic hoc. Ratio.

Ratio ratio. Quia hoc soluto quamvis
posset alij exemplo accommodari: tamen in exemplo de igno nunc 3tio.
agimus. Unum est rerum videlicet quod non sit bona consequentia.
Nam quod illi dicebant unam rem nos nosse scire et ignorare
diuersa ratione id etiam quodammodo falsum est. Nam et
Socrates scimus, et hunc tale nos veriorem sensus.

Similis etij quos diximus. Soluto Ratio. Quam accommodabat In eodem errore.
probatissimus Sophista fallacia videnti idem esse paucu et Ratio soluto.
multum. Nempe centum milia esse multa. Sophista videt esse
pauca per illud. Pauca quinis diebus accepta sit pauca
Unde Sophistice colligebant, illa centum milia esse pauca et
ex hypothesi esse multa. Soluebant igit quidam non esse ab-
surdum, quemiam eadem diuersa ratione multa et pauca esse
nihil prohibet. Alter Solutionem hanc non probat.
Sed dicit negandam esse consequentiam. quia argumentatio
fit ex accidenti.

Sunt autem qui ex Sophistate. Sed etiam.
Soluitio Ratio. quam accommodabant Sophistae allato Ratio.
supra in exemplo quarto. Soluebant autem illud Sophisma
per ignorantiam, eo quod tuus sit multiplex, ut exemplo hoc
inde in textu. Hanc solutionem tenuerit Aristoteles.
Ea vitia est Rerum multiplex et Cum ibi omnes scientiae
sciant. Improprie quod hic predicto Sophismate non contingit
dicitur filius non est improprie tuus si tuus dicitur quod sit tuus
seruitor. At nempe hic est tuus! etiam. At ipse est filius.
Ergo ipse est tuus filius.

Huic similis est

Et esse aliqd Proponit aliud Sophisma simile quod distinctione negat esse soluendum. Consequenter non esse fallaciam homonimiae ut quidam perperam putauerunt sed Accidentis. Sophisma tale est. Est ne scientia malorum. sic. mala ri sub scientiam cadunt. Atqui prudentia, scientia quaedam est. Ergo prudentia est malorum. Consequenter Prudentia est mala. Soluebant quidam hoc Sophisma ex distinctione multiplicis, sed hunc modum soluendi improbat Arist.

Aliquid, inquit, aliquorum non multis dicitur modis sed simpliciter constat ri inter omnes, scientiam malum non esse, neque quisquam proprie loquitur qui eam in malis ponit. Sed scientia malorum ita dr. Ut accidit scientiae cognitio malorum. quamobrem fit ut haec captio potius ex Accidente quam ex homonimia ducatur. Et dato quod illa oratio sit multiplex non tamen fallacia erit homonimiae, sed ea potius quae est a dicto simpliciter, ad dictum

Quanquam illud secundum quid. Quanquam fortasse ne sic.

Ostendit quoddam Sophisma in quo videtur latere multiplex cum reuera non lateat. Sophisma tale. Seruus est bonus, et est huius domini mali. Ergo bonum est malum. Hic Arist. negat consequentiam, docetque in praedicta fallacia nullam captionem esse

Et esse aliqd ex homonimia sed ex Accidente.

Quin ne illud quidem. Aliud exemplum proponit in quo similiter nulla multiplicitas inest. Homo est animalium. Ro est. Quia subauditur in illo exemplo, vel in numero animalium, vel in dominio animalium. 1mo exemplum sic explicatum non est una oratio, sed duae. Ergo idem dicendum sublatis illis vocabulis in numero et in dominio, alioquin multae orationes quae sunt ambiguae, quocunque modo esse multiplices. Ut da mihi ira canem tem, deam id est Iliadem.

CAP. XXV. CAPVT XIX.

Captiones. Pergit Philosophus in demonstranda solutione aliarum fallaciarum.

Argutationes autem. Tradit modum quo soluitur fallacia a dicto secundum quid ad dictum simpliciter. iubet itaque conferre conclusionem Sophistae cum contradictione, an utraque dicatur secundum quid, an vero simpliciter.

A dicto secundum quid ad dictum simpliciter.

Nam si ...

Quamvis Unus dicatur simpliciter non esse falsum sed Deus
Socratis. quod si diversis modis accipiatur. tunc est falsum
cuius solutionem hic dicet.

Omnes autem eiusmodi: Sunt paralogismi peccantes
a dicto secundum quid ad dictum simpliciter et e contra. Ens
est hic nominabile, ergo est hic. Deus. Aliqua quod est
non est homo. Ergo aliquid quod est non est. Qui scit
iurat se peierare. Ergo bene iurat. Solues. negando Con.
secundum. quia iurare se peierare non est simpliciter bene
iurare, sed secundum quid.

Hoc autem

Exempla

Et certe

Cap. XXVI.

Et

Captionibus

Ignorantia

Elenchi.

Quas igitur falsidicas, falsaciasque fraudes
solutiones adfert. Solutiones et alia exempla huiusce generis
ex ijs in textu sunt clara.

His adde angustiamur Ostendit quomodo soluantur sophismata
ex ignorantia Elenchi. Soluitur hoc genus sophismatis, inclusi
one ad contradictionem examinata. Omnis in angustione

Elenchi.

aliqua conditionum in ea contradictione obseruanda
omissa fuerit, negatio talis fallacia ex ignorantia Elenchi
oriabit. Incidit autem Exposita praedicta fallacia generatim simul et solutum

XXVIII.

Quod Deus

Cap. XXVIII.

Et

Petrus Poma

Et.

Et

Et

Et

qa licet prima consequentia ē bona non tn̄ oportet
quod vel simtr bona ēē dicatur. Ut qndo arguitur a
destructione Antecedentis ad destructionem Consequentis.
Vel a positione Consequentis ad positionem Antecedentis.

Cuiq gnis. Unde et Melissi. Exemplum huiq argtati fallaciae
ppanit in argtatione Melissi. Si quod est generatum
habet principium. Ergo quod non est generatum non
habet principium. Haec fallacia est imo negāda consequentia
Exemplum. quia argtm pcedit ab eversione Antecedētis ad ever:
sionem Consequentis. Sed quaereret aliquis. Cur haec
fallacia dr̄ Consequentis cum etiam ex Antecedente proue:
niat? Rndeo cum Flandrensi hoc propterea fieri
quia si accuratè hanc fallaciam consideres semp haec
committitur a positione Consequentis. Nam quanto ali:
qd affirmatiuè sumptum est specialiq tanto si fiat ne:
gatiuè fit generaliq: Ut si animal in plus est quam
homo. non homo erit in plq. quam non animal. Unde
sicut animal est Consequens ad hominem affirmatiue sic
arguendo. Homo est, ergo est animal. eo quod illud sit minq
quam hoc: ita non homo erit consequens ad non animal.
sic arguendo Non est animal. Ergo neqs homo.
Cum ergo arguitur a destructione Antecedentis. Vir:
tualiter (ut dicunt) arguitur a positione Consequentis,
quia arguitur a minq comuni ad magis comune.
Cap. XXIX. Unde meritò haec fallacia potiq Consequentis. quam An:
tecedentis nominatur a Logicis.

In his autē. In ijs autem quae. Docet hic soluere paralogismos
Causa non Causa. scdm non causam Ut Causam. dicens, quod propter inter
iectam praemissam quae ad praesens nihil spectat non
Cap. XXX. est opus. Ut sequatur argumentum.

Jis Vero quae. Sed aduersus eas. Docet soluere fallaciam scdm
plures interrogationes Ut Unam dicens. quod ad huiusm.
fallacias. non sit rndendū Unica responsione, cum
Una illa interrogatio Virtute sint plures interrogationes
Hoc pbat.

Hoc probat per simile. Quemadm. si propositio habens terminum aequivocum, licet sit vera, in alia et alia scati: one, tamen non debet ei dari una simplex solutio. conce: dendo vel negando. quia sic respondens in finem Sophisti: cum duceretur: sic et in huiusmodi fallacia in qua pro una interrogatione plures sumuntur, idem omnino facien: dum erit. Solutio Interrogationis multae pro una.

Exempli Causa Ut in his argutationibus:

Illustrat hanc fallaciam exemplis quae resolves modo supra a Philosopho expresso.

Sed Captiones

Incidunt autem. Ostendit tales captiones aliter etiam solui posse idque propterea fieri, quod eadem captio ad diversos fontes reducatur. Quocirca pro diversitate fallaciarum, ad quas aliquod Sophisma unum numero revocabitur diversae solutiones erunt adhibendae.

Cap. XXXI.

CAPUT XX.

Hactenus Philosophus docuit solvere fallacias tam in dictione quam extra dictionem consistentes. Nunc sumit explicandum quo pacto Respondens eos quos sibi Sophista fines proponit possit evitare. Argum

Quod vero ad eos. Quod vero attinet

Ostendit quo pacto Nugationem vitare possit. Quod inquit attinet ad eas captiones, quae eo deducunt ut idem verbum saepius repetatur. illud videndum ne concedatur nomina quae cum aliis conferuntur, per se et separatim pronun: ciata aliquid significare. Exemplis id convenientibus illu: strat. Cum dicimus decem uno excepto non dicimus decem sed novem. et cum dicimus Socratem non currere, non dicimus eum currere, ita cum dicimus duplum dimidij non dicimus duplum tan: quam quod per se significet separatim. Nugationis solutio.

Neque scientia. Neque etiam

Colligit ea quae supra suo loco docuit, ostenditque in quibus potissimum nugatio fiat. Fit igitur Nugatio in genere ratione specierum. Ut Medicina est scientia, scientia salubrium. Solvitur nugatio si diceris scientiam in communi, non esse scientiam salubrium. sed eam scientiam rei scibilis.

Deinde fit in Accidentibus.

Deinde fit in Accidentibus ratione subiectorum, Ut simitas est nasi curuitas. curuitas. Soluitur dicendo, quia curuum aliud est per se, aliud in oratione sumptum. Curuum per se consideratum aequè dr̄ de Varro et simo, proinde non minus naso, quam coxibus attribui potest. Cum autem nasus curuus dr̄, idem est dictum, ac si diceres nasus simus.

Deinde Vero Praeterea non est dictio. Altera solutio eiusdem nugationis in textu clara.

Quod autem ad Solaecismos Cap. XXXII. De Solaecismis Docet Vitare Solaecismos quamquam inquit, Sophistae ducant ad Solaecismos antea docui: nunc videndum est quomodo soluantur. Soluuntur igr̄ ex iusta et apta Verborum connexione, ad quam Respondens maxime attendere debet.

Nonne. Hae namque omnes. Exempla huius Sophisticae argumentationis congerit. Quod Verè dicis est Vere hoc. Lat dicis lapidem. Ergo est Vere lapidem. Soluendum quia 2o hoc in maiori est in casu recto, Sophista autem colligit idem in Accusatiuo.

Exemplificat dicta. Illustrat id quod dixit maioris lucis causa. Si ri mutes ordinem in eum loquendi modum in quo appareat causa Solaecismi statim ex se fallacia elucescit nec Ulterius quaerendum propter quam causam accidat. Ut V. C. quod Vere dicis est Verè. hunc dicis autem lapidem. Ergo est lapidem. Hic causa apta Solaecismi deducta est ex maiori. Caetera exempla cum suis solutionibus in textu manifesta.

Quid igr̄. Quod igr̄ huiusmodi. Conclusio capitis. in qua dicit ex parte Respondentis concludere Sophistam non tam Verum Solaecismum quam apparentem. Nam esto quod aliquis concedat hanc propositionem. quod Vere dicis est hoc non tamen concedit est hunc Ut falso Sophista sumit. Patet igitur quod hic Solaecismus ratione Respondentis est tantum apparens non Verus, atque haec de finibus Sophisticis, caeteros omisit. quod eorum et facilis ex se sit solutio et nihil fere speciale habeant.

Cap. XXXIII.

CAPVT XXI.

Argum cap. Hoc capite hanc artem de reprehensionibus Sophisticis partim facile, partim vero difficilem esse ex diuisione Sophisticae argumentationis ostendit.

Oportet autem

Oportet autem: Divisio prima captiosarum argumentationum captiosae argumentationes aliae sunt in quibus causa deceptionis non ita facile innotescit: aliae in quibus facile patet: Nam quemadm. diversae rationes fallaciarum sumuntur, ita quoque et ipsas fallacias ad solvendum partim faciles partim difficiles esse

Quemadmodum igitur in capt. Divisionem supra dictam comprobat paralogismis ex homonimia sumptis quorum alij faciles, alij difficiles sunt. 1m exemplum. Vir ferebat per scalas δίφρον ubi δίφρον est ambiguum. nam aliquando scamnum. aliquando currum significat. 2dm exemplum. in κέρεα quod deceptionem aliquando scat aliquando apicem sive punctum. 3tium. Utra bonum prior sive ἀντὲ παρὲ in Graecis hoc significantius ἐν προσεν δν hic ambiguum est in τὸ ἀντὲ, nam aliquando ad temporis circumstantiam, aliquando ad situm corporis refertur. 4tum. Nunquid purus est Boreas? hic aequivocatio est in τὸ purus. Uno modo significat idem quod innocens, et sic cum Boreas frigore intensiori nocere soleat, purus non est. Alio modo ut idem est, quod serenus et purgans. 5tm. Nunquid Euaresus ille est. hic aequivocatio est in τὸ Euaresus. nam aliquando proprium, aliquando commune nomen est. idem significans quod bene administrans. Atque hae fallaciae ex se sunt ridiculosae, et ad solutionem valde faciles.

Quemadm. igitur

1m. exempla

2dm

3tm

4tm

5tm.

Eodemque modo fiunt Quae sint fallaciae, quae in solutione facessant negotium docet. Sunt autem illae de quibus Philosophi iudicant diversimode. Ut fallacia sumpta ex Ente vel Uno. Nam sit ne Ens et Unum multiplex, ut alij fere omnes Philosophi dicunt an simplex, ut placet Venoni, dubium et controversum est.

Sed sunt aliae

1ma divisio fallaciarum

Nec secus

Ita argumentationum. Idem iudicium esse dicit in caeteris fallacijs, quod et in aequivocationis captione locum habet.

Nam quemadm.

Nam quemadmodum fallaciae homonimiae quaedam sunt faciles quaedam difficiles ad soluendum ita plane et in caeteris fallacijs usu venit.

Porro autem.

Vda diuisio. Est autem acuta Diuisio vda. Argumentatio captiosa alia acris quae pungit Respondentem et ei dubitationem parit, alia leuis, quae propter facilitatem a Respondente contemnitur. Prioris generis argumentatio duplex vel peccat ratione formae vel ratione materiae. Argumentatio peccans ratione materiae acrior est. id est difficilior ad soluendum Ratio. quia hoc genere argumentationis etiam logici periti quodque decipiuntur. Argumentatio vero peccans ratione formae leuior, quia ea non nisi ignari logices decipiuntur.

Inter Contentiosas. Inter litigiosas autem Docet in ea argtatione vitiosa, quae est ex parte formae, illam esse acriorem, de qua est dubium. sit ne syllogistica an non, minus acrem, quae vitium formae ex se manifestum habet. Interdum igitur consectarium ex textu superiori tale deducit. Cum argumentationes vitiosae in forma quaedam acres sint quaedam vero minime fit ut aliae dignae sint solutione, aliae vero non. Dignae sunt sollutione quae sint ne syllogisticae nec ne dubium pariunt. Indignae, in quibus non est aliquarum praemissarum propter quam sequatur conclusio.

Sunt autem.

Triplex modus Solutionis. Sicut autem Solutio. Triplicem modum soluendarum argumentationum tradit, ex quo ipso modo triplex quoque disputationis genus colligitur. Nam aliquando disputamus ad Thesim, aliquando contra arguentem. denique disputatur quandoque ad tempus. Textus hic ex se clarius est.

Cap. XXXIV.

CAPVT XXII.

Epilogus et Peroratio.

Hoc capite generalem conclusionem et tractationis Sophisticae et totius Logicos Aristoteles facit.

Ex quot igitur. Ex quot igitur et qualibus. Breue ἀνακεφαλεοσιν facit, supradictorum in tractatione Sophistica.

Boni inquit

Docui inquit ex quibus locis sophisticae argumentationes oriantur, quomodo impediendae, quomodo interrogandum. denique quomodo paralogismi sint solvendi, nunc superest ut alia quaedam paulo altius repetamus.

Reliquum est ut in eo Dialecticae instituta proponit. quae supra docuit, jam inquit ostendi modum disputandi contra quamcunque Thesim. quod est officium dialectici. Deinde rationem defendendarum Thesium et oppugnandarum, ne reprehensi esse videamur, demonstravi.

Declaratum porro est. Breviter repetit ea quae justissimum ante tractationem sophisticam tradidit.

Nam eorum omnium. Ostendit se auctorem primum fuisse Logicae, idcirco si quid omiserit, sibi dandam esse veniam eo quod nihil simul et inventum et perfectum esse possit. imo principium est maxima pars totius, ideoque difficillimum esse.

Quod quidem in politicis. Id quod supra dixit illustrat exemplo aliarum artium.

Nam eorum qui in litigiosis. Occupat tacitam obiectionem. Ante Aristotelis tempora extabant praecepta Dialecticae. Ergo Aristoteles se primum auctorem dialecticae falso dicit. Respondet Aristoteles eos qui ante sua tempora fuere, non tam artem, quam argumentationes quasdam consignasse. Quemadmodum igitur si quis professus fuerit se artem traditurum consuendorum calciamentorum, neque id faciat, sed tantum calciamenta proferat, ille ob id ipsum non dicitur eam artem professus fuisse. simile iudicium de veteribus logicis. Nam et illi ad usum proposuerunt artem tamen nullam tradiderunt.

Ac de Rhetoricis quidem. Comparatione facta suo tempore longe plura in Rhetoricis, quam in dialecticis edita fuisse dicit.

Concludit.

Hoc ergo a principio

Illud porro

Quae cum ita sint

Autor Logices Aristoteles.

Nam quae mercede

Occupatio & solutio

Ac de Rhetoricis

Si igitur. Si igitur Vobis scripta nra. Concludit si quid in logicis desideretur, sibi tanquam primo authori Veniam dandam esse. Atque hoc in Sophisticis reprehensionibus, proinde et in tota Logica Aristotelis dicenda Veniebant.

Quod sit ad maiorem Dei Praepotentis laudem, Virginisque Deiparae honorem.

Finis impositus. Ao 1609.
7. Maij.

BIBLIOTH. RADICALIS

BIBLIOTH. UNIVERSITATIS LEOPOLIEN.
Rkps. Nr. 384.
K. 320.

Ego ãt cũ michi molesti essent

bã me qui eo [illegible] bam in v

aĩam: meam [illegible]

[illegible] cũ sinu me [illegible]

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1
62-002 Suchy Las
www.digital-center.pl
biuro@digital-center.pl
tel./fax (0-61) 665 82 72
tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.
Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.